การสื่อสารเพื่อสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา

COMMUNICATION FOR INHERITING SAN-DON-TA TRADITION

BANGKOK UNIVERSITY
FOUNDED 1962

การสื่อสารเพื่อสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา

COMMUNICATION FOR INHERITING SAN-DON-TA TRADITION

กนกพร จิตร์มานะโรจน์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
พุทธศักราช 2553

© 2553
กนกพร จิตร์มานะโรจน์
สงวนลิขสิทธิ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
อนุมัติให้วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต

เรื่อง การสื่อสารเพื่อสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา

ผู้วิจัย กนกพร จิตร์มานะโรจน์

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษา [redacted]
(รองศาสตราจารย์ ดร. รสชงพร โกมลเสวิน)

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม [redacted]
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธีรพล ภูรัต)

กรรมการบัณฑิตวิทยาลัย [redacted]
(รองศาสตราจารย์ ดร. บุญเลิศ ศุภดิลก)

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ [redacted]
(รองศาสตราจารย์ ดร. พีระ จิรโสภณ)

[redacted]
(ดร. สุดารัตน์ ดิษยวรรธนะ จันทราวัฒนากุล)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
วันที่ 19 เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2553

กนกพร จิตร์มานะโรจน์. ปริญญานิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, พฤศจิกายน 2553,
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
การสื่อสารเพื่อสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา (120 หน้า)
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : รองศาสตราจารย์ ดร.รสชงพร โกมลเสวิน

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบและกระบวนการสื่อสารเพื่อสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา ปัจจัยด้านสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีที่มีความสัมพันธ์กับการสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา และการรับรู้ของประชาชนที่มีต่อประเพณีแซนโฎนตา

การวิจัยครั้งนี้เป็นงานผสมระหว่างวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) กับวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ในการวิจัยเชิงคุณภาพนั้น ผู้วิจัยใช้การเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเป็นกลุ่มที่มีความเกี่ยวข้องกับประเพณีแซนโฎนตาซึ่งมี 4 กลุ่ม จำนวน 21 คน ได้แก่ กลุ่มราชการ ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำท้องถิ่น และสมาชิกภายในครอบครัว เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลไปพร้อมๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูลตามหลักการของการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้ระยะเวลาเก็บข้อมูลตั้งแต่วันที่ 16 กันยายน 2552 ถึงวันที่ 27 ตุลาคม 2552 และทำการตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวม โดยใช้การตรวจสอบความเชื่อถือได้ของข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) และใช้การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้โดยการจำแนกประเภทข้อมูล (Typological Analysis) แล้วพิจารณาความสัมพันธ์ของข้อมูลชนิดต่างๆ ที่แบ่งไว้ โดยอิงจากวัตถุประสงค์และประเด็นหรือแนวคำถามการวิจัยที่กำหนดไว้เบื้องต้น

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบและกระบวนการสื่อสารในการจัดประเพณีแซนโฎนตาแบ่งออกเป็น 3 ช่วง คือ

1. การสื่อสารช่วงเตรียมงานประเพณี เป็นการสื่อสารแบบเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ มีทิศทางการสื่อสารเป็นแบบสองทาง และแบบทางเดียว โดยใช้ทั้งวัจนะภาษาและอวัจนะภาษา ทิศทางการไหลของข่าวสารแบ่งเป็น 3 ลักษณะคือ ทิศทางการไหลของสารจากบนลงล่าง ทิศทางการไหลของสารตามแนวระนาบและทิศทางการไหลของสารจากล่างขึ้นบน

2. การสื่อสารช่วงการจัดงานประเพณี เป็นการสื่อสารแบบไม่เป็นทางการ มีทิศทางการสื่อสารเป็นแบบสองทางและแบบทางเดียว โดยใช้ทั้งวัจนะภาษาและอวัจนะภาษา ทิศทางการไหลของข่าวสารแบ่งเป็น 2 ลักษณะคือ ทิศทางการไหลของสารจากบนลงล่างและทิศทางการไหลของสารตามแนวระนาบ

3. การสื่อสารช่วงหลังการจัดงานประเพณี เป็นการสื่อสารแบบเป็นทางการ มี

ทิศทางการสื่อสารเป็นแบบสองทาง โดยใช้ทั้งวัจนะภาษาและอวัจนะภาษา มีทิศทางการไหลของข่าวสารจากล่างขึ้นบน

ส่วนการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับประเพณีแซนโฎนตา ผู้วิจัยพบว่า แม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงใดๆ เกิดขึ้น อาจจะด้วยสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี แต่ประชาชนชาวไทยเชื้อสายเขมรสุรินทร์ก็ยังคงปฏิบัติประเพณีแซนโฎนตาเป็นประจำทุกปี ซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นมิได้ส่งผลแต่เพียงเชิงลบเท่านั้น เพราะการเปลี่ยนแปลงบางอย่าง อาทิ เทคโนโลยีที่ทันสมัยขึ้น ก็ทำให้เกิดความสะดวก รวดเร็ว ในการส่งข่าวสารหรือชักชวนกันมาร่วมงานประเพณีแซนโฎนตา

สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) โดยใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับการรับรู้ของประชาชนที่มีต่อประเพณีแซนโฎนตา ซึ่งกลุ่มตัวอย่างคือ ประชาชนที่เข้าร่วมงานประเพณีแซนโฎนตาบริเวณอนุสาวรีย์พระยาสุรินทรภักดีศรีณรงค์จางวาง จำนวน 200 คน เมื่อได้ข้อมูลเรียบร้อยแล้ว จึงนำมาประมวลและวิเคราะห์ผลโดยใช้สถิติพรรณนาเพื่ออภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่เข้าร่วมงานประเพณีแซนโฎนตามีการรับรู้ต่อประเพณีแซนโฎนตา ได้แก่ ประเพณีแซนโฎนตาแสดงให้เห็นถึงการเคารพต่อผู้มีพระคุณที่ล่วงลับไปแล้ว การแสดงออกถึงความกตัญญูกตเวที ความสามัคคีกลมเกลียวกันในสังคม นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นถึงลักษณะโครงสร้างทางสังคมของชาวไทยเชื้อสายเขมร การปลูกฝังการให้และความเมตตาเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ สร้างความสัมพันธ์อันดีของสมาชิกในครอบครัว อีกทั้งเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัด และเป็นการสืบทอดความเชื่อเรื่องผีบรรพบุรุษ ตลอดจนทำให้ญาติพี่น้องได้พบปะกัน

อย่างไรก็ตาม ประชาชนบางกลุ่มกลับมองว่าประเพณีแซนโฎนตาเป็นสิ่งแปลกน่าสนใจ เป็นความสนุกสนานบันเทิง และเป็นเรื่องไสยศาสตร์งมงาย

แม้ว่าประชาชนจะมีการรับรู้ต่อประเพณีแซนโฎนตาที่แตกต่างกัน แต่สิ่งที่ทุกคนมีความเห็นที่สอดคล้องและเป็นไปในแนวทางเดียวกันคือ ควรอนุรักษ์ประเพณีแซนโฎนตาไว้โดยคงรูปแบบเดิม และประชาชนบางกลุ่มมีความเห็นว่าควรปรับเปลี่ยนให้ทันสมัย แต่ไม่มีผู้ใดระบุว่าควรยกเลิกประเพณีนี้

อนุมัติ : [redacted]

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

Jitmanaroj, K. M.A. (Communication Arts), November 2010, Graduate School, Bangkok University.

Communication for Inheriting San-Don-Ta Tradition (120 pp.)

Thesis Advisor : Assoc. Prof. Rosechongporn Komolsevin, Ph.D..

ABSTRACT

The research aimed at studying the pattern and process of communication for inheriting San-Don-Ta Tradition as well as relevant factors namely; social, economic, and technology is People's perception of San-Don-Ta Tradition was also analyzed.

The research mixed both qualitative and quantitative research. Qualitative research the purposive sampling was used from the group of villagers. Target group was divided into four categories from 21 people that consisted of bureaucrats, rural Wisemen, community leaders and family members. This research used in-depth interview to collect qualitative data.

The analysis of research was liable with the data collected since September 16, 2009 to October 27, 2009 and checking the data from in-depth interviewing. The reliability of data was achieved by data triangulation and analysis using typological analysis and then consider the relevance of data types that are divided based on the objectives and issues along the research question or set initially.

The result of the research reveals that the pattern and process of communication for inhering San-Don-Ta Tradition is divided into 3 phases;

1. Two-way communication was used during the pre-phase of tradition fairs in the form of formal and informal, with verbal and non-verbal languages. The flow of communication is divided into 3 kinds: up-down, horizontal, and bottom-up.

2. Two-way communication was used during the transmission-phase of traditional fairs, in the form of formal and informal, with verbal and non-verbal languages. The flow of communication is divided into 2 kinds: up-down, and horizontal.

3. Two-way communication was used during the post-phase of traditional fairs in the form of formal and informal, with verbal and non-verbal languages. The flow of communication is only one kind: bottom-up.

The factors that are associated with the San-Don-Ta traditional. Researchers found that Although there are any changes might occur with the technology, but social,

economic and ethnic Khmer Surin Thai people still practice San-Don-Ta traditional every year. The changes that occur not only negatively affect only because some changes such as more modern technology. It makes it convenient to send the same message or to persuade to join San-Don-Ta Festival.

The quantitative research was used the accidental sampling to ask about the attitude of 200 people almost San-Don-Ta tradition. This sampling was collected during the people who were joined the San-Don-Ta Tradition Fairs at Surin province. Descriptive statistics was used to analyze data.

The people also reveal the attitude that San-Don-Ta Tradition reflect the respect and gratitude forwards ancestor, unity within the community. Furthermore, it showed the structure of Thai Khmer people, their generosity, and strong relationship among family members as well as promotes the provincial tourist attraction.
However, certain groups of people look at that San-Don-Ta Tradition is something strange like a fun entertainment. It is ignorance and superstition.

Although people are perceived to San-Don-Ta Tradition. But what everyone has seen a consistent and be in the same way. San-Don-Ta Tradition should preserve with the constant traditional. And some members of the public opinion that they should change to date. But no one indicated that this tradition should be canceled.

Approved : _____

Thesis Advisor

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการวิจัยเรื่อง การสื่อสารเพื่อสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา สำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยความอนุเคราะห์จากท่านผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รองศาสตราจารย์ ดร. รสชงพร โกมลเสวิน และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรพล ภูรัต อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ท่านได้สละเวลาในการอ่าน การให้คำชี้แนะปรึกษา ตลอดจนการตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆเพิ่มเติม เพื่อทำรายงานการวิจัยฉบับนี้ถูกต้องและเสร็จสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.บุญเลิศ ศุภดิลก และรองศาสตราจารย์ ดร.พีระ จิระโสภณที่ท่านได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าในการเป็นคณะกรรมการวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ผู้วิจัยใคร่ขอขอบพระคุณ ต่อท่านเจ้าของตำรา เอกสารทางวิชาการต่างๆ รวมทั้งบุคลากรของสำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยกรุงเทพ ในการอำนวยความสะดวกในการค้นคว้าข้อมูลต่างๆที่เป็นประโยชน์ต่อการเขียนรายงานการวิจัยฉบับนี้

อีกทั้งขอกราบขอบพระคุณพระคุณบิดามารดา ในการให้กำลังใจ ให้คำปรึกษา ตลอดจนให้การสนับสนุนแก่ผู้วิจัยในการศึกษาต่อ และท้ายที่สุด ขอขอบพระคุณอาจารย์ประจำวิชาที่ให้ความรู้ ความเข้าใจ ตลอดจนทักษะต่างๆที่ผู้วิจัยสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาตนเอง เพื่อประโยชน์ในการจัดทำรายงานการวิจัยฉบับนี้ รวมทั้งเพื่อนนักศึกษาปริญญานิเทศศาสตร - มหาบัณฑิต หลักสูตรภาษาไทย และอาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัยทุกท่านในการอำนวยความสะดวกในเรื่องต่างๆ เป็นอย่างดี

ผู้วิจัยขออุทิศความดีแด่ครูบาอาจารย์ บิดามารดา ตลอดจนผู้มีอุปการคุณ และบุคคลที่เกี่ยวข้อง ที่มิอาจจะกล่าวได้ครบมา ณ โอกาสนี้

กนกพร จิตร์มานะโรจน์

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
กิตติกรรมประกาศ	ซ
สารบัญตาราง	ฎ
สารบัญรูปภาพ	ฏ
บทที่ 1 บทนำ	
ความเป็นมา	1
สภาพปัญหา	7
วัตถุประสงค์การวิจัย	8
ขอบเขตการวิจัย	9
คำถามการวิจัย	10
ความสำคัญของการวิจัย	10
นิยามศัพท์	11
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรม	
บริบทเกี่ยวกับประเพณีแซนโฎนตาของจังหวัดสุรินทร์	13
รูปแบบและขั้นตอนของประเพณีแซนโฎนตา	13
บริบทเกี่ยวกับวัฒนธรรม	19
คุณลักษณะของวัฒนธรรมจากมุมมองทางการสื่อสาร	20
แนวคิดเรื่องการถ่ายทอดวัฒนธรรม	23
แนวคิดเรื่องการสื่อสาร	25
กรอบแนวคิดการวิจัย	33
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	
การวิจัยเชิงคุณภาพ	
ผู้ให้ข้อมูลหลัก	34
ประเด็นที่ศึกษา	34
เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล	35
การเก็บรวบรวมข้อมูล	37
การวิเคราะห์ผลข้อมูล	38

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย (ต่อ)	
การวิจัยเชิงปริมาณ	
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	39
ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย	39
เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล	39
การเก็บรวบรวมข้อมูล	40
การวิเคราะห์ผลข้อมูล	40
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ	41
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณ	91
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
สรุปผลการศึกษา	
ความรู้เกี่ยวกับประเพณีแซนโฎนตา	102
รูปแบบและกระบวนการสื่อสารในการจัดประเพณีแซนโฎนตา	104
ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา	106
การรับรู้ของประชาชนที่มีต่อประเพณีแซนโฎนตา	107
อภิปรายผล	
ความรู้เกี่ยวกับประเพณีแซนโฎนตา	108
รูปแบบและกระบวนการสื่อสารในการจัดประเพณีแซนโฎนตา	112
ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา	116
การรับรู้ของประชาชนที่มีต่อประเพณีแซนโฎนตา	117
ข้อจำกัดของการวิจัย	118
ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้	119
ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย	120
บรรณานุกรม	121
ภาคผนวก ก. แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม	128
ภาคผนวก ข. เอกสารการถอดเทปสัมภาษณ์	145
ภาคผนวก ค. รูปภาพงานประเพณีแซนโฎนตา	237
ประวัติผู้เขียน	247
ใบอนุญาตให้ใช้สิทธิ	248

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ	91
ตารางที่ 2 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ	92
ตารางที่ 3 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอาชีพ	92
ตารางที่ 4 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามรายได้ต่อเดือน	92
ตารางที่ 5 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามที่พักอาศัย	93
ตารางที่ 6 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเชื้อสาย	93
ตารางที่ 7 การเคยได้ยินหรือทราบเกี่ยวกับประเพณีแซนโฎนตา	95
ตารางที่ 8 สื่อที่เคยได้ยินหรือทราบเกี่ยวกับประเพณีแซนโฎนตา	95
ตารางที่ 9 การปฏิบัติประเพณีแซนโฎนตาในชุมชนที่ตนเองอยู่อาศัย	95
ตารางที่ 10 การเข้าร่วมประเพณีแซนโฎนตา	96
ตารางที่ 11 จำนวนครั้งการเข้าร่วมประเพณีแซนโฎนตา	96
ตารางที่ 12 ทัศนคติของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อประเพณีแซนโฎนตา	97
ตารางที่ 13 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์ประเพณีแซนโฎนตา	98

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 2.1 ลำดับขั้นตอนพิธีแซนโฎนตา	13
ภาพที่ 2.2 แสดงหน้าที่ของวัฒนธรรมในฐานะสื่อกลาง (Mediator) ในการพัฒนาการดำรงอยู่ของคนให้มีจิตสำนึกทางสังคม	24
ภาพที่ 2.3 กระบวนการสื่อสาร	26
ภาพที่ 2.4 กรอบแนวคิดการวิจัย	32
ภาพที่ 4.1 การประสานงานระหว่างกลุ่มราชการกับปราชญ์ชาวบ้าน	61
ภาพที่ 4.2 การประสานงานระหว่างกลุ่มราชการกับผู้นำท้องถิ่น	62
ภาพที่ 4.3 การประสานงานระหว่างสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์ กับประชาชน	63
ภาพที่ 4.4 การประสานงานระหว่างองค์การบริหารส่วนจังหวัดกับประชาชน	64
ภาพที่ 4.5 การประสานงานระหว่างปราชญ์ชาวบ้านกับผู้นำท้องถิ่น และประชาชน	66

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

บทที่ 1
บทนำ

<u>ความเป็นมา</u>

ปัจจุบันสังคมไทยตกอยู่ในภาวะกระแสทุนนิยม พาณิชยนิยม และวัตถุนิยม คนไทยจึงขาดความภาคภูมิใจในความเป็นไทย ขาดความรักและความผูกพันกับท้องถิ่น การยอมรับในภูมิปัญญาไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่นอันเป็นรากเหง้าไทยแต่เดิมลดน้อย คนไทยหันไปรับวัฒนธรรมตะวันตกที่ไหลบ่าเข้ามาผ่านสื่อต่างๆ โดยปราศจากการเลือกสรรกลั่นกรอง จนเกิดการซึมซับดัดแปลง ละทิ้งวัฒนธรรมเดิมรับเอาวัฒนธรรมอื่นมาเป็นของตน เกิดการครอบงำทางวัฒนธรรม ในขณะเดียวกันก็สร้างค่านิยมและทัศนคติที่ขัดแย้งระหว่างคนรุ่นเก่าและคนรุ่นใหม่ สภาพวิถีชีวิตไทยเอกลักษณ์วัฒนธรรมที่ดีงามถูกเบี่ยงเบนและเปลี่ยนแปลง นำมาซึ่งปัญหาความเสื่อมโทรมทางศีลธรรม คุณธรรมและปัญหาต่างๆ อีกนานัปการ ทั้งปัญหายาเสพติด อบายมุข ความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน สถาบันครอบครัวขาดการยึดโยงสมาชิกในครอบครัวขาดความรัก ความอบอุ่น ความเข้าใจ ความผูกพันและครอบครัวล่มสลายในที่สุด (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545) ซึ่งหากพิจารณาถึงสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมอาจเกิดจากการประดิษฐ์คิดค้น (Invention) รวมถึงการสร้างเทคโนโลยีใหม่ๆ และการคิดสร้างธรรมเนียมประเพณีหรือระบบความเชื่อใหม่ๆ (Social Invention) เพื่อปรุงแต่งวัฒนธรรมสังคมของตนให้เจริญงอกงามขึ้น เมื่อได้มีการยอมรับและนำไปใช้กันแพร่หลายในสังคมแล้ว ย่อมถือได้ว่ามีแบบแผนการดำเนินชีวิตอย่างใหม่เกิดขึ้นและถ้าแบบแผนนั้นมีความคงทนอยู่นานมากกว่าหนึ่งชั่วอายุคนขึ้นไปก็นับว่าได้มีการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมเกิดขึ้นแล้วอย่างแท้จริง เพราะว่าวัฒนธรรมนั้นตามปกติย่อมจะต้องมีอายุยืนยาวมากกว่าหนึ่งชั่วอายุคนขึ้นไป ทั้งนี้เพื่อให้เกิดกระบวนการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมได้มีโอกาสดำเนินไปได้ (สนิท สมัครการ, 2542; ณรงค์ เส็งประชา, 2532)

นอกจากนั้นการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมยังอาจเกิดจากการขอยืมหรือลอกเลียนแบบ (Cultural Borrowing) การหยิบยืมทางวัฒนธรรม หรือการลอกเลียนแบบแผนการดำเนินชีวิตมาจากวัฒนธรรมอื่น การติดต่อทางวัฒนธรรม (Cultural Contact) อาจเกิดขึ้นได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม การติดต่อโดยทางตรงก็คือการที่คนต่างวัฒนธรรมกันได้มีโอกาสมาพบปะสังสรรค์และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ค่านิยมและพฤติกรรมต่อกัน ซึ่งอาจเป็นไปได้หลายรูปแบบ อาทิ ทูตการเมือง การค้า การศึกษาในต่างประเทศ รวมไปถึงการเผยแพร่ศาสนาของคณะธรรมทูตต่างๆ และการอพยพเข้ามาหากินของคนต่างสังคมและวัฒนธรรม เป็นต้น

นอกจากการติดต่อโดยตรงแล้ววัฒนธรรมยังอาจติดต่อได้โดยผ่านสื่อต่างๆ ที่มิใช่ตัวบุคคลได้อีก สื่อสำคัญในปัจจุบันที่เป็นตัวการให้วัฒนธรรมติดต่อกันได้ก็คือ สื่อสารมวลชน

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

(Mass Media) ซึ่งรวมทั้งหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ และอินเทอร์เน็ต เป็นต้น แบบแผนการดำเนินชีวิตของคนต่างวัฒนธรรมได้รับการถ่ายทอดไปยังคนซึ่งอยู่ในอีกวัฒนธรรมหนึ่งอยู่เป็นประจำ โดยสื่อมวลชนเป็นตัวกระตุ้นให้มีการเอาอย่างหรือเลียนแบบพฤติกรรมกันได้ง่ายขึ้น อาทิ แฟชั่นทรงผมและการแต่งกายต่างๆ ได้มีการแพร่ระบาดไปอย่างรวดเร็ว เพราะอิทธิพลของสื่อมวลชนซึ่งได้ปรับปรุงเทคนิควิธีการเสนอข่าวได้รวดเร็ว ทันใจ และมีประสิทธิภาพมากขึ้นจนทำให้เราทราบถึงความเปลี่ยนแปลงในเหตุการณ์ต่างๆ ของโลกได้ในเวลาอันสั้น (สนิท สมัครการ, 2542)

นอกจากนี้ ณรงค์ เส็งประชา (2532) ได้ระบุถึงสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมไทยไว้อีกว่าอาจเกิดจากความประสงค์ของผู้มีอำนาจในสังคม ตัวอย่างของการเปลี่ยนแปลงด้านการแต่งกาย เช่น ในสมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม อดีตนายกรัฐมนตรีของไทย ปีพ.ศ.2481-2487 ให้ข้าราชการแต่งเครื่องแบบตามที่กำหนด ห้ามสวมกางเกงแพร ให้ทักทายกันด้วยคำว่า “สวัสดี” ห้ามกินหมาก ให้สวมหมวกทุกครั้งที่ออกจากบ้าน ใช้คำขวัญปลุกใจทุกเช้าก่อนเข้าเรียน การยกเลิกบรรดาศักดิ์โดยให้ใช้เพียงชื่อ-สกุลเหมือนคนทั่วไป การเคารพธงชาติ และเพลงสรรเสริญพระบารมีในโรงมหรสพ ฯลฯ

สาเหตุอีกประการหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมยังอาจเกิดจากการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมทางสังคม เช่น จำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น ทำให้มีการแข่งขันกันสูง ตลอดจนปัญหาความขัดแย้งระหว่างชนชั้นที่เพิ่มมากขึ้น มนุษย์จึงต้องหาวิธีการและสร้างระเบียบปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาความยุ่งยากดังกล่าว ดังนั้นอันมีผลให้วัฒนธรรมของมนุษย์ย่อมเปลี่ยนแปลงไปด้วย

จากสาเหตุทั้ง 4 ประการข้างต้น กล่าวสรุปได้ว่า วัฒนธรรมจะมีการเปลี่ยนแปลงตามกาลเวลา สภาพสังคม สภาพการเมือง การศึกษา เทคโนโลยีใหม่ๆ การเพิ่มของจำนวนประชากร ฯลฯ สาเหตุที่สำคัญเหล่านี้ ทำให้สมาชิกในสังคมต้องปรับปรุงและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมรอบตัว ซึ่งมีส่วนทำให้จิตใจ ความเชื่อ และทัศนคติเปลี่ยนแปลงไป วัฒนธรรมจึงต้องเปลี่ยนแปลงปรับปรุงเพื่อให้สอดคล้องตามไปด้วย

แต่อย่างไรก็ตาม ผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมที่เกิดขึ้น ย่อมสร้างความเสียหายแก่วัฒนธรรมที่ดำรงอยู่เดิมอย่างมากมาย วัฒนธรรมที่ดีงามบางอย่างเลือนหายไปจากสังคมไทย เช่น ประเพณีการอยู่ไฟของหญิงชาวอีสาน คือ การให้ผู้หญิงที่เพิ่งคลอดลูกใหม่ๆ อยู่ใกล้กับกองไฟเป็นเวลาประมาณ 12 วัน โดยจะให้ดื่มแต่น้ำร้อน และรับประทานทานอาหารเป็นข้าวกับก้อนเกลือ ส่วนเวลานอนนั้นจะให้นอนโดยหันหน้าท้องไปทางด้านกองไฟ เนื่องจากมี ความเชื่อว่า การอยู่ไฟจะทำให้กระดูกแข็งแรง ผิวหนังเต่งตึง เลือดลมดี และที่สำคัญคือ ช่วยให้มดลูกกลับเข้าที่ได้อย่างรวดเร็ว ในขณะที่บางประเพณียังดำรงอยู่แต่ประชาชนก็มิได้เข้าใจคุณค่าทางวัฒนธรรม ประเพณีนั้นอย่างถ่องแท้ เช่น ความงดงามของประเพณีสงกรานต์ อันประกอบด้วยคุณค่าทางวัฒนธรรม อาทิ ความผูกพันภายในครอบครัว ความ

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

เคารพกตัญญูต่อผู้ใหญ่และผู้มีพระคุณ ความศรัทธาในการทำบุญให้ทาน พิธีกรรมที่สง่างาม สร้างความสัมพันธ์ทางจิตใจอย่างลึกซึ้งทั้งแก่ผู้ให้และผู้รับ ฯลฯ เปรียบเสมือนสายใยความผูกพันแห่งอดีตกับปัจจุบัน เป็นสิ่งซึ่งแสดงถึงความเป็นไทยอย่างแท้จริง แต่กำลังจะถูกลบเลือนไปในสภาพปัจจุบัน กิจกรรมหลายอย่างได้ถูกยกเลิกไป สุนทรียภาพอันเกิดจากภาษาและดนตรีได้สูญหายไป เพลงร้องอันไพเราะที่เกิดจากภูมิปัญญาของบรรพบุรุษไทย ถูกแทนที่ด้วยบทเพลงสมัยใหม่ ความเอื้ออาทร ความห่วงใย และความปรารถนาดีที่จะให้ผู้อื่น มีความสุขโดยการประพรมน้ำ ถูกแทนที่ด้วยกิริยาก้าวร้าวรุนแรง ไม่สนใจในความเจ็บปวดและอุบัติเหตุที่จะเกิดขึ้น ประเพณีสงกรานต์ที่เคยเป็นพิธีกรรมอันสง่างามกลับถูกบีบรัดด้วยความรีบร้อนเพื่อให้เสร็จสิ้นโดยเร็ว (กระทรวงวัฒนธรรม, 2552) ประเพณีอันดีงามจึงถูกแปรเปลี่ยนเป็นความสนุกสนาน รื่นเริง เน้นความบันเทิงเป็นแกนหลัก แท้จริงแล้วเรื่องเหล่านี้เป็นเพียงเสี้ยวเล็กๆ เสี้ยวเดียวของวัฒนธรรม(เอกวิทย์ ณ ถลาง, 2534) ดังนั้น คนในสังคมจะต้องศึกษาทำความเข้าใจแก่นสาระของวัฒนธรรมทั้งที่เป็นวัฒนธรรมรวมของประเทศและวัฒนธรรมท้องถิ่นของตน

ภาคอีสานเป็นภูมิภาคที่มีความหลากหลายทางศิลปวัฒนธรรมและประเพณีแตกต่างกันไปในแต่ละท้องถิ่นแต่ละจังหวัด ศิลปวัฒนธรรมเหล่านี้เป็นตัวบ่งบอกถึงความเชื่อ ค่านิยม ศาสนาและรูปแบบการดำเนินชีวิตตลอดจนอาชีพของคนในท้องถิ่นนั้นๆ ได้เป็นอย่างดี สาเหตุที่ภาคอีสานมีความหลากหลายทางศิลปวัฒนธรรมประเพณี ส่วนหนึ่งอาจจะเป็นผลมาจากการเป็นศูนย์รวมของประชากรหลากหลายเชื้อชาติ และมีการติดต่อกับประชาชนในประเทศใกล้เคียง จนก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมขึ้น เช่น ประชาชนชาวอีสานแถบจังหวัดเลย หนองคาย นครพนม มุกดาหาร อุบลราชธานี อำนาจเจริญ ที่มีพรมแดนติดต่อกับประเทศลาว ประชาชนของทั้งสองประเทศมีการเดินทางไปมาหากัน ทำให้เกิดการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนศิลปวัฒนธรรมและประเพณีระหว่างกัน ซึ่งเราจะพบว่าชาวไทยอีสานและชาวลาวแถบลุ่มแม่น้ำโขงมีศิลปวัฒนธรรมประเพณีที่คล้ายๆ กัน และรูปแบบการดำเนินชีวิตก็มีความคล้ายคลึงกันด้วย ในทำนองเดียวกันประชาชนที่อยู่ทางจังหวัดสุรินทร์ บุรีรัมย์ ศรีสะเกษ นครราชสีมา มีการติดต่อกันกับประชาชนชาวกัมพูชาก็จะรับเอาวัฒนธรรมของกัมพูชามาประยุกต์ใช้ (ชมรมอีสานและภูมิภาคอินโดจีน, 2552)

จังหวัดสุรินทร์มีอาณาเขตทางทิศใต้ติดกับราชอาณาจักรกัมพูชามีคนไทยเชื้อสายเขมรถึงร้อยละ 70 ของประชากรทั้งหมดของจังหวัด (อารีย์ ทองแก้ว, 2549) มีหลักฐานยืนยันหลายประการว่าเมืองสุรินทร์เคยเป็นแหล่งอารยธรรมและวัฒนธรรมที่เจริญรุ่งเรือง เปลี่ยนแปลงไปตามกลุ่มชนที่เคยครอบครอง วัฒนธรรมที่ปรากฏในปัจจุบันจึงเป็นเครื่องบ่งชี้หรือแสดงถึงเอกลักษณ์เฉพาะตัว ที่บรรพชนชาวสุรินทร์ได้สืบทอดความเจริญวิวัฒนาการมายาวนานนับพันปี ชาวสุรินทร์มีความแตกต่างจากชาวอีสานทั่วไปคือ ชาวอีสานพูดลาว (ภาษาถิ่น) (รับประทานทานข้าวเหนียว) ในขณะที่ชาวสุรินทร์ พูดเขมร (รับประทานข้าวเจ้า) นี่คือเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของชาวสุรินทร์ เมื่อศึกษาประวัติเมืองสุรินทร์ก็พบว่า ในสมัยกรุงธนบุรี เมื่อครั้งที่นครจำปา

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

ศักดิ์เป็นกบฏต่อไทย เจ้าพระยาจักรีได้เกลี้ยกล่อมชาวเขมรตามป่าดงเมืองประทายสมันต์ (Pratajsaman) และเมืองใกล้เคียงเข้ามาขึ้นต่อกรุงธนบุรี เมืองประทายสมันต์ ก็คือ เมืองสุรินทร์นั่นเอง ผู้แก่ผู้เฒ่าชาวกูยซึ่งเป็นบรรพบุรุษชาวสุรินทร์เล่าว่า เมืองสุรินทร์มีชื่อเดิมคือ *bantiia tchmaar* เป็นภาษาขอมโบราณ เพราะพื้นที่บริเวณนี้เคยอยู่ในอิทธิพลของขอมมาก่อน นักประวัติศาสตร์และนักโบราณคดีได้สันนิษฐานว่า พื้นที่ภาคอีสานเคยเป็นที่อยู่ของพวกละว้าและลาว มีแว่นแคว้นเขตการปกครองเรียกว่า “อาณาจักรฟูนัน” ต่อมาขอมเข้ามามีอำนาจแทนและตั้งอาณาจักรเจนละหรืออิศานปุระ ภายหลังแตกแยกเป็นสองแคว้น ทางแผ่นดินสูงตอนเหนือได้แก่ ภาคอีสานและฝั่งซ้ายแม่น้ำโขง (ลาว) เรียกว่า แคว้นพนมหรือเจนละบก แผ่นดินต่ำตอนใต้จรดชายทะเล (เขมร) เรียกว่าเจนละน้ำ การที่ต้องแตกแยกกันเช่นนี้เพราะผู้คนในแคว้นทั้งสองมีความแตกต่างกัน ชาวเจนละบกเป็นขอมและเผ่านิกริโต (Nigrito) และเผ่าเมลาเนเชียน (Melanesian) ชาวเจนละบกมีอิทธิพลในดินแดนที่ราบสูงอีสาน มีการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมความเจริญรุ่งเรืองและมีอำนาจในบริเวณนี้ แต่ภายหลังเจนละบกต้องตกเป็นเมืองขึ้นของเจนละน้ำ ชาวเจนละบกถูกเกณฑ์แรงงานไปสร้างปราสาทในแคว้นเจนละน้ำ นานเข้าก็กลายเป็นขอมปนเขมร ล่วงมาหลายชั่วอายุคนก็กลายเป็นเขมรไปโดยสมบูรณ์ พวกขอมที่อยู่ในถิ่นเดิมก็ร่อยหรอหมดไป ทำให้บริเวณที่ราบสูงอีสานมีสภาพเป็นเมืองร้าง และเป็นเหตุให้ชนชาวขอมหายไปจากโลก วัฒนธรรมขอมกับเขมรจึงปะปนกันอยู่ (กระทรวงวัฒนธรรม, 2552) ด้วยเหตุนี้จึงอาจกล่าวได้ว่าวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของชาวสุรินทร์ ก็คือ วัฒนธรรมเขมรที่สืบทอดมาจากขอมโบราณนั่นเอง

ประเพณีแซนโฎนตาเป็นประเพณีหนึ่งที่มีความสำคัญที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาช้านานของชาวไทยเชื้อสายเขมร ประเพณีแซนโฎนตา หรือภาษาไทยเรียกว่า ประเพณีสารทเขมร เป็นประเพณีเซ่นไหว้ผีบรรพบุรุษและอุทิศส่วนกุศลให้กับบรรดาผู้ที่ล่วงลับไปแล้วโดยไม่เจาะจงว่าเป็นใครอีกด้วย “แซน” มาจากภาษาเขมร แปลว่า การเซ่น การเซ่นไหว้ การบวงสรวง “โดนตา หรือ โฎนตา” แปลว่า การทำบุญให้ปู่ย่า ตายาย หรือบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว โดยจะประกอบพิธีกรรมตั้งแต่วันขึ้น 14 ค่ำ เดือน 10 เรียกว่า “สารทเล็ก”(เบ็นตูจ) จนถึง วันแรม 15 ค่ำ เดือน 10 เรียกว่า “สารทใหญ่”(เบ็นทม) ของทุกปี ซึ่งเมื่อถึงวันนั้น ลูกหลาน และญาติพี่น้องที่ไปประกอบอาชีพหรือตั้งถิ่นฐานอยู่ที่อื่นจะต้องเดินทางกลับมารวมญาติ เพื่อทำพิธีแซนโฎนตาเป็นประจำทุกปี (อุดม เชยกีวงศ์, 2545; องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์, 2552) ชาวไทยเชื้อสายเขมรมีความเชื่อว่า เมื่อถึงวันแรม 11 ค่ำเดือน 10 ประตูยมโลกจะเปิด ผีในยมโลกจะเดินทางมาเยี่ยมญาติได้ ชาวไทยเชื้อสายเขมรจึงต้องมีการจัดทำอาหาร ขนม ข้าวต้ม ในตอนเย็นวันขึ้น 14 ค่ำ เดือน 10 และพอรุ่งเช้าวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 10 ก็จะนำอาหาร ขนม ข้าวต้มไปทำบุญอุทิศส่วนกุศลที่วัด ซึ่งเรียกว่า “วันสารทเล็ก”(เบ็นตูจ) โดยเชื่อว่าผีจะออกมาจากยมโลกได้ 15 วัน หลังจากนั้นต้องกลับไปรับกรรมในยมโลกตามเดิม และในระหว่างวันขึ้น 14 ค่ำ เดือน 10 จนถึง วันแรม 15 ค่ำ เดือน 10 นั้น บรรดาญาติพี่น้องของแต่ละครอบครัวและ

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

ชาวบ้านคนอื่นๆ ต้องไปทำบุญถวายจังหันพระทุกๆ วันมิได้ขาด โดยเรียกเทศกาลงานบุญช่วงนี้ว่า เทศกาลบุญถือศีล หรือเทศกาลบุญเลี้ยงพระก็ได้ เหตุที่เรียกเช่นนี้เพราะตลอดช่วงเวลาของประเพณีแซนโฎนตานี้ ชาวบ้านต้องหมั่นไปทำบุญเลี้ยงพระที่วัดทุกวันและต้องรักษาศีล 5 ให้ครบถ้วน

เมื่อถึงวันแรม 15 ค่ำ เดือน 10 ซึ่งเป็นวันสุดท้ายของประเพณีแซนโฎนตา ชาวบ้านจะจัดเตรียมสำรับกับข้าวนำมารวมกันในตอนเช้ามืด ซึ่งจะมีการทำบุญตักบาตรในตอนเช้า โดยทางวัดจะตั้งบาตรไว้ 9 ลูก ชาวบ้านจะค่อยๆ ตักบาตรเรียงไปเรื่อยๆ ให้ครบทุกลูก เพื่อผีบรรพบุรุษทุกตนจะได้รับอานิสงค์นั้นเต็มครบถ้วน และทุกคนต้องหยิบข้าวกำมือหนึ่งใส่ภาชนะที่วางถัดไปจากบาตรลูกที่ 9 เป็นนัยว่าให้สำหรับผีไร้ญาติที่ไม่มีใครทำบุญไปให้ เมื่อตักบาตรเสร็จและมีการถวายภัตตาหารเช้าพระเสร็จเรียบร้อยแล้ว ชาวบ้านจะนำพานหรือขันที่ใส่ก้อนข้าวบิณฑ์ และพานหรือขันกรวยกระทงดารที่บรรจุด้วยข้าวพลีอุทิศและพืชมงคลพลีอุทิศ ให้พระสงฆ์พรมน้ำมนต์เพื่อความเป็นสิริมงคลต่อสิ่งของเหล่านี้ และทำการสวดมนต์แผ่อุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ล่วงลับไปแล้วอีกครั้งหนึ่ง เมื่อเสร็จสิ้นขั้นตอนดังกล่าวชาวบ้านก็จะประกอบพิธีเทของให้ผีบรรพบุรุษ คือ การนำเอาสิ่งของทั้งหมดทั้งขนม ผลไม้ และข้าวต้มหมัดมาเทรวมกัน จากนั้นชาวบ้านและเด็กๆ ต่างจะเข้ามายื้อแย่ง ขนมนมเนย ข้าวต้มหมัด และผลไม้ต่างๆ เหล่านี้เป็นที่สนุกสนาน ซึ่งในตอนเช้านี้ก็ถือว่าเป็นการเสร็จสิ้นการทำบุญและพิธีเทของให้ผีบรรพบุรุษ ชาวบ้านต่างก็พากันเก็บของและแยกย้ายกลับบ้านของตน

ต่อจากนั้น ชาวบ้านในแต่ละบ้านจะนำพานหรือขันที่ใส่ก้อนข้าวบิณฑ์ และพานหรือขันกรวยกระทงดารที่บรรจุด้วยข้าวพลีอุทิศและพืชมงคลพลีอุทิศ ที่นำกลับมาจากวัดไปยังที่นาของตนเพื่อไปโปรยหว่านลงไปในที่นาเป็นขวัญข้าว เพื่อให้เป็นสิริมงคล ทำให้ต้นข้าวเจริญงอกงาม เก็บเกี่ยวได้มาก เมื่อลูกหลานนำไปขายก็จะมีรายได้ดี ร่ำรวยอยู่สุขสบายต่อๆ ไปในภายภาคหน้า และอีกนัยหนึ่งในการนำสิ่งของเหล่านี้ไปโปรยหว่านในที่นาของตนเองนั้นเป็นการบูชาถวายอาหารแด่พระแม่โพสพ ผู้ที่จะบันดาลให้ผืนนาผืนไร่อุดมสมบูรณ์ อีกทั้งการหว่านก้อนข้าวบิณฑ์ ข้าวพลีอุทิศ และพืชมงคลพลีอุทิศ นี้ลงในนาก็เพื่อให้พระแม่โพสพได้รับประทาน เพราะช่วงเดือน 10 จะเป็นช่วงที่ข้าวตั้งท้องออกรวงพอดี นั่นถือว่าพระแม่โพสพก็อยู่ในช่วงตั้งท้องด้วยเช่นกัน ชาวบ้านเชื่อว่าคนท้องนั้นชอบทานขนมนมเนย และของที่มีรสเปรี้ยว สิ่งที่นำไปโปรยหว่านในนาในพิธีนี้ประกอบไปด้วยก้อนข้าวบิณฑ์ และผลไม้รสเปรี้ยวต่างๆหลายชนิด และเมื่อเสร็จสิ้นขั้นตอนดังกล่าวนี้แล้วก็ถือว่า เป็นการเสร็จสิ้นประเพณีแซนโฎนตาโดยสมบูรณ์ (ศิริพร สุเมธารัตน์, 2543; สุรชัย รัตนพนาวงษ์, 2549)

สามารถสรุปได้ว่า ประเพณีแซนโฎนตาเป็นประเพณีที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับบรรพบุรุษ และมนุษย์กับธรรมชาติเข้าด้วยกันอย่างลงตัว การทำบุญในงานประเพณีนี้ทำให้ชาวบ้านทุกคนต่างมีจิตใจที่อิ่มเอิบและเป็นสุขกันถ้วนหน้า และก่อให้เกิด

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

คุณค่าต่างๆซึ่งสอดคล้องกับหลักฐานการวิจัยของสุรชัย รัตนพนาวงษ์ (2549) ดังจะกล่าวในลำดับต่อไป

<u>คุณค่าของประเพณีแซนโฎนตา</u>

1. ประเพณีแซนโฎนตา แสดงให้เห็นถึงลักษณะโครงสร้างทางสังคมของชาวไทยเชื้อสายเขมร กล่าวคือ แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของโครงสร้างทางสังคมในระบบครอบครัวที่นับถือญาติทางมารดา (Matrilineal Society – การที่ผู้หญิงเป็นใหญ่ในสังคมหรือระบบมาตาธิปไตย) เป็นธรรมเนียมปฏิบัติโดยถือสตรีเป็นใหญ่ ซึ่งสะท้อนออกมาในรูปของคำเรียก เช่น ประเพณีแซนโฎนตา คำว่า โฎนตา นั้นเป็นการแสดงโครงสร้างทางสังคมที่ผู้หญิงเป็นใหญ่ในสังคม เพราะการเรียกลำดับชื่อเครือญาติใดๆ จะเรียก โฎนตา หรือ ยาย-ตา หรือ ย่า-ปู่ เป็นการใช้คำศัพท์ซึ่งเป็นเพศแม่นำ

2. ประเพณีแซนโฎนตา เป็นประเพณีทำบุญที่รวมญาติพี่น้องที่อยู่ห่างไกลกันหรือแยกย้ายไปทำมาหากินต่างถิ่นได้กลับมาพบกันในแต่ละปี เป็นสิ่งที่ดีที่แสดงถึงความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้น

3. การปลูกฝังการรู้จักให้ และความเมตตาเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น สะท้อนจากการทำบุญตักบาตรในตอนเช้าของวันแรม 15 ค่ำ เดือน 10 ซึ่งเป็นวันสุดท้ายของประเพณีแซนโฎนตา ทางวัดจะตั้งบาตรไว้ 9 ลูก ชาวบ้านจะค่อยๆ ตักบาตรเรียงไปเรื่อยๆ ให้ครบทุกลูก เพื่อผีบรรพบุรุษทุกตนจะได้รับอานิสงค์นั้นเต็มครบถ้วน และทุกคนต้องหยิบข้าวกำมือหนึ่งใส่ภาชนะที่วางถัดไปจากบาตรลูกที่ 9 เป็นนัยว่าให้สำหรับผีไร้ญาติที่ไม่มีใครทำบุญไปให้ จึงเป็นการทำบุญที่ทุกคนทำด้วยใจที่เผื่อแผ่นึกถึงบุคคลอื่นที่ไม่รู้จัก ยินดีให้มารับอานิสงส์ที่ตนได้กระทำขึ้นโดยมิได้นึกเห็นแก่ตัว และการปลูกฝังค่านิยมที่เด่นชัดอีกเรื่องหนึ่งคือ ความกตัญญูกตเวที ทั้งต่อบุคคลอื่นและบุคคลที่ล่วงลับไปแล้ว ซึ่งการปลูกฝังค่านิยมเหล่านี้ ย่อมเป็นผลดีต่อทั้งตนเองและสังคมโดยรวม

4. ประเพณีแซนโฎนตาเป็นประเพณีที่สร้างความสามัคคีให้แก่คนในท้องถิ่น กล่าวคือ การจัดตั้ง และแบ่งเวรกันทำอาหารไปถวายพระตลอด 15 วัน ในช่วงบุญถือศีลหรือบุญเลี้ยงพระ ชาวบ้านแต่ละคุ้มจะแสดงฝีมือเต็มที่ จะมีการจับสลากเลือกวันเวลาทำอาหาร และเลือกกลุ่ม แต่ละกลุ่มจะแสดงฝีมือกันเต็มที่ มีการเลือกเจ้าภาพในแต่ละวันให้เป็นผู้ตระเตรียมงานต่างๆ และคอยดูแลจัดการธุระต่างๆ ของพระสงฆ์ จึงถือว่าประเพณีนี้มุ่งการเซ่นไหว้ผีบรรพบุรุษเป็นที่ตั้ง แต่ลงท้ายด้วยเรื่องความสามัคคีในหมู่คณะได้เป็นอย่างดี

ปัจจุบันประเพณีแซนโฎนตาของจังหวัดสุรินทร์ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก โดยในแต่ละปีหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนต่าง อาทิ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลเมืองสุรินทร์ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์ ให้การส่งเสริม และสนับสนุนการจัดงานประเพณีแซนโฎนตาขึ้นเป็นประจำทุกปี ที่บริเวณลานอนุสาวรีย์พระยาสุรินทรภักดีศรีณรงค์ จางวางเพื่ออนุรักษ์ประเพณีดั้งเดิมของจังหวัดสุรินทร์ ปลูกฝังให้เยาวชนมีความกตัญญูกตเวที

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

และทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้แก่ปู่ย่าตายาย พ่อแม่ และผู้มีพระคุณที่ล่วงลับไปแล้ว โดยมีกิจกรรมมากมาย อาทิ การจัดขบวนแห่กระเชอโฎนตาและเครื่องจูนโฎนตา จากชุมชนต่าง ๆ การประกวดและการแสดงศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน ซึ่งในปี 2551องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ได้ใช้งบประมาณในการจัดงานประเพณีแซนโฎนตาถึง 1,050,000 บาท ตามยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาการอนุรักษ์ฟื้นฟู ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งหลายปีที่ผ่านมา องค์การบริการส่วนจังหวัดก็ได้พยายามสร้างกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนเข้าร่วมในงานประเพณีแซนโฎนตา อีกทั้งยังมีการจัดตั้งสภาปราชญ์ชาวบ้านขึ้นจำนวน 9 สาขา ได้แก่ สาขาศาสนาประเพณีและพิธีกรรม สาขาภาษาและวรรณกรรม สาขาศิลปะการแสดงและดนตรี สาขาประวัติศาสตร์และวรรณคดี สาขากีฬาและการละเล่นพื้นบ้าน สาขาการแพทย์แผนไทยและสมุนไพร สาขาเกษตรกรรมและการทำมาหากิน สาขาศิลปหัตถกรรมและสิ่งทอ และสาขาอาหารและโภชนาการ เพื่อเป็นบุคลากรหลักในการขับเคลื่อนสภาปราชญ์ชาวบ้านจังหวัดสุรินทร์ให้มีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น อีกทั้งยังทำให้การดำเนินการของสภาปราชญ์ชาวบ้านจังหวัดสุรินทร์ได้ขับเคลื่อนอย่างเป็นระบบ มีความเข้มแข็งและเกิดความร่วมมือระหว่างองค์กรเครือข่ายและหน่วยงานราชการ อันจะส่งผลให้มีแนวทางพัฒนาท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรม (องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์, 2552)

<u>สภาพปัญหา</u>

แม้ปัจจุบันประเพณีแซนโฎนตายังคงดำรงอยู่ แต่การดำรงอยู่นั้นมิได้เกิดจากประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง กล่าวคือ การดำรงอยู่ของประเพณีแซนโฎนตาเกิดจากหน่วยงานราชการและเอกชนภายในท้องถิ่น ซึ่งมุ่งดำเนินตามนโยบายของรัฐบาล ตลอดจนแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาของกระทรวงวัฒนธรรมที่มุ่งส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาการอนุรักษ์ฟื้นฟู ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น จนกลายเป็นกรอบให้หน่วยงานต่าง ๆ ดำเนินตามนโยบายโดยอาจมิได้คำนึงถึงคุณค่าซึ่งเป็นแก่นแท้ของประเพณีที่มีมาอย่างช้านาน ผลที่ตามมาก็คือมีการอนุรักษ์และฟื้นฟูวัฒนธรรมประเพณีขึ้นมา แต่มรดกวัฒนธรรมทั้งหลายที่มีมาแต่เดิมนั้นถูกเปลี่ยนแปลงปรับปรุงไปจากเดิมอย่างมากมาย ทำให้ความหมายในสิ่งเหล่านั้นผิดเพี้ยนไปจากของเดิม ซึ่งไม่สัมพันธ์กับความเชื่อหรือบริบทของท้องถิ่น

นอกจากนี้ จำนวนของผู้ที่ยังคงปฏิบัติสืบทอดประเพณีแซนโฎนตาก็มีปริมาณลดลง ซึ่งยังคงเป็นกลุ่มของผู้อาวุโส ปราชญ์ชาวบ้าน และคนรุ่นเก่าภายในท้องถิ่น บ้างก็ได้ล้มหายตายจากไป ส่วนลูกหลานที่ยังมีชีวิตอยู่ ต่างก็เข้ามาประกอบอาชีพในเมืองหลวง บ้างก็ย้ายถิ่นไปจากบ้านเกิดของตน จึงทำให้การสืบทอดประเพณีหยุดชะงัก ส่วนที่ยังคงอยู่ก็ได้รับการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้มีขั้นตอนในการดำเนินการที่สั้นลง กล่าวคือ จากที่เคยใช้เวลาในการประกอบพิธีประมาณ 15-17 วันก็เหลือเพียง 1 วันคือ “วันสารทใหญ่” (เบ็นทม) ซึ่งข้ามพิธีที่สำคัญ คือ การเซ่นไหว้ในวันสารทเล็ก (เบ็นตูจ) และพิธีกันสงฆ์หรือการทำบุญเลี้ยงพระซึ่งใช้เวลาถึง 14 วัน นอกจากนี้ยังมีพิธีที่สำคัญหลังจากประกอบพิธีแซนโฎนตาแล้ว คือ พิธีกระเฌอโฎนตา และพิธี

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

บายเป็นหรือบายบัดตะโบร อีกด้วย หากคนในท้องถิ่นยังเพิกเฉยหรือไม่สนใจ ประเพณีอันดีงามนี้ก็อาจสูญสิ้นไปพร้อมกับบรรพบุรุษ

ดังนั้น ในการสืบทอดประเพณีแซนโฎนตาจึงต้องอาศัย "การสื่อสาร" ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการรณรงค์ให้ประชาชนในท้องถิ่นเกิดความภาคภูมิใจในวัฒนธรรม ประเพณีและมีการเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายภายในท้องถิ่น ก่อให้เกิดความปรองดอง เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (จุฑาพรรธ์ ผดุงชีวิต, 2551) เมื่อพิจารณาถึงการสื่อสารที่จะก่อให้เกิดประสิทธิผลได้นั้นจะต้องประกอบไปด้วย ผู้ส่งสาร สาร สื่อ/ช่องทางการสื่อสาร และผู้รับสาร ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่มีความจำเป็นและจะขาดเสียมิได้ในกระบวนการสื่อสาร หากองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งขาดไป ก็จะทำให้การสื่อสารไม่สามารถเกิดขึ้นได้ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2548) หากหน่วยงานที่รับผิดชอบในด้านการสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา ตลอดจนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีความรู้ความเข้าใจอย่างถูกต้องในกระบวนการการสื่อสาร ย่อมทำให้การสื่อสารเพื่อการสืบทอดประเพณีแซนโฎนตาเกิดประสิทธิผล

อย่างไรก็ตาม ประสิทธิผลของการสื่อสารยังขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ เช่น การเปิดรับสื่อของประชาชน ซึ่งในระดับท้องถิ่นสื่อที่ได้รับความนิยม ได้แก่ วิทยุกระจายเสียง รถแห่ แผ่นป้าย เสียงตามสายของเทศบาล และเคเบิลทีวีช่องของท้องถิ่นนั้นๆ นอกจากนั้นยังมีการรวมกลุ่มของคนในสังคม เช่น สภาปราชญ์ชาวบ้าน ปัจจัยด้านสังคม เช่น ทัศนคติของคนในท้องถิ่นเกี่ยวกับประเพณีแซนโฎนตา ตลอดจนความเชื่อต่อผีบรรพบุรุษ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ที่มีผลต่อการประกอบพิธีกรรม และปัจจัยด้านเทคโนโลยี ซึ่งปัจจุบันเทคโนโลยีก้าวไกลไปมาก ทำให้การสื่อสารรวดเร็วขึ้น ประชาชนสามารถใช้เทคโนโลยีในการรับรู้ข่าวสารได้ง่ายขึ้น เช่น การอ่านข่าวจากเว็บไซต์ต่างๆ

จะเห็นได้ว่า เพื่อทำให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพ นอกจากจะต้องมีความรู้ความเข้าใจเรื่ององค์ประกอบด้านการสื่อสารแล้ว จะต้องพิจารณาถึงปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องด้วยทั้งปัจจัยด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และเทคโนโลยีควบคู่ไปด้วย เพื่อแสวงหาช่องทางในการสื่อสารให้สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาว่ารูปแบบและกระบวนการสื่อสารที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ เทศบาลเมืองสุรินทร์ และสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด ตลอดจนปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำท้องถิ่นและสมาชิกภายในครอบครัว ใช้เพื่อสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา และเพื่อนำเสนอรูปแบบการสื่อสารที่เหมาะสม รวมทั้งศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา ตลอดจนการรับรู้ของประชาชนในท้องถิ่นที่มีต่อประเพณีแซนโฎนตา

<u>วัตถุประสงค์การวิจัย</u>

1. เพื่อศึกษาความหมายของประเพณีแซนโฎนตา
2. เพื่อศึกษารูปแบบและกระบวนการสื่อสารเพื่อสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

3. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีที่มีความสัมพันธ์การสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา

4. เพื่อศึกษาการรับรู้ของประชาชนที่มีต่อประเพณีแซนโฎนตา

<u>ขอบเขตการวิจัย</u>

การศึกษาเรื่อง การสื่อสารเพื่อการสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา มีขอบเขตการศึกษาดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษารูปแบบการสื่อสารที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ เทศบาลเมืองสุรินทร์ และสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด ตลอดจนปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำท้องถิ่น และสมาชิกภายในครอบครัว ใช้เพื่อสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา รวมทั้งศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา ตลอดจนการรับรู้ของประชาชนในท้องถิ่นที่มีต่อประเพณีแซนโฎนตา ในจังหวัดสุรินทร์เท่านั้น

2. ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลหลักและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัยเชิงคุณภาพครั้งนี้ ผู้วิจัยจะใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จาก 4 กลุ่มหลัก ได้แก่

2.1 กลุ่มราชการ คือ หน่วยงานราชการที่มีส่วนเกี่ยวข้อง สนับสนุนประเพณีแซนโฎนตา ในเดือนกันยายน ปีพ.ศ.2552 ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ และสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์ เทศบาลเมืองสุรินทร์ จำนวน 3 หน่วยงาน

2.2 ปราชญ์ชาวบ้าน คือ ตัวแทนของประชาชนจากทุกอำเภอในจังหวัดสุรินทร์ ทำหน้าที่ประสานงานระหว่างองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์กับประชาชน จำนวน 10 คน

2.3 ผู้นำท้องถิ่น คือ ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการนำกลุ่มไปสู่จุดประสงค์หรือเป้าหมายที่ตั้งไว้เป็นบุคคลที่สมาชิกในกลุ่มให้ความยอมรับนับถือ เชื่อฟังและปฏิบัติตาม ในการศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษา ผู้ที่มีบทบาทในการเป็นผู้นำเกี่ยวกับการสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา จำนวน 3 คน และผู้นำชุมชนบ้านตาแบน ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 3 คน

2.4 สมาชิกภายในครอบครัว คือ ตัวแทนของครอบครัวที่มีความเกี่ยวพันกันทางสายโลหิต ที่อยู่ร่วมกันในบ้านหลังเดียวกัน และมีปฏิสัมพันธ์กัน ซึ่งการศึกษาวิจัยนี้มุ่งศึกษาตัวแทนของครอบครัวชุมชนบ้านตาแบนตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 3 คนจาก 3 ครอบครัว

ส่วนกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยจะใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) ได้แก่ ประชาชนที่เข้าร่วมงานประเพณีแซนโฎนตา วันที่ 16 กันยายน 2552 บริเวณอนุสาวรีย์พระยาสุรินทรภักดีศรีณรงค์จางวาง ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 200 คน

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

<u>คำถามการวิจัย</u>

1. ความหมายของประเพณีแซนโฎนตาเป็นอย่างไร

2. องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ มีรูปแบบการสื่อสารเพื่อสืบทอดประเพณีแซนโฎนตากับประชาชนในจังหวัดสุรินทร์อย่างไร

3. สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์ มีรูปแบบการสื่อสารเพื่อสืบทอดประเพณีแซนโฎนตากับประชาชนในจังหวัดสุรินทร์อย่างไร

4. เทศบาลเมืองสุรินทร์ มีรูปแบบการสื่อสารเพื่อสืบทอดประเพณีแซนโฎนตากับประชาชนในจังหวัดสุรินทร์อย่างไร

5. ปราชญ์ชาวบ้าน มีรูปแบบการสื่อสารเพื่อสืบทอดประเพณีแซนโฎนตากับประชาชนในอำเภออย่างไร

6. ผู้นำท้องถิ่น มีรูปแบบการสื่อสารเพื่อสืบทอดประเพณีแซนโฎนตากับประชาชนในหมู่บ้านอย่างไร

7. สมาชิกในครอบครัว มีรูปแบบการสื่อสารเพื่อสืบทอดประเพณีแซนโฎนตาอย่างไร

8. ปัจจัยด้านสังคมมีความสัมพันธ์กับการสืบทอดประเพณีแซนโฎนตาอย่างไร

9. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์กับการสืบทอดประเพณีแซนโฎนตาอย่างไร

10. ปัจจัยด้านเทคโนโลยีมีความสัมพันธ์กับการสืบทอดประเพณีแซนโฎนตาอย่างไร

11. การรับรู้ของประชาชนที่มีต่อประเพณีแซนโฎนตาเป็นอย่างไร

<u>ความสำคัญของการวิจัย</u>

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษารูปแบบและกระบวนการสื่อสารที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ และสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด เทศบาลเมืองสุรินทร์ ตลอดจนปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำท้องถิ่น และสมาชิกภายในครอบครัว ใช้เพื่อสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา รวมทั้งเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา ตลอดจนการรับรู้ของประชาชนในท้องถิ่นที่มีต่อประเพณีแซนโฎนตา

ผลวิจัยที่จะได้รับจากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ในการส่งเสริม และพัฒนาการจัดงานประเพณีแซนโฎนตา ของจังหวัดสุรินทร์ และงานประเพณีอื่นๆ ในการเลือกใช้รูปแบบการสื่อสารที่เหมาะสมในการจัดงานประเพณี ซึ่งก่อให้เกิดแนวคิดอันเป็นประโยชน์ต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวโดยตรง และสามารถเป็นแนวทางในการนำไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริม สร้างความรู้ความเข้าใจ ในการจัดตั้งและพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอ และจังหวัด

นอกจากนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลเมืองสุรินทร์ และสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สามารถส่งเสริม สนับสนุน และหาช่องทางในการเผยแพร่ประเพณีให้มีประสิทธิภาพต่อไป

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

<u>นิยามศัพท์</u>

ประเพณีแซนโฎนตา หมายถึง แบบแผนหรือพิธีกรรมที่สืบทอดกันมาเกี่ยวกับการเซ่นไหว้บรรพบุรุษของชาวไทยเชื้อสายเขมร เพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่ปู่ย่า ตายาย หรือ บรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว โดยจะประกอบพิธีกรรมตั้งแต่วันขึ้น 14 ค่ำ เดือน 10 จนถึงวันแรม 15 ค่ำ เดือน 10 ของทุกปี

จูนโฎนตา หมายถึง การส่งสิ่งของให้ผีบรรพบุรุษ ซึ่งจะกระทำขึ้นในวัน แรม 15 ค่ำ เดือน 10 หรือวันสารทใหญ่

การสื่อสาร หมายถึง การเล่าเรื่องประสบการณ์ การให้ความรู้ อบรมสั่งสอน รวมถึงพฤติกรรมการแสดงออกที่กระทำซ้ำๆ ในขณะสนทนา โดยสมาชิกของกลุ่มแต่ละระดับในจังหวัดสุรินทร์ ในเรื่องที่เกี่ยวกับการสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา

ช่องทางการสื่อสาร หรือสื่อ หมายถึง สื่อกลางในการรับรู้ข่าวสารของมนุษย์ ซึ่งได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น และสัมผัส ในที่นี้หมายถึง วิทยุกระจายเสียง รถแห่ แผ่นป้าย เสียงตามสายของเทศบาล และเคเบิลทีวี รวมไปถึง ทางการสื่อสารระหว่างบุคคลด้วย

การสืบทอดประเพณี คือ การทำให้ประเพณีดำรงอยู่ต่อไป โดยการศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาการสืบทอดประเพณีแซนโฎนตาของจังหวัดสุรินทร์ โดยแบ่งการสืบทอดประเพณีเป็น 3 ช่วงคือ ช่วงเตรียมการเกี่ยวกับกิจกรรมในประเพณีแซนโฎนตา ช่วงการปฏิบัติกิจกรรมในประเพณีแซนโฎนตา และช่วงหลังการปฏิบัติประเพณี

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

บทที่ 2
วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้จะกล่าวถึงบริบทเกี่ยวกับประเพณีแซนโฎนตาของจังหวัดสุรินทร์ บริบทเกี่ยวกับวัฒนธรรม คุณลักษณะของวัฒนธรรมจากมุมมองทางการสื่อสาร แนวคิดเรื่องการถ่ายทอดวัฒนธรรม แนวคิดเรื่องการสื่อสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่จะใช้เป็นฐานข้อมูลในการทำวิจัยครั้งนี้ แต่เนื่องจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารเพื่อสืบทอดประเพณีแซนโฎนตามีน้อย

ผู้วิจัยจึงได้เก็บรวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบและกระบวนการสื่อสารเพื่อสืบทอดประเพณีอื่นๆ เข้ามารวมไว้ในงานวิจัยชิ้นนี้ด้วย ตัวอย่างเช่น องค์ประกอบของการสื่อสารเพื่อการสืบทอดประเพณีปอยส่างลอง การสร้างเครือข่ายการสื่อสารผ่านประเพณีการฟ้อนผีมด-ผีเม็ง การสื่อสารเพื่อสืบทอดประเพณีบุญบั้งไฟในชุมชนชนบท การศึกษาคำศัพท์ภาษาเขมรสุรินทร์ในประเพณีแซนโฎนตา การศึกษาความคิดเห็นของคนเชื้อสายมอญ เกี่ยวกับบทบาทของสื่อบุคคล สื่อประเพณี และสื่อมวลชนในการอนุรักษ์วัฒนธรรม : ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนมอญ เกาะเกร็ด ปากลัด และบางกระดี่ บทบาทของสื่อบุคคลและสื่อประเพณีในการถ่ายทอดวัฒนธรรมประเพณีของชาวบางกอกน้อย ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนบ้านบุ กระบวนการสื่อสารผ่านคุตบะฮฺวันศุกร์ของชาวไทยมุสลิม กลยุทธ์การสื่อสารเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นของปราชญ์ชาวบ้าน จังหวัดบุรีรัมย์ การสื่อสารเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านทรงไทยปลายโพงพาง และกระบวนการสื่อสารเพื่อการธำรงรักษางานประเพณีรับบัวของอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ เป็นต้น

<u>บริบทเกี่ยวกับประเพณีแซนโฎนตาของจังหวัดสุรินทร์</u>

งานบุญประเพณีที่สำคัญอย่างหนึ่งของชาวไทยเชื้อสายเขมรที่จังหวัดสุรินทร์ คือ “ประเพณีแซนโฎนตา” หรือภาษาไทยเรียกว่า “ประเพณีสารทเขมร” ซึ่งประเพณีแซนโฎนตานี้เป็นการเซ่นไหว้ผีบรรพบุรุษ ตลอดจนอุทิศส่วนกุศลให้กับผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว โดยประเพณีนี้เป็นความเชื่อแต่โบราณของชาวบ้านในเรื่องผี วิญญาณ ธรรมชาติ ผสมผสานกับความเชื่อที่เข้ามาภายหลัง คือ ศาสนาพราหมณ์และพระพุทธศาสนา (สุรชัย รัตนพนาวงษ์, 2549) ดังนั้นประเพณีแซนโฎนตา จึงเป็นการกระทำตามความเชื่อต่างๆ เหล่านี้อย่างผสมกลมกลืนกัน และยังคงรักษา ปฏิบัติสืบทอดต่อๆ กันมา โดยขั้นตอนของประเพณีแซนโฎนตานี้ สำหรับชาวไทยเชื้อสายเขมรสุรินทร์ใช้เวลาถึง 17 วัน คือเริ่มตั้งแต่วันขึ้น 14 ค่ำ เดือน 10 จนถึงวันแรม 15 ค่ำ เดือน 10 ในขณะที่ชาวไทยเชื้อสายเขมรถิ่นอื่นๆ ในเขตประเทศไทยนั้น บางแห่งปฏิบัติประเพณีแซนโฎนตานี้ให้เสร็จภายในวันใดวันหนึ่งเพียงวันเดียว คือ ในวันขึ้น 14 ค่ำ เดือน 10 หรือแรม 15 ค่ำ เดือน 10 เท่านั้น (ศิริพร สุเมธารัตน์, 2543)

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

<u>รูปแบบและขั้นตอนของประเพณีแซนโฎนตา</u>

ประเพณีแซนโฎนตาถือเป็นประเพณีที่สำคัญสำหรับชาวไทยเชื้อสายเขมรสุรินทร์ในรอบปี กระทำขึ้นเพื่อแสดงความกตัญญูรู้คุณต่อบรรพบุรุษ เป็นการทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้แก่ปู่ย่า ตายาย ที่ล่วงลับไปแล้วหรือผีบรรพบุรุษ หรือผู้อื่นที่ล่วงลับไปแล้วโดยไม่เจาะจงว่าเป็นใครอีกด้วย โดยมีความเชื่อว่า การเซ่นไหว้ผีบรรพบุรุษนี้ จะได้อวยพรให้ผีบรรพบุรุษเหล่านั้นมีความสุข ได้ไปสู่สุขคติและจะได้อำนวยพรให้ผู้ที่อยู่เบื้องหลัง ให้ลูกหลานได้ทำมาหากินได้คล่องหรือร่ำรวย และเป็นการทำให้หมดเวรหมดกรรมที่เคยมีต่อกันและกัน อีกทั้งยังเป็นการสั่งสอนบุตรหลานให้แสดงความกตัญญูรู้คุณต่อปู่ย่า ตายาย หรือผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว เฉกเช่นเดียวกับที่เคยปฏิบัติขณะที่ท่านเหล่านั้นยังมีชีวิตอยู่ โดยมีการสั่งสอนให้ยึดถือและปฏิบัติประเพณีแซนโฎนตานี้สืบต่อ ๆ กันไปในรุ่นลูกรุ่นหลานไม่ให้ขาด (กระทรวงวัฒนธรรม, 2552)

ภาพที่ 2.1 : ลำดับขั้นตอนพิธีแซนโฎนตา

คำว่า "แซนโฎนตา" เป็นคำประสม เกิดจากคำว่า แซน แปลว่า เซ่นไหว้ บวงสรวง และคำว่า โฎนตา แปลว่า บรรพบุรุษ ดังนั้น คำว่า แซนโฎนตา จึงหมายความว่า การเซ่นไหว้ผีบรรพบุรุษ (อุดม เชยกีวงศ์, 2545; แดง ชมดี, 2546; ชมรมอีสานและภูมิภาคอินโดจีน, 2552) นั่นเอง

ประเพณีแซนโฎนตานี้ กระทำขึ้นในเดือน 10 นับตามจันทรคติ โดยจะตรงกับเดือนกันยายนของทุกปี เริ่มต้นในวันขึ้น 14 ค่ำ เดือน 10 ซึ่งเรียกวันแรกนี้ว่า วันสารทเล็ก หรือในภาษาเขมรเรียกว่า "เบ็นตูจ" คำว่าเบ็นในที่นี้คือช่วงเทศกาลงานบุญ โดยการเซ่นไหว้ผีบรรพบุรุษครั้งแรกกระทำในวันนี้ และจะกระทำการเซ่นไหว้ครั้งใหญ่อีกครั้งหนึ่งในวันแรม 14 ค่ำ เดือน 10 รุ่งขึ้นในวันแรม 15 ค่ำ เดือน 10 เป็นวันสุดท้ายของงานเรียกว่า วันสารทใหญ่ หรือในภาษาเขมรเรียกว่า "เบ็นทม" และในช่วงระหว่างวันขึ้น 14 ค่ำ เดือน 10 จนถึง วันแรม 15 ค่ำ เดือน 10 นั้น บรรดาญาติพี่น้องของแต่ละครอบครัวและชาวบ้านคนอื่นๆ ต้องไปทำบุญ

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

ถวายจังหันพระทุกๆ วันมิได้ขาด โดยเรียกเทศกาลงานบุญช่วงนี้ว่า กันซง หรือเทศกาลบุญถือศีล หรือจะเรียกว่า เทศกาลบุญเลี้ยงพระ ก็ได้ เหตุที่เรียกอย่างนี้เพราะตลอดช่วงเวลาของประเพณีแซนโฎนตา ชาวบ้านต้องหมั่นไปทำบุญเลี้ยงพระที่วัดทุกวันและต้องรักษาศีล 5 ให้ครบถ้วน ซึ่งใช้เวลารวม 17 วัน (ศิริพร สุเมธารัตน์, 2543; สุรชัย รัตนพนาวงษ์, 2549)

สำหรับการเริ่มต้นประเพณีแซนโฎนตาในวันสารทเล็กหรือวันขึ้น 14 ค่ำ เดือน 10 จะมีการแซนโฎนตาหรือเซ่นไหว้ผีบรรพบุรุษที่บ้าน มีการนำภัตตาหารไปถวายพระในตอนเพล และบอกกล่าวให้พระสงฆ์ทราบว่า ชาวบ้านพร้อมที่จะเข้าสู่กันซง หรือเทศกาลบุญถือศีล หรือบุญเลี้ยงพระแล้ว และยังเชื่อว่าผลบุญที่เริ่มกระทำในวันนี้จะเป็นส่งไปยังพระยายมราช ซึ่งเป็นผู้ดูแลวิญญาณทั้งหลายในปรโลกให้เตรียมปล่อยวิญญาณเหล่านั้นมายังโลกมนุษย์ การเซ่นไหว้ผีบรรพบุรุษนี้จะกระทำในตอนก่อนเที่ยงหรือตอนบ่ายก็ได้ โดยจัดที่ลานโถงบ้านหรือระเบียงบนบ้านแล้วแต่ความเหมาะสม แต่ละบ้านจะทำขนมข้าวต้ม ข้าวกระยาสารท ข้าวปลาอาหารพร้อมเหล้า เบียร์ น้ำเปล่าใส่ถาดรวมกัน เพื่อประกอบการเซ่นไหว้

เมื่อเตรียมของครบแล้ว จึงจัดวางสิ่งของไว้บนเสื่อผืนใหญ่ที่ปูเตรียมไว้ ณ บริเวณที่จะประกอบพิธี อาจปูรองด้วยผ้าขาวอีกทีเพื่อความสวยงาม บนหัวเสื่อจะวางหมอน จัดวางเสื้อผ้าและผ้านุ่งห่มต่างๆ ทั้งที่เป็นของเก่าของบุคคลที่ล่วงลับไปแล้วหรือจะเป็นของใหม่ก็ได้เพื่อเป็นการอุทิศให้ผีบรรพบุรุษนำไปใช้ การจัดเรียงข้าวของมิได้มีการกำหนดตำแหน่งของสิ่งของแต่อย่างใด โดยจะจัดวางให้สวยงาม และหัวเสื่อจะต้องหันไปทางทิศตะวันออก หรือทิศเหนือซึ่งถือกันว่าเป็นทิศมงคลเสมอ บางบ้านจะนิมนต์พระสงฆ์มาทำพิธีสวดมนต์ ก่อนทำการแซนโฎนตาพร้อมกับบังสุกุล แล้วถวายปัจจัยไทยทาน เมื่อเสร็จแล้วพระสงฆ์จะกลับหรืออยู่ต่อก็ได้โดยจะทำพิธีเซ่นไหว้ผีบรรพบุรุษต่อ ซึ่งพิธีการจะเริ่มด้วยการจุดธูปเทียนหน้าข้าวของที่วางกองนั้น ผู้อาวุโสสูงสุดของบ้านจะเป็นประธานในพิธี จะกล่าวนำการเซ่นไหว้ผีบรรพบุรุษ โดยร้องเรียกเชิญด้วยเสียงดังว่า โฎนตา “ยาย-ตา,บรรพบุรุษ” ญาติพี่น้องที่นั่งรายรอบจะขานรับ “มาเน้อยาย-ตา” ผู้อาวุโสหรือประธานในพิธีจะขานอีกว่า “ลูกหลานเอาข้าวปลาอาหารมาส่งให้กิน” ในการร้องเรียกนี้ อาจเป็นข้อความอื่นๆ แต่มีนัยความหมายเช่นเดียวกัน มีการรินสุรา หรือน้ำไปพร้อมๆ กับการเรียกชื่อของบุคคลผู้ล่วงลับไปแล้วให้มาดื่มกินเครื่องสังเวยโดยการเรียกชื่อนั้นญาติพี่น้องที่รายล้อมอยู่จะช่วยกันเรียกขานชื่อญาติพี่น้องและบรรพบุรุษของตนที่ล่วงลับไปแล้วหรือที่รู้จักมักคุ้นสมัยที่ยังมีชีวิต ให้มารับเครื่องเซ่นไหว้ที่ลูกหลานได้บรรจงแต่งใส่สำรับ ใส่ถาดใส่กระเชอ หรือภาชนะอื่นๆ เพื่อมาเซ่นไหว้นี้ การดื่มกินของผีจะใช้เวลาพอประมาณ โดยผู้อาวุโสหรือประธานในพิธีจะคาดคะเนจากธูปที่จุดใกล้หมดดอก และจะรินเหล้า รินน้ำลงแก้วแล้วเทรดตามพื้นรอบๆ เครื่องเซ่นไหว้ไปสองหรือสามรอบก็ได้ เป็นการรินน้ำรินเหล้าให้ผีบรรพบุรุษ กะว่าพอผีบรรพบุรุษอิ่มแล้วก็จะจุดบุหรี่ หรือยาสูบใบตองให้กับผี คล้ายกับว่าเมื่อกินอิ่มแล้วก็สูบบุหรี่ สูบยาสูบเหมือนกับคน และถือว่าเป็นอันเสร็จการเซ่นไหว้ผีบรรพบุรุษ (เว็บไซต์กระทรวงวัฒนธรรม, 2552; ศิริพร สุเมธารัตน์, 2543; สุรชัย รัตนพนาวงษ์, 2549)

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

เมื่อเสร็จพิธี ผู้อาวุโสจะแบ่งข้าวปลา อาหาร หมากพลู บุหรี่ อย่างละเล็กละน้อยใส่ใบตองแล้วนำไปวางหรือโยนทิ้งไว้รอบๆ บ้านหรือตามทางเดินเท้ารอบๆ บ้าน เป็นการให้ผีบรรพบุรุษนำไปกินระหว่างเดินทางกลับหรือนำไปฝากผีตนอื่นที่ไม่ได้มารับเครื่องเซ่นไหว้ครั้งนี้ หลังจากการเซ่นไหว้ผีบรรพบุรุษเสร็จสิ้นลง จะมีการแบ่งข้าวปลาอาหารส่วนหนึ่งนำมาเลี้ยงกัน และมีการพูดคุยต่างๆ นานา ไถ่ถามสารทุกข์สุขดิบ พร้อมกันนั้นคนเฒ่าคนแก่จะอวยพรให้ลูกหลานที่มาร่วมงาน พอสมควรแก่เวลาก็แยกย้ายกันกลับบ้าน

ในการเซ่นไหว้ผีบรรพบุรุษนั้น จะมีการแบ่งข้าวปลาอาหารบางส่วนนำไปเซ่นไหว้ผีที่ศาลผีบรรพบุรุษ ซึ่งแต่ละหมู่บ้านจะมีศาลประจำหมู่บ้าน เป็นที่สิงสถิตรวมของผีบ้านผีเรือนและผีอารักษ์ ที่คอยดูแลปกป้องชาวบ้านในหมู่บ้านทุกๆ ครัวเรือน โดยถือว่า ผีอารักษ์มีฤทธิ์อำนาจและเป็นใหญ่ที่สุดกว่าผีอื่นๆ ในหมู่บ้าน การเซ่นไหว้ผีศาลนี้จะกระทำก่อนหรือหลังการเซ่นไหว้ผีบรรพบุรุษที่บ้านตอนไหนก็ได้ ก็เป็นอันเสร็จพิธีการเซ่นไหว้ผีบรรพบุรุษ ในวันแรกของเทศกาลบุญประเพณีแซนโฎนตา (แดง ชมดี, 2546)

ตั้งแต่วันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 10 ตลอดจนถึงวันแรม 14 ค่ำ เดือน 10 เป็นช่วงกันซง หรือเทศกาลบุญถือศีลหรือบุญเลี้ยงพระ จะมีการถวายภัตตาหารเช้าและภัตตาหารเพลแก่พระสงฆ์ในตอนเช้าและเพลที่วัด เป็นเวลา 15 วันเต็ม ในแต่ละวันจะต้องมีชาวบ้านคนใดคนหนึ่งเป็นเจ้าภาพจัดเตรียมงานกิจกรรมต่างๆ ในวัด และชักชวนผู้คนให้มาร่วมทำบุญถวายปัจจัย แล้วแบ่งเวรกะเกณฑ์กันว่าในแต่ละวันใครบ้างจะมาช่วยกันทำสำรับกับข้าวคาวหวานสำหรับถวายพระภิกษุเป็นประจำทุกวัน ในแต่ละวันเจ้าภาพจะคอยอยู่ช่วยดูแลจัดแจงธุระต่างๆ แก่พระสงฆ์ในตอนค่ำของแต่ละวัน พระสงฆ์จะเจริญพุทธมนต์ สวดพระอภิธรรมมาติกาบังสุกุล (การสวดอุทิศส่วนกุศลให้ผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว) และเทศนาธรรม หลังจากนั้นทั้งพระสงฆ์ และญาติโยมที่มาฟังธรรมจะนั่งสมาธิเพื่อแผ่เมตตาอุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ล่วงลับไปแล้ว โดยปฏิบัติเช่นนี้ทุกวันจนถึงวันแรม 14 ค่ำเดือน 10 (ศิริพร สุเมธารัตน์, 2543; แดง ชมดี, 2546)

ในวันแรม 14 ค่ำ เดือน 10 หลังถวายภัตตาหารเพลพระที่วัดแล้ว ในตอนเที่ยงหรือบ่ายจะมีพิธีใหญ่และสำคัญอีกครั้งหนึ่งในแต่ละบ้าน นั่นคือการเซ่นไหว้ผีบรรพบุรุษ โดยครั้งนี้แต่ละบ้านจะจัดเตรียมข้าวของเครื่องเซ่นไหว้ จัดเหมือนกับเมื่อวันขึ้น 14 ค่ำ เดือน 10 หรือวันสารทเล็ก แต่จะจัดเครื่องเซ่นไหว้มากกว่า ครบถ้วนกว่า เครื่องเซ่นไหว้และขั้นตอนของการเซ่นไหว้ผีบรรพบุรุษในวันนี้ (สุรชัย รัตนพนาวงษ์, 2549) มีดังนี้

1. ข้าวต้มมัด จะมีทั้งข้าวต้มมัดมะพร้าว ข้าวต้มมัดกล้วย และข้าวต้มมัดตั้งหรือข้าวต้มมัดจิ้ม

2. ผลไม้ต่างๆ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผลไม้รสเปรี้ยว ได้แก่ ส้ม (ใช้ได้ทั้งส้มโอ หรือส้มเขียวหวาน หรือส้มขี้ม้า) มะขาม มะขามป้อม หงอน/ก้านเหลือง มะยม สมอ ฝรั่ง กล้วย ส่วนไม้ผลมงคล ได้แก่ อ้อย ขิง ต้นสาคู มะพร้าว ฟักทอง ฟักเขียว และดอกไม้บูชา (อาจจะใช้ดอกบัวก็ได้)

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

3. ขนมหวานต่างๆ ได้แก่ ขนมชั้น ขนมกง ขนมนางเล็ด กระยาสารท ขนมฝักบัว ขนมเทียน

4. หมาก พลู บุหรี่ ยาสูบ ธูป เทียน จัดเป็นสำรับ และเงิน เชี่ยนหมาก และด้ายสำหรับผูกข้อมือ

5. กระเชอผีบรรพบุรุษ สำรับหรือภาชนะอย่างอื่นก็ได้ที่มีลักษณะคล้ายกัน

6. หมอน เสื่อ ผ้าโสร่ง ผ้าสไบ ผ้านุ่งสตรี เสื้อเชิ้ต (ผ้าต่างๆ นี้พับจัดในขันหรือวางบนถาด)

7. ก้อนข้าวบิณฑ์ ข้าวบิณฑ์ทำจากข้าวเหนียวนึ่งสุกแล้ว ปรุงด้วยกะทิและคลุกเคล้าด้วยงาปั้นเป็นก้อนๆวางบนถาดหรือจาน

8. สำรับกับข้าว ประกอบด้วย ข้าว หมูต้ม ไก่ต้ม ปลาทอด ไก่ทอด หมูทอด ผัดหน่อไม้ ลาบหมู แกงฟักใส่เห็ดหอม ต้มยำไก่ เกาเหลาหมู

9. เหล้าขาว น้ำหวาน น้ำ เบียร์

10. ภาชนะอุปกรณ์ ได้แก่ แก้ว จาน ถาด ขันน้ำ พาน

11. ใบตองนำมาทำเป็นกรวยฝาชีสูง เรียกว่า กรวยกระทงดาร หมายถึง เครื่องบูชา กรวยกระทงดาร ใช้เป็นสัญลักษณ์แสดงการเฉลิมฉลองการผ่านวันสุดท้ายของประเพณีแซนโฎนตา และเครื่องบูชานี้เป็นเครื่องพลีกรรมอุทิศและกรวดน้ำเมื่อเสร็จงาน กรวยนี้จะวางตรงกลางขันเงิน ข้างในกรวยใส่ ข้าวพลีอุทิศ ข้างนอกกรวยใส่พืชมงคลพลีอุทิศ ยอดกรวยมีไม้แหลมเสียบเงินธนบัตร และยอดไม้ประดับด้วยลูกหมากอ่อนแกะเป็นดอกไม้ เรียกว่า ดอกข้าวบิณฑ์

การเซ่นไหว้ผีบรรพบุรุษในวันแรม 14 ค่ำ เดือน 10 นี้ จะกระทำในตอนเช้าหลังถวายเพลพระแล้ว หรือตอนบ่ายก็ได้ โดยเริ่มต้นจากการจัดเรียงข้าวของที่ได้เตรียมไว้บนเสื่อผืนใหญ่ที่ปูรองด้วยผ้าขาวอีกที วางหมอน และเสื้อผ้าของบุคคลผู้ที่ล่วงลับไปแล้วหรือเป็นของใหม่ก็ได้สำหรับอุทิศให้ผีบรรพบุรุษนำติดตัวไปใช้ จัดเรียงไว้ในภาชนะให้สวยงาม วางบนหัวเสื่อที่จัดหันหัวไปทางทิศตะวันออกหรือทิศเหนือซึ่งถือว่าเป็นทิศมงคล จัดเรียงสำรับกับข้าวและข้าวของอื่นๆ ให้เป็นระเบียบและสวยงาม ชาวบ้านบางบ้านจะนิมนต์พระสงฆ์มาทำพิธีสวดมนต์ พร้อมกับบังสุกุลก่อนการเซ่นไหว้ผีบรรพบุรุษก็ได้

พิธีการเซ่นไหว้ผีบรรพบุรุษ เริ่มด้วยการจุดธูปเทียนหน้าข้าวของที่วางกองนั้น ผู้อาวุโสสูงสุดของบ้านจะเป็นประธานในพิธี และกล่าวนำการเซ่นไหว้ผีบรรพบุรุษ โดยร้องเรียกเชิญด้วยเสียงดังว่า โฎนตา “ยาย-ตา,บรรพบุรุษ” ญาติพี่น้องที่นั่งรายรอบจะขานรับ “มาเน้อ ยาย-ตา” ผู้อาวุโสหรือประธานในพิธีจะขานอีกว่า “ลูกหลานเอาข้าวปลาอาหารมาส่งให้กิน” ในการร้องเรียกนี้ อาจเป็นข้อความอื่นๆ แต่มีนัยความหมายเช่นเดียวกัน มีการรินสุรา หรือน้ำไปพร้อมๆ กับการเรียกชื่อของบุคคลผู้ล่วงลับไปแล้วให้มาดื่มกินเครื่องสังเวยโดยการเรียกชื่อนั้น ญาติพี่น้องที่รายล้อมอยู่จะช่วยกันเรียกขานชื่อญาติพี่น้องและบรรพบุรุษของตนที่ล่วงลับไปแล้ว

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

หรือที่รู้จักมักคุ้นสมัยที่ยังมีชีวิต ให้มารับเครื่องเซ่นไหว้ที่ลูกหลานได้บรรจงแต่งใส่สำรับ ใส่ถาด ใส่กระเชอ หรือภาชนะอื่นๆ เพื่อมาเซ่นไหว้นี้ การดื่มกินของผีจะใช้เวลาพอประมาณ โดยผู้อาวุโสหรือประธานในพิธีจะคาดคะเนจากธูปที่จุดใกล้หมดดอก และจะรินเหล้า รินน้ำลงแก้วแล้วเทรดตามพื้นรอบๆ เครื่องเซ่นไหว้ไปสองหรือสามรอบก็ได้ เป็นการรินน้ำรินเหล้าให้ผีบรรพบุรุษ กะว่าพอผีบรรพบุรุษอิ่มแล้วก็จะจุดบุหรี่ หรือยาสูบใบตองให้กับผี คล้ายกับว่าเมื่อกินอิ่มแล้วก็สูบบุหรี่ สูบยาสูบเหมือนกับคน

เมื่อเสร็จพิธี ผู้อาวุโสจะแบ่งข้าวปลา อาหาร หมากพลู บุหรี่ อย่างละเล็กละน้อยใส่ใบตอง ห่อแบบลวกๆ แล้วนำไปวางหรือโยนทิ้งไว้รอบๆ บ้านหรือตามทาเท้ารอบๆ บ้าน เพื่อเป็นการฝากให้ผีบรรพบุรุษนำไปกินระหว่างเดินทางกลับหรือนำไปฝากผีตนอื่นที่ไม่ได้มารับผลบุญ หรือไม่ได้มากินเครื่องเซ่นสังเวย ต่อจากนั้น ลูกหลานจะแบ่งข้าวปลาอาหารมาเลี้ยงกัน เมื่ออิ่มหนำดีแล้ว จะมีการพูดคุยไถ่ถามสารทุกข์สุขดิบกัน คนเฒ่าคนแก่จะอวยพรให้ลูกหลาน ผู้อาวุโสจะนำด้ายผูกข้อมือที่อยู่ในพานที่จัดไหว้ผีบรรพบุรุษนั้นมาผูกข้อมือให้ลูกหลาน พร้อมอวยพรให้เจริญรุ่งเรืองมั่งมีศรีสุขและถือเป็นการอวยชัยอวยพรจากผีบรรพบุรุษด้วย การผูกข้อมือนี้เหมือนกับผูกข้อมือรับขวัญ สู่ขวัญ เช่นเดียวกับงานมงคลอื่นๆ เป็นการรับลูกหลานกลับสู่บ้าน สู่เรือน เนื่องจากทุกวันนี้ ลูกหลานต่างออกไปทำงานนอกบ้านที่ไกลๆ ไปต่างจังหวัดนานๆ จึงจะกลับบ้านสักครั้งหนึ่ง เป็นการรับขวัญ อวยพรให้แคล้วคลาดปลอดภัย อวยพรให้เจริญรุ่งเรือง บางครั้งก็มีการม้วนเงินธนบัตรแล้วผูกติดกับข้อมือด้วย เป็นการอวยพรให้ร่ำรวยรุ่งเรือง (ศิริพร สุเมธารัตน์, 2543)

นอกจากการเซ่นไหว้ผีบรรพบุรุษที่บ้านแล้ว คนในบ้านจะมีการจัดข้าวปลาอาหารสำรับหนึ่งนำไปเซ่นไหว้ผีที่ศาลผีบรรพบุรุษ ซึ่งเป็นศาลประจำหมู่บ้านโดยเซ่นสังเวยผีบ้านผีเรือนและผีอารักษ์ของหมู่บ้าน และขอให้ผีเหล่านั้นปกปักษ์รักษาผู้คนในหมู่บ้านให้มีแต่ความสุขความเจริญตลอดไป การเซ่นไหว้ผีศาลนี้จะกระทำก่อนหรือหลังการเซ่นไหว้บรรพบุรุษที่บ้านตอนไหนก็ได้ (สุรชัย รัตนพนาวงษ์, 2549)

เมื่อการเซ่นไหว้ผีบรรพบุรุษที่บ้านเสร็จสิ้นแล้ว คนในบ้านจะมีการนำข้าวของเครื่องเซ่นไหว้นี้และอาจจัดหาบางส่วนมาเพิ่มเติม นำมาจัดใส่กระเชอหรือกระบุงให้สวยงามเพื่อนำไปทำบุญใหญ่ร่วมกันกับชาวบ้านคนอื่นๆ ในหมู่บ้าน ในช่วงเวลาทำวัตรเย็นของพระภิกษุสงฆ์ เวลาประมาณ 17.00 น. ของตอนเย็นวันแรม 14 ค่ำ เดือน 10 ในตอนเย็นนี้ชาวบ้านแต่ละบ้านจะพากันแบกกระเชอหรือกระบุง ที่จัดแต่งอย่างสวยงามด้วยผลไม้ และขนมนมเนย หมากพลู และขันใส่กรวยกระทงดารที่ใช้ในพิธีเซ่นผีบรรพบุรุษที่บ้านเมื่อตอนกลางวัน นำไปยังศาลาการเปรียญที่วัด หรือจุดศูนย์รวมอื่นตามแต่กำหนด ชาวบ้านจะนำข้าวของที่ได้มาจำพวกผลไม้ ขนมนมเนย ข้าวต้มต่างๆ มากองรวมๆ กันไว้กลางศาลาเป็นกองใหญ่ หลังจากสวดมนต์ทำวัตรเย็นแล้ว ผู้เป็นประธานในพิธีจะนำชาวบ้านทำการเซ่นไหว้ผีบรรพบุรุษรวม โดยเริ่มจากจุดธูป

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

เทียนนำปักลงจานก้อนข้าวบิณฑ์ และข้าวปลาอาหารที่นำมาจัดกองๆ นั้นอย่างละดอกจนทั่ว พร้อมๆ กับนิมนต์พระสงฆ์สวดหน้าข้าวของที่นำมาวางกองไว้นั้น เพื่ออุทิศพลีให้ผีเปรต ผีบรรพบุรุษ และผีอื่นๆ เมื่อพระสงฆ์จบบทสวดหนึ่งๆ แล้ว ผู้อาวุโสหรือประธานในพิธีจะคอยรินเหล้า รินน้ำรดราดตามพื้น และพูดเรียกว่า ยาย-ตา ชาวบ้านที่นั่งอยู่รายล้อมกองข้าวของนั้นจะขานรับ “มาเน้อยาย-ตา” กันดังเซ็งแซ่ไปทั่วบริเวณ ผู้อาวุโสหรือประธานในพิธีจะขานอีกว่า “ลูกหลานเอาข้าวปลาอาหารมาส่งให้กิน” การตะโกนเซ็งแซ่นี้อาจเป็นข้อความอื่นๆ แต่มีนัยความหมายเช่นเดียวกัน โดยหลังการตะโกนนำแต่ละครั้ง ชาวบ้านจะขานรับ “มาเน้อยาย-ตา” ตลอดเวลา โดยการสวดมนต์จบบทหนึ่งๆ ของพระสงฆ์ ชาวบ้านจะตะโกนเรียกเช่นนี้ตลอด การเซ่นไหว้ผีบรรพบุรุษตอนนี้เป็นการทำแบบเดียวกับการเซ่นผีบรรพบุรุษในแต่ละบ้าน เพียงแต่ว่าเป็นการมาทำบุญเซ่นไหว้ผีบรรพบุรุษครั้งใหญ่ร่วมกันของชาวบ้านที่วัดนั่นเอง จนเมื่อพระสงฆ์สวดมนต์จบแล้วและชาวบ้านเรียก “ยาย-ตา” ซ้ำๆ อีกสักพักก็จะหยุดทิ้งช่วงสักระยะหนึ่ง ประมาณว่าผีอิ่มหนำสำราญแล้ว ผู้อาวุโสหรือประธานในพิธีจะทำการจุดบุหรี่ ยาสูบ และมวนหมากพลูวางส่งไว้ให้ผี พร้อมกับหยิบเครื่องเซ่นสังเวย อย่างละนิดอย่างละหน่อย ห่อใส่ใบตองอย่างลวกๆ หรือวางใส่บนกาบกล้วยกระทง (เปลือกกล้วยทำลักษณะเป็นเรือยาวๆ) นำไปฝากไปให้ผีปู่ย่าตายาย นำไปกินระหว่างเดินทางกลับหรือนำไปฝากผีตนอื่นที่ผีตายายรู้จักแต่ยังไม่ได้มารับผลบุญครั้งนี้ โดยนำใบตองที่ห่อเครื่องเซ่นเอาไว้ไปโยนหรือวางไว้บริเวณทางเดินบริเวณใกล้ๆ หรือตามทางสามแพร่ง และนำกาบกล้วยกระทงนี้ไปลอยในแม่น้ำใกล้วัดหรือในสระน้ำในวัด เมื่อเสร็จพิธีแล้วชาวบ้านที่มารวมกัน จะร่วมกันนำข้าวปลาอาหารส่วนหนึ่งมากินเลี้ยงกัน พร้อมทั้งถามไถ่สารทุกข์สุขดิบ บ้างก็ร่วมกันทำบุญถวายปัจจัยถวายทานต่างๆ แด่พระภิกษุสงฆ์ ตลอดพิธีการอาจใช้เวลาหลายชั่วโมง เวลาอาจล่วงเลยไปจนถึงตอนดึก การเซ่นไหว้ผีบรรพบุรุษครั้งใหญ่รวมกันของชาวบ้านในตอนเย็นของวันแรม 14 ค่ำ เดือน 10 ก็เสร็จสิ้นเพียงเท่านี้ (ศิริพร สุเมธารัตน์, 2543)

เมื่อถึงเช้ามืดของวันแรม 15 ค่ำ เดือน 10 ซึ่งเป็นวันสุดท้ายของประเพณีแซนโฎนตานี้ เรียกว่า “วันสารทใหญ่” ชาวบ้านจะจัดเตรียมสำรับกับข้าว นำมารวมกันใหม่อีกครั้งในตอนเช้ามืด และนำมารวมกันกับกองที่รวมไว้ตั้งแต่เมื่อเย็นวันแรม 14 ค่ำ เดือน 10 ที่ได้ทำการเซ่นไหว้ผีบรรพบุรุษไปแล้ว ผู้ที่อยู่ใกล้วัดมักมาแต่เช้ามืด เพื่อร่วมสวดมนต์ทำวัตรเช้ากับพระสงฆ์ในโบสถ์ มีการทำบุญตักบาตรในตอนเช้า โดยทางวัดจะตั้งบาตรไว้ 9 ลูก ชาวบ้านจะค่อยๆ ตักบาตรเรียงไปเรื่อยๆ ให้ครบทุกลูก นัยว่าให้ครบถ้วนบริบูรณ์ไม่ให้ขาดตกบกพร่อง เพื่อผีบรรพบุรุษทุกตนจักได้รับอานิสงส์นั้นเต็มครบถ้วน เหมือนตักบาตรครบทั้ง 9 ลูกและทุกคนต้องหยิบข้าวกำมือหนึ่งใส่ภาชนะที่วางถัดไปจากบาตรลูกที่ 9 เป็นนัยว่าให้สำหรับผีไร้ญาติที่ไม่มีใครทำบุญไปให้ เมื่อตักบาตรเสร็จและมีการถวายภัตตาหารเช้าพระเสร็จเรียบร้อยแล้ว ชาวบ้านจะนำพานหรือขันที่ใส่ ก้อนข้าวบิณฑ์และพานหรือขันกรวยกระทงดาร ที่บรรจุด้วยข้าวพลีอุทิศและพืชมงคลพลีอุทิศ ให้พระสงฆ์พรมน้ำมนต์เพื่อความเป็นสิริมงคลต่อสิ่งของเหล่านี้ และทำ

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

การสวดมนต์แผ่อุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ล่วงลับไปแล้วอีกครั้งหนึ่ง เมื่อเสร็จสิ้นขั้นตอนดังกล่าวแล้ว ชาวบ้านจะนำกระเชอที่บรรจุข้าวของจำพวกขนม ผลไม้และข้าวต้มมัด ไปเทกองรวมกันที่ลานวัด หรือลานที่ได้จัดเตรียมไว้พร้อมๆกัน เพื่อทำพิธีที่เรียกว่า การเทของให้ผีบรรพบุรุษ การเทของให้ผีบรรพบุรุษนี้คือ การนำเอาสิ่งของทั้งหมดทั้งขนม ผลไม้และข้าวต้มมัดทั้งที่รวบรวมไว้ในศาลาตั้งแต่เมื่อเย็นวานและที่นำมาเพิ่ม มาเทกองรวมกันให้หมด เพื่อเป็นการแสดงความกตัญญูเสียสละจากลูกหลาน เป็นนัยว่าลูกหลานทุกๆ คน ได้เทข้าวของออกมากองให้ผีปู่ย่าตายายจนหมดกระเชอ และถือเป็นการอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลให้ผู้ที่ล่วงลับไปแล้วมารับสิ่งของทั้งหมดนี้เป็นครั้งสุดท้าย จากนั้นชาวบ้านและเด็กๆ ต่างจะเข้ามายื้อแย่ง ขนมนมเนย ข้าวต้มมัด และผลไม้ต่างๆ เหล่านี้ เป็นที่สนุกสนานเอิกเกริก ในตอนเช้านี้ถือว่าเป็นการเสร็จสิ้นการทำบุญและพิธีการเทของให้ผีบรรพบุรุษแต่เพียงเท่านี้ ชาวบ้านต่างก็พากันเก็บของและแยกย้ายกลับบ้านของตน (สุรชัย รัตนพนาวงษ์, 2549)

ต่อจากนั้น ชาวบ้านในแต่ละบ้านจะนำพานหรือขันก้อนข้าวบิณฑ์และพานหรือขันกรวยกระทงดารที่บรรจุด้วยข้าวพลีอุทิศและพืชมงคลพลีอุทิศที่นำกลับมาจากวัดไปยังที่นาของตนเพื่อไปโปรยหว่านลงไปในที่นาเป็นขวัญข้าว เพื่อให้เป็นสิริมงคล ทำให้ต้นข้าวเจริญงอกงามเก็บเกี่ยวได้มาก เมื่อลูกหลานนำไปขายก็จะมีรายได้ดี ร่ำรวยอยู่สุขสบายต่อไปในภายภาคหน้า และอีกนัยหนึ่งในการนำสิ่งของเหล่านี้ไปโปรยหว่านในนาของตนเองนั้นคนเฒ่าคนแก่เชื่อว่าเป็นการบูชาถวายอาหารแด่พระแม่โพสพ ผู้ที่จะบันดาลให้ผืนนาผืนไร่อุดมสมบูรณ์ อีกทั้งการหว่านก้อนข้าวบิณฑ์ ข้าวพลีอุทิศ และพืชมงคลพลีอุทิศ นี้ลงในนา ก็เพื่อให้พระแม่โพสพได้รับประทาน เพราะช่วงเดือน 10 นี้จะเป็นช่วงข้าวตั้งท้องออกรวงพอดี นั่นถือว่าพระแม่โพสพก็อยู่ในช่วงตั้งท้องด้วยเช่นกัน ชาวบ้านเชื่อว่าคนท้องนั้นชอบทานขนมนมเนย และของที่มีรสเปรี้ยว สิ่งที่นำไปโปรยหว่านในนาในพิธีนี้ประกอบไปด้วยก้อนข้าวบิณฑ์ และผลไม้รสเปรี้ยวต่างๆ หลายชนิด และเมื่อเสร็จสิ้นขั้นตอนดังกล่าวนี้แล้วก็ถือว่า เป็นการเสร็จสิ้นประเพณีแซนโฎนตาโดยสมบูรณ์ (ศิริพร สุเมธารัตน์, 2543; สุรชัย รัตนพนาวงษ์, 2549)

อาจกล่าวได้ว่า ประเพณีแซนโฎนตาเป็นประเพณีที่สำคัญ ซึ่งสมควรมีการอนุรักษ์และยึดถือให้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่มีค่ายิ่งต่อชาวไทยเชื้อสายเขมรสุรินทร์ โดยเฉพาะหมู่บ้านที่ยังคงมีพิธีกรรมที่ครบสมบูรณ์ เพื่อเป็นตัวอย่างแสดงให้เห็นวิถีชีวิตดั้งเดิมอย่างแท้จริงทั้งยังควรส่งเสริมในสังคมหมู่บ้านที่ยังไม่มีการปรับเปลี่ยนเป็นสังคมใหม่มากนักได้สืบทอดประเพณีนี้สืบไป

<u>บริบทเกี่ยวกับวัฒนธรรม</u>

วัฒนธรรม เป็นคำที่เกิดขึ้นในภาษาไทย ในสมัยที่รัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงคราม คำเดิมเป็นภาษาอังกฤษ คือ Culture (วีระ บำรุงรักษ์, 2538) ในภาษาไทย คำว่า วัฒนธรรม เป็นคำที่เกิดจากการรวมคำ 2 คำ ในลักษณะสมาสเข้าด้วยกัน คือ วัฒนะ หรือวัฒนา พัฒนาก็ได้

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

แปลว่า ความเจริญงอกงาม รุ่งเรือง ก้าวหน้า ส่วนคำว่า ธรรม แปลว่า การกระทำหรือข้อที่ควรปฏิบัติ

ดังนั้น วัฒนธรรม จึงหมายถึง ข้อกำหนดให้มนุษย์ปฏิบัติเพื่อให้เกิดความเจริญงอกงามทั้งด้านกาย วาจา และใจไปพร้อมๆกัน จะมีเพียงอย่างใดอย่างหนึ่งไม่ได้ (พวงผกา ประเสริฐศิลป์, 2541; สำนักงานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ, 2550) นอกจากนี้ วัฒนธรรมยังหมายรวมถึง สิ่งที่มนุษย์เปลี่ยนแปลงปรับปรุงหรือผลิตสร้างขึ้น เพื่อความเจริญงอกงามในวิถีชีวิตของมนุษย์ในส่วนรวมที่ถ่ายทอดกันได้ เลียนแบบกันได้ เอาอย่างกันได้ วัฒนธรรมจึงเป็นสิ่งอันเป็นผลผลิตของส่วนรวมที่มนุษย์ได้เรียนรู้จากคนสมัยก่อนสืบต่อกันมาเป็นประเพณี วัฒนธรรมจึงเป็นทั้งความคิดเห็น หรือการกระทำของมนุษย์ ในส่วนรวมที่เป็นลักษณะเดียวกัน และสำแดงให้ปรากฏเป็นภาษา ความเชื่อ ระเบียบ ประเพณี (อนุมานราชธน, ศาสตราจารย์,พระยา, 2534)

ในทำนองเดียวกัน นักวิชาการคนสำคัญของไทย เช่น อมรา พงศาพิชญ์ (2541) และสุพัตรา สุภาพ (2542) กล่าวถึง วัฒนธรรมไปในแนวทางเดียวกันว่า เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นหรือมรดกทางสังคมที่มนุษย์สร้างขึ้นที่แสดงออกว่าเป็นวิถีของมนุษย์ อาจเป็นการประดิษฐ์วัตถุสิ่งของเครื่องใช้ หรืออาจเป็นการกำหนดพฤติกรรมและความคิด ตลอดจนเป็นวิธีการหรือระบบการทำงานร่วมกัน

อย่างไรก็ตาม ในเรื่องของวัฒนธรรมนั้น ยังมีนักวิชาการ และผู้รู้ได้ให้ความหมายไว้มากมาย ซึ่งแนวคิดแต่ละคนไม่เหมือนกัน แต่บางอย่างก็มีความคล้ายคลึงกันอยู่บ้าง เพราะเป็นเรื่องนานาทัศนะ โดยเฉพาะวัฒนธรรมนั้นจะเป็นกรอบให้คนในสังคมได้ปฏิบัติไปในแนวทางเดียวกันอย่างถูกต้องเหมาะสม หรืออาจกล่าวได้ว่าวัฒนธรรมเป็นตราประจำสังคมก็ได้ เพราะบ่งบอกลักษณะของสังคมที่โดดเด่นให้เห็นชัดเจน (พวงผกา ประเสริฐศิลป์, 2543)

อาจสรุปได้ว่า วัฒนธรรม เป็นผลของกิจกรรม หรือการกระทำทุกอย่างที่สังคมได้สร้างขึ้นมาจากความรู้และประสบการณ์ของคนในสังคมเดียวกัน และคนส่วนใหญ่ต่างยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ดีงาม โดยสร้างเป็นกฎเกณฑ์ แบบแผน เพื่อนำไปปฏิบัติให้เป็นไปตามรูปแบบเดียวกัน

<u>คุณลักษณะของวัฒนธรรมจากมุมมองทางการสื่อสาร</u>

การพิจารณาถึงลักษณะของวัฒนธรรมจะพบว่า หัวใจของวัฒนธรรมประกอบกันอยู่ในภาษา ศาสนา ค่านิยม ประเพณีต่างๆ ซึ่งส่งผลกระทบต่อการสื่อสาร ดังนี้ (จุฑาพรรธ์ ผดุงชีวิต, 2551; พวงผกา ประเสริฐศิลป์, 2541)

1. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่เรียนรู้ได้ มนุษย์แตกต่างจากสัตว์ตรงที่มีการรู้จักคิด มีการเรียนรู้ มีการปรับปรุงระบบชีวิตของตนให้มีการอยู่ดี มีความสุข ความสะดวกสบาย วัฒนธรรมมีการถ่ายทอดเพื่อให้เกิดความเข้าใจในแนวเดียวกัน และแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ ซึ่งต่างไปจากสัตว์ที่เกิดจากการเรียนรู้โดยอาศัยการจดจำเท่านั้น มนุษย์มีมันสมองโตกว่าสัตว์จึงพัฒนาไปมากกว่าสัตว์ ดังนั้นวัฒนธรรมจึงมีการถ่ายทอดได้ทางเดียวเท่านั้นโดยการเรียนรู้ ไม่ใช่

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

ถ่ายทอดทางชีววิทยาหรือกรรมพันธุ์ เช่น พ่อแม่สอนลูกให้แสดงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว โดยการเข้าร่วมประเพณีแซนโฎนตา เป็นต้น

2. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง วิธีที่วัฒนธรรมถูกถ่ายทอดจะอยู่ในรูปแบบต่างๆของกระบวนการขัดเกลาทางสังคม เช่น สุภาษิต จารีตประเพณี ศาสนา ศิลปะ การถ่ายทอดเกิดขึ้นโดยพ่อแม่ เพื่อน สื่อมวลชน โรงเรียน วัด เป็นต้น โดยองค์ประกอบต่างๆ ที่สำคัญของวัฒนธรรมจะถูกรับรู้ร่วมกันในแต่ละรุ่น การถ่ายทอดวัฒนธรรมถือเป็นการสนับสนุนความคิดที่ว่า วัฒนธรรมและการสื่อสารเกี่ยวข้องกัน การสื่อสารทำให้วัฒนธรรมมีความต่อเนื่อง

3. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ถ่ายทอดโดยใช้สัญลักษณ์ ผ่านภาษา เพราะภาษาทำให้คนเราสื่อสารอันเป็นพื้นฐานของการปฏิสัมพันธ์ในสังคมได้ เช่น คำพูด การเขียน หรือการกระทำในฐานะสัญลักษณ์สื่อความหมาย

4. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ แม้แก่นหลักของวัฒนธรรมจะต่อต้านการเปลี่ยนแปลง เช่น ความเชื่อหลักในสังคมวัฒนธรรมนั้นๆ หรืออุดมการณ์หลักต่างๆ แต่วัฒนธรรมในระดับผิวจะเปลี่ยนแปลงได้เร็วกว่า อาจกล่าวได้ว่า วัฒนธรรมเผชิญกับความคิดและข้อมูลจากแหล่งภายนอกต่างๆ ผ่านการติดต่อสื่อสารกัน อาทิ การแพร่กระจายของลัทธิทุนนิยมของชาวตะวันตก ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีด้านการเดินทางและการติดต่อสื่อสาร ทำให้คนจากต่างวัฒนธรรมติดต่อกันได้ง่ายขึ้น แต่ความเข้าใจและการรับรู้ของมนุษย์ในเรื่องของเวลาและสถานที่ก็เปลี่ยนแปลงไปด้วยเช่นกัน นอกจากนี้ อาจเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางกฎหมายและเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงค่านิยมจากการเกิดขึ้นของสงครามและภัยธรรมชาติก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมได้ อาทิ การเกิดสึนามิ ที่ส่งผลกระทบอย่างมหาศาลต่อนิเวศทางทะเลของหลายประเทศที่กระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนในท้องที่ เป็นต้น

จากคุณลักษณะของวัฒนธรรมที่กล่าวมาข้างต้น สามารถแบ่งวัฒนธรรมออกได้ 3 ประเภทได้แก่ (ชาลี ถาวรนุรักษ์, 2534; วีระ บำรุงรักษ์, 2538)

1. วัฒนธรรมพื้นเมือง หรือวัฒนธรรมท้องถิ่น หมายถึง วัฒนธรรมของประชาชนโดยทั่วไป ประชาชนหรือชาวบ้านกำหนดหรือสร้างขึ้นมา เพื่อเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาและตอบสนองความต้องการของสังคมพื้นเมือง ซึ่งเป็นสังคมย่อยในสังคมไทย กระจัดกระจายอยู่เป็นหมู่เป็นเหล่า หรือเป็นกลุ่ม จึงมีความแตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อม ต่างก็พัฒนาการทางสังคมในวิถีทางของตนเอง ทั้งในด้านความเชื่อ ประเพณี นิทานพื้นบ้าน ภาษิต และปริศนา เพลงพื้นบ้าน ดนตรี การแสดง และการดนตรีพื้นบ้าน ตลอดจนศิลปหัตถกรรมท้องถิ่น

วัฒนธรรมพื้นบ้านที่แบ่งประเภทย่อยสำหรับการดำเนินงานวัฒนธรรมไทย ปัจจุบันมีการแบ่งกันเป็น ดังนี้

1.1 วัฒนธรรมล้านนา

1.2 วัฒนธรรมอีสานเหนือ (เกี่ยวพันกับลาว)

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

1.3 วัฒนธรรมอีสานใต้ (เกี่ยวพันกับเขมร)

1.4 วัฒนธรรมภาคกลางตอนบน (หัวเมืองฝ่ายเหนือ)

1.5 วัฒนธรรมภาคกลาง (ลุ่มน้ำเจ้าพระยา)

1.6 วัฒนธรรมปักษ์ใต้ (ตอนบน)

1.7 วัฒนธรรมปักษ์ใต้ (ตอนล่าง) ใน 5 จังหวัดชายแดนที่เกี่ยวกับคนไทยซึ่งนับถือศาสนาอิสลาม

นอกจากนี้ อาจจะแบ่งวัฒนธรรมพื้นบ้านไทยตามประวัติความเป็นมาของคนไทยเผ่าและประเภทต่างๆ เช่น วัฒนธรรมไทยมอญ วัฒนธรรมไทยลาว วัฒนธรรมไทยเขมร วัฒนธรรมไทยกะเหรี่ยง วัฒนธรรมไทยอิสลาม เหล่านี้เป็นต้น

2. วัฒนธรรมประจำชาติ หมายถึง วัฒนธรรมที่รัฐกำหนดและมอบหมายให้คนในชาติประพฤติปฏิบัติร่วมกัน เช่น ภาษาไทย มีภาษาไทยกลาง มีภาษาถิ่นต่างๆ เช่น ภาษาไทยเหนือ ภาษาไทยใต้ ภาษาไทยอีสาน โดยเฉพาะภาษาไทยกลางที่ใช้ในราชการเป็นภาษาประจำชาติ และประเทศไทยมีศาสนาต่างๆ ที่คนไทยยึดถือปฏิบัติ โดยเฉพาะพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นศาสนาประจำชาติ วัฒนธรรมประจำชาติเป็นวัฒนธรรมร่วมของคนไทยทุกหมู่เหล่า จึงมักเป็นผลงานหรือการสร้างสรรค์จากผู้ปกครองในสังคมไทย ในอดีตราชสำนักหรือวัดวาอารามเป็นหน่วยงานที่รับมาหล่อหลอมประชาชน ในสมัยปัจจุบันหน่วยงานราชการต่างๆ เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในเรื่องเหล่านี้

3. วัฒนธรรมสากลหรือวัฒนธรรมนานาชาติ หมายถึง วัฒนธรรมที่อาจเกิดขึ้นในสังคมอื่น แต่มีความนิยมทั่วไปในนานาประเทศ ซึ่งเกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างชาติ โดยมีกระแสวัฒนธรรมตะวันตกเป็นกระแสหลักขยายวงออกไปกว้างขวาง เช่น การแต่งกายชุดสากล การเล่นดนตรีสากล นอกจากวัฒนธรรมดังกล่าวแล้ว ยังมีวัฒนธรรมสากลต่างๆ มากมายที่แทรกซึมเข้ามาในสังคมไทยหลายสิ่งหลายอย่าง ยังก่อให้เกิดปัญหาในการประพฤติปฏิบัติอยู่บ้าง แต่เมื่อกาลเวลาผ่านไป การประพฤติปฏิบัติที่มีปัญหานั้นก็ค่อยๆ ปรับตัวเองให้เหมาะสมต่อไป

อย่างไรก็ตาม การแบ่งประเภทของวัฒนธรรม ยังสามารถแบ่งวัฒนธรรมตามหลักสังคมวิทยาซึ่งเป็นที่ยอมรับจากสังคมโดยทั่วไป จะแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ตามลักษณะสภาพของสังคมในอดีตและปัจจุบัน ซึ่งทั้ง 2 ประเภทนี้จะต้องสอดคล้องเป็นเหตุเป็นผลต่อกัน แต่จะมีรูปแบบที่สวนทางกัน ดังนี้ (พวงผกา ประเสริฐศิลป์, 2541; William, 1964)

1. วัฒนธรรมทางวัตถุ (Material Culture) ได้แก่ วัตถุอันเกิดจากสิ่งประดิษฐ์ที่มนุษย์ได้คิดสร้างขึ้นมา ตลอดจนผลงานในทางด้านความศิลปกรรมของมนุษย์ เช่น สิ่งของเครื่องใช้ภายในครัวเรือน อาคารบ้านเรือน ภาพวาด รูปปั้น เป็นต้น ซึ่งเป็นวัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรม

2. วัฒนธรรมทางด้านจิตใจ หรือวัฒนธรรมที่ไม่เกี่ยวกับวัตถุ (Non-Material Culture) เป็นแบบแผนในการดำรงชีวิต และเป็นแบบอย่างของการปฏิบัติหรือแนวทางแห่งความคิด

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

ความเชื่อในอุดมการณ์ ศีลธรรมจรรยา ธรรมเนียม ประเพณี ปรัชญา กฎหมาย ภาษาและพิธีการต่างๆ เป็นวัฒนธรรมที่เป็นนามธรรม

นอกจากการแบ่งวัฒนธรรมที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2485 ยังสามารถแบ่งวัฒนธรรมได้ 4 ประเภท (อารีย์ ทองแก้ว, 2549; พวงผกา ประเสริฐศิลป์, 2543)

1. วัฒนธรรมทางคติธรรม (Moral Culture) คือ ความรู้สึกนึกคิด แบบแผนชีวิต สังคม และขนบธรรมเนียมประเพณี

2. วัฒนธรรมทางเนติธรรม (Legal Culture) เป็นเรื่องกฎหมาย ระเบียบแบบแผน จารีตประเพณี ศีลธรรม จริยธรรม

3. วัฒนธรรมทางวัตถุธรรม (Material Culture) สิ่งประดิษฐ์ต่างๆที่เป็นรูปธรรม เช่น บ้านเรือน ศิลปกรรม สถาปัตยกรรม เครื่องมือและเครื่องใช้ต่างๆ

4. วัฒนธรรมทางสหธรรม (Social Culture) เป็นวัฒนธรรมทางสังคม ซึ่งรวมถึงคุณธรรมต่างๆ ที่ทำให้มนุษย์อยู่ร่วมกันอย่างผาสุก รวมทั้งระเบียบมารยาทที่พึงปฏิบัติต่อกันในสังคมทุกชนิด ทุกรูปแบบอย่างเหมาะสมถูกต้อง เช่น มารยาทในการรับประทานอาหาร การทำตนให้เป็นผู้รู้จักกาลเทศะ ฯลฯ

<u>แนวคิดเรื่องการถ่ายทอดวัฒนธรรม</u>

วัฒนธรรมเป็นมรดกทางสังคมที่ครอบคลุมทุกสิ่งทุกอย่างที่แสดงออกถึงวิถีชีวิตของมนุษย์ในสังคมของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง วัฒนธรรมประกอบไปด้วยความรู้ ความเชื่อ ศิลปะ ศีลธรรม กฎหมาย ประเพณี วิทยาการ และทุกสิ่งทุกอย่างที่คิดและทำในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคม โดยแต่ละสังคมต่างก็มีวัฒนธรรมเฉพาะของตนเอง เพราะเป็นวิถีชีวิตที่แตกต่างกันของแต่ละกลุ่มสังคม (สุพัตรา สุภาพ, 2536) ดังจะเห็นได้ว่า วัฒนธรรมก็คือ แบบแผนหรือวิถีทางการดำเนินชีวิตของคนในแต่ละสังคม ซึ่งได้ปลูกฝังเจริญงอกงามในสังคมนั้นๆ โดยการบอกเล่า การประพฤติปฏิบัติต่อๆ กันมา จนเป็นการถ่ายทอดระหว่างมนุษย์ในสังคมยุคหนึ่งไปยังมนุษย์อีกยุคหนึ่ง ทำให้เกิดสิ่งที่ตกทอดต่อกันมาจากกระบวนการถ่ายทอดดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นวัตถุ เครื่องมือเครื่องใช้ หัตถกรรม ประเพณี จนกลายเป็นเอกลักษณ์ของสังคมนั้นๆ

ดังนั้นการถ่ายทอดวัฒนธรรม จึงหมายถึง การถ่ายทอดขนบธรรมเนียม ประเพณี และความเชื่อ ซึ่งหมายถึง ความเชื่อทางศาสนาหรือความเชื่อในสิ่งที่มีอำนาจเหนือมนุษย์ ตัวอย่างเช่น พระภูมิเจ้าที่ ผีปู่ตา การทรงเจ้า ฯลฯ และความเชื่อเหล่านี้จะเป็นตัวกำหนดพิธีกรรมต่างๆด้วย (สุธีรา เผ่าโภคสถิต, 2537) นอกจากนี้ การถ่ายทอดวัฒนธรรมยังมีความหมายถึง สิ่งประดิษฐ์ ข้าวของเครื่องใช้ สถาปัตยกรรมต่างๆ เห็นได้จากการค้นพบทางโบราณคดีที่แบ่งสังคมและวัฒนธรรมเป็นยุคต่างๆ เช่น ยุคก่อนประวัติศาสตร์ (Prehistory) ยุคกึ่งประวัติศาสตร์ (Protohistory) และยุคประวัติศาสตร์ (History) เป็นต้น (วีระ บำรุงรักษ์, 2538)

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

ในการถ่ายทอดวัฒนธรรมนี้ไม่จำเป็นต้องเหมือนของเดิมทั้งหมด อาจมีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา แต่หลักใหญ่ ๆ ที่ใช้ก็อาจไม่เปลี่ยนแปลงไปมากนัก

ในแง่ของการสื่อสาร วัฒนธรรมถือเป็นชุดของกระบวนการสื่อสาร (Set of Communication Process) ซึ่งหมายความว่า วัฒนธรรมและการสื่อสารนั้นมีความหมายเท่าเทียมกัน และถึงแม้ว่าวัฒนธรรมและการสื่อสารจะเป็นคนละอย่างกันแต่ก็เป็นสองสิ่งที่ไม่อาจแยกจากกันได้ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2548) ดังคำกล่าวของฮอลล์ (Hall, 1977) ที่ว่า “วัฒนธรรมคือการสื่อสาร การสื่อสารคือวัฒนธรรม”

วัฒนธรรมในความหมายของการสื่อสาร จึงทำหน้าที่เป็นสื่อกลาง (Mediator) ในการพัฒนา “การดำรงอยู่” (Social Being) ของคนหนึ่งให้กลายเป็นมนุษย์ที่มี “จิตสำนึกทางสังคม” (Social Consciousness) ด้วยเหตุนี้ ลักษณะทางวัฒนธรรมของแต่ละสังคมจึงขึ้นอยู่กับบริบทของภาพความเป็นจริงของสังคมนั้นๆ จากคำนิยามข้างต้น สามารถแสดงในรูปแผนภาพได้ดังนี้

ภาพที่ 2.2 : แสดงหน้าที่ของวัฒนธรรมในฐานะสื่อกลาง (Mediator) ในการพัฒนาการดำรงอยู่ของคนให้มีจิตสำนึกทางสังคม

ที่มา : กาญจนา แก้วเทพ. (2539). *สื่อส่องวัฒนธรรม*. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

การศึกษาเกี่ยวกับการสื่อสารเพื่อสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา มุ่งศึกษาถึงรูปแบบการสื่อสารเพื่อสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา ปัจจัยที่มีผลต่อการสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา และทัศนคติความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อประเพณีแซนโฎนตา ซึ่งถึงแม้จะเป็นชุมชนที่มีเอกลักษณ์ในเรื่องประวัติศาสตร์ของพื้นที่และมีการส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่น แต่สังคมไทยเป็นสังคมเปิดที่ยอมรับวัฒนธรรมของสังคมอื่นโดยง่าย จึงได้รับอิทธิพลของเทคโนโลยี แนวความคิด และพฤติกรรมการแสดงออกต่างๆ ได้รวดเร็ว

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

นอกจากนั้น กระแสของโลกปัจจุบันก็ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของคนภายในท้องถิ่น ทั้งแนวคิด วิถีชีวิต ประเพณี และวัฒนธรรม และเนื่องจากการที่สังคมต่างๆ มีการปฏิสังสรรค์กันเสมอ การหยิบยืม ลอกเลียนแบบวัฒนธรรมจึงเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นเสมอและนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมในที่สุด (เยาวลักษณ์ ชีพสุขมล, 2544)

ดังนั้น แนวคิดเรื่องวัฒนธรรมนับว่ามีความสำคัญต่อการศึกษาเรื่อง การสื่อสารเพื่อสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา เนื่องจากแนวคิดดังกล่าวจะทำให้เข้าใจความหมาย ลักษณะ รวมถึงการถ่ายทอดและอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี โดยต้องนำทฤษฎีด้านการสื่อสารมาอธิบายผลที่เกิดขึ้นจากกระบวนการสื่อสารเพิ่มเติม

<u>แนวคิดเรื่องการสื่อสาร</u>

การสื่อสารเพื่อสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา ใช้การสื่อสารเป็นส่วนสำคัญที่จะเชื่อมโยงให้สมาชิกในท้องถิ่นได้มีความรู้ ความเข้าใจ และทัศนะร่วมกัน และกระบวนการสื่อสารเป็นหัวใจของการสร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่จะนำไปสู่การกระทำร่วมกันภายในท้องถิ่น

<u>ความหมายของการสื่อสาร</u>

การสื่อสาร (Communication) มาจากรากศัพท์ภาษาลาตินว่า “Communis” แปลว่า เหมือนกัน ร่วมกัน กลุ่มนักคิดทางการสื่อสารได้ให้ความหมายของการสื่อสารว่า หมายถึง กระบวนการซึ่งบุคคลแต่ละบุคคลในบริบทต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเครือญาติ องค์กร และสังคมชุมชน มีปฏิสัมพันธ์ตอบสนอง และสร้างข้อมูลข่าวสาร เพื่อที่จะปรับตนเองให้เข้ากับบริบทหรือสภาพแวดล้อม (Dance & Larson, 1972) ในขณที่ปรมะ สตะเวทิน อธิบายว่า การสื่อสาร คือ กระบวนการถ่ายทอดสาร (Message) จากบุคคลหนึ่งซึ่งเรียกว่า ผู้ส่งสาร (Source) ไปยังบุคคลอีกฝ่ายหนึ่งซึ่งเรียกว่า ผู้รับสาร (Receiver) โดยผ่านสื่อ (Channel) (ปรมะ สตะเวทิน, 2540)

จะเห็นได้ว่ามีผู้ให้ความหมายของคำว่า “การสื่อสาร” ไว้ต่างๆ กัน เนื่องจากการสื่อสารของมนุษย์นั้นมีความเกี่ยวข้องกับสาขาวิชาต่างๆ และได้รับความสนใจศึกษาจากบุคคลในสาขาวิชาต่างๆ กัน ผู้ศึกษาในแต่ละสาขาจึงมองการสื่อสารในแง่มุมที่ต่างกันแต่สิ่งหนึ่งที่มีอยู่ร่วมกันก็คือ การสื่อสารของมนุษย์ตั้งอยู่บนหลักความสัมพันธ์ กล่าวคือในการสื่อสารนั้นจะต้องมีผู้เกี่ยวข้องอยู่ 2 ฝ่าย ฝ่ายหนึ่งทำหน้าที่เป็นผู้ส่งสาร อีกฝ่ายหนึ่งทำหน้าที่เป็นผู้รับสาร และทั้งสองฝ่ายมีความเกี่ยวพันธ์กัน (บุญเลิศ ศุภดิลก, 2548)

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าการสื่อสาร คือ กระบวนการของการถ่ายทอดสารจากบุคคลฝ่ายหนึ่งซึ่งเรียกว่าผู้ส่งสารไปยังบุคคลอีกฝ่ายหนึ่งเรียกว่าผู้รับสารโดยผ่านสื่อ

ทั้งนี้ต้องอาศัยกระบวนการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพเพื่อทำให้เกิดประสิทธิผลทางการสื่อสาร ลาสเวลล์ ได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่าในการวิเคราะห์กระบวนการสื่อสารวิธีที่ง่ายที่สุด คือ การตอบคำถามต่อไปนี้ “ใคร พูดอะไร ผ่านช่องทางไหน ถึงใคร และเกิดผลอย่างไร” ซึ่งตามแนวคิดนี้ พบว่าการสื่อสารมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ ผู้ส่งสาร (ใคร) สาร (พูดอะไร) สื่อ (ผ่านสื่อใด) ผู้รับสาร (ถึงใคร) และผลของการสื่อสาร (เกิดผลอย่างไร) นอกจากนั้น นักวิชาการคน

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

อื่นๆ เช่น เบอร์โลก็เห็นว่าองค์ประกอบของการสื่อสารประกอบด้วย ผู้ส่งสาร สาร ช่องทางการสื่อสาร และผู้รับสาร ส่วนโรเจอร์ได้เพิ่มเติมว่าควรจะมีอีกองค์ประกอบหนึ่ง คือ ผลสะท้อนกลับ และยังได้ชี้ให้เห็นความสำคัญของปัจจัยสิ่งแวดล้อมหรือสถานการณ์ซึ่งเกิดขึ้นในระหว่างการสื่อสารอีกด้วย เป็นการเพิ่มกระบวนการพื้นฐานของการสื่อสารให้ชัดเจนมากขึ้นในลักษณะการสื่อสารสองทาง จึงสามารถสรุปองค์ประกอบกระบวนการสื่อสารดังกล่าวได้ 6 ประการ คือ ผู้ส่งสาร สาร ช่องทาง ผู้รับสาร ผลกระทบ และผลสะท้อนกลับ ซึ่งแสดงให้เห็นโดยแผนภาพประกอบต่อไปนี้

ภาพที่ 2.3 : กระบวนการสื่อสาร

ที่มา : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2548). *ประมวลสาระชุดวิชาปรัชญานิเทศศาสตร์และทฤษฎีการสื่อสาร หน่วยที่ 1-7*. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัย-ธรรมาธิราช.

จากแผนภาพดังกล่าวจะเห็นได้ว่า การสื่อสารประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ ๆ ดังนี้

1. <u>ผู้ส่งสาร (Sender)</u> คือ บุคคลซึ่งเป็นผู้เริ่มต้นสร้างและส่งสารไปยังผู้รับสารโดยการเข้ารหัสสารให้อยู่ในรูปสัญลักษณ์ ในการสื่อสารเพื่อสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา ผู้ส่งสารได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ เทศบาลเมืองสุรินทร์ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์ ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำท้องถิ่น และครอบครัว

ผู้ส่งสารมีบทบาทสำคัญยิ่งในกระบวนการสื่อสาร ซึ่งมีการศึกษาเรื่องคุณลักษณะของผู้ส่งสารที่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพตั้งแต่ยุคอริสโตเติล เมื่อ 2,000 ปีล่วงมาแล้ว โดยในความหมายของอริสโตเติล ผู้ส่งสาร ก็คือ ผู้พูด เนื่องจากในสมัยนั้น

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

การพูด เป็นวิธีการสื่อสารวิธีเดียวที่มีอิทธิพลมากที่สุด (ภัสวลี นิติเกษตรสุนทร, 2549) ต่างจากปัจจุบันที่ผู้ส่งสารไม่ได้ทำหน้าที่เป็นเพียงผู้พูด แต่ยังทำหน้าเป็นผู้ถ่ายทอดสารที่มีประสิทธิภาพอีกด้วย

สำหรับการศึกษาคุณลักษณะของผู้ส่งสารที่พึงประสงค์ ก็ยังคงเป็นองค์ความรู้ที่มีรากฐานมาจากหลักคิดประการสำคัญของอริสโตเติล โดยอธิบายว่าการพูดที่มีสัมฤทธิผลต้องประกอบด้วยปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้พูด 3 ประการ ได้แก่

1. ลักษณะความน่าเชื่อถือของผู้พูดที่เกิดขึ้นในจิตใจของผู้ฟัง (Ethos) นักวิชาการทางการสื่อสารหลายๆท่าน ได้ขยายความของ “ผู้พูด” ไปสู่ “ผู้ส่งสาร” และได้สรุปออกมาในแนวทางที่คล้ายคลึงกันว่า ปัจจัยที่จำเป็นที่สุดของการเป็นผู้ส่งสาร ได้แก่ ความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสาร (Source Credibility) ซึ่งคำๆ นี้ก็คือ อีทอส ในความหมายของอริสโตเติลนั่นเอง (ภัสวลี นิติเกษตรสุนทร, 2548)

2. ความสามารถในการโน้มน้าวใจผู้ฟังให้อยู่ในสภาวะที่สามารถฟังได้อย่างมีวิจารณญาณ (Pathos)

3. ความสามารถในการแสดงเหตุผล หรือข้อสนับสนุนที่เป็นหลักฐานมาประกอบการพูด (Logos)

<u>ปัจจัยที่มีผลต่อความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสาร</u>

ความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสาร มีผลต่อความสำเร็จของการสื่อสารเป็นอย่างมาก งานวิจัยหลายๆ ชิ้นได้ข้อสรุปที่ตรงกันว่า ผู้รับสารมีพฤติกรรมเปิดรับสารที่ส่งมาจากผู้ส่งสารที่มีความน่าเชื่อถือมากกว่าผู้ส่งสารที่ไม่มีความน่าเชื่อถือ ซึ่ง วันทนา เตชะสุวรรณา (2548) ได้ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของสื่อบุคคลและสื่อประเพณีในการถ่ายทอดวัฒนธรรมประเพณีของชาวบางกอกน้อย ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนบ้านบุ พบว่า กลุ่มบุคคลที่มักจะได้รับข่าวสารก่อนผู้อื่นและทำหน้าที่เผยแพร่ข่าวสารที่ได้รับนั้นไปยังกลุ่มบุคคลอื่นในสังคม เรียกว่า ผู้นำความคิดเห็น ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ผู้นำความคิดเห็นอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ บุคคลทั้งสองกลุ่มมีบทบาทสูงในการฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น กระตุ้นให้เกิดความตระหนักในคุณค่าของวัฒนธรรมของชุมชน และเป็นผู้มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของชาวบ้านบุ อาจกล่าวได้ว่าผู้นำความคิดเห็นมีประสิทธิภาพ เนื่องจากมีความน่าเชื่อถือ มีความสามารถในการเป็นตัวแทนของสมาชิกในกลุ่ม ความสามารถในการสื่อสารกับผู้อื่น มีคุณสมบัติในการสื่อสารแบบเผชิญหน้า (Face-to-face Communication) และมีผลงานที่มีประโยชน์ต่อชุมชน เช่น เป็นผู้ริเริ่มจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมต่างๆ ให้กับชุมชน ในขณะที่สงกรานต์ กาวี (2548) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการสร้างเครือข่ายการสื่อสารเพื่อสืบทอดประเพณีการฟ้อนผีมด-ผีเม็ง พบว่า เก๊าผีเป็นผู้ส่งสาร โดยคุณลักษณะของเก๊าผีจะเป็นหญิงเสียเป็นส่วนใหญ่เป็นบุคคลที่น่าเคารพเชื่อถือ มีศีลมีธรรม ช่วยเหลือชุมชน และทุกคนในชุมชนรักใคร่นับถือ การสื่อสารแต่เดิมนั้น เก๊าผีจะสื่อสารกับกลุ่มสมาชิกเดียวกัน หลังจากนั้นสมาชิกจะนำสารที่ได้จากเก๊าผีส่งต่อไปยังเก๊าผีอื่นๆ

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

โดยการข่วย (การใช้สรวยไปบอกกล่าวไปเชิญด้วยตัวเอง) แต่ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบเป็นการใช้เทียบเชิญและใช้โทรศัพท์มือถือในการสื่อสาร

ดังนั้น สามารถสรุปได้ว่า ความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสาร ประกอบด้วยปัจจัยหลัก 2 ประการ คือ ความน่าไว้วางใจ และความเป็นผู้ชำนาญด้านการสื่อสาร

1. ความน่าไว้วางใจ (Trustworthiness) หมายถึง การแสดงออกที่น่าไว้ใจ จริงใจ ปรารถนาดี ไม่เป็นอันตราย และการแสดงจุดยืนที่พร้อมจะยืนหยัดอยู่ข้างผู้รับสารเสมอ

2. ความเป็นผู้ชำนาญการในเรื่องที่ทำการสื่อสาร (Expertise) การที่ผู้ส่งสารมีคุณสมบัติ ความรู้ ไหวพริบเชาว์ปัญญาประกอบกับวิจารณญาณ และประสบการณ์ในเรื่องที่ทำการสื่อสาร ในระดับที่สามารถทำให้ผู้รับสารเกิดความมั่นใจและเชื่อถือในสิ่งที่ผู้ส่งสารถ่ายทอด

โดยทั่วไปแล้ว ความน่าเชื่อถือไม่ได้เกิดขึ้นตามธรรมชาติ แต่เป็นสิ่งที่สามารถสร้างเสริมให้เกิดขึ้นได้ และสิ่งที่ช่วยสร้างเสริมให้ผู้ส่งสารมีความน่าเชื่อถือประการหนึ่งก็คือ สถานภาพ ทั้งนี้ สถานภาพที่แตกต่างกันจะเป็นตัวกำหนดความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสาร กล่าวคือ ยิ่งบุคคลมีสถานภาพสูงเท่าใด ก็ยิ่งมีความน่าเชื่อถือมากขึ้นเท่านั้น

2. <u>สาร (Message)</u> คือ เรื่องราวอันมีความหมายและแสดงออกมาโดยอาศัยภาษาหรือสัญลักษณ์ใดๆ ก็ตามที่ทำให้เกิดการรับรู้ร่วมกันได้ ในที่นี้หมายถึง เรื่องราวของประเพณีแซนโฎนตาที่ถูกส่งจากผู้ส่งสาร อันประกอบไปด้วยรูปแบบ และคุณค่าของประเพณีแซนโฎนตา

สารแบ่งออกได้หลายประเภทตามเกณฑ์การแบ่งประเภท ดังนี้

2.1 สารที่แบ่งตามรหัสหรือสัญลักษณ์ที่ใช้ในการเข้ารหัส โดยสารแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ (พัชนี เชยจรรยา และคณะ, 2541)

1. วัจนสาร (Verbal Message) หมายถึง สารที่อยู่ในรูปของภาษาพูด หรือภาษาเขียน เพื่อให้เกิดความเข้าใจในความหมายที่สื่อสารระหว่างกัน ลักษณะการสื่อสารแบบนี้ เช่น การสนทนา การสัมภาษณ์ การเขียนบันทึก การเขียนจดหมาย การเขียนรายงาน การประชุม การอ่านข่าว เป็นต้น

2. อวัจนสาร (Non-verbal Message) หมายถึง สารซึ่งอยู่ในลักษณะอื่นซึ่งไม่ใช่ภาษาพูดหรือภาษาเขียน แต่สามารถสื่อความหมายระหว่างคู่สื่อสารได้ เช่น ธงแดงในประเพณีการฟ้อนผีมด-ผีเม็งเป็นการสื่อสารให้รู้ทางไปบ้านงานฟ้อนผีหรือการถ่อเรือถ่อแพเป็นการสื่อให้ทราบถึงการทำมาหากินของคนสมัยก่อน (สงกรานต์ กาวี, 2548) เป็นต้น

อวัจนภาษาแบ่งออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ ภาษากายหรือความเคลื่อนไหวของร่างกาย (Body Language / Body Movement : Kenesics) การนำเสนอตนเอง หรือการแสดงออกของบุคคล (Self-presentation) ปริภาษา (Paralanguage) และการจัดสภาพแวดล้อมรอบตัว (Management of Environment)

ดังนั้น หากจะให้การสื่อสารเกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และมีความเข้าใจที่ตรงกันระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร จำเป็นที่จะต้องใช้การสื่อสารทั้งแบบวัจนะภาษาและอวัจนภาษานี้

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

ควบคู่กันไป ดังเช่น การศึกษาวิจัยเรื่องกระบวนการสื่อสารเพื่อการธำรงรักษางานประเพณีรับบัว ของอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการของศิรดา พงษ์ภมร (2547) พบว่า ในการถ่ายทอดวิธีการตกแต่งเรือเพื่อเข้าประกวดใช้การปฏิบัติจริงเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอด ผู้ถ่ายทอดจะทำการสื่อสารโดยใช้ทั้งวัจนะภาษาและอวัจนะภาษาในการถ่ายทอด ซึ่งทำให้ผู้รับการถ่ายทอดสามารถเข้าใจได้ง่ายขึ้น เพราะเห็นได้จริง ได้ปฏิบัติ รวมทั้งมีการอธิบายให้เข้าใจ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของธารินี ธาดาดุสิตา (2547) เรื่องกระบวนการสื่อสารผ่านคุตบะฮฺวันศุกร์ของชาวไทยมุสลิม พบว่า กลยุทธ์ในการบรรยายคุตบะฮฺวันศุกร์มีเนื้อหาในการบรรยาย ซึ่งเป็นแบบวัจนะภาษาและยังมีอวัจนะภาษาเป็นตัวประกอบด้วย

2.2 สารที่แบ่งโดยใช้ความตั้งใจในการส่งสารเป็นเกณฑ์

1. สารที่เกิดด้วยความตั้งใจ (Intentional Message) หมายถึง สารที่ผู้ส่งสารมีวัตถุประสงค์จะส่งไปยังผู้รับสารและผ่านการเข้ารหัสด้วยความตั้งใจ

2. สารที่เกิดด้วยความไม่ตั้งใจ (Unintentional Message) ซึ่งมีความหมายถึง สารที่ไม่ได้ตั้งใจสร้างขึ้น และไม่ได้ตั้งใจจะส่งไปยังบุคคลอื่น แต่อาจมีความหมายสำหรับบุคคลอื่น เช่น หญิงสาวยิ้มใส่ตนเองในกระจก โดยไม่ได้ตั้งใจจะให้กิริยาอาการนั้นสื่อความหมายแก่ผู้ใด แต่บังเอิญมีคนผ่านมาพบ และแปลความหมายของกิริยาอาการที่เกิดขึ้นกับหญิงสาวผู้นั้นว่าเป็นคนสติไม่สมประกอบ เป็นต้น

3. <u>ช่องทางการสื่อสาร (Channel)</u> หรือสื่อ เป็นองค์ประกอบสำคัญอีกองค์ประกอบหนึ่งในการสื่อสาร ช่องทางการสื่อสาร หมายถึง ช่องทางในการรับรู้ข่าวสารของมนุษย์ ซึ่งได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น และการสัมผัส หรือประสาทรับรู้ทั้ง 5 ของมนุษย์นั่นเอง ในที่นี้ ช่องทางการสื่อสารหมายถึง วิทยุกระจายเสียง รถแห่ แผ่นป้าย เสียงตามสายของเทศบาล และเคเบิลทีวี รวมไปถึงทางการสื่อสารระหว่างบุคคลด้วย

4. <u>ผู้รับข่าวสาร (Receiver)</u> หมายถึง บุคคลที่ได้รับสารซึ่งส่งมาจากผู้ส่งสาร ซึ่งเป็นจุดหมายปลายทางของสาร (Destination) โดยในการสื่อสารเพื่อสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา หมายถึง กลุ่มราชการ ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำท้องถิ่น ครอบครัว

จำนวนและลักษณะของผู้รับสารจะแตกต่างกันไปตามลักษณะและประเภทของการสื่อสาร กล่าวคือ ในการสื่อสารระหว่างบุคคลนั้นสามารถจำกัดจำนวนและระบุผู้รับสารเป้าหมายได้ชัดเจน โดยคู่สื่อสารอาจรู้จักกันและสามารถสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกันได้โดยการสื่อสารแบบเห็นหน้ากัน รวมทั้งมีปฏิกิริยาตอบกลับได้ทันทีทันใด เช่น ประเพณีการฟ้อนผีมด-ผีเม็ง พบว่า ผู้รับสารส่วนใหญ่ที่พบในประเพณีการฟ้อนผีมด-ผีเม็งจะเป็นผู้ชมเสียเป็นส่วนใหญ่ ลักษณะของผู้รับสารในอดีตจะมีผู้เฒ่าผู้แก่ แต่ปัจจุบันจะเป็นผู้หญิงกลุ่มแม่บ้านและเยาวชน (สงกรานต์ กาวี, 2548)

5. <u>ปฏิกิริยาป้อนกลับ (Feedback)</u> หมายถึง การตอบสนองของผู้รับสารต่อผู้ส่งสารหรือสาร ซึ่งผลการตอบสนองนี้มีทั้งลักษณะพฤติกรรมที่เปิดเผย สังเกตเห็นได้ชัดจากคำพูด

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

สีหน้า อากัปกิริยา ฯลฯ และลักษณะพฤติกรรมปกปิดซ่อนเร้นในจิตใจ ซึ่งไม่สามารถสังเกตได้ชัดจากภายนอกแต่อาศัยการคาดคะเนโดยการอ่านใจหรือเดาใจซึ่งกันและกัน ดังนั้นผู้กระทำการสื่อสารทั้ง 2 ฝ่ายต่างจำเป็นต้องพิจารณาการย้อนกลับของกันและกันด้วยความเข้าใจที่ถูกต้อง เพื่อเป็นประโยชน์สำหรับการแก้ไขปรับปรุง หรือเปลี่ยนแปลงเนื้อหาสาระของสารหรือรหัสที่ใช้ในการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนให้เหมาะสม และสอดคล้องกับบุคลิกภาพภายในและสภาพแวดล้อมภายนอกของผู้ร่วมกระทำการสื่อสาร อันจะนำมาซึ่งผลดีอย่างยิ่งต่อประสิทธิผลและและประสิทธิภาพการสื่อสาร

นอกจากองค์ประกอบการสื่อสารทั้ง 5 ประการแล้ว การสื่อสารยังต้องพิจารณาถึงองค์ประกอบต่างๆ ดังต่อไปนี้

<u>ทิศทางการสื่อสาร</u>

ทิศทางการสื่อสาร ประกอบด้วยการสื่อสารทางเดียว (One-way Communication) และการสื่อสารสองทาง (Two-way Communication) (ปรมะ สตะเวทิน, 2533) ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

1. การสื่อสารแบบทางเดียว (One-way Communication) คือ การสื่อสารที่ผู้ส่งสารถ่ายทอดข่าวสารไปยังผู้รับสารแต่เพียงฝ่ายเดียว โดยไม่เปิดโอกาสให้ผู้รับสารได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือซักข้อสงสัย ทำให้ปริมาณข้อมูลสะท้อนกลับ (Feedback) มีน้อยหรือไม่มีเลย หรือมิฉะนั้นผู้ให้การสื่อสารก็ไม่สนใจกับปฏิกิริยาสะท้อนกลับนั้น ซึ่งการสื่อสารแบบนี้จะมีลักษณะเป็นไปในรูปแบบของนโยบาย คำสั่งของผู้บริหารหรือผู้นำ ซึ่งอาจจะผ่านสื่อต่างๆ เช่น เสียงตามสาย หรือเอกสารสิ่งพิมพ์ต่างๆ

2. การสื่อสารแบบสองทาง (Two-way Communication) คือ การสื่อสารที่ผู้ส่งสารส่งข้อมูลข่าวสารไปยังผู้รับสาร ในขณะเดียวกันเมื่อผู้รับสารได้รับข้อมูลแล้วก็ส่งข้อมูลข่าวสารตอบกลับมายังผู้ส่งสารด้วย จึงเป็นการสื่อสารที่ผู้ส่งสารและผู้รับสารต่างก็สลับบทบาทในการรับและส่งข่าวสารซึ่งกันและกัน มีการเปิดโอกาสให้ผู้รับสารได้ซักถามข้อสงสัยต่างๆมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกัน มีการโต้ตอบกัน ทำให้ผู้ส่งสารและผู้รับสารสามารถที่จะตอบสนองต่อกันเพื่อสร้างความเข้าใจได้อย่างชัดเจน โดยการสื่อสารแบบนี้ผู้ส่งสารจะให้ความสำคัญกับปฏิกิริยาโต้กลับ (Feedback) ส่งผลทำให้การสื่อสารที่เกิดขึ้นมีประสิทธิภาพ เพราะผู้ส่งสารและผู้รับสารมีความเสมอภาคกันในการติดต่อสื่อสาร ซึ่งจะก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เช่นเดียวกับการสื่อสารเพื่อสืบทอดประเพณีบุญบั้งไฟในชุมชนชนบทที่พบว่า การสื่อสารในการเตรียมงานประเพณีบุญบั้งไฟในหมู่บ้านนั้น มีทิศทางการสื่อสารสองทาง (Two-way Communication) ระหว่างผู้นำกับสมาชิกและสมาชิกกับสมาชิก โดยการสื่อสารระหว่างผู้นำกับสมาชิกจะเริ่มจากผู้นำจะแจ้งเรื่องต่างๆ ให้สมาชิกทราบเมื่อสมาชิกได้รับทราบและเกิดความสงสัยก็จะสามารถซักถามได้ทันที (พวงชมพู ไชยอาลา, 2543) ซึ่งเป็นลักษณะของการสื่อสารสองทาง (Two-way Communication) ในขณะเดียวกัน เมื่อสมาชิกเหล่านี้ได้แสดงความ

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

คิดเห็นของตนต่อที่ประชุม สมาชิกบางคนที่เห็นด้วยก็จะแสดงความคิดเห็นของตนสนับสนุนความคิดเห็นนั้น เพื่อเป็นการสนับสนุนว่าความคิดนี้ควรที่สมาชิกคนอื่นจะให้การสนับสนุน ส่วนที่ไม่เห็นด้วยก็จะแสดงความคิดเห็นของตนถึงสาเหตุที่คัดค้านความคิดเห็นนั้น ซึ่งการแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมจะมีทิศทางการสื่อสารสองทาง (Two-way Communication) ที่โต้กันไปมาด้วยเหตุผล ซึ่งส่งผลต่อการเกิดทางเลือกเพื่อตัดสินใจ เพราะความคิดเห็นที่แสดงออกมาล้วนแล้วแต่เป็นทางเลือกให้สมาชิกในกลุ่มได้พิจารณาเพื่อลงมติ

<u>ลักษณะการใช้</u>

1. การสื่อสารแบบเป็นทางการ (Formal Communication) เป็นการสื่อสารที่มีระเบียบแบบแผน คำนึงถึงบทบาทหน้าที่และตำแหน่งของผู้ส่งสารและผู้รับสารเป็นสำคัญ การสื่อสารในลักษณะนี้อาจเป็นลายลักษณ์อักษร เช่น ประกาศแจ้งนโยบาย คำสั่งปฏิบัติงาน หรืออาจเป็นการสื่อสารที่ไม่ใช่ลายลักษณ์อักษรแต่อาศัยการพูดจา เช่นการสั่งงานโดยตรง

2. การสื่อสารแบบไม่เป็นทางการ (Informal Communication) เป็นการสื่อสารโดยไม่พิจารณา หรือคำนึงถึงตำแหน่งหน้าที่ ไม่มีระเบียบแบบแผนที่กำหนดไว้ การสื่อสารระหว่างกันจึงมักเป็นส่วนตัวและไม่เป็นทางการ จึงไม่สามารถคาดเดาทิศทางของการสื่อสารได้ว่าจะเป็นลักษณะการสื่อสารจากเบื้องบนสู่เบื้องล่าง เบื้องล่างสู่เบื้องบน หรือเป็นการสื่อสารตามแนวนอนและข้ามสายงาน ดังนั้นการสื่อสารจึงออกมาในรูปของการพบปะพูดคุยแบบปากต่อปาก

<u>การไหลของข่าวสาร</u>

1. การสื่อสารจากบนลงล่าง (Top-down Communication) เป็นการส่งข่าวสารจากบุคคลที่มีตำแหน่งสูงกว่าลงมายังบุคคลที่มีตำแหน่งที่ต่ำกว่า การสื่อสารแบบนี้มักแสดงออกในรูปของนโยบาย แผนงาน หรือประกาศ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ในการศึกษาการสื่อสารเพื่อสืบทอดประเพณีแซนโฎนตานั้น มีลักษณะของการไหลของข่าวสารจากบนลงล่างเช่นกัน ได้แก่ แผนงานการจัดงานประเพณีแซนโฎนตาที่ถูกกำหนดมาจาก นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด ส่งมายังผู้ร่วมจัดงาน อาทิ รองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด และชุมชนต่างๆ

2. การสื่อสารจากล่างขึ้นบน (Bottom-up Communication) เป็นการส่งข่าวสารจากผู้ที่อยู่ในตำแหน่งที่ต่ำกว่าไปยังผู้ที่อยู่ในตำแหน่งที่สูง การสื่อสารรูปแบบนี้มักมีลักษณะของการประชุม การสัมมนา การปรึกษาหารือ ตลอดจนการร้องทุกข์ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของพรทิพย์ ชนะค้า (2547) พบว่า ทิศทางการไหลของสารจากล่างขึ้นบนของการสื่อสารเพื่อเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นของปราชญ์ชาวบ้านจังหวัดบุรีรัมย์นั้น ได้แก่ การสื่อสารระหว่างปราชญ์ชาวบ้านกับเจ้าหน้าที่พัฒนาจากหน่วยงานต่างๆ อาทิ เกษตรจังหวัด เกษตรอำเภอ เจ้าหน้าที่จากกระทรวงสาธารณสุข เป็นต้น และการสื่อสารกับผู้นำในหมู่บ้าน ทั้งนี้ในกรณีที่ปราชญ์ชาวบ้านไม่ได้มีตำแหน่งผู้นำในหมู่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้านจะใช้การสื่อสารเรื่องการเกษตร

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

ไปยังผู้นำในหมู่บ้าน เพื่อให้ผู้นำในหมู่บ้านไปบอกต่อแก่ชาวบ้าน ซึ่งชาวบ้านจะปฏิบัติมากกว่า เนื่องจากชาวบ้านให้ความเคารพนับถือ และมักปฏิบัติตามผู้นำของตน

อย่างไรก็ตาม ในการศึกษาการสื่อสารเพื่อสืบทอดประเพณีแซนโฎนตานั้น มีลักษณะของการไหลของข่าวสารจากล่างขึ้นบน ได้แก่ การประชุมเพื่อเตรียมงานประเพณีแซนโฎนตาของชุมชนและประสานไปยังองค์การบริหารส่วนจังหวัดเพื่อของบประมาณสนับสนุน หรือเข้าร่วมงานกับทางจังหวัด เป็นต้น

3. การสื่อสารตามแนวราบ (Horizontal Communication) เป็นการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้ที่อยู่ในระดับหรือตำแหน่งเดียวกัน หรือใกล้เคียงกัน โดยอาศัยความสัมพันธ์ส่วนตัวเป็นหลัก เช่น เพื่อน ญาติพี่น้อง การสื่อสารรูปแบบนี้ก่อให้เกิดความสัมพันธ์และเสริมสร้างความรับผิดชอบร่วมกันของหมู่คณะ รวมทั้งส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมของสมาชิกในสังคม เฉกเช่นกับการจัดประเพณีแซนโฎนตาที่สมาชิกภายในครอบครัวจะส่งข่าวไปยังลูกหลานที่มิได้อยู่ในท้องถิ่นเดียวกันให้กลับมาร่วมงานประเพณี เพื่อแสดงความกตัญญูแก่ผีบรรพบุรุษ (ศิริพร สุเมธารัตน์, 2543)

นอกจากนั้นแล้ว การสื่อสารภายในกลุ่มมักจะเกี่ยวข้องกับบทบาทหรือสถานะของสมาชิก ถ้าสมาชิกคนอื่นๆ ในกลุ่มเห็นว่าสมาชิกคนใดมีบทบาทสำคัญในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง สมาชิกของกลุ่มก็มีแนวโน้มจะขอความคิดเห็นในเรื่องนั้นๆ จากสมาชิกผู้นั้น และจะยอมรับความคิดเห็นจากสมาชิกที่มีความรู้ความสามารถ ในสภาพเช่นนี้บุคคลผู้นั้นเปรียบเสมือนวิทยากร ซึ่งเป็นแหล่งของวิทยาทานในเรื่องโดยเฉพาะ

กล่าวโดยสรุป การสื่อสารเพื่อสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา ก็ยังคงสอดคล้องและเป็นไปตามหลักการ ทฤษฎี และแนวคิดของนักวิชาการด้านการสื่อสาร อาทิ กระบวนการสื่อสาร S-M-C-R ของเบอร์โล (อ้างในมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2548) เป็นต้น กระบวนการสื่อสารที่เกิดขึ้นจะทำให้เกิดผลกระทบทางการสื่อสาร (Hierachy of Effect Model) ซึ่งอธิบายขั้นตอนการเกิดพฤติกรรมของผู้รับสาร โดยเริ่มจากการสร้างการรับรู้อันนำไปสู่การเกิดทัศนคติที่ดีและความพึงพอใจ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดพฤติกรรมที่ประสงค์

<u>กรอบแนวคิดการวิจัย</u>

จากการศึกษาทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถนำมาแสดงเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยได้ดังนี้

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

ภาพที่ 2.4 : กรอบแนวคิดการวิจัย

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

บทที่ 3
วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง การสื่อสารเพื่อสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา เป็นงานที่ผสมระหว่างวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) กับวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อศึกษารูปแบบการสื่อสารเพื่อสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา ปัจจัยด้านสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีที่มีผลต่อการสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา และการรับรู้ของประชาชนที่มีต่อประเพณีแซนโฎนตา

<u>การวิจัยเชิงคุณภาพ</u>

<u>ผู้ให้ข้อมูลหลัก</u>

ด้วยเหตุที่การศึกษาครั้งนี้เกี่ยวเนื่องกับผู้ที่ส่วนเกี่ยวข้องในประเพณีแซนโฎนตา ผู้วิจัยจึงได้ใช้การเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามกรอบแนวคิดการวิจัยได้ดังนี้

1. กลุ่มราชการ จำนวน 3 คน ได้แก่ เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ จำนวน 1 คน เจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองสุรินทร์ จำนวน 1 คน และเจ้าหน้าที่สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์ จำนวน 1 คน

2. ปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 10 คน ได้แก่ ตัวแทนของประชาชนจากทุกอำเภอในจังหวัดสุรินทร์ทำหน้าที่ประสานงานระหว่างองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์กับประชาชน

3. ผู้นำท้องถิ่น จำนวน 6 คน ได้แก่ ผู้ที่มีบทบาทในการเป็นผู้นำเกี่ยวกับการสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา จำนวน 3 คน และผู้นำชุมชนบ้านตาแบน ตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 3 คน

4. สมาชิกภายในครอบครัว จำนวน 3 คน ได้แก่ ตัวแทนของครอบครัวชุมชนบ้านตาแบนตำบลท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

<u>ประเด็นที่ศึกษา</u>

1. กระบวนการสื่อสารในการจัดประเพณีแซนโฎนตา

2. รูปแบบการสื่อสารในการจัดประเพณีแซนโฎนตา

3. ปัจจัยด้านสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีที่มีความสัมพันธ์กับการสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

<u>เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล</u>

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบบสัมภาษณ์เชิงลึก 4 ฉบับ โดยมีผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มราชการ ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำท้องถิ่น ครอบครัว โดยมีแนวคำถามดังนี้

1. แนวคำถามเชิงลึกสำหรับกลุ่มราชการ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์เทศบาลเมืองสุรินทร์ และสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์ ประกอบด้วยคำถามต่อไปนี้

1.1 คำถามเกี่ยวกับความรู้เรื่องประเพณีแซนโฎนตา เช่น ประเพณีแซนโฎนตามีความเป็นมาและมีความหมายอย่างไร วัตถุประสงค์/เป้าหมายของประเพณีแซนโฎนตาคืออะไร ปัจจุบันประเพณีแซนโฎนตามีความแตกต่างจากอดีตอย่างไร ในอนาคตประเพณีแซนโฎนตาจะเป็นอย่างไร สิ่งต่างๆ ในประเพณีแซนโฎนตามีความหมายอย่างไร ประเพณีแซนโฎนตาควรมีการปรับเปลี่ยนหรือไม่ อย่างไร และควรอนุรักษ์ไว้หรือไม่ อย่างไร

1.2 คำถามเกี่ยวกับการสื่อสารในการจัดประเพณีแซนโฎนตา เช่น มีการประสานงานกันภายในหน่วยงานในการจัดประเพณีแซนโฎนตา หรือไม่ อย่างไร มีการประสานกันกับปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำท้องถิ่น และประชาชน หรือไม่ อย่างไร และเหตุผลที่หน่วยงานราชการเข้าไปมีส่วนร่วมกับประเพณีแซนโฎนตา

1.3 คำถามเกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสารเพื่อสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา เช่น ภายในหน่วยงาน/องค์กรมีการพูดคุย มีการวางแผนกันเพื่อเตรียมงานในปีต่อปีหรือไม่ อย่างไร

1.4 คำถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีที่มีความสัมพันธ์กับการสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา เช่น จากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ประเพณีแซนโฎนตาเปลี่ยนแปลงไปหรือยังคงอยู่อย่างไรบ้าง จากสภาพเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ประเพณีแซนโฎนตาเปลี่ยนแปลงไปหรือยังคงอยู่อย่างไรบ้าง เทคโนโลยีที่ทันสมัย ทำให้ประเพณี แซนโฎนตาเปลี่ยนแปลงไปหรือยังคงอยู่อย่างไรบ้าง

2. แนวคำถามเชิงลึกสำหรับปราชญ์ชาวบ้าน โดยมีแนวคำถามดังนี้

2.1 คำถามเกี่ยวกับความรู้เรื่องประเพณีแซนโฎนตา เช่น ประเพณีแซนโฎนตามีความเป็นมาและมีความหมายอย่างไร วัตถุประสงค์/เป้าหมายของประเพณีแซนโฎนตาคืออะไร ปัจจุบันประเพณีแซนโฎนตามีความแตกต่างจากอดีตอย่างไร ในอนาคตประเพณีแซนโฎนตาจะเป็นอย่างไร สิ่งต่างๆ ในประเพณีแซนโฎนตามีความหมายอย่างไร ประเพณีแซนโฎนตาควรมีการปรับเปลี่ยนหรือไม่ อย่างไร และควรอนุรักษ์ไว้หรือไม่ อย่างไร

2.2 คำถามเกี่ยวกับการสื่อสารในการจัดประเพณีแซนโฎนตา เช่น มีการประสานงานกันในการจัดประเพณีแซนโฎนตาอย่างไร มีการประสานกันกับกลุ่มราชการ ผู้นำท้องถิ่น และประชาชน หรือไม่ อย่างไร และเหตุผลที่เข้าไปมีส่วนร่วมกับประเพณีแซนโฎนตา

2.3 คำถามเกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสารเพื่อสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา เช่น ท่านมีการพูดคุย มีการวางแผนกันเพื่อเตรียมงานในปีต่อปีหรือไม่ อย่างไร

2.4 คำถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีที่มีความสัมพันธ์

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

กับการสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา เช่น จากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ประเพณีแซนโฎนตาเปลี่ยนแปลงไปหรือยังคงอยู่อย่างไรบ้าง จากสภาพเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ประเพณีแซนโฎนตาเปลี่ยนแปลงไปหรือยังคงอยู่อย่างไรบ้าง เทคโนโลยีที่ทันสมัย ทำให้ประเพณี แซนโฎนตาเปลี่ยนแปลงไปหรือยังคงอยู่อย่างไรบ้าง

3. แนวคำถามเชิงลึกสำหรับผู้นำท้องถิ่น โดยมีแนวคำถามดังนี้

3.1 คำถามเกี่ยวกับความรู้เรื่องประเพณีแซนโฎนตา เช่น ประเพณีแซนโฎนตามีความเป็นมาและมีความหมายอย่างไร วัตถุประสงค์/เป้าหมายของประเพณีแซนโฎนตาคืออะไร ปัจจุบันประเพณีแซนโฎนตามีความแตกต่างจากอดีตอย่างไร ในอนาคตประเพณีแซนโฎนตาจะเป็นอย่างไร สิ่งต่างๆ ในประเพณีแซนโฎนตามีความหมายอย่างไร ประเพณีแซนโฎนตาควรมีการปรับเปลี่ยนหรือไม่ อย่างไร และควรอนุรักษ์ไว้หรือไม่ อย่างไร

3.2 คำถามเกี่ยวกับการปกครองภายในชุมชน เช่น ในชุมชนของท่านมีการปกครองกันอย่างไร และมีการขอความคิดเห็นกันภายในชุมชนหรือภายนอกชุมชน เวลาจะจัดกิจกรรมภายในชุมชนหรือไม่ อย่างไร

3.3 คำถามเกี่ยวกับการสื่อสารในการจัดประเพณีแซนโฎนตา เช่น มีการประสานกันภายในชุมชนในการจัดประเพณีแซนโฎนตาอย่างไร มีการประสานกับกลุ่มราชการ ปราชญ์ชาวบ้าน และประชาชน หรือไม่ อย่างไร และถ้าชุมชนไม่ได้มีส่วนร่วมใดๆ เพราะเหตุใดจึงไม่มีส่วนร่วม

3.4 คำถามเกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสารเพื่อสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา เช่น ภายในชุมชนมีการพูดคุย มีการวางแผนกันเพื่อเตรียมงานในปีต่อปีหรือไม่ อย่างไร และภายในชุมชนมีการประสานกับประชาชน หรือแม้กระทั่งกลุ่มราชการเพื่อการคงอยู่ของประเพณีในปีต่อๆ ไป หรือ ไม่อย่างไร

3.5 คำถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีที่มีความสัมพันธ์กับการสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา เช่น จากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ประเพณีแซนโฎนตาเปลี่ยนแปลงไปหรือยังคงอยู่อย่างไรบ้าง จากสภาพเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ประเพณีแซนโฎนตาเปลี่ยนแปลงไปหรือยังคงอยู่อย่างไรบ้าง เทคโนโลยีที่ทันสมัย ทำให้ประเพณี แซนโฎนตาเปลี่ยนแปลงไปหรือยังคงอยู่อย่างไรบ้าง

4. แนวคำถามเชิงลึกสำหรับครอบครัว โดยมีแนวคำถามดังนี้

4.1 คำถามเกี่ยวกับความรู้เรื่องประเพณีแซนโฎนตา เช่น ประเพณีแซนโฎนตามีความเป็นมาและมีความหมายอย่างไร วัตถุประสงค์/เป้าหมายของประเพณีแซนโฎนตาคืออะไร ปัจจุบันประเพณีแซนโฎนตามีความแตกต่างจากอดีตอย่างไร ในอนาคตประเพณีแซนโฎนตาจะเป็นอย่างไร สิ่งต่างๆ ในประเพณีแซนโฎนตามีความหมายอย่างไร ประเพณีแซนโฎนตาควรมีการปรับเปลี่ยนหรือไม่ อย่างไร และควรอนุรักษ์ไว้หรือไม่ อย่างไร

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

4.2 คำถามเกี่ยวกับการสื่อสารในการจัดประเพณีแซนโฎนตา เช่น มีการประสานงานกับสมาชิกภายในครอบครัวในการจัดประเพณีแซนโฎนตาหรือไม่ อย่างไร มีการประสานกันกับกลุ่มราชการ ผู้นำท้องถิ่น และปราชญ์ชาวบ้าน หรือไม่ อย่างไร และเหตุผลที่เข้าไปมีส่วนร่วมกับประเพณีแซนโฎนตา คืออะไร

4.3 คำถามเกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสารเพื่อสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา เช่น มีการพูดคุย มีการวางแผนกันเพื่อเตรียมงานในปีต่อปีหรือไม่ อย่างไร

4.4 คำถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีที่มีความสัมพันธ์กับการสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา เช่น จากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ประเพณีแซนโฎนตาเปลี่ยนแปลงไปหรือยังคงอยู่อย่างไรบ้าง จากสภาพเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ประเพณีแซนโฎนตาเปลี่ยนแปลงไปหรือยังคงอยู่อย่างไรบ้าง เทคโนโลยีที่ทันสมัย ทำให้ประเพณีแซนโฎนตาเปลี่ยนแปลงไปหรือยังคงอยู่อย่างไรบ้าง

<u>การเก็บรวบรวมข้อมูล</u>

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลในเดือนกันยายน 2552 ซึ่งมีการจัดประเพณีแซนโฎนตาขึ้นที่จังหวัดสุรินทร์ โดยมีกระบวนการการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ข้อมูลจากการวิจัยเชิงเอกสาร เป็นข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าและรวบรวมแนวความคิด ข้อมูลต่างๆ จากหนังสือ ตำรา เอกสาร สิ่งพิมพ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารเพื่อสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา

2. ข้อมูลจากการวิจัยภาคสนาม เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview Method) จากผู้ให้ข้อมูลหลักที่กำหนดไว้ 4 กลุ่ม โดยผู้วิจัยเป็นผู้สัมภาษณ์ ผู้จดบันทึกสาระสำคัญของการสัมภาษณ์ และบันทึกเสียงของผู้ให้การสัมภาษณ์

3. การตรวจสอบความเที่ยงและความเชื่อมั่นของข้อมูล ใช้การตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) โดยการเก็บข้อมูลทั้งจากภาคสนามและจากเอกสาร ตลอดจนศึกษาจากเอกสารเดิม เพื่อนำมาเปรียบเทียบความเหมือนหรือแตกต่างกันของข้อมูลที่เก็บมาได้

<u>การสร้างความน่าเชื่อถือให้กับงานวิจัย</u>

1. <u>ความแม่นตรง</u>

ผู้วิจัยได้จัดทำแบบสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก อันได้แก่ กลุ่มราชการ ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำท้องถิ่น และครอบครัว แล้วนำข้อมูลที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลหลักทั้ง 4 กลุ่มมายืนยันความจริงในทุกประเด็น และนำไปปรึกษาคณะกรรมการที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและมีเนื้อหาที่ครอบคลุมตามกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์

2. <u>ความน่าเชื่อถือได้</u>

ผู้วิจัยสร้างความน่าเชื่อถือโดยนำผลของการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้หลักการตรวจสอบภายในและการตรวจสอบภายนอก (ประทุม ฤกษ์กลาง, 2551) ดังต่อไปนี้

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

2.1 การตรวจสอบภายใน

2.1.1 การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ปฏิบัติตามขั้นตอนของระเบียบวิธีวิจัยอย่างถูกวิธีและเคร่งครัด ตลอดจนกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

2.1.2 การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้บันทึกเทปการสัมภาษณ์ตลอดการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยได้มีการถอดเทปการสัมภาษณ์แบบคำต่อคำ ประโยคต่อประโยค และมีการใช้คำพูดของผู้ให้ข้อมูลเพื่อยืนยันความจริงในทุกประเด็นของข้อมูลที่ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ และได้นำเสนอไว้ในผลการวิจัยอย่างชัดเจน

2.1.3 การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้ให้ความสำคัญกับกรณีที่แตกต่าง หรือกรณีที่ไม่เป็นไปตามที่ควรจะเป็น (Negative Cases) เพื่อป้องกันการอคติทั้งจากผู้วิจัย และจากผู้ให้ข้อมูล โดยในผลการวิจัยได้แสดงถึงกรณีที่แตกต่าง และอธิบายความแตกต่างที่ปรากฏอย่างชัดเจน

2.2 การตรวจสอบภายนอก

2.2.1 ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความเชื่อถือได้ของข้อมูล ตลอดกระบวนการวิจัยจากการใช้แบบสัมภาษณ์เก็บข้อมูลที่ต่างกัน โดยผู้วิจัยได้ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกจำนวน 4 ชุด เพื่อสัมภาษณ์พูดคุย รวมทั้งเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลักที่ต่างกัน ทั้งด้านสถานที่ และบุคคล

2.2.2 ผู้วิจัยได้บันทึกเทปการสัมภาษณ์ตลอดการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีการถอดเทปการสัมภาษณ์แบบคำต่อคำ ประโยคต่อประโยค และวิเคราะห์ข้อมูลไปพร้อมๆกันเพื่อทำความเข้าใจเนื้อหาที่ได้จากการสัมภาษณ์ และค้นหาความหมายที่ยังไม่ชัดเจน หลังจากนั้นผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ไปให้ผู้ให้ข้อมูลหลักได้สะท้อนอีกครั้งเพื่อตรวจสอบว่าการตีความของผู้วิจัยมีความถูกต้องตามทัศนะของผู้ให้ข้อมูล รวมทั้งได้นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลไปให้คณะกรรมการที่ปรึกษาเพื่อการแสดงความคิดเห็น

2.2.3 ผู้วิจัยอธิบายลักษณะทางประชากรของผู้ให้ข้อมูลโดยวิธีการเลือกผู้ให้ข้อมูล วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างชัดเจน เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้ที่สนใจนำการศึกษานี้ไปใช้อ้างอิงได้ (Transferability) และประยุกต์ใช้ได้ (Applicability) ในบริบทอื่นที่คล้ายคลึงกัน อีกทั้งสามารถทดสอบโดยการใช้นักวิจัยอื่น หรือวิธีการเก็บข้อมูลแบบอื่น เพื่อเปรียบเทียบความขัดแย้งหรือสอดคล้องกันของผลที่ได้รับ

<u>การวิเคราะห์ผลข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล</u>

ในส่วนข้อมูลที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลหลักทั้ง 4 กลุ่ม ผู้วิจัยได้นำข้อมูลทั้งหมดมาถอดเทปและผ่านกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

1. อ่าน วิเคราะห์ และเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูล

2. วิเคราะห์โดยจำแนกข้อมูล (Typological Analysis) คือการจำแนกข้อมูลเป็นชนิดๆ ซึ่งหลังจากที่ได้ข้อมูลมาแล้ว ผู้วิจัยทำการจัดแบ่งชนิดข้อมูลเป็นหัวข้อตามความ

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

เหมาะสม แล้วพิจารณาความสัมพันธ์ของข้อมูลชนิดต่างๆ ที่แบ่งไว้ โดยอิงจากวัตถุประสงค์และประเด็นหรือแนวคำถามการวิจัยที่กำหนดไว้เบื้องต้น

3.การแสดงข้อมูล (Data Display) ผู้วิจัยแสดงข้อมูล คำสนทนาหรือคำสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นหลักฐานประกอบหมวดหมู่หรือกลุ่มข้อมูลที่จัดไว้ เพื่อแสดงให้เห็นหรือให้เกิดความเข้าใจและชัดเจนมากยิ่งขึ้น และป้องกันปัญหาในด้านความมีอคติของผู้วิจัยเอง

4.ส่วนการนำเสนอข้อมูลนั้น ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลเบื้องต้นอย่างละเอียดด้วยวิธีพรรณนา (Descriptive Analysis) ตามวัตถุประสงค์การวิจัยที่กำหนดไว้

5.การสรุปและอภิปรายผล โดยวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยทั้งหมดและสร้างบทสรุปในสภาพองค์รวม และการตรวจสอบยืนยันผลที่ได้จากการวิจัยกับแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่นำมาเป็นกรอบในการวิจัยถึงมีความแตกต่างหรือคล้ายคลึงกัน

<u>การวิจัยเชิงปริมาณ</u>

<u>ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง</u>

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) ได้แก่ ประชาชนที่เข้าร่วมงานประเพณีแซนโฎนตา วันที่ 16 กันยายน 2552 บริเวณอนุสาวรีย์พระยาสุรินทรภักดีศรีณรงค์จางวาง ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 200 คน

<u>ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย</u>

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ อายุ รายได้ ที่พักอาศัย และเชื้อสาย

ตัวแปรตาม ได้แก่ การรับรู้ของประชาชนที่มีต่อประเพณีแซนโฎนตา

<u>เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล</u>

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งเป็นคำถามปลายปิดใช้มาตรวัดทัศนคติของไลเคิร์ต (Likert Scale) เพื่อศึกษาการรับรู้ของประชาชนที่มีต่อประเพณีแซนโฎนตา โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็นสองส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ รายได้ ที่พักอาศัย และเชื้อสาย (ข้อที่ 1-6)

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับการรับรู้ของประชาชนที่มีต่อประเพณีแซนโฎนตา (จำนวน 6 ข้อ) โดยในส่วนของการรับรู้ของประชาชนที่มีต่อประเพณีแซนโฎนตานั้น ใช้มาตรวัดของไลเคิร์ต แบบ 1-5 ระดับ ซึ่งแบ่งออกเป็น

ระดับมากที่สุด	(5)
ระดับมาก	(4)
ระดับปานกลาง (เฉยๆหรือไม่แสดงความคิดเห็น)	(3)
ระดับน้อย	(2)
ระดับน้อยที่สุด	(1)

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

แต่การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการปรับมาตรที่ใช้ในการวัดทัศนคติต่อประเพณีแซนโฎนตา เพื่อให้ผลของการวิจัยออกมาในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง คือ บวก หรือลบเท่านั้น โดยแบ่งออกเป็น

ระดับมากที่สุด	(4)
ระดับมาก	(3)
ระดับน้อย	(2)
ระดับน้อยที่สุด	(1)
ระดับของการไม่ออกความคิดเห็น หรือไม่ทราบ	(0)

ซึ่งมีเกณฑ์การให้ความหมายของค่าเฉลี่ย ดังนี้

1. การรับรู้ต่อประเพณีแซนโฎนตาที่มีระดับน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.49
2. การรับรู้ต่อประเพณีแซนโฎนตาที่มีระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.50 – 2.49
3. การรับรู้ต่อประเพณีแซนโฎนตาที่มีระดับมาก มีค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.50 – 3.49
4. การรับรู้ต่อประเพณีแซนโฎนตาที่มีระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.50 – 4.00
5. การไม่แสดงความคิดเห็น หรือไม่ทราบเกี่ยวกับประเพณีแซนโฎนตา มีค่าเท่ากับศูนย์

หลังจากการสร้างแบบสอบถามแล้ว ผู้วิจัยได้ทดสอบความน่าเชื่อถือของเครื่องมือโดยนำแบบสอบถามจำนวน 15 ชุด ไปทดลองเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างและนำผลการทดลองที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขจุดบกพร่องที่อาจเกิดขึ้น ได้แก่ ภาษาที่ใช้ในการสื่อความหมาย เป็นต้น

<u>การเก็บรวบรวมข้อมูล</u>

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล วันที่ 16 กันยายน 2552 เวลา 12.00 น. - 17.00 น. บริเวณอนุสาวรีย์พระยาสุรินทรภักดีศรีณรงค์จางวาง จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งมีการจัดประเพณีแซนโฎนตา โดยผู้วิจัยและกลุ่มอาสาสมัครแจกแบบสอบถามจำนวน 13 คน นำแบบสอบถามไปขอความร่วมมือจากกลุ่มตัวอย่างตามลักษณะของการเลือกกลุ่มตัวอย่างและสถานที่ที่ได้กำหนดไว้ข้างต้น ซึ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นการให้ผู้ตอบแบบสอบถามทำแบบสอบถามด้วยตนเองทั้งหมด และในบางกรณีที่กลุ่มตัวอย่างไม่สามารถทำแบบสอบถามด้วยตนเองได้ ผู้วิจัยและกลุ่มอาสาสมัครใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ตามแบบสอบถามแทน

เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้มาลงรหัสเพื่อประมวลผลข้อมูลที่ได้ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูป เพื่อคำนวณหาค่าสถิติตามที่ต้องการ

<u>การวิเคราะห์ผลข้อมูล</u>

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ คำนวณหาค่าร้อยละ เพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา และนำเสนอข้อมูลเป็นตารางทางเดียว

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

บทที่ 4
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัย “การสื่อสารเพื่อสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา” สามารถจำแนกออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ
2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

<u>การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ</u>

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ซึ่งมีผลของการวิเคราะห์ดังนี้

1. การสื่อสารเพื่อสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา
   1.1 ความรู้เกี่ยวกับประเพณีแซนโฎนตา
   1.2 การสื่อสารในการจัดประเพณีแซนโฎนตา
   1.3 รูปแบบการสื่อสารเพื่อสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา
2. ปัจจัยที่มีความที่มีความสัมพันธ์กับการสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา
   2.1 ปัจจัยด้านสภาพสังคม
   2.2 ปัจจัยด้านสภาพเศรษฐกิจ
   2.3 ปัจจัยด้านเทคโนโลยี

<u>การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ</u>

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามเกี่ยวกับการรับรู้ของประชาชนที่มีต่อประเพณีแซนโฎนตา

<u>ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ</u>

1. <u>การสื่อสารเพื่อสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา</u>

ผู้ให้ข้อมูลหลักมีจำนวน 4 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มราชการ (องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์/สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์) ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำท้องถิ่น และสมาชิกภายในครอบครัว

ผู้ให้ข้อมูลหลักได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับความเป็นมาของประเพณีแซนโฎนตาดังต่อไปนี้

1.1 <u>ความรู้เกี่ยวกับประเพณีแซนโฎนตา</u>

ประเพณีแซนโฎนตาเป็นประเพณีที่ถือปฏิบัติกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เพื่อบูชาบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว และบรรพบุรุษที่ยังมีชีวิตอยู่ โดยเป็นประเพณีที่ถือปฏิบัติมาแต่โบราณ สืบหาที่มาหรือต้นกำเนิดไม่ได้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงความกตัญญูกตเวทีต่อผู้มีพระคุณ

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

"เป็นประเพณีที่ถือปฏิบัติมาตั้งแต่โบราณ ตั้งแต่เมื่อไหร่ไม่รู้ รู้แต่ว่าปฏิบัติกันต่อๆ คนแล้วคนเล่า รุ่นแล้วรุ่นเล่า เนื่องจากว่ามันเป็นประเพณีที่ศักดิ์สิทธิ์ ที่สอนคนให้รู้จักกตัญญู กับบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้วกับบุพการีผู้มีชีวิตอยู่ก็เป็นการให้รู้คุณกับคนที่เขาเลี้ยงดูเราขึ้นมา เป็นประเพณีที่อยู่คู่กับคนสุรินทร์ที่มีมาช้านานแล้ว"

(นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์, การสื่อสารส่วนบุคคล, 27 ตุลาคม 2552)

นอกจากนี้ ผู้ให้ข้อมูลหลักอื่นๆ ยังระบุไปในแนวทางเดียวกับนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ ดังนี้

"เป็นประเพณีที่สืบทอดกันมายาวนาน ซึ่งไม่ปรากฏชัด จากตำนานหรือจากการเล่าขานว่ามาแต่ยุคไหนสมัยไหน จะเป็นเรื่องของการทำบุญที่เกี่ยวเนื่องกับพี่น้องชาวสุรินทร์ที่เป็นคนเชื้อสายเขมรท้องถิ่น เป็นการทำบุญเพื่อที่จะอุทิศให้แก่ผู้ล่วงลับไปแล้วหรือปู่ย่าตายาย ก็สืบทอดกันมาถือเป็นประเพณี"

(วัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์, การสื่อสารส่วนบุคคล, 16 ตุลาคม 2552)

"ตั้งแต่แรกเริ่มเดิมก่อน เราก็ไม่รู้เหมือนกัน แต่ว่าเห็นปู่ย่าตายายเขาทำมา เราก็ทำต่อกันมา เป็นเรื่องการรำลึกนึกถึงบรรพบุรุษ โดยเฉพาะปู่ ย่า ตา ยาย พ่อ แม่ของเราที่ล่วงลับไป เขาจะมีการมาเซ่นไหว้ มาบูชา"

(ปราชญ์ชาวบ้านบ้านจารย์ อำเภอสังขะ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 19 กันยายน 2552)

"มีมาตั้งแต่สมัยไหน ไม่รู้ ไม่มีการลงบันทึกไว้ว่า พ.ศ.ไหน เริ่มต้นตั้งแต่ตอนไหน แต่ว่าเป็นประเพณีที่สืบทอดกันมา เป็นรุ่นต่อรุ่น จากบรรพบุรุษสู่บรรพบุรุษก็คือ เมื่อมีบรรพบุรุษล่วงลับไปแล้ว บรรพบุรุษที่ยังมีชีวิตอยู่ก็จะรำลึกถึงพรรพบุรุษที่ล่วงลับไป"

(สมาชิกในครอบครัวเรือนไทย ตำบลท่าสว่าง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 กันยายน 2552)

"สมัยแต่ก่อนทำตามบรรพบุรุษที่เคยรับรู้เกี่ยวกับบุญวันแซนโฎนตา เป็นวันที่เขาทำมาแต่โบร่ำโบราณ ถ้าสมัยแต่ก่อน เขาว่าวันเบ็น หรือวันโฎนตา เป็นวันปล่อยดวงวิญญาณผู้ที่ล่วงลับไป ให้มารับกุศลผลบุญ หรือปล่อยมารับของที่ลูกหลานเตรียม"

(สมาชิก อบต.บ้านตาแบน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 กันยายน 2552)

ในขณะที่ผู้ให้ข้อมูลหลัก (ปราชญ์ชาวบ้าน บ้านหนองสนิท อ.จอมพระ) ระบุถึงความเป็นมาของประเพณีแซนโฎนตา โดยเล่าถึงตำนานในอดีตที่เป็นจุดเริ่มต้นของประเพณีแซนโฎนตาซึ่งเกี่ยวข้องกับพระเจ้าพิมพิสาร

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

"ครั้งนั้นในสมัยพุทธกาลพระเจ้าพิมพิสารท่านเป็นพระมหากษัตริย์ไปอยู่ในเมืองพาราณสี พอดีบังเอิญคืนหนึ่งท่านเข้าไปนอนในห้องบรรทม พอวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 10 ประเพณีข้าวสารทหรือสารทไทยเรา หรือแซนโฎนตานั่นแหละ หลังจากนั้นพอท่านนอนเป็นภาพ เป็นนิมิตท่านนอนยังไม่หลับมันมีภาพหลอนมาที่กำแพงห้องบ้าง ผนังบ้าง บางรูปผอม บางรูปก็ไม่มีผ้าผ่อนท่อนสไบ ตัวใหญ่ปากเท่ารูเข็ม แกมาตกใจอยู่ตอนหนึ่งก็คือญาติไม่มีข้าว กระยาหารกิน ร้องห่มร้องไห้ ท่านตื่นบรรทมมาแต่เช้า ท่านก็รีบไปเฝ้าถามพระพุทธเจ้าเลยในพระธรรมบทนะ ก็เลยถามว่าเมื่อคืนมหาบพิตรกำลังเข้านอนปรากฏว่ามีภาพแล้วก็เสียงมาแสดงที่ห้องบรรทมมหาบพิตรตกใจก็ตื่นขึ้น รีบมาถามท่าน พระพุทธเจ้าก็บอกว่าคืนนั้นมหาบพิตรเห็นไหม ภาพที่ท่านเห็นคือญาติของท่านที่ตายไปหลายปีแล้ว อยากจะได้ส่วนบุญจากท่าน ท่านกลับไปนี้ไปทำบุญนะ พอได้ยินอย่างนั้นพระเจ้าพิมพิสารก็รับปากป่าวประกาศเมืองของท่านให้ชาวบ้านมาทำบุญ โดยนิมนต์พระพุทธเจ้าเป็นประธานและสงฆ์อีก 500 องค์ พอทำปรากฏว่าญาติที่ไม่มีผ้าผ่อนท่อนสไบหายไป ท่านก็กลับไปนอนอีกปรากฏว่าท่านไม่ได้กรวดน้ำไม่ได้แผ่บุญกุศลให้ ปรากฏว่าเสียงมันยังมีอีก ไปถามพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าถามว่า ท่านทำบุญจริงแต่ไม่ได้แผ่บุญกุศลให้ญาติคนที่ไม่มีอาหารกิน ฉะนั้นเขาถึงนิยมว่าเวลาทำบุญเสร็จจะต้องมีกรวดน้ำนึกถึงญาติ ชื่อ นามสกุลขอให้ท่านมาอนุโมทนานะ ถ้าท่านตกทุกข์ก็ขอให้พ้นทุกข์ก็ว่าไปตามจิตใจเรานึก หลังจากนั้นพระเจ้าพิมพิสารก็ทำตามที่พระพุทธเจ้าแนะนำ ปรากฏว่าคืนหลังไม่มีเสียง เงียบ นั่นก็แสดงว่าเขาทำบุญถูกต้องก็เลยกำหนดว่า พอถึง ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 10 ของทุกปีประเพณีพุทธนิยมทำบุญ"

(ปราชญ์ชาวบ้านบ้านหนองสนิท อ.จอมพระ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 6 ตุลาคม 2552)

อย่างไรก็ตาม ผู้ให้ข้อมูลหลักบางคน มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันในเรื่องความเป็นมาที่ยาวนานของประเพณี แต่มีความขัดแย้งกันในเรื่องของตำนาน บางคนระบุว่า ประเพณีแซนโฎนตาไม่มีตำนาน

"เป็นมานานแล้วไม่ใช่ตั้งแต่เรายังไม่เกิด ตั้งแต่ปู่ย่าตายายเรายังไม่เกิดมีมานานแล้ว แล้วก็มั่นคงด้วยนะ ไม่มีตำนาน"

(ปราชญ์ชาวบ้านตำบลนอกเมือง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 4 ตุลาคม 2552)

อาจกล่าวสรุปได้ว่า ประเพณีแซนโฎนตามีความเป็นมาที่ยาวนานของชาวไทยเชื้อสายเขมรสุรินทร์ โดยมีจุดเริ่มต้นตั้งแต่วันขึ้น 14 ค่ำ เดือน 10 (เบ็นตูจ หรือสารทเล็ก) จนไปถึงการทำบุญครั้งใหญ่ครั้งสุดท้าย คือ วันแรม 15 ค่ำ เดือน 10 (เบ็นทม หรือสารทใหญ่) ซึ่งเล็งเห็นแนวทางในการที่จะอุทิศส่วนกุศลให้แก่บรรพบุรุษ ปู่ย่า ตายาย พ่อแม่ ญาติพี่น้องผู้ล่วงลับไปแล้ว ให้ได้รับผลบุญที่อุทิศไป ทำให้ทุกขเวทนาจากบ่วงกรรมมีความบรรเทาเบาบางลง ใน

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

ขณะเดียวกันก็ยังเป็นการแสดงความกตัญญูกตเวทีแก่บรรพบุรุษที่ยังมีชีวิตอยู่ด้วย กล่าวคือ เมื่อถึงวันแซนโฎนตา ลูกหลานทั้งที่อยู่ใกล้และอยู่ไกลต่างก็กลับมาบ้านเพื่อนำสิ่งของ หรือทรัพย์สินที่ตนหาได้ นำมาให้พ่อแม่ หรือญาติพี่น้อง ซึ่งถือว่าวันแซนโฎนตาเป็นวันรวมญาติของชาวไทยเชื้อสายเขมรอีกด้วย

นอกจากความเป็นมาของประเพณีแซนโฎนตาที่มีอย่างยาวนานแล้ว ประเพณีแซนโฎนตายังแฝงไปด้วยความหมายทั้งในลักษณะของชื่อประเพณี ซึ่งแซนโฎนตา เป็นคำมาจากภาษาเขมร และความหมายในลักษณะของตัวประเพณีเอง

ผู้ให้ข้อมูลหลักได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับความหมายของประเพณีแซนโฎนตาในลักษณะของชื่อประเพณี โดยระบุว่า แซนโฎนตา เป็นภาษาเขมร ซึ่งมีความหมายใน 2 ลักษณะ กล่าวคือ แซนโฎนตา เป็นคำประสม เกิดมาจากคำว่า แซน แปลว่า เซ่นไหว้ บวงสรวง และคำว่า โฎนตา มาจากคำ 2 คำ คือ โฎน แปลว่า ยาย และ คำว่า ตา แปลว่า ตา จึงหมายความว่า การเซ่นไหว้ยายตา หรืออีกนัยหนึ่งคือการเซ่นไหว้ผีบรรพบุรุษ

> "คำว่า แซนโฎนตา มันมีเฉพาะชุมชนที่พูดภาษาเขมร ก็จะทำกันขึ้นในวันแรม 14 ค่ำ เดือน 10 วันแซนโฎนตาจริงๆ คือวันแรม 14 ค่ำ คำว่า โฎน มันมาจากภาษาเขมรว่า จะโฎน ที่แปลว่า ยาย ตาก็ตา ภาษาเขมรนี้ ปู่กับย่าไม่มี จะมีตากับยายแค่นั้นแหละ ถึงเป็นพ่อของพ่อก็ไม่เรียกปู่ เรียกตา เป็นแม่ของพ่อก็ไม่เรียกย่า เรียกยาย ทีนี้คำๆ นี้ จะโดน หรือโฎน มันเป็นคำพิเศษเฉพาะเลย ถ้าพูดด้วยความเคารพ โฎนนั้น โฎนนี่ ก็คือ ยาย ถึงจะเป็นย่าก็เรียกยาย"
>
> (ปราชญ์ชาวบ้านตำบลสะโน อำเภอสำโรงทาบ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 9 ตุลาคม 2552)

> "แซน ในภาษาสุรินทร์ท้องถิ่นก็คือ เซ่น หรือ ไหว้ โฎนตาก็คือ หมายถึง ยาย ตา หรือบรรพบุรุษผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว ผู้ที่เสียชีวิตไปแล้ว คงไม่ได้หมายความถึงแค่ตายายหรือปู่ย่าเท่านั้น คงจะรวมถึงญาติโกโหติกา ทั้งหลายทั้งที่นึกได้ หรือนึกไม่ได้ก็ตาม เรียกมาทั้งหมด เพื่อที่จะทำบุญให้เขาให้เขาได้มารับอาหารที่เราในฐานะลูกหลานได้จัดถวาย"
>
> (วัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์, การสื่อสารส่วนบุคคล, 16 ตุลาคม 2552)

> "ถ้าเป็นภาษาไทยก็คือ วันไหว้บรรพบุรุษแซนโฎนตา แซนก็คือ เรียกไหว้ แล้วก็กรวดน้ำเรียกคนที่เสียชีวิตไปแล้ว บุพการีเราที่เสียชีวิตไปแล้วให้จุดธูป จุดเทียนเพื่อเรียกให้ดวงวิญญาณให้รับรู้ว่าลูกหลานได้ดำเนินการตรงนี้"
>
> (อบต.บ้านอาม็อง ตำบลท่าสว่าง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 กันยายน 2552)

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

นอกจากประเพณีแซนโฎนตาจะมีความหมายในลักษณะของชื่อประเพณีแล้ว ยังมีความหมายในลักษณะของตัวประเพณีด้วย โดยผู้ให้ข้อมูลหลักมีความเห็นเป็นไปในแนวทางเดียวกัน คือ ประเพณีแซนโฎนตา เป็นการอุทิศส่วนกุศลให้แก่บรรพบุรุษ และเจ้ากรรมนายเวร นอกจากนี้ยังเป็นโอกาสที่ลูกหลานจะได้รำลึกและแสดงความกตัญญูกตเวทีต่อบรรพบุรุษผู้ล่วงลับ และบรรพบุรุษที่ยังมีชีวิตอยู่ โดยจะนำสิ่งของ เครื่องใช้ตลอดจนทรัพย์สินต่างๆ ไปให้พ่อแม่ หรือญาติพี่น้อง จากนั้นจะมีการนำสิ่งต่างๆ เหล่านี้ไปถวายแก่บรรพบุรุษผู้ล่วงลับต่อไป

"การทำประเพณีแซนโฎนตา หมายถึง การแสดงน้ำใจของความรู้สึกความกตัญญูกตเวทีต่อบรรพบุรุษ"

(ปราชญ์ชาวบ้านตำบลนอกเมือง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 4 ตุลาคม 2552)

"เป็นเรื่องการรำลึกนึกถึงบรรพบุรุษ โดยเฉพาะปู่ ย่า ตา ยาย พ่อ แม่ของเราที่ล่วงลับไป เขาจะมีการมาเซ่นไหว้ มาบูชา"

(ปราชญ์ชาวบ้านตำบลบ้านจารย์ อำเภอสังขะ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 19 กันยายน 2552)

"ความหมายก็เพื่ออุทิศส่วนบุญนี้ไปให้แก่ปู่ย่าตายาย ลูกหลาน ญาติสนิทมิตรสหาย สามีภรรยาทั้งเจ้ากรรมนายเวร"

(ปราชญ์ชาวบ้านตำบลจอมพระ อำเภอจอมพระ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 8 ตุลาคม 2552)

"การทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้ผู้ที่ล่วงลับไปแล้วเจ้ากรรมนายเวร"

(ปราชญ์ชาวบ้านอำเภอลำดวน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 12 ตุลาคม 2552)

"เป็นการอยากให้ท่านได้ทาน ได้กิน ได้ใช้เหมือนที่ท่านยังมีชีวิตอยู่ อย่างเช่น ตอนที่ท่านยังมีชีวิตอยู่ ท่านดำรงชีวิตอยู่อย่างไร เครื่องอัฐบริขารความเป็นอยู่อย่างไร ที่นี้พอลูกหลานคิดถึงรำลึกถึงก็จะนำสิ่งเหล่านั้นมาเป็นของเซ่นไหว้"

(ปราชญ์ชาวบ้านตำบลคอโค อำเภอเมือง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 16 ตุลาคม 2552)

อย่างไรก็ตาม แม้ประเพณีแซนโฎนตาจะมีความหมายใน 2 ลักษณะ ทั้งในลักษณะของชื่อประเพณีและลักษณะของประเพณีเอง แต่การปฏิบัติประเพณีก็ยังเป็นไปในแนวทางเดียวกัน คือ การบูชาบรรพบุรุษทั้งผู้ที่มีชีวิตอยู่ และผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว

ในขณะเดียวกัน ผู้ให้ข้อมูลหลักได้ระบุถึงวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของประเพณีแซนโฎนตาซึ่งก็มีความแตกต่างกันไปแล้วแต่มุมมอง ได้แก่ เพื่อแสดงความกตัญญูกตเวที ความสามัคคีรักใคร่กันภายในครอบครัว ชุมชน และท้องถิ่น ตลอดจนเพื่อสืบทอดประเพณีที่ดีงามให้คงอยู่กับจังหวัดสุรินทร์สืบไป

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

"เป้าหมายคือเพื่อที่จะให้ลูกหลานทุกคนได้มาพบปะกัน แล้วก็ได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เป็นการแสดงการกตัญญูกตเวที แล้วก็เป็นการแสดงความรักใคร่กันภายในครอบครัว"

(นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์, การสื่อสารส่วนบุคคล, 27 ตุลาคม 2552)

"อันหนึ่งก็คือสามัคคี วงศ์ตระกูลจะยั่งยืนอยู่ได้ ต้องมีการรำลึกถึงวงศ์ตระกูลอันนี้คือมองเห็นชัด แต่ที่มองไม่เห็นชัดก็คือ ทำให้มีสติปัญญามีอายุยืน ไม่ขัดสน หากินไม่ฝืดเคือง"

(ปราชญ์ชาวบ้านตำบลนอกเมือง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 4 ตุลาคม 2552)

"หนึ่งต้องการทำบุญอุทิศ สองต้องการทำรวมญาติ หมายถึง ครอบครัวๆ หนึ่งแยกแตกออกไป อย่างลูกหลานคนนั้นมีครอบครัวก็แตกกระจายออกมา ทีนี้พอเป็นวันบวงสรวง วันอัญเชิญ วันเซ่นไหว้ วันแซนโฎนตาบรรพบุรุษลูกหลานที่อยู่ห่างๆ จะมารวมที่พี่รวมน้องกันแล้วเครื่องดีๆ มีอาหารหวานคาวดีๆ ก็จะยกมา เพื่อมาหากัน มารวมกัน ได้มาถามสารทุกข์สุขดิบกัน เป็นการรักใคร่กลมเกลียวสมานฉันท์

(ปราชญ์ชาวบ้านศิลปินกันตรึม, การสื่อสารส่วนบุคคล, 16 ตุลาคม 2552)

"หนึ่งเพื่อให้ประชาชนชาวพุทธได้ยึดถือปฏิบัติเป็นประเพณี คือ บรรพบุรุษก็คือญาติเราเป็นการทำบุญกตัญญูให้กับญาติเพราะปีหนึ่งจะมีครั้งหนึ่ง สองเพื่อทำบุญอุทิศให้ญาติที่ตายไป หรือบรรพบุรุษที่ตายไปนาน สามเพื่อสร้างความสามัคคีในกลุ่มในชุมชนหมู่บ้านให้เกิดเป็นสิ่งที่ดี"

(ปราชญ์ชาวบ้านบ้านหนองสนิท อำเภอจอมพระ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 6 ตุลาคม 2552)

"เพื่อให้วัฒนธรรมไม่ให้เสื่อมหายที่บรรพบุรุษเคยจัดเคยทำมา เพื่อไม่ให้วัฒนธรรมนี้เสื่อม ไม่ให้วัฒนธรรมนี้หายไป"

(อดีตกำนันบ้านอาม็อง ตำบลท่าสว่าง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 กันยายน 2552)

"เพื่อสืบทอดประเพณีให้กับลูกหลานรุ่นหลังได้รู้สำนึกถึงคุณบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้วสร้างเป็นประเพณีวัฒนธรรมของชาวสุรินทร์เราให้คงอยู่ไปตลอดกาลนาน"

(สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านตาแบน ตำบลท่าสว่าง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 กันยายน 2552)

แม้ว่าประเพณีแซนโฎนตาจะมีวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่แตกต่างกัน แต่ประการสำคัญที่ชาวไทยเชื้อสายเขมรสุรินทร์ยึดมั่นร่วมกัน คือ การได้แสดงออกซึ่งความกตัญญูกตเวที

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

ต่อผู้มีพระคุณ อันเป็นมงคลต่อชีวิตของผู้ที่ปฏิบัติ ทำให้เกิดความสุขความเจริญ ประกอบอาชีพประสบผลสำเร็จ ดังนั้น ชาวไทยเชื้อสายเขมรสุรินทร์ทุกรุ่นตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จึงมีการประกอบพิธีแซนโฎนตาเป็นประจำทุกปี

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการแซนโฎนตาจะมีการปฏิบัติสืบเนื่องกันมาเป็นประจำทุกปี ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน แต่ด้วยปัจจัยต่างๆ หลายประการ ทำให้ประเพณีแซนโฎนตาในปัจจุบันแตกต่างจากอดีต ซึ่งผู้ให้ข้อมูลหลักมีความเห็นเป็นไปในแนวทางเดียวกันคือ เรื่องของของเซ่นไหว้ กล่าวคือ ในปัจจุบันมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ มากขึ้น มีการผลิตเพื่อจำหน่ายในท้องตลาดที่ครบครันและมีให้เลือกอย่างหลากหลาย ทำให้ไม่ต้องใช้เวลาในการจัดเตรียมของเซ่นไหว้ อย่างไรก็ตามของเซ่นไหว้บางอย่าง เช่น สุรา ในบางท้องถิ่นก็เปลี่ยนมาใช้น้ำเปล่าหรือน้ำมะพร้าว ทั้งนี้ก็เพื่อให้เหมาะสมกับสภาวการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

> "มันก็มีการเปลี่ยนแปลงมาตามยุคตามสมัย ตามสิ่งแวดล้อมที่เรามีอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งตอนนี้ เขาบอกว่าประเพณีแซนโฎนตาปลอดเหล้า ซึ่งก็เป็นที่ถกเถียงกันว่า เพราะประเพณีแซนอย่างเราเซ่นเจ้า เราจะต้องมีอาหารคาว อาหารหวาน เหล้า น้ำ แต่ต่อไปเขาบอกว่าไม่มีเหล้า มีแต่น้ำหวานอย่างเดียว หาว่าผีตาผียายจะไม่ยอม บางคนก็บอกว่าผีตาผียายจะไปรู้เรื่องอะไร พวกคุณคนนั่นแหละไม่ยอมก็เป็นการโทษกัน จริงๆ ผมว่ามีการเปลี่ยนแปลงไหม ประเพณีของเราก็เปลี่ยนแปลงบ้างตามยุคตามสมัย"
>
> (นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์, การสื่อสารส่วนบุคคล, 27 ตุลาคม 2552)

> "แต่ก่อนจะมีการกินเหล้ากินยา มีเหล้าโท เหล้าต้ม เหล้ากลั่น เอามากินแล้วก็มีความสุข แต่ทุกวันก็รู้ใช่มั้ย เด็กยุคใหม่เรื่องของบาปบุญคุณโทษเขาแทบไม่ได้คิดเลยนะ พอมีเรื่องกินเหล้าเมายา มันก็มีแต่เรื่องวุ่นวาย มันไม่เหมือนแต่ก่อน เมื่อความวุ่นวายก้าวร้าวความไม่มีคุณธรรมมันเยอะมากทำให้มีอันตรายเสี่ยงต่อชีวิตมาก ทำยังไงถึงจะลด ละ เลิกอบายมุขพวกนี้ เปลี่ยนเหล้าเบียร์ให้เป็นอย่างอื่นได้มั้ย หลังๆ นี้มีการเซ่นไหว้ที่มีเหล้าน้อยลง ความครึกครื้น อึกทึกครึกโครมเหมือนแต่เดิมมันก็น้อยลง เพราะว่ามันไม่มีสิ่งมึนเมาอย่างนั้นอยู่ มันแตกต่างจากเดิมอย่างนี้ ไม่ครึกครื้น ไม่เฮฮาปาร์ตี้สนุกสนานเหมือนแต่เดิม จะทำแบบเรียบง่ายและอีกอย่างหนึ่งเศรษฐกิจพออยู่พอกิน แต่ก่อนเอาแบบสนุกสนานไปเลย แล้วก็ติดหนี้เขา เดี๋ยวนี้มีเท่าไหร่รู้จักประมาณพอเหมาะ พอควร ถ้าไม่ดื่มไม่กินมันก็ยิ่งประหยัดได้เยอะ"
>
> (ปราชญ์ชาวบ้านศิลปินกันตรึม, การสื่อสารส่วนบุคคล, 16 ตุลาคม 2552)

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

"เรื่องของของไหว้แต่ก่อนก็เป็นของธรรมชาติ ต่อมาก็มีของมาเพิ่ม แล้วก็อีกส่วนหนึ่งที่เปลี่ยนไปก็คือ คนในปัจจุบันไม่ว่างเหมือนแต่ก่อน ทุกคนต่างก็ดิ้นรน ไม่ได้มาอยู่อบอุ่นในครอบครัว แซนโฎนตาบางครอบครัวก็ไม่ได้มากัน"

(ปราชญ์ชาวบ้านตำบลบ้านจารย์ อำเภอสังขะ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 19 กันยายน 2552)

"ทั้งขนมนมเนย แม้แต่เหล้าแทนที่จะเป็นเหล้าขาวก็เอารีเจนซี่โน่น แทนที่จะเอาสาโทถูกๆ เอาเบียร์เลย"

(ปราชญ์ชาวบ้านตำบลนอกเมือง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 4 ตุลาคม 2552)

"แต่ก่อนนั้นขนมนมเนย เราก็ทำขนมพื้นบ้าน เดี๋ยวนี้ขนมสมัยใหม่เข้ามา แต่ก่อนมีข้าวต้ม แล้วก็ขนมพื้นบ้าน ขนมกะมอล ขนมกะตางลาง ของที่ทำกันเองของชาวบ้าน ตอนหลังมามีขนมตลาด เดี๋ยวนี้ห้างจัดชุดให้เลย ชุดเล็ก ชุดใหญ่ จัดเป็นเซ็ตให้"

(ปราชญ์ชาวบ้านบ้านคอโค, การสื่อสารส่วนบุคคล, 16 ตุลาคม 2552)

"แต่ก่อนมันไม่มีขนมนมเนยมากมายอย่างนี้หรอก มีแต่กล้วย ข้าวต้ม ตามมีตามเกิดมีปลา มีกบ สมัยนี้มีทุกสิ่งทุกอย่างที่ลูกหลานทำได้"

(สมาชิกในครอบครัวติดใจดี, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 กันยายน 2552)

"ที่แตกต่างคือเครื่องสังเวย แต่ก่อนไม่มีพวกผลไม้ หรือพวกเหล้า พวกเบียร์ แต่ก่อนเขาจะมีเหล้าพื้นบ้าน เหล้าสาโท แต่ทุกวันนี้มีหลายอย่าง แต่ก่อนก็มีแค่หมู เห็ด เป็ด ไก่ ธรรมดา เดี๋ยวนี้ก็มีส่วนประกอบหลายที่เข้าไปด้วย"

(สมาชิกอบต.บ้านระโยง ตำบลท่าสว่าง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 กันยายน 2552)

"การแซนโฎนตาเมื่อสมัยก่อน อาหารเราจะหามาเอง ผลหมากรากไม้ไม่ต้องซื้อ แต่สมัยนี้ของทุกอย่างที่เราเอามาเซ่นไหว้ เอามาจากตลาดทั้งนั้นเลย ทุกวันนี้มันหลากหลาย ของมันหามาได้อย่างง่ายๆ โดยไม่ต้องใช้กำลัง"

(ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านบ้านตาแบน ตำบลท่าสว่าง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 กันยายน 2552)

นอกจากเรื่องของของเซ่นไหว้ที่แตกต่างจากในอดีตแล้ว ผู้ให้ข้อมูลหลักยังระบุว่า ปัจจุบันหน่วยงานในท้องถิ่น ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด และสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด เข้ามามีบทบาทในการสนับสนุน ส่งเสริม และอนุรักษ์ โดยจัดให้มีการปฏิบัติประเพณีแซนโฎนตาขึ้นที่บริเวณอนุสาวรีย์พระยาสุรินทรภักดีศรีณรงค์จางวาง เพื่อให้ลูกหลานและประชาชนในท้องถิ่นได้ศึกษาเรียนรู้และประพฤติปฏิบัติสืบทอดต่อไป

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

"ก็มันแตกต่างตรงเราทำพิธีในเมือง แตกต่างตรงที่เราทำก่อน แต่โฏนตาจริงๆ วันนี้แหละ (18 ก.ย.) กำลังห่อข้าวต้ม กำลังปิ้ง กำลังรวมกันแล้วเนี่ย เดินหาปู่ย่า ตายาย"

(ปราชญ์ชาวบ้านศิลปินเจรียง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 กันยายน 2552)

"ขบวนแห่ที่เราเห็นเมื่อวันที่ 16 ที่องค์การบริหารส่วนจังหวัด เขาจัดขบวนแห่แทนที่จะเดินแห่ตกแต่งรถอย่างวิจิตร ไม่ถือว่าผิดอะไรหรอก และโฏนตาแทนที่จะไปกิน ให้แกสนุกสนาน มีดนตรี มีกันตรึม มีเจรียง อะไรต่ออะไร ประโคมมันถึงขนาดนั้นนะทุกวันนี้ไม่ได้เสียหายอะไร มันเป็นการช่วยให้เห็นชัดขึ้น"

(ปราชญ์ชาวบ้านตำบลนอกเมือง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 4 ตุลาคม 2552)

สำหรับความแตกต่างของประเพณีแซนโฏนตาในเรื่องอื่นๆ ผู้ให้ข้อมูลหลักระบุว่า ในอดีตจะใช้การเดิน แต่ปัจจุบันการคมนาคมสะดวกขึ้น ทำให้เกิดความรวดเร็วในการเดินทางไปเซ่นไหว้บรรพบุรุษ

"สมัยก่อนเขาเดินเอา จากบ้านสวายมานี่ก็เดิน 3 ชั่วโมง ทุกวันนี้มันพรวดเดียว 15 นาที"

(ปราชญ์ชาวบ้านตำบลนอกเมือง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 4 ตุลาคม 2552)

นอกจากนี้ ผู้ให้ข้อมูลหลักยังระบุว่า ประเพณีแซนโฏนตามีการประยุกต์หรือตัดตอนให้สั้นลง กล่าวคือ อาจมีการไม่ปฏิบัติหรือเข้าร่วมในบางขั้นตอนของประเพณี ได้แก่ การไม่นำกระเชอโฏนตาไปที่วัด การตัดขั้นตอนของการเทกระเชอโฏนตาออกหรือการไปเซ่นไหว้ตามครัวเรือนที่อยู่ในระแวกเดียวกันมีจำนวนลดลง

"ทุกวันนี้อาจจะประยุกต์หรือตัดตอน บางทีกระเชอโฏนตาไปวัดไปวา บางท่านเขาก็ไม่ได้ไป ไหว้แต่ที่บ้าน"

(อดีตกำนันบ้านอาม็อง ตำบลท่าสว่าง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 กันยายน 2552)

"สมัยแต่ก่อนถ้ามีขนม ข้าวต้ม เขาทำเยอะ เขาจะปลูกร้านขึ้นสูง แล้วก็ขึ้นไป เทมาพวกเด็กก็จะแย่งกัน คล้ายๆ ประเพณีไทย เทกระจาด ไปเทขนมข้าวต้มแต่เช้า ตั้งแต่ตี 5 แต่เดี๋ยวนี้ไม่มีแล้ว ไม่มีเอาของต่างๆ มาเท ก็เอาไปวัดหมด"

(ปราชญ์ชาวบ้านตำบลสะโน อำเภอสำโรงทาบ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 9 ตุลาคม 2552)

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

"การที่แต่ละคนไปเซ่นไหว้ทุกหลังคาเรือนในหมู่บ้านเริ่มจะน้อยลง แต่ก็ยังมีไป แต่ไปในลักษณะของเครือญาติที่ใกล้ชิด แต่เมื่อก่อนหมายถึงว่าในหมู่บ้านหมดทุกคนไปเซ่นกันหมดทุกหลังคาเรือน"

(วัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์, การสื่อสารส่วนบุคคล, 16 ตุลาคม 2552)

อย่างไรก็ตาม การไปเซ่นไหว้ตามครัวเรือนที่อยู่ในละแวกเดียวกัน ก็ยังคงดำรงอยู่ในบางท้องที่ เช่น อำเภอลำดวน โดยผู้ให้ข้อมูลหลักระบุว่า ปัจจุบันประเพณีแซนโฎนตาไม่มีความแตกต่างจากอดีต

"ไม่มีความแตกต่าง ยังเหมือนเดิม แบบการเดินแซนตั้งแต่ภาคเช้า แต่ละหลังแต่ละครัวเรือนเขาก็จะห่อข้าวต้มขนมหรืออะไรก็แล้วแต่ ตอนบ่ายเขาก็จะนัดกันว่ามารวมกันแซนบ้านหลังนี้ก่อนแล้วก็ไปบ้านหลังนั้นต่อ มันก็เหมือนเดิมไม่แตกต่าง"

(ปราชญ์ชาวบ้านอำเภอลำดวน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 12 ตุลาคม 2552)

นอกจากนี้ ในเรื่องของวันที่ปฏิบัติประเพณีแซนโฎนตา ผู้ให้ข้อมูลหลักระบุว่า ประเพณีแซนโฎนตาก็ยังคงปฏิบัติกันในวันแรม 14 ค่ำ เดือน 10 (วันเบ็นทม หรือวันสารทใหญ่) เช่นเดิมไม่แตกต่างจากอดีตที่เคยปฏิบัติมา

"มันเหมือนเดิมนะ คือวันนี้เป็นวันที่เขาแซน เขาเรียกบรรพบุรุษวันนี้มากินวันนี้ แต่เมื่อวานปู่ย่าตายายก็จะรับของที่เราเอาไปส่ง ก็คือเราเอาของไปให้ปู่ย่าตายาแล้วเขาก็จะเซ่นอีกทีหนึ่ง อย่างผมอยู่กับพ่อ พ่อปู่ผมตายล่ะ เหลือแต่แม่ย่า แม่ย่าก็ไปไหว้แม่ของแม่ย่า แม่ของแม่ย่าก็ไปไหว้บรรพบุรุษของท่านต่อ วันนี้ทั้งวันจนถึงเย็น"

(สมาชิกอบต.บ้านอาม็อง ตำบลท่าสว่าง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 กันยายน 2552)

อาจกล่าวสรุปได้ว่า ในปัจจุบันประเพณีแซนโฎนตามีทั้งความแตกต่าง และยังคงอยู่ หากพิจารณาถึงความแตกต่าง ก็ได้แก่ เรื่องของของเซ่นไหว้ที่ปรับเปลี่ยนไปตามความเจริญสังคม เรื่องการได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ และสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์ เรื่องการคมนาคมที่สะดวกขึ้น เรื่องการประยุกต์ ตัดทอนขั้นตอนของประเพณี และเรื่องการไปเซ่นไหว้กับครัวเรือนในละแวกเดียวกันที่มีจำนวนลดลง

ในขณะเดียวกัน หากพิจารณาถึงความคงอยู่ของประเพณีแซนโฎนตาที่ไม่แตกต่างไปจากอดีต ได้แก่ เรื่องของวันที่ปฏิบัติประเพณีแซนโฎนตา นอกจากนี้ เรื่องของการไปเซ่นไหว้ตามครัวเรือนที่อยู่ในละแวกเดียวกัน ก็ยังคงดำรงอยู่ในบางท้องที่ มิได้สูญหายไปจากชาวไทยเชื้อสายเขมรสุรินทร์จนหมดสิ้น

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

ผู้ให้ข้อมูลหลักได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับอนาคตของประเพณีแซนโฎนตาเป็นไปในแนวทางเดียวกัน คือ ประเพณีแซนโฎนตาจะยังคงอยู่คู่กับชาวไทยเชื้อสายเขมรสุรินทร์ต่อไป โดยยังมีการอนุรักษ์ สืบทอด ซึ่งส่วนหนึ่งได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมจากหน่วยงานภายในท้องถิ่น ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ และสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์ อีกทั้งประเพณีแซนโฎนตายังเป็นประเพณีที่ชาวไทยเชื้อสายเขมรสุรินทร์ยึดถือ และมีการสืบทอดกันมาอย่างช้านาน อาจกล่าวได้ว่าประเพณีนี้เป็นจิตวิญญาณของชาวไทยเชื้อสายเขมรสุรินทร์ที่จะยังดำรงอยู่สืบไป

"อนาคตแซนโฎนตาจะไม่หาย ตราบใดที่มนุษย์ยังมีชีวิต นี้มันเป็นจิตวิญญาณ ไม่ใช่เรื่องงมงาย และเป็นคัมภีร์ในหลักศาสนาสอน"

(ปราชญ์ชาวบ้านศิลปินเจรียง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 กันยายน 2552)

"ทุกวันนี้มีหน่วยงานหลักๆ ที่ช่วยสนับสนุน เมื่อเราเห็นว่าวัตถุประสงค์ของโฎนตามีลักษณะอย่างนี้มันเสื่อมไม่ได้ ไม่มีเสื่อม"

(ปราชญ์ชาวบ้านตำบลนอกเมือง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 4 ตุลาคม 2552)

"ผมคิดว่าประเพณีนี้ก็คงจะอยู่นะ เพราะประเพณีนี้มันเปลี่ยนยาก เพราะความเชื่อถือของเขมร ยังติดอยู่มาก เขมรนี่เป็นอนุรักษ์นิยม Conservative ถือมั่นเพราะฉะนั้นจะยังอยู่"

(ปราชญ์ชาวบ้านตำบลสะโน อำเภอสำโรงทาบ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 9 ตุลาคม 2552)

"ก็ยังเหมือนเดิม ก็ยังคงรำลึกถึงบรรพบุรุษที่สูญเสียไป ทุกปีก็จะทำอย่างนี้ ก็คือจะไม่มีการเปลี่ยนแปลง เพราะมันเป็นการสืบทอดจากบรรพบุรุษสู่บรรพบุรุษ จากรุ่นสู่รุ่น"

(สมาชิกในครอบครัวเรือนไทย, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 กันยายน 2552)

"ไม่มีเปลี่ยนแปลงหรอก จะให้ลูกหลานทำแบบนี้ไปตลอด"

(สมาชิกในครอบครัววิสารัตน์, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 กันยายน 2552)

"ในรุ่นลูกของลูกก็น่าจะสืบทอดประเพณีให้ ต่อไปเรื่อยๆ อย่างนี้ คงไม่มีอะไร เพราะทางจังหวัดเขาก็สืบสานประเพณีอยู่ แม้แต่ทางตำบลเขาก็กำลังจะจัดอยู่"

(สมาชิกอบต.บ้านตาแบน ตำบลท่าสว่าง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 กันยายน 2552)

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

"ในอนาคตคิดว่าคงจะมีการสืบทอดอย่างนี้ไปเรื่อยๆ เพราะลูกหลานก็จะต้องทำ เพราะเรามีความเชื่อสืบทอดกันมานาน"

(สมาชิกอบต.บ้านระโยง ตำบลท่าสว่าง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 กันยายน 2552)

"ประเพณีแซนโฎนตานั้นเป็นประเพณีที่ดี แล้วก็ประชาชนในหมู่บ้านได้ตระหนักแล้วว่าจะต้องมีการอนุรักษ์วัฒนธรรมตรงนี้ให้อยู่กับจังหวัดสุรินทร์ต่อไป ก็เลยนำเรื่องวัฒนธรรมตรงนี้ ประเพณีตรงนี้มาบอกกับทาง อบจ. ผมดูแล้วมันเป็นเรื่องจริง ก็สนับสนุน อนุรักษ์ไว้ให้ลูกหลานได้รู้ได้เห็น แล้วจะได้นำไปปฏิบัติ"

(นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์, การสื่อสารส่วนบุคคล, 27 ตุลาคม 2552)

"คิดว่าประเพณีนี้ยังคงอยู่คู่เมืองสุรินทร์กับพี่น้องชุมชนชาวเขมรอยู่อีกนาน ด้วยทางหน่วยงานภาคราชการ ภาครัฐ ภาคเอกชนก็ตาม ได้ช่วยกัน เพื่อที่จะรณรงค์ในเรื่องนี้"

(วัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์, การสื่อสารส่วนบุคคล, 16 ตุลาคม 2552)

ในขณะเดียวกัน ผู้ให้ข้อมูลหลักบางคนระบุว่า อนาคตของประเพณีแซนโฎนตาอาจจะดำเนินไปใน 2 ลักษณะ ทั้งที่ยังคงอยู่หรืออาจสูญหายไป อาจด้วยสาเหตุหลายประการ อาทิ การไปทำงานต่างถิ่น การไม่เชื่อถือเรื่องการทำบุญเนื่องจากขาดศรัทธา ตลอดจนการไม่สนใจเกี่ยวกับประเพณีท้องถิ่นของตน

"ถ้าลูกหลานหรือคนที่มีความรู้ความเข้าใจไม่ให้ความสำคัญ มันก็ไม่มีค่า สองคือ เรื่องการดิ้นรนต่อสู้ชีวิต ไปๆ มาๆ ติดงาน ลางานไม่ได้"

(ปราชญ์ชาวบ้านบ้านคอโค, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 ตุลาคม 2552)

"ถ้าครอบครัวเราอบอุ่นแน่นแฟ้น ถึงเวลาที่พี่น้องมารวมกันแล้วก็ทำบุญ ถ้าเป็นอย่างนี้โฎนตาจะอยู่กับเราได้นาน แต่ถ้าเป็นเด็กยุคใหม่ที่มีไม่ได้สนใจ ทำพอเป็นพิธีก็จบ"

(ปราชญ์ชาวบ้านศิลปินกันตรึม, การสื่อสารส่วนบุคคล, 16 ตุลาคม 2552)

"ไม่แน่ใจว่าลูกหลานของเราเขาจะทำหรือเปล่า จะสืบทอดหรือเปล่า แล้วประเพณีนี้จะอยู่คู่กับบ้านเมืองเราหรือเปล่า เขาอาจจะทำไปอีกอย่างหนึ่งในสมัยของเขา แต่ว่าอย่างประเพณีทุกวันนี้เขาก็ไม่ได้สนใจอะไร เพียงว่ามาก็เห็นพ่อแม่ตั้งอาหารทั้งหลายเซ่นไหว้ เขาก็ไม่ได้สนใจอะไร เหมือนกับไม่ได้เห็นความสำคัญ"

(ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านบ้านตาแบน ตำบลท่าสว่าง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 กันยายน 2552)

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้สอบถามผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับความหมายของสิ่งต่างๆ ในประเพณีแซนโฎนตา ซึ่งผู้ให้ข้อมูลหลักระบุว่า สิ่งต่างๆ ในประเพณีแซนโฎนตานั้นส่วนใหญ่จะเป็นของเซ่นไหว้ ซึ่งมีทั้งผู้ที่รู้ความหมายและไม่รู้ความหมาย แต่ความหมายลึกๆ ของของเซ่นไหว้นั้นคือ การนำสิ่งของที่บรรพบุรุษชอบและเคยรับประทานเมื่อครั้งมีชีวิตมาใช้เซ่นไหว้ ซึ่งเป็นของที่บริสุทธิ์ และได้จากการประกอบอาชีพของลูกหลานเอง ซึ่งชาวไทยเชื้อสายเขมรสุรินทร์จะนิยมนำขนมพื้นบ้านของสุรินทร์ อาทิ ข้าวต้มมัดทางมะพร้าว ขนมกันเตรือม ขนมนางเล็ด ขนมกันตาราง ฯลฯ นอกจากนี้ยังมีผลไม้ดั้งเดิมที่บรรพบุรุษเคยรับประทานในอดีต อาทิ ส้ม เผือก มัน กล้วยน้ำว้า มะพร้าวอ่อน เป็นต้น

"มันบ่งบอกถึงความอุดมสมบูรณ์ เรื่องอาหารคาวหวานทุกอย่างมันมีความหมายหมด อย่างเช่น ผลไม้แทนที่จะมี 1 อย่าง เราอยากจะให้ท่านได้ดื่ม ได้กิน เพราะตอนที่ท่านมีชีวิตอยู่ท่านยังไม่เคยได้กิน ไม่เคยได้สัมผัส ก็พยายามทำยังไงให้มีความสบายใจตัวเอง สิ่งที่หามาส่วนมากมีแต่สิ่งดีๆ ทั้งนั้นเลย สิ่งดีๆ หมายถึงของที่มันสะอาด บริสุทธิ์ ที่หามาด้วยลำแข้ง ด้วยใจที่บริสุทธิ์ของตัวเอง ข้าวต้มอาหารหวานคาวทุกอย่าง"

(ปราชญ์ชาวบ้านศิลปินกันตรึม, การสื่อสารส่วนบุคคล, 16 ตุลาคม 2552)

"พวกของเซ่นไหว้ ไม่ค่อยได้เน้นเท่าไหร่ เราเน้นที่ว่าสิ่งที่เราชอบ สิ่งไหนที่เราอยากจะให้มี เน้นตอบแทนคุณ ไม่ได้เน้นถึงวัตถุว่าต้องทำอันนั้นให้ได้นะ"

(ปราชญ์ชาวบ้าน ต.นอกเมือง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 4 ตุลาคม 2552)

"เซ่นแซนโฎนตาไม่มีการกำหนด สมัยแต่ก่อนไม่มีอะไร มีแต่เผือก มัน มะพร้าวอ่อน กล้วย พยายามหาแต่ของเก่าๆ มันมีของเก่าๆ อยู่ก็ดี ตรงที่ให้ลูกหลานรู้ว่าปู่ย่า ตายายเลี้ยงเจ้ามา ไม่ใช่พวกนี้ ไม่ใช่สิ่งนี้ ปู่ย่า ตายายให้ของสิ่งไม่มีสารพิษ มันมาจากผักสวนครัวรั้วกินได้ ปลูกเอง มีอะไรมาก็แจกกัน แสดงถึงความโอบอ้อมอารี และของที่ทานแล้วไม่มีโรคภัยนั้นมันมาจากพวกเราปลูกเอง ทำเอง เผือก มัน ก็ไม่มีพิษมีภัย มะเร็งก็ไม่เยอะ เบาหวานก็ไม่มี กล้วยนี้แหละเป็นชีวิตจิตใจ ไปโฎนตาที่ไหนก็มีแต่กล้วยน้ำว้า เพราะปู่ย่า ตายายชอบ"

(ปราชญ์ชาวบ้านศิลปินเจรียง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 กันยายน 2552)

"ยายตาของเราชอบกินอะไร เราก็หามา บางบ้านเขาก็ไม่มีเหล้า เพราะว่าบรรพบุรุษของท่านไม่เคยกินเหล้า"

(สมาชิก อบต.บ้านตาแบน ต.ท่าสว่าง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 กันยายน 2552)

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

"สิ่งของบางอย่างเป็นสิ่งของที่สำคัญต่อบรรพบุรุษของคนนั้น อย่างเช่น คนที่ล่วงลับไปแล้วเขาชอบกินแกงขี้เหล็กเมื่อตอนมีชีวิตอยู่ ก็จะทำแกงขี้เหล็กให้กิน"

(สมาชิกในครอบครัวเรือนไทย, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 กันยายน 2552)

"อาหารคาวหลายอย่างไม่ว่าจะเป็นหมู เห็ด เป็ด ไก่ ปลา กุ้ง มีขนมหลายอย่าง โดยเฉพาะขนมท้องถิ่นสุรินทร์ก็มี ขนมกันเตรือม ขนมนางเล็ด เพื่อจะให้ปู่ย่าตายายหรือผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว ชอบอันไหนก็ทานอันนั้น นอกจากนั้นก็มีเงินที่ใส่บูชาให้ด้วยเพื่อที่จะเอาไปใช้จ่ายตามความเชื่อ นอกจากนั้นก็จะมีเครื่องแต่งตัว ไม่ว่าจะเป็นผ้าสไบ ผ้านุ่ง ผ้าถุง ผ้าโสร่ง สร้อยคอ แก้วแหวนเงินทอง เข็มขัดนาค หมายถึงว่าเมื่อท่านทานเสร็จแล้วส่งท่าน ท่านกลับแล้วให้ท่านเอาเสื้อผ้าเหล่านี้มาแต่งตัว แล้วก็ไปวัด"

(วัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์, การสื่อสารส่วนบุคคล, 16 ตุลาคม 2552)

"ของเซ่นไหว้จริงๆ มันคืออะไรก็ได้ เรามีอะไรก็เอาอันนั้นไหว้อย่างเช่น ขนมนางเล็ด ขนมอันซอม (ข้าวต้ม) หางทางมะพร้าว ขนมฝักบัว เป็นขนมพื้นบ้านเราทั้งหมดก็มีอะไรที่เราทำอยู่แล้ว เอามาเป็นของเซ่นของไหว้"

(นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์, การสื่อสารส่วนบุคคล, 27 ตุลาคม 2552)

ในขณะที่ผู้ให้ข้อมูลหลักบางคนระบุว่า ของเซ่นไหว้บางอย่างก็มีความหมายแฝง เช่น ข้าวต้มมัด ข้าวตอก กล้วยน้ำว้า และส้ม

"แซนโฎนตาเขาก็ต้องมีข้าวต้มมัด ความหมายของข้าวต้มมัดก็คือความเหนียว มันผูกกันเป็นห่วงเป็นคู่ หมายถึงความสมัครสมานสามัคคีกัน"

(สมาชิกอบต.บ้านระโยง ตำบลท่าสว่าง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 กันยายน 2552)

"สิ่งที่เขาไม่เคยทิ้งนั่นก็คือ กล้วยน้ำว้ากับส้มเขียวหวาน ถือว่าเป็นผลไม้ที่นำโชค ข้าวตอก หมายถึงความเจริญงอกงาม ส่วนความสวยสดใส ก็ดอกไม้ หลายๆ สีมาเซ่นสรวง"

(ปราชญ์ชาวบ้านตำบลสะโน อำเภอสำโรงทาบ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 9 ตุลาคม 2552)

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักไม่ทราบรายละเอียดเกี่ยวกับความหมายของสิ่งต่างๆ ในประเพณีแซนโฎนตามากนัก โดยจะทราบความหมายในของบางอย่างเท่านั้น

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงความหมายของสิ่งต่างๆ ในประเพณีแซนโฎนตาจากเอกสารวิชาการ พบว่า ในการเซ่นไหว้ในประเพณีแซนโฎนตายังมีขนมชนิดอื่นๆ ซึ่งก็มี

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

ความหมายแฝงอยู่ด้วย เช่น ขนมชั้น หมายถึง ลำดับชั้นของเครือญาติ ขนมกง หมายถึง กงล้อหรือวงล้อที่หมุนไปไม่มีที่สิ้นสุด เปรียบเสมือนการทำความดีที่ไม่มีที่สิ้นสุด หรืออาจหมายรวมถึง กงล้อธรรมจักรในพระพุทธศาสนา ซึ่งมีความหมายในเรื่องคุณธรรมและความดีเช่นเดียวกัน ขนมนางเล็ดและขนมฝักบัว เปรียบเสมือนคุณความดีที่เจริญงอกงามแผ่ขยายออกไปไม่มีที่สิ้นสุด ขนมกระยาสารท ถือเอาความหมายที่เนื้อขนมเกาะติดกันเป็นก้อน ญาติมิตรก็จะเกาะเกี่ยวสัมพันธ์กันไม่กระจัดกระจาย ขนมเทียนถือเอาความหมายที่ลักษณะสัณฐานเป็นรูปสามเหลี่ยมปิรามิดห่อเป็นก้อนๆ และมีความเหนียว เปรียบเสมือนความเป็นกลุ่มก้อนของวงศ์เครือญาติ เป็นต้น นอกจากนี้ ผลไม้ที่นำมาใช้ในการเซ่นไหว้ก็มีความหมายเช่นกัน อาทิ มะพร้าว ผลไม้ที่มีเนื้อและน้ำที่สะอาดบริสุทธิ์ในผล เปรียบเสมือนจิตใจของลูกหลานที่ใสสะอาด ไม่ขุ่นข้องหมองใจกัน เป็นต้น

หากพิจาณาถึงเบื้องลึกของประเพณีแซนโฎนตาแล้วจะพบว่า บรรพบุรุษในอดีตได้แฝงคุณค่าต่างๆ ทั้งในเรื่องความกตัญญูกตเวที ความสมัครสมานสามัคคีภายในวงศ์ตระกูล ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น โดยเริ่มต้นจากจุดที่เล็กที่สุดของสังคมนั่นคือ สถาบันครอบครัว เมื่อครอบครัวมีความอบอุ่น สมาชิกภายในครอบครัวมีความสามัคคี รักใคร่กลมเกลียวกัน ก็ย่อมส่งผลดีต่อสังคมในวงกว้าง เพราะสถาบันครอบครัวถือเป็นรากฐานที่สำคัญ ที่จะพัฒนาคนให้มีคุณภาพต่อไป

ปัจจุบันประเพณีแซนโฎนตาก็ยังเป็นประเพณีที่ชาวไทยเชื้อสายเขมรสุรินทร์ยึดถือ และปฏิบัติเป็นประจำทุกปี แต่บางสิ่งบางอย่างในประเพณีก็ถูกปรับเปลี่ยนไป ซึ่งผู้ให้ข้อมูลหลักระบุว่าการปฏิบัติประเพณีไม่ควรปรับเปลี่ยน เพราะถือเป็นประเพณีที่ดีและสืบทอดกันมาอย่างยาวนาน แต่สิ่งที่ควรปรับเปลี่ยนคือ การไม่ใช้สุราในการเซ่นไหว้ หรือแซนโฎนตาปลอดเหล้า ซึ่งดำเนินตามแผนรณรงค์งานบุญปลอดเหล้าของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ปัจจุบันชาวไทยเชื้อสายเขมรสุรินทร์ได้หันมาใช้น้ำมะพร้าวในการเซ่นไหว้

> "มันไม่ต้องปรับเปลี่ยน เราควรยึดถือตามธรรมเนียมประเพณี ถ้าปรับเปลี่ยนเมื่อไหร่มันไม่ใช่ประเพณี คือถ้าปรับ ปรับตรงที่ไม่เซ่นเหล้า มาเซ่นน้ำมะพร้าว"
>
> (ปราชญ์ชาวบ้าน บ้านคอโค, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 ตุลาคม 2552)

> "หลายคนก็อยากให้ปรับเปลี่ยนประเพณีแซนโฎนตาคือ ไม่อยากให้มีสุราเข้ามา หลายครอบครัวเซ่นโดยไม่มีสุรา ก็ทำได้ดี พี่น้องมานั่งคุยกันโดยมีสติ ไม่เมาสุรา ก็คุยกันรู้เรื่องถามไถ่ทุกข์สุข"
>
> (นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์, การสื่อสารส่วนบุคคล, 27 ตุลาคม 2552)

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

"โบราณจริงๆ เขามีเหล้ามีเบียร์แต่ทุกวันนี้เปลี่ยนแล้วนิดหน่อยตรงที่ว่า แซนโฎนตาให้น้ำมะพร้าว นอกจากเซ่นผีเท่านั้นใช้น้ำธรรมดาแล้วก็เขาเปลี่ยนใหม่ แต่ก่อนใช้เหล้าเมากันสนุกสนาน เดี๋ยวนี้มันเดือดร้อน"

(ปราชญ์ชาวบ้านตำบลนอกเมือง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 4 ตุลาคม 2552)

อย่างไรก็ตาม ผู้ให้ข้อมูลหลักบางรายได้ระบุเพิ่มเติมว่า การปรับเปลี่ยนจากการใช้สุรามาเป็นน้ำมะพร้าวในการเซ่นไหว้ เป็นการขัดต่อความเชื่อเดิมของประเพณีที่เคยปฏิบัติมา เนื่องจากในอดีตคนเฒ่าคนแก่ และชาวบ้านจะใช้สุราในการเซ่นไหว้บูชาบรรพบุรุษทั้งที่ล่วงลับไปแล้วและที่ยังมีชีวิตอยู่ เพราะตามความเชื่อแล้วเหล้าถือเป็นน้ำบริสุทธิ์ที่ผ่านการกลั่นมาอย่างดี

"เขาบอกว่าประเพณีแซนโฎนตาปลอดเหล้า ซึ่งก็เป็นที่ถกเถียงกัน เพราะประเพณีแซนอย่างเราเซ่นเจ้า เราจะต้องมีอาหารคาว อาหารหวาน เหล้า น้ำ แต่ต่อไปเขาบอกว่าไม่มีเหล้า มีแต่น้ำหวานอย่างเดียว หาว่าผีตาผียายจะไม่ยอม"

(นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์, การสื่อสารส่วนบุคคล, 27 ตุลาคม 2552)

"มันดีตรงที่เกิดการรณรงค์ โฎนตาไม่ได้กินเหล้า แต่คนที่มาสร้างกระแสเพื่อต้องการจะดื่มเหล้า มันก็เลยทำให้เกิดการคัดค้านกัน ก็เลยต้องเอาอย่างอื่นเซ่น เอามะพร้าวมาเซ่น"

(ปราชญ์ชาวบ้านบ้านคอโค, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 ตุลาคม 2552)

นอกจากนี้ ผู้ให้ข้อมูลหลักบางรายระบุว่า อยากให้มีการปรับเปลี่ยนเรื่องพฤติกรรมของบุคคล โดยคำนึงถึงวัตถุประสงค์ของประเพณีเป็นหลัก

"แทนที่จะเป็นแบบเมาเป๋ คุยกันไม่รู้เรื่อง อยากให้ปรับเปลี่ยนมาเป็นประมาณตนว่าทำบุญก็ให้ได้บุญ ไม่ใช่ทำบุญ แล้วได้บาป คือทำบุญแล้วก็อุทิศให้ด้วยความบริสุทธิ์ใจ ไม่ใช่ทำบุญไปได้นิดหนึ่งแล้วก็เรื่องดื่ม เรื่องกิน เฮฮาปาร์ตี้กัน อยากให้ไปถึงวัดถึงวาฟังพระสวดมนต์ อยากให้ทำด้วยใจบริสุทธิ์จริงๆ นี่แหละจะได้บุญ นอกนั้นเรื่องขนบธรรมเนียมประเพณีอย่าไปเปลี่ยนแปลงเพราะว่ามันดีแล้ว ดีมากๆ เลย"

(ปราชญ์ชาวบ้านศิลปินกันตรึม, การสื่อสารส่วนบุคคล, 16 ตุลาคม 2552)

ส่วนการปรับเปลี่ยนในเรื่องอื่นๆ นั้น ผู้ให้ข้อมูลหลักระบุว่า อยากให้มีการสนับสนุนเรื่องงบประมาณจากองค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดประเพณีแซนโฎนตา เพราะเป็นการสร้างกำลังใจและอีกส่วนหนึ่งเป็นการสร้างสมานสามัคคี ไม่เฉพาะแต่การสร้างความอบอุ่นภายในครอบครัว แต่มันเป็นการสร้างความอบอุ่นในหมู่คณะ

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

"ควรจะมีการปรับเปลี่ยนในเรื่องการสนับสนุนงบประมาณ ตอนนั้นไปเห็นที่โรงเรียนกระเทียม บ้านกระเทียมนี้ อบต. จัดเป็นงานประเพณีแซนโฎนตาถือว่าเป็นงานใหญ่ เขาแห่กระเชอโฎนตาแล้วก็ทาง อบต. ให้ละแวกอื่นได้มาโฎนตา ได้มาศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับการแซนโฎนตา"

(ปราชญ์ชาวบ้าน ตำบลบ้านจารย์ อำเภอสังขะ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 19 กันยายน 2552)

ข้อสำคัญอีกประการหนึ่งที่ผู้ให้ข้อมูลหลักต้องการให้ปรับเปลี่ยน คือการปลูกฝังประเพณีแซนโฎนตาให้กับเยาวชนและลูกหลาน ด้วยการให้ผู้รู้เข้ามาสอน รวมไปถึงการให้ลูกหลานเข้ามามีส่วนร่วมในประเพณีมากขึ้น

"ควรจะปรับให้ลูกหลานมีการมาร่วมกัน ผู้รู้ ผู้มีความสามารถที่จะมาสอน ให้อยู่คู่กับวัฒนธรรมประเพณีของคนไทยของคนชาวสุรินทร์ไปตลอด"

(อดีตกำนัน บ้านอาม็อง ตำบลท่าสว่าง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 กันยายน 2552)

"เน้นให้ลูกหลานที่อยู่ในวัยเรียนเน้นให้เห็นว่าแซนโฎนตานี้คือ เป็นการประกาศกตัญญูบุคคลให้เป็นที่ปรากฏ"

(ปราชญ์ชาวบ้านตำบลนอกเมือง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 4 ตุลาคม 2552)

อาจกล่าวสรุปได้ว่า ความต้องการที่จะปรับเปลี่ยนองค์ประกอบบางประการของประเพณี เช่น การเปลี่ยนจากการใช้สุรามาใช้น้ำมะพร้าว หรือบุคคลเปลี่ยนพฤติกรรมในการปฏิบัติประเพณี ตลอดจนความต้องการงบประมาณสนับสนุนในการจัดประเพณี และความต้องการผู้รู้เข้ามาปลูกฝังความรู้เกี่ยวกับประเพณีแซนโฎนตาให้กับเยาวชนและลูกหลานภายในท้องถิ่น ความต้องการเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งที่จะช่วยธำรงไว้ซึ่งประเพณีอันดีงาม มิได้ทำให้วัฒนธรรมประเพณีเสียหาย ซึ่งสอดคล้องกับคุณลักษณะของวัฒนธรรมประเพณีจากมุมมองทางการสื่อสารคือ วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ แม้ว่าแก่นหลักของวัฒนธรรมประเพณีจะต่อต้านการเปลี่ยนแปลง แต่ปัจจุบันวัฒนธรรมประเพณีต้องเผชิญกับความคิดของบุคคลในสังคม และค่านิยมสมัยใหม่ ทำให้วัฒนธรรมประเพณีต้องมีการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องเหมาะสมกับบุคคลในสังคม

อนึ่ง ประเพณีแซนโฎนตาถือเป็นวันสำคัญของชาวไทยเชื้อสายเขมรซึ่งจะได้แสดงออกถึงความกตัญญูกตเวทีต่อบรรพบุรุษทั้งผู้ที่มีชีวิตอยู่และผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว เมื่อพิจารณาถึงการอนุรักษ์และคงไว้ซึ่งประเพณี ผู้ให้ข้อมูลหลักมีความเห็นเป็นไปในแนวทางเดียวกันว่า ประเพณีแซนโฎนตาเป็นประเพณีที่สมควรอนุรักษ์ไว้อย่างยิ่งโดยความร่วมมือร่วมใจจากคนในชุมชน

"ต้องให้พี่น้องชาวจังหวัดสุรินทร์ทั้งจังหวัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คนที่อาสามารับใช้พี่น้องประชาชน ประเพณีอย่างนี้มันต้องช่วยกันอนุรักษ์

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

อย่าไปปล่อยให้ อบจ.ทำคนเดียวครับ ทุก อบต. ต้องจัดงบลงมาเพื่อสร้างกิจกรรมที่เป็นวัฒนธรรมที่ดีเป็นประเพณีที่ดีของบ้านเรา”

(นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์, การสื่อสารส่วนบุคคล, 27 ตุลาคม 2552)

“ปัจจุบันนี้เราต้องอนุรักษ์ไว้ เพราะเราจะโหยหาความเป็นครอบครัวที่อบอุ่น ความเป็นสังคมที่เข้มแข็ง เพราะสิ่งเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่ง เป็นหัวใจสำคัญที่จะดึงลูกหลานทั้งหลายได้มาพบมาเจอะมาเจอกัน ก่อให้เป็นความสามัคคีในหมู่บ้าน ในชุมชน ในท้องถิ่น”

(วัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์, การสื่อสารส่วนบุคคล, 16 ตุลาคม 2552)

“ควรอนุรักษ์ไว้อย่างยิ่ง เพราะทำให้ลูกหลานได้มาคิดว่าบางครั้งสิ่งของที่หามาได้นั้นไม่ได้มีไว้แค่บุคคลที่มีชีวิตอยู่ แต่ว่ามันมีความสำคัญกับผู้ที่ล่วงลับไป เพราะว่าคนที่ล่วงลับไปแล้วบางคนก็เคยหาสิ่งของไว้หรือว่าทำประโยชน์ให้กับบุคคลที่มีชีวิตอยู่ ดังนั้นบุคคลที่มีชีวิตอยู่ก็ควรรำลึกถึงบุคคลที่ล่วงลับไป แล้วก็บุคคลที่มีชีวิตอยู่ควรเป็นตัวอย่างที่ดี”

(สมาชิกในครอบครัวเรือนไทย, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 กันยายน 2552)

“ถึงกำหนดเวลาทำบุญช่วงนี้ลูกหลานก็จะได้กลับมาเยี่ยมบ้าน กลับมาเยี่ยมพ่อแม่ ได้มาเอาสิ่งของดีๆ มากมายเอามาให้พ่อแม่ จะได้ให้เขารู้สึกว่า ลูกไม่ได้ลืมบุญคุณ”

(อดีตกำนันบ้านอาม็อง ตำบลท่าสว่าง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 กันยายน 2552)

“สมควรที่จะสืบสานอนุรักษ์ไว้เพราะว่ามันเป็นเรื่องฝังจิตฝังใจ เป็นของคนในชุมชนอยู่แล้ว”

(ปราชญ์ชาวบ้านตำบลบ้านจารย์ อำเภอสังขะ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 19 กันยายน 2552)

“ก็สมควรตรงที่เราได้ของประเพณี และได้รำลึกถึงผู้มีบุญคุณ เราไม่ควรจะลบหลู่หรือไม่ควรที่จะลืม”

(ปราชญ์ชาวบ้านบ้านคอโค, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 ตุลาคม 2552)

“ควรอนุรักษ์ไว้อย่างยิ่ง แล้วต้องสอนให้ลูกหลานเข้าใจว่าที่ทำอย่างนี้คืออะไร เราควรจะอธิบายว่าที่ทำมานี้มันคืออะไรกันแน่ ต้องอธิบายให้เด็กเข้าใจด้วยนะครับ”

(ปราชญ์ชาวบ้านตำบลตรำดม อำเภอลำดวน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 13 ตุลาคม 2552)

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

หากพิจารณาถึงความรู้เกี่ยวกับประเพณีแซนโฎนตาของผู้ให้ข้อมูลหลัก พบว่ากลุ่มปราชญ์ชาวบ้านเป็นกลุ่มที่รับรู้รายละเอียดเกี่ยวกับความเป็นมาของประเพณีแซนโฎนตาเป็นอย่างดี ทั้งนี้เนื่องจากปราชญ์ชาวบ้านแต่ละคนเป็นคนสุรินทร์ตั้งแต่กำเนิด บ้างก็ได้บวชเรียนศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาและศิลปวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น บ้างก็เป็นผู้นำพิธีการต่างๆ ของประเพณีในชุมชน บ้างก็เป็นศิลปินพื้นบ้านของจังหวัดสุรินทร์ เช่น ศิลปินกันตรึม ศิลปินเจรียง เป็นต้น ถือว่ากลุ่มปราชญ์ชาวบ้านเป็นกลุ่มที่มีความหลากหลายทางด้านอาชีพและมีความสามารถที่แตกต่างกันไป ซึ่งองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์และสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์ได้เล็งเห็นความสำคัญของปราชญ์ชาวบ้าน จึงร่วมกันสนับสนุนจัดตั้งให้มีสภาปราชญ์ชาวบ้านขึ้น และให้ปราชญ์ชาวบ้านมีบทบาทในการดำเนินงานด้านศิลปวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นสุรินทร์ร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ในจังหวัดสุรินทร์

1.2 <u>การสื่อสารในการจัดประเพณีแซนโฎนตา</u>

ผู้ให้ข้อมูลหลักได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการสื่อสารในการจัดประเพณีแซนโฎนตาดังต่อไปนี้

กลุ่มราชการ จำนวน 3 คน ประกอบด้วย สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์ และองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ เทศบาลเมืองสุรินทร์

ผลการวิจัยพบว่า เทศบาลเมืองสุรินทร์มิได้เป็นผู้ดำเนินการเกี่ยวกับประเพณีแซนโฎนตา จึงไม่ทราบรายละเอียดและข้อมูลด้านการจัด ตลอดจนรายละเอียดเชิงลึกของประเพณี หากแต่เป็นหน่วยงานที่ดูแลพื้นที่ในการจัดประเพณีเท่านั้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงดำเนินการเก็บข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับประเพณีแซนโฎนตาเท่านั้น

<u>การประสานงานกันภายในหน่วยงาน</u>

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (วัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์) ระบุว่า ภายในสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์มีการประสานงานกัน โดยมีการประชุมปรึกษาหารือแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ซึ่งสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์นั้นรับผิดชอบด้านพิธีกรรม รวมไปถึงของเซ่นไหว้ต่างๆด้วย

> "ในหน่วยงาน (วัฒนธรรมจังหวัด) รับผิดชอบให้เป็นฝ่ายจัดพิธีกรรม จากนั้นในหน่วยงานก็จะเรียกมาคุยกัน ครูเองก็จะเรียกพี่ๆ น้องๆ มาคุยกัน ปีนี้เราจะเอาอย่างนี้ ปีที่แล้วจัดแล้วเป็นยังไง ก็จะมีการพูดคุยกันตลอดในสำนักงาน"
>
> (วัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์, การสื่อสารส่วนบุคคล, 16 ตุลาคม 2552)

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์) ระบุว่า การประเพณีแซนโฎนตานั้นมีการประสานงานกันทั้งภายในหน่วยงาน และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

"การจัดงานแซนโฎนตา อบจ.ได้มีการประสานและจัดประชุมเพื่อปรึกษาหารือ วางแผนเตรียมการจัดงานทั้งในหน่วยงานและหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การจัดงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุวัตถุประสงค์"

(นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์, การสื่อสารส่วนบุคคล, 27 ตุลาคม 2552)

<u>การประสานงานกับกลุ่มปราชญ์ชาวบ้าน</u>

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (วัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์) ระบุว่า ในการจัดประเพณีแซนโฎนตา สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์มีการประสานงานกับกลุ่มปราชญ์ชาวบ้าน ซึ่งได้มีการจัดตั้งสภาปราชญ์ชาวบ้านขึ้นจำนวน 9 สาขา นอกจากนี้ยังมีการประสานงานกับกลุ่มศิลปินพื้นบ้านจังหวัดสุรินทร์เพื่อนำเสนอความงดงามของประเพณีผ่านบทเพลง

"ก็มีการประสานปราชญ์ผู้รู้ในเรื่องของพิธีกรรม รวมทั้งศิลปินในระดับจังหวัดด้วย เช่น ศิลปินเจรียง ศิลปินกันตรึม เขาก็จะมีตำนานเล่าขานในบทเพลงของเขาที่พูดถึงเรื่องราวเหล่านี้บ้าง ก็นำมาประดิษฐประดอยเข้าด้วยกัน แล้วก็ให้กลุ่มปราชญ์ชาวบ้านเหล่านี้มาช่วย มีส่วนร่วมในการจัดเครื่องไหว้ที่จะไปจัดไหว้ที่หน้าอนุสาวรีย์พระยาสุรินทรภักดีศรีณรงค์จางวาง"

(วัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์, การสื่อสารส่วนบุคคล, 16 ตุลาคม 2552)

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์) ระบุว่า ในการจัดประเพณีแซนโฎนตา องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ได้มีการประสานงานกับกลุ่มปราชญ์ชาวบ้านในสาขาต่างๆ ได้แก่ สาขาศาสนาและพิธีกรรม สาขาภาษาและวรรณกรรม และสาขา-ศิลปะการแสดงและดนตรี เพื่อจัดประเพณีแซนโฎนตาขึ้นที่บริเวณอนุสาวรีย์พระยาสุรินทรภักดีศรีณรงค์จางวาง

"อบจ.ได้มีการประสานงานกับปราชญ์ชาวบ้านในสาขาต่างๆ ดังนี้ สาขาศาสนาและพิธีกรรม (นายสุคนธ์ จองอยู่) สาขาภาษาและวรรณกรรม (นายผาสุก แย้มศรีและคณะ) และสาขาศิลปะการแสดงและดนตรี (นายบุญคง นนทสอน, นางสำรวม ดีสมและคณะ) เพื่อร่วมกิจกรรมในงานแซนโฎนตา"

(นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์, การสื่อสารส่วนบุคคล, 27 ตุลาคม 2552)

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

ภาพที่ 4.1 : แสดงการประสานงานระหว่างกลุ่มราชการกับปราชญ์ชาวบ้าน

หากพิจารณาจากแผนภาพ พบว่า ทิศทางการสื่อสารในประเพณีแซนโฎนตาระหว่างกลุ่มราชการอันได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ และสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์กับปราชญ์ชาวบ้านเป็นการสื่อสารแบบสองทาง (Two-way Communication) กล่าวคือ การสื่อสารที่ผู้ส่งสาร คือ กลุ่มราชการ ส่งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดประเพณีแซนโฎนตา ไปยังผู้รับสาร คือ ปราชญ์ชาวบ้าน ในขณะเดียวกันเมื่อผู้รับสารได้รับข้อมูลแล้วก็ส่งข้อมูลข่าวสารตอบกลับมายังผู้ส่งสารด้วย จึงเป็นการสื่อสารที่ผู้ส่งสารและผู้รับสารต่างก็สลับบทบาทในการรับและส่งข่าวสารซึ่งกันและกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกัน มีการโต้ตอบกัน ทำให้ผู้ส่งสารและผู้รับสารสามารถที่จะตอบสนองต่อกันเพื่อสร้างความเข้าใจได้อย่างชัดเจน

<u>การประสานงานกับผู้นำท้องถิ่น</u>

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (วัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์) ระบุว่า สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์มีการประสานงานไปยังองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ และประสานไปยังสมาชิกสภาจังหวัดในแต่ละอำเภอ เพื่อเชิญชวนให้แต่ละอำเภอหรือแต่ละตำบลเข้าร่วมงานประเพณีแซนโฎนตาบริเวณอนุสาวรีย์พระยาสุรินทรภักดีศรีณรงค์จางวางโดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์เป็นผู้สนับสนุนงบประมาณ

> “ก็จะประสานกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดก็ประสานไปที่สมาชิกสภาจังหวัดในทุกพื้นที่ หมายถึงแต่ละตำบล หรือแต่ละอำเภอก็จะเข้ามาร่วมกัน ก็จัดขบวนแห่มาจากอำเภอของตัวเอง แล้วก็มารวมกันที่นี่ ในส่วนองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ให้งบส่วนหนึ่ง”
>
> (วัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์, การสื่อสารส่วนบุคคล, 16 ตุลาคม 2552)

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์) ระบุว่า ในการจัดประเพณีแซนโฎนตา องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ได้มีการประสานงานกับผู้นำท้องถิ่นของแต่ละชุมชน โดยมีการเชิญให้เข้าร่วมประชุม และขอความร่วมมือในการจัดขบวนแห่เครื่องเซ่นไหว้

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

เพื่อร่วมประเพณีแซนโฎนตาบูชาบรรพบุรุษ บริเวณอนุสาวรีย์พระยาสุรินทรภักดีศรีณรงค์จางวาง

"ในการจัดแซนโฎนตาได้ประสานผ่านผู้นำชุมชน มีการเชิญมาประชุม แล้วก็ขอให้ส่งขบวนเข้าร่วม"

(นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์, การสื่อสารส่วนบุคคล, 27 ตุลาคม 2552)

ภาพที่ 4.2 : แสดงการประสานงานระหว่างกลุ่มราชการกับผู้นำท้องถิ่น

หากพิจารณาจากแผนภาพ พบว่า ทิศทางการสื่อสารในประเพณีแซนโฎนตาระหว่างกลุ่มราชการอันได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ และสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์กับผู้นำท้องถิ่นเป็นการสื่อสารแบบสองทาง (Two-way Communication) กล่าวคือ การสื่อสารที่ผู้ส่งสาร คือ กลุ่มราชการ ถ่ายทอดข่าวสารเกี่ยวกับการจัดประเพณีแซนโฎนตาไปยังผู้รับสารคือ สมาชิกสภาจังหวัดแต่ละอำเภอ ในขณะเดียวกันเมื่อผู้รับสารได้รับข้อมูลแล้วก็ส่งข้อมูลข่าวสารตอบกลับมายังผู้ส่งสารด้วย จึงเป็นการสื่อสารที่ผู้ส่งสารและผู้รับสารต่างก็สลับบทบาทในการรับและส่งข่าวสารซึ่งกันและกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกัน มีการโต้ตอบกัน ทำให้ผู้ส่งสารและผู้รับสารสามารถที่จะตอบสนองต่อกันเพื่อสร้างความเข้าใจได้อย่างชัดเจน

<u>การประสานงานกับประชาชน</u>

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (วัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์) ระบุว่า สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์มิได้ประสานงานกับประชาชนโดยตรง แต่จะประสานผ่านที่ประชุมหัวหน้าส่วนราชการ อาทิ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จากนั้นจึงขยายผลไปยังประชาชนในท้องถิ่นต่อไป

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

"สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดได้ประสานผ่านที่ประชุมหัวหน้าส่วนราชการ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านก็จะขยายผลไปสู่ลูกบ้าน เป็นลูกโซ่ไป"

(วัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์, การสื่อสารส่วนบุคคล, 16 ตุลาคม 2552)

ภาพที่ 4.3 : แสดงการประสานงานระหว่างสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์กับประชาชน

หากพิจารณาจากแผนภาพ พบว่า ทิศทางการสื่อสารในประเพณีแซนโฎนตาระหว่างสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์กับประชาชนเป็นการสื่อสารแบบทางเดียว (One-way Communication) กล่าวคือ การสื่อสารที่ผู้ส่งสารคือ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์ ถ่ายทอดข่าวสารเกี่ยวกับการจัดประเพณีแซนโฎนตาไปยังผู้รับสารคือ ประชาชน โดยผ่านช่องทางการสื่อสารคือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน โดยมิได้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือข้อซักถามใดๆ

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์) ระบุว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ได้ประสานงานกับประชาชนโดยใช้สื่อภายในท้องถิ่น ได้แก่ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และป้ายประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ประชาชนรับรู้ และเข้าร่วมงานงัยเป็นทมแซนโฎนตาบูชาบรรพบุรุษ บริเวณอนุสาวรีย์พระยาสุรินทรภักดีศรีณรงค์จางวาง ซึ่งภายในงานมีกิจกรรมต่างๆ ให้ประชาชนได้เรียนรู้เกี่ยวกับประเพณีแซนโฎนตาอย่างมากมาย อาทิ กิจกรรมการร่วมขบวนแห่ กิจกรรมในพิธีแซนโฎนตา กิจกรรมนิทรรศการการสาธิตการแซนโฎนตา ฯลฯ

"องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ได้ประสานงานกับประชาชน ไม่ว่าจะเป็นสื่อทางวิทยุ โทรทัศน์ และติดตั้งป้ายประชาสัมพันธ์ เพื่อร่วมกิจกรรมต่างๆ ในงาน"

(นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์, การสื่อสารส่วนบุคคล, 27 ตุลาคม 2552)

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

ภาพที่ 4.4 : แสดงการประสานงานระหว่างองค์การบริหารส่วนจังหวัดกับประชาชน

หากพิจารณาจากแผนภาพ พบว่า ทิศทางการสื่อสารในประเพณีแซนโฎนตาระหว่างองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์กับประชาชนเป็นการสื่อสารแบบทางเดียว (One-way Communication) กล่าวคือ การสื่อสารที่ผู้ส่งสารคือ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ถ่ายทอดข่าวสารเกี่ยวกับการจัดประเพณีแซนโฎนตาไปยังผู้รับสารคือ ประชาชน โดยผ่านช่องทางการสื่อสารคือ สื่อท้องถิ่น ได้แก่ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และป้ายประชาสัมพันธ์ โดยมิได้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือข้อซักถามใดๆ ทำให้ปริมาณข้อมูลสะท้อนกลับมีน้อยหรือไม่มีเลยหรือมิฉะนั้นผู้ให้การสื่อสารก็ไม่ได้สนใจกับปฏิกิริยาสะท้อนกลับนั้น

กลุ่มปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 10 คน ประกอบด้วย ปราชญ์ชาวบ้านสาขาศาสนาประเพณีและพิธีกรรม สาขาภาษาและวรรณกรรม และสาขาศิลปะการแสดงและดนตรี

<u>การประสานงานกันภายในกลุ่มปราชญ์ชาวบ้าน</u>

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (ปราชญ์ชาวบ้าน ต.สะโน อ.สำโรงทาบ) ระบุว่า ในการจัดประเพณีแซนโฎนตาที่บริเวณอนุสาวรีย์พระยาสุรินทรภักดีศรีณรงค์จางวางนั้น ภายในกลุ่มปราชญ์ชาวบ้านมีการประสานงานกันทั้งกับคณะกรรมการในสภาปราชญ์ชาวบ้าน และประธานสภาปราชญ์ชาวบ้าน

> “มีการประสานงานกัน พูดคุยกันในกลุ่มปราชญ์ด้วยกัน เช่น ทางสนม พวกอาจารย์ประเสริฐ ทางอำเภอเมือง พวกอาจารย์สุคนธ์ จองอยู่ เขาเป็นประธานสภาปราชญ์ชาวบ้าน ผมก็เป็นกรรมการ”
>
> (ปราชญ์ชาวบ้าน ต.สะโน อ.สำโรงทาบ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 9 ตุลาคม 2552)

นอกจากนี้ ปราชญ์ชาวบ้านบางคนได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า การประสานงานของกลุ่มปราชญ์ชาวบ้านนั้นจะใช้วิธีการประชุม โดยประสานงานกับผู้นำท้องถิ่นของแต่ละอำเภอด้วย ซึ่งการประชุมจะมีทั้งการประชุมก่อนการจัดงานประเพณีและหลังการจัดงานประเพณี เพื่อสรุปผลและนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงในการจัดงานครั้งต่อไป

> “ปราชญ์ชาวบ้านก็จะมีการประชุมกันก่อนถึงหน้างานอย่างน้อย 5-6 ครั้ง ทั้งปราชญ์อำเภอไหนก็ตาม หรือ สจ.ที่อำเภอไหนก็ตามมาวางแผน เขาก็จะได้ให้งบประมาณช่วยสนับสนุน”
>
> (ปราชญ์ชาวบ้านศิลปินเจรียง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 กันยายน 2552)

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

อย่างไรก็ตาม ประเพณีแซนโฎนตาที่จัดบริเวณอนุสาวรีย์พระยาสุรินทรภักดีศรีณรงค์จางวางก็มีปราชญ์ชาวบ้าน รวมถึงประชาชนในท้องถิ่นที่ไม่ได้เข้าร่วมงาน เนื่องจากในวันที่จัดงานประเพณีดังกล่าว บางท้องถิ่นก็มีการจัดงานประเพณีแซนโฎนตาขึ้นภายในชุมชนของตนเอง บ้างก็จัดเฉพาะภายในครอบครัว

"ส่วนใหญ่เราจะประสานกันในละแวกเขตวัดบริการ จะประสานแค่ในเขตของตัวเองว่าปีนี้เราจะจัดอย่างนี้ ปีนั้นเราจะจัดอย่างนั้น"

(ปราชญ์ชาวบ้านตำบลบ้านจารย์ อำเภอสังขะ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 19 กันยายน 2552)

"ผู้ใหญ่บ้านทางอบจ.จะมีหนังสือมาทุกปี สภาวัฒนธรรมของจังหวัดจะบอกมาว่า ปีนี้จะแซนโฎนตาวันที่เท่าไหร่ เขาจะมีหนังสือแจ้งมาเพื่อให้เราไปร่วมแต่ส่วนมากเราไม่ค่อยได้ไป เพราะเราก็ทำวันเดียวกัน ก็เลยไม่ค่อยได้ไป"

(ปราชญ์ชาวบ้านตำบลตรำดม อำเภอลำดวน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 13 ตุลาคม 2552)

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก ผู้วิจัยพบว่าปราชญ์ชาวบ้านมิได้ประสานงานกันทุกคน ถ้าในกรณีที่จัดงานประเพณีของจังหวัด จะมีการประสานกันเฉพาะกลุ่มปราชญ์ชาวบ้านที่เข้าร่วมงาน ได้แก่ ปราชญ์ชาวบ้านสาขาศาสนาและพิธีกรรม สาขาภาษาและวรรณกรรม และสาขาศิลปะการแสดงและดนตรี

"จะเชิญปราชญ์ผู้รู้ของจังหวัดสุรินทร์มารวมกัน มาออกความคิดว่า น่าจะทำอะไร เสริมอะไรยังไงด้วยกัน มีความคิดเป็นไปในแนวทางเดียวกัน เชิญทั้งปราชญ์ไม่พอ เราเชิญทั้งหลวงพ่อ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้รู้ต่างๆ มารวมกัน แล้วก็สร้างให้มันดีขึ้น เน้นเรื่องการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรม"

(ปราชญ์ชาวบ้านศิลปินกันตรึม, การสื่อสารส่วนบุคคล, 16 ตุลาคม 2552)

"ปราชญ์ชาวบ้านก็จะมีการประชุมกัน ก่อนถึงหน้างาน อย่างน้อย 5-6 ครั้ง ทั้งปราชญ์อำเภอไหนก็ตาม หรือ สจ.ที่อำเภอไหนก็ตามมาวางแผน"

(ปราชญ์ชาวบ้านศิลปินเจรียง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 กันยายน 2552)

<u>การประสานงานกับกลุ่มราชการ</u>

ผู้ให้ข้อมูลหลักระบุว่า กลุ่มราชการที่ปราชญ์ชาวบ้านประสานงาน ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ และสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

"ก็จะมีการติดต่อประสานงานทั่วทุก อบจ.ทั่วทุก อบต.มาคุยกัน โดยผู้ว่าราชการจังหวัดสุรินทร์เป็นประธานใหญ่ จะเชิญปราชญ์ผู้รู้ของจังหวัดสุรินทร์มารวมกัน"

(ปราชญ์ชาวบ้านศิลปินกันตรึม, การสื่อสารส่วนบุคคล, 16 ตุลาคม 2552)

<u>การประสานงานกับผู้นำท้องถิ่น</u>

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (ปราชญ์ชาวบ้านศิลปินกันตรึม) ระบุว่า การจัดประเพณีแซนโฎนตามีการประสานงานกันในระดับหมู่บ้านตั้งแต่องค์การบริหารส่วนตำบล ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และประชาชน เพื่อประชุมปรึกษาหารือเกี่ยวกับการส่งสิ่งของให้ผีบรรพบุรุษ (จูนโฎนตา) ที่วัด

ภาพที่ 4.5 : การประสานงานระหว่างปราชญ์ชาวบ้านกับผู้นำท้องถิ่นและประชาชน

หากพิจารณาจากแผนภาพ พบว่า ทิศทางการสื่อสารในประเพณีแซนโฎนตาระหว่างปราชญ์ชาวบ้านกับผู้นำท้องถิ่นและประชาชนเป็นการสื่อสารแบบสองทาง (Two-way Communication) กล่าวคือ การสื่อสารที่ผู้ส่งสาร คือ ปราชญ์ชาวบ้าน ถ่ายทอดข่าวสารเกี่ยวกับการจัดประเพณีแซนโฎนตาไปยังผู้รับสารคือ ผู้นำท้องถิ่นและประชาชน ในขณะเดียวกันเมื่อผู้รับสารได้รับข้อมูลแล้วก็ส่งข้อมูลข่าวสารตอบกลับมายังผู้ส่งสารด้วย จึงเป็นการสื่อสารที่ผู้ส่งสารและผู้รับสารต่างก็สลับบทบาทในการรับและส่งข่าวสารซึ่งกันและกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกัน มีการโต้ตอบกัน ทำให้ผู้ส่งสารและผู้รับสารสามารถที่จะตอบสนองต่อกันเพื่อสร้างความเข้าใจได้อย่างชัดเจน

<u>การประสานงานกับคนในท้องถิ่น</u>

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (ปราชญ์ชาวบ้านศิลปินกันตรึม) ระบุว่า การจัดประเพณีแซนโฎนตาในระดับหมู่บ้านมีการประสานงานกันระหว่างปราชญ์ชาวบ้านกับคนในท้องถิ่น โดยมีการประชุมเพื่อนัดแนะกันไปทำบุญที่วัด

"ก็ประสานพาตายายมาประชุมกันนัดแนะตอนประมาณรุ่งสางก็จะพากันไปวัดเพื่ออุทิศส่วนกุศลแล้วก็นำสิ่งนั้นส่งวิญญาณ ตอนกลางคืนไปฟังพระสวดมนต์ ตอนเช้าเขาเรียกจ๊ะกันจือ ก็หมายถึง พวกที่อยู่ในอัฐบริขาร พวกเครื่องกินเครื่องดื่ม เครื่องใช้ อาหาร

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

หวานคาวอยู่ในตะกร้าพอสวดมนต์เสร็จแล้ว ตอนเช้าก็จะเอามาเทให้วิญญาณหอบไปใช้ แล้วก็ทำบุญตักบาตร”

(ปราชญ์ชาวบ้านศิลปินกันตรึม, การสื่อสารส่วนบุคคล, 16 ตุลาคม 2552)

“ถ้าเราอยู่ในวัดเขตเดียวกัน คือวัดเขตบริการเดียวกันเราต้องประสานกัน”

(ปราชญ์ชาวบ้านบ้านจารย์, การสื่อสารส่วนบุคคล, 19 กันยายน 2552)

อย่างไรก็ตาม การประสานงานกันเพื่อจัดประเพณีแซนโฎนตาของปราชญ์ชาวบ้านกับคนในท้องถิ่น บางแห่งก็เป็นการประสานกันเพื่อปรึกษาถึงเรื่องรูปแบบการจัด บางแห่งปราชญ์ชาวบ้านก็จะเป็นผู้นำในการจัดประเพณีแซนโฎนตา

“แค่ประสานกันว่าจะจัดแบบไหน หรือยังไง จะประสานงานกัน เขาก็วางแผนกันว่าปีนี้เขาจะมีการจัดแบบแปลกๆ”

(ปราชญ์ชาวบ้านอำเภอลำดวน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 12 ตุลาคม 2552)

“ก็พาเขาทำเฉพาะตามประเพณีเขามา เขาก็มีเซ่นสรวงเหมือนกันเล็กๆ น้อยๆ”

(ปราชญ์ชาวบ้านตำบลสะโน อำเภอสำโรงทาบ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 9 ตุลาคม 2552)

ผู้นำท้องถิ่น จำนวน 6 คน ประกอบด้วย สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านอาม็อง ตำบลท่าสว่าง สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านระโยง ตำบลท่าสว่าง สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านตาแบน ตำบลท่าสว่าง ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านบ้านตาแบน ตำบลท่าสว่าง ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านบ้านอาม็อง ตำบลท่าสว่าง และอดีตกำนันบ้านอาม็อง ตำบลท่าสว่าง

<u>การประสานงานกันกับผู้นำท้องถิ่น</u>

ผู้ให้ข้อมูลหลักระบุว่าไปในแนวทางเดียวกันว่า การจัดประเพณีแซนโฎนตาในระดับบุคคลจะไม่มีการประสานงาน เพราะถือว่าประเพณีแซนโฎนตาเป็นประเพณีที่ทุกคนทราบกันดีและถือปฏิบัติกันมาโดยตลอด หากจะมีการประสานงานก็มีเพียงการประสานงานกันภายในครอบครัวของผู้นำท้องถิ่นเอง

“คือมันเป็นวัฒนธรรมประเพณีมาทุกตำบล ทุกหมู่บ้านในเขต อ.เมือง หรือในจังหวัดสุรินทร์เรา มีการประสานงานกับคนในครอบครัว ผมเอง เมื่อเกิดมาก็เห็นปู่ย่าตาทวดทำมาอย่างนี้ตลอดและมาอยู่ในหมู่บ้านนี้”

(อดีตกำนันบ้านอาม็อง ตำบลท่าสว่าง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 กันยายน 2552)

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

"เรารู้ๆ กันอยู่แล้วว่าวันนี้เป็นวันแรม 14 ค่ำ เดือน 10 ทุกๆ ปี จะเป็นวันนี้แหละเป็นวันที่เขาไป ญาติโกโหติกามาวันนี้"

(ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านบ้านตาแบน ตำบลท่าสว่าง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 กันยายน 2552)

"คือการแซนโฎนตาเราก็รู้กันอยู่แล้วว่าพรุ่งนี้จะเป็นวันพระเป็นวันโกน นี่ก็วันแรม 14 ค่ำ เราก็เตรียมแล้วตั้งแต่เมื่อวาน ข้าวต้มต่างคนต่างเตรียมทุกหลังคาเรือน ไม่มีการนัดกันไม่มีการคุยกัน เรารู้แก่ใจแล้วว่าเราจะต้องทำ ถึงวันก็ต้องทำ"

(สมาชิกอบต.บ้านตาแบน ตำบลท่าสว่าง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 กันยายน 2552)

"ส่วนมากจะไม่มีการประสานงาน เพราะว่าเป็นเรื่องประเพณีของท้องถิ่น"

(สมาชิกอบต.บ้านระโยง ตำบลท่าสว่าง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 กันยายน 2552)

"วันแซนโฎนตาเป็นวันที่เขาไปไหว้บรรพบุรุษที่บ้าน มันไม่ใช่งานส่วนรวมเหมือนงานเรียกขวัญข้าว แห่เทียนนี้เป็นงานส่วนรวมของชุมชน แต่แซนโฎนตานี้เป็นการเซ่นไหว้เฉพาะบุคคลเลย"

(สมาชิกอบต.บ้านอาม็อง ตำบลท่าสว่าง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 กันยายน 2552)

<u>การประสานงานกับกลุ่มราชการ</u>

ผู้ให้ข้อมูลหลัก ระบุว่า การจัดประเพณีแซนโฎนตาในระดับหมู่บ้าน จะมีการประสานงานกับกลุ่มราชการ ได้แก่ โรงเรียน องค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งจะมีการจัดประเพณีล่วงหน้าก่อน 1 – 2 วัน

"ทางราชการ ทางครูบาอาจารย์เขาจะจัดกันก่อน จะพากันปรึกษาหารือกันในคณะอาจารย์ เขาจัดล่วงหน้าวันหนึ่ง สองวันประมาณนั้น"

(สมาชิกอบต.บ้านตาแบน ตำบลท่าสว่าง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 กันยายน 2552)

"ถ้าในระดับตำบลนี้ ก็มีการประสานงานกับกำนันและยังองค์การบริหารส่วนตำบลด้วย"

(ผู้ใหญ่บ้านบ้านอาม็อง ตำบลท่าสว่าง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 กันยายน 2552)

นอกจากนี้ หากชุมชนใดที่เข้าร่วมงานประเพณีแซนโฎนตาที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดจัดขึ้น องค์การบริหารส่วนจังหวัดก็จะมีการสนับสนุนงบประมาณ

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

"จังหวัดเขาอาจจะสนับสนุนให้มีการแห่กระเชอโฏนตา อย่างผมตอนแรกจะสนับสนุนหมู่บ้านละ 1,000 ให้ไปซื้อของโฏนตา"

(สมาชิกอบต.บ้านอาม็อง ตำบลท่าสว่าง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 กันยายน 2552)

<u>การประสานงานกับปราชญ์ชาวบ้าน</u>

ผู้ให้ข้อมูลหลักระบุว่า การจัดประเพณีแซนโฏนตาในระดับหมู่บ้านและระดับบุคคล จะมีการประสานงานกับปราชญ์ชาวบ้านในเรื่องการจัดเตรียมสิ่งของเซ่นไหว้ เนื่องมาจากปราชญ์ชาวบ้านเป็นผู้รู้และมีความเชี่ยวชาญในประเพณี อีกทั้งบางครอบครัวยังไม่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเตรียมสิ่งของเซ่นไหว้จึงต้องมีการประสานงานกับปราชญ์ชาวบ้าน

"เวลาเขาจะจัดเขาจะประสานงานว่าจะต้องเตรียมผู้รู้ (ปราชญ์ชาวบ้าน) จะต้องเตรียมอะไรบ้าง มีสิ่งของอะไรที่ต้องใช้เป็นเครื่องเซ่นไหว้ไม่ว่าจะเป็นธูปเทียน ด้านอาหารหรือจะเป็นเสื้อผ้า เครื่องใช้ สบู่ น้ำอบ"

(สมาชิกอบต.บ้านตาแบน ตำบลท่าสว่าง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 กันยายน 2552)

"มีการประสานงานปรึกษากันบ้างว่า การแซนโฏนตาเตรียมอะไรยังไงบ้าง บางครอบครัวอาจจะเป็นครอบครัวใหม่อาจจะไม่ค่อยคุ้น อาจจะปรึกษากับปราชญ์ชาวบ้านว่าควรมีอะไรบ้างที่จะเตรียมไว้แซนโฏนตา"

(สมาชิกอบต.บ้านระโยง ตำบลท่าสว่าง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 กันยายน 2552)

อย่างไรก็ตาม การจัดประเพณีแซนโฏนตาก็อาจจะไม่จะเป็นต้องใช้ปราชญ์ชาวบ้าน เพราะบางแห่งมีผู้รู้ หรือคนเฒ่าคนแก่ภายในท้องถิ่นที่สามารถดำเนินการเกี่ยวกับประเพณีนี้ได้ และบางครั้งการประสานงานกับปราชญ์ชาวบ้านก็เป็นเรื่องยาก เนื่องจากปราชญ์ชาวบ้านเองก็ได้จัดประเพณีแซนโฏนตาในครัวเรือนของตนเช่นกัน

"งานประเพณี ปราชญ์ชาวบ้านเขาไม่ต้องใช้ อย่างมาบ้านพ่อพ่อก็ทำเอง พ่อก็เรียกปู่ย่าตาทวดเอง ยายก็เรียกปู่ย่าตาทวดเอง ไม่ต้องใช้ปราชญ์มา พ่อก็เรียกเป็น"

(สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านอาม็อง ตำบลท่าสว่าง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 กันยายน 2552)

"ไม่ ปราชญ์ก็ถือว่าเขาทำหน้าที่ของเขาในบ้านเหมือนกัน"

(ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านบ้านตาแบน ตำบลท่าสว่าง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 กันยายน 2552)

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

"ไม่ค่อยได้ประสานงาน คือ บางทีแต่ละคุ้ม แต่ละเขต แต่ละหมู่บ้าน มันก็มีนักปราชญ์ แต่ผมไม่ได้ประสานงาน"

(อดีตกำนันบ้านอาม็อง ตำบลท่าสว่าง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 กันยายน 2552)

<u>การประสานงานกับคนในท้องถิ่น</u>

ผู้ให้ข้อมูลหลัก ระบุว่า การจัดประเพณีแซนโฎนตาในบางชุมชน ผู้นำท้องถิ่นจะมีการประสานงานกับคนในท้องถิ่น โดยมีการปรึกษาหารือกันเกี่ยวกับการเตรียมสิ่งของเพื่อใช้ในการเซ่นไหว้ และบางครั้งก็มีการแบ่งปันสิ่งของให้กับครัวเรือนและญาติพี่น้องที่อยู่ในละแวกเดียวกัน

"คนในหมู่บ้านบางคนก็ประสานอยู่ว่าต้องเตรียมอะไรบ้าง ก็บอกกันต่อ"

(สมาชิกอบต.บ้านตาแบน ตำบลท่าสว่าง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 กันยายน 2552)

"ครัวเรือนข้างๆ ก็อย่างมีอะไรก็แบ่งปันกัน แบ่งญาติๆ กัน"

(สมาชิกอบต.บ้านระโยง ตำบลท่าสว่าง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 กันยายน 2552)

นอกจากนี้ ผู้ให้ข้อมูลหลักบางคน (ผู้ใหญ่บ้านบ้านอาม็อง ตำบลท่าสว่าง) ระบุว่า การประสานงานกับคนในท้องถิ่นนั้น มีการใช้การประชาสัมพันธ์ผ่านหอกระจายข่าวของหมู่บ้าน เพื่อให้คนในท้องถิ่นรับรู้ และจัดเตรียมสิ่งของต่างๆ

"ตัวแทนของหมู่บ้านก็จะประชาสัมพันธ์ให้คนในหมู่บ้านตระเตรียมงานกันให้พร้อมในงานสำคัญ ถ้าใครไปมีครอบครัวต่างถิ่น ก็จะได้เตรียมตัวกลับบ้านวันนี้ทัน มีการประชาสัมพันธ์เรื่องนี้ตามหอกระจายข่าวให้ชาวบ้านทราบกัน"

(ผู้ใหญ่บ้านบ้านอาม็อง ตำบลท่าสว่าง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 กันยายน 2552)

แต่สำหรับการประสานงานเกี่ยวกับวันที่จัดประเพณีแซนโฎนตานั้น ผู้ให้ข้อมูลหลักระบุว่า ไม่จำเป็นต้องประสานงานกัน เนื่องจากประเพณีแซนโฎนตาเป็นประเพณีที่คนในท้องถิ่นทราบกันดีและจัดเป็นประจำทุกปี

"ไม่มีการประสานครับ รู้ๆ กันอยู่แล้วเป็นประจำทุกปี"

(ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านบ้านตาแบน ตำบลท่าสว่าง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 กันยายน 2552)

"เรื่องอย่างนี้ไม่ต้องนะ มันเป็นงานประเพณีอยู่แล้ว มันเป็นงานที่มันเป็นวันไหว้บรรพบุรุษน่ะ มันแทบจะไม่ต้องแต่งเติมให้เขาเลย"

(สมาชิกอบต.บ้านอาม็อง ตำบลท่าสว่าง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 กันยายน 2552)

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

สมาชิกในครอบครัว จำนวน 3 คน ประกอบด้วย ตัวแทนจากครอบครัววิสารัตน์ ครอบครัวติดใจดี ครอบครัวเรือนไทย

<u>การประสานงานกับสมาชิกในครอบครัว</u>

ผู้ให้ข้อมูลหลัก ระบุว่า การจัดประเพณีแซนโฎนตาภายในครัวเรือนนั้น จะมีการประสานงานกับสมาชิกในครอบครัวโดยเฉพาะเรื่องสิ่งของต่างๆ ที่ใช้ในการเซ่นไหว้บรรพบุรุษโดยสมาชิกในครอบครัวจะทราบกันดี ไม่จำเป็นต้องประสานงานกัน

"ส่วนใหญ่ก็ประสานงานกันเองกันในครอบครัว อย่างถึงวันโฎนตา ลูกหลานที่อยู่ไกลๆ ก็พากันมาเยี่ยม มามอบของให้ตามมีตามได้ ทั้งลูกและลูกเขย ลูกสะใภ้ ก็พากันมาที่นี้แหละ แล้วให้ตายายนำของที่เอาทำไปถวายให้บรรพบุรุษอีกที"

(สมาชิกในครอบครัววิสารัตน์, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 กันยายน 2552)

"ก็ประสานว่ามีอะไรไปแซนโฎนตาบ้าง แล้วก็ช่วยกันคนโน้นก็หานี่ คนนี้ก็หานั่น ไปเรื่อยๆแหละ"

(สมาชิกในครอบครัวติดใจดี, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 กันยายน 2552)

"ก็ถือว่าสมาชิกทุกคนต้องรู้ ก็คือ รู้ภายในตัวเหมือนกับว่าปีนี้ครบรอบในช่วงเดือนนี้ ก็จะมีการมาแซนโฎนตารวมกัน ก็คือเดือน 10 แรม 14 ค่ำ ทุกคนก็รู้ รู้กันภายในครอบครัว"

(สมาชิกในครอบครัวเรือนไทย, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 กันยายน 2552)

<u>การประสานงานกับกลุ่มราชการ</u>

ผู้ให้ข้อมูลหลักระบุว่า การจัดประเพณีแซนโฎนตาภายในครัวเรือนนั้นไม่มีการประสานงานกับกลุ่มราชการ แต่จะประสานกันภายในครอบครัวเท่านั้น

"ไม่มี ส่วนใหญ่ก็ประสานงานกันเองกันในครอบครัว"

(สมาชิกในครอบครัววิสารัตน์, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 กันยายน 2552)

"ไม่มีการประสานงานกับกลุ่มราชการ เพราะเป็นประเพณีเฉพาะส่วนท้องถิ่น"

(สมาชิกในครอบครัวเรือนไทย, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 กันยายน 2552)

"ไม่ค่อยมี ไม่ได้สนับสนุนงบประมาณ มันออกจากตัวเราเอง"

(สมาชิกในครอบครัวติดใจดี, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 กันยายน 2552)

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

<u>การประสานงานกับปราชญ์ชาวบ้าน</u>

ผู้ให้ข้อมูลหลักระบุว่า การจัดประเพณีแซนโฎนตาภายในครัวเรือนนั้นไม่มีการประสานงานกับปราชญ์ชาวบ้าน เนื่องจากประเพณีแซนโฎนตาที่จัดขึ้นในครัวเรือนนั้นเป็นเรื่องเฉพาะบุคคล แต่ปราชญ์ชาวบ้านจะเป็นแบบอย่างในการจัดเตรียมสิ่งของเซ่นไหว้บรรพบุรุษในประเพณีแซนโฎนตา

"ไม่ได้เน้นว่าปราชญ์ต้องมาร่วมกับชาวบ้านทุกคน แต่ปราชญ์ก็จะเป็นตัวอย่างว่าระเบียบจะเพิ่มมากขึ้น ส่วนชาวบ้านธรรมดาก็จะมีการลดหลั่นกันการตามระเบียบ"

(สมาชิกในครอบครัวเรือนไทย, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 กันยายน 2552)

<u>การประสานงานกับคนในท้องถิ่น</u>

ผู้ให้ข้อมูลหลักระบุว่า การจัดประเพณีแซนโฎนตาภายในครัวเรือนนั้นไม่มีการประสานงานกับคนในท้องถิ่นเนื่องจากคนในท้องถิ่นจะทราบกันดี

"ไม่ต้องประสานงาน เพราะทุกคนรู้กันหมดว่าจะต้องทำ ไม่ต้องเดินไปบอกว่าต้องแซนโฎนตานะ"

(สมาชิกในครอบครัวเรือนไทย, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 กันยายน 2552)

"คือไม่ต้องประสานงานหรอก แบบว่าคนเขารู้ทั้งหมดแล้ว เราก็จัดในส่วนของเรา เขาก็ทำในส่วนของเขา"

(สมาชิกในครอบครัววิสารัตน์, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 กันยายน 2552)

อย่างไรก็ตาม บางครอบครัวก็มีการเชิญชวนให้ปราชญ์ชาวบ้าน คนเฒ่าคนแก่ มาร่วมงานประเพณีแซนโฎนตาที่สมาชิกในครอบครัวได้จัดขึ้น

"บ่ายๆ เขาจะเดินมาเรียกทุกหลังคาบ้าน คนเฒ่าคนแก่สลับกันไปมา ป้าก็ไปบ้านโน้นไปบ้านนี้ไปเรื่อยๆ จนครบทุกบ้าน แล้วแต่ขยัน มาก็ช่วยกันเรียก ช่วยกันกินคนละนิดคนละหน่อย"

(สมาชิกในครอบครัวติดใจดี, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 กันยายน 2552)

อาจกล่าวสรุปได้ว่า การจัดประเพณีแซนโฎนตานั้น สมาชิกภายในครอบครัวจะมีการประสานงานกันเฉพาะครอบครัวของตนเท่านั้น มิได้มีการประสานงานกับกลุ่มราชการ ปราชญ์ชาวบ้าน และผู้นำท้องถิ่น เพราะชาวไทยเชื้อสายเขมรสุรินทร์จะรับรู้กันเป็นอย่างดีว่าวันเวลาดังกล่าวเป็นวันแซนโฎนตา และการเซ่นไหว้บรรพบุรุษเป็นเรื่องเฉพาะบุคคล ซึ่งในที่นี้มิได้รวมถึงประเพณีแซนโฎนตาที่จัดขึ้นที่บริเวณอนุสาวรีย์พระยาสุรินทรภักดีศรีณรงค์จางวาง

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

<u>เหตุผลที่เข้าไปมีส่วนร่วมในประเพณีแซนโฎนตา</u>

<u>กลุ่มราชการ</u>

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (วัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์) ระบุว่า เหตุผลที่สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์เข้าไปมีส่วนร่วมในประเพณีแซนโฎนตา เนื่องมาจากเป็นหน้าที่หลักของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดโดยตรงที่จะต้องอนุรักษ์ ถ่ายทอด รวมไปถึงการสืบทอดศิลปวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของท้องถิ่น ซึ่งส่วนหนึ่งเกิดจากนโยบายจากรัฐบาลและกระทรวงวัฒนธรรมประสานกันเพื่อให้เกิดเครือข่ายหรือภาคี โดยให้วัฒนธรรมจังหวัดเป็นตัวกลางในการเชื่อมต่อกับประชาชน

"เพราะว่าในเรื่องของมิติทางวัฒนธรรมในเรื่องของวิถีชีวิต เป็นหน้าที่ของกระทรวงวัฒนธรรมที่จะต้องอนุรักษ์ จะต้องถ่ายทอด จะต้องสืบทอดในสิ่งเหล่านี้ที่ดีที่งาม ทุกแห่งที่มีประเพณีที่ดีงามวัฒนธรรมจะต้องเข้าไปร่วมกับท้องถิ่น"

(วัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์, การสื่อสารส่วนบุคคล, 16 ตุลาคม 2552)

นอกจากนี้ ผู้ให้ข้อมูลหลัก (นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์) ระบุว่า เหตุผลที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์เข้าไปมีส่วนร่วมกับประเพณีแซนโฎนตา เนื่องจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดได้เล็งเห็นว่า ประเพณีดังกล่าวได้รับการยอมรับจากคนในท้องถิ่น และเป็นประเพณีที่ดีงามของจังหวัดสุรินทร์ที่แสดงออกถึงความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ อันเป็นรากฐานสำคัญที่จะช่วยบ่มเพาะให้คนมีจิตใจที่ดี ไม่เห็นประโยชน์ส่วนตน ทำให้สังคมเกิดความเจริญก้าวหน้า

"ประเพณีแซนโฎนตาเป็นประเพณีที่ดี แล้วประชาชนในหมู่บ้านได้ตระหนักแล้วว่าจะต้องมีการอนุรักษ์วัฒนธรรมตรงนี้ให้อยู่กับจังหวัดสุรินทร์ต่อไป ก็เลยนำเรื่องวัฒนธรรมตรงนี้ ประเพณีตรงนี้มาบอกกับทาง อบจ. ผมดูแล้วมันเป็นเรื่องจริง ก็สนับสนุน อนุรักษ์ไว้ให้ลูกหลานได้รู้ได้เห็น แล้วจะได้นำไปปฏิบัติ ก็เลยบอก อบต. ต่างๆ เทศบาลต่างๆ จัดเครื่องเซ่น ขบวนแห่เข้ามาร่วมกัน เพื่อประกาศให้ลูกหลานรู้ว่านี่คือประเพณีอันดีงามในจังหวัดสุรินทร์ของเรา เพราะถ้าคนเราจะอยู่ในสังคมให้ได้รับความเจริญก้าวหน้า สิ่งที่ทำอันดับแรกเลยคือ ความกตัญญูกตเวที รู้จักทดแทนพระคุณผู้ที่มีพระคุณกับเราแล้ว เพราะฉะนั้นประเพณีที่ดีอย่างนี้ ทุกคนก็อยากจะสนับสนุนก็จะอยู่คู่กับจังหวัดสุรินทร์ตลอดไป"

(นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์, การสื่อสารส่วนบุคคล, 27 ตุลาคม 2552)

<u>กลุ่มปราชญ์ชาวบ้าน</u>

ผู้ให้ข้อมูลหลักแสดงความเห็นไปในแนวทางเดียวกันว่า เหตุผลที่ปราชญ์ชาวบ้านเข้าไปมีส่วนร่วมในประเพณีแซนโฎนตา เนื่องจากต้องการสืบทอดประเพณีแซนโฎนตาให้คงอยู่กับ

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

ชาวไทยเชื้อสายเขมรสุรินทร์ ซึ่งประเพณีดังกล่าวมีเอกลักษณ์ที่สำคัญยิ่งในมิติทางวัฒนธรรม ทางด้านความคิดความเชื่อ จิตวิญญาณ ความรักความผูกพัน ความกตัญญูกตเวที ก่อให้เกิดความรักในศักดิ์ศรี ความสามัคคี อันส่งผลให้สังคมมีความสงบร่มเย็น มั่นคงและเกิดสันติสุขอย่างยั่งยืน

"ก็คือ ความเชื่อ ความฝังจิตฝังใจ บรรพบุรุษเขาสืบทอดกันมา"

(ปราชญ์ชาวบ้านตำบลบ้านจารย์ อำเภอสังขะ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 19 กันยายน 2552)

"หนึ่งอยากรู้ สองเป็นการสืบทอด ถ่ายทอดให้ลูกหลานได้เข้าใจต้นเหตุมันมา เพื่อให้เขาเข้าใจได้เกิดการเรียนรู้ถ้ามีภาพเป็นไปได้ให้เขาได้ดูเรื่องราว"

(ปราชญ์ชาวบ้านตำบลตรำดม อำเภอลำดวน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 13 ตุลาคม 2552)

"เป็นความเกี่ยวดองและความผูกพัน ให้ลูกหลานได้แสดงความกตัญญูกตเวทีต่อปู่ย่าตายายที่ยังมีชีวิต"

(ปราชญ์ชาวบ้านศิลปินเจรียง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 กันยายน 2552)

"เป็นสิ่งที่แสดงออกซึ่งความกตัญญูกตเวที"

(ปราชญ์ชาวบ้านต.สะโน อ.สำโรงทาบ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 9 ตุลาคม 2552)

"การทำประเพณีแซนโฎนตา หมายถึง การแสดงน้ำใจของความรู้สึกความกตัญญูกตเวทีต่อบรรพบุรุษ เขาเชื่ออย่างสนิทว่าลูกที่มีความกตัญญูกตเวทีเป็นคนที่จะหากินไม่ตกอับหนึ่งล่ะ สองมีสติปัญญาฉลาด สามอายุยืน"

(ปราชญ์ชาวบ้านตำบลนอกเมือง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 4 ตุลาคม 2552)

นอกจากนี้ ผู้ให้ข้อมูลหลัก (ปราชญ์ชาวบ้านศิลปินกันตรึม) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับเหตุผลที่เข้าไปมีส่วนร่วมกับประเพณีแซนโฎนตาว่า เนื่องด้วยตนเองเป็นศิลปินพื้นบ้าน และเป็นผู้ที่ปฏิบัติประเพณี จึงมีบทบาทในการรับผิดชอบและช่วยเหลืองานประเพณีของจังหวัดมาโดยตลอด

"เป็นเพราะว่าเราคลุกคลีกับตรงนี้ เราเป็นศิลปินด้วย เขาอาจจะยอมรับเราในส่วนที่เราพูดจริงแล้วเราก็ทำจริง เราก็ช่วยเหลือจังหวัดมาตลอด"

(ปราชญ์ชาวบ้านศิลปินกันตรึม, การสื่อสารส่วนบุคคล, 16 ตุลาคม 2552)

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

อย่างไรก็ตาม ผู้ให้ข้อมูลหลัก (ปราชญ์ชาวบ้านบ้านคอโค) ระบุว่า เหตุผลที่เข้าไปมีส่วนร่วมกับประเพณีแซนโฎนตา เนื่องจากความต้องการที่จะผลิตสื่อประชาสัมพันธ์ประเพณีแซนโฎนตาให้น่าสนใจมากขึ้น เพราะหากอาศัยเพียงการบอกเล่าของผู้รู้ คนในท้องถิ่นก็อาจจะไม่ให้ความสนใจ และมองข้ามประเพณีอันดีงามนี้ไป

"เกิดจากเรื่องของรูปแบบของการประชาสัมพันธ์ คือผู้รู้ รู้ด้วยการเล่า ด้วยการปฏิบัติ มันก็อาจจะถูกมองข้าม แต่ถ้ารู้ด้วยการนำเสนอ อย่างมีสื่ออย่างนี้ไปนำเสนอ ก็หวังจากตรงนี้แหละที่จะทำให้งานนั้นมีสีสันเกิดขึ้น"

(ปราชญ์ชาวบ้านบ้านคอโค, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 ตุลาคม 2552)

<u>ผู้นำท้องถิ่น</u>

ผู้ให้ข้อมูลหลักแสดงความเห็นไปในแนวทางเดียวกันว่า เหตุผลที่ผู้นำท้องถิ่นเข้าไปมีส่วนร่วมในประเพณีแซนโฎนตา เนื่องจากประเพณีแซนโฎนตาเป็นประเพณีที่แสดงออกถึงความกตัญญูกตเวทีต่อผู้มีพระคุณ ซึ่งจะต้องยึดถือปฏิบัติ เพื่ออนุรักษ์ สืบทอดให้คงอยู่คู่กับอนุชนรุ่นหลังต่อไป

"ก็คือสิ่งที่เราต้องปฏิบัติน่ะ เราต้องปฏิบัติไม่ลืมบุพการี เราไม่ลืมบรรพบุรุษของเรา คนให้บุญคุณกับเราต้องยึดถือปฏิบัติเคารพนับถือ"

(สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านอาม็อง ตำบลท่าสว่าง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 กันยายน 2552)

"เพื่ออนุรักษ์ สืบทอดประเพณีของการแซนโฎนตาให้คงอยู่กับลูกหลาน"

(สมาชิกอบต.บ้านตาแบน ตำบลท่าสว่าง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 กันยายน 2552)

"อยากอนุรักษ์ประเพณีนี้ไว้ สืบสานต่อไปไม่ให้มันหมด"

(สมาชิกอบต.บ้านระโยง ตำบลท่าสว่าง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 กันยายน 2552)

นอกจากนี้ ผู้ให้ข้อมูลหลักบางคนยังระบุว่า เหตุผลที่ผู้นำท้องถิ่นเข้าไปมีส่วนร่วมในประเพณีแซนโฎนตาที่จัดขึ้นภายในครัวเรือนนั้นก็เพื่อเป็นเกียรติให้กับเจ้าบ้าน ซึ่งเจ้าบ้านถือว่าเป็นสิริมงคลหากมีผู้ใหญ่หรือผู้อาวุโสมาร่วมแซนโฎนตาด้วย และถือเป็นโอกาสอันดีที่ผู้นำท้องถิ่นเองจะได้เข้าไปเยี่ยมเยียน และแสดงความเคารพต่อผู้เฒ่าผู้แก่ภายในท้องถิ่นของตน

"บ้านหลังนี้ก็อยากให้ไปร่วมเพราะถือเป็นสิริมงคล เป็นบ้านที่มีคนแก่คนเฒ่าไปช่วยเรียก ช่วยแซนโฎนตา ก็คือเป็นนิมิตรหมาย คือความเคารพนับถือของเจ้าบ้าน เจ้าของ

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

บ้านเขาก็ภาคภูมิใจที่มีคนแก่คนเฒ่าไปร่วมช่วยไหว้ช่วยเซ่น คือ ความดีใจของครับครัวเขา ชาวบ้านเขา”

(อดีตกำนัน บ้านอาม็อง ตำบลท่าสว่าง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 กันยายน 2552)

<u>สมาชิกในครอบครัว</u>

ผู้ให้ข้อมูลหลักแสดงความเห็นไปในแนวทางเดียวกันว่า เหตุผลที่เข้าไปมีส่วนร่วมในประเพณีแซนโฎนตา เนื่องจากความผูกพันระหว่างลูกหลานกับบรรพบุรุษ และต้องการนำสิ่งของต่างๆ มาเซ่นไหว้บูชาบรรพบุรุษ อีกทั้งไม่ต้องการให้ประเพณีนี้เสื่อมหายไปจากท้องถิ่น

“เพราะว่าผูกพัน สิ่งที่ใช้แซนโฎนตา ไม่ต้องใช้ทรัพย์สินที่มีมูลค่าถึงลำบากเดือดร้อน ไม่ต้องเป็นหนี้เป็นสินใคร เพราะว่าเป็นสิ่งที่หามาได้ คนเราถือว่าปีเดียว ครั้งเดียว ก็แค่นำสิ่งของที่เรารับประทานอยู่ทุกวัน มาบูชาบรรพบุรุษแค่นั้นเอง”

(สมาชิกในครอบครัวเรือนไทย, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 กันยายน 2552)

“ก็ให้วิญญาณที่ล่วงลับไปแล้วจะได้กิน ไม่อยากให้ประเพณีเสื่อม”

(สมาชิกในครอบครัวติดใจดี, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 กันยายน 2552)

“ให้ตายายท่านได้กิน ให้อิ่ม ให้ตายายบริบูรณ์ ให้ตายายอย่าได้ทุกข์ อย่าได้ลำบาก”

(สมาชิกในครอบครัววิสารัตน์, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 กันยายน 2552)

อาจกล่าวสรุปได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักทั้ง 4 กลุ่ม ต่างมีเหตุผลที่สอดคล้องเป็นไปในแนวทางเดียวกันคือ ประเพณีแซนโฎนตาเป็นประเพณีที่แสดงให้เห็นถึงความกตัญญูกตเวทีต่อบรรพบุรุษ ความรักความผูกพันของเครือญาติในครอบครัว และยังแสดงให้เห็นถึงปฏิสัมพันธ์ของคนในท้องถิ่นด้วย กล่าวคือ คนเฒ่าคนแก่ที่เป็นที่เคารพนับถือประจำหมู่บ้านหรือเพื่อนที่อยู่ละแวกใกล้เคียงหรือผู้นำท้องถิ่นจะมามีส่วนร่วมในการช่วยเซ่นไหว้วิญญาณบรรพบุรุษของเพื่อนบ้านในแต่ละบ้านด้วย ซึ่งการปฏิบัติดังกล่าวนี้เป็นความรักความสามัคคีที่เกิดขึ้นตั้งแต่ระดับครอบครัว จนถึงระดับชุมชน โดยมีความศรัทธายึดมั่นต่อพระพุทธศาสนาควบคู่กันไป ประเพณีแซนโฎนตา จึงเป็นพิธีกรรมที่มีเอกลักษณ์สำคัญยิ่งในมิติทางวัฒนธรรมทางด้านความคิดความเชื่อ จิตวิญญาณ ความรักความผูกพัน ความกตัญญูกตเวที ก่อให้เกิดความรักความสามัคคี อันส่งผลให้สังคมมีความสงบร่มเย็น มั่นคง และเกิดสันติสุขอย่างยั่งยืน

1.3 <u>รูปแบบการสื่อสารเพื่อสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา</u>

ผู้ให้ข้อมูลหลักได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสารในการจัดประเพณีแซนโฎนตา ดังต่อไปนี้

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

กลุ่มราชการ จำนวน 2 คน ประกอบด้วย สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์ และองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (วัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์) ระบุว่า ภายในสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์มีการพูดคุย วางแผนเพื่อเตรียมงานประเพณีแซนโฎนตาในแต่ละปี กล่าวคือ เมื่อเสร็จสิ้นงานประเพณีจะมีการประชุมร่วมกันภายในหน่วยงานเพื่อสรุปผล และนำผลสรุปที่ได้ไปประชุมร่วมกันอีกครั้งที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์

"พอเสร็จงานแต่ละปี เราก็จะมาดูว่าปีนี้เราพบ เราเห็นความบกพร่องตรงไหนอย่างไร มีภาพรวมของการจัดงานที่จังหวัด ก็มีการพูดคุยว่าปีนี้มีความเหมาะ ความควรตรงไหน อะไรที่ควรจะปรับปรุง อะไรที่ควรจะเพิ่มเติม อะไรที่ควรจะเปลี่ยนแปลง ก็มักการพูดคุยกันในสำนักงาน เสร็จแล้วเรานำเอาข้อสรุป บทสรุปจากการพูดคุยที่สำนักงาน ไปคุยในการประชุมระดับจังหวัดในการสรุปผลที่ อบจ. แล้วก็มีข้อเสนอแนะจากทางสำนักงานเองก็ดี จากปราชญ์ชาวบ้านก็ดี ว่าปีนี้เป็นยังไง ปีที่ผ่านมาเป็นยังไง จะพัฒนาขึ้นไปเพื่อให้เป็นเรื่องของการส่งเสริมการท่องเที่ยว"

(วัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์, การสื่อสารส่วนบุคคล, 16 ตุลาคม 2552)

นอกจากนี้ ผู้ให้ข้อมูลหลัก (นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์) ระบุว่า ก่อนการจัดประเพณีแซนโฎนตา องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ได้มีการจัดประชุม วางแผนเตรียมงานทั้งภายในหน่วยงานและหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง และเมื่อเสร็จสิ้นการจัดงานประเพณีก็จะมีการประชุมสรุปและประเมินผลการจัดงาน เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขในการจัดงานประเพณีในปีต่อไป

"ในการจัดงานประเพณีแซนโฎนตาในแต่ละปี อบจ.สุรินทร์ได้จัดให้มีการประชุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อประชุมปรึกษาหารือ วางแผนเตรียมงานทั้งภายในหน่วยงานและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง และเมื่อการจัดงานเสร็จสิ้น อบจ.สุรินทร์ได้มีการประชุมเพื่อสรุปและประเมินผลการจัดงานเพื่อนำส่วนที่บกพร่องมาปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมในปีต่อไป"

(นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์, การสื่อสารส่วนบุคคล, 27 ตุลาคม 2552)

กลุ่มปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 10 คน ประกอบด้วย ปราชญ์ชาวบ้านสาขาศาสนาประเพณีและพิธีกรรม สาขาภาษาและวรรณกรรม และสาขาศิลปะการแสดงและดนตรี

ผู้ให้ข้อมูลหลัก ระบุว่า การจัดประเพณีแซนโฎนตาในระดับจังหวัดนั้น จะมีการวางแผนการเตรียมงาน แบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบ และมีการประชุมปรึกษาหารือ ตลอดจนสรุปและประเมินผลทั้งก่อนและหลังการจัดงานประเพณีในแต่ละปี

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

"มีการวางแผนมีการประเมินผลทุกครั้งในการปฏิบัติงาน ควรจะปรับปรุงในปีหน้าอย่างไร พอจะถึงปีเราก็มาประชุมกันใหม่ ว่าปีที่แล้วเราทำอย่างนี้ๆ อันไหนพอเพิ่ม อันไหนพอลด ก็จะประชุมวางแผนกันมาก็จะทำอย่างนี้"

(ปราชญ์ชาวบ้านศิลปินกันตรึม, การสื่อสารส่วนบุคคล, 16 ตุลาคม 2552)

"มีการประชุมกัน ก่อนถึงหน้างาน อย่างน้อย 5-6 ครั้ง ทั้งปราชญ์อำเภอไหนก็ตาม หรือ สจ.ที่อำเภอไหนก็ตามมาวางแผน อำเภอนั้นจัดมา อำเภอนี้จัดมา เดี๋ยวก็ต้องประชุม เก็บข้อมูล ข้อมูลติชมอะไรก็จะได้เก็บไปปรับปรุง"

(ปราชญ์ชาวบ้านศิลปินเจรียง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 กันยายน 2552)

นอกจากนี้ ผู้ให้ข้อมูลหลักบางคน (ปราชญ์ชาวบ้านตำบลนอกเมือง) ระบุว่า การวางแผนเพื่อเตรียมงานประเพณีแซนโฎนตาในปี 2552 ได้เพิ่มเติมเรื่องการประกวดผลิตสื่อที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์ประเพณีแซนโฎนตา เพื่อนำไปเผยแพร่ทางวิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์

"อย่างปีนี้เขาก็ออกมาเป็น VCD ที่บันทึกไว้มีรางวัลเป็นหมื่น แต่ปีต่อไปเราจะวางแผนไว้ให้รัดกุม มีรางวัลเพื่อที่จะเอา VCD อันนี้ไปตัดต่อภาพเผยแพร่ทางโทรทัศน์ วิทยุ อันนี้เราจะเตรียมสำหรับผู้ที่ได้รางวัลที่ 1 ก็เอาลิขสิทธิ์ตรงนี้มาเพื่อเผยแพร่ แล้วเราก็ประชาสัมพันธ์"

(ปราชญ์ชาวบ้านตำบลนอกเมือง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 4 ตุลาคม 2552)

อย่างไรก็ตาม ผู้ให้ข้อมูลหลักบางคนระบุว่า การจัดประเพณีแซนโฎนตาในระดับหมู่บ้านจะไม่มีการวางแผนเพื่อเตรียมงานล่วงหน้า แต่จะเป็นการพูดคุยกันในระยะเวลาสั้นๆ ก่อนถึงงานประเพณี

"ไม่ค่อยได้คิด เพียงแต่ว่าเมื่อจะถึงแล้ว ค่อยคุยกัน ถ้าโครงการล่วงหน้าไม่มีครับ"

(ปราชญ์ชาวบ้านตำบลตรำดม อำเภอลำดวน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 13 ตุลาคม 2552)

ผู้นำท้องถิ่น จำนวน 6 คน ประกอบด้วย สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านอาม็อง ตำบลท่าสว่าง สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านระโยง ตำบลท่าสว่าง สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านตาแบน ตำบลท่าสว่าง ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านบ้านตาแบน ตำบลท่าสว่าง ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านบ้านอาม็อง ตำบลท่าสว่าง และอดีตกำนันบ้านอาม็อง ตำบลท่าสว่าง

ผู้ให้ข้อมูลหลัก ระบุว่า การจัดประเพณีแซนโฎนตาในครัวเรือนจะไม่มีการวางแผนเพื่อเตรียมงานล่วงหน้า แต่จะเป็นการพูดคุยกันในระยะเวลาสั้นๆ ก่อนถึงงานประเพณี

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

"การแซนโฎนตานี้จะทำปีละครั้งพอถึงวันก็จะรู้กันทันที พอใกล้จะถึงวันก็มีการเตรียมการกันเอง"

(ผู้ใหญ่บ้านบ้านอาม็อง ตำบลท่าสว่าง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 กันยายน 2552)

"อันนี้จะไม่มีการวางแผน เพราะว่า พอถึงกำหนด รู้วันล่วงหน้า แต่ละครอบครัวเขาก็จะดำเนินการไป"

(สมาชิกอบต.บ้านระโยง ตำบลท่าสว่าง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 กันยายน 2552)

ในขณะที่ผู้ให้ข้อมูลหลักบางคน (ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านบ้านตาแบน ตำบลท่าสว่าง) ระบุว่า ในอดีตครัวเรือนจะต้องมีการเตรียมสิ่งของเซ่นไหว้ต่าง ๆ ไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำสุราสาโท ซึ่งเป็นที่นิยมมากในอดีต แต่ปัจจุบันไม่นิยมเท่าใดนัก เนื่องจากผิดกฎหมายและมีกระบวนการทำที่ยุ่งยาก

"สมัยก่อนมันมีเหล้าโท เราต้มเอง ทุกวันนี้มันไม่มี มันยุ่งยากก็เลยตัดทิ้งไปเลย เอาของที่ถูกกฎหมายไป"

(ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านบ้านตาแบน ตำบลท่าสว่าง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 กันยายน 2552)

อย่างไรก็ตามบางหมู่บ้านก็มีการวางแผนเพื่อเตรียมงานประเพณีแซนโฎนตา โดยผู้ให้ข้อมูลหลัก (อดีตกำนันบ้านอาม็อง ตำบลท่าสว่าง) ระบุว่า เมื่อใกล้ถึงกำหนดการจัดประเพณีจะมีการประชาสัมพันธ์ให้คนในท้องถิ่นได้รับรู้

"พอถึงกำหนด ถึงเวลาก็มีการประกาศประชาสัมพันธ์ วัฒนธรรมประเพณีก็เป็นตัวกำหนดอยู่แล้ว อย่างวันนี้เขาก็มีวันแรม หรือขึ้น กำหนดไว้แล้วว่า ขึ้น 15 ค่ำต้องมีการจัดการเตรียมแซนโฎนตา ก็มีอยู่ในตำรา ในประเพณีเขาก็บอกไว้ ก็เลยสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีมาตลอด"

(อดีตกำนันบ้านอาม็อง ตำบลท่าสว่าง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 กันยายน 2552)

สมาชิกในครอบครัว จำนวน 3 คน ประกอบด้วย ตัวแทนจากครอบครัววิสารัตน์ ครอบครัวติดใจดี ครอบครัวเรือนไทย

ผู้ให้ข้อมูลหลักมีความเห็นไปในแนวทางเดียวกันว่า การจัดประเพณีแซนโฎนตาในครัวเรือนจะไม่มีการวางแผนเพื่อเตรียมงานล่วงหน้า แต่จะเป็นการพูดคุยกันในระยะเวลาสั้นๆ ก่อนถึงงานประเพณี

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

"คือว่าการวางแผนนั้นพอใกล้ถึงวัน ก็พากันวางแผนกันหมดทุกคนแหละ ชาวบ้านก็พากันทำขนม ข้าวต้มมัดกัน"

(สมาชิกในครอบครัววิสารัตน์, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 กันยายน 2552)

"สำหรับคนที่มีเวลามากก็จะคิดว่า อยากให้ปีนั้น ปีนี้เป็นอย่างนั้นอย่างนี้ แต่สำหรับคนที่ไม่มีเวลา ก็ใช้เวลาแค่ 2-3 วัน หรือก่อนงานอาทิตย์หนึ่ง ก็สามารถเตรียมของหรือสิ่งของที่หามาใช้แซนโฎนตานั้น ง่าย เพราะ 2-3 วัน ก็ถือว่ามีเวลามากพอที่จะทำให้นั้นงานนั้นเสร็จด้วยความปรารถนา"

(สมาชิกในครอบครัวเรือนไทย, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 กันยายน 2552)

"วางแผนว่าปีนี้จะได้อะไรช่วยกันทำไป วันแซนโฎนตามาเด้อจะได้ช่วยกันทำโน่นทำนี่"

(สมาชิกในครอบครัวติดใจดี, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 กันยายน 2552)

2. <u>ปัจจัยที่มีความที่มีความสัมพันธ์กับการสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา</u>

ผู้ให้ข้อมูลหลักมีจำนวน 4 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มราชการ (องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์/สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์) ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำท้องถิ่น สมาชิกภายในครอบครัว

ผู้ให้ข้อมูลหลักได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีที่มีความสัมพันธ์กับการสืบทอดประเพณีแซนโฎนตาดังต่อไปนี้

2.1 <u>ปัจจัยด้านสภาพสังคม</u>

<u>กลุ่มราชการ</u>

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์) ระบุว่า จากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ประเพณีแซนโฎนตาเปลี่ยนแปลงไปด้านรูปลักษณ์ แต่วัตถุประสงค์ในการจัดประเพณียังคงเดิม

"ก็เปลี่ยนไปด้านรูปลักษณ์ แต่จุดมุ่งหมายคือ ต้องการให้ลูกหลานมาอยู่ร่วมกัน มาพบปะกัน มาทานข้าวด้วยกัน ยังเหมือนเดิมอยู่ แต่รูปแบบมันอาจจะเปลี่ยนเล็กๆ น้อยๆ แต่วัตถุประสงค์ยังคงเดิมอยู่"

(นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์, การสื่อสารส่วนบุคคล, 27 ตุลาคม 2552)

ในขณะเดียวกันผู้ให้ข้อมูลหลัก (วัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์) ระบุว่า จากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ประเพณีแซนโฎนตาเปลี่ยนแปลงไปอันเนื่องมาจากข้อจำกัดด้านเวลาและเศรษฐกิจ แต่ประเพณียังคงอยู่และได้รับการสืบทอดจากลูกหลาน

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

"ความเปลี่ยนแปลง ณ วันนี้ อาจจะมีข้อจำกัดด้วยความเร่งรีบที่จะต้องไปทำมาหากินก็ตาม ด้วยเศรษฐกิจก็ตาม การที่แต่ละคนไปเซ่นไหว้ทุกหลังคาเรือนในหมู่บ้านเริ่มจะน้อยลง แต่ก็ยังมีไป แต่ไปในลักษณะของเครือญาติที่ใกล้ชิด เดี๋ยวนี้อย่างมากก็ได้แค่ 2-4 หลังคาเรือน ยังทำอยู่ จะสืบทอดสู่รุ่นหลานต่อไป"

(วัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์, การสื่อสารส่วนบุคคล, 16 ตุลาคม 2552)

<u>กลุ่มปราชญ์ชาวบ้าน</u>

ผู้ให้ข้อมูลหลัก ระบุว่า จากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ไม่ได้ทำให้ประเพณีแซนโฎนตาเปลี่ยนแปลง เนื่องจากคนในท้องถิ่นยังยึดถือปฏิบัติและสืบทอดจนถึงปัจจุบัน

"ประเพณีของเขาเขายึดมั่นไม่เปลี่ยนหรอก"

(ปราชญ์ชาวบ้านตำบลจอมพระ อำเภอจอมพระ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 8 ตุลาคม 2552)

"ก็ยังเคร่งต่อประเพณีนี้อยู่"

(ปราชญ์ชาวบ้านตำบลสะโน อำเภอสำโรงทาบ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 9 ตุลาคม 2552)

"เท่าที่สังเกตดูเหมือนเดิมนะครับยังเช่นเหมือนเดิม ไม่มีเปลี่ยน"

(ปราชญ์ชาวบ้านตำบลตรำดม อำเภอลำดวน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 13 ตุลาคม 2552)

"มันไม่เปลี่ยนนะ เปลี่ยนเฉพาะพวกของเซ่นไหว้มันจะเยอะมากกว่า"

(ปราชญ์ชาวบ้านอำเภอลำดวน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 12 ตุลาคม 2552)

อย่างไรก็ตาม ผู้ให้ข้อมูลหลักบางคนระบุว่า จากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ไม่ได้ทำให้ประเพณีแซนโฎนตาเปลี่ยนแปลง แต่สิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปคือ พฤติกรรมของคนที่มีความเห็นแก่ตัวมากขึ้น เน้นความสนุกสนาน จนมิได้คำนึงถึงคุณค่าของประเพณี

"ที่เปลี่ยนคือพฤติกรรมของคน คนที่ไปรินเหล้าให้ตายายกิน มันกดไม่ยอมปล่อย ทำให้มองเห็นว่า นี่มันเห็นแก่ตัวเอาเปรียบโฎนตา"

(ปราชญ์ชาวบ้านตำบลนอกเมือง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 4 ตุลาคม 2552)

"พฤติกรรมมันเปลี่ยนไปแต่ก่อนสนุกสนานเฮฮา ทีนี้มันมีผลต่อสุขภาพ รัฐบาลก็เห็นความสำคัญแล้วก็เด็กรุ่นใหม่ไม่ค่อยได้มีความอะไร มันทำให้เกิดความแตกแยกวุ่นวาย ชิงดี ชิงเด่น ตีหัว ฆ่ากัน ที่นี้ก็เลยต้องปรับเปลี่ยน"

(ปราชญ์ชาวบ้านศิลปินเจรียง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 กันยายน 2552)

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

"มันก็เปลี่ยนตรงที่ว่าไม่ทำอย่างจริงๆ จังๆ ไม่เต็มที่"

(ปราชญ์ชาวบ้านบ้านคอโค, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 ตุลาคม 2552)

"ทำให้ประเพณีมันอาจจะหลง คือเด็กรุ่นใหม่ ถ้าแต่คนแต่ก่อนนี้จะพาลูกพาหลานไปวัด ปัจจุบันเขาห่าง"

(ปราชญ์ชาวบ้าน ตำบลหนองสนิท อำเภอจอมพระ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 6 ตุลาคม 2552)

ในขณะที่ผู้ให้ข้อมูลหลัก (ปราชญ์ชาวบ้านตำบลบ้านจารย์ อำเภอสังขะ) ระบุว่า แม้สภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ประเพณีแซนโฎนตาเปลี่ยนแปลง แต่การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนั้นเป็นไปในทางที่ดี มิได้ทำให้ประเพณีสูญหาย แต่กลับเป็นการกระตุ้นให้เกิดการอนุรักษ์และสืบทอด

"มันเปลี่ยนไปในทางดีไม่ได้เปลี่ยนไปเพื่อจะประเพณีหายไป ก็มีการกระตุ้นในเรื่องการศึกษาดูงาน เพราะว่าเราไปเห็นบ้านอื่น คือ เราไม่ได้จัดไป แต่ต่างคนต่างไปเจอกัน เขาก็เจอของเขา เราก็เจอของเราแล้วก็มาคุยกัน เราก็เห็นว่าแซนโฎนตานี้เป็นสิ่งที่ฝังอยู่ในชุมชน"

(ปราชญ์ชาวบ้านตำบลบ้านจารย์ อำเภอสังขะ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 19 กันยายน 2552)

<u>ผู้นำท้องถิ่น</u>

ผู้ให้ข้อมูลหลักระบุว่า สภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ไม่ได้ทำให้ประเพณีแซนโฎนตาเปลี่ยนแปลง กล่าวคือ การบูชาบรรพบุรุษยังคงปฏิบัติเช่นเดิมเป็นประจำทุกปี

"บางคนแม้แต่ทำงานอยู่ต่างจังหวัดก็อุตสาห์มา มาแล้วก็ยังมาทำบุญอุทิศส่วนกุศลไปให้ปู่ย่าตาทวดที่ล่วงลับไป นิมนต์พระมาสวดที่บ้านบ้าง ที่วัดบ้าง เตรียมภัตตาหารเช้า ภัตตาหารเพล ตามกำลังจตุปัจจัย ก็คือ รำลึกถึงคุณพรรพบุรุษที่ล่วงลับไป หรือพ่อแม่เราที่ล่วงลับไป เราก็อุทิศส่วนบุญส่วนกุศลไปให้"

(สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านตาแบน ตำบลท่าสว่าง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 กันยายน 2552)

แต่การทำเครื่องเซ่นไหว้จากฝีมือของลูกหลานเองนั้นปัจจุบันกลับลดน้อยลง โดยส่วนใหญ่ใช้ปัจจัยเพื่อให้ได้มา เพื่อความสะดวก รวดเร็ว

"เราไม่ได้ทำผลผลิตเอง ส่วนมากมีแต่ต้องใช้ปัจจัย มันสะดวกสบาย"

(ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านบ้านตาแบน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 กันยายน 2552)

นอกจากนี้ ผู้ให้ข้อมูลหลักบางคน (สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านอาม็อง ตำบลท่าสว่าง) ระบุว่า สภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ลูกหลานต้องดิ้นรนเข้ามาทำงานในเมือง

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

หลวง เวลาที่จะกลับสู่ภูมิลำเนาเพื่อพบปะญาติพี่น้อง หรือปฏิบัติประเพณีร่วมกันก็น้อยลง บางครอบครัวบุพการีหรือญาติผู้ใหญ่เสียชีวิตไปแล้ว ลูกหลานก็อาจไม่ได้กลับมา แต่จะมีการจัดบูชาบรรพบุรุษในที่ที่ตนอาศัยอยู่

"อาจจะเปลี่ยนเรื่องเวลา เวลาคนที่ไปหาพ่อแม่จะน้อยลง อย่างอยู่กรุงเทพฯ ก็ไม่มีเวลามา ติดงาน เปลี่ยนเป็นบางครอบครัว อย่างผม พ่อแม่ผมยังอยู่ ผมก็ไป ถ้าพ่อแม่ผมเสีย ผมก็คิดอยู่เหมือนกันว่าจะไปไหว้ใคร ก็ไหว้ที่นี่แหละ ไหว้เรียกบรรพบุรุษเราที่นี่แหละ อาจจะไม่ได้พบปะญาติพี่น้องเหมือนเดิม เพราะพ่อแม่เราเสียแล้ว ไม่รู้จะไปไหว้ใคร"

(สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านอาม็อง ตำบลท่าสว่าง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 กันยายน 2552)

ในขณะเดียวกัน ผู้ให้ข้อมูลหลักบางคน (สมาชิกอบต.บ้านระโยง ตำบลท่าสว่าง) ยังได้ระบุว่า จากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลง ทำให้บางสิ่งบางอย่างในประเพณีแซนโฎนตาที่เคยปฏิบัติในอดีตถูกมองข้ามไป อาทิ การรวมตัวของคนเฒ่าคนแก่ หรือหนุ่มสาวเพื่อเดินไปช่วยเซ่นไหว้ในแต่ละบ้านภายในหมู่บ้านหรือชุมชนของตนลดน้อยลง บางชุมชนก็ไม่มีการปฏิบัติแล้ว ส่วนลูกหลานซึ่งเป็นกลุ่มวัยรุ่นก็ไม่ได้ใส่ใจในประเพณีมากนัก

"แต่ก่อนการแซนโฎนตาก็จะมีการรวมกลุ่มกันช่วงเย็นของคนเฒ่าคนแก่ หรือหนุ่มสาวก็แล้วแต่ ก็จะรวมตัวกันเดินไปไหว้แต่ละบ้านๆ ไปเรื่อยๆ ไปทุกบ้าน แต่มาปัจจุบันก็จะมีการอย่างวัยรุ่นทุกวันก็จะจับกลุ่มกันแล้วก็ขี่มอเตอร์ไซด์ไปตามบ้านเพื่อนต่างๆ ก็มันจะมีการเปลี่ยนแปลงตรงที่ว่าเสี่ยง เวลาไปหมู่บ้าน อาจจะเมาแล้วขับรถเกิดเหตุอันตราย"

(สมาชิกอบต.บ้านระโยง ตำบลท่าสว่าง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 กันยายน 2552)

อย่างไรก็ตาม ผู้ให้ข้อมูลหลักระบุว่า แม้สภาพสังคมจะเปลี่ยนไปอย่างไร หากอนุชนรุ่นหลังยังร่วมกันอนุรักษ์ประเพณีแซนโฎนตาซึ่งถือว่าเป็นประเพณีประจำท้องถิ่นของชาวไทยเชื้อสายเขมรก็ย่อมดำรงอยู่คู่กับจังหวัดสุรินทร์ต่อไป

"ขึ้นอยู่กับการปฏิบัติของเราถ้าพวกเราช่วยกันอนุรักษ์ไว้เหมือนที่ผ่านมา ก็ย่อมไม่มีการเปลี่ยนแปลง"

(ผู้ใหญ่บ้านบ้านอาม็อง ตำบลท่าสว่าง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 กันยายน 2552)

"ถ้าอายุคนแก่อย่างพวกผม ถ้าไม่อนุรักษ์ไว้ เด็กทุกวันนี้ไม่ค่อยเข้าวัด ไม่ค่อยรู้วัฒนธรรมประเพณี ผมคิดว่ามันจะเสื่อมมัน จะหมดไป"

(อดีตกำนันบ้านอาม็อง ตำบลท่าสว่าง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 กันยายน 2552)

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

<u>สมาชิกในครอบครัว</u>

ผู้ข้อมูลหลักระบุว่า แม้สภาพสังคมจะเปลี่ยนแปลง แต่การบูชาบรรพบุรุษในประเพณีแซนโฎนตาก็ยังคงปฏิบัติเป็นประจำทุกปี เพราะถือว่าวันนี้เป็นวันที่สำคัญที่ลูกหลานจะมีโอกาสได้แสดงความกตัญญูกตเวทีต่อผู้มีพระคุณ

"สังคมที่เปลี่ยนไป ไม่ว่าจะเป็นสังคมที่แตกแยก หรือไม่แตกแยก หรือมีความอบอุ่น หรือสังคมที่แก่งแย่งชิงดีชิงเด่นอย่างไร ก็พอถึงเวลาก็ต้องหยุด วันนี้เป็นวันที่สำคัญอย่างหนึ่งนะ โดยเฉพาะคนที่มีความเชื่อว่า ถ้าเราประมาทเลินเล่อในเรื่องของการแซนโฎนตา ก็เหมือนกับเราคิดว่าเราขาดอะไรอยู่ อย่างเช่น เหมือนกับกินข้าว ไม่ได้ใส่กับ อันนี้ก็เช่นเดียวกัน เมื่อถึงวันแซนโฎนตาก็ต้องหยุดว่า ถึงเวลาแล้วนะที่เราจะต้องมาไหว้บรรพบุรุษของเรา"

(สมาชิกในครอบครัวเรือนไทย, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 กันยายน 2552)

2.2 <u>ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ</u>

<u>กลุ่มราชการ</u>

ผู้ให้ข้อมูลหลักระบุไปในแนวทางเดียวกันว่า จากสภาพเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป ในภาพรวมประเพณีแซนโฎนตาในด้านของจิตใจยังคงอยู่แต่มีการเปลี่ยนแปลงในส่วนของเครื่องเซ่นไหว้และการกลับภูมิลำเนาของลูกหลานซึ่งจะมากขึ้นหรือลดลงขึ้นอยู่กับภาวะเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงในขณะนั้น

"ในด้านจิตใจยังคงอยู่กับคนจังหวัดสุรินทร์เชื้อสายเขมร แต่อาจมีการเปลี่ยนแปลงในส่วนขององค์ประกอบเครื่องจูนและเครื่องแซน เช่น การจัดเตรียมอาหารเพื่อจูนโฎนตาและแซนโฎนตา อาจจะลดลงหรือมากขึ้นนั้นขึ้นอยู่กับภาวะเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงในขณะนั้น ในส่วนของการกลับภูมิลำเนาของลูกหลานนั้นอาจจะคงเดิม มากขึ้นหรือลดลงนั้นขึ้นอยู่กับภาวะเศรษฐกิจในขณะนั้นเช่นกัน"

(นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์, การสื่อสารส่วนบุคคล, 27 ตุลาคม 2552)

"เมื่อก่อนมาจะได้อยู่ด้วยกัน 3 - 4 วัน หรืออยู่ต่างบ้านต่างอำเภอ ต่างจังหวัด กลับมามาอยู่กัน 4 - 5 วัน เพราะแต่ก่อนมันเป็นภาคเกษตรกรรม เดี๋ยวนี้มาก็รีบกลับ บางทีก็ไม่ได้หอบหรอกข้าวเหนียว ข้าวเจ้า หรือมะพร้าวหรือกล้วย หอบเป็นของสำเร็จรูปตลาดมี ก็ซื้อไปเลย ไปถึงก็ไปวางจัดเซ่นเลย"

(วัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์, การสื่อสารส่วนบุคคล, 16 ตุลาคม 2552)

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

<u>กลุ่มปราชญ์ชาวบ้าน</u>

ผู้ให้ข้อมูลหลัก ระบุว่า จากสภาพเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป ส่งผลต่อการจัดเตรียมเครื่องเซ่นไหว้ และการกลับภูมิลำเนาของลูกหลาน กล่าวคือ หากสภาพเศรษฐกิจมีความคล่องตัวสูง เครื่องเซ่นไหว้ก็จะมีความอุดมสมบูรณ์ และทำให้การกลับภูมิลำเนาของลูกหลานมีปริมาณที่มากขึ้นด้วย ในขณะเดียวกันหากเศรษฐกิจมีความคล่องตัวต่ำ เครื่องเซ่นไหว้ก็อาจจะต้องลดจำนวนลงโดยจะต้องคำนึงถึงความเหมาะสมและสอดคล้องกับรายได้ แต่อย่างไรก็ตาม การบูชาบรรพบุรุษในประเพณีแซนโฎนตาก็ยังคงอยู่และปฏิบัติสืบเนื่องกันมาจนถึงปัจจุบัน

"มันขึ้นอยู่กับเศรษฐกิจด้วย เศรษฐกิจดี อาหารหวานคาวนี้เพียบครบเครื่องครบครัน เดี๋ยวนี้พอมันฟุ่มเฟือย เขาก็ต้องมาคิดแล้วว่าอันไหนมันมีประโยชน์ที่สุด ทำพอเหมาะพอสมควร แทนที่จะเป็นหัวหมูก็ใช้ไก่แทน คำนึงถึงปัจจัยที่จ่ายไป รายได้ที่ได้มา"

(ปราชญ์ชาวบ้านศิลปินกันตรึม, การสื่อสารส่วนบุคคล, 16 ตุลาคม 2552)

"แต่ก่อนลูกหลานเราอยู่กรุงเทพฯ ก็จะลางานมาเลย เดี๋ยวนี้พอเศรษฐกิจไม่ดี ไม่กล้ามา กลับมาทีหนึ่งสองพัน คนเดียวไม่ไหว ถ้ามาทั้งครอบครัว ค่าน้ำมันรถไม่ไหว ไม่มาล่ะ รอปีหน้าดีกว่าหรือส่งตัวแทนมา"

(ปราชญ์ชาวบ้านบ้านคอโค, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 ตุลาคม 2552)

"ถ้าเศรษฐกิจดี แซนโฎนตาก็ดี ถ้าเศรษฐกิจไม่ดีแซนโฎนตา ของเซ่นก็จะลดลง ถ้าเศรษฐกิจดี คนมีงานทำ เขาได้เงิน เขาก็จะซื้อของหัวหมู บางครัวเรือนก็ไก่ทั้งตัว"

(ปราชญ์ชาวบ้านอำเภอลำดวน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 12 ตุลาคม 2552)

อย่างไรก็ตาม ผู้ให้ข้อมูลหลักบางคนระบุว่า จากสภาพเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป ไม่ได้ทำให้ประเพณีแซนโฎนตาเปลี่ยนแปลง คนในท้องถิ่นยังคงปฏิบัติและจัดประเพณีเป็นประจำทุกปี ซึ่งแต่ละบุคคลจะจัดเครื่องเซ่นไหว้ต่างๆ ตามความเหมาะสม

"ข้าวของแพงรู้สึกจะไม่มีผลต่อการแซนโฎนตา คือ เขาจัดตามความเหมาะสมของเขา"

(ปราชญ์ชาวบ้านตำบลตรำดม อำเภอลำดวน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 13 ตุลาคม 2552)

"พูดถึงเรื่องเศรษฐกิจจะดีไม่ดี คนที่เขาปฏิบัติคนที่เขาทำเรื่องความเชื่อในเรื่องแซนโฎนตาไม่มีปัญหา ทุกปีถึงจะยากจน ถึงจะฝนฟ้าอะไรไม่ตกยังไง แซนโฎนตา เขาก็ต้องหามาให้ได้ เราต้องดูด้วยว่าเราอยู่ในฐานะเป็นอย่างไร จัดได้ขนาดไหน เมื่อจัดไป

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

แล้วทำไปแล้วท้ายมาเราต้องมาเดือดร้อนอะไร อย่าไปทำให้มันเกิน ทำให้มันพอเหมาะพอควร”

(ปราชญ์ชาวบ้านบ้านจารย์ อำเภอสังขะ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 19 กันยายน 2552)

ในขณะเดียวกัน ผู้ให้ข้อมูลหลัก (ปราชญ์ชาวบ้าน ตำบลนอกเมือง) ระบุเพิ่มเติมว่า การบูชาบรรพบุรุษในประเพณีแซนโฎนตานั้น หากพิจารณาถึงแก่นแท้ของประเพณีแล้ว จะพบว่า การแสดงความกตัญญูกตเวทีต่อผู้มีพระคุณมีความสำคัญเหนือกว่าการคำนึงถึงเศรษฐกิจ เพราะเศรษฐกิจไม่สามารถเปลี่ยนบุคคลให้ขาดความเชื่อ ความศรัทธา และความกตัญญูรู้คุณต่อผู้มีพระคุณได้

<u>ผู้นำท้องถิ่น</u>

ผู้ให้ข้อมูลหลัก ระบุว่า แม้สภาพเศรษฐกิจจะเปลี่ยนแปลงไป แต่ไม่ได้ส่งผลต่อการจัดประเพณีแซนโฎนตาของชาวไทยเชื้อสายเขมรสุรินทร์ เพราะคนในท้องถิ่นต่างยินดี และตั้งใจที่จะจัดบูชาบรรพบุรุษของตน

“ถึงเศรษฐกิจไม่ดียังไง ชาวบ้านเขาพอใจ เขาจัดได้เตรียมได้ ก็มันไม่มีปัญหาครับ เขามีน้อยก็ทำน้อย มีมากก็ทำมาก ตามความสามารถของแต่ละครอบครัว”

(อดีตกำนันบ้านอาม็อง ตำบลท่าสว่าง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 กันยายน 2552)

“ถึงเศรษฐกิจจะเป็นยังไงโฎนตาก็เต็มที่ บริบูรณ์ ของเซ่นไหว้ก็เหมือนเดิม”

(สมาชิกอบต.บ้านตาแบน ตำบลท่าสว่าง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 กันยายน 2552)

“แซนโฎนตาไม่เปลี่ยนแปลงตามเศรษฐกิจ ถึงข้าวของจะแพงก็ยังทำปฏิบัติอยู่”

(สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านระโยง ตำบลท่าสว่าง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 กันยายน 2552)

“เศรษฐกิจตกต่ำก็ไม่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงมากมาย เพราะไม่ต้องลงทุนอะไรมาก อันนี้มันขึ้นอยู่กับความพร้อมของแต่ละครัวเรือน ถึงข้าวของจะมากหรือน้อยก็ต้องทำ”

(ผู้ใหญ่บ้านบ้านอาม็อง ตำบลท่าสว่าง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 กันยายน 2552)

อย่างไรก็ตาม ผู้ให้ข้อมูลหลักบางคนระบุว่า เศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป ก็มีผลต่อการจัดประเพณีแซนโฎนตา กล่าวคือ เครื่องเซ่นไหว้ที่มีราคาสูงขึ้น ก็อาจทำให้ต้องลดปริมาณการซื้อให้น้อยลง แต่ก็ยังคงซื้อทุกอย่างให้ครบตามความเชื่อเดิมของประเพณี

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

"เศรษฐกิจไม่ดี เงินทองหายาก ของก็แพง อย่างทุกวันนี้ ส้มลูกนิดเดียว กิโลละ 50 อาจจะเอามาลูกสองลูกพอเป็นพิธี ทำให้กระทบกระเทือนเหมือนกัน แต่ปีหนึ่งมีครั้งเดียว ยังไงเราก็ต้องทำ เพื่อว่าจะให้มันครบทุกอย่าง"

(ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านบ้านตาแบน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 กันยายน 2552)

<u>สมาชิกในครอบครัว</u>

ผู้ให้ข้อมูลหลักมีความเห็นไปในแนวทางเดียวกันว่า จากสภาพเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป มีผลต่อการจัดเครื่องเซ่นไหว้ในประเพณีแซนโฎนตา กล่าวคือ หากเศรษฐกิจมีความคล่องตัวสูง เครื่องเซ่นไหว้ก็จะมีความบริบูรณ์และหลากหลาย แต่ถ้าเศรษฐกิจมีความคล่องตัวต่ำ เครื่องเซ่นไหว้อาจต้องลดปริมาณลง แต่ความสมบูรณ์ของเครื่องเซ่นไหว้ก็ยังครบตามความเชื่อเดิม

"ถ้าเศรษฐกิจดี ของที่นำมาไหว้บูชาบรรพบุรุษก็จะมีมากขึ้น ถ้าเศรษฐกิจไม่ดี โดยเฉพาะในหมู่บ้านหรือครัวเรือนของเรา สิ่งของที่นำมาบูชาก็จะมีจำนวนลดลง"

(สมาชิกในครอบครัวเรือนไทย, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 กันยายน 2552)

"ปีนี้เครื่องบูชาน้อยลง แต่ก่อนมีมากกว่านี้ ปีนี้ผลไม้มันแพงเลยซื้อให้แต่มันครบ ๆ เท่าที่จำเป็น ถ้าของแพงก็ต้องลดลง แต่ก็ยังครบทุกอย่าง"

(สมาชิกในครอบครัวติดใจดี, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 กันยายน 2552)

"มันเกี่ยวกับเศรษฐกิจ ก็แล้วแต่ใครมีเยอะก็ใส่เยอะ ใครมีน้อยก็ใส่น้อย"

(สมาชิกในครอบครัววิสารัตน์, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 กันยายน 2552)

2.3 <u>ปัจจัยด้านเทคโนโลยี</u>

<u>กลุ่มราชการ</u>

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์) ระบุว่า จากสภาพเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ประเพณีแซนโฎนตาเปลี่ยนแปลงในลักษณะของการใช้รถยนต์ในการบรรทุกเครื่องเซ่นไหว้ ซึ่งแตกต่างจากในอดีตที่เน้นเรื่องของธรรมชาติ ใช้แรงคน แรงสัตว์ในการแบกหาม และใช้เกวียนเป็นพาหนะ

"ประเพณีแซนโฎนตาเมื่อก่อนนี้ จะใช้กระเชอแล้วใช้คนแบกเอา ตอนหลังนี้เรามีการใช้วัวใช้ควาย ใส่เกวียนไปหาบ้านผู้หลักผู้ใหญ่ที่เคารพนับถือ มาตอนหลังก็ใช้รถยนต์ ซึ่ง

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

การใช้รถยนต์มันไม่สวยจัดงานออกมาสู่ใช้เกวียน มันเป็นเรื่องของธรรมชาติเป็นเรื่องของการอนุรักษ์ก็จะดีกว่า”

(นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์, การสื่อสารส่วนบุคคล, 27 ตุลาคม 2552)

อย่างไรก็ตาม ผู้ให้ข้อมูลหลัก (วัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์) ระบุว่า สภาพเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป ไม่มีส่วนทำให้ประเพณีแซนโฎนตาเปลี่ยนแปลง

“ไม่มีอะไรเปลี่ยนมากหรอก ในระดับหมู่บ้านยังคงเดิม อาจจะเปลี่ยนแปลงคือไปทำบุญที่วัด ก็ถือว่าเทคโนโลยีไม่มีส่วนเกี่ยวข้องมากนัก”

(วัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์, การสื่อสารส่วนบุคคล, 16 ตุลาคม 2552)

<u>กลุ่มปราชญ์ชาวบ้าน</u>

ผู้ให้ข้อมูลหลักระบุว่า จากสภาพเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ประเพณีแซนโฎนตาเปลี่ยนแปลงในลักษณะที่ดีขึ้น อาทิ การใช้โทรศัพท์ในการติดต่อเพื่อนัดแนะให้มาร่วมประเพณีแซนโฎนตา การใช้รถยนต์ในการบรรทุกเครื่องเซ่นไหว้ การใช้เครื่องมือสมัยใหม่ในการทำขนม ตลอดจนการใช้กล้องบันทึกภาพในการเก็บภาพการประกอบพิธีแซนโฎนตาเพื่อเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้ในการประชาสัมพันธ์

“ผมว่ายิ่งมีมือถือยิ่งทำให้สะดวก มันติดต่อกันง่ายกับลูกหลานนี่ถึงเวลาแล้วทางบ้านจะจัดก็มาจะติดต่อกันก็ง่าย”

(ปราชญ์ชาวบ้านตำบลบ้านจารย์, การสื่อสารส่วนบุคคล, 19 กันยายน 2552)

“มันยิ่งสะดวกอย่างญาติพี่น้องอยู่ไกล พอถึงแซนโฎนตาเขาก็มาสะดวกนัดหมายกันได้ยิ่งสะดวกครับกับการสื่อสารเข้าใจดี”

(ปราชญ์ชาวบ้านตำบลตรำดม อำเภอลำดวน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 13 ตุลาคม 2552)

“การทำขนมนมเนยเขาเปลี่ยนเยอะตามเทคโนโลยีที่มีเกิดขึ้นใหม่ ก็ให้ท่านกินผลของเทคโนโลยีซึ่งเป็นผลที่ดีขึ้น”

(ปราชญ์ชาวบ้านตำบลนอกเมือง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 4 ตุลาคม 2552)

“เทคโนโลยีเข้ามามันจะสามารถทำให้เราบันทึกภาพเหตุการณ์ เราสามารถที่จะปรับปรุงที่จะเปลี่ยนแปลง ที่จะเห็นความบกพร่อง ความดีที่เราทำจะดีมากกว่าแต่ก่อนแต่ก่อนเราทำดียังไงมันก็ไม่มีบันทึกหลักฐาน เดี๋ยวนี้บันทึกไว้หมดเลย”

(ปราชญ์ชาวบ้านศิลปินกันตรึม, การสื่อสารส่วนบุคคล, 16 ตุลาคม 2552)

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

"มันก็ดีขึ้น ถ้าเศรษฐกิจดี เทคโนโลยีก้าวหน้า การแซนโฎนตาก็ยิ่งก้าวหน้าเหมือนกัน มีรถเวลาของขาดเหลืออะไรก็ไปซื้อที่ตลาด ง่าย สะดวก ก็ยิ่งดีไปด้วย บางทีก็โทรศัพท์ให้เจ้าของเขาเอามาให้"

(ปราชญ์ชาวบ้านอำเภอลำดวน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 12 ตุลาคม 2552)

อย่างไรก็ตาม ผู้ให้ข้อมูลหลัก (ปราชญ์ชาวบ้านบ้านคอโค) ระบุว่า เทคโนโลยีที่ทันสมัยขึ้นก็อาจทำให้อนุชนรุ่นหลังไม่เห็นคุณค่าของประเพณี เพราะสื่อสมัยใหม่เข้ามามีอิทธิพลต่อความเชื่อดั้งเดิม แต่เทคโนโลยีก็มีประโยชน์ต่อประเพณีแซนโฎนตาในการใช้เผยแพร่สื่อต่างๆ ไปยังประชาชน

"เทคโนโลยีก็คือสิ่งที่มันเป็นสื่อสมัยใหม่เข้ามาแทรก เทคโนโลยีมีประโยชน์เอามาเป็นตัวขยายสื่อ"

(ปราชญ์ชาวบ้านบ้านคอโค, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 ตุลาคม 2552)

ในขณะที่ ผู้ให้ข้อมูลหลัก (ปราชญ์ชาวบ้านตำบลสะโน อำเภอสำโรงทาบ) ระบุว่าสภาพเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปไม่ได้ทำให้ประเพณีแซนโฎนตาเปลี่ยนแปลง เพราะประเพณีแซนโฎนตาก็เปรียบเสมือนเทคโนโลยีที่มีการพัฒนาให้ดีขึ้นตามลำดับ

"การแซนโฎนตาเราก็ถือว่าเป็นเทคโนโลยีอย่างหนึ่ง ซึ่งเทคโนโลยีอันนี้นี่ถ้าคนไม่เข้าใจก็ไม่เข้าใจจริงๆ เพราะว่าบางแห่งเขาจัดโฎนตาเขามีศิลปะจัดจริงๆ นะ"

(ปราชญ์ชาวบ้านตำบลสะโน อำเภอสำโรงทาบ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 9 ตุลาคม 2552)

<u>ผู้นำท้องถิ่น</u>

ผู้ให้ข้อมูลหลักระบุว่า แม้เทคโนโลยีจะเจริญก้าวหน้าเพียงใดก็ตาม ก็มิได้ทำให้การบูชาบรรพบุรุษในประเพณีแซนโฎนตาของชาวไทยเชื้อสายเขมรสูญหายไป

นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลหลักบางคน (ผู้ใหญ่บ้านบ้านอาม็อง ตำบลท่าสว่าง) ระบุเพิ่มเติมว่า แม้ว่าความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีจะเกิดขึ้นในสังคมยุคปัจจุบัน แต่ถ้าหากคนในท้องถิ่น ชุมชน หมู่บ้าน ตลอดจนวัดซึ่งเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของชาวพุทธมีการประสานงานกันที่ดี ประเพณีแซนโฎนตาซึ่งถือเป็นประเพณีที่ดีงามก็ไม่อาจเปลี่ยนแปลงหรือสูญหายไปจากชาวไทยเชื้อสายเขมรสุรินทร์

"ความเจริญความทันสมัยในทุกวันนี้ไม่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ถ้าสังคมในหมู่บ้าน คนในหมู่บ้าน วัดวาอารามมีการประสานงานที่ดี ก็จะไม่มีการเปลี่ยนแปลง ยกเว้นแต่ว่าถ้าพวกเราไม่นับถือศาสนาพุทธกันแล้ว นั่นแหละจะทำให้เกิดการเปลี่ยน"

(ผู้ใหญ่บ้านบ้านอาม็อง ตำบลท่าสว่าง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 กันยายน 2552)

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

นอกจากเทคโนโลยีที่ทันสมัยจะไม่ได้ทำให้ประเพณีแซนโฎนตาเปลี่ยนแปลงแล้ว เทคโนโลยียังมีประโยชน์ต่อประเพณีแซนโฎนตาด้านการติดต่อประสานงาน และทำให้ประเพณีมีความครึกครื้นมากขึ้น

"สมมติเรามีมือถือ เราก็ต้องโทรไปหาคนโน้นให้มาช่วยเซ่นไหว้มันจะสะดวกกว่าแต่ก่อน วันนี้มาเซ่นไหว้ที่นี่ก่อนนะ พอเสร็จแล้วก็ไปบ้านโน้น ไว้ติดต่อ มันก็เป็นสิ่งที่ดีเหมือนกัน ประหยัดเวลา"

(สมาชิกอบต.ท่าสว่าง ตำบลท่าสว่าง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 กันยายน 2552)

"บางบ้านเขาก็อาศัยเทคโนโลยี อย่างเช่น เครื่องเสียงก็เป็นเทคโนโลยีสมัยใหม่ เขาก็อาจจะเปิดเครื่องเสียงมาร้องรำทำเพลงเหมือนกับเป็นการเฉลิมฉลอง มันก็เป็นเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาช่วยได้ เพิ่มความครึกครื้นได้"

(สมาชิกอบต.บ้านระโยง ตำบลท่าสว่าง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 กันยายน 2552)

อย่างไรก็ตาม ผู้ให้ข้อมูลหลักบางคน (อดีตกำนันบ้านอาม็อง ตำบลท่าสว่าง) ระบุว่า เทคโนโลยีที่ทันสมัยทำให้ผู้ประกอบอาชีพค้าขายทำขนมหรือเครื่องเซ่นไหว้ต่างๆ สะดวกรวดเร็วขึ้น ได้ปริมาณที่มากขึ้น สนองต่อความต้องการของคนในท้องถิ่น แต่ในขณะเดียวกันก็ทำให้การทำขนมซึ่งเป็นขนมในท้องถิ่นลดลง โดยคนส่วนใหญ่จะใช้ปัจจัยในการได้มา ในขณะที่บางคนก็ยังคงก็ยังอนุรักษ์ และทำขนมและเครื่องเซ่นไหว้ด้วยตนเอง

<u>สมาชิกในครอบครัว</u>

ผู้ให้ข้อมูลหลักระบุว่า แม้เทคโนโลยีจะเจริญก้าวหน้าเพียงใดก็ตาม ก็มิได้ทำให้การบูชาบรรพบุรุษในประเพณีแซนโฎนตาของชาวไทยเชื้อสายเขมรสูญหายไป

"เทคโนโลยีไม่ได้ทำให้จิตใจคนเปลี่ยนแปลงในเรื่องของการคิดถึงบรรพบุรุษ ทุกคนยังคงคิดถึงรากเหง้าของตนเอง"

(สมาชิกในครอบครัวเรือนไทย, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 กันยายน 2552)

อย่างไรก็ตาม ผู้ให้ข้อมูลหลักบางคน (สมาชิกในครอบครัววิสารัตน์) ยังระบุว่า หากเทคโนโลยีที่ทันสมัย ทำให้ประเพณีแซนโฎนตาเปลี่ยนแปลงไป แต่ตนและคนเฒ่าคนแก่ในท้องถิ่นก็ยังคงจะปฏิบัติและสืบทอดประเพณีต่อไป

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

<u>ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ</u>

ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีจำนวนเฉลี่ยต่างกันคือเพศหญิงร้อยละ 62 (N = 124) มากกว่ากว่าเพศชายร้อยละ 38 (N = 76) (ตารางที่ 1) ซึ่งมีอายุอยู่ในช่วงระหว่าง 20 - 25 ปี ร้อยละ 47.50 (N = 95) อายุระหว่าง 36 ปีขึ้นไป ร้อยละ 26 (N = 52) มีเพียงร้อยละ 19 (N = 38) ที่มีอายุ 26 - 30 ปี และร้อยละ 7.5 (N = 15) (ตารางที่ 2)

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจ/เอกชนร้อยละ 30.5 (N = 61) รองลงมาคืออาชีพรับจ้าง และนักเรียน/นักศึกษา ซึ่งมีจำนวนเท่ากัน คือ ร้อยละ 19.5 (N = 39) อาชีพรับราชการ ธุรกิจส่วนตัว และแม่ค้า/พ่อค้า คิดเป็นร้อยละ 17.5 (N = 35) 8.5 (N = 17) 4.5 (N = 9) ตามลำดับ (ตารางที่ 3)

กลุ่มตัวอย่างมีช่วงรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาทต่อเดือนร้อยละ 43.50 (N = 87) รองลงมาคือช่วงรายได้ระหว่าง 10,001 – 15,000 บาทร้อยละ 23 (N = 46) รายได้ระหว่าง 5,000 – 10,000 บาทร้อยละ 19.5 (N = 39) และรายได้ระหว่าง 15,001 – 20,000 บาทร้อยละ 7.5 (N = 15) มีเพียงร้อยละ 5 (N = 10) ที่มีรายได้ 20,001 – 25,000 บาท และร้อยละ 1.5 (N = 3) ที่มีรายได้ 25,001 บาทขึ้นไป ตามลำดับ (ตารางที่ 4)

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีที่พักอาศัยอยู่ในอำเภอเมืองร้อยละ 67 (N = 134) รองลงมาคือต่างอำเภอร้อยละ 24 (N = 48) และต่างจังหวัดร้อยละ 9 (N = 18) (ตารางที่ 5) ซึ่งส่วนใหญ่มีเชื้อสายเป็นไทยร้อยละ 50.50 (N = 101) รองลงมาคือเชื้อสายไทย-เขมร ร้อยละ 33 (N = 66) เชื้อสายไทย-ลาว ไทยส่วย และไทยจีน คิดเป็นร้อยละ 9.5 (N = 19) 6.50 (N = 13) 0.50 (N = 1) ตามลำดับ (ตารางที่ 6)

ตารางที่ 1 : ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
หญิง	124	62.00
ชาย	76	38.00
รวม	200	100.00

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

ตารางที่ 2 : ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
20-25 ปี	95	47.50
26-30 ปี	38	19.00
31-35 ปี	15	7.50
36 ปีขึ้นไป	52	26.00
รวม	200	100.00

ตารางที่ 3 : ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
รัฐวิสาหกิจ/เอกชน	61	30.50
รับจ้าง	39	19.50
นักเรียน/นักศึกษา	39	19.50
รับราชการ	35	17.50
ธุรกิจส่วนตัว	17	8.50
แม่ค้า/พ่อค้า	9	4.50
รวม	200	100.00

ตารางที่ 4 : ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

รายได้	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 5,000 บาท	87	43.50
5,000-10,000 บาท	39	19.50
10,001-15,000 บาท	46	23.00
15,001-20,000 บาท	15	7.50
20,001-25,000 บาท	10	5.00
25,001 บาทขึ้นไป	3	1.50
รวม	200	100.00

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

ตารางที่ 5 : ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามที่พักอาศัย

ที่พักอาศัย	จำนวน	ร้อยละ
อำเภอเมือง	134	67.00
ต่างอำเภอ	48	24.00
ต่างจังหวัด	18	9.00
รวม	200	100.00

ตารางที่ 6 : ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเชื้อสาย

เชื้อสาย	จำนวน	ร้อยละ
ไทย	101	50.50
ไทย-เขมร	66	33.00
ไทย-ลาว	19	9.50
ไทย-ส่วย	13	6.50
อื่นๆ ได้แก่ ไทย-จีน	1	0.50
รวม	200	100.00

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

<u>การรับรู้ของประชาชนที่มีต่อประเพณีแซนโฎนตา</u>

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เคยได้ยินหรือทราบเกี่ยวกับประเพณีแซนโฎนตาร้อยละ 94 (N = 188) (ตารางที่ 7) ซึ่งสื่อที่ผู้ตอบแบบสอบถามเคยได้ยินหรือเคยทราบเกี่ยวกับประเพณีแซนโฎนตามากเป็นลำดับที่ 1 คือ พ่อแม่/ผู้ปกครอง/ญาติพี่น้อง ร้อยละ 62.83 (N =120) ลำดับที่ 2 คือเพื่อนบ้าน/คนรู้จัก ร้อยละ 23.94 (N = 45) และเพื่อนบ้าน/คนรู้จัก คิดเป็นร้อยละ 24.60 (N = 46) (ตารางที่ 8)

ส่วนการปฏิบัติประเพณีแซนโฎนตาในชุมชนที่ตนเองอยู่อาศัย กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ระบุว่ายังคงมีการปฏิบัติอยู่ร้อยละ 96.60 (N = 174) (ตารางที่ 9) เคยเข้าร่วมประเพณีแซนโฎนตาร้อยละ 93.10 (N = 175) (ตารางที่ 10) โดยเคยเข้าร่วมประเพณีแซนโฎนตาประมาณ 1-3 ครั้ง ร้อยละ 90.50 (ตารางที่ 11)

ผู้ตอบแบบสอบถามมีการรับรู้ต่อประเพณีแซนโฎนตา โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้คือ ประเพณีแซนโฎนตาแสดงให้เห็นถึงการเคารพต่อผู้มีพระคุณที่ล่วงลับไปแล้ว ($\overline{X}$ = 3.52) รองลงมาคือ แสดงให้เห็นถึงความกตัญญูกตเวที ($\overline{X}$ = 3.46) แสดงให้เห็นถึงความสามัคคีกลมเกลียวกันในสังคม ($\overline{X}$ = 3.36) แสดงให้เห็นถึงลักษณะโครงสร้างทางสังคมของชาวไทยเชื้อสายเขมร ($\overline{X}$ = 3.34) แสดงให้เห็นถึงการปลูกฝังการให้และความเมตตาเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ($\overline{X}$ = 3.24) สร้างความสัมพันธ์อันดีของสมาชิกในครอบครัว ($\overline{X}$ = 3.21) เป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัด ($\overline{X}$ = 3.20) เป็นการสืบทอดความเชื่อเรื่องผีบรรพบุรุษ ($\overline{X}$ = 3.08) และทำให้ญาติพี่น้องได้พบปะกัน ($\overline{X}$ = 3.07) นอกจากนั้น กลุ่มตัวอย่างยังระบุว่าประเพณีแซนโฎนตาเป็นสิ่งแปลก น่าสนใจ ($\overline{X}$ = 2.35) เป็นความสนุกสนานบันเทิง ($\overline{X}$ = 2.23) และเป็นเรื่องไสยศาสตร์งมงาย ($\overline{X}$ = 1.59)

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่าควรอนุรักษ์ประเพณีแซนโฎนตาในรูปแบบเดิมมากที่สุด ร้อยละ 91.00 (N = 171) และควรอนุรักษ์แต่ปรับเปลี่ยนให้ทันสมัย ร้อยละ 9 (N = 17) แต่ไม่มีผู้ใดระบุว่าควรยกเลิกประเพณีนี้

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

ตารางที่ 7 : การเคยได้ยินหรือทราบเกี่ยวกับประเพณีแซนโฎนตา

การได้ยินหรือทราบเกี่ยวกับประเพณีแซนโฎนตา	จำนวน	ร้อยละ
เคยทราบ	188	94.00
ไม่เคยทราบ	12	6.00
รวม	200	100.00

ตารางที่ 8 : สื่อที่เคยได้ยินหรือทราบเกี่ยวกับประเพณีแซนโฎนตา
(เรียงตามลำดับความสำคัญ)

สื่อ	ลำดับความสำคัญ					
	1		2		3	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
พ่อแม่/ผู้ปกครอง/ญาติพี่น้อง	120	62.83	20	10.64	15	8.02
เพื่อนบ้าน/คนรู้จัก	6	3.14	45	23.94	46	24.60
วิทยุชุมชน	19	9.95	13	6.91	19	10.16
รถแห่	6	3.14	20	10.64	30	16.04
แผ่นป้าย	18	9.42	24	12.77	26	13.90
เสียงตามสายของเทศบาล/ชุมชน	5	2.62	18	9.57	8	4.28
เคเบิลทีวี	-	0.00	2	1.06	5	2.67
หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น	4	2.09	3	1.60	3	1.60
ปราชญ์ชาวบ้าน	10	5.24	19	10.11	10	5.35
กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน	3	1.57	24	12.77	25	13.37
รวม	191	100.00	188	100.00	187	100.00

ตารางที่ 9 : การปฏิบัติประเพณีแซนโฎนตาในชุมชนที่ตนเองอยู่อาศัย

การปฏิบัติประเพณีแซนโฎนตาในชุมชนที่ตนเองอยู่อาศัย	จำนวน	ร้อยละ
มี	174	96.60
ไม่มี	14	7.40
รวม	188	100.00

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

ตารางที่ 10 : การเข้าร่วมประเพณีแซนโฎนตา

การเข้าร่วมประเพณีแซนโฎนตา	จำนวน	ร้อยละ
เคย	175	93.10
ไม่เคย	13	6.90
รวม	188	100.00

ตารางที่ 11 : จำนวนครั้งการเข้าร่วมประเพณีแซนโฎนตา

จำนวนครั้งการเข้าร่วมประเพณีแซนโฎนตา	จำนวน	ร้อยละ
1 ครั้ง	56	35.44
2 ครั้ง	45	28.48
3 ครั้ง	42	26.58
4 ครั้ง	2	1.27
5 ครั้ง	13	9.23
รวม	158	100.00

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

ตารางที่ 12 : การรับรู้ของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อประเพณีแซนโฎนตา

การรับรู้ต่อประเพณีแซนโฎนตา	$\overline{X}$	S.D.	ระดับการรับรู้ต่อประเพณีแซนโฎนตา
แสดงให้เห็นถึงการเคารพต่อผู้มีพระคุณที่ล่วงลับไปแล้ว	3.52	0.80	มากที่สุด
แสดงให้เห็นถึงความกตัญญูกตเวที	3.46	0.80	มาก
แสดงให้เห็นถึงความสามัคคีกลมเกลียวกันในสังคม	3.36	0.81	มาก
แสดงให้เห็นถึงลักษณะโครงสร้างทางสังคมของชาวไทยเชื้อสายเขมร	3.34	0.94	มาก
แสดงให้เห็นถึงการปลูกฝังการให้และความเมตตาเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	3.24	1.11	มาก
สร้างความสัมพันธ์อันดีของสมาชิกในครอบครัว	3.21	1.16	มาก
เป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัด	3.20	1.14	มาก
เป็นการสืบทอดความเชื่อเรื่องผีบรรพบุรุษ	3.08	1.20	มาก
ทำให้ญาติพี่น้องได้พบปะกัน	3.07	1.38	มาก
เป็นสิ่งแปลก น่าสนใจ	2.35	1.50	น้อย
เป็นความสนุกสนานบันเทิง	2.23	1.61	น้อย
เป็นเรื่องไสยศาสตร์งมงาย	1.59	1.32	น้อย

หมายเหตุ ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.49 ระดับน้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.50 – 2.49 ระดับน้อย
มีค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.50 – 3.49 ระดับมาก
มีค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.50 – 4.00 ระดับมากที่สุด
มีค่าเฉลี่ยเป็น 0 ไม่แสดงความคิดเห็น หรือไม่ทราบ

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

ตารางที่ 13 : ความคิดเห็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์ประเพณีแซนโฎนตา

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์ประเพณีแซนโฎนตา	จำนวน	ร้อยละ
ควรอนุรักษ์รูปแบบเดิม	171	91.00
ควรอนุรักษ์แต่ปรับเปลี่ยนให้ทันสมัย	17	9.00
ควรยกเลิก	-	-
รวม	188	100.00

<u>สรุป</u>

จากการศึกษาเรื่องการสื่อสารเพื่อสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มราชการ ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำท้องถิ่น และสมาชิกภายในครอบครัว ในเดือนกันยายน 2552 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักแต่ละกลุ่มมีความเห็นไปในแนวทางเดียวกันเกี่ยวกับความเป็นมา ความหมาย และวัตถุประสงค์ของประเพณีแซนโฎนตา โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประเพณีแซนโฎนตาเป็นอย่างดี ทั้งนี้เนื่องจากปราชญ์ชาวบ้านแต่ละคนเป็นคนสุรินทร์ตั้งแต่กำเนิด บ้างก็ได้บวชเรียนศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาและศิลปวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น บ้างก็เป็นผู้นำพิธีการต่างๆ ของประเพณีในชุมชน หรือบ้างก็เป็นศิลปินพื้นบ้านของจังหวัดสุรินทร์ เป็นต้น

หากพิจารณาถึงความแตกต่างของประเพณีแซนโฎนตาในปัจจุบันกับอดีต พบว่าสิ่งของเซ่นไหว้ในปัจจุบันมีปริมาณที่มากกว่าและครบครันกว่า อีกทั้งยังมีสิ่งอำนวยความสะดวกให้ได้มาซึ่งสิ่งของโดยง่าย สะดวก เพียงใช้เงินในการซื้อหา ทั้งนี้เกิดจากปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีที่เจริญและทันสมัยขึ้น นอกจากนี้ปัจจุบันยังมีการรณรงค์ให้ประเพณีแซนโฎนตาปลอดเหล้า โดยจะใช้น้ำมะพร้าวหรือน้ำเปล่าในการเซ่นไหว้แทน แม้จะเป็นเรื่องที่ขัดกับความเชื่อเดิมของประเพณี แต่ก็เป็นสิ่งที่ชาวไทยเชื้อสายเขมรยอมรับได้ เพราะสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ตลอดจนเกิดความวุ่นวาย การทะเลาะวิวาท และอุบัติเหตุต่างๆ ซึ่งสาเหตุส่วนใหญ่เกิดจากจากการดื่มสุรา และอีกประการหนึ่งที่สำคัญคือ ปัจจุบันหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนต่างเข้ามามีบทบาทในการสนับสนุน ส่งเสริม และอนุรักษ์ โดยจัดให้มีการปฏิบัติประเพณีแซนโฎนตาขึ้นที่บริเวณอนุสาวรีย์พระยาสุรินทรภักดีศรีณรงค์จางวางเป็นประจำทุกปี

แม้ว่าประเพณีแซนโฎนตาในปัจจุบันจะมีความแตกต่างจากอดีตในบางลักษณะ แต่ในอนาคตของประเพณีแซนโฎนตานี้ก็จะยังคงอยู่คู่กับชาวไทยเชื้อสายเขมรสุรินทร์ต่อไป เพราะ

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

เป็นประเพณีเป็นจิตวิญญาณของชาวไทยเชื้อสายที่ชาวสุรินทร์ยึดถือ มีการสืบทอดกันมาอย่างช้านานและจะดำรงอยู่สืบไป

สำหรับความหมายของสิ่งต่างๆ ในประเพณีแซนโฎนตา อาทิ สิ่งของเซ่นไหว้ต่างๆ ซึ่งมีทั้งผู้ที่รู้ความหมายและไม่รู้ความหมาย แต่สิ่งที่ทุกคนรับรู้ร่วมกันคือ การนำสิ่งของที่บรรพบุรุษชอบและเคยรับประทานเมื่อครั้งมีชีวิตอยู่มาใช้เซ่นไหว้ ซึ่งเป็นของที่บริสุทธิ์และได้จากการประกอบอาชีพของลูกหลานเอง นอกจากนี้ยังนิยมนำขนมที่มีในท้องถิ่นหรือผลไม้ดั้งเดิมที่บรรพบุรุษเคยรับประทานในอดีตมาใช้ในการเซ่นไหว้ อาทิ ส้ม เผือก มัน กล้วยน้ำว้า มะพร้าวอ่อน เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการนำสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ ที่จำเป็น อาทิ เครื่องนุ่งห่ม เครื่องประดับ แก้วแหวนเงินทองในการเซ่นไหว้ด้วย

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะมีผู้รู้ความหมายของสิ่งต่างๆในประเพณีแซนโฎนตา แต่ก็เป็นการรู้ความหมายในบางอย่างเท่านั้น ได้แก่ ข้าวต้มมัดแสดงให้เห็นถึงความสมัครสมานสามัคคี กล้วยน้ำว้าและส้มเขียวหวานแสดงให้เห็นถึงความโชคดี ข้าวตอกหมายถึงความเจริญงอกงาม เป็นต้น

ผู้ให้ข้อมูลหลักระบุถึงความต้องการที่จะปรับเปลี่ยนบางสิ่งบางอย่างของประเพณีแซนโฎนตา ได้แก่ การเปลี่ยนจากการใช้สุรามาใช้น้ำมะพร้าว ความต้องการให้บุคคลเปลี่ยนพฤติกรรมในการปฏิบัติประเพณี ตลอดจนความต้องการงบประมาณสนับสนุนในการจัดประเพณีและความต้องการผู้รู้เข้ามาปลูกฝังความรู้เกี่ยวกับประเพณีแซนโฎนตาให้กับเยาวชนและลูกหลานภายในท้องถิ่นนั้น ล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งที่จะช่วยธำรงไว้ซึ่งประเพณีอันดีงาม มิได้ทำให้วัฒนธรรมประเพณีเสียหาย

สำหรับการสื่อสารในการจัดประเพณีแซนโฎนตานั้น กลุ่มราชการต่างมีการประสานงานกันทั้งภายในหน่วยงานและภายนอกหน่วยงาน อันได้แก่ กลุ่มปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำท้องถิ่นและประชาชนภายในท้องถิ่น หากพิจารณาในมุมมองการสื่อสาร การไหลของข่าวสารเป็นไปในลักษณะการสื่อสารจากบนลงล่าง (Top-down Communication) เช่น หัวหน้าหน่วยงานได้แก่ นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์และวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์ มีการส่งข่าวสารมายังผู้ใต้บังคับบัญชาภายในหน่วยงาน และการสื่อสารตามแนวระนาบ (Horizontal Communication) คือ การสื่อสารภายในสมาชิกในครอบครัวเพื่อเชิญชวนให้เข้าร่วมประเพณีแซนโฎนตา นอกจากนี้ยังมีการสื่อสารจากล่างขึ้นบนด้วย (Bottom-up Communication) เช่น การประชุมเตรียมงานประเพณีแซนโฎนตาของชุมชนและประสานไปยังองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์เพื่อของบประมาณสนับสนุน หรือเข้าร่วมงานกับทางจังหวัด

ในขณะเดียวกันทิศทางการสื่อสารจะเป็นไปในลักษณะการสื่อสารแบบสองทาง (Two–way Communication) และถือว่าเป็นการสื่อสารอย่างเป็นทางการ เพราะเป็นการพูดคุยในที่ประชุมปรึกษาหารือ วางแผนในการเตรียมงานประเพณีแซนโฎนตา โดยบุคลากรฝ่ายต่างๆ ใน

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

หน่วยงานราชการ มีการแสดงความคิดเห็น มีการโต้ตอบกันโดยใช้ทั้งวัจนะภาษาและอวัจนะภาษา

นอกจากนี้การสื่อสารในการจัดประเพณีแซนโฎนตายังมีทิศทางการสื่อสารแบบทางเดียว (One-way Communication) ในลักษณะของการประสานงานกับประชาชนซึ่งมิได้ให้ความสนใจกับปฏิกิริยาสะท้อนกลับ เพียงแต่เป็นการสร้างการรับรู้ และเชิญชวนประชาชนให้เข้าร่วมประเพณีแซนโฎนตา

อย่างไรก็ตามลักษณะการสื่อสารอย่างไม่เป็นทางการ ยังมีให้เห็นและพบอยู่ทั่วไป เพราะเป็นการสื่อสารที่มนุษย์มีความเคยชิน และใช้ในชีวิตประจำวัน ทำให้เป็นการสื่อสารกันตามปกติ เพียงแต่เปลี่ยนหัวข้อสนทนามาเป็นเรื่องของงานประเพณี แต่การสื่อสารแบบไม่เป็นทางการระหว่างสมาชิกภายในชุมชนไม่ได้ส่งผลต่อการจัดเตรียมงานแต่อย่างใด เพียงแต่เป็นการบอกเล่าถึงงานประเพณีที่จะเกิดขึ้นและชักชวนกันไปร่วมงาน

เมื่อพิจารณาถึงกระบวนการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพในการสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา พบว่า ความสามารถในการสื่อสารและถ่ายทอดความรู้ของแต่ละบุคคล เป็นปัจจัยสำคัญ รวมทั้งสื่อในการถ่ายทอดทั้งสื่อบุคคล สื่อมวลชนภายในท้องถิ่น และสื่อประเพณี นอกจากนั้นการสืบทอดประเพณีจะสำเร็จได้ขึ้นอยู่กับสมาชิกในชุมชนที่ยังคงอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีแซนโฎนตาให้คงอยู่คู่กับชาวไทยเชื้อสายเขมรสุรินทร์ต่อไป

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

บทที่ 5
สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการสื่อสารเพื่อสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการสื่อสารที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ และสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด ตลอดจนปราชญ์ชาวบ้าน และสมาชิกภายในครอบครัว ใช้เพื่อสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา รวมทั้งเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา ตลอดจนการรับรู้ของประชาชนที่มีต่อประเพณีแซนโฎนตา

เนื่องจากการสื่อสารเพื่อสืบทอดประเพณีแซนโฎนตามีความเกี่ยวเนื่องและสัมพันธ์กับส่วนอื่นๆ ในสังคมอย่างสลับซับซ้อน ดังนั้นเพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายและครอบคลุมทุกส่วนทั้งหมด ผู้วิจัยจึงใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นวิธีการศึกษาโดยการใช้วิธีการสัมภาษณ์แนวลึก (In-depth Interview) เป็นหลัก กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักคือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา แบ่งออกเป็น 4 กลุ่มได้แก่ กลุ่มราชการ ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำท้องถิ่น และสมาชิกภายในครอบครัว

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลไปพร้อมๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูลตามหลักการของการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้ระยะเวลาเก็บข้อมูลตั้งแต่วันที่ 16 กันยายน 2552 ถึงวันที่ 27 ตุลาคม 2552 และทำการตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวม โดยใช้การตรวจสอบความเชื่อถือได้ของข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) และใช้การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้โดยการจำแนกประเภทข้อมูล (Typological Analysis) แล้วพิจารณาความสัมพันธ์ของข้อมูลชนิดต่างๆ ที่แบ่งไว้ โดยอิงจากวัตถุประสงค์และประเด็นหรือแนวคำถามการวิจัยที่กำหนดไว้เบื้องต้น

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อศึกษาการรับรู้ของประชาชนที่มีต่อประเพณีแซนโฎนตา โดยใช้แบบสอบถามซึ่งกลุ่มตัวอย่างคือประชาชนที่เข้าร่วมประเพณีแซนโฎนตาที่บริเวณอนุสาวรีย์พระยาสุรินทรภักดีศรีณรงค์จางวาง เมื่อวันที่ 16 กันยายน 2552 ตั้งแต่เวลา 12.00 น.ถึง 17.00 น. เมื่อได้ข้อมูลเรียบร้อยแล้ว จึงนำมาประมวลและวิเคราะห์ผลโดยใช้สถิติพรรณนาเพื่ออภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

<u>ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ</u>

ผู้วิจัยได้แบ่งประเด็นในการศึกษา คือ ความรู้เกี่ยวกับประเพณีแซนโฎนตา รูปแบบและกระบวนการสื่อสารในการจัดประเพณีแซนโฎนตา และปัจจัยด้านสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีที่มีความสัมพันธ์กับการสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา

1. <u>ความรู้เกี่ยวกับประเพณีแซนโฎนตา</u>

จากการศึกษาเรื่องความรู้เกี่ยวกับประเพณีแซนโฎนตา พบว่า ประเพณีแซนโฎนตาเป็นประเพณีที่มีความสำคัญกับชาวไทยเชื้อสายเขมรสุรินทร์ กระทำขึ้นเพื่อแสดงความกตัญญูรู้คุณต่อบรรพบุรุษ เป็นการทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้แก่ปู่ย่า ตายาย ตลอดจนบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว

ส่วนตำนานของประเพณีแซนโฎนตานั้นบ้างก็มีผู้ที่รู้ บ้างก็ไม่รู้ ซึ่งผู้ที่รู้ได้เล่าว่าประเพณีแซนโฎนตานั้นเกิดขึ้นจากพระเจ้าพิมพิสารทำบุญ แต่มิได้ส่งผลบุญให้เปรตและสัมภเวสี จึงทำให้วิญญาณต่างๆ ตามมาหลอกหลอน จนกระทั่งพระเจ้าพิมพิสารไปกราบทูลถามพระพุทธเจ้า ทำให้พระเจ้าพิมพิสารรู้และเข้าใจว่าการทำบุญนั้นจะต้องมีการกรวดน้ำ และระลึกถึงผู้ที่จะอุทิศส่วนบุญให้ รวมไปถึงวิญญาณไร้ญาติ สัมภเวสีต่างๆ ให้ได้รับส่วนบุญส่วนกุศลที่ได้กระทำ

ด้านความหมายและวัตถุประสงค์ของประเพณีนั้น มีความหลากหลายแตกต่างกันไป ได้แก่ ประเพณีแซนโฎนตาแสดงให้เห็นถึงการเคารพต่อผู้มีพระคุณที่ล่วงลับไปแล้ว แสดงออกถึงความกตัญญูกตเวที ความสามัคคีกลมเกลียวกันในสังคม นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นถึงลักษณะโครงสร้างทางสังคมของชาวไทยเชื้อสายเขมร การปลูกฝังการให้และความเมตตาเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ สร้างความสัมพันธ์อันดีของสมาชิกในครอบครัว อีกทั้งเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัด และเป็นการสืบทอดความเชื่อเรื่องผีบรรพบุรุษ ตลอดจนทำให้ญาติพี่น้องได้พบปะกัน แต่สิ่งหนึ่งที่ชาวไทยเชื้อสายเขมรยึดมั่นร่วมกันคือ ความกตัญญูกตเวที ถือเป็นหัวใจสำคัญของการปฏิบัติประเพณีแซนโฎนตา เพราะทำให้ผู้ปฏิบัติเกิดมงคลแก่ชีวิต ทำให้มีความสุขความเจริญ ประกอบอาชีพประสบผลสำเร็จ ดังนั้น ชาวไทยเชื้อสายเขมรสุรินทร์ทุกรุ่นตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จึงมีการประกอบพิธีแซนโฎนตาเป็นประจำทุกปี

แม้ว่าการปฏิบัติประเพณีแซนโฎนตาจะยังคงอยู่ แต่จากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้ประเพณีแซนโฎนตาในปัจจุบันมีความแตกต่างจากอดีต อาทิ เรื่องของเซ่นไหว้ ในอดีตมีการใช้สุรา สาโทซึ่งชาวไทยเชื้อสายเขมรสุรินทร์เป็นผู้ทำเอง แต่ปัจจุบันกระทรวงสาธารณสุขและสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ได้คำนึงถึงสุขภาพของประชาชนมากขึ้นจึงออกมารณรงค์ให้ใช้น้ำมะพร้าว น้ำหวาน หรือน้ำเปล่า แทนการใช้สุรา แม้ว่าจะเป็นการขัดต่อความเชื่อเดิมของประเพณี แต่ประชาชนบางส่วนก็สามารถยอมรับการเปลี่ยนแปลงได้ ในขณะที่บางส่วนก็ยังคงปฏิบัติตามความเชื่อเดิมของประเพณี

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

นอกจากนี้ปัจจุบันประเพณีแซนโฎนตายังได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ และสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์ ซึ่งในอดีตนั้นประชาชนจะกระทำกันตามกำลังทรัพย์ของตน มิได้มีหน่วยงานใดให้การสนับสนุน ด้านการคมนาคมก็ถือเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัด เนื่องจากปัจจุบันมีรถยนต์เป็นพาหนะทำให้เกิดความสะดวก รวดเร็วขึ้นในการเดินทาง ซึ่งในอดีตใช้การเดินเท้าหรือนั่งเกวียน

ส่วนเรื่องการประยุกต์ ตัดทอนขั้นตอนของประเพณีนั้นอาจด้วยข้อจำกัดด้านเวลา ทำให้ในปัจจุบันประชาชนบางท้องที่ตัดขั้นตอนบางอย่างออกไป อาทิ การไม่นำกระเชอโฎนตาไปที่วัด การตัดขั้นตอนของการเทกระเชอโฎนตาออก การไปเซ่นไหว้ตามครัวเรือนที่อยู่ในละแวกเดียวกันมีจำนวนน้อยลง

หากพิจารณาถึงความคงอยู่ของประเพณีแซนโฎนตาที่ไม่แตกต่างไปจากอดีต ได้แก่ เรื่องของวันที่ปฏิบัติประเพณีแซนโฎนตา ซึ่งยังคงปฏิบัติในวันขึ้น 14 ค่ำเดือน 10 จนถึงแรม 15 ค่ำ เดือน 10 นอกจากนี้ เรื่องของการไปเซ่นไหว้ตามครัวเรือนที่อยู่ในละแวกเดียวกัน ก็ยังคงดำรงอยู่ในบางท้องที่ มิได้สูญหายไปจากชาวไทยเชื้อสายเขมรสุรินทร์จนหมดสิ้น

อนึ่ง แม้ว่าในอนาคตโอกาสที่ประเพณีนี้จะสูญหายไปอาจด้วยสาเหตุหลายประการ อาทิ การไปทำงานต่างถิ่น การไม่เชื่อถือเรื่องการทำบุญเนื่องจากขาดศรัทธา ตลอดจนการไม่สนใจเกี่ยวกับประเพณีท้องถิ่นของตน แต่ในปัจจุบันชาวไทยเชื้อสายเขมรสุรินทร์ต่างยึดมั่นที่จะสืบทอดและปฏิบัติประเพณีนี้สืบไป

ด้านความหมายเกี่ยวกับของเซ่นไหว้ในประเพณีแซนโฎนตานั้น ชาวไทยเชื้อสายเขมรสุรินทร์เชื่อว่าสิ่งของที่นำมาบูชานั้นจะต้องเป็นสิ่งของที่บรรพบุรุษชอบและเคยรับประทานเมื่อครั้งมีชีวิต ซึ่งเป็นของที่บริสุทธิ์ และได้จากการประกอบอาชีพของลูกหลานเอง ชาวไทยเชื้อสายเขมรสุรินทร์จะนิยมนำขนมพื้นบ้านของท้องถิ่น อาทิ ข้าวต้มมัดทางมะพร้าว ขนมกันเตรือม ขนมนางเล็ด ขนมกันตาราง ฯลฯ นอกจากนี้ยังมีผลไม้ดั้งเดิมที่บรรพบุรุษเคยรับประทานในอดีต อาทิ ส้ม เผือก มัน กล้วยน้ำว้า มะพร้าวอ่อน เป็นต้น แต่หากพิจารณาถึงสิ่งของในการนำมาเซ่นไหว้บูชาพรรพบุรุษจะพบว่า ของเซ่นไหว้ทุกอย่างล้วนมีความหมายแฝงซึ่งถือเป็นคุณค่าที่แท้จริงของประเพณี เช่น ข้าวต้มมัด ความหมายของข้าวต้มมัดก็คือความเหนียว มีการผูกกันเป็นห่วงเป็นคู่ หมายถึงความสมัครสมานสามัคคีกัน กล้วยน้ำว้ากับส้มเขียวหวาน ถือเป็นผลไม้นำโชค ข้าวตอก หมายถึงความเจริญงอกงาม เป็นต้น

แม้ว่าการคงไว้ซึ่งบริบทเดิมของประเพณีจะเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ แต่จากยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ชาวไทยเชื้อสายเขมรสุรินทร์มองว่าบางสิ่งบางอย่างในประเพณีควรมีการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบัน อาทิ การเปลี่ยนจากการใช้สุรามาใช้น้ำมะพร้าว บุคคลเปลี่ยนพฤติกรรมในการปฏิบัติประเพณี ตลอดจนมีการงบประมาณสนับสนุนในการจัดประเพณี และจัดหาผู้รู้เข้ามาปลูกฝังความรู้เกี่ยวกับประเพณีแซนโฎนตาให้กับเยาวชนและ

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

ลูกหลานภายในท้องถิ่น การเปลี่ยนแปลงสิ่งต่างๆ เหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งที่จะช่วยธำรงไว้ซึ่งประเพณีอันดีงาม

2. <u>รูปแบบและกระบวนการสื่อสารในการจัดประเพณีแซนโฎนตา</u>

จากการศึกษาเรื่องการสื่อสารเพื่อสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา พบว่า รูปแบบและกระบวนการสื่อสารในการจัดประเพณีแซนโฎนตาสามารถแบ่งออกเป็น 3 ช่วง คือ การสื่อสารช่วงเตรียมงานประเพณี การสื่อสารช่วงการจัดงานประเพณี และการสื่อสารช่วงหลังจัดงานประเพณี

2.1 <u>รูปแบบและกระบวนการสื่อสารช่วงเตรียมงานประเพณี</u>

การสื่อสารในการเตรียมงานประเพณีแซนโฎนตาเกิดขึ้นในกลุ่มราชการ ปราชญ์ชาวบ้าน และผู้นำท้องถิ่น ส่วนใหญ่เป็นการสื่อสารแบบเป็นทางการ (Formal Communication) เพราะเป็นการพูดคุยกันในที่ประชุมระหว่างกลุ่มราชการ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์ กับปราชญ์ชาวบ้าน และผู้นำท้องถิ่น ทิศทางการสื่อสารเป็นแบบสองทาง (Two-way Communication) ระหว่างผู้นำกับสมาชิกและระหว่างสมาชิกกับสมาชิก เนื่องจากเมื่อผู้นำประชุมเพื่อระดมความคิดในแต่ละครั้ง จะมีการพูดคุยในที่ประชุมปรึกษาหารือ วางแผนในการเตรียมงานประเพณีแซนโฎนตา โดยบุคลากรฝ่ายต่างๆ ในหน่วยงานราชการ มีการแสดงความคิดเห็น มีการโต้ตอบกันโดยใช้ทั้งวัจนะภาษาและอวัจนะภาษาซึ่งก่อให้เกิดความเข้าใจขณะที่ทำการสื่อสารกัน อีกทั้งยังก่อให้เกิดทางเลือกมากขึ้นเพื่อเป็นข้อมูลในการตัดสินใจ

นอกจากนี้การสื่อสารในการจัดประเพณีแซนโฎนตายังมีทิศทางการสื่อสารแบบทางเดียว (One-way Communication) ในลักษณะของการประชาสัมพันธ์ประเพณีแซนโฎนตาที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์จัดขึ้นบริเวณอนุสาวรีย์พระยาสุรินทรภักดีศรีณรงค์จางวาง ผ่านทางวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และป้ายประชาสัมพันธ์ ซึ่งมิได้ให้ความสนใจกับปฏิกิริยาสะท้อนกลับ เพียงแต่เป็นการสร้างการรับรู้ และเชิญชวนประชาชนให้เข้าร่วมประเพณีแซนโฎนตา

ทิศทางการไหลของสารที่ใช้แบ่งเป็น 3 ลักษณะคือ ทิศทางการไหลของสารจากบนลงล่าง (Top-down Communication) ซึ่งเกิดจากกลุ่มราชการแจ้งเรื่องการจัดเตรียมงานประเพณีแซนโฎนตาแก่ปราชญ์ชาวบ้าน และผู้นำท้องถิ่น และทิศทางการไหลของสารตามแนวระนาบ (Horizontal Communication) ซึ่งเกิดจากการที่สมาชิกแสดงความคิดเห็นในหมู่สมาชิกด้วยกัน อาทิ การปรึกษาหารือของกลุ่มปราชญ์ชาวบ้าน เป็นต้น การสื่อสารลักษณะนี้ทำให้สมาชิกเกิดความเข้าใจในเรื่องที่สื่อสาร มีความเข้าใจเรื่องที่ทำการสื่อสาร มีความสบายใจที่จะสื่อสารและรู้สึกว่ามีส่วนร่วมในการสื่อสาร นอกจากนี้ยังมีการไหลของสารจากล่างขึ้นบน (Bottom-up Communication) ซึ่งเกิดจากภายในชุมชนได้ประชุมปรึกษาหารือกันเกี่ยวกับการจัดงาน

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

ประเพณีและส่งข่าวสารไปยังกลุ่มราชการเพื่อของบประมาณสนับสนุนในการเข้าร่วมงานกับทางจังหวัด

อย่างไรก็ตาม ลักษณะการสื่อสารแบบไม่เป็นทางการ (Informal Communication) ยังมีให้พบเห็นอยู่ทั่วไป เพราะเป็นการสื่อสารพื้นฐานที่มนุษย์ใช้อยู่จนเป็นความเคยชินและใช้ในชีวิตประจำวัน ทำให้เป็นการสื่อสารกันตามปกติ เพียงแต่เปลี่ยนหัวข้อสนทนามาเป็นเรื่องของการเตรียมงานประเพณี แต่การสื่อสารแบบไม่เป็นทางการระหว่างสมาชิกในท้องถิ่นนี้ไม่ได้ส่งผลต่อการการจัดเตรียมงานแต่อย่างใด เพียงแต่เป็นการบอกเล่าถึงประเพณีที่จะเกิดขึ้นและชักชวนกันไปร่วมงาน

2.2 <u>รูปแบบและกระบวนการสื่อสารช่วงการจัดงานประเพณี</u>

การสื่อสารช่วงการจัดงานประเพณีแซนโฎนตามีการสื่อสารทั้งแบบสองทาง (Two-way Communication) และการสื่อสารทางเดียว (One-way Communication) หากเป็นการจัดในระดับบุคคลหรือหมู่บ้านจะมีการสื่อสารแบบสองทาง (Two-way Communication) ซึ่งเป็นการสื่อสารที่ผู้ส่งสารและผู้รับสารต่างสลับบทบาทในการรับและส่งข่าวสารซึ่งกันและกัน มีการโต้ตอบกัน และสามารถที่จะตอบสนองต่อกันเพื่อสร้างความเข้าใจได้อย่างชัดเจน โดยใช้ทั้งวัจนะภาษาและอวัจนะภาษา ส่วนรูปแบบการสื่อสารเป็นแบบไม่เป็นทางการ (Informal Communication) ซึ่งปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจนในกระบวนการสื่อสารช่วงการจัดประเพณี เพราะเป็นการสื่อสารที่มนุษย์มีความเคยชิน และใช้ในชีวิตประจำวัน ทำให้เป็นการสื่อสารกันตามปกติ โดยเป็นการบอกเล่าความเป็นมาของประเพณี วัตถุประสงค์ในการจัดงาน และกิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้น

ส่วนกิจกรรมที่มีการสื่อสารทางเดียว (One-way Communication) จะเกิดในกรณีที่กิจกรรมนั้นผู้ส่งสารและผู้รับสารไม่ได้มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันโดยตรง ผู้รับสารจึงไม่สามารถที่จะสอบถามเกี่ยวกับสิ่งที่ตนสนใจกับผู้ส่งสารระหว่างที่เข้าร่วมกิจกรรมได้ อาทิ การทำพิธีบูชาบรรพบุรุษของปราชญ์ชาวบ้านบริเวณอนุสาวรีย์พระยาสุรินทรภักดีศรีณรงค์จางวาง การแสดงของศิลปินพื้นบ้าน เป็นต้น

ในช่วงการจัดประเพณีแซนโฎนตามีทิศทางการไหลของข่าวสารสองลักษณะคือ ทิศทางการไหลของสารจากบนลงล่าง (Top-down Communication) และทิศทางการไหลของสารในระดับเดียวกัน (Horizontal Communication) ซึ่งทิศทางการไหลของสารทั้งสองลักษณะได้ส่งผลต่อการจัดงานประเพณีแซนโฎนตา กล่าวคือ หากเป็นการสื่อสารจากบนลงล่างจะออกมาในรูปแบบแผนการจัดงานประเพณีแซนโฎนตาที่ถูกกำหนดจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ส่งมายังผู้ร่วมจัดงาน อาทิ รองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ และชุมชนต่างๆ

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

อย่างไรก็ตาม ถ้าเป็นการไหลของสารในระดับเดียวกัน เป็นการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้อยู่ในระดับหรือตำแหน่งเดียวกัน เช่น กลุ่มปราชญ์ชาวบ้านสื่อสารกันเพื่อจัดของบูชาบรรพบุรุษ เป็นต้น

2.3 รูปแบบและกระบวนการสื่อสารช่วงหลังจัดงานประเพณี

เมื่อเสร็จสิ้นจากการจัดประเพณีแซนโฎนตาแล้วจะมีการประชุมร่วมกันเพื่อสรุปและประเมินผลการจัดงาน ระหว่างองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์ ปราชญ์ชาวบ้าน และผู้นำท้องถิ่น ซึ่งเป็นการสื่อสารแบบเป็นทางการ (Formal Communication) เพราะเป็นการพูดคุยกันในที่ประชุมระหว่างกลุ่มราชการ และหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ทิศทางการสื่อสารเป็นแบบสองทาง (Two-way Communication) เพราะสมาชิกได้มีการแสดงและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันโดยใช้ทั้งวัจนะภาษาและอวัจนะภาษา และสลับบทบาทกันเป็นทั้งผู้รับสารและผู้ส่งสาร อาทิ ปราชญ์ชาวบ้านแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเครื่องเซ่นไหว้ว่าควรใช้น้ำมะพร้าวแทนสุรา ซึ่งในกรณีนี้ผู้ส่งสารคือ ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้รับสารคือ องค์การบริหารส่วนจังหวัด สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด และผู้นำท้องถิ่น จากนั้นจึงนำความคิดเห็นดังกล่าวมาหาข้อสรุปร่วมกันว่าควรปรับเปลี่ยนหรือยังคงเดิมโดยใช้หลักเหตุและผล

ทิศทางการไหลของสารเป็นการสื่อสารจากล่างขึ้นบน (Bottom-up Communication) เกิดจากการประชุมเพื่อสรุป และประเมินผลการจัดงานประเพณีแซนโฎนตา โดยผู้ให้ข้อมูลหลักแต่ละกลุ่มจะมีการประชุมกันภายในกลุ่ม จากนั้นจึงนำข้อสรุปของกลุ่มนำไปอภิปรายในการประชุมที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดจัดขึ้นอีกครั้ง เพื่อสรุปภาพรวมของงาน และนำไปพัฒนาและปรับปรุงการจัดงานในปีต่อไป

3. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา

จากการศึกษาพบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการสืบทอดประเพณีแซนโฎนตาได้แก่ ปัจจัยด้านสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

3.1 ปัจจัยด้านสังคม

ประเพณีแซนโฎนตาเป็นประเพณีที่แสดงออกถึงความกตัญญูกตเวทีต่อบรรพบุรุษ และอยู่คู่กับชาวไทยเชื้อสายเขมรสุรินทร์มาเป็นระยะเวลานาน แต่จากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้ประเพณีแซนโฎนตาถูกปรับเปลี่ยนไปในบางลักษณะ ได้แก่ การปรับเปลี่ยนด้านรูปลักษณ์ของประเพณี ดังจะเห็นได้จากการจัดให้มีการประกวดเครื่องจูนโฎนตา การจัดให้มีการแห่เครื่องเซ่นไหว้ เป็นต้น ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้ล้วนเป็นตัวกระตุ้นให้ประชาชนในท้องถิ่นเกิดความสนใจ และให้ความสำคัญกับประเพณีแซนโฎนตามากขึ้น

อย่างไรก็ตาม สิ่งที่เปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจนในประเพณีแซนโฎนตาก็คือ พฤติกรรมของคนที่มุ่งเน้นความสนุกสนาน จนมิได้คำนึงถึงคุณค่าของประเพณี อาทิ การดื่มสุราจนเกิดความวุ่นวายขึ้น ทำให้ปัจจุบันได้มีการรณรงค์ให้ใช้น้ำมะพร้าวแทนสุราในการบูชาบรรพบุรุษ

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

นอกจากนี้ จากสภาพสังคมที่มีการแข่งขันกันสูง จึงเกิดข้อจำกัดด้านเวลา การไปพบปะญาติพี่น้องหรือปฏิบัติประเพณีร่วมกันมีน้อยลง บ้างก็มิได้กลับภูมิลำเนา แต่เลือกที่จะจัดบูชาบรรพบุรุษในที่ที่ตนอาศัยอยู่ ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้ล้วนทำให้ประเพณีแซนโฎนตาต้องมีการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

3.2 <u>ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ</u>

ภาวะเศรษฐกิจที่มีการเปลี่ยนแปลง มิได้ส่งผลต่อจิตใจของประชาชนในท้องถิ่นในการจัดประเพณีแซนโฎนตา เพราะประชาชนในท้องถิ่นยังคงยึดถือและปฏิบัติประเพณีอยู่เป็นประจำทุกปี หากแต่ส่งผลต่อเครื่องเซ่นไหว้ที่นำมาบูชาบรรพบุรุษซึ่งอาจจะต้องลดจำนวนลงโดยต้องคำนึงถึงความเหมาะสมและสอดคล้องกับรายได้

นอกจากนี้ ภาวะเศรษฐกิจยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ประชาชนที่อยู่ต่างถิ่นกลับสู่ภูมิลำเนา เช่น หากเศรษฐกิจมีความคล่องตัว การกลับสู่ภูมิลำเนาของลูกหลานเพื่อไปร่วมงานประเพณีก็จะมีค่อนข้างสูง

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าภาวะเศรษฐกิจจะมีผลต่อเครื่องเซ่นไหว้ที่นำมาบูชาบรรพบุรุษ แต่หากพิจารณาถึงแก่นแท้ของประเพณีแล้วจะพบว่า การแสดงความกตัญญูกตเวทีต่อผู้มีพระคุณมีความสำคัญเหนือกว่าการคำนึงถึงเศรษฐกิจ

3.3 <u>ปัจจัยด้านเทคโนโลยี</u>

เทคโนโลยีถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อมนุษย์ และเข้ามามีบทบาทต่อชีวิตประจำวันเป็นอย่างมาก สำหรับประเพณีแซนโฎนตาแล้ว เทคโนโลยีที่ทันสมัยทำให้ประเพณีแซนโฎนตาเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น เช่น การมีรถยนต์ในการบรรทุกเครื่องเซ่นไหว้ ทำให้ประหยัดเวลา และสะดวก รวดเร็วในการเดินทาง การใช้เครื่องมือสมัยใหม่ในการทำขนมเพื่อได้ปริมาณขนมที่มากขึ้น และการใช้กล้องบันทึกภาพในการเก็บภาพการประกอบพิธีแซนโฎนตาเพื่อเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่

อย่างไรก็ตาม เทคโนโลยีที่ทันสมัยก็อาจทำให้อนุชนรุ่นหลังไม่เห็นคุณค่าของประเพณีเพราะสื่อสมัยใหม่เข้ามามีอิทธิพลต่อความเชื่อดั้งเดิม

<u>ผลการวิจัยเชิงปริมาณ</u>

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการรับรู้ของประชาชนที่มีต่อประเพณีแซนโฎนตา ซึ่งผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เคยได้ยินหรือทราบเกี่ยวกับประเพณีแซนโฎนตาซึ่งสื่อที่ผู้ตอบแบบสอบถามเคยได้ยินหรือเคยทราบเกี่ยวกับประเพณีแซนโฎนตามากเป็นลำดับที่ 1 คือ พ่อแม่/ผู้ปกครอง/ญาติพี่น้อง ส่วนการปฏิบัติประเพณีแซนโฎนตาในชุมชนที่ตนเองอยู่อาศัยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ระบุว่ายังคงมีการปฏิบัติอยู่ โดยเคยเข้าร่วมประเพณีแซนโฎนตาประมาณ 1-3 ครั้ง

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงการรับรู้ต่อประเพณีแซนโฎนตา โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้คือ

1. ประเพณีแซนโฎนตาแสดงให้เห็นถึงการเคารพต่อผู้มีพระคุณที่ล่วงลับไปแล้ว
2. แสดงให้เห็นถึงความกตัญญูกตเวที
3. แสดงให้เห็นถึงความสามัคคีกลมเกลียวกันในสังคม
4. แสดงให้เห็นถึงลักษณะโครงสร้างทางสังคมของชาวไทยเชื้อสายเขมร
5. แสดงให้เห็นถึงการปลูกฝังการให้และความเมตตาเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
6. สร้างความสัมพันธ์อันดีของสมาชิกในครอบครัว
7. เป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัด
8. เป็นการสืบทอดความเชื่อเรื่องผีบรรพบุรุษ
9. ทำให้ญาติพี่น้องได้พบปะกัน
10. ประเพณีแซนโฎนตาเป็นสิ่งแปลก น่าสนใจ
11. เป็นความสนุกสนานบันเทิง
12. เป็นเรื่องไสยศาสตร์งมงาย

นอกจากนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่าควรอนุรักษ์ประเพณีแซนโฎนตาในรูปแบบเดิมมากที่สุด และควรอนุรักษ์แต่ปรับเปลี่ยนให้ทันสมัย แต่ไม่มีผู้ใดระบุว่าควรยกเลิกประเพณีนี้

การศึกษาดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยได้ทราบมุมมองที่หลากหลายของประชาชนและได้ตระหนักว่าประเพณีแซนโฎนตาไม่ใช่ประเพณีที่ถูกลืมเลือน หากแต่เป็นประเพณีที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาตั้งแต่อดีต และจะยังคงอยู่คู่กับชาวไทยเชื้อสายเขมรสุรินทร์ต่อไป

<u>อภิปรายผลการวิจัย</u>

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การสื่อสารเพื่อสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา” สามารถนำมาอภิปรายผลตามประเด็นที่ศึกษา ดังนี้

<u>ความรู้เกี่ยวกับประเพณีแซนโฎนตา</u>

จากการศึกษาเรื่องความรู้เกี่ยวกับประเพณีแซนโฎนตา พบว่า ประเพณีแซนโฎนตาเป็นประเพณีที่มีความสำคัญกับชาวไทยเชื้อสายเขมรสุรินทร์ กระทำขึ้นเพื่อแสดงความกตัญญูรู้คุณต่อบรรพบุรุษ เป็นการทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้แก่ปู่ย่า ตายาย ตลอดจนบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว

ส่วนตำนานของประเพณีแซนโฎนตานั้นบ้างก็มีผู้ที่รู้ บ้างก็ไม่รู้ ซึ่งผู้ที่รู้ได้เล่าว่าประเพณีแซนโฎนตานั้นเกิดขึ้นจากพระเจ้าพิมพิสารทำบุญ แต่มิได้ส่งผลบุญให้เปรตและสัมภเวสี ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสุรชัย รัตนพนาวงษ์ (2549) โดยระบุว่า กษัตริย์องค์หนึ่งทรงพระนามว่าสิริรามา และมีพระราชโอรสที่เกิดจากพระมเหสีสามพระองค์ และยังมีพระราชโอรสที่เกิดจากสนมกำนัลอีกมากมาย เมื่อพระราชโอรสเติบใหญ่ พระราชโอรสองค์โตได้

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

ออกบวชจนสำเร็จเป็นพระอรหันต์ ชื่อปุสสะ ซึ่งพระเจ้าชัยเสนได้นิมนต์ให้มาประทับในพระราชวัง และถวายภัตตาหารทุกวันโดยพระองค์จะไม่ให้ใครได้ร่วมทำบุญด้วย ในกาลต่อมาเกิดศึกสงครามมาประชิดพระนคร พระราชโอรสทุกพระองค์ได้ออกปราบปรามจนสงครามสงบ พระเจ้าชัยเสนทรงปลาบปลื้มและประทานพรแก่พระราชโอรสเหล่านั้นว่าถ้าปรารถนาอะไรก็จะมอบให้ เหล่าพระราชโอรสได้กราบทูลขอทำบุญถวายทานพระปุสสะองค์ละ 3 เดือน พระเจ้าชัยเสนไม่ทรงยินยอม แต่พระองค์ก็ยอมผ่อนผัน เพราะได้ลั่นพระโอษฐ์แล้ว ทรงตรัสให้พระโอรสทำบุญกับพระปุสสะได้ในเวลา 3 เดือน เมื่อเป็นดังนี้ พระราชโอรสก็สั่งเบิกเงินจากท้องพระคลังมาให้เหล่าอำมาตย์มาจัดทำอาหาถวายพระปุสสะ เหล่าอำมาตย์ทั้งหลายรับไปปฏิบัติและกระทำด้วยความสุจริตใจเพียงในช่วงแรกๆ เท่านั้น ต่อมาก็เกิดความโลภยักยอกเงินทอง อาหารและของถวายพระอรหันต์ เมื่อครั้นตายลง พวกเขาเหล่านี้ก็กลายเป็นเปรตที่อดอยากหิวโหย ได้รับทุกขเวทนายิ่งนัก จึงพากันไปเข้าเฝ้าและถามพระกกุสันโธ ซึ่งเป็นพระพุทธเจ้าพระองค์แรกในภัทรกัปป์ว่าควรทำอย่างไรจึงจะพ้นทุกขเวทนา ท่านก็ตรัสให้รอถามพระพุทธเจ้าองค์ต่อไป เมื่อล่วงมาถึงพระพุทธเจ้าที่มีพระนามว่าพระโกนาคมโน เหล่าเปรตทั้งหลายก็เข้าเฝ้า และถามอีกว่าควรทำอย่างไรจึงจะพ้นทุกขเวทนา ท่านก็ตรัสให้รอถามพระพุทธเจ้าองค์ต่อไปเช่นกัน ครั้นเมื่อล่วงมาถึงพระพุทธเจ้าที่ทรงพระนามว่าพระกัสสโป เหล่าเปรตทั้งหลายได้ไปเข้าเฝ้าและไปถามข้อความเก่านั้นอีก ท่านก็ตรัสตอบว่า ในอนาคตจะมีพระพุทธเจ้ามีพระนามว่า พระสมณโคตโม เมื่อท่านตรัสรู้แล้วนั้นตัวนายอำมาตย์ที่รักษาท้องพระคลังที่เป็นเปรตจะกลับชาติมาเป็นพระเจ้าพิมพิสาร และจะได้มีโอกาสทำบุญทำกุศลต่อไป

เมื่อล่วงมาถึงสมัยพระพุทธเจ้า พระสมณโคตโม ซึ่งเป็นพระพุทธเจ้าองค์ที่สี่ เป็นพระพุทธเจ้าที่มาจากตระกูลศากยวงศ์ เปรตอำมาตย์ที่รักษาท้องพระคลังได้มาเกิดเป็นพระเจ้าพิมพิสาร ซึ่งพระองค์ก็ทำบุญทำกุศลอย่างมากมาย แต่ไม่ได้อุทิศส่วนบุญส่วนกุศลนี้ให้กับบรรดาญาติที่เป็นเปรตตนอื่นๆ ที่ต่างเฝ้ารอรับเอาส่วนบุญส่วนกุศล เปรตญาติเหล่านั้นจึงไม่อาจทนรอได้แล้ว เพราะเวลาได้ล่วงเลยมานานมากนับหลายแสนกัปป์ กว่าจะถึงสมัยพระพุทธเจ้าองค์ที่สี่นี้ เปรตเหล่านั้นต่างทนไม่ไหวจึงออกมาหลอกหลอน ขอส่วนบุญด้วยวิธีการต่างๆ เป็นที่น่าหวาดกลัว พระเจ้าพิมพิสารจึงได้นำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระพุทธเจ้า ซึ่งพระองค์ก็ให้พระเจ้าพิมพิสารทำบุญอุทิศส่วนกุศลไปให้เปรตเหล่านั้น เมื่อได้ฟังเช่นนั้น พระเจ้าพิมพิสารก็กลับมาและปฏิบัติตามคำแนะนำของพระพุทธเจ้า จนเปรตเหล่านั้นพ้นจากทุกขเวทนา ต่างกลับไปสู่สุขคติและไม่เคยมารบกวนพระองค์อีกเลย

ด้านความหมายและวัตถุประสงค์ของประเพณีนั้น มีความหลากหลายแตกต่างกันไป หากพิจารณาในมุมมองขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ก็อาจจะมุ่งดำเนินตามนโยบายของรัฐบาล หรือแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาของกระทรวงวัฒนธรรมที่มุ่งส่งเสริม สนับสนุนการ

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

พัฒนาการอนุรักษ์ฟื้นฟู ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น อีกทั้งยังมุ่งส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดเพื่อสร้างรายได้ให้ท้องถิ่น

ในขณะเดียวกัน หากพิจารณาในมุมมองของประชาชน จะเห็นได้ว่าทุกคนมีความตั้งใจและยึดมั่นกับประเพณีเป็นอย่างมาก เพราะทุกคนมีจุดประสงค์หลักเดียวกัน นั่นคือ การได้แสดงออกถึงความกตัญญูกตเวทีแก่บรรพบุรุษ สอดคล้องกับผลการศึกษาที่พบว่า ประเพณีแซนโฎนตาแสดงให้เห็นถึงการเคารพต่อผู้มีพระคุณที่ล่วงลับไปแล้ว แสดงออกถึงความกตัญญูกตเวที ความสามัคคีกลมเกลียวกันในสังคม นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นถึงลักษณะโครงสร้างทางสังคมของชาวไทยเชื้อสายเขมร การปลูกฝังการให้และความเมตตาเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ สร้างความสัมพันธ์อันดีของสมาชิกในครอบครัว อีกทั้งเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัด และเป็นการสืบทอดความเชื่อเรื่องผีบรรพบุรุษ ตลอดจนทำให้ญาติพี่น้องได้พบปะกัน แต่สิ่งหนึ่งที่ชาวไทยเชื้อสายเขมรยึดมั่นร่วมกันคือ ความกตัญญูกตเวที ถือเป็นหัวใจสำคัญของการปฏิบัติประเพณีแซนโฎนตา เพราะทำให้ผู้ปฏิบัติเกิดมงคลแก่ชีวิต ทำให้มีความสุขความเจริญ ประกอบอาชีพประสบผลสำเร็จ

แม้ว่าการปฏิบัติประเพณีแซนโฎนตาจะยังคงอยู่ แต่จากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้ประเพณีแซนโฎนตาในปัจจุบันมีความแตกต่างจากอดีต อาทิ เรื่องของเซ่นไหว้ ในอดีตมีการใช้สุรา สาโทซึ่งชาวไทยเชื้อสายเขมรสุรินทร์เป็นผู้ทำเอง แต่ปัจจุบันกระทรวงสาธารณสุขและสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ได้คำนึงถึงสุขภาพของประชาชนมากขึ้นจึงออกมารณรงค์ให้ใช้น้ำมะพร้าว น้ำหวาน หรือน้ำเปล่า แทนการใช้สุรา แม้ว่าจะเป็นการขัดต่อความเชื่อเดิมของประเพณี แต่ประชาชนบางส่วนก็สามารถยอมรับการเปลี่ยนแปลงได้ ในขณะที่บางส่วนก็ยังคงปฏิบัติตามความเชื่อเดิมของประเพณี

นอกจากนี้ปัจจุบันประเพณีแซนโฎนตายังได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ และสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์ ซึ่งในอดีตนั้นประชาชนจะกระทำกันตามกำลังทรัพย์ของตน มิได้มีหน่วยงานใดให้การสนับสนุน ด้านการคมนาคมก็ถือเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัด เนื่องจากปัจจุบันมีรถยนต์เป็นพาหนะทำให้เกิดความสะดวก รวดเร็วขึ้นในการเดินทาง ซึ่งในอดีตใช้การเดินเท้าหรือนั่งเกวียน

ในอดีต ประเพณีแซนโฎนตานั้นมีขั้นตอนในการปฏิบัติค่อนข้างมากตั้งแต่การเซ่นไหว้ผีในวันสารทเล็ก (ขึ้น 14 ค่ำ เดือน 10) และระหว่างเวลาจากช่วงสารทเล็กจนกระทั่งสารทใหญ่ (แรม 15 ค่ำ เดือน 10) จะมีพิธีกันซงหรือพิธีทำบุญเลี้ยงพระ จนกระทั่งเมื่อถึงวันสารทใหญ่ก็จะมีการทำบุญบูชาบรรพบุรุษอีกครั้ง ต่อจากนั้นจะมีการนำกระเชอโฎนตาหรือกระจือโฎนตาไปที่วัด มีพิธีของการบายเบ็นหรือบายเบิดตะโบร และเทกระเชอโฎนตาในขั้นตอนสุดท้าย (ศิริพร สุเมธารัตน์, 2543; สุรชัย รัตนพนาวงษ์, 2549) แต่ปัจจุบันสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้ประชาชนบางท้องที่ตัดขั้นตอนบางอย่างของประเพณีออกไป อาทิ การไม่นำกระเชอโฎนตาไป

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

ที่วัด การตัดขั้นตอนของการเทกระเชอโฎนตาออก การไปเซ่นไหว้ตามครัวเรือนที่อยู่ในละแวกเดียวกันมีจำนวนน้อยลง

หากพิจารณาถึงความคงอยู่ของประเพณีแซนโฎนตาที่ไม่แตกต่างไปจากอดีต ได้แก่ เรื่องของวันที่ปฏิบัติประเพณีแซนโฎนตา การไปเซ่นไหว้ตามครัวเรือนที่อยู่ในละแวกเดียวกัน ก็ยังคงดำรงอยู่ในบางท้องที่ มิได้สูญหายไปจากชาวไทยเชื้อสายเขมรสุรินทร์

อนึ่ง แม้ว่าในอนาคตโอกาสที่ประเพณีนี้จะสูญหายไปอาจด้วยสาเหตุหลายประการ อาทิ การไปทำงานต่างถิ่น การไม่เชื่อถือเรื่องการทำบุญเนื่องจากขาดศรัทธา ตลอดจนการไม่สนใจเกี่ยวกับประเพณีท้องถิ่นของตน แต่ในปัจจุบันชาวไทยเชื้อสายเขมรสุรินทร์ต่างยึดมั่นที่จะสืบทอดและปฏิบัติประเพณีนี้สืบไป

หากพิจารณาถึงสิ่งของในการนำมาเซ่นไหว้บูชาพรรพบุรุษจะพบว่า นอกจากข้าวต้มมัด ซึ่งหมายถึงความสมัครสมานสามัคคีกัน กล้วยน้ำว้าและส้มเขียวหวานเป็นผลไม้นำโชค ข้าวตอก หมายถึงความเจริญงอกงาม

ผู้วิจัยยังได้ศึกษาถึงความหมายของสิ่งต่างๆ ในประเพณีแซนโฎนตาจากเอกสารวิชาการ พบว่า ในการเซ่นไหว้ในประเพณีแซนโฎนตายังมีขนมชนิดอื่นๆ ซึ่งก็มีความหมายแฝงอยู่ด้วย เช่น ขนมชั้น หมายถึง ลำดับชั้นของเครือญาติ ขนมกง หมายถึง กงล้อหรือวงล้อที่หมุนไปไม่มีที่สิ้นสุด เปรียบเสมือนการทำความดีที่ไม่มีที่สิ้นสุด หรืออาจหมายรวมถึง กงล้อธรรมจักรในพระพุทธศาสนา ซึ่งมีความหมายในเรื่องคุณธรรมและความดีเช่นเดียวกัน ขนมนางเล็ดและขนมฝักบัว เปรียบเสมือนคุณความดีที่เจริญงอกงามแผ่ขยายออกไปไม่มีที่สิ้นสุด ขนมกระยาสารท ถือเอาความหมายที่เนื้อขนมเกาะติดกันเป็นก้อน ญาติมิตรก็จะเกาะเกี่ยวสัมพันธ์กันไม่กระจัดกระจาย ขนมเทียนถือเอาความหมายที่ลักษณะสัณฐานเป็นรูปสามเหลี่ยมปิรามิดห่อเป็นก้อนๆ และมีความเหนียว เปรียบเสมือนความเป็นกลุ่มก้อนของวงศ์เครือญาติ เป็นต้น นอกจากนี้ ผลไม้ที่นำมาใช้ในการเซ่นไหว้ก็มีความหมายเช่นกัน อาทิ มะพร้าว ผลไม้ที่มีเนื้อและน้ำที่สะอาดบริสุทธิ์ในผล เปรียบเสมือนจิตใจของลูกหลานที่ใสสะอาดไม่ขุ่นข้องหมองใจกัน เป็นต้น

แม้ว่าการคงไว้ซึ่งบริบทเดิมของประเพณีจะเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ แต่จากยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ชาวไทยเชื้อสายเขมรสุรินทร์มองว่าบางสิ่งบางอย่างในประเพณีควรมีการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบัน อาทิ การเปลี่ยนจากการใช้สุรามาใช้น้ำมะพร้าว บุคคลเปลี่ยนพฤติกรรมในการปฏิบัติประเพณี ตลอดจนมีการงบประมาณสนับสนุนในการจัดประเพณี และจัดหาผู้รู้เข้ามาปลูกฝังความรู้เกี่ยวกับประเพณีแซนโฎนตาให้กับเยาวชนและลูกหลานภายในท้องถิ่น การเปลี่ยนแปลงสิ่งต่างๆ เหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งที่จะช่วยธำรงไว้ซึ่งประเพณีอันดีงาม มิได้ทำให้วัฒนธรรมประเพณีเสียหาย ซึ่งสอดคล้องกับคุณลักษณะของวัฒนธรรมประเพณีจากมุมมองทางการสื่อสารคือ วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ แม้ว่าแก่นหลักของวัฒนธรรมประเพณีจะต่อต้านการเปลี่ยนแปลง แต่ปัจจุบันวัฒนธรรมประเพณีต้อง

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

เผชิญกับความคิดของบุคคลในสังคม และค่านิยมสมัยใหม่ ทำให้วัฒนธรรมประเพณีต้องมีการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้อง เหมาะสมกับบุคคลในสังคม (จุฑาพรรธ์ ผดุงชีวิต, 2551; พวงผกา ประเสริฐศิลป์, 2541)

<u>รูปแบบและกระบวนการสื่อสารในการจัดประเพณีแซนโฎนตา</u>

1.<u>รูปแบบและกระบวนการสื่อสารในช่วงเตรียมงานประเพณีแซนโฎนตา</u>

จากการศึกษารูปแบบและกระบวนการสื่อสารในการจัดประเพณีแซนโฎนตา พบว่า การสื่อสารในช่วงเตรียมงานประเพณีแซนโฎนตาเกิดขึ้นในกลุ่มราชการ ปราชญ์ชาวบ้าน และผู้นำท้องถิ่น ซึ่งสาเหตุเกิดจากผู้ให้ข้อมูลหลักทั้ง 3 กลุ่มนี้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา โดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบและสนับสนุนงบประมาณ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเป็นผู้ดูแลด้านพิธีกรรม ปราชญ์ชาวบ้านเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านประเพณี และผู้นำท้องถิ่นเป็นตัวกลางในการประสานไปยังประชาชนในท้องถิ่น ทิศทางการสื่อสารจึงเป็นแบบสองทาง (Two-way Communication) ระหว่างผู้นำกับสมาชิกและระหว่างสมาชิกกับสมาชิก เนื่องจากเมื่อผู้นำประชุมเพื่อระดมความคิดในแต่ละครั้ง จะมีการพูดคุยในที่ประชุมปรึกษาหารือ วางแผนในการเตรียมงานประเพณีแซนโฎนตา โดยบุคลากรฝ่ายต่างๆ ในหน่วยงานราชการ มีการแสดงความคิดเห็น มีการโต้ตอบกัน ทำให้ผู้ส่งสารและผู้รับสารสามารถที่จะสนองต่อกันเพื่อสร้างความเข้าใจได้อย่างชัดเจน (ปรมะ สตะเวทิน, 2533) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของพวงชมพู ไชยอาลา (2543) พบว่า การสื่อสารในการเตรียมงานประเพณีบุญบั้งไฟในหมู่บ้านนั้น มีทิศทางการสื่อสารสองทาง (Two - way Communication) ระหว่างผู้นำกับสมาชิกและสมาชิกกับสมาชิก โดยการสื่อสารระหว่างผู้นำกับสมาชิกจะเริ่มจากผู้นำจะแจ้งเรื่องต่างๆ ให้สมาชิกทราบเมื่อสมาชิกได้รับทราบและเกิดความสงสัยก็จะสามารถซักถามได้ทันที

เนื่องจากการจัดประเพณีแซนโฎนตาเป็นการดำเนินการขององค์การบริหารส่วนจังหวัดและสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด การสื่อสารที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่จึงออกมาในรูปแบบการสื่อสารแบบเป็นทางการ (Formal Communication) เพราะเป็นการพูดคุยในที่ประชุมและมีการทำหนังสือราชการในการแจ้งข้อมูลข่าวสารและขอความร่วมมือจากหน่วยงานและชุมนต่างๆ ในการเข้าร่วมงานประเพณีแซนโฎนตา สอดคล้องกับแนวคิดของพัชนี เชยจรรยา และคณะ (2541) คือ ช่องทางการสื่อสารแบบเป็นทางการ เป็นการสื่อสารที่มีระเบียบแบบแผนคำนึงถึงบทบาทหน้าที่และตำแหน่งของผู้ส่งสารและผู้รับสารเป็นสำคัญ การสื่อสารในลักษณะนี้อาจเป็นลายลักษณ์อักษร เช่น ประกาศแจ้งนโยบาย คำสั่งปฏิบัติงาน หรืออาจเป็นการสื่อสารที่ไม่ใช่ลายลักษณ์อักษรแต่อาศัยการพูดจา เช่น การสั่งงานโดยตรง

นอกจากนี้ สารที่ใช้ในการสื่อสารช่วงเตรียมงานประเพณีแซนโฎนตามีทั้งวัจนะภาษา (Verbal Message) และอวัจนะภาษา (Non-verbal Message) เพราะมีการพูดคุยในการประชุมและมีการแสดงออกทางสีหน้าเมื่อมีความคิดเห็นที่เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยเรื่องกระบวนการสื่อสารเพื่อการธำรงรักษางานประเพณีรับบัว ของอำเภอบางพลี

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

จังหวัดสมุทรปราการของศิรดา พงษ์ภมร (2547) พบว่า ในการถ่ายทอดวิธีการตกแต่งเรือเพื่อเข้าประกวดใช้การปฏิบัติจริงเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอด ผู้ถ่ายทอดจะทำการสื่อสารโดยใช้ทั้งวัจนะภาษาและอวัจนะภาษาในการถ่ายทอด ซึ่งทำให้ผู้รับการถ่ายทอดสามารถเข้าใจได้ง่ายขึ้น เพราะเห็นได้จริง ได้ปฏิบัติ รวมทั้งมีการอธิบายให้เข้าใจ

อย่างไรก็ตาม การสื่อสารในการจัดประเพณีแซนโฎนตายังมีทิศทางการสื่อสารแบบทางเดียว (One-way Communication) ในลักษณะของการประชาสัมพันธ์ประเพณีแซนโฎนตา ผ่านทางวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และป้ายประชาสัมพันธ์ ซึ่งมิได้ให้ความสนใจกับปฏิกิริยาสะท้อนกลับ เพียงแต่เป็นการสร้างการรับรู้ และเชิญชวนประชาชนให้เข้าร่วมประเพณีแซนโฎนตา สอดคล้องกับแนวคิดของปรมะ สตะเวทิน (2533) ที่ว่าการสื่อสารแบบทางเดียวคือการสื่อสารที่ผู้ส่งสารถ่ายทอดข่าวสารไปยังผู้รับสารแต่เพียงฝ่ายเดียว โดยไม่เปิดโอกาสให้ผู้รับสารได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือซักข้อสงสัย ทำให้ปริมาณข้อมูลสะท้อนกลับ (Feedback) มีน้อยหรือไม่มีเลย หรือมิฉะนั้นผู้ให้การสื่อสารก็ไม่สนใจกับปฏิกิริยาสะท้อนกลับนั้น ซึ่งการสื่อสารแบบนี้จะมีลักษณะเป็นไปในรูปแบบของนโยบาย คำสั่งของผู้บริหารหรือผู้นำ ซึ่งอาจจะผ่านสื่อต่างๆ เช่น เสียงตามสาย หรือเอกสารสิ่งพิมพ์ต่างๆ

ทิศทางการไหลของสารที่ใช้แบ่งเป็น 3 ลักษณะคือ ทิศทางการไหลของสารจากบนลงล่าง (Top-down Communication) ซึ่งเกิดจากกลุ่มราชการแจ้งเรื่องการจัดเตรียมงานประเพณีแซนโฎนตาแก่ปราชญ์ชาวบ้าน และผู้นำท้องถิ่น และทิศทางการไหลของสารตามแนวระนาบ (Horizontal Communication) ซึ่งเกิดจากการที่สมาชิกแสดงความคิดเห็นในหมู่สมาชิกด้วยกัน อาทิ การปรึกษาหารือของกลุ่มปราชญ์ชาวบ้าน เป็นต้น การสื่อสารลักษณะนี้ทำให้สมาชิกเกิดความเข้าใจในเรื่องที่สื่อสาร มีความเข้าใจเรื่องที่ทำการสื่อสาร มีความสบายใจที่จะสื่อสารและรู้สึกว่ามีส่วนร่วมในการสื่อสาร นอกจากนี้ยังมีการไหลของสารจากล่างขึ้นบน (Bottom-up Communication) ซึ่งเกิดจากภายในชุมชนได้ประชุมปรึกษาหารือกันเกี่ยวกับการจัดงานประเพณีและส่งข่าวสารไปยังกลุ่มราชการเพื่อของบประมาณสนับสนุนในการเข้าร่วมงานกับทางจังหวัด ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสงกรานต์ กาวี (2548) พบว่า รูปแบบการสื่อสารผ่านประเพณีผีมด-ผีเม็ง มีการไหลของข่าวสารทั้งจากบนลงล่าง จากล่างขึ้นบน และการสื่อสารตามแนวระนาบ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของพวงชมพู ไชยอาลา (2543) พบว่า การสื่อสารในช่วงของการจัดเตรียมงานประเพณีบุญบั้งไฟในหมู่บ้าน มีทิศทางการไหลของสารมี 3 ลักษณะคือการสื่อสารจากบนลงล่าง (Top-down Communication) ซึ่งจะเกิดระหว่างผู้นำแจ้งเรื่องราวต่างๆแก่สมาชิก การสื่อสารจากล่างขึ้นบน (Bottom-up Communication) จะเกิดระหว่างผู้นำได้รับทราบความต้องการของสมาชิกจากการเข้าร่วมประชุม และการสื่อสารตามแนวราบ (Horizontal Communication) ซึ่งจะเกิดระหว่างสมาชิกแสดงความคิดเห็นในหมู่สมาชิกด้วยกันการสื่อสารลักษณะนี้ทำให้สมาชิกเกิดความเข้าใจในเรื่องที่สื่อสาร มีความเข้าใจในเรื่องที่ทำการสื่อสาร มีความสบายใจที่จะสื่อสารและรู้สึกว่ามีส่วนร่วมในการสื่อสาร

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

นอกจากนี้ ลักษณะการสื่อสารแบบไม่เป็นทางการ (Informal Communication) ก็ถูกนำมาใช้ในการสื่อสารช่วงการเตรียมงานประเพณีแซนโฎนตาของกลุ่มประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งมีการพูดคุยเกี่ยวกับประเพณีที่จะเกิดขึ้นและชักชวนกันไปร่วมงาน สอดคล้องกับการศึกษาของ พวงชมพู ไชยอาลา (2543) พบว่า การสื่อสารที่ไม่เป็นทางการทำให้สมาชิกสามารถสื่อสารในขณะที่มีการถ่ายทอดความรู้ของประเพณีบุญบั้งไฟในคุ้มบ้านได้ง่าย เพราะเป็นการสื่อสารพื้นฐานที่มนุษย์ใช้อยู่จนเป็นความเคยชินและใช้ในชีวิตประจำวัน

2.<u>รูปแบบและกระบวนการสื่อสารในช่วงการจัดงานประเพณี</u>

จากการศึกษารูปแบบและกระบวนการสื่อสารในช่วงการจัดประเพณีแซนโฎนตา พบว่า การสื่อสารในช่วงการจัดงานประเพณีแซนโฎนตามีการสื่อสารทั้งแบบสองทาง (Two-way Communication) และการสื่อสารทางเดียว (One-way Communication) เช่น การทำพิธีบูชาบรรพบุรุษของปราชญ์ชาวบ้านบริเวณอนุสาวรีย์พระยาสุรินทรภักดีศรีณรงค์จางวาง การแสดงของศิลปินพื้นบ้านสอดคล้องกับการศึกษากฤษฎา สุริยวงศ์ (2549) เรื่องการสื่อสารเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านทรงไทยปลายโพงพาง พบว่า รูปแบบการสื่อสารมีทั้งแบบสองทางและการสื่อสารทางเดียว ซึ่งมีการสื่อสารที่เป็นแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ

ในช่วงจัดงานประเพณีแซนโฎนตา การสื่อสารอย่างไม่เป็นทางการ (Informal Communication) จะปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจน ทั้งนี้เนื่องจากเป็นการสื่อสารที่มนุษย์มีความเคยชิน และใช้ในชีวิตประจำวัน โดยเกิดจากความสนิทสนมคุ้นเคย หรือจากความสัมพันธ์ส่วนตัว โดยมีการพบปะพูดคุยสนทนากัน มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารความคิดเห็นระหว่างกัน ซึ่งในที่นี้เป็นเรื่องการบอกเล่าความเป็นมาของประเพณีแซนโฎนตา วัตถุประสงค์ในการจัดงาน และกิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้น

นอกจากนี้ สารที่ใช้ในการสื่อสารช่วงจัดงานประเพณีแซนโฎนตามีทั้งวัจนะภาษา (Verbal Message) และอวัจนะภาษา (Non-verbal Message) สอดคล้องกับการศึกษาของธารินี ธาดาดุสิตา (2547) เรื่องกระบวนการสื่อสารผ่านคุตบะฮฺวันศุกร์ของชาวไทยมุสลิม พบว่า กลยุทธ์ในการบรรยายคุตบะฮฺวันศุกร์มีเนื้อหาในการบรรยาย ซึ่งเป็นแบบวัจนะภาษาและยังมีอวัจนะภาษาเป็นตัวประกอบด้วย

อนึ่ง หากจะให้การสื่อสารเกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และมีความเข้าใจที่ตรงกันระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร จำเป็นที่จะต้องใช้การสื่อสารทั้งแบบวัจนะภาษา (Verbal Message) และอวัจนะภาษา (Non-verbal Message) (พัชนี เชยจรรยา และคณะ, 2541)

ในช่วงการจัดประเพณีแซนโฎนตามีทิศทางการไหลของข่าวสารสองลักษณะคือ ทิศทางการไหลของสารจากบนลงล่าง (Top-down Communication) และทิศทางการไหลของสารในระดับเดียวกัน (Horizontal Communication) ซึ่งทิศทางการไหลของสารทั้งสองลักษณะได้ส่งผลต่อการจัดงานประเพณีแซนโฎนตา กล่าวคือ หากเป็นการสื่อสารจากบนลงล่างจะ

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

ออกมาในรูปแบบแผนการจัดงานประเพณีแซนโฎนตาที่ถูกกำหนดจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ส่งมายังผู้ร่วมจัดงาน อาทิ รองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ และชุมชนต่างๆ แต่ถ้าเป็นการไหลของสารในระดับเดียวกัน จะเป็นการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้อยู่ในระดับหรือตำแหน่งเดียวกัน เช่น กลุ่มปราชญ์ชาวบ้านสื่อสารกันเพื่อจัดของบูชาบรรพบุรุษ เมื่อพิจารณาแล้วสอดคล้องกับการศึกษาศิรดา พงษ์ภมร (2547) พบว่า การสื่อสารในการเตรียมการจัดงานประเพณีรับบัว มีทิศทางการไหลของข่าวสาร 2 ลักษณะคือ การสื่อสารจากบนลงล่าง และการสื่อสารในระดับเดียวกัน กล่าวคือ การสื่อสารเพื่อจะเตรียมการจัดงาน จะเริ่มจากผู้นำแจ้งสมาชิกทราบถึงวันที่จะจัด ซึ่งส่วนใหญ่ตรงกับวันเข้าพรรษา การสื่อสารลักษณะนี้เป็นการสื่อสารจากบนลงล่าง (Top-down Communication) เพราะสมาชิกในชุมชนไม่มีสิทธิคัดค้าน เนื่องจากได้มีการกำหนดไว้แล้ว ซึ่งถึงแม้สมาชิกในชุมชนจะไม่ได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในจุดนี้ แต่ก็ไม่มีใครคัดค้าน เพราะแม้จะกำหนดให้งานประเพณีเกิดขึ้นวันใดประชาชนก็พร้อมจะไปร่วมงานได้ทุกเมื่อ เมื่อทราบวันจัดงานประเพณีที่แน่นอนแล้ว การสื่อสารในระดับเดียวกัน (Horizontal Communication) จะเริ่มเกิดขึ้น กล่าวคือจะมีการบอกต่อกันไป และชักชวนให้มาเที่ยวงาน

3. <u>รูปแบบและกระบวนการสื่อสารช่วงหลังจัดงานประเพณี</u>

เมื่อเสร็จสิ้นจากการจัดประเพณีแซนโฎนตาแล้วจะมีการประชุมร่วมกันเพื่อสรุปและประเมินผลการจัดงาน ระหว่างองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์ ปราชญ์ชาวบ้าน และผู้นำท้องถิ่น ซึ่งเป็นการสื่อสารแบบเป็นทางการ (Formal Communication) เพราะเป็นการพูดคุยกันในที่ประชุมระหว่างกลุ่มราชการ และหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องซึ่งสอดคล้องกับลักษณะการใช้การสื่อสารโดยระบุว่า การสื่อสารแบบเป็นทางการ (Formal Communication) เป็นการสื่อสารที่มีระเบียบแบบแผน คำนึงถึงบทบาทหน้าที่และตำแหน่งของผู้ส่งสารและผู้รับสารเป็นสำคัญ การสื่อสารในลักษณะนี้อาจเป็นลายลักษณ์อักษร เช่น ประกาศแจ้งนโยบาย คำสั่งปฏิบัติงาน หรืออาจเป็นการสื่อสารที่ไม่ใช่ลายลักษณ์อักษรแต่อาศัยการพูดจา เช่น การสั่งงานโดยตรง

ทิศทางการสื่อสารเป็นแบบสองทาง (Two-way Communication) เพราะสมาชิกได้มีการแสดงและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันโดยใช้ทั้งวัจนะภาษาและอวัจนะภาษา และสลับบทบาทกันเป็นทั้งผู้รับสารและผู้ส่งสาร อาทิ ปราชญ์ชาวบ้านแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเครื่องเซ่นไหว้ว่าควรใช้น้ำมะพร้าวแทนสุรา ซึ่งในกรณีนี้ผู้ส่งสารคือ ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้รับสารคือ องค์การบริหารส่วนจังหวัด สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด และผู้นำท้องถิ่น จากนั้นจึงนำความคิดเห็นดังกล่าวมาหาข้อสรุปร่วมกันว่าควรปรับเปลี่ยนหรือยังคงเดิมโดยใช้หลักเหตุและผล ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของพวงชมพู ไชยอาลา (2543) พบว่า การสื่อสารในการเตรียมงานประเพณีบุญบั้งไฟในหมู่บ้าน มีทิศทางการสื่อสารสองทาง (Two-way Communication)

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

ระหว่างผู้นำกับสมาชิกและระหว่างสมาชิกกับสมาชิก ซึ่งก่อให้เกิดความเข้าใจขณะที่ทำการสื่อสารกัน อีกทั้งมีผลต่อการเกิดทางเลือกที่มากมายเพื่อเป็นข้อมูลในการตัดสินใจ

ทิศทางการไหลของสารเป็นการสื่อสารจากล่างขึ้นบน (Bottom-up Communication) เกิดจากการประชุมเพื่อสรุป และประเมินผลการจัดงานประเพณีแซนโฎนตา โดยผู้ให้ข้อมูลหลักแต่ละกลุ่มจะมีการประชุมกันภายในกลุ่ม จากนั้นจึงนำข้อสรุปของกลุ่มนำไปอภิปรายในการประชุมที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดจัดขึ้นอีกครั้ง เพื่อสรุปภาพรวมของงาน และนำไปพัฒนาและปรับปรุงการจัดงานในปีต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของพรทิพย์ ชนะค้า (2547) พบว่า ทิศทางการไหลของสารจากล่างขึ้นบนของการสื่อสารเพื่อเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นของปราชญ์ชาวบ้านจังหวัดบุรีรัมย์นั้น ได้แก่ การสื่อสารระหว่างปราชญ์ชาวบ้านกับเจ้าหน้าที่พัฒนาจากหน่วยงานต่างๆ อาทิ เกษตรจังหวัด เกษตรอำเภอ เจ้าหน้าที่จากกระทรวงสาธารณสุข เป็นต้น และการสื่อสารกับผู้นำในหมู่บ้าน ทั้งนี้ในกรณีที่ปราชญ์ชาวบ้านไม่ได้มีตำแหน่งผู้นำในหมู่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้านจะใช้การสื่อสารเรื่องการเกษตรไปยังผู้นำในหมู่บ้าน เพื่อให้ผู้นำในหมู่บ้านไปบอกต่อแก่ชาวบ้าน ซึ่งชาวบ้านจะปฏิบัติมากกว่า เนื่องจากชาวบ้านให้ความเคารพนับถือ และมักปฏิบัติตามผู้นำของตน

<u>ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา</u>

จากการศึกษาพบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการสืบทอดประเพณีแซนโฎนตาเชิงบวกและเชิงลบได้แก่ ปัจจัยด้านสังคม อาทิ เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีสอดคล้องกับการศึกษาของสงกรานต์ กาวี (2548) พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการสืบทอดประเพณีผีมด-ผีเม็งประกอบด้วยปัจจัยด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม กล่าวคือ ผลของภาวะเศรษฐกิจที่สูงขึ้นส่งผลให้ประเพณีผีมด-ผีเม็งมีการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบต่างๆ จากเดิมที่จัดให้มีการฟ้อนผีทุกๆ ปีก็เป็น 3 ปีครั้ง เพราะค่าใช้จ่ายแต่ละครั้งค่อนข้างสูง ขั้นตอนต่างๆ เครื่องสังเวยในพิธีกรรมก็ต้องลดลง

ส่วนปัจจัยด้านสังคมเกิดจากการย้ายถิ่นฐาน อาทิ ประชาชนเดิมอาศัยอยู่ชานเมือง มีหอผีอยู่ชานเมือง แต่พอย้ายมาอาศัยอยู่ในตัวเมืองก็จำเป็นต้องย้ายหอผีมาด้วยซึ่งถูกจำกัดด้วยพื้นที่ และความสะดวกเป็นมูลเหตุหนึ่งในการฟ้อนผีที่ถูกจำกัดด้วยพื้นที่ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เช่น ในอดีตการอยู่ร่วมกันในสังคมสงบสุข ไม่มีการเห็นแก่ตัว ซึ่งปัจจุบันกลับหาได้ยาก

นอกจากนี้ ปัจจัยด้านวัฒนธรรม เช่น การหลั่งไหลเข้ามาของวัฒนธรรมสมัยใหม่ อาทิ โทรศัพท์ วิทยุ โทรทัศน์ ทำให้หลงลืมสื่อพื้นบ้าน ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีผลต่อการสืบทอดประเพณีการฟ้อนผีมด-ผีเม็ง

การศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับประเพณีแซนโฎนตา ผู้วิจัยพบว่า แม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงใดๆ เกิดขึ้น อาจจะด้วยสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี แต่ประชาชนชาวไทยเชื้อสายเขมรสุรินทร์ก็ยังคงปฏิบัติประเพณีแซนโฎนตาเป็นประจำทุกปี ซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นมิได้ส่งผลแต่เพียงเชิงลบเท่านั้น เพราะการเปลี่ยนแปลงบางอย่าง อาทิ เทคโนโลยีที่

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

ทันสมัยขึ้น ก็ทำให้เกิดความสะดวก รวดเร็ว ในการส่งข่าวสารหรือชักชวนกันมาร่วมงานประเพณีแซนโฎนตา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของจุฑาพรรธ์ ผดุงชีวิต (2551) และพวงผกา ประเสริฐศิลป์ (2541) เกี่ยวกับคุณลักษณะของวัฒนธรรมจากมุมมองทางการสื่อสารที่ว่า วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ แม้แก่นหลักของวัฒนธรรมจะต่อต้านการเปลี่ยนแปลง เช่น ความเชื่อหลักในสังคมวัฒนธรรมนั้นๆ หรืออุดมการณ์หลักต่างๆ แต่วัฒนธรรมในระดับผิวจะเปลี่ยนแปลงได้เร็วกว่า อาจกล่าวได้ว่า วัฒนธรรมเผชิญกับความคิดและข้อมูลจากแหล่งภายนอกต่างๆ ผ่านการติดต่อสื่อสารกัน อาทิ การแพร่กระจายของลัทธิทุนนิยมของชาวตะวันตก ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีด้านการเดินทางและการติดต่อสื่อสาร ทำให้คนจากต่างวัฒนธรรมติดต่อกันได้ง่ายขึ้น แต่ความเข้าใจและการรับรู้ของมนุษย์ในเรื่องของเวลาและสถานที่ก็เปลี่ยนแปลงไปด้วยเช่นกัน นอกจากนี้ อาจเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางกฎหมายและเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงค่านิยมจากการเกิดขึ้นของสงครามและภัยธรรมชาติก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมได้ อาทิ การเกิดสึนามิ ที่ส่งผลกระทบอย่างมหาศาลต่อนิเวศทางทะเลของหลายประเทศที่กระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนในท้องที่ เป็นต้น

<u>การรับรู้ของประชาชนที่มีต่อประเพณีแซนโฎนตา</u>

ประเพณีแซนโฎนตาถือเป็นประเพณีที่สำคัญสำหรับชาวไทยเชื้อสายเขมรสุรินทร์ กระทำขึ้นเพื่อแสดงความกตัญญูรู้คุณต่อบรรพบุรุษ เป็นการอุทิศส่วนกุศลให้แก่บรรพบุรุษที่ล่วงลับไป โดยมีความเชื่อว่า การเซ่นไหว้ผีบรรพบุรุษนี้ จะได้อวยพรให้ผีบรรพบุรุษเหล่านั้นมีความสุข ได้ไปสู่สุขคติและจะได้อำนวยพรให้ผู้ที่อยู่เบื้องหลัง ให้ลูกหลานได้ทำมาหากินได้คล่องหรือร่ำรวย และเป็นการทำให้หมดเวรหมดกรรมที่เคยมีต่อกันและกัน อีกทั้งยังเป็นการสั่งสอนบุตรหลานให้แสดงความกตัญญูรู้คุณต่อปู่ย่า ตายาย หรือผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว เฉกเช่นเดียวกับที่เคยปฏิบัติขณะที่ท่านเหล่านั้นยังมีชีวิตอยู่ โดยมีการสั่งสอนให้ยึดถือและปฏิบัติประเพณีแซนโฎนตานี้สืบต่อๆ กันไป (เว็บไซต์กระทรวงวัฒนธรรม, 2552)

จากผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่เข้าร่วมงานประเพณีแซนโฎนตามีการรับรู้ต่อประเพณีแซนโฎนตา ได้แก่ ประเพณีแซนโฎนตาแสดงให้เห็นถึงการเคารพต่อผู้มีพระคุณที่ล่วงลับไปแล้ว การแสดงออกถึงความกตัญญูกตเวที ความสามัคคีกลมเกลียวกันในสังคม นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นถึงลักษณะโครงสร้างทางสังคมของชาวไทยเชื้อสายเขมร การปลูกฝังการให้และความเมตตาเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ สร้างความสัมพันธ์อันดีของสมาชิกในครอบครัว อีกทั้งเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัด และเป็นการสืบทอดความเชื่อเรื่องผีบรรพบุรุษตลอดจนทำให้ญาติพี่น้องได้พบปะกัน สอดคล้องกับการศึกษาของสุรชัย รัตนพนาวงษ์ (2549) พบว่า คุณค่าของประเพณีแซนโฎนตา ได้แก่

1. ประเพณีแซนโฎนตา แสดงให้เห็นถึงลักษณะโครงสร้างทางสังคมของชาวไทยเชื้อสายเขมร กล่าวคือ แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของโครงสร้างทางสังคมในระบบครอบครัวที่นับถือญาติทางมารดา (Matrilineal Society – การที่ผู้หญิงเป็นใหญ่ในสังคมหรือระบบมาตาธิป

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

ไตย) เป็นธรรมเนียมปฏิบัติโดยถือสตรีเป็นใหญ่ ซึ่งสะท้อนออกมาในรูปของคำเรียก เช่น ประเพณีแซนโฎนตา คำว่า โฎนตา นั้นเป็นการแสดงโครงสร้างทางสังคมที่ผู้หญิงเป็นใหญ่ในสังคม เพราะการเรียกลำดับชื่อเครือญาติใดๆ จะเรียก โฎนตา หรือ ยาย-ตา หรือ ย่า-ปู่ เป็นการใช้คำศัพท์ซึ่งเป็นเพศแม่นำ

2. ประเพณีแซนโฎนตา เป็นประเพณีทำบุญที่รวมญาติพี่น้องที่อยู่ห่างไกลกันหรือแยกย้ายไปทำมาหากินต่างถิ่นได้กลับมาพบกันในแต่ละปี เป็นสิ่งที่ดีที่แสดงถึงความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้น

3. การปลูกฝังการรู้จักให้ และความเมตตาเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น สะท้อนจากการทำบุญตักบาตรในตอนเช้าของวันแรม 15 ค่ำ เดือน 10 ซึ่งเป็นวันสุดท้ายของประเพณีแซนโฎนตา ทางวัดจะตั้งบาตรไว้ 9 ลูก ชาวบ้านจะค่อยๆ ตักบาตรเรียงไปเรื่อยๆ ให้ครบทุกลูก เพื่อผีบรรพบุรุษทุกตนจะได้รับอานิสงค์นั้นเต็มครบถ้วน และทุกคนต้องหยิบข้าวกำมือหนึ่งใส่ภาชนะที่วางถัดไปจากบาตรลูกที่ 9 เป็นนัยว่าให้สำหรับผีไร้ญาติที่ไม่มีใครทำบุญไปให้ จึงเป็นการทำบุญที่ทุกคนทำด้วยใจที่เผื่อแผ่นึกถึงบุคคลอื่นที่ไม่รู้จัก ยินดีให้มารับอานิสงส์ที่ตนได้กระทำขึ้นโดยมิได้นึกเห็นแก่ตัว และการปลูกฝังค่านิยมที่เด่นชัดอีกเรื่องหนึ่งคือ ความกตัญญูกตเวที ทั้งต่อบุคคลอื่นและบุคคลที่ล่วงลับไปแล้ว ซึ่งการปลูกฝังค่านิยมเหล่านี้ ย่อมเป็นผลดีต่อทั้งตนเองและสังคมโดยรวม

4. ประเพณีแซนโฎนตาเป็นประเพณีที่สร้างความสามัคคีให้แก่คนในท้องถิ่น กล่าวคือ การจัดตั้ง และแบ่งเวรกันทำอาหารไปถวายพระตลอด 15 วัน ในช่วงบุญถือศีลหรือบุญเลี้ยงพระ ชาวบ้านแต่ละคุ้มจะแสดงฝีมือเต็มที่ จะมีการจับสลากเลือกวันเวลาทำอาหาร และเลือกกลุ่ม แต่ละกลุ่มจะแสดงฝีมือกันเต็มที่ มีการเลือกเจ้าภาพในแต่ละวันให้เป็นผู้ตระเตรียมงานต่างๆ และคอยดูแลจัดการธุระต่างๆ ของพระสงฆ์ จึงถือว่าประเพณีนี้มุ่งการเซ่นไหว้ผีบรรพบุรุษเป็นที่ตั้ง แต่ลงท้ายด้วยเรื่องความสามัคคีในหมู่คณะได้เป็นอย่างดี

อย่างไรก็ตาม ประชาชนบางกลุ่มกลับมองว่าประเพณีแซนโฎนตาเป็นสิ่งแปลกน่าสนใจ เป็นความสนุกสนานบันเทิง และเป็นเรื่องไสยศาสตร์งมงาย

แม้ว่าประชาชนจะมีการรับรู้ต่อประเพณีแซนโฎนตาที่แตกต่างกัน แต่สิ่งที่ทุกคนมีความเห็นที่สอดคล้องและเป็นไปในแนวทางเดียวกันคือ ควรอนุรักษ์ประเพณีแซนโฎนตาไว้โดยคงรูปแบบเดิม และประชาชนบางกลุ่มมีความเห็นว่าควรปรับเปลี่ยนให้ทันสมัย แต่ไม่มีผู้ใดระบุว่าควรยกเลิกประเพณีนี้

<u>ข้อจำกัดของการวิจัย</u>

1. การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบและกระบวนการสื่อสาร และปัจจัยด้านสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีที่มีความสัมพันธ์กับการสืบทอดประเพณีแซนโฎนตาเท่านั้น จึงอาจทำให้การขยายผลของการวิจัย จำกัดอยู่เพียงเรื่องที่สอดคล้องกับงานวิจัยชิ้นนี้

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

2. งานวิจัยชิ้นนี้มุ่งศึกษาเฉพาะผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในประเพณีแซนโฎนตา ได้แก่ กลุ่มราชการ ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำท้องถิ่น และสมาชิกภายในครอบครัวเท่านั้น ไม่ได้หมายรวมถึงประชาชนในจังหวัดสุรินทร์ทั้งหมด การขยายผลจึงอาจครอบคลุมเพียงกลุ่มที่ปฏิบัติประเพณีนี้เท่านั้น

3. ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างจากประชาชนที่เข้าร่วมงานประเพณีแซนโฎนตาที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์จัดขึ้นในวันที่ 16 กันยายน 2552 เท่านั้น ทั้งนี้เพื่อศึกษาการรับรู้ของประชาชนที่มีต่อประเพณีแซนโฎนตา

<u>ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้</u>

<u>กลุ่มราชการ</u>

การมีส่วนร่วมในการจัดเตรียมงานประเพณียังไม่ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมายที่มีความสำคัญต่อการสืบทอดประเพณี โดยจำกัดอยู่เพียงแค่เจ้าหน้าที่จัดงานเท่านั้น องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์และสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์ ควรสนับสนุนให้มีการสื่อสารในกลุ่มเยาวชนและประชาชนในท้องถิ่น ด้วยการเพิ่มโอกาสและบทบาทการมีส่วนร่วมและการแสดงความคิดเห็น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายจากความคิดเห็นของสมาชิกที่แตกต่างกันซึ่งส่งผลต่อการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนั้น การที่สมาชิกมีส่วนร่วมในการสื่อสารยังทำให้สมาชิกรู้สึกว่าตนมีส่วนร่วมในกิจกรรม และส่งผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรม ทำให้การสื่อสารเพื่อสืบทอดประเพณีแซนโฎนตามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นประโยชน์ในการส่งเสริมและพัฒนาการจัดงานประเพณีแซนโฎนตา และงานประเพณีอื่นๆ

<u>ปราชญ์ชาวบ้าน</u>

ปราชญ์ชาวบ้านเป็นกลุ่มที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับประเพณีแซนโฎนตาเป็นอย่างมาก ซึ่งปราชญ์ชาวบ้านบางกลุ่ม อาทิ กลุ่มสาขาศาสนาและพิธีกรรม สาขาภาษาและวรรณกรรม และสาขาศิลปะการแสดงและดนตรี มีบทบาทในการจัดเตรียมงานประเพณีแซนโฎนตา ดังนั้นในขั้นตอนของการเตรียมงาน ปราชญ์ชาวบ้านควรให้เยาวชน ตลอดจนประชาชนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการจัดเตรียมงานประเพณี และในระหว่างนี้ก็ถือเป็นโอกาสที่ดีที่ปราชญ์ชาวบ้านจะถ่ายทอดความรู้ และคุณค่าของประเพณีแซนโฎนตาให้แก่คนในท้องถิ่น

<u>ผู้นำท้องถิ่น</u>

ผู้นำท้องถิ่นถือเป็นกลุ่มที่ประชาชนในท้องถิ่นต่างให้ความเคารพนับถือ ซึ่งในที่นี้อาจหมายถึงกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อาจกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าคนกลุ่มนี้เป็นผู้นำทางความคิด การจัดประเพณีแซนโฎนตา หรือการชักชวนให้ประชาชนในท้องถิ่นไปร่วมงานถือเป็นหน้าที่หนึ่งที่ผู้นำท้องถิ่นพึงกระทำ และควรให้ความสำคัญกับการประสานระหว่างกลุ่มราชการ ปราชญ์ชาวบ้าน และสมาชิกภายในท้องถิ่นอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ข่าวสารต่างๆ ได้กระจายไปอย่างทั่วถึง

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

<u>ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย</u>

1. ในการศึกษาครั้งต่อไปควรใช้วิธีการสังเกต และการฝังตัวในชุมชน (Symbolic Interaction) เพื่อให้ได้ข้อมูลโดยละเอียด และครอบคลุมเนื้อหาที่เกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมและขั้นตอนของประเพณีแซนโฎนตา

2. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษารูปแบบและกระบวนการสื่อสารเพื่อสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา โดยมีผู้ให้ข้อมูลหลัก 4 กลุ่ม คือ กลุ่มราชการ ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำท้องถิ่น และสมาชิกภายในครอบครัว ทำให้การศึกษาเป็นไปในแนวกว้างไม่เจาะลึกลงไปกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ดังนั้นจึงควรศึกษารูปแบบและกระบวนการสื่อสารของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก และนำข้อมูลดังกล่าวไปพัฒนาการสื่อสารระหว่างกลุ่มให้เกิดประสิทธิภาพได้อีกด้วย

3. ควรศึกษาการสืบทอดความหมายเรื่องการกตัญญูกตเวทีกับประเพณีอื่นๆ

4. ควรศึกษาปัจจัยอื่นๆ ที่มีผลต่อการสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา เช่น ปัจจัยด้านการเมือง ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมภายในท้องถิ่น และปัจจัยด้านสื่อต่างๆ เพื่อแสวงหาช่องทางในการสื่อสารให้สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

บรรณานุกรม

<u>ภาษาไทย</u>

<u>หนังสือ</u>

กาญจนา แก้วเทพ. (2539). *สื่อส่องวัฒนธรรม*. กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง.

จุฑาพรรธ์ ผดุงชีวิต. (2551). *วัฒนธรรม การสื่อสาร และอัตลักษณ์* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร : แอคทีฟ พริ้นท์.

ชาลี ถาวรานุรักษ์. (2534). *สู่ทิศทางการบริหารงานวัฒนธรรม : ปัจจุบันและอนาคต*. กรุงเทพมหานคร : คุรุสภาลาดพร้าว.

ณรงค์ เส็งประชา. (2532). *พื้นฐานวัฒนธรรมไทย*. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.

บุญเลิศ ศุภดิลก. (2548). *ประมวลสาระชุดวิชาปรัชญานิเทศศาสตร์และทฤษฎีการสื่อสาร หน่วยที่ 2*. นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ปรมะ สตะเวทิน. (2540). *หลักนิเทศศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร : ภาพพิมพ์.

ปรมะ สตะเวทิน. (2533). *หลักนิเทศศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร : ภาพพิมพ์.

ประทุม ฤกษ์กลาง. (2551). *ระเบียบวิธีวิจัยการสื่อสาร* (พิมพ์ครั้งที่ 7). ปทุมธานี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

พวงผกา ประเสริฐศิลป์. (2541). *พื้นฐานวัฒนธรรมไทย*. กรุงเทพมหานคร : ฝ่ายเอกสารและตำรา สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.

พวงผกา ประเสริฐศิลป์. (2543). *วิถีไทย*. กรุงเทพมหานคร : เธิร์ดเวฟ เอ็ดดูเคชั่น.

พัชนี เชยจรรยา, เมตตา วิวัฒนานุกูล และถิรนันท์ อนวัชศิริวงศ์. (2541). แนวคิดหลักนิเทศศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภัสวลี นิติเกษตรสุนทร. (2549). *เอกสารการสอนชุดวิชา การสร้างสารในงานนิเทศศาสตร์ หน่วยที่ 1*. นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ภัสวลี นิติเกษตรสุนทร. (2548). *ประมวลสาระชุดวิชาปรัชญานิเทศศาสตร์และทฤษฎีการสื่อสารหน่วยที่ 3*. นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธิราช. (2548). *ประมวลสาระชุดวิชาปรัชญานิเทศศาสตร์และทฤษฎีการสื่อสาร หน่วยที่ 1-7*. นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

วีระ บำรุงรักษ์. (2538). *การวัฒนธรรมศึกษา กระบวนการบริหารและจัดการวัฒนธรรม*. กรุงเทพมหานคร : ม.ป.ท.

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

ศิริ ผาสุก และคณะ. (2536). *สุรินทร์ มรดกโลกทางวัฒนธรรมในประเทศไทย.* กรุงเทพมหานคร : เอส แอนด์ จี กราฟฟิค.

สนิท สมัครการ. (2542). *การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมกับการพัฒนาการทางสังคม* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร : ไตรกราฟฟิค.

สุพัตรา สุภาพ. (2536). *สังคมวิทยา.* กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.

สุพัตรา สุภาพ. (2542). *สังคมและวัฒนธรรมไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.

อมรา พงศาพิชญ์. (2537). *วัฒนธรรม ศาสนา และชาติพันธุ์ : วิเคราะห์สังคมไทยแนวมานุษยวิทยา* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อมรา พงศาพิชญ์. (2538). *สังคมและวัฒนธรรม.* กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อนุมานราชธน ศ,พระยา. (2534). *วัฒนธรรมและประเพณีต่าง ๆของไทย.* พระนคร : คลังวิทยา.

อารีย์ ทองแก้ว. (2549). *วัฒนธรรมท้องถิ่นสุรินทร์.* สุรินทร์ : ศิริธรรมออฟเซ็ท.

อุดม เชยกีวงศ์. (2545). *ประเพณีพิธีกรรมท้องถิ่นไทย.* กรุงเทพมหานคร : สุขภาพใจ.

เอกวิทย์ ณ ถลาง. (2534). *เพื่อความเข้าใจวัฒนธรรม.* กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.

<u>วิทยานิพนธ์</u>

กิตติคุณ ประพิณ. (2550). *องค์ประกอบของการสื่อสารเพื่อการสืบทอดงานประเพณีปอยส่างลอง.* วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์, มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

กฤษฎา สุริยะวงศ์. (2549). *การสื่อสารเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านทรงไทยปลายโพงพาง.* วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

ธารินี ธาดาดุสิตา. (2547). *กระบวนการสื่อสารผ่านคุตบะฮฺวันศุกร์ของชาวไทยมุสลิม.* วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บุษบา ภู่สกุล. (2537). *การศึกษาพฤติกรรมการปิดรับสื่อ ความรู้ ทัศนคติ และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในหมู่บ้านป่าไม้ : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอวัฒนานคร จังหวัดปราจีนบุรี.* วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

พรทิพย์ ชนะค้า. (2547). *กลยุทธ์การสื่อสารเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นของปราชญ์ชาวบ้าน จังหวัดบุรีรัมย์.* วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พวงชมพู ไชยอาลา. (2543). *การสื่อสารเพื่อสืบทอดประเพณีบุญบั้งไฟในชุมชนชนบท.* วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาวี กรีใจวัง. (2541). *การสื่อสาร ทัศนคติ และการมีส่วนร่วมขององค์กรพัฒนาเอกชนในโครงการนักเรียนนายร้อยตำรวจสัมผัสปัญหาชุมชน.* วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เยาวลักษณ์ ชีพสุขมล. (2544). *กระบวนการสื่อสารกับการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของชาวเขา ศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านหนองเต่า ต.แม่วิน อ.แม่วาง จ.เชียงใหม่.* วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วันทนา เตชะสุวรรณา. (2548). *บทบาทของสื่อบุคคลและสื่อประเพณีในการถ่ายทอดวัฒนธรรมประเพณีของชาวบางกอกน้อย ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนบ้านบุ.* วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ศิรดา พงษ์ภมร. (2547). *กระบวนการสื่อสารเพื่อธำรงรักษางานประเพณีรับบัว ของอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ.* วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สงกรานต์ กาวี. (2548). *การสร้างเครือข่ายการสื่อสารเพื่อสืบทอดประเพณีการฟ้อนผีมด-ผีเม็ง.* วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สุธีรา เผ่าโภคสถิต. (2537). *การศึกษาความคิดเห็นของคนเชื้อสายมอญ เกี่ยวกับบทบาทของสื่อบุคคล สื่อประเพณี และสื่อมวลชนในการอนุรักษ์วัฒนธรรม : ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนมอญ เกาะเกร็ด ปากลัด และบางกระดี่.* วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุรชัย รัตนพนาวงษ์. (2549). *การศึกษาคำศัพท์ภาษาเขมรสุรินทร์ในประเพณีแซนโดนตา.* วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

<u>เว็บไซต์</u>

กระทรวงวัฒนธรรม. (2552). *วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญาจังหวัดสุรินทร์.* สืบค้นวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2552 จาก http://province.m-culture.go.th/province/surin/default.html.

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

ชมรมอีสานและภูมิภาคอินโดจีนศึกษา. (2552). *ศิลปวัฒนธรรมประเพณีอีสาน.* สืบค้นวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2552 จาก student.nu.ac.th/ isannu/ isanculture/ cultureindex.htm.

องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์. (2552). *ประเพณีแซนโดนตา.* สืบค้นวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2552 จาก http://www.surinpao.org.

สำนักงานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ. (2550). *ร่างพระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ.* สืบค้นวันที่ 13 กรกฎาคม 2552 จาก http://www.parliament.go.th/parcy/law2550.

<u>บทความ</u>

แดง ชมดี. (2546). แซนโดนตา เรื่องเล่าที่แฝงความเชื่อและศรัทธา. *จุลสารจอมสุรินทร์,* 2(12), 32-36.

ศิริพร สุเมธารัตน์. (2543). ประเพณีแซนโดนตา (วันสารทหรือบุญเดือน 10). *วารสารมนุษย์ศาสตร์และสังคมศาสตร์,* 6(1), 24-35.

<u>เอกสารการประชุมทางวิชาการ</u>

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). *ศิลปวัฒนธรรมการเรียนรู้และการเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรม.* ในรายงานการประชุมทางวิชาการ เรื่องศิลปวัฒนธรรมการเรียนรู้และการเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรม (หน้า 12-16). กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ กลุ่มงานศิลปะและวัฒนธรรม.

<u>ภาษาอังกฤษ</u>

William F. Ogburn (1964). *On culture and social change.* (Otis Dudley Duncan, Ed.) Chicago: Phoenix Books; University of Chicago Press.

Hall, E. T. (1977). *Beyond culture. Garden City*, NY : Anchor Doubleday.

Dance, R. H. X., & Larson, C. E. (1972). *Speech communication : Concepts and behaviors*. NY : Holt, Rinehart, and Winston.

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

ภาคผนวก

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

ภาคผนวก ก.

แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การสื่อสารเพื่อสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา

กรณีศึกษา : ประชาชนที่เข้าร่วมประเพณีแซนโฎนตา บริเวณอนุสาวรีย์พระยาสุรินทรภักดี ศรีณรงค์จางวาง จังหวัดสุรินทร์

คำชี้แจง

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการรับรู้ของประชาชนที่มีต่อประเพณีแซนโฎนตา โดยข้อมูลที่ได้จะนำไปใช้ในการวิเคราะห์การรับรู้ของประชาชนที่มีต่อประเพณีแซนโฎนตา ข้อมูลการตอบแบบสอบถามของท่านจะถูกรักษาเป็นความลับ ซึ่งจะนำไปใช้ประโยชน์ในการทำผลการวิจัยเท่านั้น

แบบสอบถามมีจำนวน 12 ข้อ ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

1. คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 6 ข้อ
2. คำถามเกี่ยวกับการรับรู้ จำนวน 6 ข้อ

ขอบคุณสำหรับความร่วมมือ

นักศึกษาปริญญาโท นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

แบบสอบถาม
การสื่อสารเพื่อสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา

โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงใน □ หรือกรอกข้อความลงในช่องว่างตามความเป็นจริงที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.เพศ

( ) 1. ชาย ( ) 2. หญิง

2.อายุ

( ) 1. 20 – 25 ปี ( ) 2. 26 – 30 ปี
( ) 3. 31 – 35 ปี ( ) 4. 36 ปีขึ้นไป

3.อาชีพ

( ) 1. รับจ้าง ( ) 2. แม่ค้า / พ่อค้า
( ) 3. รับราชการ ( ) 3. รัฐวิสาหกิจ / เอกชน
( ) 4. ธุรกิจส่วนตัว ( ) 5. นักเรียน / นักศึกษา

4.รายได้

( ) 1. ต่ำกว่า 5,000 บาท ( ) 2. 5,000-10,000 บาท
( ) 3. 10,001-15,000 บาท ( ) 4. 15,001-20,000 บาท
( ) 5. 20,001-25,000 บาท ( ) 5. มากกว่า 25,001 บาท

5.ที่พักอาศัย

( ) 1. อำเภอเมือง ( ) 2. ต่างอำเภอ
( ) 3. ต่างจังหวัด

6.เชื้อสาย

( ) 1. ไทย ( ) 2. ไทย-เขมร
( ) 3. ไทย-ลาว ( ) 4. ไทย-ส่วย
( ) 5. อื่นๆ.....

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

ส่วนที่ 2 การรับรู้ของประชาชนที่มีต่อประเพณีแซนโฎนตา

1.ท่านเคยได้ยินหรือทราบเกี่ยวกับประเพณีแซนโฎนตาหรือไม่

( ) เคยทราบ ( ) ไม่เคยทราบ (จบแบบสอบถาม)

2.ท่านเคยได้ยินหรือทราบเกี่ยวกับประเพณีแซนโฎนตา จากสื่อใด (เรียงตามลำดับความสำคัญ 1-3)

( ) วิทยุชุมชน ( ) รถแห่

( ) แผ่นป้าย ( ) เสียงตามสายของเทศบาล / ชุมชน

( ) เคเบิลทีวี ( ) หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น

( ) พ่อแม่ / ผู้ปกครอง / ญาติพี่น้อง ( ) เพื่อนบ้าน / คนรู้จัก

( ) ปราชญ์ชาวบ้าน ( ) กำนัน / ผู้ใหญ่บ้าน

3.ในชุมชนที่ท่านอยู่มีการปฏิบัติประเพณีแซนโฎนตาเป็นประจำทุกปีหรือไม่

( ) มี ( ) ไม่มี

4.ท่านเคยเข้าร่วมประเพณีแซนโฎนตาหรือไม่

( ) เคย.....ครั้ง ( ) ไม่เคย

5.ท่านมีการรับรู้ต่อประเพณีแซนโฎนตาอย่างไร

การรับรู้ต่อประเพณีแซนโฎนตา	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.แสดงให้เห็นถึงลักษณะโครงสร้างทางสังคมของชาวไทยเชื้อสายเขมร					
2.แสดงให้เห็นถึงความกตัญญูกตเวที					
3.แสดงให้เห็นถึงการปลูกฝังการให้ และความเมตตาเอื้อเฟื้อเผื่อ					
4.แสดงให้เห็นถึงความสามัคคีกลมเกลียวกันในสังคม					
5.แสดงให้เห็นถึงการเคารพต่อผู้มีพระคุณที่ล่วงลับไปแล้ว					
6.ทำให้ญาติพี่น้องได้พบปะกัน					
7.สร้างความสัมพันธ์อันดีของสมาชิกในครอบครัว					
8.เป็นการสืบทอดความเชื่อเรื่องผีบรรพบุรุษ					
9.เป็นเรื่องไสยศาสตร์งมงาย					

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

การรับรู้ต่อประเพณีแซนโฎนตา	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
10.เป็นความสนุกสนานบันเทิง					
11.เป็นสิ่งแปลก น่าสนใจ					
12.เป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัด					

6.ท่านคิดว่าควรอนุรักษ์สืบทอดประเพณีแซนโฎนตาต่อไป หรือไม่

☐ ควรอนุรักษ์รูปแบบเดิม

☐ ควรอนุรักษ์แต่ปรับเปลี่ยนให้ทันสมัย

☐ ควรยกเลิก

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

แบบสัมภาษณ์กลุ่มราชการ
ชื่องานวิจัย การสื่อสารเพื่อสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา

คำชี้แจง : แบบสัมภาษณ์นี้ใช้สัมภาษณ์ตัวแทนจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ และสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้น

ชื่อ-สกุล ผู้สัมภาษณ์..... เพศ.....

อายุ.....ปี วัน/เดือน/ปี ที่สัมภาษณ์...../..../2552 เวลา.....สถานที่.....

ตำแหน่ง..... สังกัดหน่วยงาน.....

ตอนที่ 2 บทสัมภาษณ์ตามโครงสร้างของงานวิจัย

1.ความรู้เกี่ยวกับประเพณีแซนโฎนตา

1.1 ประเพณีแซนโฎนตามีความเป็นมาอย่างไร

.....

.....

.....

1.2 ประเพณีแซนโฎนตามีความหมายอย่างไร

.....

.....

.....

1.3 วัตถุประสงค์/เป้าหมายของประเพณีแซนโฎนตาคืออะไร

.....

.....

.....

1.4 ปัจจุบันประเพณีแซนโฎนตามีความแตกต่างจากอดีตอย่างไร

.....

.....

.....

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

1.5 ท่านคิดว่าในอนาคตประเพณีแซนโฎนตาจะเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

1.6 สิ่งต่างๆ ในประเพณีแซนโฎนตามีความหมายอย่างไร

.....

.....

.....

1.7 ท่านคิดว่าประเพณีแซนโฎนตาควรมีการปรับเปลี่ยนหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

1.8 ท่านคิดว่าประเพณีแซนโฎนตาควรอนุรักษ์ไว้หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2.คำถามเกี่ยวกับการสื่อสารในการจัดประเพณีแซนโฎนตา

2.1 ในการจัดประเพณีแซนโฎนตา ท่านมีการประสานงานกันภายในหน่วยงานหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2.2 ในการจัดประเพณีแซนโฎนตา ท่านมีการประสานงานกับปราชญ์ชาวบ้านหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2.3 ในการจัดประเพณีแซนโฎนตา ท่านมีการประสานงานกับผู้นำท้องถิ่นหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

2.4 ในการจัดประเพณีแซนโฎนตาท่านมีการประสานงานกับประชาชน หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2.5 เหตุผลที่ท่านเข้าไปมีส่วนร่วมกับประเพณีแซนโฎนตา คืออะไร

.....

.....

.....

3.คำถามเกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสารเพื่อสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา

3.1 ภายในหน่วยงาน/องค์กรของท่านมีการพูดคุย มีการวางแผนกันเพื่อเตรียมงานในปีต่อปี หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

.....

4.คำถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีที่มีความสัมพันธ์กับการสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา

4.1 จากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ประเพณีแซนโฎนตาเปลี่ยนแปลงไป หรือยังคงอยู่อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

4.2 จากสภาพเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ประเพณีแซนโฎนตาเปลี่ยนแปลงไป หรือยังคงอยู่อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

4.3 เทคโนโลยีที่ทันสมัย ทำให้ประเพณีแซนโฎนตาเปลี่ยนแปลงไป หรือยังคงอยู่อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

แบบสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้าน
ชื่องานวิจัย การสื่อสารเพื่อสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา

คำชี้แจง : แบบสัมภาษณ์นี้ใช้สัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้าน

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้น

ชื่อ-สกุล ผู้สัมภาษณ์..... เพศ.....

อายุ.....ปี อาชีพ..... รายได้ต่อเดือน.....บาท

วัน/เดือน/ปี ที่สัมภาษณ์...../..../2552 เวลา.....สถานที่.....

ตอนที่ 2 บทสัมภาษณ์ตามโครงสร้างของงานวิจัย

1.ความรู้เกี่ยวกับประเพณีแซนโฎนตา

1.1 ประเพณีแซนโฎนตามีความเป็นมาอย่างไร

.....

.....

.....

1.2 ประเพณีแซนโฎนตามีความหมายอย่างไร

.....

.....

.....

1.3 วัตถุประสงค์/เป้าหมายของประเพณีแซนโฎนตาคืออะไร

.....

.....

.....

1.4 ปัจจุบันประเพณีแซนโฎนตามีความแตกต่างจากอดีตอย่างไร

.....

.....

.....

1.5 ท่านคิดว่าในอนาคตประเพณีแซนโฎนตาจะเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

1.6 สิ่งต่างๆ ในประเพณีแซนโฎนตามีความหมายอย่างไร

.....

.....

.....

1.7 ท่านคิดว่าประเพณีแซนโฎนตาควรมีการปรับเปลี่ยนหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

1.8 ท่านคิดว่าประเพณีแซนโฎนตาควรอนุรักษ์ไว้หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2.คำถามเกี่ยวกับการสื่อสารในการจัดประเพณีแซนโดนตา

2.1 ในการจัดประเพณีแซนโฎนตา ท่านมีการประสานงานกันหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2.2 ในการจัดประเพณีแซนโฎนตา ท่านมีการประสานงานกับกลุ่มราชการหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2.3 ในการจัดประเพณีแซนโฎนตา ท่านมีการประสานงานกับผู้นำท้องถิ่นหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2.4 ในการจัดประเพณีแซนโฎนตา ท่านมีการประสานงานกับคนในท้องถิ่น หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2.5 เหตุผลที่ท่านเข้าไปมีส่วนร่วมกับประเพณีแซนโฎนตา คืออะไร

.....

.....

.....

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

3.คำถามเกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสารเพื่อสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา

3.1 ท่านมีการพูดคุย มีการวางแผนกันเพื่อเตรียมงานในปีต่อปีหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

.....

4.คำถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีที่มีความสัมพันธ์กับการสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา

4.1 จากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ประเพณีแซนโฎนตาเปลี่ยนแปลงไป หรือยังคงอยู่อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

4.2 จากสภาพเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ประเพณีแซนโฎนตาเปลี่ยนแปลงไป หรือยังคงอยู่อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

4.3 เทคโนโลยีที่ทันสมัย ทำให้ประเพณีแซนโฎนตาเปลี่ยนแปลงไป หรือยังคงอยู่อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

แบบสัมภาษณ์ผู้นำท้องถิ่น
ชื่องานวิจัย การสื่อสารเพื่อสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา

คำชี้แจง : แบบสัมภาษณ์นี้ใช้สัมภาษณ์ผู้นำท้องถิ่น

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้น

ชื่อ-สกุล ผู้สัมภาษณ์..... เพศ.....อายุ.....ปี

อาชีพ..... รายได้ต่อเดือน.....บาท

วัน/เดือน/ปี ที่สัมภาษณ์...../..../2552 เวลา..... สถานที่.....

ตำแหน่ง.....สังกัดหน่วยงาน.....

ตอนที่ 2 บทสัมภาษณ์ตามโครงสร้างของงานวิจัย

1.ความรู้เกี่ยวกับประเพณีแซนโฎนตา

1.1 ประเพณีแซนโฎนตามีความเป็นมาอย่างไร

.....

.....

.....

1.2 ประเพณีแซนโฎนตามีความหมายอย่างไร

.....

.....

.....

1.3 วัตถุประสงค์/เป้าหมายของประเพณีแซนโฎนตาคืออะไร

.....

.....

.....

1.4 ปัจจุบันประเพณีแซนโฎนตามีความแตกต่างจากอดีตอย่างไร

.....

.....

.....

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

1.5 ท่านคิดว่าในอนาคตประเพณีแซนโฎนตาจะเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

1.6 สิ่งต่างๆ ในประเพณีแซนโฎนตามีความหมายอย่างไร

.....

.....

.....

1.7 ท่านคิดว่าประเพณีแซนโฎนตาควรมีการปรับเปลี่ยนหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

1.8 ท่านคิดว่าประเพณีแซนโฎนตาควรอนุรักษ์ไว้หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2.คำถามเกี่ยวกับการปกครองภายในชุมชน

2.1 ในชุมชนของท่านมีการปกครองกันอย่างไร และมีการขอความคิดเห็นกันภายในชุมชนหรือภายนอกชุมชน เวลาจะจัดกิจกรรมภายในชุมชนหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

3.คำถามเกี่ยวกับการสื่อสารในการจัดประเพณีแซนโฎนตา

3.1 ในการจัดประเพณีแซนโฎนตา ท่านมีการประสานงานกันหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

3.2 ในการจัดประเพณีแซนโฎนตา ท่านมีการประสานงานกับกลุ่มราชการหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

3.3 ในการจัดประเพณีแซนโฎนตา ท่านมีการประสานงานกับปราชญ์ชาวบ้านหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

3.4 ในการจัดประเพณีแซนโฎนตาท่านมีการประสานงานกับคนในท้องถิ่น หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

3.5 เหตุผลที่ท่านเข้าไปมีส่วนร่วมกับประเพณีแซนโฎนตา คืออะไร

.....

.....

.....

4.คำถามเกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสารเพื่อสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา

4.1 ท่านมีการพูดคุย มีการวางแผนกันเพื่อเตรียมงานในปีต่อปีหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

.....

5.คำถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีที่มีความสัมพันธ์กับการสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา

5.1 จากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ประเพณีแซนโฎนตาเปลี่ยนแปลงไป หรือยังคงอยู่อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

5.2 จากสภาพเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ประเพณีแซนโฎนตาเปลี่ยนแปลงไป หรือยังคงอยู่อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

5.3 เทคโนโลยีที่ทันสมัย ทำให้ประเพณีแซนโฎนตาเปลี่ยนแปลงไป หรือยังคงอยู่อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

แบบสัมภาษณ์ครอบครัว

ชื่องานวิจัย การสื่อสารเพื่อสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา

คำชี้แจง : แบบสัมภาษณ์นี้ใช้สัมภาษณ์ครอบครัว

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้น

ชื่อ-สกุล ผู้สัมภาษณ์..... เพศ.....

อายุ.....ปี อาชีพ..... รายได้ต่อเดือน.....บาท

วัน/เดือน/ปี ที่สัมภาษณ์...../..../ 2552 เวลา..... สถานที่.....

ตอนที่ 2 บทสัมภาษณ์ตามโครงสร้างของงานวิจัย

1.ความรู้เกี่ยวกับประเพณีแซนโฎนตา

1.1 ประเพณีแซนโฎนตามีความเป็นมาอย่างไร

.....

.....

.....

1.2 ประเพณีแซนโฎนตามีความหมายอย่างไร

.....

.....

.....

1.3 วัตถุประสงค์/เป้าหมายของประเพณีแซนโฎนตาคืออะไร

.....

.....

.....

1.4 ปัจจุบันประเพณีแซนโฎนตามีความแตกต่างจากอดีตอย่างไร

.....

.....

.....

1.5 ท่านคิดว่าในอนาคตประเพณีแซนโฎนตาจะเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

1.6 สิ่งต่างๆ ในประเพณีแซนโฎนตามีความหมายอย่างไร

.....

.....

.....

1.7 ท่านคิดว่าประเพณีแซนโฎนตาควรมีการปรับเปลี่ยนหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

1.8 ท่านคิดว่าประเพณีแซนโฎนตาควรอนุรักษ์ไว้หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2.คำถามเกี่ยวกับการสื่อสารในการจัดประเพณีแซนโฎนตา

2.1 ในการจัดประเพณีแซนโฎนตา ท่านมีการประสานงานกับสมาชิกภายในครอบครัวหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2.2 ในการจัดประเพณีแซนโฎนตา ท่านมีการประสานงานกับกลุ่มราชการหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2.3 ในการจัดประเพณีแซนโฎนตา ท่านมีการประสานงานกับปราชญ์ชาวบ้านหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2.4 ในการจัดประเพณีแซนโฎนตา ท่านมีการประสานงานกับคนในท้องถิ่น หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

2.5 เหตุผลที่ท่านเข้าไปมีส่วนร่วมกับประเพณีแซนโฎนตา คืออะไร

.....

.....

.....

3.คำถามเกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสารเพื่อสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา

3.1 ท่านมีการพูดคุย มีการวางแผนกันเพื่อเตรียมงานในปีต่อปีหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

.....

4.คำถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีที่มีความสัมพันธ์กับการสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา

4.1 จากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ประเพณีแซนโฎนตาเปลี่ยนแปลงไป หรือยังคงอยู่อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

4.2 จากสภาพเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ประเพณีแซนโฎนตาเปลี่ยนแปลงไป หรือยังคงอยู่อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

4.3 เทคโนโลยีที่ทันสมัย ทำให้ประเพณีแซนโฎนตาเปลี่ยนแปลงไป หรือยังคงอยู่อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

ภาคผนวก ข.

เอกสารการถอดเทปสัมภาษณ์

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

<u>ผู้นำท้องถิ่น จำนวน 6 คน</u>

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้น

นายบรรลือ นะกุลรัมย์ เพศ ชาย อายุ 68 ปี อาชีพ ทำนา รายได้ต่อเดือน 500 บาท วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 18 กันยายน 2552 เวลา 10.30 น. ตำแหน่ง อดีตกำนัน บ้านอาม็อง ต. ท่าสว่าง อ.เมือง จ.สุรินทร์ สังกัดหน่วยงาน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

ตอนที่ 2 บทสัมภาษณ์ตามโครงสร้างของงานวิจัย

1.ความรู้เกี่ยวกับประเพณีแซนโฎนตา

1.1 ประเพณีแซนโฎนตามีความเป็นมาอย่างไร

วัฒนธรรมประเพณีแซนโฎนตา คือ มีตั้งแต่โบราณ ลำดับที่เรื่องการแซนโฎนตา คือ บรรพบุรุษของเราที่ล่วงลับดับชีวิตไปแล้ว จะรับรู้ที่แกเสียชีวิตไปลูกหลานจะทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้รำลึกนึกถึงบุพการีที่เลี้ยงเรามา ก็เลยจะทำประเพณีนี้เหมือนกับยกย่องเทิดทูนให้ท่านได้รับรู้ แล้วก็ได้เสวยอาหารที่ลูกหลานเซ่น

1.2 ประเพณีแซนโฎนตามีความหมายอย่างไร

คืออยากให้ลูกหลานที่ไปอยู่ แต่งงานไกลๆ อย่างนี้ก็คือวันประเพณีแซนโฎนตา ลูกหลานเอาขนมนมเนย เอาเงินเอาทอง เอาข้าวสารอะไรมา มาให้พ่อแม่ไหว้ หรือเป็นสิ่งที่จะต้องบูชาผู้มีพระคุณที่ให้ลูกได้มาร่วมได้มาทำบุญร่วมกับพ่อแม่กับญาติอยู่ด้วยกัน

1.3 วัตถุประสงค์/เป้าหมายของประเพณีแซนโฎนตาคืออะไร

เพื่อให้วัฒนธรรมไม่ให้เสื่อมหายที่บรรพบุรุษเคยจัดเคยทำมา เพื่อไม่ให้วัฒนธรรมนี้เสื่อม ไม่ให้วัฒนธรรมนี้หายไป

1.4 ปัจจุบันประเพณีแซนโฎนตามีความแตกต่างจากอดีตอย่างไร

ทุกวันนี้อาจจะประยุกต์หรือตัดตอน บางทีกระเชอโดนตาไปวัดไปวา บางท่านบางคนเขาก็จัดไป บางท่านเขาก็ไม่ได้ ไหว้แต่ที่บ้าน ช่วงเย็นก็จะมีพระสวดมนต์ส่งสิ่งของไปให้ปู่ย่าตาทวดที่ล่วงลับไปแล้ว จะได้ส่งอันนี้ไปให้ เพราะเขาไปขังไว้อะไรไว้ เราก็ไม่รู้พูดตามประเพณีเขาได้จารึกไว้ในคัมภีร์ แต่ประเพณีก็ทำไป เอากระเชอนี้ไปวัดไปวา พระก็จะสวดส่งไป ส่งไปให้อยู่ที่นรกหรือสวรรค์ก็สุดแล้วแต่อย่างของมันก็มี สมัยแต่ก่อนกับสมัยเดียวนี้ สมัยนี้ก็ขนมนมเนยเขาทันสมัย แต่ก่อนเข้ามีข้าวต้ม นางเล็ดก็มีอยู่ แต่มันก็ไม่ครบเหมือนสมัยแต่ก่อน

1.5 ท่านคิดว่าในอนาคตประเพณีแซนโฎนตาจะเป็นอย่างไร

ก็คิดว่าคือ ช่วงนี้ ยุคนี้กับแต่ก่อนทำมาก็รู้สึกว่าสังคมจะดีขึ้น มีความสามัคคี มีความเข้าใจกัน ลูกหลานก็ว่านอนสอนง่าย แต่ยุคนี้สมัยนี้เป็นสมัยที่พัฒนาเจริญขึ้น เด็กต่อไปอนาคตอาจจะไม่มีตรงนี้เกิดขึ้นมา อาจจะเสื่อม อาจจะไป ไม่แน่ คือนโยบายเขาก็กำลังเร่งรัดให้ส่งเสริมให้มีการแซนโฎนตา มีการทำบรรพบุรุษให้ดีขึ้นมีความกตัญญู มีความรู้คุณ แต่ไม่รู้ว่า

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

เด็กสมัยต่อไปจะศึกษาเรียนรู้ จะเอาขนบธรรมเนียมประเพณีมาพัฒนาสู่วัฒนธรรมเก่าๆ ได้หรือเปล่า ก็พยายามจะทำให้ลูกหลานได้เห็น ได้รู้ว่า นี่สมัยโบราณอยู่กับสังคมอยู่กับส่วนรวมมานี้ก็มีวัฒนธรรมประเพณีนี้ดีทุกสิ่งทุกอย่าง ลูกหลานอยู่ร่วมกันรู้บุญคุณ ไม่ดื้อ พ่อแม่สอนอะไรก็จะเคารพปฏิบัติขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรม

1.6 สิ่งต่างๆ ในประเพณีแซนโฎนตามีความหมายอย่างไร

อันนี้รายละเอียดทุกอย่าง ผมก็ไม่รู้เท่าไหร่ แต่มันก็รู้ความหมายคือ จะต้องให้ผู้ที่ล่วงลับดับชีวิตไป ไปอดไปอยาก บางที่ลูกหลานอาจจะไม่ได้ทำบุญ ผ่านไปไม่ได้รับประทานอาหาร ไม่ได้กิน ไม่ได้ใช้คือลูกหลานก็จะทำบุญส่วนนี้เพื่อให้ญาติได้รับรู้ว่าลูกหลานได้ทำบุญอุทิศส่วนกุศลไปให้ได้รับประทานอาหาร ได้กิน ได้ใช้

1.7 ท่านคิดว่าประเพณีแซนโฎนตาควรมีการปรับเปลี่ยนหรือไม่ อย่างไร

ผมคิดว่าอย่างภาคใต้เขาก็มีการจัดแสดงจัดเล่น จัดประกวด แต่อย่างทางนี้ก็ยังเอาแบบเดิมๆอยู่ ยังไม่มีการเปลี่ยนแปลง อย่างทางภาคใต้ฟังข่าวมาเขามีเวลาขนบธรรมเนียมประเพณี เขาก็มีการจัดทำบุญใหญ่ มีการแสดง มีอาหารการกินทุกสิ่งทุกอย่าง ทำให้แประเพณีเขาดีขึ้น แต่อย่างพวกเราก็ทำแค่นี้ คือผมเกิดมาก็เห็นแต่ทำอย่างนี้ ไม่มีการเปลี่ยนแปลงอะไร ควรจะมีอะไรที่ให้ลูกหลาน ควรจะปรับให้ลูกหลานมีการมาร่วมกัน ผู้รู้ ผู้มีความสามารถที่จะมาสอน ให้ปรับให้มันดีขึ้น ให้อยู่คู่กับวัฒนธรรมประเพณีของคนไทยของคนชาวสุรินทร์ไปตลอด

1.8 ท่านคิดว่าประเพณีแซนโฎนตาควรอนุรักษ์ไว้หรือไม่ อย่างไร

ควรจะอนุรักษ์ไว้ ที่มันดี ดีที่ลูกหลานที่อาจจะได้สามีได้ภรรยาที่อื่น ถึงกำหนดเวลาทำบุญช่วงนี้ลูกหลานก็จะได้กลับมาเยี่ยมบ้าน กลับมาเยี่ยมพ่อแม่ ได้มาเอาสิ่งของดีๆ มากมายเอามาให้พ่อแม่ จะได้ให้เขารู้สึกว่า ลูกไม่ได้ลืมบุญคุณ ควรจะปรับควรจะทำให้มันดีขึ้น

2.คำถามเกี่ยวกับการปกครองภายในชุมชน

2.1 ในชุมชนของท่านมีการปกครองกันอย่างไร และมีการขอความคิดเห็นกันภายในชุมชนหรือภายนอกชุมชน เวลาจะจัดกิจกรรมภายในชุมชนหรือไม่ อย่างไร

อย่างเมื่อเช้าผมก็ไปที่วัด พระท่านก็ให้โอวาทวัฒนธรรมประเพณีเรื่องแซนโฎนตา เรื่องการทำบุญเลี้ยงพระ (กันชง) ถวาย 7 วัน คือท่านก็มีประวัติมาที่จะต้องให้ญาติโยมไปปฏิบัติไปทำเพื่อส่งสิ่งที่ญาติพี่น้องไปตกทุกข์ลำบาก บางทีก็มีประวัติ อย่างพระมหากษัตริย์ที่มีเงินทองอะไรมากมายและมีคนแก่คนเฒ่า แกก็ไม่มีอะไรเลย ลำบากยากจน แกก็ไปเก็บกิ่งไม้มาขาย แกก็จะนิมนต์พระมาทำบุญ ทาง พระพุทธเจ้าก็มารับนิมนต์ทางฝ่ายตายาย พระมหากษัตริย์ที่มีเงินก็โกรธ ก็โมโห ทำไมเรามีเงินมีทอง มี อาหารการกิน ทำไมพระพุทธเจ้าไม่ไปฉันให้ท่าน ทำไมมาฉันของตายาย แกมีอะไร ทาง พระมหากษัตริย์ให้อำมาตย์เสนามาแอบดูว่า ตายายนี้แกมีอะไร ทำไมพระพุทธเจ้าถึงมาฉัน พอเสนาบดีมาถึง อาหารก็หอมคลุ้งเต็มบ้าน จึงนำไปบอกพระมหากษัตริย์ว่าไปที่บ้านตายาย อาหารที่ทำมีกลิ่นหอมคลุ้งไปทั่วเลย พระมหากษัตริย์ได้ยินดังนั้น จึงเลยแอบมาดู เลยรู้ว่าใช่ ทำบุญด้วยความบริสุทธิ์ ไม่ได้ไปคดไปโกง ไปเอาของ

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

ใครมา คือทำบุญด้วยความบริสุทธิ์ ก็เลยได้บุญได้กุศล มีอาหาร มีเทวดามาช่วยคุ้มครองเขา พระมหากษัตริย์ก็เลยยอมรับ แล้วมีการประกาศให้มีการจัดทำกันชงทำบุญถวายพระไป นี่ก็เลยเป็นประวัติที่มาของกันชง อย่างแซนโฎนตาวันนี้ ผมไปทำกันชงเสร็จ ผมก็ไปฉลอง อุทิศส่วนกุศลไปให้ปู่ย่าตาทวดหรือบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว นี่ก็เป็นประวัติความเป็นมาที่พระท่านเล่าบอกในคัมภีร์หรือในตำรา ผมก็ฟังท่านมาอย่างนี้

3.คำถามเกี่ยวกับการสื่อสารในการจัดประเพณีแซนโฎนตา

3.1 ในการจัดประเพณีแซนโฎนตา ท่านมีการประสานงานกันหรือไม่ อย่างไร

ไม่ครับ คือมันเป็นวัฒนธรรมประเพณีมาทุกตำบล ทุกหมู่บ้านในเขต อ.เมือง หรือในจังหวัดสุรินทร์เรา มีการประสานงานกับคนในครอบครัว นับแต่ตัวผมเอง เมื่อเกิดมาก็เห็นปู่ย่าตาทวดทำมาอย่างนี้ตลอดและมาอยู่ในหมู่บ้านนี้ ก็คือทุกหมู่บ้าน ทุกหลังคาเรือนก็พยายามจัดทำ จัดไหว้ทุกหลังคาเรือนก็ถือว่าเป็นวัฒนธรรม บ้านนี้ก็ไปกินร่วมสนุกสนานบ้านโน้น พยายามไหว้ให้ไปเรียกไปร้องตายายมารับประทานอาหารนะ ลูกหลานจัดอาหารต้อนรับ คือให้ตายายมารับประทานอาหารแล้วก็ให้พรลูกหลานไปทั่วทั้งหมู่บ้าน จะมีความสุขด้วยกัน

3.2 ในการจัดประเพณีแซนโฎนตา ท่านมีการประสานงานกับกลุ่มราชการหรือไม่ อย่างไร

ไม่ครับ คือทางราชการ เขาถือว่าอย่างกับว่ามีข้าราชการอยู่ในหมู่บ้าน ก็เออ เขาก็จัดทำบ้านเขา แต่ช่วงนี้ก็คือเห็นนโยบายของนายก อบต. ก็เริ่มจัด เริ่มทำแห่โฎนตาเกี่ยวกับพระเพณีของโบราณ อนุรักษ์ไว้หลายๆ อย่าง วันกตัญญู เดือนเมษาเชิญผู้แก่ผู้เฒ่าไปร่วมกันรดน้ำดำหัว อย่างนี้ก็มีการจัดแซนโฎนตา ทางอบต.ก็มีนโยบายที่จะสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีเอาไว้ให้ลูกหลาน อย่างแห่เทียนเข้าพรรษา เขาก็เริ่มมีกฎข้อบังคับนโยบายให้มีวัฒนธรรมประเพณีไว้

3.3 ในการจัดประเพณีแซนโฎนตา ท่านมีการประสานงานกับปราชญ์ชาวบ้านหรือไม่ อย่างไร

ผมไม่ค่อยได้ประสานงาน คือ บางทีแต่ละคุ้ม แต่ละเขต แต่ละหมู่บ้าน มันก็มีนักปราชญ์ แต่ผมไม่ได้ประสานงาน แต่เวลาผมไปหมู่บ้านไหน สมัยผมเป็นกำนัน ผมก็ไปฟังเขา เขาจะบอก จะพูด จะคุย ต่อไป อย่าให้เสื่อมนะ ไปบอกไปพูดไปคุยกับชาวบ้าน มีอะไรก็ช่วยอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีไว้ เพราะช่วงนี้ยุคนี้นักศึกษา นักเรียน เด็กวัยรุ่นก็เอาแต่วัฒนธรรมประเพณีต่างชาติมาใช้มาก ทำให้เสื่อมพยายามประชุม พยามจะบอกให้อนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีไว้ให้อยู่คงไว้กับศาสนาพุทธเรา หรืออย่างกับศาสนาพราหมณ์ที่เขามีแต่เดิมมา เราก็เกิดมาทีหลัง อันนี้ก็เป็นพิธีทางพราหมณ์

3.4 ในการจัดประเพณีแซนโฎนตาท่านมีการประสานงานกับคนในท้องถิ่น หรือไม่ อย่างไร

- (ตอบในข้ออื่นแล้ว)

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

3.5 เหตุผลที่ท่านเข้าไปมีส่วนร่วมกับประเพณีแซนโฎนตา คืออะไร

ในฐานะผู้หลักผู้ใหญ่ หรือคนแก่ คือ บ้านหลังนี้ก็อยากให้ไปร่วมเพราะถือเป็นสิริมงคล เป็นบ้านที่มีคนแก่คนเฒ่าไปช่วยเรียก ช่วยแซนโฎนตา ก็คือเป็นนิมิตรหมาย คือความเคารพนับถือของเจ้าบ้านคือเห็นเราไป เขาก็ดีใจว่ามีผู้ใหญ่ไปร่วม เจ้าของบ้านเขาก็ภาคภูมิใจที่มีคนแก่คนเฒ่าไปร่วมช่วยไหว้ช่วยเซ่น คือ ความดีใจของครับครัวเขา ชาวบ้านเขา

4.คำถามเกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสารเพื่อสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา

4.1 ท่านมีการพูดคุย มีการวางแผนกันเพื่อเตรียมงานในปีต่อปีหรือไม่ อย่างไร

ครับ คือ พอถึงกำหนด ถึงเวลาก็มีการประกาศประชาสัมพันธ์ วัฒนธรรมประเพณีก็เป็นตัวกำหนดอยู่แล้ว อย่างวันนี้เขาก็มีวันแรม หรือขึ้น กำหนดไว้แล้วว่า ขึ้น 15 ค่ำต้องมีการจัดการเตรียมแซนโฎนตา ก็มีอยู่ในตำรา ในประเพณีเขาก็บอกไว้ ก็เลยสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีมาตลอด

5.คำถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีที่มีความสัมพันธ์กับการสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา

5.1 จากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ประเพณีแซนโฎนตาเปลี่ยนแปลงไป หรือยังคงอยู่อย่างไรบ้าง

ถ้าอายุคนแก่อย่างพวกผม ถ้าไม่อนุรักษ์ไว้ เด็กทุกวันนี้ไม่ค่อยเข้าวัด ไม่ค่อยรู้วัฒนธรรมประเพณี ผมคิดว่ามันจะเสื่อมมัน จะหมดไป คือถ้าไม่อนุรักษ์ไว้

5.2 จากสภาพเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ประเพณีแซนโฎนตาเปลี่ยนแปลงไป หรือยังคงอยู่อย่างไรบ้าง

คือ ไม่เปลี่ยนครับ คือวันนี้อยู่ที่เบื้องบน ผู้ใหญ่ข้างบน ประเพณีตรงนี้ก็ไม่ได้มีปัญหาอะไรนะครับ ถึงจะลำบาก ถึงจะเศรษฐกิจไม่ดียังไง ชาวบ้านเขาพอใจ เขาจัดได้เตรียมได้ ก็มันไม่มีปัญหาครับ แต่เรื่องรายได้จากการทำนา ได้เงินได้ทอง ปลูกโน้นปลูกนี้ อันนี้มันนโยบายทางรัฐบาลหรือทางผู้ใหญ่ ทางราชการทางโน้น แต่ส่วนวัฒนธรรมประเพณีชาวบ้าน คือมันสืบทอดมา มันก็ไม่ได้เดือดร้อนอะไร เขามีน้อยก็ทำน้อย มีมากก็ทำมาก ตามความสามารถของแต่ละครอบครัว

5.3 เทคโนโลยีที่ทันสมัย ทำให้ประเพณีแซนโฎนตาเปลี่ยนแปลงไป หรือยังคงอยู่อย่างไรบ้าง

เปลี่ยน ส่วนมากข้าวต้มมัด ชาวบ้านไม่ค่อยทำมีแต่พ่อค้าแม่ค้า ซื้ออย่างเดียวแต่บางคนยังอนุรักษ์ เขาก็ทำ แต่บางคนก็ซื้อเอา มันง่าย มีสตางค์แล้วก็ไปซื้อไปจัดมา มันง่ายขึ้นสะดวกสบายมาก มันเปลี่ยนแปลงมากครับ แต่ก่อนมันมีทำข้าวต้ม มีทำนางเล็ด ข้าวกระยาสารท แต่ทุกวันนี้ก็ไม่ค่อยมีแล้วครับ นี่มันเปลี่ยนแปลงไปบ้างแล้วครับ นี่มันเป็นปัญหาที่ผมสังเกต

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้น

นายบุญรวม รุ่งเรือง เพศ ชาย อายุ 43 ปี อาชีพ เกษตรกรรม รายได้ต่อเดือน 1,200 บาท วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 18 กันยายน 2552 เวลา 10.45 น. ตำแหน่ง สมาชิก อบต.บ้านอาม็อง ต.ท่าสว่าง อ.เมือง จ.สุรินทร์ สังกัดหน่วยงาน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

ตอนที่ 2 บทสัมภาษณ์ตามโครงสร้างของงานวิจัย

1.ความรู้เกี่ยวกับประเพณีแซนโฎนตา

1.1 ประเพณีแซนโฎนตามีความเป็นมาอย่างไร

คือมันเป็นวันที่พวกเราไหว้บรรพบุรุษที่เสียชีวิตไปแล้ว คือเป็นประเพณีสืบทอดกันมาตั้งนานแล้ว เราเป็นลูกเป็นหลานที่น่าจะไม่ลืม คือตรงนี้มันจะต้องนึกถึงบุพการีที่เคยให้กำเนิดเราหนึ่งล่ะ สองก็คงจะเป็นเรื่องของวงศาคณาญาติ ญาติโกโหติกาตั้งแต่ดึกดำบรรพ์ แต่ก่อนบุพการีเราคือเลี้ยงเรามาจนถึงปัจจุบันไม่ว่าจะเป็นเรื่องของมรดก เรื่องของสืบทายาทวงศ์กระกูล ทีนี่เราต้องคิดถึงบรรพบุรุษต้องปฏิบัติ ที่ปฏิบัติกันมาก็จะเป็นประเพณีของลูกหลานเขมร แซนโฎนตานี้เป็นของเขมรของลูกหลานสุรินทร์โดยตรง มันจะมีวันโฎนตาส่วยก็มีนะแต่เขมรมันจะตรงกับวันนี้ ส่วยจะตรงกับเบ็นตูจของเรา ทุกปีจะเป็นวันนี้แหละ

1.2 ประเพณีแซนโฎนตามีความหมายอย่างไร

คือวันไหว้ เหมือนคนจีน ถ้าเป็นคนจีน วันที่เขาไหว้เป็นวันสารทจีน วันตรุษจีน วันไหว้ก๋ง ก็คล้าย ๆกันวันไหว้บรรพบุรุษ ถ้าเป็นภาษาไทยก็คือ วันไหว้บรรพบุรุษแซนโฎนตา แซนก็คือ เรียกไหว้ แล้วก็กรวดน้ำเรียกคนที่เสียชีวิตไปแล้ว บุพการีเราที่เสียชีวิตไปแล้วให้จุดธูป จุดเทียนเพื่อเรียกให้ดวงวิญญาณให้รับรู้ว่าลูกหลานได้ดำเนินการตรงนี้ ไม่ลืม นึกถึงตรงนี้

1.3 วัตถุประสงค์/เป้าหมายของประเพณีแซนโฎนตาคืออะไร

มันเป็นการปฏิบัตินะ มันไม่ถือว่าเราทำตามเป้าหมายก็คือ จุดประสงค์ก็คือ อย่างที่ผมได้บอก ได้กล่าวตั้งแต่เบื้องต้น คือมันไม่มีเป้าหมาย แต่มันเป็นเรื่องที่ต้องยึดปฏิบัติตลอดอนาคตข้างหน้าของมันไม่ได้ตั้งเป้าหมายเอาไว้หรอกว่าจะทำอะไร ทุกปีจะต้องปฏิบัติ

1.4 ปัจจุบันประเพณีแซนโฎนตามีความแตกต่างจากอดีตอย่างไร

มันเหมือนเดิมนะ คือวันนี้เป็นวันที่เขาแซนที่เขาเรียกวันนี้ เขากรวดน้ำ เขาเรียกบรรพบุรุษวันนี้มากินวันนี้ แต่เมื่อวานปู่ย่าตายายก็จะรับของที่เราเอาไปส่ง ปู่ย่าตายายก็จะเรียกบรรพบุรุษของปู่ย่าตายายอีกทีหนึ่ง ก็คือเราเอาของไปให้ปู่ย่าตายาแล้วเขาก็จะเซ่นอีกทีหนึ่ง คือเราไหว้บรรพบุรุษ อย่างกับปู่ย่า อย่างผมอยู่กับพ่อ พ่อปู่ผมตายล่ะ เหลือแต่แม่ย่า แม่ย่าก็ไปไหว้แม่ของแม่ย่า แม่ของแม่ย่าก็ไปไหว้บรรพบุรุษของท่านต่อ วันนี้ทั้งวันจนถึงเย็น

1.5 ท่านคิดว่าในอนาคตประเพณีแซนโฎนตาจะเป็นอย่างไร

อนาคตไม่เปลี่ยนนะ ผมว่าไม่เปลี่ยน คือคนเขมรมันตั้งนานแล้วนะเนี่ย ประเพณีก็เดิมๆ แต่มันจะแตกต่างจากเมื่อก่อน จากการที่ชาวบ้านเขาไม่ค่อยมีเวลา อย่างเมื่อก่อนอยู่บ้านเกี่ยว

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

ข้าวเสร็จ ดำนาเสร็จ เมื่อก่อนผมจะเดินทางไปทุกหลังคาเรือน เห็นเขาแซนโฎนตาที่ไหน ใครเข้าบ้านมาเนี่ยเมาทุกคนได้กินได้ไหว้ทุกหลังคาเรือน ถ้าเป็นวันนี้เขาไม่ถือสากัน แต่ทุกวันนี้มันเริ่มหายไป เพราะต่างคนต่างก็มีภาระหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ บางวันตรงกับวันหยุดข้าราชการก็ได้อยู่ ตอนเย็นก็อาจจะพาปู่ย่าแม่ยายไปทานข้าว ถือว่าเป็นวันครอบครัวอีกวันหนึ่งนะ

1.6 สิ่งต่างๆ ในประเพณีแซนโฎนตามีความหมายอย่างไร

ตรงนี้ผมไม่ค่อยจะทราบความหมายนะ แต่คือว่ามันต้องมีของหวานคาว เหล้ายา ปลาปิ้ง นี่มันต้องมี ที่เราต้องจัดอย่างนี้ทุกครั้ง เพียงแต่ความหมายของอาหารผมไม่เข้าใจ แต่ว่าของคาวหวานต้องมีจัดอย่างนี้ทุกครั้งที่เรามีการแซน

1.7 ท่านคิดว่าประเพณีแซนโฎนตาควรมีการปรับเปลี่ยนหรือไม่ อย่างไร

ไม่นะ ถ้าปรับเปลี่ยนมันคงไม่มีหรอก แต่ว่าถ้าจะมี ก็วันที่เขาแห่กระเชอที่หน้าศาลากลางเขาแห่กระเชอ เขาเรียกว่ากระเชอโฎนตา แต่ก็ปฏิบัติอย่างนี้ตลอด แต่บ้านเราไหว้ขนาดนี้ก็ถือว่าโอเคแล้ว อนาคตไม่เปลี่ยนหรอกเหมือนเดิม ผมว่านะ แต่เวลาน้อยลง จากลูกหลานมีเวลาอยู่กับพ่อกับแม่ ไปส่งพ่อแม่ ไหว้ปู่ย่าตาทวดเสร็จก็ไม่มีเวลาได้พูดคุยนานเหมือนเมื่อก่อน บางครอบครัวเขามีเวลาได้กินข้าวได้อยู่กับครอบครัว ผมเมื่อวานก็ไปหาแม่ย่าเสร็จก็เจอญาติพี่น้องเยอะ วันนี้วันที่ญาติพี่น้องจะมาพบปะกัน มาเจอกัน วันนี้อยู่ไกลขนาดไหนก็ต้องมา

1.8 ท่านคิดว่าประเพณีแซนโฎนตาควรอนุรักษ์ไว้หรือไม่ อย่างไร

ต้องแน่นอนแหละ ต้องอนุรักษ์เอาไว้ ตรงนี้ผมก็ทำ อบต.ผมก็ทำ เหมือนวันเรียกขวัญข้าว ผมต้องทำพวกประเพณีนี้ เพราะประเพณีนี้มันจะหมดไป มันจะเสื่อมไปตามกาลเวลา แต่ว่าบ้านเรา คนเขมรเขาไม่ลืมนะเรื่องนี้ ผมว่าไม่มีวันหาย เหมือนงานวันเรียกขวัญข้าว มันแค่ชื่อ แต่การปฏิบัติมันเป็นงานส่วนรวม การปฏิบัติมันอาจจะลำบาก แต่ว่าคนอื่นไม่ไหว้ แต่ว่าเราก็ยังต้องไหว้พ่อแม่เรา ยังอยู่ครับยังอยู่อีกนาน

2.คำถามเกี่ยวกับการปกครองภายในชุมชน

2.1 ในชุมชนของท่านมีการปกครองกันอย่างไร และมีการขอความคิดเห็นกันภายในชุมชนหรือภายนอกชุมชน เวลาจะจัดกิจกรรมภายในชุมชนหรือไม่ อย่างไร

มันก็มี อย่างผู้ใหญ่บ้านเขาประชุม เขาก็ประชาสัมพันธ์ว่ามันจะมีหลังจากมีการแซนโฎนตาในบ้านเรา เสร็จ มันจะมีระดับหมู่บ้านอีกทีหนึ่ง ประจำหมู่บ้านจะมีศาลพระภูมิ แต่ละหมู่บ้านจะต้องมีจุดจุดหนึ่งที่ชาวบ้านเคารพนับถือ ปู่ย่าตาทวดเขามีชื่อของเขาอยู่ หลังจากเซ่นไหว้ตรงนี้เสร็จแล้ว ให้ไปเซ่นไหว้ศาลตาอุดมซึ่งเป็นศาลพระภูมิที่เคารพนับถือประจำหมู่บ้าน ไม่มีการขอความคิดเห็น ประเพณีแซนโฎนตานี้ปฏิบัติกันลักษณะอย่างนี้ เอาวันนี้ไปแซนโฎนตา ไปแซนตาอุดมนี้ก็ไปด้วยกัน ของคาวของหวาน ตอนเช้าก็อาจไปแซนแป๊บหนึ่งก็มา แต่อย่างวันสงกรานต์ก็อาจไปทำบุญที่นั่นสวดนิมนต์พระไปสวดมนต์

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

3.คำถามเกี่ยวกับการสื่อสารในการจัดประเพณีแซนโฎนตา

3.1 ในการจัดประเพณีแซนโฎนตา ท่านมีการประสานงานกันหรือไม่ อย่างไร

ปีนี้ไม่มี ปีนี้ไม่ได้ทำ คิดอยู่เหมือนกันว่าแซนโฎนตาถ้าเราไปจัด อบต.ไม่มีคนไป เพราะวันนี้เขาอยู่กับปู่ย่าตายาย เขาเมา อย่าออกนอกบ้านกันดีกว่า วันแซนโฎนตาเป็นวันที่เขาไปไหว้บรรพบุรุษที่บ้าน มันไม่ใช่งานส่วนรวมเหมือนงานเรียกขวัญข้าว แห่เทียนนี้ไปได้ งานส่วนรวมของชุมชน แต่แซนโฎนตานี้เป็นการเซ่นไหว้เฉพาะบุคคลเลย มันต้องแยกกัน ความคิดเห็นมันไม่ได้

3.2 ในการจัดประเพณีแซนโฎนตา ท่านมีการประสานงานกับกลุ่มราชการหรือไม่ อย่างไร

ส่วนใหญ่ชาวบ้านเข้าทำกันเอง เพราะมันเป็นประเพณีที่ถือปฏิบัติกันมา จังหวัดเขาอาจจะสนับสนุน สนับสนุนให้มีการแห่กระเชอโฎนตา อย่างผมตอนแรกจะสนับสนุน หมู่บ้านละพันๆ ให้ไปซื้อของโฎนตา แต่ช่วงหลังนี้ไม่ทัน

3.3 ในการจัดประเพณีแซนโฎนตา ท่านมีการประสานงานกับปราชญ์ชาวบ้านหรือไม่ อย่างไร

งานประเพณี ปราชญ์ชาวบ้านเขาไม่ต้องใช้ อย่างมาบ้านพ่อพ่อก็ทำเอง พ่อก็เรียกปู่ย่าตาทวดเอง ยายก็เรียกปู่ย่าตาทวดเอง ไม่ต้องใช้ปราชญ์มา พ่อก็เรียกเป็น มาแล้วก็กรวดเหล้ากรวดน้ำเรียกเองเลย แต่ละหมู่บ้านก็จะเรียกปู่ย่าตาทวดของตัวเอง บ้านหลังนั้นก็เรียกปู่ย่าตาทวดของตัวเองก็เรียกปู่ย่าตาทวดให้มากินจะเป็นไปในลักษณะนั้น

3.4 ในการจัดประเพณีแซนโฎนตาท่านมีการประสานงานกับคนในท้องถิ่น หรือไม่ อย่างไร

ประสานงานเรื่องอย่างนี้ไม่ต้องนะ มันเป็นงานประเพณีอยู่แล้ว มันเป็นงานที่มันเป็นวันไหว้บรรพบุรุษน่ะ มันแทบจะไม่ต้องแต่งเติมให้เขาเลย แต่ถ้าเขาจะสนับสนุนให้เป็นงานที่ประชาสัมพันธ์นี้ได้ หรืออาจจะมีวันไหว้บรรพบุรุษก็อาจคิดหาแนวทางที่จะทำ คิดอยู่เหมือนกันแต่ว่าวันนี้ไม่อยากจะรบกวน เวลาของเขาที่อยากอยู่กับครอบครัว ตายายก็อยากจะอยู่กับหลานลูกก็อยากไปหาพ่อแม่ วันนี้เป็นวัน ราชการก็ลำบากนิดหนึ่งทำงานตอนบ่ายก็หยุด

3.5 เหตุผลที่ท่านเข้าไปมีส่วนร่วมกับประเพณีแซนโฎนตา คืออะไร

ก็คือสิ่งที่เราต้องปฏิบัติน่ะ เราต้องปฏิบัติไม่ลืมบุพการี เราไม่ลืมบรรพบุรุษของเรา บางคนเขาก็มีรูปน่ะ เขาจะตั้งไว้ อย่างวันนี้จุดธูปจุดอะไร อย่างที่คนจีนตั้งรูปอากง อาม่าเขาเลยพอตอนเช้าก่อนไปขายของก็ไหว้อาม่าอากง คนให้บุญคุณกับเราต้องยึดถือปฏิบัติเคารพนับถือ

4.คำถามเกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสารเพื่อสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา

4.1 ท่านมีการพูดคุย มีการวางแผนกันเพื่อเตรียมงานในปีต่อปีหรือไม่ อย่างไร

ปีหน้าคิดว่าจะทำ แต่ไม่รู้ว่าจะทำยังไง อย่างงานเรียกขวัญข้าวนี่มันทำได้ไง งานแห่เทียนทำได้ แต่งานแซนโฎนตานี่คิดไม่ออก ว่าจะให้ชาวบ้านเขาไปแซนรวมกัน แต่ว่าแต่ละคน

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

ก็ไม่เหมือนกัน พ่อก็ไม่ เหมือนกัน อย่างถ้าเป็นงานในหลวง จุดมุ่งหมายคือ ในหลวงคนเดียว แต่นี่พ่อก็มีญาติพ่อ ผมก็มีญาติผมเหมือนกัน อย่างผมเรียกพ่อก๊วด บรรพบุรุษไม่เหมือนกันไง เป็นอันว่าไปเซ่นไหว้ที่บ้าน มันจะขลัง ปู่ย่าตายายเราอยู่บ้านตรงนี้ เราก็มาเซ่นไหว้ตรงนี้มันจะขลัง แต่ไปเซ่นไหว้ที่ อบต.นี้ เอ๊ะ มันยังไง ไปถึง 100 คน ก็ 100 แม่ วิญญาณก็ 100 วิญญาณ ไม่รู้จะเรียกวิญญาณใคร ผมไม่อยากไปออกความคิดเห็นตรงนี้ ไม่อยากไปจัด ให้เขาจัดงานประเพณีที่เคยปฏิบัติมา แต่ถ้าเราจะให้ปรุงแต่งเสริมเติมแต่งงานอย่าง ขึ้นป้าย Cut out ใหญ่ งัยแซนโฏนตาบูชาบรรพบุรุษนี้เขียนได้ ผมขึ้นป้ายประชาสัมพันธ์ อย่าลืมงานไง เขียนภาษาเขมรงัยแซนโดนตาบูชาบรรพบุรุษนะ วันที่ 18 เดือนกันยายน อันนี้ได้ อันนี้ประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้านไหว้บรรพบุรุษไหว้กับบ้านนั่นแหละ ไม่ต้องจัดอะไรให้เขา

5.คำถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีที่มีความสัมพันธ์กับการสืบทอดประเพณีแซนโฏนตา

5.1 จากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ประเพณีแซนโฏนตาเปลี่ยนแปลงไป หรือยังคงอยู่อย่างไรบ้าง

ไม่เปลี่ยนนะ ก็ถือว่าไม่เปลี่ยน อาจจะเปลี่ยนเรื่องเวลา วันที่อะไรเหมือนเดิม เวลาเหมือนเดิม แต่เวลาคนที่ไปหาพ่อแม่จะน้อยลง อย่างอยู่กรุงเทพฯ ก็ไม่มีเวลามา ติดงาน เริ่มเปลี่ยนไป เมื่อก่อน ลูกหลานอยู่ใกล้ๆ ครอบครัว จะอยู่ไกลๆ บ้านก็มีโอกาสมา อยู่ในตัวสุรินทร์น่ะก็มีโอกาสไปหาพ่ออยู่ อำเภอโน่น อำเภอนี้ บ้านนี้ ขี่มอเตอร์ไซด์ไปส่งถือขนม ถือของหวานไป ทีนี้คนอยู่กรุงเทพฯ บางคน เขาลางานไม่ได้ มันเปลี่ยนตรงนี้แหละ ต่อไปมันเริ่มหายไป ลูกหลานเริ่มจะห่าง เริ่มจะหาย ถ้าพ่อแม่เสียชีวิตแล้วยิ่งไปกันใหญ่ สมมติว่าผมทำงานอยู่กรุงเทพฯ พ่อแม่ผมเสียชีวิต ลูกอยู่นั้น ลูกจะมาไหว้ใครที่นี่ ไหว้ที่โน้นเลย ไม่รู้จะมาส่งใคร แล้วผมก็อาจจะไหว้ที่โน้น ไหว้บรรพบุรุษที่บ้านโน่นเลย มันจะเปลี่ยนไปอย่างนี้แหละ ถ้าเปลี่ยนนะ เปลี่ยนเป็นบางครอบครัว อย่างผมเนี่ย พ่อแม่ผมยังอยู่ผมก็ไป ถ้าพ่อแม่ผมเสีย ผมก็คิดอยู่เหมือนกันว่าจะไปไหว้ใคร ก็ไหว้ที่นี่แหละ ไหว้เรียกบรรพบุรุษเราที่นี่แหละ อาจจะไม่ได้พบปะญาติพี่น้องเหมือนเดิม เพราะพ่อแม่เราเสียแล้ว ไม่รู้จะไปไหว้ใคร ก็คือจะพาหลานไปหาปู่ย่ามันจะเปลี่ยนตรงนี้แหละ ถ้าต่อไปในอนาคตนะ เป็นบางครอบครัว

5.2 จากสภาพเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ประเพณีแซนโฏนตาเปลี่ยนแปลงไป หรือยังคงอยู่อย่างไรบ้าง

มันก็มีบางอย่างที่ช่วยเกษตรเขาได้ ผลไม้หน้านี้ก็ถือว่าขายได้ พวกผักอะไรก็ขายได้ ช่วงนี้ก็เหมือนกับตรุษจีน ไก่กิโลละร้อย ก็มี กิโลละ 80 ก็มี มันเป็นช่วง พอช่วงนี้ไก่ราคาก็แพง ผลไม้อย่างแอปเปิ้ลก็ถูกหน่อย ก็ได้ช่วยกันซื้อ แอปเปิ้ลลูกละ 5 บาท เศรษฐกิจบ้านเราก็อาจจะขยับนิดหนึ่ง แต่ก็ไม่ได้ดีอะไรมากมายหรอก ก็คือ มันมีผลกับเครื่องเซ่นไหว้เท่านั้นเองที่จัดนี้ก็ถือว่าเยอะน่ะ มีทั้งเหล้ารีเจนซี่ โค้ก น้ำโซดา ก็วันนี้ก็ไหว้ ใครเข้าบ้านนี้ก็กินได้เลย

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

5.3 เทคโนโลยีที่ทันสมัย ทำให้ประเพณีแซนโฎนตาเปลี่ยนแปลงไป หรือยังคงอยู่อย่างไรบ้าง

ไม่เปลี่ยนหรอก ไหว้บรรพบุรุษเราจะไหว้ยังไงก็ไหว้ไป จะเปลี่ยน เปลี่ยนเรื่องอาหาร หรือเปล่าเปลี่ยน เรื่องเหล้า เปลี่ยนเรื่องน้ำอัดลม เรื่องยี่ห้ออะไรเท่านั้นแหละ แต่ความรู้สึกไม่เปลี่ยนไหว้บรรพบุรุษก็ไหว้เหมือนเดิม จัดเหมือนเดิม พ่อแม่ตายไปแล้ว ผมก็ต้องจัด เพราะลูกผมก็ต้องมีครอบครัว พอลูกผมมีครอบครัว ผมก็เริ่มเป็นปู่ย่าล่ะ ทีนี้ลูกหลานก็เริ่มมาไหว้ล่ะ ผมก็ตั้งแบบนี้เหมือนเดิม ก็ต้องไหว้ปู่ย่าเหมือนเดิม ไหว้พ่อแม่ก็เสียชีวิตไปแล้วก็ไหว้ปู่ตาทวดยายทวด พ่อแม่ก็เหมือนกัน ไหว้ปู่ย่าตาทวดที่เสียชีวิตไปแล้ว ผมต่อไปถ้าลูกผมมีครอบครัว ต่อไปมีหลานผมก็เป็นตาแล้ว ผมก็ไหว้บรรพบุรุษ ไหว้พ่อแม่เหมือนเดิมเป็นอย่างนี้ แต่ถ้ายังไม่มีครอบครัว พ่อแม่ตายหมดแล้วไม่รู้จะไหว้ใคร ก็ไหว้อยู่กรุงเทพฯ อยู่ต่างจังหวัด ไม่รู้จะมาทำไม มาก็พบปะแต่กับพี่น้อง พี่น้องก็อาจจะไม่มาเพราะพ่อแม่ตายหมดแล้ว แล้วมันก็จะห่างไปอย่างนี้ แต่มันเป็นบางครอบครัวเท่านั้น

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้น

นายวสันต์ วิสารัตน์ เพศ ชาย อายุ 41 ปี อาชีพ ทำนา รายได้ต่อเดือน 5,100 บาท วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 18 กันยายน 2552 เวลา 15.00 น. ตำแหน่ง สมาชิก อบต.บ้านระโยง ต.ท่าสว่าง อ.เมือง จ.สุรินทร์ สังกัดหน่วยงาน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

ตอนที่ 2 บทสัมภาษณ์ตามโครงสร้างของงานวิจัย

1.ความรู้เกี่ยวกับประเพณีแซนโฎนตา

1.1 ประเพณีแซนโฎนตามีความเป็นมาอย่างไร

จากอดีตก็คือความเป็นมา คือความเชื่อของคนในชุมชน เป็นความเชื่อที่สืบต่อกันมาจากบรรพบุรุษ จากรุ่นสู่รุ่น จนถึงรุ่นเรา ปัจจุบันมีความเชื่อว่ามีผีของบรรพบุรุษหรือปู่ย่าตายายที่ตายไปแล้วจะมารับส่วนบุญ มารับส่วนบุญในช่วงวันสารทนี้ ทุกคนก็จะทำบุญไปให้ อย่างเช่นมีการทำบุญอุทิศกุศลที่วัดหรือที่บ้าน แล้วก็มีการแซนโฎนตา เมื่อถึงกำหนดระยะเวลาของวันแรม 14 ค่ำเดือน 10 ของทุกปีก็จะมี

1.2 ประเพณีแซนโฎนตามีความหมายอย่างไร

การเซ่นไหว้มีความหมายก็คือ ชุมชนที่มีความเชื่อในสิ่งเหล่านี้ เชื่อว่าบรรพบุรุษมารับส่วนบุญส่วนกุศล คือจะเป็นการแสดงความกตัญญูต่อผีปู่ย่าตายายของเรา

1.3 วัตถุประสงค์/เป้าหมายของประเพณีแซนโฎนตาคืออะไร

วัตถุประสงค์ก็เพื่อส่งส่วนบุญหรือสิ่งของต่างๆ ที่ลูกหลานได้เตรียมไว้ให้ เช่น เครื่องสังเวยต่าง ๆ เพราะเชื่อว่าแต่ละปี ท่านอาจจะไปอยู่ที่ภพภูมิใดเราไม่รู้ จะอดอยาก เราก็เตรียมเหมือนกับเป็นการเลี้ยงผีนั่นแหละ

1.4 ปัจจุบันประเพณีแซนโฎนตามีความแตกต่างจากอดีตอย่างไร

มีความแตกต่างบ้างบางส่วน ที่ว่าแตกต่างคือเครื่องสังเวย แต่ก่อนมันไม่มีผลหมากผลไม้อะไรแบบปัจจุบันนี้ แต่ก่อนก็มีไม่เยอะ พวกผลไม้ หรือพวกเหล้า พวกเบียร์ แต่ก่อนไม่มีแต่ทุกวันก็ประยุกต์ตามยุคตามสมัย มีเหล้า มีเบียร์ มีอะไรมาเลี้ยงท่านให้อิ่ม แต่ก่อนเขาจะมีเหล้าพื้นบ้าน เหล้าสาโทนั่นแหละก็มีอย่างเดียวเหล้าต้ม แต่ก่อนก็มีแค่นี้ แต่ทุกวันนี้มีหลายอย่าง แต่ก่อนก็มีแค่หมู เห็ด เป็ด ไก่ ธรรมดา เดี๋ยวนี้ก็มีส่วนประกอบหลายที่เข้าไปด้วย

1.5 ท่านคิดว่าในอนาคตประเพณีแซนโฎนตาจะเป็นอย่างไร

ในอนาคตคิดว่าคงจะมีการสืบทอดอย่างนี้ไปเรื่อยๆ เพราะลูกหลานก็จะต้องทำ เพราะเรามีความเชื่อสืบทอดกันมานาน ก็เชื่อว่าจะมีการปฏิบัติสืบทอดกันต่อไป แบบเดียวกันนี่แหละ แต่อาจมีการปรับปรุงตามยุคตามสมัยบ้าง เหมือนสมัยปัจจุบันที่เราเป็นอยู่ อาจจะยุคข้างหน้าในอนาคต ก็อาจจะปรับปรุงบางสิ่งบางอย่าง

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

1.6 สิ่งต่างๆ ในประเพณีแซนโฎนตามีความหมายอย่างไร

ก็อย่างที่ขาดไม่ได้เลยคือ ข้าวต้มมัด เขาต้องมีอยู่แล้วทุกหลังคาที่ว่ามีการเซ่นไหว้แซนโฎนตาเขาก็ต้องมีข้าวต้มมัด ความหมายของข้าวต้มมัดก็คือความเหนียว มันผูกกันเป็นห่วงเป็นคู่ หมายถึงความสมัครสมานสามัคคีกัน ก็คือจะสืบทอดสิ่งต่างๆ ที่ดีเหล่านี้ไปเรื่อยๆ

1.7 ท่านคิดว่าประเพณีแซนโฎนตาควรมีการปรับเปลี่ยนหรือไม่ อย่างไร

ก็คิดว่าไม่น่าจะมีการปรับเปลี่ยน อย่างวันก็ปรับเปลี่ยนไม่ได้กำหนดวันเดือนปีเราปรับเปลี่ยนไม่ได้ ต้องเอาตามยุคก่อน

1.8 ท่านคิดว่าประเพณีแซนโฎนตาควรอนุรักษ์ไว้หรือไม่ อย่างไร

ควรอนุรักษ์ไว้อย่างยิ่งเลย คือให้ชนรุ่นหลัง หรือเด็กรุ่นใหม่นี้ได้เห็น ได้รู้ และได้ศึกษาเป็นกรณีที่ว่าความเชื่อของแต่ละชุมชนมันเป็นแบบนี้ ก็ควรจะศึกษาสืบทอดต่อไป

2.คำถามเกี่ยวกับการปกครองภายในชุมชน

2.1 ในชุมชนของท่านมีการปกครองกันอย่างไร และมีการขอความคิดเห็นกันภายในชุมชนหรือภายนอกชุมชน เวลาจะจัดกิจกรรมภายในชุมชนหรือไม่ อย่างไร

การแสดงความคิดเห็นก็มักจะไม่ค่อยจะมีว่าถึงวันแล้วจะมีการเรียกประชุม ทุกคนจะรู้แล้วว่ากำหนดวันนั้นๆ วันที่เท่าไหร่ๆ ก็จะได้เตรียมของเตรียมอะไรไป ก็คือแค่เวลาใกล้ถึงวันก็มีการประชาสัมพันธ์จากทางวัดบ้าง อะไรบ้าง ให้ตระเตรียมสิ่งของไปทำบุญที่วัดเพื่อจูนโฎนตาวันสุดท้าย

3.คำถามเกี่ยวกับการสื่อสารในการจัดประเพณีแซนโฎนตา

3.1 ในการจัดประเพณีแซนโฎนตา ท่านมีการประสานงานกันหรือไม่ อย่างไร

- (ตอบในข้ออื่นแล้ว)

3.2 ในการจัดประเพณีแซนโฎนตา ท่านมีการประสานงานกับกลุ่มราชการหรือไม่อย่างไร

ส่วนมากจะไม่มีการประสานงาน เพราะว่าเป็นเรื่องประเพณีของท้องถิ่น

3.3 ในการจัดประเพณีแซนโฎนตา ท่านมีการประสานงานกับปราชญ์ชาวบ้านหรือไม่อย่างไร

มีการประสานงานปรึกษากันบ้างอย่างว่า การแซนโฎนตาเตรียมอะไรยังไงบ้าง บางครอบครัวอาจจะเป็นครอบครัวใหม่อาจจะไม่ค่อยคุ้น อาจจะปรึกษากับปราชญ์ชาวบ้านว่าควรมีอะไรบ้างที่จะเตรียมไว้แซนโฎนตา

3.4 ในการจัดประเพณีแซนโฎนตาท่านมีการประสานงานกับคนในท้องถิ่น หรือไม่อย่างไร

คนในท้องถิ่นก็กับปราชญ์ชาวบ้านเรานี่แหละ ครัวเรือนข้างๆ ก็อย่างมีอะไรก็แบ่งปันกัน แบ่งญาติๆ กัน เขาก็มีการอย่างเหมือนเมื่อวานเขาก็จะมี ก่อน 1 วัน เขาก็จะมีการไปจูน

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

โฏนตา อย่างกรณีลูกสะใภ้ก็ต้องไป ไปเตรียม ไปจูนที่บ้านของแม่ยาย ไปส่งกระเชอโฏนตา ขนมนมเนยต่างๆ ต้องไปส่ง เหล้าเบียร์อะไรก็ไปส่งที่บ้านแม่ยาย

3.5 เหตุผลที่ท่านเข้าไปมีส่วนร่วมกับประเพณีแซนโฏนตา คืออะไร

ก็คือ อยากอนุรักษ์ประเพณีนี้ไว้ สืบสานต่อไปไม่ให้มันหมด

4.คำถามเกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสารเพื่อสืบทอดประเพณีแซนโฏนตา

4.1 ท่านมีการพูดคุย มีการวางแผนกันเพื่อเตรียมงานในปีต่อปีหรือไม่ อย่างไร

อันนี้จะไม่มีการวางแผน เพราะว่า พอถึงกำหนด รู้วันล่วงหน้า แต่ละครอบครัวเขาก็จะเตรียมขนมนมเนยอะไร ยังไงก็คือแต่ละครอบครัวเขาดำเนินการไป

5.คำถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีที่มีความสัมพันธ์กับการสืบทอดประเพณีแซนโฏนตา

5.1 จากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ประเพณีแซนโฏนตาเปลี่ยนแปลงไป หรือยังคงอยู่อย่างไรบ้าง

ตามสภาพสังคมยุคใหม่ ก็คือ แต่ก่อนการแซนโฏนตาก็จะมีการ อย่างเวลาช่วงเย็นก็จะมีการรวมกลุ่มกัน คนเฒ่าคนแก่ หรือหนุ่มสาวก็แล้วแต่ ก็จะรวมตัวกันเดินไปไหว้แต่ละบ้านๆ ไปเรื่อยๆ ไปทุกบ้าน แต่มาปัจจุบันก็จะมีการอย่างวัยรุ่นทุกวันก็จะจับกลุ่มกันแล้วก็ขี่มอเตอร์ไซด์ไปตามบ้านเพื่อนต่างๆ ก็มันจะมีการเปลี่ยนแปลงตรงที่ว่าเสี่ยง เวลาไปหมู่บ้าน อาจจะเมาแล้วขับรถเกิดเหตุอันตราย

5.2 จากสภาพเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ประเพณีแซนโฏนตาเปลี่ยนแปลงไป หรือยังคงอยู่อย่างไรบ้าง

เศรษฐกิจที่เปลี่ยนไป แซนโดนตาก็ไม่เปลี่ยนแปลงตามเศรษฐกิจ ถึงข้าวของจะแพงก็ยังทำปฏิบัติอยู่ก็ถือว่าไม่มีการเปลี่ยนแปลงตามเศรษฐกิจ

5.3 เทคโนโลยีที่ทันสมัย ทำให้ประเพณีแซนโฏนตาเปลี่ยนแปลงไป หรือยังคงอยู่อย่างไรบ้าง

ไม่มี แต่บางบ้านเขาก็อาศัยเทคโนโลยี อย่างเช่น เครื่องเสียงก็เป็นเทคโนโลยีสมัยใหม่ เขาก็อาจจะเปิดเครื่องเสียงมาร้องรำทำเพลงเหมือนกับเป็นการเฉลิมฉลอง มันก็เป็นเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาช่วยได้ เพิ่มความครึกครื้นได้ เป็นบางที่บางบ้านไป

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้น

นายละออง วิสารัตน์ เพศ ชาย อายุ 47 ปี อาชีพ เกษตรกรรม รายได้ต่อเดือน 5,000 บาท วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 18 กันยายน 2552 เวลา 17.00 น. ตำแหน่ง สมาชิก อบต.บ้านตาแบน ต.ท่าสว่าง อ.เมือง จ.สุรินทร์ สังกัดหน่วยงาน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

ตอนที่ 2 บทสัมภาษณ์ตามโครงสร้างของงานวิจัย

1.ความรู้เกี่ยวกับประเพณีแซนโฎนตา

1.1 ประเพณีแซนโฎนตามีความเป็นมาอย่างไร

สมัยแต่ก่อนทำตามบรรพบุรุษที่เคยรับรู้เกี่ยวกับบุญวันแซนโฎนตา เป็นวันที่เขาทำมาแต่โบร่ำโบราณ ถ้าสมัยแต่ก่อน เขาว่าวันเบ็น หรือวันโฎนตา เป็นวันปล่อยดวงวิญญาณผู้ที่ล่วงลับไป ให้มารับกุศลผลบุญ หรือปล่อยมารับของที่ลูกหลานเตรียม เครื่องเซ่นไหว้ทุกสิ่งทุกอย่าง ก็ขอให้แกได้รับ แต่ก่อนตามที่ปู่ย่าตาทวดเล่ามา วันโฎนตาวันนี้ สมัยก่อนไปนอนตามทุ่งนา คนแก่บางคน แกก็บอกว่าได้ยินเสียงร้องเรียกกัน เรียกกันให้มารับของ บางคนก็บอกว่าแกได้ยินจริงๆ สาบานก็ได้ เราก็ว่าแกโกหก แต่แกได้ยินจริงๆ เหมือนกับถนนตรงที่นาของยายแต่ก่อน เราก็ไม่รู้มันเป็นยังไง ประเพณีนี้ก็เป็นสิ่งที่ดีเกี่ยวกับลูกหลานหรือชาวบ้านเราที่ได้สืบทอดกันมา ก็ว่าจะคุยทางหอกระจายข่าวว่ามันเป็นงานประเพณีที่เข้าปล่อยดวงวิญญาณเหมือนกับปู่ย่าตาทวดจะมา เหมือนกับคืนนี้ เซ่นไหว้ตอนช่วงเย็นแล้วก็จะบอกยายตาให้เซ่นไหว้ทานข้าว ทานปลาเสร็จสรรพแล้วก็จะได้อาบน้ำอาบท่าแต่งกายแล้วก็ไปวัด ไปรับของที่ลูกหลานอุทิศส่วนกุศลในช่วงค่ำคืน เขาจะมีบายเบ็น ถ้าเราไปวัดเราจะรู้ จะทำไปแล้วก็จะจูนโดนตาตอนค่ำ ก็จะมีพระสวดพระคาถา

1.2 ประเพณีแซนโฎนตามีความหมายอย่างไร

ก็เพื่อสืบทอดประเพณีให้กับลูกหลานรุ่นหลังได้รู้สำนึกถึงคุณบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้วได้นำเรา นำท่าน หรือลูกหลานจะเป็นจารีตประเพณี สร้างเป็นประเพณีวัฒนธรรมของชาวสุรินทร์เราให้คงอยู่ไปตลอดกาลนาน

1.3 วัตถุประสงค์/เป้าหมายของประเพณีแซนโฎนตาคืออะไร

ก็เพื่อจำลองประเพณีให้สืบทอดไปชั่วลูกชั่วหลาน

1.4 ปัจจุบันประเพณีแซนโฎนตามีความแตกต่างจากอดีตอย่างไร

แต่ก่อนจะแซนโฎนตาก็ต้องตระเตรียมประมาณ 7-10 วัน ไหนจะหาของ สมัยแต่ก่อนมันยาก จะหาปลาหาอะไรก็ต้องมาผ่าแล้วก็ตากแห้ง เพื่อที่จะทำเครื่องเซ่นไหว้ ก็ต้องเตรียมกบเตรียมปลาไหล ทุกสิ่งทุกอย่างแหละ สมัยแต่ก่อนจะหาของให้เยอะที่สุด ประเภทพวกปลาก็เกือบทุกชนิด พวกปลาไหลก็ต้องได้นะ สมัยแต่ก่อนต้องยึดหลักด้วย ถ้าสมัยทุกวันมันเป็นมันเจริญแล้ว สมัยแต่ก่อนคนแก่ชอบปลาไหล

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

1.5 ท่านคิดว่าในอนาคตประเพณีแซนโฎนตาจะเป็นอย่างไร

คงไม่มีอะไรน่าจะเหมือนเดิม ในรุ่นลูกของลูกก็น่าจะสืบทอดประเพณีให้ ต่อไปเรื่อยๆ อย่างนี้ คงไม่มีอะไร เพราะทางจังหวัดเขาก็สืบสานประเพณีอยู่ แม้แต่ทางตำบลเขาก็กำลังจะจัดอยู่ สมัยแต่ก่อนทางตำบลไม่มีนะ เหมือนอดีตตำบลเขาก็จัด ที่จังหวัดเขาก็จัดประกวดเรื่องเครื่องเซ่นไหว้ บายเบ็น ที่ผ่านมา

1.6 สิ่งต่างๆ ในประเพณีแซนโฎนตามีความหมายอย่างไร

ไม่มีหรอก แล้วแต่หาได้ ยายตาของเราชอบกินอะไร ที่นี้เราก็หามา บางบ้านเขาก็ไม่มีเหล้า เพราะว่าบรรพบุรุษของท่านไม่เคยกินเหล้า เหมือนของบ้านตาเจิม เขาจะเซ่นน้ำหวาน ผลไม้ ขนมนมเนย แต่เหล้าก็จะไม่

1.7 ท่านคิดว่าประเพณีแซนโฎนตาควรมีการปรับเปลี่ยนหรือไม่ อย่างไร

ไม่น่าจะมี คือ เหมือนเดิม

1.8 ท่านคิดว่าประเพณีแซนโฎนตาควรอนุรักษ์ไว้หรือไม่ อย่างไร

ควรอนุรักษ์ไว้ ก็ควรจำลองให้ลูกหลาน สืบทอดกับลูกหลานไป

2.คำถามเกี่ยวกับการปกครองภายในชุมชน

2.1 ในชุมชนของท่านมีการปกครองกันอย่างไร และมีการขอความคิดเห็นกันภายในชุมชนหรือภายนอกชุมชน เวลาจะจัดกิจกรรมภายในชุมชนหรือไม่ อย่างไร

ยังเลย ยังไม่เคยได้ประสาน

3.คำถามเกี่ยวกับการสื่อสารในการจัดประเพณีแซนโฎนตา

3.1 ในการจัดประเพณีแซนโฎนตา ท่านมีการประสานงานกันหรือไม่ อย่างไร

คือการแซนโฎนตาเราก็รู้กันอยู่แล้วว่าพรุ่งนี้จะเป็นวันพระเป็นวันโกน นี่ก็วันแรม 14 ค่ำ เราก็เตรียมแล้วตั้งแต่เมื่อวานข้าวต้มต่างคนต่างเตรียมทุกหลังคาเรือน ไม่มีการนัดกันไม่มีการคุยกัน เรารู้แก่ใจแล้วว่าเราจะต้องทำ ถึงวันก็ต้องทำ

3.2 ในการจัดประเพณีแซนโฎนตา ท่านมีการประสานงานกับกลุ่มราชการหรือไม่ อย่างไร

ทุกวันก็กำลังทำอยู่ ก็คือเขาจะจัดก่อนสมมติว่าทางราชการโรงเรียน ทางครูบาอาจารย์เขาจะ จัดกันก่อน จะพากันปรึกษาหารือกันในคณะอาจารย์เหมือนกับโรงเรียนบ้านเขวา จัดในโรงเรียนเลยในชุมชนของเขา ไม่ว่าที่ไหน เขาเซ่นทุกที่ เหมือนกับตำบลก็เซ่นไหว้เหมือนกัน เขาจัดล่วงหน้าวันหนึ่ง สองวันประมาณนั้น

3.3 ในการจัดประเพณีแซนโฎนตา ท่านมีการประสานงานกับปราชญ์ชาวบ้านหรือไม่ อย่างไร

เวลาเขาจะจัดเขาจะประสานงานว่าจะต้องเตรียมผู้รู้ (ปราชญ์ชาวบ้าน) จะต้องเตรียมอะไรบ้างมีสิ่งของอะไรที่ต้องใช้เป็นเครื่องเซ่นไหว้ไม่ว่าจะเป็นธูปเทียน ด้านอาหารหรือจะเป็นเสื้อผ้า เครื่องใช้ สบู่ น้ำอบ

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

3.4 ในการจัดประเพณีแซนโฎนตาท่านมีการประสานงานกับคนในท้องถิ่น หรือไม่ อย่างไร

คนในหมู่บ้านบางคนก็ประสานอยู่ว่าต้องเตรียมอะไรบ้าง ก็บอกกันต่อ

3.5 เหตุผลที่ท่านเข้าไปมีส่วนร่วมกับประเพณีแซนโฎนตา คืออะไร

เพื่ออนุรักษ์ สืบทอดประเพณีของการแซนโฎนตาให้คงอยู่กับลูกหลาน

4.คำถามเกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสารเพื่อสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา

4.1 ท่านมีการพูดคุย มีการวางแผนกันเพื่อเตรียมงานในปีต่อปีหรือไม่ อย่างไร

ไม่ต้องเตรียม เราก็รู้อยู่แก่ใจว่า เดี๋ยวจะถึงวันโฎนตาแล้ว เราก็ต้องคิดไว้ สมมติตอนฤดูดำนา สมัยแต่ก่อน บางคนก็ยังไม่เสร็จช่วงนี้ วันโฎนตาเราต้องหยุด ถึงดำนาไม่เสร็จก็ต้องหยุดก่อน เพื่อที่จะจัดวันโฎนตา

5.คำถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีที่มีความสัมพันธ์กับการสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา

5.1 จากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ประเพณีแซนโฎนตาเปลี่ยนแปลงไป หรือยังคงอยู่อย่างไรบ้าง

ไม่เปลี่ยน บางคนแม้แต่ทำงานอยู่ต่างจังหวัดก็อุตสาห์มา มาแล้วก็ยังมาทำบุญอุทิศส่วนกุศลไปให้ปู่ย่าตาทวดที่ล่วงลับไป นิมนต์พระมาสวดที่บ้านบ้าง ที่วัดบ้าง เตรียมภัตตาหารเช้า ภัตตาหารเพล ตามกำลังจตุปัจจัย ก็คือ รำลึกถึงคุณพรรพบุรุษที่ล่วงลับไป หรือพ่อแม่เราที่ล่วงลับไป เราก็อุทิศส่วนบุญส่วนกุศลไปให้เพราะประเพณีนี้จะต้องอยู่ต่อไปนาน มันคงจะไม่จางหาย

5.2 จากสภาพเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ประเพณีแซนโฎนตาเปลี่ยนแปลงไป หรือยังคงอยู่อย่างไรบ้าง

ไม่เปลี่ยนแปลง มันก็เหมือนเดิม ถึงเศรษฐกิจจะเป็นยังไงโฎนตาก็เต็มที่ บริบูรณ์ ของเซ่นไหว้ก็ เหมือนเดิม บางคนยิ่งกว่าอีก บางคนก็ไม่รู้จะหาอะไรเซ่นไหว้ แต่พอวันจริงไม่รู้ของมาจากไหนเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ บางคนไม่ธรรมดาก็ขนาดบรั่นดี ไม่ธรรมดาหลายร้อยบาทเหมือนกัน

5.3 เทคโนโลยีที่ทันสมัย ทำให้ประเพณีแซนโฎนตาเปลี่ยนแปลงไป หรือยังคงอยู่อย่างไรบ้าง

คงไม่เปลี่ยนแปลงหรอก ตามที่คิดดูนะ สมมติเรามีมือถือ เราก็ต้องโทรไปหาคนโน้นให้มาช่วยเซ่นไหว้มันจะสะดวกกว่าแต่ก่อน วันนี้มาเซ่นไหว้ที่นี่ก่อนนะ พอเสร็จแล้วก็ไปบ้านโน้นไว้ติดต่อ มันก็เป็นสิ่งที่ดีเหมือนกัน ประหยัดเวลา

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้น

นายณรงค์ จินดารอง เพศ ชาย อายุ 46 ปี อาชีพ เกษตรกรรม รายได้ต่อเดือน 12,000 บาทวัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 18 กันยายน 2552 เวลา 16.45 น. ตำแหน่ง ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สังกัดหน่วยงาน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

ตอนที่ 2 บทสัมภาษณ์ตามโครงสร้างของงานวิจัย

1.ความรู้เกี่ยวกับประเพณีแซนโฎนตา

1.1 ประเพณีแซนโฎนตามีความเป็นมาอย่างไร

คือประเพณีเกิดขึ้นมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษของเรา เหมือนกับบ้านเราชื่อบ้านตาแบนก็เหมือนว่าตาแบนเป็นคนบุกเบิกให้บ้านนี้ ซึ่งเกิดขึ้นมาชื่อว่าบ้านตาแบน แต่ว่าไม่ว่าจะเป็นปู่ย่าตายายรุ่นไหนก็แล้วแต่ เราสำนึกระลึกถึงคุณงามความดีของปู่ย่าตายาย แม้ว่าเราจะไม่ได้เห็นท่านที่เสียไม่นานแล้วเป็นร้อยๆ ปี แต่ว่าเราก็ยังสำนึกถึงคุณท่าน ปู่ย่าตายายทั้งหลายได้กระทำคุณงามความดี ไม่ว่าจะเกี่ยวกับพิธีกรรมอะไรก็แล้วแต่ เพราะว่าวันนี้เป็นวันระลึกถึงพระคุณของปู่ย่า ตายาย

1.2 ประเพณีแซนโฎนตามีความหมายอย่างไร

ก็เหมือนว่าเราไปทำบุญอุทิศส่วนบุญส่วนกุศล ถ้าเราได้ทำแล้ว เราก็สบายใจขึ้น เรามีความนึกในใจว่า ถ้าเราทำแล้วคิดว่าปู่ย่าตายายจะได้รับความอิ่มหนำสำราญ ทำให้เราสบายใจว่าเราได้ทำความดีต่อซึ่งผู้มีพระคุณ ทำให้เราสบายใจ แล้วเราก็มีความหวังว่า ที่เราทำไปแล้วคงจะนำมาซึ่งความ เราจะทำงานสิ่งใดคงจะราบรื่น และประสบความสำเร็จ เรามีความตั้งใจอย่างนั้น เราปรารถนาอะไรก็คงจะได้

1.3 วัตถุประสงค์/เป้าหมายของประเพณีแซนโฎนตาคืออะไร

คำตอบก็คล้ายๆ กัน ว่าเราอยากให้ประเพณีอันงดงามของเราจะได้อยู่นานๆ ไป ไม่ให้เสื่อมคลาย ก็เหมือนกับประเพณีทุกๆ ชาติ ไม่ว่าจะเป็นจีน อย่างไต้หวัน เขามีการเซ่นไหว้บรรพบุรุษเหมือนกันทุกๆ ปี แต่วันนี้เฉพาะ 3 จังหวัดของเรา เช่น บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ แต่ว่าสุรินทร์ของเราเป็นหลัก เป้าหมายของเราคือ ไม่อยากให้ประเพณีนี้มันหายไป ซึ่งปู่ย่าตายายของเราได้พาทำมานมนานตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษเรานั้นแหละ

1.4 ปัจจุบันประเพณีแซนโฎนตามีความแตกต่างจากอดีตอย่างไร

แตกต่างเล็กๆ น้อยๆ คือ การแซนโฎนตาเมื่อสมัยก่อนเราก็เหมือนกันอย่างนี้ แต่ว่าสมัยนี้มันพัฒนาแล้ว แต่ก่อนอาหารเราจะหามาเอง ผลหมากรากไม้ไม่ต้องซื้อ แต่สมัยนี้มันแตกต่าง เพราะว่าของทุกอย่างที่เราเอามาเซ่นไหว้ เราเอามาจากตลาดทั้งนั้นเลย คือส่วนตรงนี้มันจะแตกต่าง เราไม่ต้องไปหาที่ไหนไกลไปตรงสี่แยกนี้ก็ได้แล้ว แต่ก่อนเราจะต้องเตรียมไม่ว่าจะเป็นเรื่องของปลา เรื่องของกบ ผลไม้ก็ไม่มีอย่างนี้ แต่ก่อนแอปเปิ้ลก็คงจะไม่มีหรอก ไม่รู้แอปเปิ้ลอยู่ที่ไหนหรอก อย่างที่เคยเห็นพ่อแม่มาตั้งแต่เด็กๆ ก็ไม่เห็นเป็นอย่างนี้เลย แตกต่างอยู่

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

ที่ว่า เมื่อก่อนเด็กมันไม่มีของกินหลากหลายเหมือนทุกวันนี้ ทุกวันนี้ถ้าเราเซ่นเสร็จ ของก็เหลือ เมื่อก่อนนี้มันไม่มีอะไร ตอนเช้ามาก็จะแย่งกัน ทุกวันนี้มันหลากหลาย ของมันหามาได้อย่างง่ายๆ โดยไม่ต้องใช้กำลัง

1.5 ท่านคิดว่าในอนาคตประเพณีแซนโฎนตาจะเป็นอย่างไร

ในความคิดของผมคงจะไม่เปลี่ยนแปลง แต่ไม่แน่ใจว่าลูกหลานของเราเขาจะทำหรือเปล่า แต่ว่าสำหรับรุ่นผมแล้วคงจะไม่มีวันเสื่อมคลาย แต่สำหรับลูกหลานดูไปก็ยังวิตกกังวลว่าจะสืบทอดหรือเปล่า แล้วประเพณีนี้จะอยู่คู่กับบ้านเมืองเราหรือเปล่า อาจจะเป็นเพราะว่าคนไม่ค่อยอยู่บ้าน ซึ่งมีส่วน สมัยนี้ก็เหมือนกับว่า ไม่ว่าจะเป็นงานก็แล้วแต่ อย่างสมมติว่า ทำนาเขาก็ไม่ค่อยจะทำกัน แท้ที่จริงเรื่องนานี้มันสำคัญอยู่แล้ว แต่เขาก็ไปทำงานอย่างอื่น เขาคงไปยึดอาชีพหลักนี้ สื่อสารทุกวันนี้เขาก็กำลังกระจายมา ต่อไปเด็กมันจะขายที่นาหมด ขายให้คนต่างชาติ แต่คนชาติเราจะเป็นนายหน้าซื้อให้ ต่อไปผมกลัวตัวนี้จะทำให้เด็กไม่ค่อยสนใจเกี่ยวกับเรื่องการทำนา

อันนี้ก็เหมือนกัน เขาอาจจะทำไปอีกอย่างหนึ่งในสมัยของเขา แต่ก็ไม่แน่ใจว่าเขาจะทำอย่างไร แต่ว่าอย่างประเพณีทุกวันนี้เขาก็ไม่ได้สนใจอะไร เพียงว่ามาก็เห็นพ่อแม่ตั้งอาหารทั้งหลายเซ่นไหว้ เขาก็ไม่ได้สนใจอะไร เหมือนกับเขาคิดเฉยๆ ธรรมดา ไม่ได้เห็นความสำคัญอย่างเราก็เห็นความสำคัญมากเลย

1.6 สิ่งต่างๆ ในประเพณีแซนโฎนตามีความหมายอย่างไร

ก็แต่ละอย่างก็เหมือนกับว่าบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว ท่านจะได้หอบหิ้วเอาไปเหมือนกับเราดูในหนัง ของเขาเอาไป แต่มันยังอยู่ ไม่ว่าจะเป็นไก่ อย่างในความคิดของผมนะของสิ่งนั้นความอร่อยมันก็ไม่อร่อยเท่าที่เราทำกินกัน เหมือนกับว่าบรรพบุรุษของเราได้กินไปแล้ว ก่อนเซ่นรสชาติอาจจะอร่อย แต่พอหลังเซ่นเราเอามาทานอาจจะจืด บรรพบุรุษเขาได้ทานไปแล้ว

1.7 ท่านคิดว่าประเพณีแซนโฎนตาควรมีการปรับเปลี่ยนหรือไม่ อย่างไร

ไม่ปรับเปลี่ยน

1.8 ท่านคิดว่าประเพณีแซนโฎนตาควรอนุรักษ์ไว้หรือไม่ อย่างไร

ควรจะอนุรักษ์เอาไว้ แต่ต่อไปผมก็ไม่แน่ใจ

2.คำถามเกี่ยวกับการปกครองภายในชุมชน

2.1 ในชุมชนของท่านมีการปกครองกันอย่างไร และมีการขอความคิดเห็นกันภายในชุมชนหรือภายนอกชุมชน เวลาจะจัดกิจกรรมภายในชุมชนหรือไม่ อย่างไร

อันนี้ไม่มี การประชาสัมพันธ์ไม่มี ก็รู้ๆ กันว่าพอถึงวันแล้วก็เตรียมข้าวของไม่ต้องมีการประชาสัมพันธ์ว่า นี้ถึงวันแล้วนะ ไม่ใช่เหมือนกับวันที่เขาไปเซ่นไหว้พระภูมิเจ้าที่ของหมู่บ้านผู้หลักผู้ใหญ่ผู้นำของหมู่บ้านจะประชาสัมพันธ์ว่าพรุ่งนี้มันเป็นขึ้น 3 ค่ำ เดือน 6 ก็จะประชาสัมพันธ์ว่าไปเซ่น เดือน 6 กับเดือน 8 สองครั้ง ข้างขึ้น 3 ค่ำ พระภูมิเจ้าที่เขาจะดูแล

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

หมู่บ้านก็เหมือนว่าเป็นตาแบนนี่แหละ เขาเป็นเจ้าของหมู่บ้านนี้ เราต้องดูแลเขาทุกๆ ปี แต่ว่าเราต้องมีการประชาสัมพันธ์ว่า วันนี้ถึงวันแล้วนะ ที่เราเคยไปเซ่นไหว้เจ้าของบ้าน ในวันสารทไม่มีการเอาของไปเซ่นพระภูมิเจ้าที่ เพราะว่าเราถือว่าปู่ย่าตายายไม่ว่าจะเป็นที่ไหนก็แล้ว แต่วันนี้คือให้มารวมกัน เขาปล่อยมา อย่างสมมติว่าใครจะอยู่ที่ไหนก็แล้วแต่ พวกยมบาลที่จับตัวไว้ เขาจะปล่อยมาวันนี้ (18 ก.ย.) พรุ่งนี้ (19 ก.ย.) พวกที่มาไม่ได้ เดินไม่ได้เราก็บอกว่าให้เอาไปฝากเขาด้วย มันเป็นอย่างนี้ความเชื่อของเรา

3.คำถามเกี่ยวกับการสื่อสารในการจัดประเพณีแซนโฎนตา

3.1 ในการจัดประเพณีแซนโฎนตา ท่านมีการประสานงานกันหรือไม่ อย่างไร

ไม่มีครับ คือ เรารู้ ๆกันอยู่แล้วว่าวันนี้เป็นวันแรม 14 ค่ำ เดือน 10 ทุกๆ ปี จะเป็นวันนี้แหละเป็นวันที่เขาไป ญาติโกโหติกามาวันนี้ ไม่เหมือนกับทางจังหวัดเขาทำ เหมือนกับเราเซ่น พระยาสุรินทรภักดีศรีณรงค์จางวาง นี่คือเจ้าเมืองที่ว่าตั้งเมืองสุรินทร์มา นี่แหละเขามาเซ่นไหว้ก่อนเรา ก็ได้เหมือนกัน แต่เราไม่ได้เอาแบบนั้น ราเอาวันนี้ วันแรม 14 ค่ำ วันนี้ เป็นวันหลัก เราคิดว่ายมบาลทั้งหลายปล่อยปู่ย่าตายายเรามา แต่ว่าทางจังหวัดเขาก็เซ่นไหว้เหมือนกันก็เหมือนกับว่าเดือนนี้เขาให้มาเหมือนกัน แต่เราไม่ได้ถืออย่างนั้นว่าทำวันที่ไหนก็ได้ มันเหมือนกับว่าเขาจะสะดวกตอนไหน เราไม่ได้ จะเซ่นเมื่อวานก็ไม่ได้ เราถือว่าวันนี้เป็นวันจริง

3.2 ในการจัดประเพณีแซนโฎนตา ท่านมีการประสานงานกับกลุ่มราชการหรือไม่ อย่างไร

อันนี้ไม่มีครับ ไม่มีการประสานงานกัน แต่ว่าทางราชการเขาก็รู้ว่าจังหวัดของเราจะมีการจัด ประเพณีเซนโฎนตาทุกแห่งของจังหวัดสุรินทร์เราถือปฏิบัติมาตลอด

3.3 ในการจัดประเพณีแซนโฎนตา ท่านมีการประสานงานกับปราชญ์ชาวบ้านหรือไม่ อย่างไร

ไม่ ปราชญ์ก็ถือว่าเขาทำหน้าที่ของเขาในบ้านเหมือนกัน อย่างพ่อเจิมเป็นปราชญ์ชาวบ้าน เขา ก็จะทำดีกว่าเราอีกด้วย เขารู้กว่าเรา

3.4 ในการจัดประเพณีแซนโฎนตาท่านมีการประสานงานกับคนในท้องถิ่น หรือไม่ อย่างไร

ไม่มีการประสานครับ รู้ๆ กันอยู่แล้วเป็นประจำทุกปี

3.5 เหตุผลที่ท่านเข้าไปมีส่วนร่วมกับประเพณีแซนโฎนตา คืออะไร

เพื่อว่าวันนี้ เราคิดว่าปู่ย่าตาทวดเขาปล่อยมา ไปโน้น ไม่รู้ว่าแกได้กิน ไม่ได้กิน ทีนี้เรามี ไม่ว่า จะเป็นปัจจัย หรือว่าจะเป็นผ้า เครื่องนุ่งห่ม เราเอามาเซ่นไหว้ บางทีนานเป็นปีแล้วที่เราให้ไป เหมือนกับเรา ปีหนึ่งอาจจะใส่กางเกงตัวหนึ่งมันก็ขาดหมดแล้ว ปีนี้เราก็ใส่ไป ไม่ว่าจะเป็นผ้าขาวม้า ผ้าถุง ผ้าโสร่ง

4.คำถามเกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสารเพื่อสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา

4.1 ท่านมีการพูดคุย มีการวางแผนกันเพื่อเตรียมงานในปีต่อปีหรือไม่ อย่างไร

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

ไม่มีครับ เป็นเดือนว่าเราจะทำยังไงเพราะว่าเดือนนี้เป็นเดือน 10 เวลาเดือน 10 14 ค่ำ เราต้องเตรียมไว้แล้ว สมัยก่อนต้องเตรียมหาปลา หากบมาไว้ เตรียมไว้ ตากแห้งไว้หรือจะทำอะไรเอาไว้ เพื่อให้ปู่ย่าตาทวดของเราได้กินอิ่มหนำสำราญ มีการเตรียมมีการคิดอยู่เหมือนกัน อย่างเช่น สมัยก่อนมันมีเหล้าโท อย่างผมก็เตรียมทำเหล้าโทเอาไว้ เพราะสมัยก่อนมันมีเหล้าโท เราต้มเอง ทุกวันนี้มันไม่มี มันยุ่งยากก็เลยตัดทิ้งไปเลย เอาของที่ถูกกฎหมายไป ส่วนที่ผิดกฎหมายที่ปู่ย่าตายายชอบ เราก็เตรียม แต่ว่าอย่างพวกเราสมัยใหม่นี้ก็ไม่ค่อยจะกินกันเท่าไหร่ เมื่อก่อนได้เหล้าโท ก็ถือว่าเต็มที่แล้ว

5.คำถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีที่มีความสัมพันธ์กับการสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา

5.1 จากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ประเพณีแซนโฎนตาเปลี่ยนแปลงไป หรือยังคงอยู่อย่างไรบ้าง

ไม่เปลี่ยนแปลงยังคงเดิมอยู่ จะเปลี่ยนแปลงบางส่วนที่ว่า เราไม่ได้ทำผลผลิตเอง ส่วนมากมีแต่ ต้องใช้ปัจจัย เมื่อก่อนนี้ไม่มีที่ว่าจะไปซื้อ เมื่อก่อนเราทำเองไม่ว่าจะเป็นขนมนมเนยต่างๆ ที่ว่าเปลี่ยนแปลงคือเราใช้ปัจจัย มันสะดวกสบาย

5.2 จากสภาพเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ประเพณีแซนโฎนตาเปลี่ยนแปลงไป หรือยังคงอยู่อย่างไรบ้าง

มีส่วนเหมือนกัน อย่างเศรษฐกิจไม่ดี เงินทองหายาก ของก็แพง อย่างทุกวันนี้ ส้มลูกนิดเดียว กิโลละ 50 อาจจะเอามาลูกสองลูกพอเป็นพิธี ผลกระทบก็เกิดเหมือนกัน ถ้าเป็นบางปีแค่ 30 บาทเอง แต่ปีนี้ลูกเล็กนิดเดียวเกือบจะ 60 บาท ทำให้กระทบกระเทือนเหมือนกัน แต่ปีหนึ่งมีครั้งเดียว ยังไงเราก็ต้องทำ คิดว่าเป็นความจำเป็นก็ได้ เพราะว่าของทุกสิ่งทุกอย่างมันแพงจริงๆ แต่เพื่อว่าจะให้มันครบทุก อย่าง

5.3 เทคโนโลยีที่ทันสมัย ทำให้ประเพณีแซนโฎนตาเปลี่ยนแปลงไป หรือยังคงอยู่อย่างไรบ้าง

อันนี้ยังคงอยู่ ไม่เปลี่ยนแปลง แม้ว่าจะก้าวไปขนาดไหนก็แล้วแต่ สมัยก่อนปู่ย่าตายายก็ไม่ เคยมีโทรศัพท์ใช้ แต่เราก็เอามาเป็นตัวประกอบก็ได้ว่า เราจะซื้อโทรศัพท์เครื่องหนึ่งไว้ให้ปู่ย่าตายายโทร ก็เหมือนกับเรากรวดน้ำว่าเราจะใส่อันนี้เซ่นไหว้โฎนตา ให้แกไป มือถือแกจะใช้เป็น หรือไม่เป็น ก็เซ่นไป วันนี้เวลาประมาณตีหนึ่งก็เสร็จแกก็กลับบ้านเกิดของแกเราเข้าใจว่าอย่างนั้น ความเชื่อของเรา เชื่อว่าสิ่งของนี้แกคงจะเอาไป กินไม่หมดก็เอาไปฝากเพื่อนฝูงอีกภพหนึ่ง เหมือนกับเราอยู่ตรงนี้ เราอยู่อีกโลกหนึ่ง เขาก็อยู่โลกของเขาเขาคุยกัน แบ่งกันกินเฮฮาเหมือนเรานอนหลับฝันไป เราไปอยู่อีกภพหนึ่งมันก็มีดนตรี มีอะไรฟังเหมือนกันมีหนุ่มสาวจะจีบกันเหมือนทั่วๆ ไป เขาอยู่โลกหนึ่งของเขา มีลิเกมีอะไรดูเหมือนกัน

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้น

นายเชือน คงศรี เพศ ชาย อายุ 57 ปี อาชีพ ทำนา รายได้ต่อเดือน 5,000 บาท วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 18 กันยายน 2552 เวลา 16.30 น. ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 13 บ้านอาม็อง ต.ท่าสว่าง อ.เมือง จ.สุรินทร์ สังกัดหน่วยงาน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

ตอนที่ 2 บทสัมภาษณ์ตามโครงสร้างของงานวิจัย

1.ความรู้เกี่ยวกับประเพณีแซนโฎนตา

1.1 ประเพณีโฎนตามีความหมายว่าอย่างไร

ประเพณีโฎนตาก็เป็นประเพณีที่ ปู่ย่า ตาทวด อนุรักษ์กันมานานแล้ว ก็เลยกลายเป็นประเพณีมาถึงลูกหลานทุกวัน จนกลายเป็นประเพณีโบราณ ให้ลูกหลานดูเป็นตัวอย่าง เพื่อสืบทอดประเพณีไปต่ออีก

1.2 ประเพณีแซนโฎนตามีความหมายอย่างไร

ความหมายก็เปรียบเสมือนกับเป็นสัญลักษณ์ประจำท้องถิ่นของเรา เป็นประเพณีที่ต้องนึกถึง ลูกหลานจะมีขนม มีข้าวต้มมัด มีเงินนำมาให้พ่อแม่ และก็เป็นวันที่รวมลูกรวมหลาน ปู่ย่า ตายาย ได้อยู่พร้อมหน้ากัน ส่วนข้าวของที่ลูกหลานนำมานั้น พ่อแม่ก็จะนำไปถวาย ให้ตายายบรรพบุรุษต่ออีกที และนี้ก็เป็นส่วนที่ควรปฏิบัติต่อไป

1.3 วัตถุประสงค์/เป้าหมายของประเพณีแซนโฎนตาคืออะไร

วัตถุประสงค์ก็เพื่อรักษาประเพณีนี้ไว้

1.4 ปัจจุบันประเพณีแซนโฎนตามีความแตกต่างจากอดีตอย่างไร

ก็ไม่แตกต่าง ก็ปฏิบัติตามโบราณประเพณีมาตลอด ไม่มีอะไรแตกต่างอีก เพราะว่ามีตัวอย่างจากพ่อแม่ทำให้ดูแล้ว

1.5 ท่านคิดว่าในอนาคตแซนโฎนตาจะเป็นอย่างไร

ก็ถือว่าถ้าอยู่ในการดูแลของพ่อแม่และก้ช่วยกันอนุรักษ์ไว้ ก็ไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลง ยังไงก็ต้องอนุรักษ์เอาไว้ตอนไป

1.6 สิ่งต่างๆ ในประเพณีแซนโฎนตามีความหมายอย่างไร

ตัวอย่างเช่น ขนม ข้าวต้มมัด กล้วยต่างๆนี้ก็มีความหมาย ถ้าไม่มีของพวกนี้ พวกเราก็ไม่มีความหมาย ซึ่งของพวกนี้ก็เป็นส่วนประกอบ ทำให้เกิดความหมายของวันนี้ เราจะคิดว่าทำลอยๆก็ไม่ได้

1.7 ท่านคิดว่าประเพณีแซนโฎนตาควรมีการปรับเปลี่ยนหรือไม่ อย่างไร

ดูไปแล้วก็ไม่รู้จะเปลี่ยนแปลงตรงไหน ก็คงจะปฏิบัติตามคนเถ้าคนแก่ต่อไป ยิ่งทุกวันนี้ต้องมีการประชาสัมพันธ์ในหมู่บ้าน ให้พากันอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมนี้ไว้ ไม่ให้สูญสลายไป

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

1.8 ท่านคิดว่าประเพณีแซนโฎนตาควรจะอนุรักษ์ไว้หรือไม่ อย่างไร

ก็คือทำให้เป็นตัวอย่าง ให้คนรุ่นต่อไปปฏิบัติตามได้ถูก

2.คำถามเกี่ยวกับการปกครองภายในชุมชน

2.1 ในชุมชนของท่านมีการปกครองกันอย่างไร และมีการขอความคิดเห็นกัน ภายในชุมชน หรือภายนอกชุมชน เวลาจะจัดกิจกรรมภายในชุมชนหรือไม่ อย่างไร

เฉพาะในหมู่บ้านนี้ก็ทำกันเป็นประจำอยู่แล้ว แต่ละครอบครัวต่างก็รู้กันแล้วว่าจะต้องทำอย่าง พอถึงเวลาถึงวันก็มีการเตรียมงานกันอย่างดี แต่ก็มีกันบางกลุ่มที่พากันเดินไหว้คนเถ้าคนแก่ตามบ้านเหมือนกัน

3.คำถามเกี่ยวกับการสื่อสารในการจัดประเพณีแซนโฎนตา

3.1 ในการจัดประเพณีแซนโฎนตา ท่านมีการประสานงานหรือไม่ อย่างไร

ก็มี เช่น ตัวแทนของหมู่บ้านก็จะประชาสัมพันธ์ให้คนในหมู่บ้านตระเตรียมงานกันให้พร้อมในงานสำคัญ ถ้าใครไปมีครอบครัวต่างถิ่น ก็จะได้เตรียมตัวกลับบ้านวันนี้ทัน มีกับข้าวกับปลา ก็นำมาฝากพ่อแม่กัน มีการประชาสัมพันธ์เรื่องนี้ตามหอกระจายข่าวให้ชาวบ้านทราบกัน

3.2 ในประเพณีแซนโฎนตา ท่านมีการประสานงานกับกลุ่มราชการหรือไม่ อย่างไร

ถ้าในระดับตำบลนี้ ก็มีการประสานงานกับกำนันและยังองค์การบริหารส่วนตำบลด้วย

3.3 ในการจัดประเพณีแซนโฎนตา ท่านมีการประสานงานกับปราชญ์ชาวบ้านหรือไม่ อย่างไร

ก็มีบางหมู่บ้านที่ทางราชการคัดเลือกไป ก็คือเลือกไปเป็นตัวอย่างเพื่อให้มาสอนชาวบ้าน

3.4 ในการจัดประเพณีแซนโฎนตา ท่านมีการประสานงานกับคนในท้องถิ่นหรือไม่ อย่างไร

คือในหมู่บ้านก็รู้กันอยู่แล้วเกี่ยวกับประเพณี

3.5 เหตุผลที่ท่านเข้าไปมีส่วนร่วมกับประเพณีแซนโฎนตาคืออะไร

มีการเดินกันไปตามบ้านต่างเพื่อกราบไหว้คนเถ้าคนแก่ตามหมู่บ้าน

4.คำถามเกี่ยวเกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสารเพื่อสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา

4.1 ท่านมีการพูดคุย มีการว่างแผนกัน เพื่อเตรียมงานในปีต่อปีหรือไม่ อย่างไร

การแซนโฎนตานี้จะทำปีละครั้งพอถึงวันก็จะรู้กันทันที พอใกล้จะถึงวันก็มีการเตรียมการกันเอง

5.คำถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี ที่มีความสัมพันธ์กับการสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา

5.1 จากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ประเพณีแซนโฎนตาเปลี่ยนแปลงไป หรือยังคงอยู่อย่างไรบ้าง

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

ขึ้นอยู่กับการปฏิบัติของเราถ้าพวกเราช่วยกันอนุรักษ์ไว้เหมือนที่ผ่านมา ก็ย่อมไม่มีการเปลี่ยนแปลง

5.2 จากสภาพเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ประเพณีแซนโฎนตาเปลี่ยนแปลงไป หรือยังคงอยู่อย่างไรบ้าง

เกี่ยวกับเศรษฐกิจตกต่ำก็ไม่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงมากหมาย เพราะไม่ต้องลงทุนอะไรมาก อันนี้มันขึ้นอยู่กับความพร้อมของแต่ละครัวเรือน ยังไงพวกเราก็ต้องทำ ถึงข้าวของจะมากหรือน้อยก็ต้องทำ

5.3 เทคโนโลยีที่ทันสมัย ทำให้ประเพณีแซนโฎนตาเปลี่ยนแปลงไป หรือยังคงอยู่อย่างไรบ้าง

ความเจริญความทันสมัยในทุกวันนี้ไม่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ถ้าสังคมในหมู่บ้าน คนในหมู่บ้าน วัดวาอารามมีการประสานงานที่ดี ก็จะไม่มีการเปลี่ยนแปลง ยกเว้นแต่ว่าถ้าพวกเราไม่นับถือศาสนาพุทธกันแล้ว นั้นแหละจะทำให้เกิดการเปลี่ยน

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

<u>กลุ่มราชการ จำนวน 2 คน</u>

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้น

นายวัชรนนท์ มั่นใจ เพศ ชาย อายุ 55 ปี วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 16 ตุลาคม 2552 เวลา 14.00 น. สถานที่ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์ ตำแหน่ง วัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์ สังกัดหน่วยงาน สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์

ตอนที่ 2 บทสัมภาษณ์ตามโครงสร้างของงานวิจัย

1.ความรู้เกี่ยวกับประเพณีแซนโฎนตา

1.1 ประเพณีแซนโฎนตามีความเป็นมาอย่างไร

ประเพณีแซนโฎนตาเป็นประเพณีที่สืบทอดกันมายาวนาน ซึ่งไม่ปรากฏชัด จากตำนาน หรือจากการเล่าขานว่ามาแต่ยุคไหนสมัยไหน จะเป็นเรื่องของการทำบุญที่เกี่ยวเนื่องกับพี่น้องชาวสุรินทร์ที่เป็นคนเชื้อสายเขมรท้องถิ่น เป็นการทำบุญเพื่อที่จะอุทิศให้แก่ผู้ล่วงลับไปแล้ว หรือปู่ย่าตายาย ความเป็นมาก็ถือว่ายาวนานแล้ว ก็สืบทอดกันมาถือเป็นประเพณี คิดว่าประเพณีนี้ยังคงอยู่ต่อไปในสังคม

1.2 ประเพณีแซนโฎนตามีความหมายอย่างไร

แซน ในภาษาสุรินทร์ท้องถิ่นก็คือ เซ่น หรือ ไหว้ โฎนตาก็คือ หมายถึง ยาย ตา หรือบรรพบุรุษผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว ผู้ที่เสียชีวิตไปแล้ว คงไม่ได้หมายความถึงแค่ตายายหรือปู่ย่าเท่านั้น คงจะรวมถึงญาติโกโหติกา ทั้งหลายทั้งที่นึกได้ หรือนึกไม่ได้ก็ตาม เรียกมาทั้งหมด เพื่อที่จะทำบุญให้เขาให้เขาได้มารับอาหารที่เราในฐานะลูกหลานได้จัดถวาย จัดให้ จัดไหว้ จัดแซนให้ เพื่อที่เขาจะได้รับไปในช่วงที่ประเพณีเกิดขึ้น

1.3 วัตถุประสงค์/เป้าหมายของประเพณีแซนโฎนตาคืออะไร

-(ตอบในข้ออื่นแล้ว)

1.4 ปัจจุบันประเพณีแซนโฎนตามีความแตกต่างจากอดีตอย่างไร

ปัจจุบันนี้มองโดยภาวะเศรษฐกิจก็ดี มองโดยภาวะของการเปลี่ยนแปลงของกระแสหลักของโลกก็ดี ก็เป็นเรื่องของโลกาภิวัตน์ ความจริงประเพณีนี้ ถ้ามองโดยนัยสำคัญนั้น เป็นประเพณีที่ดีมาก หมายถึงว่า เมื่อถึงวันนี้ ลูกหลานจะอยู่ใกล้ไกลที่ไหนก็ตาม จะต้องมารวมกันทั้งหมด แต่ ณ วันนี้เปลี่ยนแปลงมั๊ย ตอบได้เลยว่ามีการเปลี่ยนแปลงพอสมควร แต่ในหลายพื้นที่ยังคงดำรงไว้ซึ่งความดั้งเดิมค่อนข้างเยอะ ที่เปลี่ยนแปลงเท่าที่เห็นปรากฏว่า อย่างในยุคก่อน ยุคเมื่อหลายปีที่แล้ว สมัยที่ครูเป็นเด็กจะเห็นว่า พอถึงเวลาแซนโฎนตา เขาจะจัดของไหว้ทุกหลังคาเรือน จะจัดของไหว้คล้ายกันหมด ส่วนใครจะมีของไหว้แตกต่างกันไป ขนมนมเนยก็แล้วแต่ อยู่ที่ความพร้อม แต่ก่อนที่จะถึงวันนั้นจริงๆลูกหลานที่อยู่ต่างบ้านต่างถิ่น ใครมีกล้วยเอากล้วยมา ใครมีมะพร้าว เอามะพร้าวมา เอาข้าวสารมา เอาขนมนมเนย เอาหลายอย่างมา

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

รวมกัน แล้วมาทำรวมกันที่บ้านปู่ย่าตายายที่จะจัดพิธีเซ่น แต่เมื่อมีการเซ่นทุกหมู่บ้าน คนในหมู่บ้านเหล่านั้นสามารถที่จะเดินไปเซ่นทุกหลังคาเรือนได้ เซ่นแล้วก็ดื่ม แล้วก็ทานกันตรงนั้นไปเรื่อยๆ ทุกหลังคาเรือน แต่ความเปลี่ยนแปลง ณ วันนี้ อาจจะมีข้อจำกัดด้วยเวลาก็ตาม ด้วยเศรษฐกิจก็ตาม ด้วยความเร่งรีบที่จะต้องไปทำมาหากินก็ตาม ด้วยเศรษฐกิจก็ตาม การที่แต่ละคนไปเซ่นไหว้ทุกหลังคาเรือนในหมู่บ้านเริ่มจะน้อยลง แต่ก็ยังมีไป แต่ไปในลักษณะของเครือญาติที่ใกล้ชิด ก็จะไปทุกหลังคาเรือนที่ใกล้ชิด แต่เมื่อก่อนหมายถึงว่าในหมู่บ้านหมดทุกคนไปเซ่นกันหมดทุกหลังคาเรือน อันนี้คือสิ่งที่เปลี่ยนไป

1.5 ท่านคิดว่าในอนาคตประเพณีแซนโฎนตาจะเป็นอย่างไร

ครูมองว่า ณ วันนี้ เครือข่ายทางวัฒนธรรม ภาคีทางวัฒนธรรมที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยเฉพาะในส่วนของท้องถิ่นก็ดี ในส่วนของกระทรวงวัฒนธรรมก็ดี ซึ่งมีวัฒนธรรมจังหวัดเป็นผู้ดูแลในระดับจังหวัด แล้วก็มีสภาวัฒธรรมจังหวัด สภาวัฒนธรรมอำเภอ ตำบล ตรงนี้คิดว่าทุกส่วนได้ประสานกัน โดยเฉพาะในส่วนของสุรินทร์ ซึ่งมีองค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นแม่งานใหญ่ จัดพิธีใหญ่ที่จังหวัด ก่อนวันเซ่นจริง ๆ ซึ่งเป็นการสืบทอด ซึ่งตรงนี้ในส่วนของสุรินทร์ยังมีความโดดเด่น และคิดว่ายังคงอยู่ต่อไป แต่สำหรับในหมู่บ้านนั้นด้วยภาวะอย่างที่ครูพูดถึงแล้วก็จะมีการเปลี่ยนแปลงกันไปบ้าง นั่นหมายความว่าจะเจาะลึก หรือจะแซนแบบพิธีเดิมๆ แต่จะ 100 เปอร์เซ็น เหมือนเมื่อก่อนคงจะไม่แล้ว คงจะถดถอยลงไปอย่างที่เล่าให้ฟังว่า เมื่อก่อนก็ไปทุกหลังคาเรือน เดี๋ยวนี้ก็คือจะลดลง แล้วเดี๋ยวนี้บางทีก็ด้วยเวลาจำกัดบางทีก็ไปแค่บ้านของตัวเอง แซนเสร็จก็กลับ ตรงนี้คือ มิติที่มันเปลี่ยนไป แต่คิดว่าประเพณีนี้ยังคงอยู่คู่เมืองสุรินทร์กับพี่น้องชุมชนชาวเขมรอยู่อีกนาน ด้วยทางหน่วยงานภาคราชการ ภาครัฐ ภาคเอกชนก็ตามได้ช่วยกัน เพื่อที่จะรณรงค์ในเรื่องนี้

1.6 สิ่งต่างๆ ในประเพณีแซนโฎนตามีความหมายอย่างไร

มีความหมายในตัว อาหารคาวหลายอย่างไม่ว่าจะเป็นหมู เห็ด เป็ด ไก่ ปลา กุ้ง อะไรก็แล้วแต่ นี่คืออาหารคาว ส่วนจะเอามาต้ม เอามาแกง เอามาทอด เอามาย่างอะไร ก็สุดแล้วแต่ตรงนั้น จะขนมนมเนยก็ตาม ขนมหลายอย่างโดยเฉพาะขนมท้องถิ่นสุรินทร์ก็มี ขนมกันเตรือมมันคล้ายๆ โดนัทมีสีน้ำตาล ๆ อันนี้คือ จะทิ้งไม่ได้ ก็จะมีขนมนางเล็ด ขนมอะไรพวกนี้ อาหารคาวหวาน เพื่อจะให้ปู่ย่าตายาย หรือผู้ที่ล่วงลับไปแล้วที่เราเรียกมา ชอบอันไหนก็ทานอันนั้น อันนี้คือ อาหารคาวหวานและเครื่องดื่มก็มี ผลไม้ก็เหมือนกันให้มาแล้วก็ได้ทาน นอกจากนั้นก็มีเงินที่ใส่บูชาให้ด้วย เพื่อที่จะเอาไปใช้จ่ายตามความเชื่อ นอกจากนั้นก็จะมีเครื่องแต่งตัว ไม่ว่าจะเป็นผ้าสไบ ผ้านุ่ง ผ้าถุง ผ้าโสร่ง สร้อยคอ แก้วแหวนเงินทอง ว่างั้นเหอะ เข็มขัดนาค เข็มขัดอะไรก็แล้วแต่ก็ใส่ไป หมายถึงว่าเมื่อท่านทานเสร็จแล้วส่งท่าน ท่านกลับแล้วให้ท่านเอาเสื้อผ้าเหล่านี้มาแต่งตัว แล้วก็ไปวัด นั่นคือความหมายโดยรวม สำหรับขันธ์ 5 ที่ต้องบูชานั้นเป็นเรื่องของการบูชาครูบาอาจารย์ ภาพรวมก็จุดธูปจุดเทียนบูชาธรรมดา

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

1.7 ท่านคิดว่าประเพณีแซนโฎนตาควรมีการปรับเปลี่ยนหรือไม่ อย่างไร

เป็นไปตามยุคตามสมัย บางอย่างมันคงจะหาไม่ได้ในยุคนี้ อย่างขนมมันอาจไม่ครบถ้วนอย่างที่เคยมีเคยเป็นในสมัยอดีต ก็จะเปลี่ยนไป เดี๋ยวนี้ก็มีการเพิ่มเติมขนมไทยๆ เข้ามา เช่น พวกขนมทองหยิบ ทองหยอด ฝอยทองอะไรพวกนี้ ก็จะมีข้าวหมาก ก็ถือว่าได้ก็จะมีการปรับเปลี่ยนตามยุคสมัย แต่พยายามอนุรักษ์และคงไว้ซึ่งขนมท้องถิ่น อาหารท้องถิ่นแล้วเป็นข้าวที่เรียกว่าบายเบ็น บายบัดตะโบร อันนั้นยังคงอยู่ ตรงนั้นไม่เปลี่ยนแปลงถือเป็นหัวใจสำคัญ ส่วนอาหารคาวหวานก็ปรับเปลี่ยนได้พอสมควรตามยุคตามสมัยซึ่งไม่เสียหาย

1.8 ท่านคิดว่าประเพณีแซนโฎนตาควรอนุรักษ์ไว้หรือไม่ อย่างไร

ควรอย่างยิ่ง โดยนัยสำคัญของการแซนโฎนตา เป็นการรวมญาติจะอยู่ที่ใกล้ไกล หรือจะอยู่ต่างประเทศก็ตาม พอถึงวันนี้ด้วยจิตสำนึกของการเป็นลูกหลาน จะต้องมาจัดให้ปู่ย่าตายายทวดทั้งหลายหรือญาติผู้ล่วงลับไปแล้ว เพราะถือว่าถ้าเราไม่ได้จัดให้ท่าน แล้วท่านจะไม่พอใจ จะเคืองและจะทำให้ตัวเรารู้สึกไม่สบาย รู้สึกเหมือนเราไม่ได้ตอบแทนท่าน เราไม่ได้จัดให้ท่านแล้ว ก็เชื่อต่อไปอีกว่าจะทำมาหากินไม่ขึ้น สิ่งเหล่านี้ควรจะอนุรักษ์ เพราะว่าหัวใจที่สำคัญคือ บางทีญาติไปกันเป็นปี โดยเฉพาะไปต่างประเทศไม่เจอกันเลย หรืออยู่ต่างจังหวัด บางทีแทบไม่เจอกันเลย ก็ได้กลับมาเจอกัน กลับมาทำบุญทำอาหารร่วมกัน ได้มาทานข้าวร่วมกันเป็นแบบครอบครัวดั้งเดิม มันเป็นวิถีชีวิต เป็นความผูกพันในเรื่องของครอบครัว เป็นมิติทางสังคมเล็กๆ คือ ครอบครัวเป็นเบื้องต้นเป็นครอบครัวที่อบอุ่นในสมัยอดีต ปัจจุบันนี้เราต้องอนุรักษ์ไว้ เพราะเราจะโหยหาความเป็นครอบครัวที่อบอุ่น ความเป็นสังคมที่เข้มแข็ง เพราะสิ่งเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่ง เป็นส่วนสำคัญ เป็นหัวใจสำคัญที่จะดึงลูกหลานทั้งหลายได้มาพบมาเจอะมาเจอกัน ก่อให้เป็นความสามัคคีในหมู่บ้าน ในชุมชน ในท้องถิ่น โดยมีความคิดในเรื่องของการทำบุญทำกุศลให้ผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว รวมทั้งตัวเองด้วย เพราะจะไปวัดไปทำบุญกับพระสงฆ์

2.คำถามเกี่ยวกับการสื่อสารในการจัดประเพณีแซนโฎนตา

2.1 ในการจัดประเพณีแซนโฎนตา ท่านมีการประสานงานกันภายในหน่วยงานหรือไม่อย่างไร

ก็เป็นประจำทุกปี ก็อย่างที่บอกว่า สุรินทร์เราจัดใหญ่ ในหน่วยงาน (วัฒนธรรมจังหวัด) รับผิดชอบให้เป็นฝ่ายจัดพิธีกรรม พิธีการตรงนั้นเลย ฉะนั้นจากกระบวนการจัดทั้งหลายทั้งปวงขนมนมเนย ทั้งหมดในหน่วยงานก็จะเรียกมาคุยกัน ครูเองก็จะเรียกพี่ๆ น้องๆ มาคุยกัน ปีนี้เราจะเอาอย่างนี้ อย่างนี้ ปีที่แล้วจัดแล้วเป็นยังไงเขามีติมีติงตรงไหน อย่างไรบ้าง บางคนก็อาจจะติว่าเหล้ามันเยอะไปมั้ย บางคนก็ไม่อยากจะให้มีเหล้า เปลี่ยนเป็นน้ำมะพร้าวดีมั้ย แต่ความเชื่อดั้งเดิมมันต้องมี เราก็ต้องเอาแอบ ๆ ไว้หน่อย ต้องรินให้ท่าน เพียงแต่ดูให้มันไม่ประเจิดประเจ้อเป็นตราเป็นเหล้า ก็จะมีการพูดคุยกันตลอดในสำนักงาน

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

2.2 ในการจัดประเพณีแซนโฎนตา ท่านมีการประสานงานกับปราชญ์ชาวบ้านหรือไม่ อย่างไร

ปราชญ์ชาวบ้านก็มีการประสานปราชญ์ผู้รู้ซึ่งทางสำนักงานเอง เราได้จัดตั้งสภาปราชญ์ชาวบ้าน ซึ่งมีกรรมการสภาอยู่ประมาณ 37 คน ก็มีใน 9 สาขา มีหลายอย่างด้วยกัน ในเรื่องของพิธีกรราม พิธีการ เราก็ได้ประสานปราชญ์ผู้รู้ทั้งหลาย หารือว่าอันนี้มันเหมาะมันควรตรงไหน อย่างไร รวมทั้งศิลปินในระดับจังหวัดด้วย ก็มาคุย เช่น ศิลปินเจรียง ศิลปินกันตรึมพวกนี้ เขาก็จะมีตำนานเล่าขานในบทเพลงของเขาที่พูดถึงเรื่องราวเหล่านี้บ้าง ก็นำมาประดิษฐ์ประดอย นำมาเข้าด้วยกัน แล้วก็ให้กลุ่มปราชญ์ชาวบ้านเหล่านี้ให้มาช่วย มีส่วนร่วมในการจัดเครื่องไหว้ที่จะไปจัดไหว้ที่หน้าอนุสาวรีย์พระยาสุรินทรภักดีศรีณรงค์จางวาง

2.3 ในการจัดประเพณีแซนโฎนตา ท่านมีการประสานงานกับผู้นำท้องถิ่นหรือไม่ อย่างไร

ก็จะประสานกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดก็ประสานไปที่สมาชิกสภาจังหวัดในทุกพื้นที่หมายถึงแต่ละตำบล หรือแต่ละอำเภอก็จะเข้ามาร่วมกัน ก็จัดขบวนแห่มาจากอำเภอของตัวเอง ตำบลใครก็ว่ามา แล้วก็มารวมกันที่นี่ ในส่วนองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ให้งบส่วนหนึ่ง

2.4 ในการจัดประเพณีแซนโฎนตาท่านมีการประสานงานกับประชาชน หรือไม่ อย่างไร

องค์การบริหารส่วนจังหวัดก็ดี สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดก็ดี ได้ประสานผ่านที่ประชุมหัวหน้าส่วนราชการ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านก็จะขยายผลไปสู่ลูกบ้าน เป็นลูกโซ่ไป และให้ความสำคัญกับงานวันนี้ ก่อนจะถึงวันแซนจริงๆ

2.5 เหตุผลที่ท่านเข้าไปมีส่วนร่วมกับประเพณีแซนโฎนตา คืออะไร

เพราะว่าในเรื่องของมิติทางวัฒนธรรมในเรื่องของวิถีชีวิต เป็นหน้าที่ของกระทรวงวัฒนธรรมที่จะต้องอนุรักษ์ จะต้องถ่ายทอด จะต้องสืบทอดในสิ่งเหล่านี้ที่ดีที่งาม ทุกแห่งที่มีประเพณีที่ดีงามวัฒนธรรมจะต้องเข้าไปร่วมกับท้องถิ่น ซึ่งท้องถิ่นมีคน มีงบประมาณ เรามีกำลังคนที่จะเข้าไปช่วย มีแนวคิด มีหลักคิด มีแนวนโยบายจากรัฐบาลก็ดี จากกระทรวงก็ดี จากกรมต่างๆ ก็ดี เข้ามาผนวกเข้าด้วยกัน ก็คือว่าเป็นหน้าที่โดยตรงที่เราจะต้องทำเรื่องเหล่านี้ ทางกระทรวงวัฒนธรรมจังหวัดไม่ทำเรื่องการสืบทอดถ่ายทอดวิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรมทั้งหลาย มันก็ไม่ใช่แล้ว เราต้องทำสิ่งเหล่านี้แต่ถามว่าเราทำ เราต้องพูดถึงเครือข่าย หรือภาคีทุกภาคส่วนเข้ามาร่วมกัน เราเป็นตัวกลางในการที่จะเชื่อม ที่จะช่วยกัน ทุกภาคส่วนช่วยกันถือว่าเป็นหน้าที่ที่เราต้องทำ

3.คำถามเกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสารเพื่อสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา

3.1 ภายในหน่วยงาน/องค์กรของท่านมีการพูดคุย มีการวางแผนกันเพื่อเตรียมงานในปีต่อปีหรือไม่ อย่างไร

มี พอเสร็จงานแต่ละปี เราก็จะมาดูว่าปีนี้เราพบ เราเห็นความพกพร่องตรงไหนอย่างไร มีภาพรวมของการจัดงานที่จังหวัด ไม่รวมถึงในแต่ละบ้านของตนเอง อันนั้นก็เป็นเรื่องเฉพาะ

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

ตนอยู่แล้ว อันนั้นคือว่าเป็นเรื่องปกติ ไม่มีปัญหา เพียงแต่ว่าเราสืบทอด ถ่ายทอดไปถึงชุมชนต่างๆ ว่าขออย่างเดียวคือให้มันปลอดเหล้า ปลอดยังไงล่ะ จะแซนให้ตายาย ก็แซนไป แต่ลูกหลานพยายามให้ปลอดเหล้าให้ได้ เราก็ทำได้ในหลายพื้นที่ แต่บางพื้นที่ก็ยังมีอยู่บ้าง แต่ก็ลดลงก็เยอะ ถือว่าเป็นสิ่งที่ดี ก็มีการพูดคุยว่า เช่น จัดที่จังหวัดปีนี้มีความเหมาะ ความควรตรงไหน อย่างไร อะไรที่ควรจะปรับปรุง อะไรที่ควรจะเพิ่มเติม อะไรที่ควรจะเปลี่ยนแปลง ก็มักการพูดคุยกันในสำนักงาน เสร็จแล้วเรานำเอาข้อสรุป บทสรุปจากการพูดคุยที่สำนักงาน ไปคุยในการประชุมระดับจังหวัดในการสรุปผลที่ อบจ. แล้วก็มาถกกัน คุยกันอาจจะครูไปเอง หรือครูไม่อยู่ ก็อาจจะมีผู้แทนเข้าไปร่วมประชุมแล้วก็มีข้อเสนอแนะจากทางสำนักงานเองก็ดี จากปราชญ์ชาวบ้านก็ดี ว่าปีนี้เป็นยังไง ปีที่ผ่านมาเป็นยังไง จะพัฒนาขึ้นไป เพื่อให้เป็นเรื่องของการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างไร จะมีการพูดถึง มีการวางแผน

4.คำถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีที่มีความสัมพันธ์กับการสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา

4.1 จากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ประเพณีแซนโฎนตาเปลี่ยนแปลงไป หรือยังคงอยู่อย่างไรบ้าง

คงอยู่มั้ย ก็คงอยู่นะ ที่เปลี่ยนก็คือ ที่คุยกันไว้ตั้งแต่แรกๆ น่ะ เปลี่ยนไปด้วยบริบท ในการเปลี่ยนแปลง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของเวลาที่ลูกหลานจะมาเอาความใส่ใจทุ่มเทตรงนี้ ซึ่งเมื่อก่อนเป็นภาคเกษตรกรรม พอถึงช่วงนี้ทุกคนจะมีความสุขมาก ทุกคนจะมารวมกัน เพราะว่างจากกการทำนาแล้ว แต่ทุกวันนี้ทุกคนต่างแยกย้ายไปทำมาหากินที่อื่น รีบมา มาเสร็จ ทำอะไรเสร็จก็กกลับไปทำงาน ความผูกพันเชื่อมโยงของคนในสังคมโดยรวมลดลง เพราะเมื่อก่อนทุกคนเดิน เช่น แซนไปทุกหลังคาเรือน เดี๋ยวนี้อย่างมากก็ได้แค่ 2-4 หลังคาเรือน ยังทำอยู่ จะสืบทอดสู่รุ่นหลานต่อไป ยังคงอยู่ ก็จะมีการถ่ายทอดมา

4.2 จากสภาพเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ประเพณีแซนโฎนตาเปลี่ยนแปลงไป หรือยังคงอยู่อย่างไรบ้าง

เปลี่ยน เพราะว่าทำอะไรให้มันเร็วขึ้น เมื่อก่อนมาจะได้อยู่ด้วยกัน 3-4 วัน หรืออยู่ต่างบ้านต่างอำเภอ ต่างจังหวัด กลับมา มาอยู่กัน 4 - 5 วัน เพราะแต่ก่อนมันเป็นภาคเกษตรกรรม เดี๋ยวนี้มา ก็รีบกลับ บางทีก็ไม่ได้หอบหรอกข้าวเหนียว ข้าวเจ้า หรือมะพร้าวหรือกล้วย หอบเป็นของสำเร็จรูป ตลาดมี ก็ซื้อไปเลย นี้คือสิ่งที่เปลี่ยนแปลง ซื้อขนมนมเนยไปเลยสำเร็จรูป ไปถึง ก็ไปวางจัดเซ่นเลย วิถีความผูกพันมันลดลง ลดลงไปในเรื่องของพิธีกรรมตรงนี้ เพราะก่อนจะถึงพิธีกรรมจริงๆ นั้น เมื่อก่อนจะมีการนั่งคุยกัน เสวนากันในบรรดาญาติพี่น้อง มารวมกันขูดมะพร้าวบ้าง ช่วยกันทำขนมนมเนย ทำกับข้าว เดี๋ยวนี้ทุกอย่างสำเร็จไปจากตลาด ไปถึงต่างคนต่างวาง นั่นคือมันเปลี่ยนไปอย่างเห็นได้

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

4.3 เทคโนโลยีที่ทันสมัย ทำให้ประเพณีแซนโฎนตาเปลี่ยนแปลงไป หรือยังคงอยู่อย่างไรบ้าง

ไม่มีอะไรเปลี่ยนมากหรอก ในระดับหมู่บ้านยังคงเดิม อาจจะเปลี่ยนแปลงคือ ไปทำบุญที่วัด ก็ถือว่าเทคโนโลยีไม่มีส่วนเกี่ยวข้องมากนัก

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้น

นายธงชัย มุ่งเจริญพร เพศ ชาย อายุ 52 ปี วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 27 ตุลาคม 2552 เวลา 14.00 น. สถานที่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ สังกัดหน่วยงาน องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์

ตอนที่ 2 บทสัมภาษณ์ตามโครงสร้างของงานวิจัย

1.ความรู้เกี่ยวกับประเพณีแซนโฎนตา

1.1 ประเพณีแซนโฎนตามีความเป็นมาอย่างไร

ประเพณีแซนโฎนตาเป็นประเพณีที่ถือปฏิบัติมาตั้งแต่โบราณ ตั้งแต่เมื่อไหร่ไม่รู้ รู้แต่ว่าปฏิบัติกันต่อๆ คนแล้วคนเล่า รุ่นแล้วรุ่นเล่า เนื่องจากว่ามันเป็นประเพณีที่ศักดิ์สิทธิ์ ที่สอนคนให้รู้จักกตัญญูกับบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว กับบุพการีผู้มีชีวิตอยู่ก็เป็นการให้รู้คุณกับคนที่เขาเลี้ยงดูเราขึ้นมา เพราะฉะนั้นถามว่ามีมาตั้งแต่เมื่อไหร่ ผมคิดว่าคู่กับสุรินทร์เป็นประเพณีที่อยู่คู่กับคนสุรินทร์ที่มีมาช้านานแล้ว

1.2 ประเพณีแซนโฎนตามีความหมายอย่างไร

ประเพณีแซนโฎนตามีความหมายคล้ายๆ กับประเพณีตรุษจีนคล้ายๆ ประเพณีตรุษจีนของคนจีน คือเวลาลูกหลานโตขึ้นมา ไปทำงานต่างจังหวัด หรือว่าอยู่ในจังหวัดตนเอง เวลาครบปีเราจะมีวันหนึ่งเพื่อทำบุญบรรพบุรุษ เพื่อที่จะให้ลูกหลานทั้งหมดกลับมาสู่บ้านเกิด โดยการที่ทำเป็นกุศโลบายว่า ถ้าใครไม่กลับมา ก็จะมีอันเป็นไป เพราะถ้ายังมีชีวิตอยู่ คงจะกลับมาเพื่อที่จะมาพบปะญาติพี่น้อง ไม่ใช่เพื่อมากราบไหว้เพียงอย่างเดียว นี่คือกุศโลบายที่ทำให้ทุกคนได้มาเจอหน้ากัน ถามไถ่ทุกข์สุขกัน มีอะไรจะได้แลกเปลี่ยนกัน สนับสนุนกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน คนไหนกลับมามีเงินเยอะ ทำมาค้าขึ้นร่ำรวย ก็มีซอง มีเงินมีทองให้กับพ่อแม่ มีเงินมีทองให้กับลูกหลาน คล้ายๆ กับซองคนจีนแต๊ะเอีย ตรุษจีนก็จะแต๊ะเอียเหมือนกัน

1.3 วัตถุประสงค์/เป้าหมายของประเพณีแซนโฎนตาคืออะไร

เป้าหมายคือ เพื่อที่จะให้ลูกหลานทุกคนได้มาพบปะกัน แล้วก็ได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เป็นการแสดงการกตัญญูกตเวที แล้วก็เป็นการแสดงความรักใคร่กันภายในครอบครัว ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เป็นการแสดงความกตัญญูกตเวที แล้วก็เป็นการแสดงความรักใคร่กันภายในครอบครัว

1.4 ปัจจุบันประเพณีแซนโฎนตามีความแตกต่างจากอดีตอย่างไร

ผมคิดว่ามันตามยุคตามสมัย สมัยก่อนแซนโฎนตาเครื่องเซ่นก็จะมีอาหารนมเนย อาหารคาว อาหารหวาน ของหวาน มีทั้งสุรา มีทั้งเครื่องใช้ ฟูก หมอน มุ้ง มีเงินมีทองให้จนครบหมด แต่พอมีการพัฒนามาเรื่อยๆ จากเมื่อก่อนไว้ในกระเชอ เดี๋ยวนี้เมื่อบ้านเมืองมันเจริญขึ้นมา ก็เอาไว้ในถาดแทน ใส่ในกระด้งบ้าง มันก็มีการเปลี่ยนแปลงมาตามยุคตามสมัย ตามสิ่งแวดล้อมที่เรามีอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งตอนนี้ เขาบอกว่าประเพณีแซนโฎนตาปลอดเหล้า ซึ่ง

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

ก็เป็นที่ถกเถียงกันว่า เพราะประเพณีแซนอย่างเราเซ่นเจ้า เราจะต้องมีอาหารคาว อาหารหวาน เหล้า น้ำ แต่ต่อไปเขาบอกว่าไม่มีเหล้า มีแต่น้ำหวานอย่างเดียว หาว่าผีตาผียายจะไม่ยอม บางคนก็บอกว่าผีตาผียายจะไปรู้เรื่องอะไร พวกคุณคนนั่นแหละไม่ยอมก็เป็นการโทษกัน จริงๆ ผมว่ามีการเปลี่ยนแปลงไหม ประเพณีของเราก็เปลี่ยนแปลงบ้างตามยุคตามสมัย

1.5 ท่านคิดว่าในอนาคตประเพณีแซนโฎนตาจะเป็นอย่างไร

ความรู้สึกของผม ผมว่าประเพณีแซนโฎนตานั้น เป็นประเพณีที่ดี แล้วก็ประชาชนในหมู่บ้านได้ตระหนักแล้วว่า จะต้องมีการอนุรักษ์วัฒนธรรมตรงนี้ให้อยู่กับจังหวัดสุรินทร์ต่อไป ก็เลยนำเรื่องวัฒนธรรมตรงนี้ ประเพณีตรงนี้มาบอกกับทาง อบจ. ผมดูแล้วมันเป็นเรื่องจริง ก็สนับสนุน อนุรักษ์ไว้ให้ลูกหลานได้รู้ได้เห็น แล้วจะได้นำไปปฏิบัติ การที่เราทำ เราคิดว่า เราทำคนเดียวไม่ได้ เราก็เลยบอก อบต.ต่างๆ เทศบาลต่างๆ จัดเครื่องเซ่น ขบวนแห่เข้ามาร่วมกัน เพื่อประกาศให้ลูกหลานรู้ว่า นี่คือประเพณีอันดีงามในจังหวัดสุรินทร์ของเรา เพราะถ้าคนเราจะอยู่ในสังคมให้ได้รับความเจริญก้าวหน้า สิ่งที่ทำอันดับแรกเลยคือ ความกตัญญูกตเวที ถ้าเราไม่รู้จักรักพ่อแม่ ผู้ให้กำเนิดของเรา รักและรู้ทดแทนพระคุณผู้ที่มีพระคุณกับเราแล้ว ผมว่าในอนาคตข้างหน้าจะเป็นทางตัน เพราะว่าคนที่มีจิตใจไม่ดีอย่างนี้ เวลาไปทำอะไรก็จะเห็นแก่ตัว สังคมก็จะไม่ต้อนรับ พอเขาไม่ต้อนรับ การหากินในอนาคตก็จะไม่รุ่งเรือง เพราะฉะนั้นประเพณีที่ดีอย่างนี้ ทุกคนก็อยากจะสนับสนุนก็จะอยู่คู่กับจังหวัดสุรินทร์ตลอดไป

1.6 สิ่งต่างๆ ในประเพณีแซนโฎนตามีความหมายอย่างไร

คือของเซ่นไหว้จริงๆ มันคืออะไรก็ได้ เท่าที่ผมฟังดูผู้หลักผู้ใหญ่จากผู้มีประสบการณ์พูด ขนมนมเนย มีทุกอย่างเลย แต่มันจะไม่เหมือนกันอยู่นิดเดียวตรงที่ว่าจังหวัดสุรินทร์เรามีอะไรก็เอาอันนั้นไหว้อย่างเช่น ขนมนางเล็ด ขนมอันซอม(ข้าวต้ม)หางทางมะพร้าว ขนมฝักบัว เป็นขนมพื้นบ้านเราทั้งหมดก็มีอะไรที่เราทำอยู่แล้ว เอามาเป็นของเซ่นของไหว้

1.7 ท่านคิดว่าประเพณีแซนโฎนตาควรมีการปรับเปลี่ยนหรือไม่ อย่างไร

ก็จริงๆ แล้วประเพณีแซนโฎนตา หลายคนก็อยากให้ปรับเปลี่ยนอย่างที่ผมบอกไปน่ะครับว่าไม่อยากให้มีสุราเข้ามา หลายครอบครัวเซ่นโดยไม่มีสุรา ก็ทำได้ดี พี่น้องมานั่งคุยกันโดยมีสติ ไม่เมาสุรา ก็คุยกันรู้เรื่องถามไถ่ทุกข์สุข อ้าว! น้องเป็นไงตกงานเหรอ พี่คนนี้ก็บอกมาทำงานกับพี่ก่อน ลูกหลานก็ได้มีงานทำ ถ้าเกิดว่าเมามาจะกินเหล้ากว่าจะตื่นขึ้นมาก็สร่าง ญาติพี่น้องไปหมดแล้ว สิ่งที่เราจะได้จากประเพณีที่ดีนี้กลับไม่เหลือ แต่พูดยากนะ ประเพณีนี้มันฝังอยู่ในสายเลือดแล้วว่า คนสุรินทร์กินสุรา พูดยากนะครับ เพราะว่าจริงๆ คนจังหวัดไหนก็กิน แต่คนสุรินทร์ชื่อมัน สร.มันตรงกับสร. สุรินทร์/สุรา

1.8 ท่านคิดว่าประเพณีแซนโฎนตาควรอนุรักษ์ไว้หรือไม่ อย่างไร

มันเป็นประเพณีที่ดีต้องอนุรักษ์ไว้อยู่กับคนสุรินทร์ของเรา แล้วก็ผมคนเดียวทำไม่ได้ ต้องให้พี่น้องชาวจังหวัดสุรินทร์ทั้งจังหวัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คนที่อาสามารับใช้พี่น้องประชาชน ประเพณีอย่างนี้มันต้องช่วยกันอนุรักษ์ อย่าไปปล่อยให้ อบจ.ทำ

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

คนเดียวครับ ทุกอบต.ต้องจัดงบลงมาเพื่อสร้างกิจกรรมที่เป็นวัฒนธรรมที่ดีเป็นประเพณีที่ดีของบ้านเรา ให้อยู่ให้คนรุ่นหลังได้ดูต่อไป

2.คำถามเกี่ยวกับการสื่อสารในการจัดประเพณีแซนโฎนตา

2.1 ในการจัดประเพณีแซนโฎนตา ท่านมีการประสานงานกันภายในหน่วยงานหรือไม่อย่างไร

ก็ทำมาปีนี้ก็ปีที่ 5 แล้ว

2.2 ในการจัดประเพณีแซนโฎนตา ท่านมีการประสานงานกับปราชญ์ชาวบ้านหรือไม่อย่างไร

ตรงนี้ครับ ผมให้ความสำคัญมาก คำว่าปราชญ์ชาวบ้านเนี่ยมันจะหายไปเสียดาย เนื่องจากว่าเราลองมาดูคำขวัญของจังหวัดสุรินทร์ของเรา สุรินทร์ถิ่นช้างใหญ่ ตอนนี้ควาญช้างไม่มีงานทำ ผ้าไหมงาม ทอผ้าไหมเสร็จไม่รู้จะไปขายที่ไหน ประคำสวย ลูกประคำก็จะเลิกตีกันหมดแล้ว เพราะสู้ประคำก๊อบไม่ได้ ร่ำรวยปราสาท ปราสาทเราเดี๋ยวนี้ก็อย่างที่ว่า ไม่มีการจัดกิจกรรม ไม่มีการกราบบูชากันขึ้นมา ก็จะหายหมดอีก หัวผักกาดหวาน หัวผักกาดทำขึ้นมาเสร็จ ไม่มีคนมาเที่ยวบ้านเรา ใครจะกิน กินทุกวันก็ไม่อร่อยอยู่แล้ว ข้าวสารหอม วันนี้เรามีข้าวหอมมะลิที่ดีที่สุดในโลก แต่วันนี้คนที่ปลูกข้าวหอมมะลิที่ดีที่สุดในโลกเป็นหนี้ ธกส.อยู่ งามพร้อมวัฒนธรรม วัฒนธรรมเราดีมากเลย แต่เรารำทุกวันๆ เลย แต่มีแต่คนเมารำ ผมว่าเรามีของดีมากเลย แต่เรามาพูดในด้านลบแล้ว เดี๋ยวนี้มันไปไม่ไหว เพราะฉะนั้นแต่ละอย่างที่ผมพูดไปทั้งหมด นั่นคือปราชญ์ทั้งหมด ปราชญ์ด้านการเลี้ยงช้าง ปราชญ์ด้านการทอผ้าไหม ปราชญ์ด้านการตีลูกปะเกือม ปราชญ์ด้านการปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์ ปราชญ์ด้านการทำหัวไชโป๊ ปราชญ์ทั้งหมดต้องอนุรักษ์ไว้ วิธีการที่จะอนุรักษ์ ผมจึงทำโครงการที่จะให้มันอยู่คู่กับจังหวัดสุรินทร์เราต่อไปได้ ทุกกิจกรรมเราไปส่งเสริมอย่างเดียว ชาวบ้านไม่ได้อะไร ไปส่งเสริม ไปจุดไฟ ฟางหมดก็จบกัน เราอยากให้มันอยู่อย่างยั่งยืนได้ มันต้องมีผลประโยชน์ให้กับผู้ที่มาร่วมงานกับเรา เพราะฉะนั้นผมจึงคิดโครงการที่จะทำให้พี่น้องประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น โดยให้ปราชญ์ทุกคณะตรงนี้มีกิจกรรมที่ทำที่จะได้มีรายได้เพิ่มเติม เราจะมาปลูกข้าวหอมมะลิบอกว่านี่คือ กระดูกสันหลังของชาติ มันไม่ได้ เพราะปลูกข้าวปีหนึ่ง ทำงานเพียง 5 วัน หนึ่งวันไถ่ หนึ่งวันหว่าน หนึ่งวันเกี่ยว อีก 2 วันที่เหลือ ต้องไปเข้าคิวที่โรงสีรอรับจำนำ ทำปีละ 5 วัน บอกว่าเป็นอาชีพได้มั้ยครับ จะบอกว่าเป็นอาชีพมันต้องทำทุกวัน แล้วทำปีละ 5 วัน จะทำให้ร่ำรวยได้มั้ย ไม่ได้ เพราะฉะนั้นต้องเปลี่ยนใหม่ ให้พี่น้องคนสุรินทร์ที่ปลูกข้าวแล้วคิดว่าการปลูกข้าวนั่นคืออาชีพเสริม แล้วหาอาชีพหลัก อาชีพหลักของเรา ผมดูแล้วว่าประเพณีของไทยเรา และนักท่องเที่ยวที่เข้าประเทศไทยเรา 100 ทั้ง 100 อยากเห็นช้าง ทุกจุดท่องเที่ยวไม่ว่าจะภูเก็ต สมุย พัทยา เชียงใหม่ มีช้างสุรินทร์ไปอยู่ทั้งหมด เอาช้างสุรินทร์ไปเริ่มต้น แล้วร่ำรวยขึ้นมา ก็ปล่อยช้างสุรินทร์ออกไป ซื้อช้างป่าเข้ามาแทน ช้างสุรินทร์ไปสร้างปางแล้วปางเล่า สุดท้ายก็มาเป็นช้างขอทานในกรุงเทพฯ เรื่องอะไร ผมจึงแก้ไขปัญหาทีแรกคนกรุงเทพฯ เห็นช้างสุรินทร์

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

ยกมือไหว้ ขอพรจากช้าง ขอรอดท้องช้าง เพื่อเป็นสิริมงคล อยากจะได้หางช้างมาเป็นเครื่องประดับ เป็นเครื่องคุ้มครองตนเอง แต่พอช้างออกไปเยอะ ก็ไปมีความรู้สึกว่าช้างเหมือนกับขอทาน ร่ำไรจริงๆ คนจะนั่งกินอาหาร ทำให้รถติดบ้าง โดนเขาด่าบ้าง พอตำรวจมาเห็นก็จับ พวกควาญช้างมาหาผม ผมก็เลยว่าเอาอย่างนี้ไม่เป็นไร ปัญหาของคุณคืออะไร มีอยู่ 2 อย่างคือ ช้างไม่มีอะไรจะกินกับควาญช้างไม่มีงานจะทำ ก็ไม่ยาก หมู่บ้านช้าง บ้านตากลาง ตำบลกระโพ อ.ท่าตูมนี้มีพื้นที่ป่าอยู่สองหมื่นสองพันกว่าไร่ มีแม่น้ำมูล แม่น้ำชีไหลผ่าน เคยเป็นที่อาศัยของช้างมาหลายร้อยปีอยู่อย่างมีความสุข แต่ด้วยเวลาที่ผ่านไป ความเจริญเข้าไป การบุกรุกเพื่อหาที่ทำกิน นโยบายภาครัฐผิด ไปตัดไม้ออก ไม้ที่เป็นอาหารช้างออก เอายูคาลิปตัดเข้าไปปลูก ช้างไม่มีอาหารกินก็ต้องออกไป พอออกไปเสร็จ วิธีการของผมก็คือว่า คุณอยากมาจริงมั้ย 8 คนที่มาหาผมบอกว่าอยาก ผมจึงลงไปทำประชาพิจารณ์ที่หมู่บ้านช้าง ที่หมู่บ้านช้างมีแต่ผู้หญิงอยู่ 50 กว่าคน อยากให้ผัวกลับอยู่แล้วล่ะ ผมเลยว่า ต้องการเงินเดือนเท่าไหร่ ก็ให้เท่าไหร่ ก็ว่ามาไม่เป็นไร ผมเลยมั่นใจว่าเขาอยากกลับจริง ๆ เพราะไม่เรียกร้องอะไร เพื่อความมั่นใจ ตอนปี 48 งานช้างก็ไปทำประชาพิจารณ์ที่สนามช้าง ปรากฏว่าช้างที่มาทั้งหมด 282 เชือก ควาญช้างทุกคนอยากกลับคืนถิ่นทั้งหมด โอเค อย่างงั้นเพื่อให้มั่นคง ขอให้คุณลงชื่อเป็นลายลักษณ์อักษร แล้วผมจะรับควาญช้างมาเป็นพนักงานปลูกป่าที่หมู่บ้านช้าง แต่มีเงื่อนไขว่า จะต้องนั่งช้างมาทำงานทุกวัน 8 โมงเช้าเคารพธงชาติ 9 โมงเช้าเขาไปปลูกป่า ช้างน้อยมาฝึกการแสดง ต้อนรับนักท่องเที่ยว ทุกคนก็ตกลง ผมจะให้คุณเป็นพนักงานปลูกป่าคนละ 5,000 บาท นั่งช้างมาทำงาน ให้ค่าอาหารช้างวันละ 100 สามพันบาทต่อเดือน เป็น 8,000 บาท พอใจมั้ย โครงการนี้จึงได้เปิดครั้งแรกในปี 2549 พอเราทำเข้า ไปจริงๆ ผลปรากฏว่า มีช้างเข้าร่วมโครงการเราเพียง 182 เชือก ทั้งๆ ที่ลายเซ็นลงไว้ 360 เชือก เพราะเขาก็ไม่มั่นใจว่าโครงการนี้จะอยู่ได้นานขนาดไหน ก็เลยมาแค่ 182 ได้ ส่วนที่เหลืออยู่กรุงเทพฯ ตัวหารน้อยขายอ้อย ขายกล้วยได้เยอะขึ้น จากที่เคยได้เดือนละ 30,000 บาท ได้ 50,000-60,000 ก็ไม่อยากมา ก็โทรศัพท์มาบอกญาติพี่น้องว่ากรุงเทพฯ ไม่จับแล้วเคลียร์ได้ ก็เลยพากันแห่ออกไปหมด เดี๋ยวนี้ช้างอยู่ในป่าของเรา 65 เชือก พอ 65 เชือก ปรากฏว่ามีนักท่องเที่ยว มีคนที่รักช้างสงสารช้าง ไม่อยากเห็นช้างไปเร่ร่อนก็เลยพากันมาเยี่ยมช้าง มาซื้อกล้วย ซื้ออ้อยในหมู่บ้านช้างเลี้ยงช้าง ธุรกิจเกิดขึ้น ช้างกลับมา พ่อแม่ลูกควาญช้างได้อยู่ด้วยกัน ครอบครัวอบอุ่น ช้างกลับมา เราต้องปลูกพืชอาหารช้าง เป็นการส่งเสริมการปลูกป่าของกระทรวงธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เมื่อช้างกลับมา คนก็จะตามมาดู ตรงกับนโยบายของททท. กระทรวงท่องเที่ยว และเมื่อช้างกลับมาคนตามมาดู คงไม่มาดูเฉยๆ มากิน มาซื้อ มาใช้สินค้า OTOP ผ้าไหม ข้าวสาร ลูกประเกือม ได้ขายหมด และเมื่อช้างกลับมา คนเที่ยวมีอะไรบ้าง 1.อยากมาเห็นของแปลก ของสวย ของงาม 2.อยากมากินของอร่อยๆ ปราชญ์ชาวบ้านด้านอาหารก็ได้ทำ เมื่อช้างกลับมาวัฒนธรรม คนเรามานั่งกินกินเสร็จก็อยากจะดูการรำพื้นบ้าน การแสดง สิ่งเหล่านี้ก็จะเกิดขึ้น มีงานทำ ปราชญ์ด้านวัฒนธรรมการแสดงก็จะเกิดขึ้น และเมื่อช้างกลับมา มันหมายถึง

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

ว่าเรากำลังนำสิ่งซึ่งคนทั่วโลกอยากเห็นกลับมาสู่ภาคอีสาน ที่ผ่านมาคนทั้งโลกมาเที่ยวประเทศไทย 100 เข้ามาภาคอีสานเพียง 1% เงินไม่หมุนเวียน ทั้งๆ ที่เป็นรายได้อันดับ 1 ของประเทศไทย แต่เข้าสู่อีสานเพียง 1% แต่เขาว่า 1% ที่มานั้นไม่ได้เข้ามาดูช้าง เขามาเยี่ยมแม่ยายเขา เพราะฉะนั้น ถ้าเรานำช้างกลับมาเมื่อไหร่ มันจะเป็นการสร้าง Unseen ตัวใหม่ของการท่องเที่ยว Unseen ของการท่องเที่ยว 10 อย่าง มีทะเล มีภูเขา มีแม่น้ำ เดี๋ยวก็สึนามิเข้า เดี๋ยวก็เขม่าควัน เดี๋ยวก็น้ำท่วมเชียงใหม่ แผ่นดินไหว ซึ่งเอาไปขายกันหลายปีแล้ว ต่างชาติมาด้วยกลัวด้วย แต่พอเราทำ Unseen ตัวที่ 11 คือนำช้างคืนถิ่น เป็น Unseen สัตว์บกที่ ใหญ่ที่สุดในโลกมาอยู่ร่วมกัน แล้ว Unseen อันนี้มันไม่เหมือนใคร เพราะถ้าช้างที่ไหนก็มี แต่ที่นี่มันเป็นวิถีคนกับช้าง เป็นวัฒนธรรมปราชญ์ เป็นความสามารถพิเศษของชาวกูย ไม่มีดูที่ไหน คนก็จะตามมาดู วันนี้เราทำมา 3 ปีกว่า ช้างทุกเชือกจะกลับคืนถิ่นมาหมดแล้ว ไม่อยากไปเร่ร่อน ผมจึงบอกว่าช้างกลับมาเมื่อไหร่ ปราชญ์ชาวบ้านทุกสาขาทุกแขนงจะได้ทันที แล้วเมื่อช้างกลับมาเมื่อไหร่ ไม่ได้เฉพาะสุรินทร์ พิมาย พนมรุ้งก็ได้ขาย ไดโนเสาร์ก็ได้ดู วัฒนธรรมมันเป็นจุดขายใหม่ของภาคอีสาน ผมจึงพยายามอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อต้อนรับการท่องเที่ยวของภาคอีสาน ดังนั้น เรามาบรรจุ Package การท่องเที่ยว 3 เหลี่ยมมรกตจากไทย ลาว เขมร ที่ประเทศไทยมีเพียงศรีสะเกษ กับอุบลฯ วันนี้หลังจากช้างเข้ามาคืนถิ่น ทาง ททท. ได้บรรจุจังหวัดสุรินทร์เข้าเป็นหนึ่งในสามเหลี่ยม และเมื่อนักท่องเที่ยวเข้ามาเมื่อไหร่ นั่นก็หมายความว่า คนสุรินทร์จะไม่ต้องทิ้งถิ่นฐานไปหางานทำต่างจังหวัด การทำนาเป็นเพียงงานอดิเรก ไปดูเชียงใหม่เขาว่ารายได้จากการท่องเที่ยวเขา 40 % ของรายได้ของจังหวัด ผมจึงมั่นใจว่าปราชญ์ชาวบ้านที่ผมระดมไว้ตอนนี้ทำเป็นรูปเล่ม จะเป็นอีกหนึ่ง หนึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นเราที่ไม่เหมือนใคร ที่จะนำเสนอ ตอนนี้ทาง อบจ. เราทำกิจกรรมด้านวัฒนธรรมจนได้รับรางวัลเป็นองค์กรท้องถิ่นที่สนับสนุน การอนุรักษ์วัฒนธรรมที่ดีเด่นของชาติ เพิ่งไปรับมาเมื่อเดือนที่แล้ว เป็น อบจ. เดียวของประเทศไทยที่ได้ ก็คิดว่าพี่น้องถามว่ามีความรู้สึกยังไงกับปราชญ์ชาวบ้าน คิดว่านี่คือของดีเมืองสุรินทร์

2.3 ในการจัดประเพณีแซนโฎนตา ท่านมีการประสานงานกับผู้นำท้องถิ่นหรือไม่อย่างไร

มีการประสานเชิญมาประชุม แล้วก็ขอให้ส่งขบวนเข้ามาร่วม

2.4 ในการจัดประเพณีแซนโฎนตาท่านมีการประสานงานกับประชาชน หรือไม่ อย่างไร

คือจริงๆ มันก็มีปัญหานิดหนึ่งคือ แบบเราจัดงานอยู่ในเขตเทศบาล แต่ปรากฏว่าเทศบาลเขาไม่ได้จัด ก็ยังเป็นเรื่องที่น่าเสียดาย เพราะในชุมชนเห็นดีด้วย ออกมาเยอะมาก ทาง อบจ. ก็แบ่งเป็นเขต สจ. 3 เขต ก็ได้คนละขบวน แต่ในเขตชุมชนในจังหวัดสุรินทร์เรานี้ มันมีชุมชนตั้ง 36 ชุมชน ทุกชุมชนนี่เป็นเขมร ไม่มีคนจีน แต่ไม่มีเงินสนับสนุนน่าเสียดาย

2.5 เหตุผลที่ท่านเข้าไปมีส่วนร่วมกับประเพณีแซนโฎนตา คืออะไร

- (ตอบในข้ออื่นแล้ว)

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

3.คำถามเกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสารเพื่อสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา

3.1 ภายในหน่วยงาน/องค์กรของท่านมีการพูดคุย มีการวางแผนกันเพื่อเตรียมงานในปีต่อปีหรือไม่ อย่างไร

วันพรุ่งนี้เราก็จะสรุปประเมินการจัดงานไว้ล่วงหน้าปีต่อไป

4.คำถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีที่มีความสัมพันธ์กับการสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา

4.1 จากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ประเพณีแซนโฎนตาเปลี่ยนแปลงไป หรือยังคงอยู่อย่างไรบ้าง

ก็เปลี่ยนไปด้านรูปลักษณ์ แต่จุดมุ่งหมายคือ ต้องการให้ลูกหลานมาอยู่ร่วมกัน มาพบประกัน มาทานข้าวด้วยกัน ยังเหมือนเดิมอยู่ แต่รูปแบบมันอาจจะเปลี่ยนเล็กๆ น้อยๆ แต่วัตถุประสงค์ยังคงเดิมอยู่

4.2 จากสภาพเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ประเพณีแซนโฎนตาเปลี่ยนแปลงไป หรือยังคงอยู่อย่างไรบ้าง

อันนี้สำคัญครับ เวลาลูกหลานกลับคืนถิ่นมาเมื่อไหร่ มีเงินมาด้วย ไปดูซิทุกปี ก่อนวันแซนโฎนตา ตลาดนี้จะขายดิบขายดี บิ๊กซี แม็คโคร โลตัส หยิบไม่ทัน แต่หลังจากนั้นวันเดียววันแซนน่ะครับจะเงียบกริบเลย มีผลมากครับ เพราะอย่างน้อยๆ ก็ลูกหลานที่ไปทำมาหากิน มีเงินมีทองมาให้ผู้บุพการีได้ใช้จ่าย ให้ลูกให้หลานเหมือนแต๊ะเอีย

4.3 เทคโนโลยีที่ทันสมัย ทำให้ประเพณีแซนโฎนตาเปลี่ยนแปลงไป หรือยังคงอยู่อย่างไรบ้าง

ก็เปลี่ยนครับ ประเพณีแซนโฎนตาเมื่อก่อนนี้ จะใช้กระเชอแล้วใช้คนแบกเอา ตอนหลังนี้เรามีการใช้วัวใช้ควาย ใส่เกวียนไปหาบ้านผู้หลักผู้ใหญ่ที่เคารพนับถือ มาตอนหลังก็ใช้รถยนต์ ซึ่งมันก็เปลี่ยนไปเรื่อยๆ ซึ่งการใช้รถยนต์มันไม่สวยจัดงานออกมาสู้ใช้เกวียน มันเป็นเรื่องของธรรมชาติเป็นเรื่องของการอนุรักษ์ก็จะดีกว่า

เพิ่มเติม

พวกครู อาจารย์ พระ คนเฒ่าคนแก่มาเป็นบรรยากาศของการประชุมที่ทุกคนมีความรู้สึกภูมิใจที่ได้มาร่วมทำกิจกรรมที่เป็นการอนุรักษ์ ประเพณีของเราประเพณีที่ดีอย่างนี้จริงๆ แล้วผมไปที่ภูเก็ตกระบี่เมื่อสัปดาห์ที่ผ่านมา ไปดูประเพณีกินเจ ถือศีล กินผักของชาวกระบี่ มันเป็นวัฒนธรรมที่ดี เป็นการทำบุญแผ่นดิน ที่กระบี่ทำหลังจากที่สึนามิเข้าได้ 5 ปี ทุกคนออกมาด้วยความเต็มใจ ไม่มีเงินเป็นตัวตั้ง อบจ. สมทบเพียง 6,000 บาท ไหนจะจัดขบวนทุกคนอยากจะทำบุญปีหนึ่งทำบุญครั้งหนึ่ง เมื่อก่อนอบจ. จะเข้ามาร่วมจัดประเพณีแซนโฎนตาก็มีกิจกรรมคล้ายๆ กัน ออกมาเองครับ ต่างคนต่างออกมา ทุกคนต่างใช้งบประมาณ ผมเห็นนักข่าวที่ชื่อประวัติเขาจัด เขาช่วยขบวนหนึ่ง 500 บาท แต่จัดงานได้ยิ่งใหญ่เลย แต่พอ อบจ. เข้ามาปีแรกให้ 10,000 ดีใจ ปีที่ 2 ขอ 20,000 ปีที่ 3 ขอ 30,000, 40,000 กลายเป็นว่าต้องใช้

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

เงินมาเป็นปัจจัย กลายเป็นว่าต้องจ้างเขามาแสดง ผมอยากให้การจัดงานที่เป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมดีๆ มาด้วยใจ อย่าให้เงินมาเป็นปัจจัยตัวตั้ง ให้เหมือนกับเมื่อก่อน เราเคยจัดประเพณีแซนโฎนตา แล้วการที่ทุกคนออกมามีส่วนร่วม มันจะได้รู้สึกว่าไม่ได้ถูกจ้างมา แล้วก็จะมีความพร้อมเพรียงมากกว่านี้ นี่คือปัญหาที่เราต้องเจอ

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

<u>สมาชิกในครอบครัว จำนวน 3 คน</u>

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้น

นางพิศ ติดใจดี เพศ หญิง อายุ 60 ปี อาชีพ ทำนา รายได้ต่อเดือน 1,000 บาท วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 18 กันยายน 2552 เวลา 09.30 น. สถานที่ บ้านตาแบน ต.ท่าสว่าง อ.เมือง จ.สุรินทร์

ตอนที่ 2 บทสัมภาษณ์ตามโครงสร้างของงานวิจัย

1.ความรู้เกี่ยวกับประเพณีแซนโฎนตา

1.1 ประเพณีแซนโฎนตามีความเป็นมาอย่างไร

ปู่ย่าตายายเคยทำบุญมาแต่ก่อนลูกหลานก็ทำตาม

1.2 ประเพณีแซนโฎนตามีความหมายอย่างไร

อยากให้ปู่ย่าตายายที่ล่วงลับไปแล้วมากินของลูกหลาน

1.3 วัตถุประสงค์/เป้าหมายของประเพณีแซนโฎนตาคืออะไร

ทำไปเพื่อประเพณีบ้านเรา ทำมาแล้วก็ทำตามอย่างนี้ไปเรื่อยๆ มีอะไรของทุกสิ่งทุกอย่าง

1.4 ปัจจุบันประเพณีแซนโฎนตามีความแตกต่างจากอดีตอย่างไร

มันแตกต่าง แต่ก่อนมันไม่มีขนมนมเนยมากมายอย่างนี้หรอก แต่ก่อนมีแต่กล้วย ข้าวต้ม ตามมีตามเกิดมีปลา มีกบ สมัยนี้มีทุกสิ่งทุกอย่างที่ลูกหลานทำได้

1.5 ท่านคิดว่าในอนาคตประเพณีแซนโฎนตาจะเป็นอย่างไร

อนาคตต่อไปมันเจริญต่อไปเรื่อยๆ ลูกหลานจะได้มี ลูกหลานทำได้

1.6 สิ่งต่างๆ ในประเพณีแซนโฎนตามีความหมายอย่างไร

ทำแล้วปู่ย่าตายายที่ล่วงลับไปแล้วจะได้กินจะได้รับได้รับไปกินไปแบ่งกันปีละครั้ง

1.7 ท่านคิดว่าประเพณีแซนโฎนตาควรมีการปรับเปลี่ยนหรือไม่ อย่างไร

ไม่เปลี่ยนหรอก จะไปเรื่อยๆ อย่างนี้แหละ มันจะดีขึ้น เจริญขึ้น ไม่เสื่อมหรอก

1.8 ท่านคิดว่าประเพณีแซนโฎนตาควรอนุรักษ์ไว้หรือไม่ อย่างไร

ควรจะอนุรักษ์ต่อไปเรื่อยๆ จนถึงลูกถึงหลาน อยู่ที่ไหนก็พอถึงวันโฎนตาก็มารวมกันอย่างนี้ ลูกหลานอยู่ไหนพอวันโฎนตาก็เอามาส่งพ่อแม่ มีอะไร มีข้าวสาร ข้าวเหนียว เงิน เสื้อผ้า เอามาให้ปู่ย่าตายายนุ่งไปวัด

2.คำถามเกี่ยวกับการสื่อสารในการจัดประเพณีแซนโฎนตา

2.1 ในการจัดประเพณีแซนโฎนตา ท่านมีการประสานงานกับสมาชิกภายในครอบครัวหรือไม่ อย่างไร

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

ก็ประสานว่ามีอะไรไปแซนโฎนตาบ้าง แล้วก็ช่วยกันคนโน้นก็หานี้ คนนี้ก็หานั้น ไปเรื่อยๆแหละ

2.2 ในการจัดประเพณีแซนโฎนตา ท่านมีการประสานงานกับกลุ่มราชการหรือไม่อย่างไร

มี มาช่วยว่า เออ! ถึงวันแล้ว มีอะไรบ้าง ส่วนการช่วยเหลือเรื่องของ ไม่ค่อยมี ไม่ได้สนับสนุนงบประมาณ มันออกจากตัวเราเอง

2.3 ในการจัดประเพณีแซนโฎนตา ท่านมีการประสานงานกับปราชญ์ชาวบ้านหรือไม่อย่างไร

บ่ายๆ เขาจะเดินมาเรียกทุกหลังคาบ้าน คนเฒ่าคนแก่สลับกันไปมา ป้าก็ไปบ้านโน้นไปบ้านนี้ไปเรื่อยๆ จนครบทุกบ้าน แล้วแต่ขยัน มาก็ช่วยกันเรียก ช่วยกันกินคนละนิดคนละหน่อย

2.4 ในการจัดประเพณีแซนโฎนตา ท่านมีการประสานงานกับคนในท้องถิ่น หรือไม่อย่างไร

- (ตอบในข้ออื่นแล้ว)

2.5 เหตุผลที่ท่านเข้าไปมีส่วนร่วมกับประเพณีแซนโฎนตา คืออะไร

ก็ให้วิญญาณที่ล่วงลับไปแล้วจะได้กิน ไม่อยากให้ประเพณีเสื่อม

3.คำถามเกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสารเพื่อสืบทอดประเพณีแซนโดนตา

3.1 ท่านมีการพูดคุย มีการวางแผนกันเพื่อเตรียมงานในปีต่อปีหรือไม่ อย่างไร

มี ว่าปีนี้จะได้อะไรช่วยกันทำไป วันโฎนตามาเด้อจะได้ช่วยกันทำโน่นทำนี่

4.คำถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีที่มีความสัมพันธ์กับการสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา

4.1 จากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ประเพณีแซนโฎนตาเปลี่ยนแปลงไป หรือยังคงอยู่อย่างไรบ้าง

ไม่เปลี่ยน ทำอย่างนี้ทุกปี

4.2 จากสภาพเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ประเพณีแซนโฎนตาเปลี่ยนแปลงไปหรือยังคงอยู่อย่างไรบ้าง

ปีนี้เครื่องบูชาน้อยลง แต่ก่อนมีมากกว่านี้ ปีนี้ผลไม้มันแพงเลยซื้อให้แต่มันครบๆ เท่าที่จำเป็น ถ้าของแพงก็ต้องลดลง แต่ก็ยังครบทุกอย่าง

4.3 เทคโนโลยีที่ทันสมัย ทำให้ประเพณีแซนโฎนตาเปลี่ยนแปลงไป หรือยังคงอยู่อย่างไรบ้าง

ไม่เปลี่ยน ก็ยังทำอย่างนี้ต่อไปเรื่อย

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้น

นางสาวพิชยา เรือนไทย เพศ หญิง อายุ 28 ปี อาชีพ เกษตรกร รายได้ต่อเดือน 3,000 บาท วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 18 กันยายน 2552 เวลา 18.00 น. สถานที่ บ้านตาแบน ต.ท่าสว่าง อ.เมือง จ.สุรินทร์

ตอนที่ 2 บทสัมภาษณ์ตามโครงสร้างของงานวิจัย

1.ความรู้เกี่ยวกับประเพณีแซนโฎนตา

1.1 ประเพณีแซนโฎนตามีความเป็นมาอย่างไร

ประเพณีแซนโฎนตาก็มีมาตั้งแต่สมัยไหน ไม่รู้ ไม่มีการลงบันทึกไว้ว่า พ.ศ. ไหน เริ่มต้นตั้งแต่ตอนไหน แต่ว่าเป็นประเพณีที่สืบทอดกันมา เป็นรุ่นต่อรุ่น จากบรรพบุรุษสู่บรรพบุรุษก็คือ เมื่อมีบรรพบุรุษล่วงลับไปแล้ว บรรพบุรุษที่ยังมีชีวิตอยู่ก็จะรำลึกถึงพรรพบุรุษที่ล่วงลับไป

1.2 ประเพณีแซนโฎนตามีความหมายอย่างไร

คือ การบูชาบรรพบุรุษ

1.3 วัตถุประสงค์/เป้าหมายของประเพณีแซนโฎนตาคืออะไร

วันรำลึกถึงบรรพบุรุษที่สูญเสียไป ก็คือ ทุกคนรำลึกถึงบรรพบุรุษที่สูญเสียไปเหมือนกัน แต่ว่า การเซ่นไหว้ยังไม่มี ก็คือถือว่า วันนี้เป็นวัน 14 ค่ำ เดือน 10 ก็คือ ประเพณีนี้กำหนดวัน 14 ค่ำ เดือน 10 นี้ ถือเป็นวันบูชา ด้วยการนำสิ่งของมาบูชาก็คือ ทุกคนรำลึกถึงบรรพบุรุษที่สูญเสียไป แต่ว่ายังไม่มีโอกาสบูชาด้วยวัตถุสิ่งของ เช่น บรรพบุรุษที่สูญเสียไปยังคิดถึงเราอยู่ ยังดูแลเราอยู่ เป็นความเชื่ออย่างหนึ่ง ซึ่งลูกหลานยังมีชีวิตอยู่ที่คิดถึงวัตถุ อย่างเช่น บรรพบุรุษสูญเสียไปอยากกิน เคยกินเคยรับประทานก็เอาสิ่งของนั้นมาบูชา อย่างเช่น บรรพบุรุษบางคนอยากกินข้าวต้มหรือมะพร้าวก็จะหามะพร้าวหรือข้าวต้มมาบูชาในวันเซนโฎนตานี้

1.4 ปัจจุบันประเพณีแซนโฎนตามีความแตกต่างจากอดีตอย่างไร

- (ตอบในข้ออื่นแล้ว)

1.5 ท่านคิดว่าในอนาคตประเพณีแซนโฎนตาจะเป็นอย่างไร

ก็ยังเหมือนเดิม ก็ยังคงรำลึกถึงบรรพบุรุษที่สูญเสียไป ทุกปีก็จะทำอย่างนี้ ก็คือจะไม่มีการเปลี่ยนแปลง เพราะมันเป็นการสืบทอดจากบรรพบุรุษสู่บรรพบุรุษ จากรุ่นสู่รุ่น เพราะว่าลูกหลานที่ยังมีชีวิตอยู่จะสอนว่า ต้องรำลึกถึงผู้ให้กำเนิด หรือว่าปู่ย่า ตาทวดที่สูญเสียไป เพราะว่าเป็นการสอนลูกหลานไปในตัว เพื่อให้ลูกหลานรำลึกถึงบุญคุณของผู้มีพระคุณ คิดถึงบุคคลที่ล่วงลับไปแล้ว เพราะว่าในอนาคตตนเองก็ต้องล่วงลับไป ตนเองก็ต้องกลับมากินของที่เซ่นไหว้ จากนั้นบรรพบุรุษที่ยังมีชีวิตอยู่ ก็ต้องสอนลูกหลานว่า ต้องบูชาบรรพบุรุษที่สูญเสียไป

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

1.6 สิ่งต่างๆ ในประเพณีแซนโฎนตามีความหมายอย่างไร

ไม่ได้มีความหมาย แต่ว่าสิ่งของบางอย่างเป็นสิ่งของที่สำคัญต่อบรรพบุรุษของคนนั้น อย่างเช่น บางคนอยากกินแกงขี้เหล็ก เมื่อตอนมีชีวิตอยู่ แต่ว่าคนที่มีชีวิตอยู่ไม่อยากกิน คนที่ล่วงลับไปแล้วเขาอยากกินแกงขี้เหล็ก ก็จะทำแกงขี้เหล็กให้กิน เพื่อให้บุคคลที่ล่วงลับไปแล้วมากิน สมมติเหล้าบางคนที่มีชีวิตอยู่ไม่ได้กินเหล้า หรือไม่ได้อยากกิน แต่บูชาเหล้า เพื่อให้ผู้ที่ล่วงลับไปแล้วมารับเหล้าไปกิน เพราะตอนที่เขามีชีวิตอยู่ เขาชอบกินเหล้า

1.7 ท่านคิดว่าประเพณีแซนโฎนตาควรมีการปรับเปลี่ยนหรือไม่ อย่างไร

ไม่มี แต่ว่าบางคนนึกอยากให้มีปีละ 2 ครั้ง หรือปีละ 3 ครั้ง จาก 1 ปีมีครั้งเดียว บางคนก็ยังคิดว่าอยากให้มี 2 ครั้ง แต่ว่าการเปลี่ยนแปลงคงไม่มี ได้แต่คิด ถือว่าปี 1 ปีมีครั้งหนึ่ง เป็นวันที่มีความสำคัญของปีนั้น เพราะว่าทุกคนต้องรำลึกถึงบรรพบุรุษ ทุกคนต้องมารวมกันที่บ้านใดบ้านหนึ่ง ซึ่ง
จะเซ่นไหว้สิ่งของนั้น

1.8 ท่านคิดว่าประเพณีแซนโฎนตาควรอนุรักษ์ไว้หรือไม่ อย่างไร

ควรอนุรักษ์ไว้อย่างยิ่ง เพราะว่าทำให้ลูกหลานได้มาคิดว่าบางครั้งสิ่งของที่หามาได้นั้นไม่ได้มีไว้แค่บุคคลที่มีชีวิตอยู่ แต่ว่ามันมีความสำคัญกับผู้ที่ล่วงลับไป เพราะว่าคนที่ล่วงลับไปแล้วบางคนก็เคยหาสิ่งของไว้หรือว่าทำประโยชน์ให้กับบุคคลที่มีชีวิตอยู่ ดังนั้นบุคคลที่มีชีวิตอยู่ก็ควรรำลึกถึงบุคคลที่ล่วงลับไป แล้วก็บุคคลที่มีชีวิตอยู่ควรเป็นตัวอย่างที่ดี คือทำให้ลูกหลานเห็นว่านึกถึงบุพการีหรือว่าบรรพบุรุษที่เคยทำความดี หรือว่าเคยหาสิ่งของนี้ไปบูชา เหมือนกับเราจะสอนให้ลูกของตนรักพ่อแม่ของตนอย่างนี้เป็นต้น

2.คำถามเกี่ยวกับการสื่อสารในการจัดประเพณีแซนโฎนตา

2.1 ในการจัดประเพณีแซนโฎนตา ท่านมีการประสานงานกับสมาชิกภายในครอบครัวหรือไม่ อย่างไร

ก็ถือว่าสมาชิกทุกคนต้องรู้ ก็คือ รู้ภายในตัวว่า ตอนเด็กอาจจะไม่รู้ แต่พอโตมาจะต้องรู้ภายในตัวว่าเหมือนกับเห็นมาตลอดว่า ทุกปีพ่อแม่ของเราก็จะต้องทำการเซ่นไหว้ ดังนั้นก็จะรู้เหมือนกับว่าปีนี้
ครบรอบในช่วงเดือนนี้ ก็จะมีการมาแซนโฎนตารวมกัน ก็คือเดือน 10 แรม 14 ค่ำ ทุกคนก็รู้ รู้กันภายในครอบครัว รู้กันหมด แต่ว่าคนที่อยู่ไกล อาจไม่มีการนึกถึง เพราะว่าไม่สามารถที่จะมาร่วมงานได้ แต่ก็จะรู้ว่าวันนี้เป็นวันแซนโฎนตาของหมู่บ้านของพ่อแม่ของเรานะ

2.2 ในการจัดประเพณีแซนโฎนตา ท่านมีการประสานงานกับกลุ่มราชการหรือไม่ อย่างไร

ประเพณีแซนโฎนตาถือเป็นประเพณีของท้องถิ่นยังไม่มีการกระจายทั่วประเทศ เพราะว่าประเทศของเราแต่ละภาคมีประเพณีไม่เหมือนกัน แต่ว่าประเพณีบูชาบรรพบุรุษ จะมีทุกคน แต่ว่าจะกำหนดวันแตกต่างกัน ดังนั้นแซนโฎนตาจึงไม่มีการประสานงานกับกลุ่มราชการ

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

ที่ยิ่งใหญ่มากนัก เพราะเป็นประเพณีเฉพาะส่วนท้องถิ่น เพราะว่ามีหลายชนชาติในประเทศ อาจจะเป็นเชื้อสายเขมรไทย จีน ก็จะมีการระลึกถึงบรรพบุรุษทุกคนแต่ว่าการกำหนดวันจะแตกต่างกัน ดังนั้นจึงไม่ควรสามารถจัดเป็นกลุ่มก้อนใหญ่ได้ จะเป็นประเพณีเฉพาะท้องถิ่นในเขตอีสานใต้ การแซนโฎนตาหรือการบูชาบรรพบุรุษแบบเขมร การแซนโฎนตาจะอยู่ในเฉพาะคนเขมร แต่ว่าบรรพบุรุษจะใช้ศัพท์เหมือนกัน แต่การกำหนดวันจะแตกต่างกัน

2.3 ในการจัดประเพณีแซนโฎนตา ท่านมีการประสานงานกับปราชญ์ชาวบ้านหรือไม่อย่างไร

ปราชญ์นี้ก็คือ ผู้รู้ในส่วนของประเพณีแซนโฎนตาอย่างละเอียดยิ่ง แต่ปราชญ์นี้ส่วนใหญ่จะเป็นคนมีอายุที่อาจจะลำบากในเรื่องของการเดินทางมาร่วมกับชาวบ้านให้ทั่วถึง เพราะว่าอายุก็หมายถึง สังขารของคนเราที่ลำบากมากขึ้น ดังนั้นก็จะมีการละหรือไม่ได้เน้นว่าปราชญ์ต้องมาร่วมกับชาวบ้านทุกคน แต่ปราชญ์ก็จะเป็นตัวอย่างว่าระเบียบจะเพิ่มมากขึ้น ส่วนชาวบ้านธรรมดาก็จะมีการลดลั่นกันการตามระเบียบ แต่คนที่มีฐานะก็จะมีระเบียบคล้ายๆ ปราชญ์ แต่สิ่งของบางอย่างจะหาไม่เหมือนปราชญ์เพราะปราชญ์จะมีเคล็ดหรือเทคนิคเหมือนกับการปลูกต้นไม้ จะรู้ว่าไม้มงคลนี้จะให้ประโยชน์ แต่ชาวบ้านธรรมดาจะไม่รู้ แต่จะหาของที่แพงขึ้น มีค่าขึ้น แต่ก็ไม่เทียบเท่ากับสิ่งของนั้นจะมีค่าเท่ากับปราชญ์หรือคนๆ นั้น แต่ก็จะคล้ายๆ กัน คือ พยายามคิดว่าของตนก็ดีสำหรับตน สำหรับของชาวบ้านก็จะทำในสิ่งที่ตนมี ก็ถือว่าเป็นการบูชาบรรพบุรุษเหมือนๆ กัน

2.4 ในการจัดประเพณีแซนโฎนตา ท่านมีการประสานงานกับคนในท้องถิ่น หรือไม่อย่างไร

ไม่ต้องประสานงาน เพราะทุกคนรู้กันหมดว่าจะต้องทำ ไม่ต้องเดินไปบอกว่าต้องแซนโฎนตานะ เพราะไม่ต้องบอกเลยจะรู้เหมือนกับเราไหว้พ่อแม่ ไม่ต้องบอกว่าคนนี้ต้องไหว้ จะรู้แต่อยู่ที่ว่าเขาจะปฏิบัติหรือไม่ แต่คนส่วนใหญ่การแซนโฎนตาจะต้องปฏิบัติ แต่ไม่ได้เน้นว่าคุณไม่ปฏิบัติแล้วคุณจะผิดนะ แต่ถือว่าไม่ใช่ การไหว้พ่อแม่บางคนไหว้ทุกคนหรือว่าไม่ไหว้ แต่ว่าการแซนโฎนตามีปีเดียวครั้งเดียว ฉะนั้นคนส่วนใหญ่ทุกบ้านจะต้องทำ เพราะว่าปีเดียวครั้งเดียว แค่นั้นเอง ไม่ได้ลำบากหนักหนาอะไร

2.5 เหตุผลที่ท่านเข้าไปมีส่วนร่วมกับประเพณีแซนโฎนตา คืออะไร

เป็นไปโดยอัตโนมัติ เป็นไปโดยไม่ต้องบังคับเพราะว่าผูกพัน เหมือนกับเราผูกพันกับเสื้อผ้า ถ้าไม่ได้ใส่เสื้อผ้า ก็จะรู้สึกยังไงไม่รู้ ก็ต้องใส่ ก็คือเป็นสิ่งที่ใกล้ตัวมากเป็นสิ่งที่หาง่าย เพราะว่าสิ่งที่ใช้แซนโฎนตา ไม่ต้องใช้ทรัพย์สินที่มีมูลค่าถึงลำบากเดือดร้อน ต้องเป็นหนี้เป็นสินใคร เพราะว่าเป็นสิ่งที่หามาได้ คนเราถือว่าปีเดียว ครั้งเดียว ก็แค่นำสิ่งของที่เรารับประทานอยู่ทุกวัน มาบูชาบรรพบุรุษแค่นั้นเองการมีส่วนร่วมกับแซนโฎนตา รู้สึกว่าไม่ได้หนักหนาอะไร

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

3.คำถามเกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสารเพื่อสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา

3.1 ท่านมีการพูดคุย มีการวางแผนกันเพื่อเตรียมงานในปีต่อปีหรือไม่ อย่างไร

สำหรับคนที่มีเวลามากก็จะคิดว่า อยากให้ปีนั้น ปีนี้เป็นอย่างนั้นอย่างนี้ แต่สำหรับคนที่ไม่มีเวลา ก็ใช้เวลาแค่ 2-3 วัน หรือก่อนงานอาทิตย์หนึ่ง ก็สามารถเตรียมของหรือสิ่งของที่หามาใช้แซนโฎนตานั้น ง่าย เพราะ 2-3 วัน ก็ถือว่ามีเวลามากพอที่จะทำให้นั้นงานนั้นเสร็จสำเร็จด้วยความปรารถนา

4.คำถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีที่มีความสัมพันธ์กับการสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา

4.1 จากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ประเพณีแซนโฎนตาเปลี่ยนแปลงไป หรือยังคงอยู่อย่างไรบ้าง

สังคมที่เปลี่ยนไป ไม่ว่าจะเป็นสังคมที่แตกแยก หรือไม่แตกแยก หรือมีความอบอุ่นหรือสังคมที่แก่งแย่งชิงดีชิงเด่นอย่างไร ก็พอถึงเวลาก็ต้องหยุดเพราะว่าการแซนโฎนตาก็เหมือนกับว่า คนเราพอทำงานหนัก เหนื่อยก็ต้องหยุดคิดถึงการพักผ่อน คิดถึงร่างกายที่มีอยู่ต้องพักผ่อนเพราะเหนื่อยมากแล้ว อันนี้ก็เหมือนกัน สังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ลำบากขนาดไหน หรือว่าจะยุ่งยากอย่างไร ก็พอถึงวันแซนโฎนตาก็คิดว่า วันนี้เป็นวันที่สำคัญอย่างหนึ่งนะสำหรับเราๆ ท่านๆ โดยเฉพาะคนที่มีความเชื่อว่า ถ้าเราประมาทเลินเล่อในเรื่องของการแซนโฎนตา ก็เหมือนกับเราคิดว่าเราขาดอะไรอยู่ อย่างเช่น เหมือนกับกินข้าว ไม่ได้ใส่กับ อันนี้ก็เช่นเดียวกัน เมื่อถึงวันแซนโฎนตาก็ต้องหยุดว่า ถึงเวลาแล้วนะที่เราจะต้องมาไหว้บรรพรุษของเรา

4.2 จากสภาพเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ประเพณีแซนโฎนตาเปลี่ยนแปลงไป หรือยังคงอยู่อย่างไรบ้าง

เศรษฐกิจจะดี ขึ้นหรือลดลง ถ้าเศรษฐกิจดี ของที่นำมาไหว้บูชาบรรพบุรุษก็จะมีมากขึ้น ถ้าเศรษฐกิจไม่ดี โดยเฉพาะในหมู่บ้านหรือครัวเรือนของเรา อย่างเช่น ในปีนี้ไม่ได้ทำงานหรือว่าไม่ค่อยมีเงินก็สิ่งของที่นำมาบูชาก็จะมีจำนวนลดลง เพื่อปรับสภาพให้บุคลากรที่มีอยู่ยังคงประคองชีวิตต่อไปในอนาคตวันข้างหน้าได้

4.3 เทคโนโลยีที่ทันสมัย ทำให้ประเพณีแซนโฎนตาเปลี่ยนแปลงไป หรือยังคงอยู่อย่างไรบ้าง

ไม่ได้เปลี่ยนแปลงอย่างไร ไม่ว่าคนจะมีบ้านมีมือถือมีรถ หรือมีทาวเฮ้าท์อยู่ก็ยังคงคิดถึงบรรพบุรุษของตนเองอยู่เสมอ หรือว่าคนที่ยังอยู่กระท่อมปลายนา ก็ยังคงคิดถึงบรรพบุรุษชองตนเองอยู่ เพราะว่าเทคโนโลยีไม่ได้ทำให้จิตใจคนเปลี่ยนแปลงในเรื่องของการคิดถึงบรรพบุรุษ แต่สำหรับเรื่องอื่นอาจจะเปลี่ยนแปลง ทุกคนยังคงคิดถึงรากเหง้าของตนเอง ทุกคนคงไม่เดินเหยียบรากเหง้าของตนเองหรอก เพราะเราทุกคนก็ต้องคิดถึงว่ารากเหง้าของของตนเองเป็นมาอย่างไร ก็ยังคงคิดถึงและยังคงเป็นอยู่อย่างนั้นตลอดไป

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้น

นายเอียบ วิสารัตน์ เพศ ชาย อายุ 76 ปี อาชีพ ทำนา รายได้ต่อเดือน 4,000-5,000 บาท วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 18 กันยายน 2552 เวลา 16.00 น. สถานที่ บ้านระโยง ต.ท่าสว่าง อ.เมือง จ.สุรินทร์

ตอนที่ 2 บทสัมภาษณ์ตามโครงสร้างของงานวิจัย

1.ความรู้เกี่ยวกับประเพณีแซนโฎนตา

1.1 ประเพณีโฎนตามีความหมายว่าอย่างไร

คือโบราณประเพณีของเรา ที่คนเขานับถือมานาน จะมีโฎนตาอยู่ 2 ครั้ง คือ โฎนตาเล็กกับโฎนตาใหญ่ คือตายาย ที่ท่านแกแล้ว ก็ได้มีลูกหลานเข้าไปทำบุญ ให้กับบรรพบุรุษ

1.2 ประเพณีแซนโฎนตามีความหมายอย่างไร

ความหมายคือว่าตายายที่ท่านแก่แล้ว ลูกหลานก็ได้ถือโอกาสนี้มาจัดสำรับถวาย

1.3 วัตถุประสงค์/เป้าหมายของประเพณีแซนโฎนตาคืออะไร

คือเราทำเหมือนกับตรุษจีนของคนจีนแบบนั้นแหละ

1.4 ปัจจุบันประเพณีแซนโฎนตามีความแตกต่างจากอดีตอย่างไร

ไม่ต่างหรอก เหมือนกันมาตลอด เรื่อยๆ พวกเราก็ทำตามแบบโบราณมาทั้งหมด ไม่ให้ทิ้งประเพณี

1.5 ท่านคิดว่าในอนาคตแซนโฎนตาจะเป็นอย่างไร

ไม่มีเปลี่ยนแปลงหรอก จะให้ลูกหลานทำแบบนี้ไปตลอด

1.6 สิ่งต่างๆ ในประเพณีแซนโฎนตามีความหมายอย่างไร

คือให้ตายายท่านได้กิน ให้อิ่ม ให้ตายายบริบูรณ์ ให้ตายายอย่าได้ทุกข์ อย่าได้ลำบาก ก็แค่นี้แหละไม่ต้องยากหรอก

1.7 ท่านคิดว่าประเพณีแซนโฎนตาควรมีการปรับเปลี่ยนหรือไม่

ไม่ควรเปลี่ยนหรอก ให้เอาประเพณีนี้แหละเก็บไว้

1.8 ท่านคิดว่าประเพณีแซนโฎนตาควรจะอนุรักษ์ไว้หรือไม่ อย่างไร

ควรเก็บไว้ไม่ให้ทิ้งหรอก

2.คำถามเกี่ยวกับการสื่อสารในการจัดประเพณีแซนโฎนตา

2.1 ในการจัดประเพณีแซนโฎนตา ท่านมีการประสานงานกับสมาชิกภายในครอบครัวหรือไม่ อย่างไร

อย่างถึงวันโฎนตา ลูกหลานที่อยู่ไกลๆ ก็พากันมาเยี่ยม มามอบของให้ตามมีตามได้ ทั้งลูกและลูกเขย ลูกสะใภ้ ก็พากันมาที่นี้แหละ แล้วให้ตายายนำของที่เอาทำไปถวายให้บรรพบุรุษอีกที

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

2.2 ในประเพณีแซนโฎนตา ท่านมีการประสานงานกับกลุ่มราชการหรือไม่ อย่างไร

ส่วนใหญ่ก็ประสานงานกันเองกันในครอบครัว งานนี้ก็ไม่ครบเครื่องหรอก ได้มาพอสมควรก็พอแล้ว

2.3 ในการจัดประเพณีแซนโฎนตา ท่านมีการประสานงานกับปราชญ์ชาวบ้านหรือไม่ อย่างไร

ไม่หรอก งานนี้ของเราก็คือของเรา ของเขาก็คือของเขา เป็นแบบนี้ทุกบ้านแหละ พอถึงมันแล้วเขาก็เริ่ม ก็เหมือนตรุษจีน

2.4 ในการจัดประเพณีแซนโฎนตา ท่านมีการประสานงานกับคนในท้องถิ่นหรือไม่ อย่างไร

คือไม่ต้องประสานงานหรอก แบบว่าคนเขารู้ทั้งหมดแล้ว เราก็จัดในส่วนของเรา เขาก็ทำในส่วนของเขา

2.5 เหตุผลที่ท่านเข้าไปมีส่วนร่วมกับประเพณีแซนโฎนตาคืออะไร

คือพากันจัดแต่ที่บ้านแบบนี้แหละ พอตอนกลางคืนก็พากันไปที่วัดอีก

3.คำถามเกี่ยวเกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสารเพื่อสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา

3.1 ท่านมีการพูดคุย มีการว่างแผนกัน เพื่อเตรียมงานในปีต่อปีหรือไม่ อย่างไร

คือว่าการวางแผนนั้นพอใกล้ถึงวัน ก็พากันวางแผนกันหมดทุกคนแหละ ชาวบ้านก็พากันทำขนม ข้าวต้มมัดกัน

4.คำถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี ที่มีความสัมพันธ์กับการสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา

4.1 จากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ประเพณีแซนโฎนตาเปลี่ยนแปลงไป หรือยังคงอยู่อย่างไรบ้าง

ก็ประมาณนี้แหละไม่มีลดลงหรอก

4.2 จากสภาพเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ประเพณีแซนโฎนตาเปลี่ยนแปลงไป หรือยังคงอยู่อย่างไรบ้าง

มันเกี่ยวกับเศรษฐกิจ ก็แล้วแต่ใครมีเยอะก็ใส่เยอะ ใครมีน้อยก็ใส่น้อย

4.3 เทคโนโลยีที่ทันสมัย ทำให้ประเพณีแซนโฎนตาเปลี่ยนแปลงไป หรือยังคงอยู่อย่างไรบ้าง

ถ้าไม่มีใครก็พากันทำกันเองนี้แหละ ชวนคนเถ้าคนแก่ทำกัน

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

<u>ปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 10 คน</u>

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้น

นายเปรียด ทวีเลิศ เพศ ชาย อายุ 56 ปี อาชีพ เกษตรกรรม (ผู้ใหญ่บ้านจารย์ หมู่ 1) รายได้ต่อเดือน 4,000 บาท วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 19 กันยายน 2552 เวลา 12.00 น. สถานที่ บ้านเลขที่ 62 หมู่ที่ 9 ต.บ้านจารย์ อ.สังขะ จ.สุรินทร์

ตอนที่ 2 บทสัมภาษณ์ตามโครงสร้างของงานวิจัย

1.ความรู้เกี่ยวกับประเพณีแซนโฎนตา

1.1 ประเพณีแซนโฎนตามีความเป็นมาอย่างไร

แซนโฎนตา ความเป็นมาก็คือ ตั้งแต่แรกเริ่มเดิมก่อน เราก็ไม่รู้เหมือนกัน แต่ว่าเห็นปู่ย่าตายายเขาทำมา เราก็ทำต่อกันมา

1.2 ประเพณีแซนโฎนตามีความหมายอย่างไร

เป็นเรื่องการรำลึกนึกถึงบรรพบุรุษ โดยเฉพาะปู่ ย่า ตา ยาย พ่อ แม่ของเราที่ล่วงลับไป เขาจะมีการมาเซ่นไหว้ มาบูชา

1.3 วัตถุประสงค์/เป้าหมายของประเพณีแซนโฎนตาคืออะไร

ถ้าพูดถึงเป้าหมาย เมื่อทำไปแล้วมันจะมีความอบอุ่นและมีความภาคภูมิใจที่เราได้ทำให้ผู้ที่ล่วงลับไป หรือบรรพบุรุษ เราได้ให้เข้าได้อยู่ได้กิน คือมันจะเป็นการทำบุญให้เขา ส่งส่วนกุศล

1.4 ปัจจุบันประเพณีแซนโฎนตามีความแตกต่างจากอดีตอย่างไร

มันมีเปลี่ยนบ้างครับ เพราะทุกวันนี้เป็นสมัยวิวัฒนาการ เป็นสมัยเทคโนโลยี แต่ก่อนเรายังใช้วัวใช้ควาย คนก็อยู่แบบธรรมดา ลูกหลานก็ไม่ได้ไปทำมาหากินจนได้รู้จักหลาย ๆ ที่หลาย ๆ มุม มันเปลี่ยนไปในเรื่องของของไหว้ แต่ก่อนก็เป็นของธรรมชาติ ธรรมดา ต่อมามันเจริญมา เราก็ยิ่งจะมีของมาเพิ่ม แล้วก็อีกส่วนหนึ่งที่เปลี่ยนไปก็คือ บางเรื่องที่เพราะว่าคนในปัจจุบันไม่ว่างเหมือนแต่ก่อน แต่ก่อนเขาว่างกัน เพราะหลังจากทำไร่ ไถ่นาจะกลับมากันแต่ทุกวันนี้ทุกคนต่างก็ดิ้นรน ไม่ได้มาอยู่อบอุ่นในครอบครัว บางครอบครัวลูกหลานก็อยู่ที่โน่นที่นี่ แซนโฎนตาบางครอบครัวก็ไม่ได้มากันมันขาดความอบอุ่นส่วนวันที่จัดก็เหมือนเดิมไม่เปลี่ยนแปลง วันแรม 13 ค่ำ ชาวบ้านเขาจะเตรียมข้าวตอกดอกไม้ ข้าวต้มขนม นมเนยแล้วก็จัดมาทุกอย่าง ยิ่งใครหาได้มากที่สุดจะเป็นการไหว้ที่ภูมิใจ แรม 14 ค่ำก็ไหว้

1.5 ท่านคิดว่าในอนาคตประเพณีแซนโฎนตาจะเป็นอย่างไร

ในความรู้สึกผมว่า ประเพณีนี้คงจะทิ้งไม่ได้ เพราะว่าก็ไม่มีใครทิ้ง ยิ่งทุกวันนี้ตามที่สังเกตยิ่งเพิ่มนะครับไปสังเกตที่วัด อย่างเมื่อคืนหลังจากที่เขาเซ่นไหว้ในบ้านเสร็จแล้วกลางคืนเข้าก็เอาไปเซ่นไหว้ที่วัด และจำนวนคนที่ไปเซ่นไหว้มันมากกว่าแต่ก่อนก็เลยคิดว่า ถึงลูกหลาน

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

ที่ต้องอพยพแรงงานไปแล้วไม่ได้มา แต่จำนวนคนที่ไปที่วัดก็มาก แต่ก่อนไม่ค่อยมาก แต่เดี๋ยวนี้มันมากเกือบจะเท่าตัว ในชุมชนเขาหันมาในเรื่องความเชื่อที่จะทำตรงนี้แล้ว คุณบรรพบุรุษจะได้รับตรงนี้

1.6 สิ่งต่างๆ ในประเพณีแซนโฎนตามีความหมายอย่างไร

ของกิน เราก็ได้ให้ปู่ ย่า ตา ยาย ของเราได้กิน หลังจากที่กินเสร็จก็ได้ห่อได้เก็บเอาไปแจกจ่ายเครือญาติในโลกของเขา และอีกส่วนหนึ่งก็มีผ้าสวย ๆ งาม ๆ มีผ้าถุง เสื้อผ้า กางเกง โสร่ง มาวาง ก็เพื่อให้ท่าน เมื่อมาแล้วเพราะเดือนนี้มันเป็นหน้าฝน ท่านมาอาจจะถูกฝนอาจะเปียก มาก็มาผลัดมาเปลี่ยน

1.7 ท่านคิดว่าประเพณีแซนโฎนตาควรมีการปรับเปลี่ยนหรือไม่ อย่างไร

ในความรู้สึกเคยตั้งใจว่า ตอนนั้นไปเห็นที่ ร.ร. กระเทียม บ้านกระเทียมนี้ อบต. จัดเป็นงานประเพณีแซนโฎนตาถือว่าเป็นงานใหญ่ เขาวัดแห่กระเชอโฎนตาแล้วก็ทางอบต.ให้ละแวกที่อื่นได้มาโฎนตา ได้มาศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับการแซนโฎนตา ในส่วนตรงนี้ไม่ได้ทำเฉพาะแต่หมู่บ้าน อยากให้ส่วนที่มีงบประมาณอย่างอบต.มาสืบสานส่งเสริมตรงนี้ เพราะว่ามันเป็นงานสร้างกำลังใจและอีกส่วนหนึ่งเป็นการสร้างสมานสามัคคีไม่เฉพาะแต่การสร้างความอบอุ่นภายในครอบครัว แต่มันเป็นการสร้างความอบอุ่นในหมู่คณะด้วย ซึ่งควรจะมีการปรับเปลี่ยนในเรื่อง การสนับสนุนงบประมาณ

1.8 ท่านคิดว่าประเพณีแซนโฎนตาควรอนุรักษ์ไว้หรือไม่ อย่างไร

แน่นอนครับ สมควรที่จะสืบสานอนุรักษ์ไว้เพราะว่ามันเป็นเรื่องฝังจิตฝังใจ เป็นของคนในชุมชนอยู่แล้ว

2.คำถามเกี่ยวกับการสื่อสารในการจัดประเพณีแซนโดนตา

2.1 ในการจัดประเพณีแซนโฎนตา ท่านมีการประสานงานกันหรือไม่ อย่างไร

ส่วนใหญ่เราจะประสานกันในละแวกเขตวัดบริการ ส่วนไกล ๆไม่ได้ประสาน จะประสานแค่ในเขตของตัวเองว่าปีนี้เราจะจัดอย่างนี้ปีนั้นเราจะจัดอย่างนั้นเพราะว่าเราจะไปรวมกันอยู่ที่วัดใดวัดหนึ่ง

2.2 ในการจัดประเพณีแซนโฎนตา ท่านมีการประสานงานกับกลุ่มราชการหรือไม่ อย่างไร

กับกลุ่มราชการ ส่วนใหญ่งานแซนโฎนตานี้ก็ถ้าเราได้รับการสนับสนุนจาก อบต. คิดว่างานประสานระหว่างราชการ ตอนนั้นเคยประสานอยู่ครั้งหนึ่ง อบต.บ้านจารย์ประเพณีบั้งไฟของบ้านโคกไทรนี่ เขายังสนับสนุน แต่ว่างานประเพณีแซนโฎนตาในหมู่บ้านเขมรก็เคยพูดในที่ประชุมอยู่ ไม่ทราบเหมือนกันว่าทำไมงานแซนโฎนตาถึงไม่สนับสนุนตรงนี้

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

2.3 ในการจัดประเพณีแซนโฎนตา ท่านมีการประสานงานกับผู้นำท้องถิ่นหรือไม่อย่างไร

ผู้นำท้องถิ่นเขาก็ทราบทุกหมู่ งานแซนโฎนตาแต่ละหมู่เข้าก็ทำกันถ้าอยู่ไกล ๆ ไม่ต้องประสานกัน เขาก็จัดของเขา แต่ถ้าเราอยู่ในวัดเขตเดียวกัน คือวัดเขตบริการเดียวกันเราต้องประสานกัน เราต้องทำดอกไม้ เขาเรียกว่าต้นดอกไม้ แห่ไปถอดถวายวัด เมื่อเช้านี้ก็ทอดถวายไปแล้ว ถ้ามาเมื่อวานก็จะได้เห็นภาพชาวบ้านกำลังจัดเตรียมการเซ่นไหว้ที่บ้านแล้วตอนเย็นเขาก็เก็บใส่กระบุง กระเชอไปที่วัดแล้วก็ตอนเย็นประมาณบ่าย 4 โมง ก็แห่ดอกไม้ไป แล้วก็ไปไปเซ่นไหว้อยู่ที่วัดอีก แล้วก็ไปสมโภชน์ดอกไม้นิมนต์พระสวด สมโภชน์กระเชอ สมโภชน์ดอกไม้

2.4 ในการจัดประเพณีแซนโฎนตา ท่านมีการประสานงานกับคนในท้องถิ่น หรือไม่อย่างไร

- (ตอบในคำถามข้อ 3.1)

2.5 เหตุผลที่ท่านเข้าไปมีส่วนร่วมกับประเพณีแซนโฎนตา คืออะไร

ก็คือ ความเชื่อ ความฝังจิตฝังใจ บรรพบุรุษเขาสืบทอดกันมา

3.คำถามเกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสารเพื่อสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา

3.1 ท่านมีการพูดคุย มีการวางแผนกันเพื่อเตรียมงานในปีต่อปีหรือไม่ อย่างไร

พอถึงวันมันรู้กันเองแต่แผนนี้ก็คือแผนที่จะจัดการที่วัดว่าปีนี้งานแซนโฎนตา งานชุมนุมญาติ งานบังสกุลใหญ่เวลาเราจะรวมจัตุปัจจัยจากญาติโยมเราจะเก็บเงินจากส่วนนี้ไปพัฒนาวัดอย่างไร

4.คำถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีที่มีความสัมพันธ์กับการสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา

4.1 จากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ประเพณีแซนโฎนตาเปลี่ยนแปลงไป หรือยังคงอยู่อย่างไรบ้าง

คิดว่า การแซนโฎนตานี้มันเปลี่ยนไปแน่นอนครับ มันเปลี่ยนไปในทางดีไม่ได้เปลี่ยนไปเพื่อจะประเพณีหายไป อันนี้ไม่มีเพราะหลายๆ ท่านก็มีการกระตุ้นในเรื่องการศึกษาดูงานเพราะว่าเราไปเห็นบ้านอื่น คือ เราไม่ได้จัดไป แต่ต่างคนต่างไปเจอกัน เขาก็เจอของเขา เราก็เจอของเราแล้วก็มาคุยกัน เราก็เห็นว่าแซนโฎนตานี้เป็นสิ่งที่ฝังอยู่ในชุมชน

4.2 จากสภาพเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ประเพณีแซนโฎนตาเปลี่ยนแปลงไปหรือยังคงอยู่อย่างไรบ้าง

เท่าที่สังเกตดู พูดถึงเรื่องเศรษฐกิจ จะดีไม่ดี คนที่เขาปฏิบัติคนที่เขาทำเรื่องความเชื่อในเรื่องแซนโฎนตาไม่มีปัญหา ทุกปีถึงจะยากจน ถึงจะฝนฟ้าอะไรไม่ตกยังไง แซนโฎนตา เขาก็ต้องหามาให้ได้ แต่ก็บางครอบครัวก็ลำบากเหมือนกันมันลำบากตรงที่ต้องไปติดหนี้สินเพื่อเอามา อย่างบ้านจารย์นี่เวลามานี่ผมก็เป็นผู้นำอยู่ตรงนี้ก็จะพยายามบอกว่า การแซนโฎนตาเป็น

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

เรื่องที่เราสืบทอดกันมาเราทำตรงนี้เพื่อส่งส่วนบุญกุศลต่างๆ ให้บรรพบุรุษผู้ที่ล่วงลับไป เราต้องดูด้วยว่าเราอยู่ในฐานะเป็นอย่างไร จัดได้ขนาดไหนเมื่อจัดไปแล้วทำไปแล้วท้ายมาเราต้องมาเดือดร้อนอะไร อย่างไปทำให้มันเกิน ทำให้มันพอเหมาะพอควร

4.3 เทคโนโลยีที่ทันสมัย ทำให้ประเพณีแซนโฎนตาเปลี่ยนแปลงไป หรือยังคงอยู่อย่างไรบ้าง

ผมว่ายิ่งมีมือถือยิ่งทำให้สะดวก มันติดต่อกันง่ายกับลูกหลานนี่ถึงเวลาแล้วทางบ้านจะจัดก็มาจะติดต่อกันก็ง่าย

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้น

นายสุวิสัณห์ บุญมี เพศ ชาย อายุ 64 ปี อาชีพ ข้าราชการบำนาญ (ไวยาวัจกรวัดสังกัดวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์) รายได้ต่อเดือน 25,000 บาท วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 6 ตุลาคม 2552 เวลา 11.45 น. สถานที่ บ้านเลขที่ 18 หมู่ที่ 9 ต.บ้านหนองสนิท อ.จอมพระ จ.สุรินทร์

ตอนที่ 2 บทสัมภาษณ์ตามโครงสร้างของงานวิจัย

1.ความรู้เกี่ยวกับประเพณีแซนโฎนตา

1.1 ประเพณีแซนโฎนตามีความเป็นมาอย่างไร

ครั้งนั้นในสมัยพุทธกาลพระเจ้าพิมพิสารท่านเป็นพระมหากษัตริย์ไปอยู่ในเมืองพาราณสี พอดีบังเอิญคืนหนึ่งท่านเข้าไปนอนในห้องบรรทม พอวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 10 ประเพณีข้าวสารหรือสารทไทยเรา หรือแซนโฎนตานั่นแหละ หลังจากนั้นพอท่านนอนเป็นภาพ เป็นนิมิตท่านนอนยังไม่หลับมันมีภาพหลอนมาที่กำแพงห้องบ้างผนังบางบางรูปที่ผอม บางรูปก็ไม่มีผ้าผ่อนท่อนสไบ ตัวใหญ่ปากเท่ารูเข็ม แกมาตกใจอยู่ตอนหนึ่งก็คือญาติไม่มีข้าว กระยาหารกินร้องห่มร้องไห้ ท่านตื่นบรรทมมาแต่เช้า ท่านก็รีบไปเฝ้าถามพระพุทธเจ้าเลยในพระธรรมบทนะก็เลยถามว่าเมื่อคืนมหาบพิตรกำลังเข้านอนปรากฏว่ามีภาพแล้วก็เสียงมาแสดงที่ห้องบรรทมมหาบพิตรตกใจก็ตื่นขึ้น รีบมาถามท่าน พระพุทธเจ้าก็บอกว่าคืนนั้นมหาบพิตรเห็นไหม ภาพที่ท่านเห็นคือญาติของท่านที่ตายไปหลายปีแล้ว อยากจะได้ส่วนบุญจากท่าน ท่านกลับไปนี้ไปทำบุญนะ พอได้ยินอย่างนั้นพระเจ้าพิมพิสารก็รับปากป่าวประกาศเมืองของท่านให้ชาวบ้านมาทำบุญ โดยนิมนต์พระพุทธเจ้าเป็นประธานและสงฆ์อีก 500 องค์ ในสมัยนั้น สงฆ์เขาเรียกเป็นองค์ ปัจจุบันเขาเรียกว่าเป็นรูปเพราะเป็นสมมติสงฆ์พอทำปรากฏว่าญาติที่ไม่มีผ้าผ่อนท่อนสไบหายไป ท่านก็กลับไปนอนอีกปรากฏว่าท่านไม่ได้กรวดน้ำไม่ได้แผ่บุญกุศลให้ ปรากฏว่าเสียงมันยังมีอีก ไปถามพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าถามว่า ท่านทำบุญจริงแต่ไม่ได้แผ่บุญกุศลให้ญาติคนที่ไม่มีอาหารกิน ฉะนั้นเขาถึงนิยมว่าเวลาทำบุญเสร็จจะต้องมีกรวดน้ำนึกถึงญาติ ชื่อนามสกุลขอให้ท่านมาอนุโมทนานะ ถ้าท่านตกทุกข์ก็ขอให้พ้นทุกข์ก็ว่าไปตามจิตใจเรานึกหลังจากนั้นพระเจ้าพิมพิสารก็ทำตามที่พระพุทธแนะนำ ปรากฏว่าคืนหลังไม่มีเสียง เงียบ นั่นก็แสดงว่าเขาบุญถูกต้องก็เลยกำหนดว่า พอถึง ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 10 ของทุกปีประเพณีพุทธนิยมทำบุญ บ้านอีสานเขาเรียกว่า ข้าวสาก แถวเขมรเข้าเรียกแซนโฎนตา กิจกรรมที่เขาทำในวันนี้มี 2 ส่วน ส่วนที่ 1 เขาจะห่ออาหารพวกปลา เนื้อ ที่เราปิงเราทำสุกแล้วห่อใส่ไปตองอาจจะใบตองกล้วย ใบตองตรึงมัดดีๆ เป็นก้อนแล้วก็ใส่ถาดและอีกมัดหนึ่งก็หุงข้าวส่วนที่เราอยากให้ญาติกินส่วนนี้ถวายพระ อีกส่วนที่ 2 เราจะห่อเป็นเล็กๆ เป็นชิ้นปลา ชิ้นเนื้อ แล้วก็เย็บเป็นมัดๆ เอาใส่ถาดแบกกันไป สำหรับเขมรเขาเอาใส่กระบุงหาบไปเลย ส่วนที่ 2 พอเข้าไป ประเพณีของผมพอพระอุปโลกน์เสร็จให้ศีลให้พรเสร็จ ญาติที่นำส่วนเล็ก ๆจะมาโปรยหว่านพวกเราเป็นเด็กสมัยแต่

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

ก่อน เราจะช่วยแย่ง และอีกอย่างหนึ่งท่านได้เสริมว่าบางเจ้าอยากให้ญาติกินก็มาวางที่ประตูเข้าวัดบ้าง ที่ต้นโพธิ์บ้างต้นไทรบ้าง ข้างๆ ระเบียงโบสถ์บ้าง ระเบียงศาลาบ้างเพื่อให้ญาติเขาเหล่านั้นได้กิน แต่ตามหลักพระพุทธศาสนา พระพุทธเจ้าท่านบอกว่าอาหารที่ญาติให้ทำแต่เราทำพิธีเซ่นอันนั้นมันกินไม่ได้นาน แต่ถ้าให้พระสงฆ์นั้นจะกินได้นานและไม่หมดง่ายตามหลักพระพุทธศาสนา ฉะนั้นเราจึงนิยมเวลาทำบุญให้ทานจะต้องมีพระสงฆ์เพราะพระสงฆ์เป็นเนื้อนาบุญของโลก เป็นนาผืนใหญ่นาส่วนนี้ใครจะเอาพืชอะไรไปหว่านมันก็เกิดพืชชนิดนั้น เขาเรียกว่าพระสงฆ์เป็นผู้รับแต่เราเป็นผู้ให้ เขาก็เลยนิยมทำกันมาจนถึงปัจจุบัน กิจกรรมนี้จะเริ่มขึ้นวันขึ้น 15 ค่ำ ช่วงประมาณสัก 10 โมง พระฉันจังหันเสร็จ พระคุณเจ้าก็จะตีกลองมารวมกันเพื่อทำพิธีที่วัดใดวัดหนึ่งที่เราอยู่ใกล้ ในวันนั้นเขาจะมีการเขียนฉลาก สมมุติว่าวัดนี้มีพระประมาณซัก 10 รูป ผู้ที่เป็นไวยาฯ ก็จะเป็นผู้นำในหมู่บ้านจะช่วยกันเขียน เขียนชื่อพระแล้วให้พวกญาติโยมในหมู่บ้านจับฉลากว่าใครจะได้พระรูปไหน อย่างผมไปจับได้ท่านเจ้าอาวาส ท่านนี้จับได้พระหนุ่มท่านนี้ไปจับได้เณร พอได้เวลาแล้วพิธีกรก็จะเรียก นายดำ กองสลากของท่านไปถวายถูกท่านเจ้าอาวาส นายแดงได้พระขาว นายเขียวได้เณรน้อยทำนองนั้น พอไปวางรวมตรงหน้าท่านก็ยังไม่ได้ถวายนะ ไปวางเป็นจุดๆ ไว้ พอได้เวลาก็มีทายคอ่านประกาศใบนี้ อย่างผม นาย สุวิสัณห์ บุญมี พร้อมด้วยนางประภาศรี บุญมีและครอบครัวได้ข้าวกระยาสารทแบ่งเป็นเท่าไหร่ก็ได้ สิบส่วน ส่วนที่ 1 เอาไปให้ยมบาล ส่วนที่ 2 ให้พระอินทร์ส่วนที่ 3 ให้พระพรหมว่าตามนั้นไป ส่วนที่ 4 ให้ปู่ย่าตายาย ส่วนที่ 5 ให้เจ้ากรรมนายเวรว่าไปพอว่าจบทายคก็จะมาทำพิธีถวายพอทำพิธีถวายเสร็จพระในนั้นมีรูปสงฆ์ก็ตั้งอุปโลกน์พระก็จะสวดว่าตั้งนะโม 3 จบ สลากภัตเป็นของชาวบ้านหนองสนิทพร้อมใจกันมาทำบุญก็ว่ากันไปตามนั้น เสร็จแล้วจะได้เฉพาะเจาะจงกับภิกษุรูปใดรูปหนึ่งก็หาไม่ ข้าพเจ้าเป็นประธานสงฆ์จึงเป็นมัคคุเทศก์แจกอีกส่วนหนึ่งให้พระเถรานุเถระ อีกส่วนหนึ่งให้พระหนุ่มเณรน้อยตามลำดับ อีกส่วนหนึ่งให้ทายก ถ้าพระสงฆ์เห็นสมควรแล้ว ถ้าภิกษุใดไม่เห็นสมควร จงทักท้วงขึ้นท่ามกลางสงฆ์ เหมือนกับอุปโลกน์กฐินถ้าเห็นสมควรแล้วก็จงสาธุการณ์พร้อมกันก็เป็นเสร็จเจ้าภาพก็จะยกถวายตามนั้น พวกที่ถูกเจ้าอาวาส เณรก็ถวายไป หลังจากนั้นเขาจะมีใบให้ไปติดที่นาหลักจากทำพิธีเสร็จเป็นวันไหนก็ได้เอาไปติดจะมีไม้ไผ่ตั้งไว้ที่ตาแฮก (ตาแฮก อยู่ในนา คือ การปลูกข้าว 7 ต้น ก่อนทำนาจะปลูกข้าว 7 ต้นเป็นตาแฮก) ติดกระดาษไว้แล้วก็ส่วนที่เป็นใบตองที่จะจัดกิจกรรมทำข้าวสารทที่หว่านให้เด็กบ้างที่เราห่อไปถวายพระที่อุทิศให้ญาติบ้าง เอาไปวางไว้ที่นา สมัยก่อนเข้าถือว่าทำให้ข้าวงามพวกเพลี้ยพวกอะไรลงก็จะหาย แต่ก่อนไม่มีสารเคมี แต่ปัจจุบันนี้ไม่ได้แล้วก็นั้นแหละถึงนิยมทำกันมา

1.2 ประเพณีแซนโฎนตามีความหมายอย่างไร

- (ตอบในข้ออื่นแล้ว)

1.3 วัตถุประสงค์/เป้าหมายของประเพณีแซนโฎนตาคืออะไร

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

1.เพื่อให้ประชาชนชาวพุทธได้ยึดถือปฏิบัติเป็นประเพณี คือ บรรพบุรุษก็คือญาติเรา เป็นการทำบุญกตัญญูให้กับญาติเพราะปีหนึ่งจะมีครั้งหนึ่ง

2.ทำบุญอุทิศให้ญาติที่ตายไป หรือบรรพบุรุษที่ตายไปนานได้มีส่วนบางที่เราไม่รู้เพราะเรามองไม่เห็นพวกที่เห็นคือ พระอรหันต์ พระโสดาบัน พวกที่เหาะได้อึกใจเดียวถ้าอวดอ้างมันก็เสื่อมเหมือนพระเทวทัศน์

3.เพื่อสร้างความสามัคคีในกลุ่มในชุมชน หมู่บ้านให้เกิดเป็นสิ่งที่ดี

1.4 ปัจจุบันประเพณีแซนโฎนตามีความแตกต่างจากอดีตอย่างไร

ไม่แตกต่าง แต่ว่าคนจะลืมเพราะวัฒนธรรมต่างชาติมันเข้ามา ผู้เฒ่าผู้แก่ก็หลงปัจจุบัน คนที่ยึดได้ คือ พวกถิ่นเขมร เขาทำ เขายึดได้ดีจริง ๆ นะ ผมเห็นเมื่อวานแล้วขนลุก หาบไปไม่เสียดาย เขาไม่กลัวอดเหมือนคนจีนคนจีนเข้าไม่เสียดายเลยทำให้บรรพบุรุษมีเหล้า เบียร์เป็นลัง ๆ คนลาวนี้เหนียวหน่อย คนเขมรเอาเป็นหาบเลยมีลูกมีหลานพากันมารวมกัน

แตกต่างแค่ภาษา แต่กิจกรรมเราเหมือนกันทั้งสารทไทย เขมร ทั้งส่วยเหมือนกัน

1.5 ท่านคิดว่าในอนาคตประเพณีแซนโฎนตาจะเป็นอย่างไร

จะดีถ้าคนรุ่นหลังได้ยึดถือปฏิบัติตามนี้แต่ถ้าหากไม่ยึดถือไปแบบฝรั่งอย่างทุกวัน มันก็หายไป ฉะนั้นดีแล้วที่รัฐบาลเขาส่งเสริมรักษาประเพณีพื้นบ้าน เด็กเขาจะถ่ายทอดในโรงเรียน อันนี้คือแหล่งเรียนรู้เด็กได้รู้จักครูบาอาจารย์เขาก็จะยึดถือตาม

1.6 สิ่งต่างๆ ในประเพณีแซนโฎนตามีความหมายอย่างไร

พวกข้าว น้ำ กระยาหาร ที่ไม่เป็นผิดเป็นภัยกับพระสงฆ์หรือชาวบ้านกิน ยกเว้นแต่เหล้า เหล้าเราก็เซ่นอยู่บ้านเรา จะเอาไปในวัด เราไม่ทำ

1.7 ท่านคิดว่าประเพณีแซนโฎนตาควรมีการปรับเปลี่ยนหรือไม่ อย่างไร

ไม่ควรมี เราไม่เปลี่ยนเลยเราอยากจะได้ความรู้ดั้งๆ เดิมๆ กว่านี้ด้วยซ้ำไปไม่เปลี่ยนแปลงประเพณีนี้

1.8 ท่านคิดว่าประเพณีแซนโฎนตาควรอนุรักษ์ไว้หรือไม่ อย่างไร

ควรอย่างยิ่ง เพราะเป็นการสืบทอด แม้แต่ช้างเมืองสุรินทร์เรา ก่อนจะไปต่อช้างต้องทำพิธีกรรม อันนี้น่าควรศึกษา เช่นปะกำ คนที่อยู่ที่บ้านคือเมียเขาจะมีของขะลำห้ามไปคบชู้สู่ชาย บางทีเขาไม่ให้หวีผมเอาใบสับปะรดแขวนไว้หน้าบ้าน คนฝรั่งเขาซึ้งในวัฒนธรรมไทยเรา

2.คำถามเกี่ยวกับการสื่อสารในการจัดประเพณีแซนโดนตา

2.1 ในการจัดประเพณีแซนโฎนตา ท่านมีการประสานงานกันหรือไม่ อย่างไร

มี เราก็จะบอกว่าวันพระนี้ เดี๋ยวนี้มันสื่อสารคือผู้ใหญ่บ้านมีหอกระจายข่าวหรือนายกไปบอกประชาสัมพันธ์เสียงตามสายด้วยนะว่า วันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 10 เป็นบุญข้าวสากหรือแซนโฎนตา มันจะมี 2 ครั้ง 1. ข้างขึ้นกับข้างแรม เพราะช่วงนี้ตามพุทธประวัติท่านเล่ายมบาลจะเริ่มปล่อยสัตว์ทั้งหลายตั้งแต่วันขึ้น 1 ค่ำ เพื่อให้ญาติเหล่านี้มาหาส่วนบุญยังเมืองมนุษย์จะเป็นข้างขึ้นก็ 15 ค่ำ จะเป็นข้างแรมก็วันดับของเดือน 10 แต่แถวผมเขานิยมวันดับ ถ้าเป็นวันขึ้น 15

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

ค่ำจะเป็นข้าวสากน้อย แต่ว่าไม่มีพิธีใหญ่ เขมรสุรินทร์เราเขาเรียกสารทน้อย เป็นตูจ แต่เขมรสุรินทร์เราจะเอาเป็นเป็นทม คือแรม 15 ค่ำญาติบางคนอยู่ต่างจังหวัดก็จะมา

2.2 ในการจัดประเพณีแซนโฎนตา ท่านมีการประสานงานกับกลุ่มราชการหรือไม่อย่างไร

ก็มี ถ้าฝ่ายครูก็แจ้งไปยังผู้อำนวยการ ผู้อำนวยการก็จะได้ประสานงานบอกลูกเต้าเหล่าหลานของคนในชุมชนนั้นว่าวันนั้นเธอไปร่วมกิจกรรมนะ เด็กเขาก็จะไป ถ้าเป็นวันหยุดก็ยิ่งดี ถ้าไม่เป็นวันหยุด ก็ถือโอกาสในช่วงไหนก็ได้ครูก็จะปล่อย เช่น อย่างของผมนี่ พิธีศพ เพราะอยู่หนองกลับ มันใกล้ ปล่อยเด็กเลยนะ เขาอยากรู้เด็กมันไม่กลัวผีให้มาแย่งทาน (กัลปพฤกษ์) ปล่อยให้เขาเรียนรู้ ในช่วงสัก 2-3 ชั่วโมง เพราะจะเผาผีตอนบ่ายมันก็เกือบจะบ่าย 3 ก็ปล่อยเลยแย่งกันอุตลุดก็ช่างมัน

2.3 ในการจัดประเพณีแซนโฎนตา ท่านมีการประสานงานกับผู้นำท้องถิ่นหรือไม่อย่างไร

มี ผู้นำก็ต้องประสานกัน ล่ะ เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน หรือผู้นำในชุมชนต้องรู้

2.4 ในการจัดประเพณีแซนโฎนตา ท่านมีการประสานงานกับคนในท้องถิ่น หรือไม่อย่างไร

มี

2.5 เหตุผลที่ท่านเข้าไปมีส่วนร่วมกับประเพณีแซนโฎนตา คืออะไร

1.อยากรู้

2.เป็นการสืบทอด ถ่ายทอดให้ลูกหลานได้เข้าใจต้นเหตุมันมา เพื่อให้เขาเข้าใจได้เกิดการเรียนรู้ถ้ามีภาพเป็นไปได้ให้เขาได้ดูเรื่องราว

3.คำถามเกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสารเพื่อสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา

3.1 ท่านมีการพูดคุย มีการวางแผนกันเพื่อเตรียมงานในปีต่อปีหรือไม่ อย่างไร

ถึงเดือนแล้วทุกคนจะรู้ แต่ท้องถิ่นใดที่ไม่รู้ รู้ลึกจะไม่มี นอกจากคนไม่นับถือพระพุทธศาสนาที่จะไม่รู้

4.คำถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีที่มีความสัมพันธ์กับการสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา

4.1 จากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ประเพณีแซนโฎนตาเปลี่ยนแปลงไป หรือยังคงอยู่

อย่างไรบ้าง

อันนี้จริง ทำให้ประเพณีมันอาจจะหลง คือเด็กรุ่นใหม่ ถ้าแต่คนแต่ก่อนนี้จะพาลูกพาหลานไปวัด ปัจจุบันเขาห่าง ถึงเราจะห่างเราก็บอก โดยเฉพาะสถานศึกษาเน้นเป็นตัวนำให้ครูอาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการ เน้นเด็กให้เรียนรู้ หรือ อ้าว วันนี้ครูมีกิจกรรมให้เธอไปร่วมกิจกรรมแล้วเอามาถ่ายทอดหรือเขียนเป็นรายงาน อันนี้คือเด็กที่เรียนสูงหน่อย ถ้าเป็นเด็ก ป.1 2 3 ให้

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

เธอมายืนบรรยาย เธอได้เห็นอะไร นั่นคือกิจกรรมที่ดี เด็กก็จะรู้ว่าเรามีส่วนเหมือนกัน ครูก็ยกย่อง เธอเก่งนะ

4.2 จากสภาพเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ประเพณีแซนโฎนตาเปลี่ยนแปลงไป หรือยังคงอยู่อย่างไรบ้าง

ไม่เปลี่ยนเลย เพราะมันไม่ได้ขัดกัน

4.3 เทคโนโลยีที่ทันสมัย ทำให้ประเพณีแซนโฎนตาเปลี่ยนแปลงไป หรือยังคงอยู่อย่างไรบ้าง

คือเรื่องเงินเรื่องทองเปลี่ยน มันก็ไม่เหลือบากกว่าแรง มันเป็นของไม่มาก อย่างน้อยเรามี 40-50 บาท ซื้อปลาซักกิโล ซื้อเนื้อซักกิโล ส่วนผลหมากรากไม้ก็ตามส่วนจะทำแบบประเพณีเขมร ก่อนจะถึงวันขึ้น 15 ค่ำ วันขึ้น 14 ค่ำตอนเย็นทุกคนมีบรรพบุรุษอยู่ที่ไหนหาบไปเลย เช่นผมก็อยู่บ้าท่าศิลา ถ้างั้นผมก็พาแฟนพาลูกไปโฎนตาที่บ้านปู่ แบ่งกันไป เอาของที่ญาติเราญาติท่าน พากเหล้ายา สาโท หาบไปเหมือนกัน ก่อนจะถึงสารทใหญ่ก็จะเตรียมของไปเซ่นบ้านปู่บ้านย่าบรรพบุรุษ ชาวบ้านจะกุลีกุจอทำ ทาง โรงเรียนเขาปล่อยเด็ก ประมาณบ่าย เพราะครูก็จะไปโฎนตาเหมือนกัน ให้เธอไปร่วมกิจกรรมเขาก็จะปล่อย ส่วนใหญ่เขาเซ่นกันช่วงบ่าย

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้น

นายสุคนธ์ จองอยู่ เพศ ชาย อายุ 76 ปี อาชีพ ธุรกิจส่วนตัว รายได้ต่อเดือน 30,000 บาท วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 4 ตุลาคม 2552 เวลา 09.00 น. สถานที่ บ้านเลขที่ 71 หมู่ที่ 6 ต. นอกเมือง อ.เมือง จ.สุรินทร์

ตอนที่ 2 บทสัมภาษณ์ตามโครงสร้างของงานวิจัย

1.ความรู้เกี่ยวกับประเพณีแซนโฎนตา

1.1 ประเพณีแซนโฎนตามีความเป็นมาอย่างไร

เป็นมานานแล้วไม่ใช่ตั้งแต่เรายังไม่เกิด ตั้งแต่ปู่ย่าตายายเรายังไม่เกิดมีมานานแล้ว แล้วก็มั่นคงด้วยนะ ไม่มีตำนาน โบราณเขาเชื่ออย่างนี้นะ การทำประเพณีแซนโฎนตา หมายถึง การแสดงน้ำใจของความรู้สึกความกตัญญูกตเวทีต่อบรรพบุรุษ เขาเชื่ออย่างสนิทว่า ลูกที่มีความกตัญญูกตเวทีเป็นคนที่จะหากินไม่ตกอับหนึ่งล่ะ สองมีสติปัญญาฉลาด สามอายุยืน โบราณเขาเชื่อกันมา เขาเชื่อกันว่า ถ้าวันโฎนตา ลูกหลานไม่ไป คือโดยปกติประเพณีของเรา พอถึงวันแซนโฎนตา ผู้ที่เป็นหัวหน้าตระกูลที่ยังมีชีวิตอยู่ เขาเรียกว่ากุลเชษฐ์ เชษฐาที่แปลว่า เป็นใหญ่ในตระกูลมีอยู่คนไหน ลูกหลานก็จะแห่ไป ไปรวมกันที่นั่น ทางประเทศเขมรทุกวันนี้ นอกจากจะเรียกแซนโฎนตาแล้ว เขาเรียกว่าบุญประชุม บอนประจุม ประจุมก็คือมาชุมนุมกัน ที่นี้โฎนตาไม่ใช่ประชุมเฉพาะคนเป็นนะ คนที่ตายแล้วแกก็มาร่วมด้วยมาดูว่าใครเอาใจใส่แล้วจะมีศีลมีพรให้ให้ลูกหลานคนนั้นหากินไม่ตกอับ 2. ให้ลูกหลานคนนั้นอายุยืน 3. ให้ลูกหลานคนนั้นมีสติปัญญา โบราณเขาเชื่ออย่างนี้เพราะว่าคนที่มีสติปัญญาเท่านั้นที่จะมองเห็นคุณของคนที่ทำคุณไว้ให้เราเรียกว่ากตัญญูบุคคล คนที่มีความกตัญญูซึ่งพระพุทธเจ้าตรัสว่า หาได้ยาก ไม่ใช่หาได้ง่ายๆ คนที่จะไปนึกว่าบ้านนี้เป็นต้นตระกูลใหญ่ที่สุดอยู่ตรงไหน อย่างตระกูลของผมอยู่บ้านเขวา เป็นตระกูลไม่ใหญ่โตอะไรหรอก แต่มีลูกหลานขยายไปอยู่ ผมไปอยู่บ้านตาแบน พอจะถึงวันประจุมหรือวันโฎนตา ก็คือ มีอะไรไม่ใช่ของมากของสำคัญอะไร มีข้าวเหนียวที่จะไปทำข้าวต้ม มีมะพร้าว มีพวกปลาแห้ง พวกอะไรที่เตรียมไว้ เตรียมที่จะไปทำเป็นเครื่องเซ่น ก็คือต่างคนต่างเอาไป โบราณจริงๆ เขามีเหล้ามีเบียร์แต่ทุกวันนี้เปลี่ยนแล้วนิดหน่อยตรงที่ว่า แซนโฎนตาให้น้ำมะพร้าว นอกจากเซ่นผีเท่านั้นใช้น้ำธรรมดาแล้วก็เขาเปลี่ยนใหม่ แต่ก่อนใช้เหล้าเมากันสนุกสนาน เดี๋ยวนี้มันเดือดร้อน ทุกวันนี้แซนโฎนตา เซ่นผี ใช้น้ำธรรมดา เซ่นโฎนตาใช้น้ำมะพร้าว น้ำธรรมดามันไม่เท่าไหร่ ใช้น้ำมะพร้าว แต่ว่าอันนั้นคือสิ่งที่เขาจะแห่ไปรวมกันแล้วประเพณีมา ผมอายุมาจนถึงขนาดนี้ เห็นมาเยอะแล้วก็สอบถามเขาดูคนที่เขาประกอบธุรกิจใหญ่ๆ อย่างเช่น เถ้าแก่โรงเลื่อยที่มีคนงาน 40-50 คน โรงโม่หินที่มีคนงาน 70-80 คน ถ้าถึงวันโฎนตาไม่หยุด แกหยุดเอง ต้องหยุดเพราะแกไม่หยุดไม่ได้ ญาติทางนี้แกคอย แล้วมันจะตำหนิว่า ปีหนึ่งหนเดียวไม่มีปัญญาที่จะนึกถึง มันเกี่ยวข้องกับความกตัญญู แค่นี้ยังนึกไม่เห็น ปู่ย่าตายายเราไม่รู้ว่าท่านไปลำบากอย่างไร แต่สิ่งที่แน่ๆ ชาวบ้านเขามั่นใจที่สุด ก็คือได้ไปแล้ว

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

เราได้พร ได้พรจากบรรพบุรุษที่เรียกว่าโฏนตา ท่านจะให้ศีลให้พรขอให้หากินให้มั่งคั่ง แล้วก็โฏนตา ปู่ย่าตายายเชื่ออย่างนี้ ไม่ได้หมายความว่าเชื่ออย่างงมงาย วกกลับเข้าไปดูที่พุทธศาสนาที่วัฒนธรรมประเพณีของไทยเรา อิงคำสอนในพระพุทธศาสนามาเป็นแนวปฏิบัติ แนวปฏิบัติในทางพระพุทธศาสนาเราใช้คำว่า วัตตบท วัตตบทนี้ มันมี 7 ข้อ เรียกว่าสัตตวัตตบท แปลว่าบทที่สำหรับการดำเนินชีวิต ไม่ต้องจำทั้งหมด ซึ่งข้อแรกเขาเรียกว่า มาตาเปติภะรังฉันตู ฉันตูหมายถึงสัตว์ คน สัตว์มนุษย์ต้องบำรุงมารดาบิดา เลี้ยงมารดาบิดา นี่ทำให้คนอายุยืน มีสติปัญญาแล้วก็หากินไม่ค่อยฝืดอันนี้เขาเชื่อ ที่นี้เราเป็นผู้ใหญ่ลองไปคิดดูชนชาติเอเชียเรา บางคนมีการพัฒนาชีวิตมาจนกระทั่งถึงฝรั่งตาขาวมันกลัวยอมสยบหัวให้ เขาดูคนจีน คนจีนทำอะไรทำจริง แต่ที่นี้การบูชาบรรพบุรุษของเขา เขาเอาจริง แล้วพวกนี้จะไม่กลับบ้านมือเปล่า ลุงที่ให้สัมภาษณ์เคยอยู่อังกฤษ 5 ปี สมัยบวชเรียนอยู่ มีคนงานที่ไปทำงานโรงแรมบ้างคนเราธรรมดาทั่วไปไม่ได้เป็นลูกท่านหลานเธอที่มีเงินสะสมไปเปิดกิจการ ก็ไปรับจ้างทำ แต่ลูกคนจีนถึงวันไหว้เจ้าของแก แกไหว้ แกไม่มีที่ไป แกก็ไปที่วัด แล้วพอครบปี 1 ปี 2 ปี พวกนี้จะมีเงินแล้วก็พัฒนาไปเร็วด้วย ส่วนไอ้พวกที่ไปกินเฮฮาสนุกแต่งตัวปลอมไปเป็นฝรั่ง ไม่มีหรอก เดี๋ยวก็ไปยืมเจ๊กอีก อันนี้เห็นมากับตาเพราะฉะนั้นเรามาแนววิถีชีวิต สัตตบทนี้ คือ วิถีชีวิตในพุทธศาสนา มาตาเปติภะรังฉันตูสัตว์ที่เลี้ยงมารดาบิดา 1.มีสติปัญญา 2.หากินไม่ติดขัด 3.อายุยืน ซึ่งเป็นสิ่งที่ปรารถนาให้มั่งมีทรัพย์ ถ้าอายุไม่ยืนก็ไม่มีประโยชน์เท่าไหร่หรอก ในชนชาติเอเชียเรา จีนที่เขาบูชาบรรพบุรุษจนกลายมาเป็นลัทธิหนึ่งคล้ายๆ กับศาสนา เรียกว่าลัทธิบูชาบรรพบุรุษเป็นลัทธิเลยนะ เขาทำมาจนกระทั่งถึงทุกวันนี้นะ ลัทธิบูชาบรรพบุรุษ เซ่นพวกหมู อะไรต่ออะไร ไม่ใช่อย่างวันสารทเรา โฏนตาเรา เขาทำจริงๆ ด้วย เขาจะทำอย่างไรก็แล้วแต่ ให้จำหลักของเราไว้ 1.ทำให้อายุยืน 2.มีสติปัญญา 3.หากินไม่ติดขัดเวลาทำมาหากิน คนอกตัญญูขัดหมดครับ ได้ข้าวมาแล้วยังไม่มีทัพพีอีกไอ้ที่ไม่พอขาดมันก็ขาดอันนี้แหละที่เขาสั่งสอนไว้ พอถึงวันโฏนตาเขมรยึดอย่างเคร่งครัดมาจนกระทั่งถึงทุกวันนี้ไม่ต้องบอก ถามใครใครเขาก็รู้ ต่างคนต่างเตรียมเครื่องเซ่น เครื่องบูชา ถามคนแก่คนเฒ่าที่ไหนเขาก็รู้เท่าที่จะมีได้มีพวกหมู ไก่ เป็ด พวกขนม ขนมเขาก็มีอยู่หลากหลาย เตรียมพอถึงวันนั้นเขาก็ปูผ้า ประเพณีนี้มันไม่เหมือนกัน การจัดทำแล้วแต่ใครพร้อมได้มาก แต่ข้อสำคัญต้องไปครับต้องไป ก็คือเซ่น เซ่นเสร็จแล้วเขาก็เรียกว่า เทเครื่องสังเวยหลังจากโฏนตาเสร็จแล้ว ตอนเย็นเขาก็เทเครื่องสังเวยคล้ายกับเขากระจาดเซ่นนี้คือในวันก่อน ก่อนจะถึงวันนั้นก็มาตั้งแต่ตอนเช้าแล้วยังมีไปปีศาจไปเดินชิมพวกเหล้า ยา ปลาปิ้ง อาหารของเจ้าไหนทำได้ดีไม่ดี ตามบ้านนอกเขาจะเดินกัน เดินไปรดน้ำที่ร้ายที่สุดก็คือไปรดน้ำ เหล้า นี้กดจนแน่น อันนี้น่าเกลียดมาก โฏนตาไม่ค่อยชอบ พวกนี้เห็นแก่ตัวคนที่ไปไหว้เรียกแกมาตั้ง 7-8 คนนานๆ ถึงหยดไปทีหนึ่ง อันนี้ก็กดอยู่นั้นแหละเขาว่ามนุษย์มันเห็นแก่ตัวเขาถึงเปลี่ยนมาว่าอย่าให้เหล้าเลยมันบอกสันดานของมนุษย์ มันน่าเกลียดมาก ไอ้ตอนที่เสร็จเป็นหน้าที่ของลูกหลานเทกระจาด เอาไปเท แล้วก็เรียกลูกหลานไป

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

เข้าวัดฟังธรรม เราก็ไปฟังพระสวดมนต์โลกุตตสูต ตอนเย็นอีกทีหนึ่ง ไปที่วัด แล้วก็รุ่งเช้าไปทำบุญตักบาตรแล้วก็ลากัน นัดแนะกันปีหน้าพบกันใหม่

1.2 ประเพณีแซนโฎนตามีความหมายอย่างไร

- (ตอบในข้ออื่นแล้ว)

1.3 วัตถุประสงค์/เป้าหมายของประเพณีแซนโฎนตาคืออะไร

เขาไม่ได้บอกเป้าหมายอย่างนั้น แต่ว่าอันนี้เราสันนิษฐานเอา อันหนึ่งก็คือสามัคคี วงศ์ตระกูลจะยั่งยืนอยู่ได้ ต้องมีการรำลึกถึงวงศ์ตระกูล มีใครบ้างเขาจะเรียกมาหมดเลยมีญาติกี่คนๆ ที่ตายแล้วเรียกมารวมกัน บางทีก็จดเป็นชื่อบอกลูกบอกหลานไอ้คนนี้เป็นลูกคนนั้นไปอยู่ที่โน่นตายแล้วให้มากินกับเขาด้วยอันนี้คือมองเห็นชัด แต่ไอ้ที่มองไม่เห็นชัดก็คือ ทำให้มีสติปัญญามีอายุยืน ไม่ขัดสน หากินไม่ฝืดเคือง ก็คือในด้านเศรษฐกิจด้านปัญญา ต้องเข้าใจด้วยว่า พระพุทธเจ้ายกย่องพระสารีบุตรว่าเลิศกว่าภิกษุทั้งหลายด้านมีปัญญา แต่ในขณะเดียวกันพระพุทธเจ้าประกาศท่ามกลางสงฆ์ว่าพระสารีบุตรนั้นเป็นผู้มีความกตัญญูมีครั้งหนึ่งตาพราหมณ์แกยากจน แกอยากจะบวชแต่แกจน คนจนไม่มีใครอยากจะนับถือหรอกและไม่มีใครอยากจะเป็นพระให้เพราะเป็นให้ก็ต้องเสียเงิน สุดท้ายพระสารีบุตรท่านระลึกได้ว่าเคยเห็นพราหมณ์คนนี้ตักบาตรให้ทัพพีหนึ่งโดยที่แกเอาข้าวที่แกจะกินแกสละไม่กิน พอพระที่แกเคารพนับถือมาแกตักใส่บาตรพระพุทธเจ้าจึงบอกว่านี่แหละพระสารีบุตรเป็นผู้มีความกตัญญู อย่าลืมว่าคนที่มีปัญญา กตัญญูกับปัญญามันจะมาด้วยกัน ถ้าไม่มีปัญญา มันกตัญญูไม่ได้ อันนี้ก็คือเป็นส่วนหนึ่งที่ดี

1.4 ปัจจุบันประเพณีแซนโฎนตามีความแตกต่างจากอดีตอย่างไร

แตกต่างตรงที่เกี่ยวกับการคมนาคมมันสะดวกขึ้น มันเปลี่ยนไปเอาตามธรรมชาติแต่หลักคืออันเดียวกัน สมัยก่อนเขาเดินเอา จากบ้านสวายมานี่ก็เดิน เดินแป๊บเดียว 3 ชั่วโมง ทุกวันนี้มันพรวดเดียว 15 นาที แม้แต่ในขบวนแห่ที่เราเห็นเมื่อวันที่ 16 ที่องค์การบริหารส่วนจังหวัด เขาวัดขบวนแห่แทนที่จะเดินแห่ตกแต่งรถอย่างวิจิตร ไม่ถือว่าผิดอะไรหรอก และโฎนตาแทนที่จะไปกิน ให้แกสนุกสนาน มีดนตรี มีกันตรึม มีเจรียง อะไรต่ออะไร ประโคมมันถึงขนาดนั้นนะทุกวันนี้ไม่ได้เสียหายอะไร มันเป็นการช่วยให้เห็นชัดขึ้น จะให้ทำอย่างเดิมได้อย่างไร ทั้งขนมนมเนย แม้แต่เหล้าแทนที่จะเป็นเหล้าขาวก็เอารีเจนซี่โน่น แทนที่จะเอาสาโทถูกๆ เอาเบียร์เลย ก็คือเปลี่ยนแปลงเปลี่ยนแปลงตรงที่ตามภาวการณ์ไม่ได้เปลี่ยนวัตถุประสงค์ไม่ได้เปลี่ยนถึงการสอนลูกหลานให้นึกถึงบุญคุณให้มีความกตัญญูไม่ได้เปลี่ยนอันนั้น แต่เปลี่ยนแค่รูปแบบการจัด การแสดงไม่ได้เปลี่ยนว่าไม่ได้นับถือแล้วไม่ใช่อย่างนั้น

1.5 ท่านคิดว่าในอนาคตประเพณีแซนโฎนตาจะเป็นอย่างไร

ทุกวันนี้มีหน่วยงานหลักๆ ที่ช่วยสนับสนุน เมื่อเราเห็นว่าวัตถุประสงค์ของโฎนตามีลักษณะอย่างนี้มันเสื่อมไม่ได้ ไม่มีเสื่อม เป็นแต่เพียงรูปแบบการจัดอาจะกะทัดรัดขึ้น การนึกถึงบุญคุณคนถ้าเปลี่ยนโลกก็คงจะบรรลัย ถ้าจะเปลี่ยนก็คงเปลี่ยนตามพระพุทธศาสนาไม่ใช่ตัวจริง

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

ที่พยากรณ์ไว้ว่าอีก 5,000 ปี พุทธศาสนาจะเสื่อม และพวกกลียุคจะเกิดขึ้น กลียุค ก็คือ ยุคที่มันเสื่อมโทรม ถ้าไปถึงตรงนั้นก็ตัวใครตัวมัน รีบทำดีซะอาจะเกิดขึ้นได้ เพราะมีเกิด ตั้งอยู่ แล้วก็ดับไป นี้คือหลัก

1.6 สิ่งต่างๆ ในประเพณีแซนโฎนตามีความหมายอย่างไร

พวกของเซ่นไหว้ ไม่ค่อยได้เน้นเท่าไหร่ ไม่ไปเน้นที่พวกขนมจีน ทำให้อายุยืน เราเน้นที่ว่าสิ่งที่เราชอบ สิ่งไหนที่เราอยากจะให้มี เน้นตอบแทนคุณ ไม่ได้เน้นถึงวัตถุว่าต้องทำอันนั้นให้ได้นะ แล้วยิ่งต้องฆ่าวัว ฆ่าควายอันนี้ไม่มีในทางศาสนาเรา ตามศาสนาพราหมณ์ฮินดูที่ต้องฆ่าแพะบูชายัณห์ของเราไม่นิยมอย่างนั้น

1.7 ท่านคิดว่าประเพณีแซนโฎนตาควรมีการปรับเปลี่ยนหรือไม่ อย่างไร

ที่ควรจะปรับเปลี่ยน คือ เน้นให้ลูกหลานที่อยู่ในวัยเรียนเน้นให้เห็นว่าแซนโฎนตานี้คือเป็นการประกาศกตัญญูบุคคลให้เป็นที่ปรากฏ แล้วกตัญญู 1บุพการี กตัญญูพวกลูกหลานที่จะไปแซนนี้แหละคือความกตัญญู หายากครับ คือคนที่มีความกตัญญูเป็นคนที่ไม่มีขีดจำกัด ขีดจำกัดอย่างไร อย่างเช่นว่า ซื้อรถมาคันหนึ่งขับไปได้ซักพักหนึ่งยางแตกเปลี่ยนล้อมาเดี๋ยวไอ้นั้นก็เสียอีกอย่างนี้มันจะไม่มีกับคนที่กตัญญูสอนให้เห็นว่าแม้แต่การกราบไหว้มารดา บิดาของตนเองมันคล้ายกับโง่ แต่พระพุทธศาสนาสอนให้เห็นความกตัญญูให้คุณตรงนี้แหละ

1.8 ท่านคิดว่าประเพณีแซนโฎนตาควรอนุรักษ์ไว้หรือไม่ อย่างไร

อันนี้แน่นอนเหมือนกับที่ว่าการเคารพมารดาบิดาควรจะอนุรักษ์ไหม ภาษาสุรินทร์เขาว่าอย่าพูดว่าคนแก่เซ่อซ่าเงอะงะ เดี๋ยวไปเจอแม่ของตัวเองบาปกรรมหนักนะ หมดความเจริญงอกงามในชีวิตเขียนให้มันชัดแล้วคนจะเห็นเองว่าอันนี้ควรอนุรักษ์หรือไม่อนุรักษ์ไว้ เพราะถ้าเชื่อจริงแล้วทำได้จริงอย่างนี้มันได้แล้วคนที่ทำมันได้แล้ว ไอ้คนที่ไม่รู้จักคุณคน คนบางคนแม้แต่ดินสอดำเขายังรู้ว่าคุณของมันน่ะมี ใช้อะไรให้รู้จักคุณอันนั้น แล้วมารดาบิดานี่มองให้เห็น มองให้ลึก แล้วจะเห็นว่ามารดาบิดามีคุณกับเราอย่างไร ไม่ใช่ว่าเกิดมาทำให้เราเกิดมาก็ต้องเลี้ยงอันนี้พูดแบบนี้ไม่เจริญหรอก เพราะฉะนั้นถ้าเราเห็นฐานอันนี้แล้วไม่จำเป็นจะต้องตั้งมาเป็นปัญหาว่าจะต้องอนุรักษ์หรือไม่อนุรักษ์

2.คำถามเกี่ยวกับการสื่อสารในการจัดประเพณีแซนโดนตา

2.1 ในการจัดประเพณีแซนโฎนตา ท่านมีการประสานงานกันหรือไม่ อย่างไร

อันนี้เป็นพิธีกรรมที่เราจัดในเมือง อันนี้เราต้องทำ ปราชญ์ชาวบ้าน พระสงฆ์ ใครต่อใครเขามีประชุมวางแผนกันเรียบร้อย อันนี้พิธีการไม่เหมือนกับที่เราทำส่วนบุคคลไม่ต้องไปประสานงานกับใคร แต่ถ้าจัดอย่างอบจ. จัดอันนี้ต้องประสานผมก็ไปประชุมกับเขา

2.2 ในการจัดประเพณีแซนโฎนตา ท่านมีการประสานงานกับกลุ่มราชการหรือไม่ อย่างไร

ก็ทำ

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

2.3 ในการจัดประเพณีแซนโฎนตา ท่านมีการประสานงานกับผู้นำท้องถิ่นหรือไม่ อย่างไร

ก็ทำ หมายถึงที่เราจัดเมื่อวันที่ 16 นะ ไม่เหมือนกับตัวที่เราทำเฉพาะในบ้าน

2.4 ในการจัดประเพณีแซนโฎนตา ท่านมีการประสานงานกับคนในท้องถิ่น หรือไม่ อย่างไร

- (ตอบในข้ออื่นแล้ว)

2.5 เหตุผลที่ท่านเข้าไปมีส่วนร่วมกับประเพณีแซนโฎนตา คืออะไร

- (ตอบในข้ออื่นแล้ว)

3.คำถามเกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสารเพื่อสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา

3.1 ท่านมีการพูดคุย มีการวางแผนกันเพื่อเตรียมงานในปีต่อปีหรือไม่ อย่างไร

เขาเตรียมครับ ถ้าจัดอย่างนี้เขาเตรียม อย่างปีนี้เขาก็ออกมาเป็น VCD ที่บันทึกไว้มีรางวัลเป็นหมื่นแต่เขาก็เพิ่งเริ่ม แต่ปีต่อไปเราจะวางแผนไว้ให้รัดกุม เพื่อจะบอกระยะเวลาในการทำ ภาพควรจะเป็นอย่างไร ความต่อเนื่อง นี่เราวางแล้วก็เป็นการส่งเสริม มีรางวัลเพื่อที่จะเอา VCD อันนี้ไปตัดต่อภาพเผยแพร่ทางโทรทัศน์ วิทยุ อันนี้เราจะเตรียมสำหรับผู้ที่ได้รางวัลที่ 1 ก็เอาลิขสิทธิ์ตรงนี้มาเพื่อเผยแพร่ เรามีเงินไม่ต้องคิดทำเอง เอาคนที่เขาทำเป็นทำให้แล้วเราก็ประชาสัมพันธ์ ทำให้น่าดูขึ้น

4.คำถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีที่มีความสัมพันธ์กับการสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา

4.1 จากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ประเพณีแซนโฎนตาเปลี่ยนแปลงไป หรือยังคงอยู่อย่างไรบ้าง

มันหมั่นไส้ไอ้คนที่ไปรินเหล้าให้ตายายกิน มันกดไม่ยอมปล่อย ทำให้มองเห็นว่า นี่มันเห็นแก่ตัวเอาเปรียบโฎนตา อันนี้ไม่ใช่เป็นหลักสำคัญหรอก แต่หลักสำคัญก็จะมีการเปลี่ยนแปลงมั้ย อันนี้ไม่งมงาย ถ้าทำให้ถูกวิธีแล้วไม่งมงายเพราะการเคารพกตัญญูต่อมารดาบิดา อย่าว่าแต่ตายไปแล้ว แม้แต่แกยังอยู่ไม่ใช่งมงาย หัวอกของพ่อแม่ ยกตัวอย่าง เช่น ผมถ้าลูกหลานคนไหนที่เคยส่งเรียน พอถึงสงกรานต์แกเอาน้ำหอมน้ำอบ อะไรต่ออะไรมาให้ เพื่อที่ให้เราทาตัวไม่ให้มีกลิ่นเหม็น อันนั้นเรานึกถึง เหมือนบนประจุมที่ผ่านมาเร็วๆ นี้ ไอ้ลูกหลานที่ออกไปเป็นครูเป็นถึงผอ.ก็มีมันเอาพวกขนมอะไรต่ออะไรจัดมาใส่ถุง แพ็ค อย่างดี ขับรถมาเป็น 50 เป็น 100 กม. มาส่งให้เรา ไม่ใช่เราไม่มีกินนะ แต่น้ำใจ บางคนถึงหน้าสะเดาออกบ้านอยู่โน่นกาบเชิง มันเอาสะเดาน้ำปลาหวานมาให้นิดหนึ่ง ไอ้ค่ารถ 70 กม. ไปมาไปกลับมันกี่บาท แต่มันไม่ใช่ราคา แต่ราคาน้ำใจเราตอบแทน เราจะไปเสียดายทำไมในเมื่อเรามีเงิน แกอุตส่าห์มา เราก็ให้ค่าน้ำมันแกไปซัก 1,000 บาท 500 บาท โดยไม่ต้องทำให้แกรู้สึกว่าา เออ ถ้าเอามาแล้วได้เงิน เพราะแกก็มีแล้ว ในพฤติกรรมอย่างนี้ถ้าเข้าใจมันจะไม่มีใครมาคิดว่าควรอนุรักษ์หรือไม่ควรอนุรักษ์ ยิ่งคนแก่อย่างผมทั้ง 2 อายุ 76 กับ 77 เป็นวัยที่มีอันจะไม่ต้องกิน คือไม่ใช่

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

ไปเห็นอะไรก็อยากกินนะ เห็นแล้วเซ็งมันกินมาได้อย่างไร เมื่อก่อนกิน ไปเห็นก๋วยเตี๋ยวก็ไม่อยากกิน แต่ถ้าลูกหลานมันมีน้ำใจเอาอะไรต่ออะไรมาให้ถึงไม่กินแต่มันมีกำลัง พฤติกรรมอันนี้ที่มันออกมาเป็นประเพณีของชาวพุทธเรา มันไม่ได้ทำให้เกิดการเสื่อมเสียอะไรต้องอธิบายอย่างนี้เพราะบางทีคนรุ่นใหม่หรืออาจารย์อาจจะไม่รู้

4.2 จากสภาพเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ประเพณีแซนโฎนตาเปลี่ยนแปลงไปหรือยังคงอยู่อย่างไรบ้าง

ถ้าเข้าใจส่วนที่ลึกของมันจริง ๆ อย่างที่ผมพูดเมื่อกี้ อย่านึกว่าจะเอาเงินไปให้แม่ เห็นหลายคนแกได้รับเงินจากลูก 50 บาท เหมือนแกถูกล็อตเตอรี่ ไม่ใช่แกไม่มีเงิน ไอ้น้ำใจที่การบูชาปฏิบูชา บูชาต่อกันอย่างนี้ อันนี้คือวิถีพุทธ อย่าไปอธิบายแบบวิถีเศรษฐกิจรุ่นใหม่อย่างทางอเมริกา ที่ไหนเราไม่ว่าหรอก อย่าไปนึกทางเศรษฐกิจเป็นหลักอย่างนั้นไม่ใช่วิถีพุทธ วิถีพุทธนี่แกดีใจต้องไปได้สัมผัส พ่อแม่มีอันจะไม่ต้องกินแล้ว ทั้งที่มีเงิน แต่แกเห็นลูกหลานเอาเงินมาให้อีก 100 บาทนี้ไม่ใช่แกดีว่าแกได้เงินใช้นะ แกมีมากกว่า แต่แกตื้นตันใจว่าอุตส่าห์เดินทางมาจากนางรอง เอาเงินมอบให้แม่ 50 บาท แล้วไอ้ค่ารถไปมาเท่าไหร่ ไอ้นี้มันโง่ถ้าพูดในทางเศรษฐกิจ แต่ถ้าในแง่ประเพณีโฎนตาต้องอธิบายไปอย่างนี้ ไม่ใช่เป็นการต่ออายุมารดาบิดามีอะไรที่จะให้เกิดกำลังใจเท่ากันกับที่แกดีใจลูกหลานมันรู้บุญคุณ อันนี้ไม่ต้องไปเปลี่ยนตามเศรษฐกิจ

4.3 เทคโนโลยีที่ทันสมัย ทำให้ประเพณีแซนโฎนตาเปลี่ยนแปลงไป หรือยังคงอยู่อย่างไรบ้าง

แล้วแต่จะมอง มันเปลี่ยนน่ะเปลี่ยนแน่ สมัยก่อนผมเดินไปบ้านเขวาให้เวลา 2-3 ชม. แค่เดิน การทำขนมนมเนยเขาเปลี่ยนเยอะตามเทคโนโลยีที่มีเกิดขึ้นใหม่ ก็ให้ท่านกินผลของเทคโนโลยีซึ่งเป็นผลที่ดีขึ้น อันไหนที่ดีขึ้นก็ดีขึ้น แต่ไม่ใช่ให้เทคโนโลยีที่มันเกิดมาใหม่ไปทำลายวัฒนธรรมประเพณี อยากจะคิดถึงบุญคุณของแม่แต่ชั้นไม่มีอันนี้อย่างเขา ชั้นไม่ไปหรอกอยู่ที่อังกฤษ อยู่อเมริกาคิดถึงอยู่ แม้แต่ไม่มีค่าเครื่องบินเรามีวิธีทำเทคโนโลยีเขาส่งจากอเมริกามาถึงสุรินทร์ได้ในเงินเพียง 300 บาท ทำได้ก็แล้วกัน ถ้าคนที่มีความกตัญญูจริง ถ้าคนที่มันไม่มีมันเปลี่ยนไปกับเทคโนโลยี ฉันมันอยู่ไกลอันนี้แหละพวกมีความรู้ไม่จริง เทคโนโลยีจะเปลี่ยนยังไงแต่ก็เปลี่ยนใจฉันต่อการนับถือมารดาบิดาไม่ได้

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้น

นายบุญเติม เทียนชัย เพศ ชาย อายุ 65 ปี อาชีพ ข้าราชการบำนาญ รายได้ต่อเดือน 22,000 บาท วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 13 ตุลาคม 2552 เวลา 14.45 น. สถานที่ บ้านเลขที่ 54 หมู่ที่ 2 ต.ตรำดม อ.ลำดวน จ.สุรินทร์

ตอนที่ 2 บทสัมภาษณ์ตามโครงสร้างของงานวิจัย

1.ความรู้เกี่ยวกับประเพณีแซนโฎนตา

1.1 ประเพณีแซนโฎนตามีความเป็นมาอย่างไร

แซนโฎนตาเป็นภาษาเขมร ประวัติในอดีตก็คือทำเพื่อระลึกถึงปู่ย่าตายายรุ่นก่อนๆ เพื่อระลึกถึงคนเฒ่าคนแก่บรรพบุรุษ

1.2 ประเพณีแซนโฎนตามีความหมายอย่างไร

มันมีความเชื่อในคนเฒ่าคนแก่ว่า ในเดือน 10 ทางยมบาลที่ปู่ย่าตายายเรายังไม่ได้ไปเกิด เขาจะปล่อยมา เพื่อมารับข้าวของที่ลูกหลานทำบุญให้ มีการเซ่น เพื่อท่านจะได้รับเพราะท่านอาจะได้รับความลำบากเพราะยังไม่ได้ไปเกิดในชาติใหม่ก็เลยมาเพื่อรับของของลูกหลาน

1.3 วัตถุประสงค์/เป้าหมายของประเพณีแซนโฎนตาคืออะไร

ถ้าลึกๆ จริงๆ ก็เพื่อเป็นการแสดงความกตัญญูกตเวที นี่คือลึกๆ จริงๆ มันอยู่ตรงนี้

1.4 ปัจจุบันประเพณีแซนโฎนตามีความแตกต่างจากอดีตอย่างไร

ความเป็นอดีตกับปัจจุบันรู้สึกจะบางปีก็เหมือนเดิม บางปีก็เปลี่ยนไปบ้าง คือ บางปีก็ไปเที่ยวแซนตามบ้าน ไปด้วยกันนี่แหละ ไปช่วยกันเซ่น ไปบ้านโน่นเขาก็เรียกปู่ย่าตายายเขามา เราก็ร่วมเรียกด้วยปัจจุบันก็ยังทำอยู่เป็นบางปี บางปีก็ไม่สะดวกก็เซ่นเฉพาะของเรา สรุปแล้วก็คือเหมือนเดิมบ้างบางปี บางปีก็เปลี่ยนไปบ้างเซ่นเฉพาะตัว

1.5 ท่านคิดว่าในอนาคตประเพณีแซนโฎนตาจะเป็นอย่างไร

ในความคิดผมแซนโฎนตาในอนาคตจะต้องมีการฟื้นฟูขึ้น เพราะว่าเดี๋ยวนี้ด้านประเพณีวัฒนธรรมต่างๆ เขากำลังรื้อฟื้นมา เพราะฉะนั้นจะต้องดีขึ้นมันจะมีความเป็นประเพณีที่ชัดเจนขึ้น

1.6 สิ่งต่างๆ ในประเพณีแซนโฎนตามีความหมายอย่างไร

ของเซ่นไหว้ส่วนมากจะเป็นของกินได้ พวกขนม นมเนย ผลไม้ ส่วนมากเป็นพวกนี้แล้วก็มันมีน้ำ มีเหล้าก็เรียกมาให้ท่านได้แกล้มอะไรก่อน มีอาหาร ของคาว ของหวานด้วยครับ ความหมายก็ไม่มีอะไร เพียงแต่มีให้ท่านรับประทานแค่นี้แหละครับความหมายของสิ่งของ ส่วนธูปเทียนก็ต้องจุดเพื่อให้ท่านรู้ว่าบูชาท่านแล้ว อย่างธูปต้องปักตรงผลไม้ ขนม เพราะเราเชื่อว่าเราปักแล้วมันจะสามารถซึมซับไปในจิตวิญญาณของท่าน

1.7 ท่านคิดว่าประเพณีแซนโฎนตาควรมีการปรับเปลี่ยนหรือไม่ อย่างไร

เขาทำมาดีแล้ว

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

1.8 ท่านคิดว่าประเพณีแซนโฎนตาควรอนุรักษ์ไว้หรือไม่ อย่างไร

ก็ควรอนุรักษ์ไว้อย่างยิ่งครับ แล้วต้องสอนให้ลูกหลานเข้าใจว่าที่ทำอย่างนี้คืออะไร ต้องไล่ให้มันละเอียดเพราะแต่ก่อนคนเฒ่าคนแก่ก็พูด เด็กๆ ไม่ค่อยเข้าใจ เข้าใจแต่เฉพาะผู้ใหญ่ เราควรจะอธิบายว่าที่ทำมานี้มันคืออะไรกันแน่ ต้องอธิบายให้เด็กเข้าใจด้วยนะครับ

2.คำถามเกี่ยวกับการสื่อสารในการจัดประเพณีแซนโฎนตา

2.1 ในการจัดประเพณีแซนโฎนตา ท่านมีการประสานงานกันหรือไม่ อย่างไร

ประสานงานกับคนเฒ่าคนแก่ก็คุยอยู่คนเฒ่าคนแก่เป็นผู้นำในอดีตก็ถามอยู่ปรึกษาท่าน

2.2 ในการจัดประเพณีแซนโฎนตา ท่านมีการประสานงานกับกลุ่มราชการหรือไม่ อย่างไร

อย่างผู้ใหญ่บ้านก็คุยกันปีนี้ทำยังไงดี ก็คุยกัน

2.3 ในการจัดประเพณีแซนโฎนตา ท่านมีการประสานงานกับผู้นำท้องถิ่นหรือไม่ อย่างไร

อย่างผู้ใหญ่บ้านทางอบจ.จะมีหนังสือมาทุกปี อย่างสภาวัฒนธรรมของจังหวัดจะบอกมาว่า ปีนี้จะแซนโฎนตาวันที่เท่าไหร่ เขาจะมีหนังสือแจ้งมาเพื่อให้เราไปร่วมแต่ส่วนมากเราไม่ค่อยได้ไป เพราะเราก็ทำวันเดียวกัน ก็เลยไม่ค่อยได้ไป เมื่อวันที่ 16 ผมไม่ได้ไป ออกไปก็เห็นป้ายอยู่แซนโฎนตาวันที่ 16 เราก็ทำด้วย

2.4 ในการจัดประเพณีแซนโฎนตา ท่านมีการประสานงานกับคนในท้องถิ่น หรือไม่ อย่างไร

อย่างปีนี้ที่บ้านก็เซ่นเฉพาะของตัวเอง ก็ไปร่วมกับบ้าน 2 บ้าน ก็ไปร่วมแค่นั้น

2.5 เหตุผลที่ท่านเข้าไปมีส่วนร่วมกับประเพณีแซนโฎนตา คืออะไร

คือต้องการรู้รายละเอียด เราต้องเรียนรู้บ้านนี้ เขาทำยังไงบ้าง เราจะพยายามเก็บรายละเอียดของประเพณีเหล่านี้ เพื่อเราจะต้องสืบต่อ เราต้องหารายละเอียดของเขาให้ได้

3.คำถามเกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสารเพื่อสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา

3.1 ท่านมีการพูดคุย มีการวางแผนกันเพื่อเตรียมงานในปีต่อปีหรือไม่ อย่างไร

ไม่ค่อยได้คิด เพียงแต่ว่าเมื่อจะถึงแล้ว ค่อยคุยกัน ถ้าโครงการล่วงหน้าไม่มีครับ

4.คำถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีที่มีความสัมพันธ์กับการสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา

4.1 จากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ประเพณีแซนโฎนตาเปลี่ยนแปลงไป หรือยังคงอยู่อย่างไรบ้าง

เท่าที่สังเกตดูเหมือนเดิมนะครับยังเซ่นเหมือนเดิม ไม่มีเปลี่ยน

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

4.2 จากสภาพเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ประเพณีแซนโฎนตาเปลี่ยนแปลงไป หรือยังคงอยู่อย่างไรบ้าง

เท่าที่ผมสังเกตร่วมงานมารู้สึกว่าหลายปีตั้งแต่ยังไม่มีสภาวัฒนธรรมนะ รู้สึกว่าซบเซานะ พอเกิดมีสภาวัฒนธรรมขึ้นมา ก็ฟื้นตัวขึ้นมา พวกเรามีส่วนกระตุ้นทางจังหวัดบ้าง ทางอำเภอบ้างก็ว่ากันไป มันฟื้นขึ้นมาคืน ข้าวของแพงรู้สึกจะไม่มีผลต่อการแซนโฎนตา คือ เขาจัดตามความเหมาะสมของเขาไม่เห็นมีผลอะไรเลยครับ ไม่มีว่าปีนี้ไม่ค่อยจะดีเราก็ไม่ต้องเซ่น ก็เห็นทำๆ กันอยู่ทุกปีสนุกสนานกันไปทุกปี

4.3 เทคโนโลยีที่ทันสมัย ทำให้ประเพณีแซนโฎนตาเปลี่ยนแปลงไป หรือยังคงอยู่อย่างไรบ้าง

มันยิ่งสะดวกอย่างญาติพี่น้องอยู่ไกล พอถึงแซนโฎนตาเขาก็มาสะดวกนัดหมายกันได้ ยิ่งสะดวกครับกับการสื่อสารเข้าใจดี

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้น

นางสำรวม ดีสม เพศ หญิง อายุ 39 ปี อาชีพ รับราชการ รายได้ต่อเดือน 12,000 บาท วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 16 ตุลาคม 2552 เวลา 15.00 น. เวลา 15.00 น. สถานที่ โรงเรียนบ้านดงมัน ต.คอโค อ.เมือง จ.สุรินทร์

ตอนที่ 2 บทสัมภาษณ์ตามโครงสร้างของงานวิจัย

1.ความรู้เกี่ยวกับประเพณีแซนโฎนตา

1.1 ประเพณีแซนโฎนตามีความเป็นมาอย่างไร

ตามที่ครูน้ำผึ้งจำความได้ และประสบการณ์ที่โชกโชน ความเป็นมาหมายถึงว่า การบูชา การรำลึกถึงบุญของบรรพบุรุษที่ท่านสั่งสมความดีมา ดูแลลูกหลาน ท่าล่วงลับไปแล้วไม่รู้จะเรียกร้องท่ากลับมายังไง ก็มีอย่างเดียวคือ ทำบุญให้ เซ่นไหว้ อัญเชิญวิญญาณ มันเป็นความเชื่อ ถามว่าความเชื่อนี้มันพิสูจน์ได้มั้ย มันก็ตอบไม่ได้ แต่บางคนก็บอกว่าเห็น อย่างครูน้ำผึ้งก็สามารถสัมผัสได้ด้วยสิ่งที่ว่า จะอธิบายให้คนอื่นฟังมันก็ยาก คือ มันด้วยจิตและวิญญาณถ้าจะพูดถึงความเป็นมาก็เป็นการระลึกถึงบุญคุณของบรรพบุรุษที่ท่านได้สั่งสมเอาไว้ ต่อชั่วอายุกันมาจนถึงปัจจุบัน

1.2 ประเพณีแซนโฎนตามีความหมายอย่างไร

เป็นการอยากให้ท่านได้ทาน ได้กิน ได้ใช้เหมือนที่ท่านยังมีชีวิตอยู่ อย่างเช่น ตอนที่ท่านยังมีชีวิตอยู่ ท่านดำรงชีวิตอยู่อย่างไร เครื่องอัฐบริขารความเป็นอยู่อย่างไร ที่นี้พอลูกหลานคิดถึงรำลึกถึงก็จะนำสิ่งเหล่านั้นมาเป็นของเซ่นไหว้ พอเราทำบุญเราก็นำสิ่งเหล่านั้นให้พระสวดมนต์ซึ่งเป็นการส่งบุญกุศลให้ตายายของเราให้มีความสุข เพราะฉะนั้นจะเห็นเครื่องเซ่นไหว้ของโฎนตา จะเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตทั้งนั้นเลยเหมือนตอนที่ยังมีชีวิตอยู่

1.3 วัตถุประสงค์/เป้าหมายของประเพณีแซนโฎนตาคืออะไร

1.ต้องการทำบุญอุทิศ

2.ต้องการทำรวมญาติ หมายถึง ครอบครัวๆ หนึ่งแยกแตกออกไป อย่างครูน้ำผึ้งมีแฟนก็ไปอยู่กับแฟน อย่างลูกหลานคนนั้นมีครอบครัวก็แตกกระจายออกมา ที่นี้พอเป็นวันบวงสรวงวันอัญเชิญ วันเซ่นไหว้ วันแซนโฎนตาบรรพบุรุษลูกหลานที่อยู่ห่างๆ จะมารวมที่พี่รวมน้องกันแล้วเครื่องดีๆ มีอาหารหวานคาวดีๆก็จะยกมา เพื่อมาหากัน มารวมกัน ได้มาถามสารทุกข์สุขดิบกัน เป็นการรักใคร่กลมเกลียวสมานฉันท์ยุคนี้เขาชอบพูดสมานฉันท์ครอบครัวมีความสุขอบอุ่น

1.4 ปัจจุบันประเพณีแซนโฎนตามีความแตกต่างจากอดีตอย่างไร

ความแตกต่าง อาจจะเป็นช่วงที่กระทรวงสาธารณสุขเห็นความสำคัญเรื่องของสุขภาพก็เลยไม่อยากเห็นโฎนตา แต่ก่อนจะมีการกินเหล้ากินยา ทำอะไรให้มีความสุข มันมีเหล้าโทเหล้าต้ม เหล้ากลั่น เอามากินแล้วก็มีความสุข เปิดรำ เปิดร้อง แต่ทุกวันก็รู้ใช่มั้ย เด็กยุคใหม่

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

เรื่องของบาปบุญคุณโทษมันแทบไม่ได้คิดเลยนะ พอมีเรื่องกินเหล้าเมายา พอเกิดขึ้นมันก็มีแต่เรื่องวุ่นวาย ฉันมองตาเธอก็ผิดใจกันแล้ว เธอมองตาฉันเหยียบขากัน ก็เอาแหละ มันไม่เหมือนแต่ก่อน เมื่อความวุ่นวายก้าวร้าวความไม่มีคุณธรรมมันเยอะมากทำให้มีอันตรายเสี่ยงต่อชีวิตมาก ทำยังไงถึงจะ ลด ละ เลิกอบายมุขพวกนี้ เปลี่ยนเหล้าเบียร์ให้เป็นอย่างอื่นได้มั้ย หลังๆ นี้มีการเซ่นไหว้ที่มีเหล้าน้อยลง ความครึกครื้น อึกทึกครึกโครมเหมือนแต่เดิมมันก็น้อยลง เพราะว่ามันไม่มีสิ่งมึนเมาอย่างนั้นอยู่ เพราะเวลาเมามันอยู่ได้ทั้งวันทั้งคืน บางคนโฎนตาเสร็จไปแล้ว คนยังไม่สร่างเมาเลย ต้องถอนอยู่นั่นแหละ มันแตกต่างจากเดิมอย่างนี้ ไม่ครึกครื้น ไม่เฮฮาปาร์ตี้สนุกสนานเหมือนแต่เดิม มันจะทำแบบเรียบง่ายและอีกอย่างหนึ่งเศรษฐกิจ พออยู่พอกิน แต่ก่อนเอาแบบสนุกสนานไปเลย แล้วก็ติดหนี้เขา เดี๋ยวนี้มีเท่าไหร่รู้จักประมาณพอเหมาะ พอควร ถ้าไม่ดื่มไม่กินมันก็ยิ่งประหยัดได้เยอะ

1.5 ท่านคิดว่าในอนาคตประเพณีแซนโฎนตาจะเป็นอย่างไร

มันเป็นเรื่องดีที่ว่าคนเห็นความสำคัญในเรื่องของเครื่องเซ่นไหว้ ในเรื่องของการนำสิ่งที่เป็นธรรมชาติที่รัฐบาลพยายามรณรงค์ ที่สสส.พยายามรณรงค์ให้ดูแลสุขภาพ มีผลต่อปัจจุบันมาก เพราะทุกคนต่างหันมาใส่ใจสุขภาพแล้ว เพราะโรคร้ายมันเยอะ นี่มองในวงกว้างนะ ที่สังเกตดูทุกคนเริ่มหันมาใส่ใจสุขภาพตนเอง เริ่มใส่ใจดื่ม กินอาหารที่เป็นประโยชน์ต่อสุขภาพ เพราะโรคร้ายมันเบียดเบียนเข้ามา ทีนี้พูดถึงเรื่องของการบวงสรวง เรื่องของการโฎนตามันจะยังคงอยู่ได้นานหรือไม่ได้นานก็ขึ้นอยู่กับ พูดยากนะเรื่องของคุณธรรมความกตัญญูเพราะเดี๋ยวนี้แม่ห่างลูก ลูกห่างพ่อ ครอบครัวแยก ยังไงล่ะ เขาว่าทุกอย่างเริ่มมาจากครอบครัว ถ้าครอบครัวเราอบอุ่นแน่นแฟ้น ถึงเวลาที่พี่น้องมารวมกันแล้วก็ทำบุญ ถ้าเป็นอย่างนี้โฎนตาจะอยู่กับเราได้นาน แต่ถ้าเป็นเด็กยุคใหม่ที่มีก็งั้นๆ แหละไม่ได้สนใจ ทำพอเป็นพิธีก็จบ อันนี้ก็พูดยากอนาคตมันจะเป็นยังไงก็มีอยู่ 2 ทางแค่นี้แหละ

1.6 สิ่งต่างๆ ในประเพณีแซนโฎนตามีความหมายอย่างไร

ไม่รู้ว่าความหมายเป็นยังไงนะ ความคิดตัวเองก็คือ มันบ่งบอกถึงความอุดมสมบูรณ์ อย่าสมมติว่าปีนี้ฟ้าฝนลงมาดี เรื่องอาหารคาวหวานทุกอย่างมันมีความหมายหมด คือตัวเองอยากจะทำบุญอทิศให้ญาติพี่น้องบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว อย่างเช่น ผลไม้แทนที่เราจะมี 1 อย่าง เราอยากจะให้ท่านได้ดื่ม ได้กิน เพราะตอนที่ท่านมีชีวิตอยู่ท่านยังไม่เคยได้กิน ไม่เคยได้สัมผัส ก็พยายามทำยังไงให้มีความสบายใจตัวเองทุกอย่างที่เราทำมันตกไปถึง วิญญาณบรรพบุรุษ เพราะเราไม่รู้ว่าท่านล่วงลับไปแล้ว ท่านไปเป็นนางฟ้า ท่านไปเป็นเทวดา หรือท่านตกอยู่ในอบาย หรือท่านไปตรงไหน คือมันเป็นกรรม ก็เลยว่าสิ่งที่หามาส่วนมากมีแต่สิ่งดีๆ ทั้งนั้นเลย สิ่งดีๆ หมายถึงของที่มันสะอาด บริสุทธิ์ ที่หามาด้วยลำแข้ง ด้วยใจที่บริสุทธิ์ของตัวเอง ข้าวต้ม อาหารหวานคาวทุกอย่าง อย่าง หัวหมู ไก่ต้มดีๆ เครื่องเซ่นไหว้ เครื่องใน อะไรทุกอย่างจะเลือกแต่สิ่งดีๆ มาเซ่นไหว้ มันมีความหมายเฉพาะคือ มันทำแล้วอยากให้ได้ถึงวิญญาณ เพราะฉะนั้นจะเลือกอาหารที่พิเศษ

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

1.7 ท่านคิดว่าประเพณีแซนโฎนตาควรมีการปรับเปลี่ยนหรือไม่ อย่างไร

พูดถึงขนบธรรมเนียมประเพณีไม่อยากให้มีการปรับเปลี่ยน แต่ที่ปรับเปลี่ยนก็คือบุคคลอยากให้มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม พฤติกรรมในที่นี้แทนที่จะเป็นแบบเมาเป๋ คุยกันไม่รู้เรื่อง อยากให้ปรับเปลี่ยนมาเป็นประมาณตนว่า ทำบุญก็ให้ได้บุญ ไม่ใช่ทำบุญ แล้วได้บาป ก็เหมือนโฆษณาบางคนทำบุญมัวแต่กระเม็ดกระแมว่าหมดเท่าไหร่ อะไรยังไง คือทำบุญแล้วก็อุทิศให้ด้วยความบริสุทธิ์ใจ ไม่ใช่ทำบุญไปได้นิดหนึ่งแล้วก็เรื่องดื่ม เรื่องกิน เฮฮาปาร์ตี้กัน อันนี้อยากให้เปลี่ยนพฤติกรรมเช่นนี้ อยากให้ไปถึงวัดถึงวา ฟังพระสวดมนต์ อยากให้ทำด้วยใจบริสุทธิ์จริงๆ นี่แหละจะได้บุญ นอกนั้นเรื่องขนบธรรมเนียมประเพณีอย่าไปเปลี่ยนแปลง เพราะว่ามันดีแล้วดีมากๆ เลย

1.8 ท่านคิดว่าประเพณีแซนโฎนตาควรอนุรักษ์ไว้หรือไม่ อย่างไร

ควรอนุรักษ์ไว้จนตลอดกาลปาวสาร

2.คำถามเกี่ยวกับการสื่อสารในการจัดประเพณีแซนโฎนตา

2.1 ในการจัดประเพณีแซนโฎนตา ท่านมีการประสานงานกันหรือไม่ อย่างไร

ประเพณีแซนโฎนตา ครูน้ำผึ้งจะมีอยู่ 2 ประเด็น อันหนึ่งก็คือ เกี่ยวกับสถาบันครอบครัวญาติพี่น้องเราจะรู้กัน นัดแนะกัน วันโฎนตาพี่น้องจะต้องมารวมกันนะ ครอบครัวครูน้ำผึ้งมี 6 คน โทรศัพท์บอกกัน แต่ก่อนไม่มีโทรศัพท์ก็คอยมอง เดี๋ยวนี้พอมีโทรศัพท์ก็นัดแนะกัน เดี๋ยวพี่คนนั้นมา เดี๋ยวพี่คนนี้มา พอมาเสร็จแล้วครูน้ำผึ้งจะมาเย็บกรวย ธูป เทียน ดอกไม้ แล้วก็ไหว้แม่ โดยให้น้องสุดท้องไหว้พี่เป็นลำดับ เสร็จแล้วก็ขอขมา เคยว่า เคยตำหนิ ขอให้พี่อภัยให้น้อง โดยที่เรามีแม่หรือคนเฒ่าคนแก่นั่งอยู่ในเครื่องเซ่นตรงนั้น พ่อแม่เราก็จะสบายใจ ดีที่ลูกมารวมกันนี้แหละเป็นความสุขของครอบครัว แล้วก็เชิญพี่คนโต พี่คนโตก็จะยกให้แม่ แม่ก็จะเซ่นไหว้บอกว่านี่นะลูกหลาน เหลน โหลนมาแล้วนะ อันนี้คือแบบที่ 1 ที่ครูน้ำผึ้งยังเป็นอยู่ยังทำอยู่ แบบที่ 2 คือประสานระดับจังหวัด เหมือนที่นายก อบจ. ประชุมคณะกรรมการ คณะผู้บริหารของจังหวัดเอาล่ะนะ เรามารวมกันทำให้ทุกคนรู้กันทั่วโลกว่านี้เป็นประเพณีอันยิ่งใหญ่ของเรา มันมีอยู่ มันสมบรูณ์ มันดีมาก เราควรจะอนุรักษ์ไว้ ก็จะมีการติดต่อประสานงานทั่วทุกอบจ. ทั่วทุกอบต.มาคุยกัน แล้วจัดงานแซนโฎนตาที่ยิ่งใหญ่ขึ้น โดยผู้ว่าราชการจังหวัดสุรินทร์เป็นประธานใหญ่ จะเชิญปราชญ์ผู้รู้ของจังหวัดสุรินทร์มารวมกัน มาออกความคิดว่า น่าจะทำอะไร เสริมอะไรยังไงด้วยกัน มีความคิดเป็นไปในแนวทางเดียวกัน เชิญทั้งปราชญ์ไม่พอเราเชิญทั้งหลวงพ่อ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้รู้ต่างๆ มารวมกัน จอยความคิด แล้วก็สร้างให้มันดีขึ้น เน้นเรื่องการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรม

2.2 ในการจัดประเพณีแซนโฎนตา ท่านมีการประสานงานกับกลุ่มราชการหรือไม่ อย่างไร

- (ตอบไปในข้อ 2.1 แล้ว)

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

2.3 ในการจัดประเพณีแซนโฎนตา ท่านมีการประสานงานกับผู้นำท้องถิ่นหรือไม่อย่างไร

ก็ประสาน ในระดับหมู่บ้านทั้งผู้ใหญ่พาผู้ช่วย พาอบต. พาตายาย มาประชุมกันว่า เราจะทำรวมกัน เราจะไปวัดตอนนั้น ตอนนี้ก็จะนัดแนะเราจะมีวันจูน วันที่น้องมาจูนเสร็จแล้วก็ตอนประมาณรุ่งสร่างก็จะพากันไปวัดเพื่ออุทิศส่วนกุศลแล้วก็นำสิ่งนั้นส่งวิญญาณ ตอนกลางคืนไปฟังพระสวดมนต์ ตอนเช้าเขาเรียก จ๊ะกันจือ ก็หมายถึง พวกที่อยู่ในอัฐบริขาร พวกเครื่องกินเครื่องดื่ม เครื่องใช้ อาหารหวานคาวอยู่ในตะกร้าพอสวดมนต์เสร็จแล้ว ตอนเช้าก็จะเอามาเทให้วิญญาณหอบไปใช้ แล้วก็ทำบุญตักบาตร ก็คือประสานกันหมดตั้งแต่สถาบันครอบครัวขยายไปถึงชุมชน ตำบล อำเภอ จังหวัด ครอบคลุม

2.4 ในการจัดประเพณีแซนโฎนตา ท่านมีการประสานงานกับคนในท้องถิ่น หรือไม่อย่างไร

- (ตอบในข้อ 2.3 แล้ว)

2.5 เหตุผลที่ท่านเข้าไปมีส่วนร่วมกับประเพณีแซนโฎนตา คืออะไร

เป็นเพราะว่าเราคลุกคลีกับตรงนี้ เราเป็นศิลปินด้วย แล้วครูน้ำผึ้งก็ปฏิบัติจริงด้วย เขาอาจจะยอมรับเราในส่วนที่เราพูดจริงแล้วเราก็ทำจริง เราก็ช่วยเหลือจังหวัดมาตลอด ไม่มีการปฏิเสธ ขอให้บอกมาแต่สิ่งไหนไม่รู้ เราก็บอกว่าเราไม่รู้ สิ่งไหนรู้เราก็จะพูดไป เขาก็จะฟังเพราะเขาพูดมา เราพูดไป เขาได้ความคิดแค่นั้น เราได้ความคิดแค่นี้ มันจึงเกิดเป็นหนาแน่นหมายถึงว่ามันเข้มแข็งขึ้นก็ได้คลุกคลีร่วมด้วยช่วยกันมาตลอด

3.คำถามเกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสารเพื่อสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา

3.1 ท่านมีการพูดคุย มีการวางแผนกันเพื่อเตรียมงานในปีต่อปีหรือไม่ อย่างไร

มีการวางแผนมีการประเมินผลทุกครั้งในการปฏิบัติงาน เหมือนที่ทำที่จังหวัดก็จะมีฝ่ายออกแบบการประเมินว่างานด้านนั้นๆ ที่แบ่งหน้าที่ให้คุณรับผิดชอบ ดีหรือยัง ถ้าไม่ดี เราควรจะปรับปรุงในปีหน้าอย่างไร พอจะถึงปีเราก็มาประชุมกันใหม่ ว่าปีที่แล้วเราทำอย่างนี้ๆ อันไหนพอเพิ่ม อันไหนพอลด ก็จะประชุมวางแผนกันมาก็จะทำอย่างนี้

4.คำถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีที่มีความสัมพันธ์กับการสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา

4.1 จากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ประเพณีแซนโฎนตาเปลี่ยนแปลงไป หรือยังคงอยู่อย่างไรบ้าง

เปลี่ยนไปในเรื่องของเศรษฐกิจ พฤติกรรมมันเปลี่ยนไปเหมือนที่คุยเบื้องต้นว่า แต่ก่อนสนุกสนานเฮฮา ที่นี้มันมีผลต่อสุขภาพ รัฐบาลก็เห็นความสำคัญแล้วก็เด็กรุ่นใหม่ไม่ค่อยได้มีความอะไร มันทำให้เกิดความแตกแยกวุ่นวายชิงดี ชิงเด่น ตีหัว ฆ่ากัน ที่นี้ก็เลยต้องปรับเปลี่ยน มันไม่เหมือนแต่เดิม แต่เดิมถึงแม้จะดื่มเหล้า แกมีความสุขมากจะลุกร่ายรำสนุกสนาน เดี๋ยวนี้ไม่ หาภาพอย่างนั้นไม่มี มันเปลี่ยนจากเดิมตรงนี้

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

4.2 จากสภาพเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ประเพณีแซนโฎนตาเปลี่ยนแปลงไป หรือยังคงอยู่อย่างไรบ้าง

มันขึ้นอยู่กับเศรษฐกิจด้วย เศรษฐกิจดี อาหารหวานคาวนี้เพียบครบเครื่องครบครัน คุณอยากดื่มเหล้าโท เหล้าเบียร์ เป๊ปซี่ แบบไหนๆ มีหมด เดี๋ยวนี้พอมันฟุ่มเฟือย เขาก็ต้องมาคิดแล้วว่าอันไหนมันมีประโยชน์ที่สุด ทำพอเหมาะพอสมควร แทนที่จะเป็นหัวหมูก็ใช้ไก่แทน คือมีอะไร ก็เอาอย่างนั้นไม่ได้ทุรน
ทุรายหาอะไรมากมาย คำนึงถึงปัจจัยที่จ่ายไป รายได้ที่ได้มา

4.3 เทคโนโลยีที่ทันสมัย ทำให้ประเพณีแซนโฎนตาเปลี่ยนแปลงไป หรือยังคงอยู่อย่างไรบ้าง

แต่ก่อนนำเสนอแซนโฎนตาก็มีแต่คุย เดี๋ยวนี้มาการเก็บข้อมูล เทคโนโลยีไม่ทำให้เปลี่ยนไปหรอก ดีซะอีกเพราะว่ามันมีเทคโนโลยีเข้ามามันจะสามารถทำให้เราบันทึกภาพเหตุการณ์ เราสามารถที่จะปรับปรุงที่จะเปลี่ยนแปลง ที่จะเห็นความบกพร่อง ความดีที่เราทำจะดีมากกว่าแต่ก่อน แต่ก่อนเราทำดียังไงมันก็ไม่มีบันทึกหลักฐาน เดี๋ยวนี้บันทึกไว้หมดเลย

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้น

นายเบ้า สร้อยจิตร เพศ ชาย อายุ 78 ปี อาชีพ กสิกรรม รายได้ต่อเดือน 1,200 บาท วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 8 ตุลาคม 2552 เวลา 12.00 น. สถานที่ บ้านเลขที่ 18 หมู่ที่ 6 ต.จอมพระ อ.จอมพระ จ.สุรินทร์

ตอนที่ 2 บทสัมภาษณ์ตามโครงสร้างของงานวิจัย

1.ความรู้เกี่ยวกับประเพณีแซนโฎนตา

1.1 ประเพณีแซนโฎนตามีความเป็นมาอย่างไร

สมัยโบราณปู่ย่าตายาย คำว่าโฎนตา แปลว่า เซ่น ตา หมายถึง ปู่ย่าตายาย ประเพณีแซนโฎนตา หมายถึงการอุทิศส่วนบุญให้แก่ปู่ย่าตายายที่ล่วงลับไปแล้วเป็นมาตั้งแต่นานแล้ว

1.2 ประเพณีแซนโฎนตามีความหมายอย่างไร

ความหมายก็เพื่ออุทิศส่วนบุญนี้ไปให้แก่ปู่ย่าตายาย ลูกหลาน ญาติสนิทมิตรสหาย สามีภรรยาทั้งเจ้ากรรมนายเวร

1.3 วัตถุประสงค์/เป้าหมายของประเพณีแซนโฎนตาคืออะไร

ต้องการอยากจะท่านผู้ล่วงลับไปแล้วได้รับส่วนบุญส่วนกุศล ให้ได้รับความสุขทั้งในโลกนี้และโลกหน้า

1.4 ปัจจุบันประเพณีแซนโฎนตามีความแตกต่างจากอดีตอย่างไร

ไม่แตกต่าง อดีตนั้นบางทีก็ทำย่อๆ ประเพณีทุกวันนี้ลูกหลานมีเท่าไหร่ มีอะไรๆมารวมกันมากกว่าอดีตอีก

1.5 ท่านคิดว่าในอนาคตประเพณีแซนโฎนตาจะเป็นอย่างไร

เขาก็ทำพิธีเลิกไม่ได้หรอก ต้องทำไปเรื่อย ๆทุกปี ๆ ชั่วลูกชั่วหลาน

1.6 สิ่งต่างๆ ในประเพณีแซนโฎนตามีความหมายอย่างไร

มีทุกอยางแหละมาเซ่น อันนี้อุทิศให้ปู่ย่าตายายของเราที่ล่วงลับไปแล้ว มันมีความหมาย ไม่ได้เซ่นเฉยๆ นะ อย่างในพาน มีสตางค์ลูกหลานมีเงินคนละบาทสองบาทใส่ในผ้า บางทีพ่อแม่ปู่ย่าตายายมากินเมาแล้วไปไม่ได้ (หัวเราะ) อันนี้ค่ารถนะพ่อนะ

1.7 ท่านคิดว่าประเพณีแซนโฎนตาควรมีการปรับเปลี่ยนหรือไม่ อย่างไร

บางบ้านตาไปเจอแล้วทำพิธีไม่ถูกต้อง เขาให้ตาไปเป็นผู้นำ แต่ว่าบ้านเรานี้ทำพิธีดีจะไม่เปลี่ยนแปลงนะ ไม่ควรปรับเปลี่ยน

1.8 ท่านคิดว่าประเพณีแซนโฎนตาควรอนุรักษ์ไว้หรือไม่ อย่างไร

ต้องอนุรักษ์ไว้ โฎนตา สารทไทย โฎนตาเขมร โฎนตาส่วย อันนี้ทิ้งไม่ได้

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

2.คำถามเกี่ยวกับการสื่อสารในการจัดประเพณีแซนโฎนตา

2.1 ในการจัดประเพณีแซนโฎนตา ท่านมีการประสานงานกันหรือไม่ อย่างไร

เคยประสานอยู่บางคนเขามีงานเยอะเขาก็ทำแต่เขา บางคนก็ให้ตาไปทำพิธีให้

2.2 ในการจัดประเพณีแซนโฎนตา ท่านมีการประสานงานกับกลุ่มราชการหรือไม่ อย่างไร

แต่ก่อนตามาอยู่ที่นี้ เป็นกรรมการหมู่บ้านกรรมการผู้สูงอายุกรรมข้าวในหมู่บ้านเป็นกรรมการโรงเรียนด้วยก็คือมีการประสานกัน

2.3 ในการจัดประเพณีแซนโฎนตา ท่านมีการประสานงานกับผู้นำท้องถิ่นหรือไม่ อย่างไร

ไม่ค่อยได้ประสานแต่เขามาหาตาบ่อยเขามา ก็ขอบคุณเขา นายกเทศมนตรีเทศบาลก็มา มาหาตาที่นี่

2.4 ในการจัดประเพณีแซนโฎนตา ท่านมีการประสานงานกับคนในท้องถิ่น หรือไม่ อย่างไร

ประสานงานกันประจำ มีงานศพ งานมงคล งานขึ้นบ้านใหม่ประสานกันประจำ

2.5 เหตุผลที่ท่านเข้าไปมีส่วนร่วมกับประเพณีแซนโฎนตา คืออะไร

คือตาบวชมานาน 30 กว่าปี พิธีอะไรทุกอย่างเขามอบให้เราเป็นผู้จัดทำได้ทุกอย่าง ลูกหลานในหมู่บ้านเขาก็นับถือมีอะไรเขาก็พาตาไป แล้วตาเองก็ศรัทธาในประเพณีนี้ด้วย ไม่ทิ้งหรอก

3.คำถามเกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสารเพื่อสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา

3.1 ท่านมีการพูดคุย มีการวางแผนกันเพื่อเตรียมงานในปีต่อปีหรือไม่ อย่างไร

ทุกปีถึงเวลาลูกหลานเขาก็จัดมา ตาไม่ได้บอก เขาจัดมาเอง ประเพณีของเขา เขาไม่ทิ้งหรอก

4.คำถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีที่มีความสัมพันธ์กับการสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา

4.1 จากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ประเพณีแซนโฎนตาเปลี่ยนแปลงไป หรือยังคงอยู่อย่างไรบ้าง

มันจะบางอย่าง แต่ประเพณีของเขาเขายึดมั่นไม่เปลี่ยนหรอก

4.2 จากสภาพเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ประเพณีแซนโฎนตาเปลี่ยนแปลงไป หรือยังคงอยู่อย่างไรบ้าง

ไม่เปลี่ยนหรอก

4.3 เทคโนโลยีที่ทันสมัย ทำให้ประเพณีแซนโฎนตาเปลี่ยนแปลงไป หรือยังคงอยู่อย่างไรบ้าง

ไม่เปลี่ยนหรอก

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้น

นายบุญธรรม สายศร เพศ ชาย อายุ 48 ปี อาชีพ เกษตรกรรม รายได้ต่อเดือน 7,000 บาท วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 12 ตุลาคม 2552 เวลา 14.30 น. สถานที่ ธนาคารเพื่อการเกษตร อำเภอลำดวน

ตอนที่ 2 บทสัมภาษณ์ตามโครงสร้างของงานวิจัย

1.ความรู้เกี่ยวกับประเพณีแซนโฎนตา

1.1 ประเพณีแซนโฎนตามีความเป็นมาอย่างไร

สมัยก่อนปู่ย่าตายายทำบุญให้ผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว ก็คือเป็นประเพณีของชาวเขมร ช่วงที่เขาเริ่มทำมา ผมก็สานต่อจากปู่ย่าตายายมา ก็เลยปฏิบัติมาทุกปี ช่วงก่อนที่จะถึงวันแซนโฎนตา ก็จะมีการห่อข้าวต้มมัด พวกขนมนมเนย ตอนเย็นประมาณบ่าย 3 เขาก็แซนโฎนตา ครัวเรือนแต่ละหลังแซนกินไปจนเสร็จ ตอนเย็นประมาณทุ่มหนึ่งไม่เกิน 2 ทุ่ม ก็จะมารวมกันที่ศาลาแล้วก็เจริญพระพุทธมนต์ นิมนต์พระมาสวดมนต์ที่ศาลา ตอนเช้าก็ใส่บาตร ใส่บาตรเสร็จก่อนที่พระจะฉัน ก็มีการทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้ผู้ที่ล่วงลับ ภาษาเขมรเขาเรียกว่าดาร พอพระสวดเสร็จก็ดาร เสร็จก็ถวายพวกสังฆทาน เสร็จพระก็ฉัน และอนุโมทนา กรวดน้ำแล้วก็เสร็จพิธีการ

1.2 ประเพณีแซนโฎนตามีความหมายอย่างไร

การทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้ผู้ที่ล่วงลับไปแล้วเจ้ากรรมนายเวรอะไรทำนองนี้

1.3 วัตถุประสงค์/เป้าหมายของประเพณีแซนโฎนตาคืออะไร

คนที่ทำบุญ เขาจะได้สบายใจที่ได้ทำบุญแซนโฎนตาหรือผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว และผู้นำชุมชนเป็นผู้ชวนให้อนุรักษ์ประเพณีแซนโฎนตา

1.4 ปัจจุบันประเพณีแซนโฎนตามีความแตกต่างจากอดีตอย่างไร

ไม่มีความแตกต่าง ยังเหมือนเดิม แบบการเดินแซนตั้งแต่ภาคเช้า แต่ละหลังแต่ละครัวเรือนเขาก็จะห่อข้าวต้มขนมหรืออะไรก็แล้วแต่ ตอนบ่ายเขาก็จะนัดกันว่าไปบ้านหลังนี้ก่อนมารวมกันแซนบ้านหลังนี้ก่อนมารวมกันแซนบ้านหลังนี้แล้วก็ไปบ้านหลังนั้นต่อ มันก็เหมือนเดิมไม่แตกต่าง ยังอนุรักษ์ประเพณีดั้งเดิมไม่ประยุกต์

1.5 ท่านคิดว่าในอนาคตประเพณีแซนโฎนตาจะเป็นอย่างไร

ในอนาคตถ้าผมยังอยู่ในจุดนี้ก็ยังคงอนุรักษ์เหมือนเดิม

1.6 สิ่งต่างๆ ในประเพณีแซนโฎนตามีความหมายอย่างไร

มีครับ ของที่เซ่นทุกวันนี้มีเพิ่มเยอะ แต่แต่ก่อนผลไม้มันไม่ค่อยมีอย่างปัจจุบัน ปัจจุบันมีทั้งองุ่น แอปเปิ้ล แต่ก่อนหน้าแซนโฎนตาจะมีก็แต่กล้วย ฝรั่ง แต่ทุกวันนี้มีทั้งองุ่น กล้วย ส้ม แอปเปิ้ล เยอะ ส่วนความหมายในตัวมันผมไม่ได้เจาะลึกขนานนั้น ขอแค่มีของไว้เซ่นให้ผู้ที่

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

ล่วงลับไปแล้วแค่นั้นเอง แต่ก่อนพวกของเซ่นก็จะมีพวกเหล้าต้ม เหล้าโท แต่ทุกวันนี้มีเหล้าขาว เหล้าแดง เบียร์ น้ำหวาน

1.7 ท่านคิดว่าประเพณีแซนโฎนตาควรมีการปรับเปลี่ยนหรือไม่ อย่างไร

คงจะมีแหละครับ ในเรื่องของครัวเรือนก็คงเหมือนเดิม แต่ในศาลาควรที่จะมีการถวายสังฆทาน แต่ก่อนไม่มีการถวายแบบสังฆทาน แต่ทุกวันนี้มีการซื้อพวกสังฆทานมาถวายพระแต่ละองค์ๆ แต่ก่อนสมัยแรกไม่มีการถวายพวกสังฆทาน ถวายแต่ปัจจัย ทุกวันเขาก็ซื้อเป็นสังฆทานสังฆทานครุ อย่างมีพระ 5 รูป ก็ซื้อมา 5 ชุด แล้วก็ถวายปัจจัย คือปรับเปลี่ยนจากแต่ก่อน แต่ก่อนไม่มี มีแต่ปัจจัยอย่างเดียว คือควรมีการถวายสังฆทานเพิ่มเติม

1.8 ท่านคิดว่าประเพณีแซนโฎนตาควรอนุรักษ์ไว้หรือไม่ อย่างไร

ควรมาก ทิ้งไม่ได้หรอกเป็นประเพณีหรือถ้าพูกไปก็เป็นประเพณีรวมถึงพิธีกรรมด้วย เพื่อถึงให้ลูกหลานรุ่นหลังได้สืบสานต่อไป รู้ว่าประเพณีแซนโฎนตาเป็นยังไง

2.คำถามเกี่ยวกับการสื่อสารในการจัดประเพณีแซนโดนตา

2.1 ในการจัดประเพณีแซนโฎนตา ท่านมีการประสานงานกันหรือไม่ อย่างไร

ครับ ปราชญ์ชาวบ้านก็มีพวกคนแก่คนเฒ่ามันมีหลายปราชญ์เหมือนกัน อย่างเช่น พวกปราชญ์บ้านฝ่ายประเพณีและศาสนพิธี ปราชญ์ชาวบ้านพวกหมอตำแย ในส่วนของโฎนตาจะประสานกันก่อนเข้าเดือนกันยายน คือมันจะมีวันเบ็นตูจ (สารทเอ็ก) กับเบ็นทม (สารทใหญ่) สารทเล็กก็ไม่เท่าไหร่หรอก เขาจะเอาในส่วนสารทใหญ่ก็จะประชาสัมพันธ์งานว่า ช่วงถึงเบ็นก็ให้เตรียมของมาร่วมกันในศาลาหรือจะแซนโฎนตาชุดไหนๆ ก่อน

2.2 การจัดประเพณีแซนโฎนตา ท่านมีการประสานงานกับกลุ่มราชการหรือไม่ อย่างไร

ทุกวันนี้มีแต่ส่วนราชการประสานงานมา มีแต่ส่วนงานราชการเขาเน้นให้อนุรักษ์ประเพณี

2.3 ในการจัดประเพณีแซนโฎนตา ท่านมีการประสานงานกับผู้นำท้องถิ่นหรือไม่ อย่างไร

ในส่วนของกำนัน เวลาเจอกันก็มีการคุยกันว่าในหมู่บ้านโฎนตาปีนี้จะจัดแบบไหน หรือยังไง จะประสานงานกัน เขาก็วางแผนกันว่าปีนี้เขาจะมีการจัดแบบแปลกๆ ในส่วนของผมก็ไม่แปลกเท่าไหร่ ก็เหมือนเดิม

2.4 ในการจัดประเพณีแซนโฎนตา ท่านมีการประสานงานกับคนในท้องถิ่น หรือไม่ อย่างไร

ก็เหมือนกับกำนั้นก็แค่ประสานกันว่าจะจัดอะไรยังไง

2.5 เหตุผลที่ท่านเข้าไปมีส่วนร่วมกับประเพณีแซนโฎนตา คืออะไร

- (ตอบในข้อ 1 แล้ว)

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

3.คำถามเกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสารเพื่อสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา

3.1 ท่านมีการพูดคุย มีการวางแผนกันเพื่อเตรียมงานในปีต่อปีหรือไม่ อย่างไร

จะมีการเตรียมกันก่อนจะถึงงานโฎนตา จะมีการคุยกันกับคนแก่คนเฒ่า ปราชญ์แต่ละคน บางทีเขาก็คุยกันว่าปีนี้เราจะจัดแบบนิมนต์พระมากี่รูป 5 รูป หรือ 9 รูป พระที่วัดก็ไม่พอ บางทีก็ต้องรอ ไปบ้านโน้นก่อน บางหมู่ไปรับทีหลัง ก็ต้องรอ

4.คำถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีที่มีความสัมพันธ์กับการสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา

4.1 จากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ประเพณีแซนโฎนตาเปลี่ยนแปลงไป หรือยังคงอยู่อย่างไรบ้าง

มันไม่เปลี่ยนนะ เปลี่ยนเฉพาะพวกของเซ่นไหว้มันจะเยอะมากกว่าแต่ก่อนเขาจัดตามฐานะเขาถ้าฐานะเขาดีถ้าฐานะไม่ค่อยดีก็เอาแต่ไก่ถ้าฐานะดีก็เอาหัวหมู

4.2 จากสภาพเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ประเพณีแซนโฎนตาเปลี่ยนแปลงไป หรือยังคงอยู่อย่างไรบ้าง

ถ้าเศรษฐกิจดี แซนโฎนตาก็ดี ถ้าเศรษฐกิจไม่ดีแซนโฎนตา ของเซ่นก็จะลดลง ถ้าเศรษฐกิจดี คนมีงานทำ เขาได้เงินเขาก็จะซื้อของหัวหมู บางครัวเรือนก็ไก่ทั้งตัว แต่ทุกวันนี้จะเป็นไก่ทั้งตัวลวก

4.3 เทคโนโลยีที่ทันสมัย ทำให้ประเพณีแซนโฎนตาเปลี่ยนแปลงไป หรือยังคงอยู่อย่างไรบ้าง

มันก็ดีขึ้น ถ้าเศรษฐกิจดี เทคโนโลยีก้าวหน้า การแซนโฎนตาก็ยิ่งก้าวหน้าเหมือนกัน มีรถเวลาของขาดเหลืออะไรก็ไปซื้อที่ตลาด ง่าย สะดวก ก็ยิ่งดีไปด้วย บางทีก็โทรศัพท์ให้เจ้าของเขาเอามาให้

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้น

นายอนันต์ นิลแก้ว เพศ ชาย อายุ 80 ปี อาชีพ ข้าราชการบำนาญ รายได้ต่อเดือน 17,000 บาท วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 9 ตุลาคม 2552 เวลา 11.00 น. สถานที่ บ้านเลขที่ 24 หมู่ที่ 2 ต.สะโน อ.สำโรงทาบ จ.สุรินทร์

ตอนที่ 2 บทสัมภาษณ์ตามโครงสร้างของงานวิจัย

1.ความรู้เกี่ยวกับประเพณีแซนโฎนตา

1.1 ประเพณีแซนโฎนตามีความเป็นมาอย่างไร

อย่างแรกเราต้องเขาใจก่อนนะว่าคำว่า แซนโฎนตา มันมีเฉพาะชุมชนที่พูดภาษาเขมรก็จะทำกันขึ้นในวันแรม 14 ค่ำ เดือน 10 วันแซนโฎนตาจริงๆ คือวันแรม 14 ค่ำ คำว่า โฎน มันมาจากภาษาเขมรว่าจะโดน ที่แปลว่า ยาย ตาก็ตา ภาษาเขมรนี้ ปู่กับย่าไม่มี จะมีตากับยายแค่นั้นแหละ ถึงเป็นพ่อของพ่อก็ไม่เรียกปู่ เรียกตา เป็นแม่ของพ่อก็ไม่เรียกย่า เรียกยาย ตายาย ทีนี้ไอ้คำๆ นี้จะโดน หรือโดน มันเป็นคำพิเศษเฉพาะเลย ถ้าพูดด้วยความเคารพ โดนนั้น โดนนี่ก็คือ ยาย ถึงจะเป็นย่าก็เรียกยาย ทีนี้พอถึงวันแรม 14 ค่ำ เดือน 10 ในภาคเช้าลูกหลานก็ต้องเตรียมขนม ข้าวต้ม อาหารที่เป็นโปรตีน เช่น ปลา ไก่ หรือหมู นอกจากนั้นก็มีข้าวตอกดอกไม้ มีดอกไม้ธูปเทียน น้ำส้ม น้ำหวาน เครื่องสักการะ บางแห่งเขาเอาโจมครูของเขา คือที่บูชาของเขาที่เป็นครูของเขาก็อย่างเช่น จะมีหิ้งวางโจมครู เขาจะเอาลงมาเซ่นสรวงด้วย แต่บางแห่งก็ไม่มี ลูกหลานจะมาจากทุกสารทิศ ใครไม่มาในวันนี้ถือว่าอกตัญญู เพราะประเพณีนี้ เขาเป็นประเพณีที่แสดงความกตัญญูกตเวทีต่อผู้มีพระคุณ ลูกหลานจะหลั่งไหลมาจากทั่วทุกสารทิศ

1.2 ประเพณีแซนโฎนตามีความหมายอย่างไร

- (ตอบในข้อ 1.1 แล้ว)

1.3 วัตถุประสงค์/เป้าหมายของประเพณีแซนโฎนตาคืออะไร

ก็คือเพื่อแสดงความกตัญญูกตเวที เซ่นสรวงให้วิญญาณของบรรพบุรุษภาษาอังกฤษเขาเรียกว่า The spirit of ancestor คือบูชาดวงของบรรพบุรุษทั้งที่ตายแล้วและยังมีชีวิตอยู่ เซ่นสรวงเรียกมารับของสังเวย มีข้าวปลา อาหาร ขนม ข้าวต้ม เหล้ายา ปลาปิ้ง สารพัด ข้าวตอกดอกไม้ ลูกหลานก็จะนั่งรวมกันแล้วของต่างๆ ก็จะตั้งตรงกลาง อาจะปูเสื่อแล้วก็มีฟูกอีก ของต่างๆ ก็วางบนฟูกตามประเพณีเขมรนะ แล้วก็เรียกลูกหลานทั้งหมดมาเรียก โมเวย แมเอาบองปะโอน ที่อยู่ในชั้นปรโลก ปรโลกแปลว่า โลกอื่น ปะระ แปลว่าอื่นในภาษาบาลี โมประสา บายโฮบบายจะในเมียนนมเนกเจกอันซอมสราบาย เขาว่า เรียก 3 ครั้ง พร้อมกับรินเหล้าและรินน้ำต่างๆ นี่คือในวันแรม 14 ค่ำ แล้วนอกจากนั้นเมื่อเซ่นสรวงเสร็จเขาก็จะไปบังสุกุลที่วัด ค่ำๆ หน่อยก็ไปบังสุกุล ลูกหลานก็บริจาคไปคนละร้อย สองร้อย ที่จารพัดบ้านเกิดผมนี่ วันนั้นได้แสนหก แต่ละสายๆ ไง สายผม ก็มีลูกหลานผม บังสุกุลให้พระ ก็ถวายไป ตอนเย็นจะมีการเจริญพระพุทธมนต์แล้วก็เขาเอาบายเบ็นมีกระเชอ เขาจัดบายเบ็นนำมาให้พระสวด

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

ด้วย เมื่อพระสวดเสร็จแล้วก็เอาบายเบ็นนั้นกลับคืน บายเบ็นนี้จะไม่ถวายพระฉัน เพราะว่าเขาจะเอาไปวางไว้ตามนาให้นาข้าวเจริญงอกงาม เสร็จแล้วก็เขาจะไปทำแต่เช้ามืดเลย ก็จะมีการตักบาตรถวายภัตตาหารเช้า ก็เสร็จพิธี นี่คือสารทเขมร คือ โฎนตานะ

1.4 ปัจจุบันประเพณีแซนโฎนตามีความแตกต่างจากอดีตอย่างไร

คือทางเขมรเขาก็ไม่ค่อยต่าง คือโฎนตาเราต้องแยกออกเป็น 2 ท้องถิ่น 2 ท้องที่ 1. เขมร เชื้อสายเขมร ถ้านับทั้งไทยด้วยเป็นสามนะ 1.คน ไทยที่เป็นเชื้อสายเขมร ยังมีแซนโฎนตาอยู่ แต่เชื้อสายลาวกับส่วย ไม่มีแซนนะ และวันสารทใหญ่ของเขาไม่ใช่วันแรม 14 ค่ำ มันเป็นวันขึ้น 15 ค่ำ และก็ทำครั้งเดียวหมดเลย ไม่มีทำอีกอันนี้ลาว แต่ส่วยบางบ้านจะมีสารทใหญ่ของเขมร คือ สารทน้อยเขา เขาก็จะมีพิธีตักบาตร แต่เขมรเราถือว่าวันแรม 14 ค่ำ 15 ค่ำซึ่งเป็นวันดับเดือน 10 นั้น เป็นวันสารทใหญ่โดยแซนโฎนตาในวันแรม 14 ค่ำ เจริญพระพุทธมนต์ในเย็นวันแรม 14 ค่ำ ตักบาตรในวันแรม 15 ค่ำ เขมรไม่ค่อยแตกต่าง แต่บางทีก็ตัดสิ่งที่กระจุกกระจิกออก เช่น สมัยแต่ก่อนถ้ามีขนม ข้าวต้ม เขาทำเยอะ เขาจะปลูกร้านขึ้นสูง แล้วก็ขึ้นไป เทมา พวกเด็กก็จะแย่งกัน คล้ายๆ ประเพณีไทย เทกระจาด ไปเทขนมข้าวต้มแต่เช้าตั้งแต่ตี 5 คนเอาบายเบ็นหรือข้าวก้อนไปวางตามนาก็ไป คนที่เอาข้าวต้มอะไรมา เขาก็มาเขาแต่เดี๋ยวนี้ไม่มีแล้ว ไม่มีเอาของต่างๆ มาเท ก็เอาไปวัดหมด ทีนี้สิ่งที่เราควรแยกแยะก็คือว่า 1. กำหนดการ วันแรม 14 ค่ำ เป็นวันแซนโฎนตา ก็ท้องถิ่นบางอยางก็แตกต่างกันบ้าง แต่ข้อสำคัญคือ เราจัดของไปเซ่นสรวงดวงวิญญาณบรรพบุรุษ ทางภาษาบาลีเรียก เปตะพลี ก็คือการอุทิศให้เปรต เพราะเปรตนี้ ก็คือ ผู้ที่ยังไม่เกิด ยังถือกำเนิดเป็นเปรตอยู่ เปตะพลี ก็คือการอุทิศให้เปรต เพราะเปรตนี่อาหารการกินไปสมบูรณ์ เพราะยังมีบาปอยู่ ยังไม่เกิดเป็นมนุษย์ หรือไปขึ้นสวรรค์ เขาเรียกว่า เปตะพลี บางวัดเขาก็มีการส่วนอุทิศเป็นภาษาบาลี บางวัดก็ไม่มีคือ ช่วง 14 ค่ำ 15 ค่ำ เป็นวันสารท ข้อ 2 ต้องให้ความหมายโดยชัดเจนว่า คำว่า แซนโฎนตา มันมาจากคำว่าเซ่นตายาย คือ เซ่น โฎน นั้นคือ ยาย ตาก็ตา จะเป็นปู่ เป็นย่า ก็ต้องเรียก ตายายเหมือนกันหมด เขมรไม่มีแยกว่าปู่ย่านะ ทางพ่อเขาก็เรียกตายายเหมือนกัน ญาติทางแม่ก็เรียกตายายเหมือนกัน เพราะฉะนั้นโฎน หมายถึง ผู้หญิงนะ โฎนคำมาจริงๆ คือจะโฎน คำว่าจะโฎนนี่ก็คือ ยาย ภาษาพูดทั่วไป บางอย่างที่เราไม่ได้เซ่นสรวงนี่เขาเรียกจะโฎน ยาย อีกคำหนึ่งก็คือ ยัย ตา คำหนึ่งก็คือ จะโฎน แต่ภาษาเราเซ่นสรวง เราเรียกโฎนตา

1.5 ท่านคิดว่าในอนาคตประเพณีแซนโฎนตาจะเป็นอย่างไร

ผมคิดว่าประเพณีนี้ก็คงจะอยู่นะ เพราะประเพณีนี้มันเปลี่ยนยาก ไม่เหมือนภาษาหลายๆ บ้าน ก็เลยไปชี้แจงให้พวกฝรั่งที่ตามไป พูดให้เขาฟังว่ามันเป็นประเพณีที่จะอยู่ได้นาน เพราะความเชื่อถือของเขมร ยังติดอยู่มาก ส่วย ลาว ประเพณีเขาตัดทิ้งเยอะ แต่เขมรยังอยู่นะ เราเปรียบเทียบอย่างนี้ก็แล้วกัน อย่างเราทำบุญต่างๆ เช่น บุญงานศพ ขอโทษนะที่ยกเอาอวมงคลมากล่าว ถ้างานศพนี่เขมรเขาจะต้องมีอาจารย์มาแต่งพวกกรวยอะไรเยอะแยะ แล้ว

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

ประเพณีก็มีคนบวช มีคนถือเชิงตะกอนตอนเจริญพระพุทธมนต์ ตอนเย็นก็มีพิธีสวดเก็บข้าวสารมาทำเป็นข้าวมธุปายาส เสร็จแล้วตอนเช้าก็จะมีนางทั้งสี่มาถวายข้าว
มธุปายาส เวลาตี 5 วันพระที่เป็นหลวงพ่อมารับ แต่เดี๋ยวนี้ไทย ลาว ส่วย ไม่ได้ทำอะไรนะ คือคนตายบรรจุเสร็จก็เคารพศพทุกวัน แล้วก็สวดพระอภิธรรมทุกคืน วันไปก็คือเคารพศพเสร็จแล้วไปเชิงตะกอนก็ไปเมรุเสร็จแล้วก็เก็บกระดูกไปเจริญพระพุทธมนต์ ตักบาตรแล้วก็เสร็จ แต่เขมรเขามีอาจารย์ เขาเสร็จพิธีแล้ว เขามีฉลองเก็บอัฐิแล้วเขามีฉลอง คือ นั่งล้อมกัน ฝาปูนนี่จุดเทียนรอบ พระก็สวดเทวา 3 รอบ แต่ลาว ส่วย ไทย ไม่มีฉลอง เพราะฉะนั้นตอนเช้าที่ตักบาตรเสร็จ เขมรเขาจะมีฉลอง มีหลายอย่าง อาจารย์เขาจะสวดผูกแขนให้เจ้าของบ้าน แต่ส่วยลาวไม่มี เพราะฉะนั้นในระหว่างที่ลาว ประเพณีนี้ ถ้าสมัยแต่ก่อน คงมีเหมือนกันบ้าง ทุกวันนี้หายไป เขมรยังอยู่นะ เขมรนี่เป็นอนุรักษ์นิยม Conservative ถือมั่นเพราะฉะนั้นจะยังอยู่ แต่พิธีการต่างๆ แตกต่างไปบ้าง บ้านลำดวนก็ทำไม่เหมือนจารพัดนะ ทางจารพัด ลำดวน ก็ทำไม่เหมือนนาสาม นาเสือก นาเลือกนาสาม ก็ทำไม่เหมือนทางเขวา ผมไปดูเกือบทุกแห่ง แต่สรุปแล้วมันก็มีหลักอยู่แค่นี้แหละ คือ 1.จัดข้าวปลาอาหาร ผลหมากรากไม้ ดอกไม้ ธูปเทียนอะไรต่าง ๆ น้ำส้มน้ำหวาน น้ำมะพร้าว เขาไม่ค่อยทิ้ง บุหรี่ เหล้ายา ปลาปิ้ง เพื่อจะถวาย เซ่นสรวงแก่บรรพบุรุษ บางแห่งเขาจะมีท่าโน้นท่านี้ เขาจะอะไรแตกต่างกันเยอะซึ่งมันไม่ใช่หลัก หลักการมันเหมือนกันหมด

1.6 สิ่งต่างๆ ในประเพณีแซนโฎนตามีความหมายอย่างไร

สิ่งต่างๆ ที่เราเอามาเซ่นสรวงนะก็มีข้าว ปลา อาหาร อันนี้ไม่จำกัด ก็แล้วแต่ศรัทธาของลูกหลาน เช่น มีไก่ต้ม ปลาต้ม ผลหมากรากไม้ ขนมนมเนย สิ่งที่เขาไม่เคยทิ้ง นั่นก็คือกล้วยน้ำว้ากับส้มเขียวหวาน ถือว่าเป็นผลไม้ที่นำโชค ข้าวตอก หมายถึงความเจริญงอกงาม ความสวยสดใส ก็ดอกไม้ หลายๆ สีมาเซ่นสรวง พิธีเซ่นสรวงก็คือ มีจุดดอกไม้ ธูป เทียน แล้วก็พาลูกหลานกราบไหว้ เสร็จก็ผู้ที่เป็นหัวหน้านำกล่าวเซ่นสรวงคือ อัญเชิญดวงวิญญาณของบรรพบุรุษมาส่ง-รับ เครื่องสังเวย จะอยู่ที่แห่งหน ตำบลใด จะตายแล้วกี่วัน ก็ขอให้มารับเครื่องสังเวยทั้งหมด เสร็จแล้วเขาก็จะมีการลาเครื่องสังเวย ก่อนลาเขาก็จะมีการแบ่งอาหาร ส่วนใหญ่เขาจะนิยมใส่ใบตอง เช่น หั่นหัวหมู หั่นไก่ ใส่ใบตอง ข้าวปลา ผลไม้ ขนมใส่ใบตอง แล้วก็ถึงส่งส่วนใหญ่เขาจะนิยมไปส่งทิศหรดี เพราะเขาถือว่าดวงวิญญาณต่างๆ มักจะอยู่ทางทิศหรดี เป็นทิศที่เทวดาคุ้มครองด้วยนะ เขาจะเอาไปส่งนอกบ้านทางทิศนี้ ของที่เขาเอาใส่ใบตอง ใบตองเขาก็ตัดมาเป็นก้าน ๆเลยนะ เอา 2 ก้าน เอาข้าวปลาอาหารใส่ขนมนมเนยใส่บุหรี่ อะไรเขาก็ใส่ไปนะ พวกเหล้ายาปลาปิ้ง เขาก็ใส่ของไป ไอ้ที่ไว้รินเขาไว้ต่างหากครั้งแรกเขาก็รินน้ำ เพราะถือว่าท่านล้างไม้ล้างมือก่อนรับประทานอาหาร ต่อไปก็กล่าวรินเหล้ารินน้ำหวาน สุดท้ายเขาก็จะรินเพื่อล้างไม้ล้างมือก่อนรับประทานอาหาร ต่อไปก็กล่าวรินเหล้า รินน้ำหวาน สุดท้ายเขาก็จะรินเพื่อล้างไม้ล้างมือ ก็ขอให้ดวงวิญญาณกลับไปสู่นิวาทสถาน คือที่อยู่ของตนเอง แล้วก็อวยพรอวยชัยให้ลูกหลานอยู่ดีมีสุข ทำมาค้าขึ้น

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

1.7 ท่านคิดว่าประเพณีแซนโฎนตาควรมีการปรับเปลี่ยนหรือไม่ อย่างไร

ก็อาจะประยุกต์บ้าง แต่บางบ้านเขาก็มีการตัดทิ้งบ้าง ก็อาจจะเหมาะสม แต่ที่เราจัดที่ไผทสราญ มันก็ต่างคนต่างเห็นกัน เราไปดูเขา เขาไปดูเรา คิดว่าต่อไปอาจมีการสับเปลี่ยนให้คล้ายๆ กัน หรือเหมือนกันบ้างแต่ละบ้าน แต่ยังไงก็ดีประเพณีนี้ไม่สามารถเอามาให้ลาวหรือส่วยทำตามได้ ผมมาอยู่ตรงนี้นานก็วันสารทใหญ่เขาคือ 15 ค่ำแต่ธรรมดาก็จะมีเรียกลูกหลานมากินด้วยกัน แต่ส่วย ลาวเขาจะมาในวันสำคัญ 2 วัน ยิ่งกว่าวันสารท คือ วันเข้าพรรษา กับวันสงกรานต์ แต่เขมรเราถือว่าสารทนี่แหละสำคัญที่สุดจะอยู่ที่ไหนก็มาหมด

1.8 ท่านคิดว่าประเพณีแซนโฎนตาควรอนุรักษ์ไว้หรือไม่ อย่างไร

ก็ควรจะอนุรักษ์ไว้ เพราะถือว่าเป็นสิ่งที่แสดงออกซึ่งความกตัญญูกตเวที ส่วนอะไรต่างๆ ก็อาจจะตัดทิ้งบ้าง เช่น เหล้า อาจจะไม่มี บางแห่งเขาก็ไม่มีหรอกนะ

2.คำถามเกี่ยวกับการสื่อสารในการจัดประเพณีแซนโฎนตา

2.1 ในการจัดประเพณีแซนโฎนตา ท่านมีการประสานงานกันหรือไม่ อย่างไร

ก็เคยครับ มี เพราะผมรู้จักกว้างขวาง ผมเป็นกรรมการในสภาวัฒนธรรมด้วยกัน ก็เป็นปราชญ์ด้วยกัน เช่น ทางสนม พวกอ.ประเสริฐ ทางอ.เมือง พวกอ.สุคนธ์ จองอยู่ เขาเป็นประธานสภาปราชญ์ชาวบ้าน ผมก็เป็นกรรมการ

2.2 ในการจัดประเพณีแซนโฎนตา ท่านมีการประสานงานกับกลุ่มราชการหรือไม่ อย่างไร

ส่วนใหญ่ก็มีสภาวัฒนธรรมกับอบจ. นอกนั้นเขาก็คงจะมาชม ไม่ค่อยมาร่วมงานกับเราที่เป็นตัวตั้งตัวตีหรอก

2.3 ในการจัดประเพณีแซนโฎนตา ท่านมีการประสานงานกับผู้นำท้องถิ่นหรือไม่ อย่างไร

ประสานงานกัน แต่เนื่องจากผมรู้สึกว่ามันก็ผิดที่ไปหน่อยเพราะเราเป็นเขมร เก่งทางพิธีเขมร แต่มาอยู่ส่วย เราเอาแซนโฎนตาไปให้พวกเขาทำ เขาก็ไม่ทำ เพราะเขาไม่เคยทำ ที่นี่พูดส่วย ผมเป็นคนทางลำดวนแต่ผมก็ไปทุกปี ไปทางโน้นด้วย ทางนี้ด้วยไม่เคยทิ้ง

2.4 ในการจัดประเพณีแซนโฎนตา ท่านมีการประสานงานกับคนในท้องถิ่น หรือไม่ อย่างไร

ก็พาเขาทำเฉพาะตามประเพณีเขามา เขาก็มีเซ่นสรวงเหมือนกันเล็กๆ น้อยๆ บางทีเขาก็ไปเซ่นที่

ภูตาของเขา บางทีเขาก็เรียกลูกหลานมา เขาไม่ทำใหญ่โตเหมือนเขมรนะ

2.5 เหตุผลที่ท่านเข้าไปมีส่วนร่วมกับประเพณีแซนโฎนตา คืออะไร

- (ตอบในข้ออื่นแล้ว)

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

3.คำถามเกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสารเพื่อสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา

3.1 ท่านมีการพูดคุย มีการวางแผนกันเพื่อเตรียมงานในปีต่อปีหรือไม่ อย่างไร

ส่วนใหญ่ก็เตรียมของสภาวัฒนธรรมจังหวัด ก็อำเภอต้องไปแสดง

4.คำถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีที่มีความสัมพันธ์กับการสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา

4.1 จากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ประเพณีแซนโฎนตาเปลี่ยนแปลงไป หรือยังคงอยู่อย่างไรบ้าง

บางท้องถิ่น ผมคิดว่า ถ้าเขมรอยู่ติดกับลาว บ้านนั้นก็อาจจะทำง่ายๆ แบบลาวหรือแบบส่วย แต่ท้องที่ที่อย่างเคร่งครัดจริงๆ คือก็คงมีตามเมืองใหญ่ๆ เมืองโบราณนะเช่น เมืองสังขะ เมืองลำดวน เมือง

เขวาสินรินทร์ ก็ล้วนแล้วแต่เคยเป็นเมืองมาแต่ก่อน เมืองจารพัด ก็ยังเคร่งต่อประเพณีนี้อยู่ เมืองที คือเคร่ง ประเพณีนี้ ที่สมบูรณ์แบบที่สุดน่าจะเป็นของเขวาคือ ตามโบราณจริงๆ เลย แถวเขวาแถวเมืองทีก็จัดไปอำเภอละแห่ง จัดไปแสดง ที่ไปเราก็ได้ซักซ้อมกันที่เราไปแสดงที่จังหวัด เราก็แสดงแบบเขมร เซ่นสรวงแบบเขมร สำโรงทาบก็มีเขมรเหมือนกันมันเป็นประเพณีเขมรไม่ใช่ประเพณีลาว หรือส่วย

4.2 จากสภาพเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ประเพณีแซนโฎนตาเปลี่ยนแปลงไป หรือยังคงอยู่อย่างไรบ้าง

ผมคิดว่าอันนี้เราคาดการณ์ยาก เพราะว่าสังคมมันเปลี่ยนแปลงไป ยังไงเศรษฐกิจก็เปลี่ยนแปลงไปตามไปด้วย เช่น สังคมเราเกิดความยุ่งยาก เหตุการณ์บ้านเมืองอาจะเกิดสงคราม คือความผันผวนอันนี้ลูกหลานอาจจะคิดไม่ทัน อาจจะไม่ทำก็ได้ ไม่ได้เตรียมการอะไร แต่บ้านเราไม่มีอะไรหรอก อย่างภัยธรรมชาติก็ไม่ค่อยมี แต่ถ้าบ้านเราเป็นเหมือนอินโดนีเซียก็คงเตรียมไม่ทัน เพราะอยู่ๆ ก็เกิดไอ้นั่นไอ้นี่มาแต่บ้านเราสงบก็น่าจะเปลี่ยนยากนะ คงจัดได้ค่อนข้างจะสมบูรณ์ จะว่าสมบูรณ์แท้ก็ไม่ใช่

4.3 เทคโนโลยีที่ทันสมัย ทำให้ประเพณีแซนโฎนตาเปลี่ยนแปลงไป หรือยังคงอยู่อย่างไรบ้าง

ก็ไม่เปลี่ยนนะ เพราะการแซนโฎนตา เราก็ถือว่าเป็นเทคโนโลยีอย่างหนึ่ง ซึ่งเทคโนโลยีอันนี้นี่ถ้าคนไม่เข้าใจก็ไม่เข้าใจจริงๆ เพราะว่าบางแห่งเขาจัดโฎนตาเขามีศิลปะจัดจริงๆ นะ เขาประดับไอ้นั่นประดับไอ้นี้ทำได้สวยงาม แต่ที่นี้มันอาจจะเน้นไปด้านของการประกวด แต่ตามบ้านเราไม่ได้ทำถึงขนาดนั้น เพียงแต่มีผลหมากรากไม้ มาตั้ง หัวหมูบางบ้านนะ บางบ้านก็มีแต่ไก่ ปลา แล้วก็ขนมนมเนย ข้าวต้ม คือ ไม่มีใครทิ้งข้าวต้มเพราะเขมรเขาถือว่านมเนกเจกอันซอม นมคือขนม เนกเป็นคำสร้อยนมเนกเจกอันซอมก็คือขนมกล้วยและข้าวต้ม 3 อย่างนี้ เป็นหลัก นม แล้วก็เนก เนกนี่ไม่มีตัวตนเป็นคำสร้อยของเขา นมคือขนม เจกคือกล้วย ส่วนใหญ่เขาจะใช้กล้วยน้ำว้า 3 อย่างนี้ไม่ทิ้ง

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

ความคาดหวังสุดท้ายก็ต้องใช้วิจารณญาณพิจารณาว่ามันจะเสื่อมสลายไปหรืออย่างไร อันนี้ก็อาจจะเสื่อมสลายได้เหมือนกัน เมื่อมีเหตุการณ์หรือสภาวะของบ้านเมืองที่เปลี่ยนแปลงไปก็ได้ แต่ถ้าทราบไดบ้านเมืองยังเป็นปกติสุขอย่างทุกวันนี้ก็จิตสำนึกของลูกหลานก็งยังนับถือดวงวิญญาณอยู่ เพราะพวกเราเป็นสัตว์ สัตวิญญาณ เขาเรียกวิญญาณนิยม

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้น

นายโฆสิต ดีสม เพศ ชาย อายุ 54 ปี อาชีพ รับราชการ รายได้ต่อเดือน 37,000 บาท วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 18 ตุลาคม 2552 เวลา 16.00 น. สถานที่ บ้านคอโค

ตอนที่ 2 บทสัมภาษณ์ตามโครงสร้างของงานวิจัย

1.ความรู้เกี่ยวกับประเพณีแซนโฎนตา

1.1 ประเพณีแซนโฎนตามีความเป็นมาอย่างไร

มันเป็นความเชื่อของชาวไทยพุทธ แล้วก็ไม่ใช่เฉพาะสุรินทร์เรา เป็นการบูชาบรรพบุรุษ เพียงแต่เรียกชื่อต่างกัน อย่างอีสานใต้ก็มี ไทย-เขมร ไทย-ลาว ไทย-กูย แต่พิธีการคิดการปฏิบัติจะต่างกัน แต่จุดยืนเดียวกันคือ บูชาบรรพบุรุษ เป็นความเชื่อมาตั้งแต่ก่อนพุทธกาล ไม่ใช่สมัยพุทธกาล ในแต่ละภาคของประเทศไทยไม่ต้องพูดถึงประเทศอื่น ดูภาพรวมทั้งหมดคือ ไทย-พุทธ จะทำเหมือนกัน แม้แต่คนจีนที่ทำพิธีบูชาบรรพบุรุษเขาก็ถือว่าทำแล้ว มีความสุขทำมาหากินดี ชาวไทยเขมรเราเขาจะทำถือว่าในช่วงเดือน 10 ทั้งเดือน เราจะใช้กิจกรรมตรงนั้นเป็นวันที่ยมทูต ยมโลก หรือยมบาล มันจะมีตำแหน่งต่างกัน ยมโลกก็คือทุกคนตายไปต้องไปอยู่ยมโลก ต้องไปถูกจัดเกรดก่อนว่าคนไหนทำบุญ บาปหนา บาปไม่หนา ถ้าคนทำดี ก็ขึ้นสวรรค์ ถ้าคนทำไม่ดีก็ไปตามลำดับ ตามขุมต่างๆ ตามลำดับหนัก-เบาที่เราสร้างกรรมเอาไว้ตอนมีชีวิตอยู่ ที่นี่จะมีอานิสงค์อย่างหนึ่งก็คือ พวกนี้จะต้องไถ่บาป ก็คือจะต้องให้มาพบลูกหลานปีละหนึ่งครั้ง พอถึงวัน เขาก็ปล่อยมา การปล่อยมาคือจะเป็นไปในลักษณะของดวงวิญญาณ พวกเปรตมันก็จะมีลางบอก ถ้าถึงวันจะมีกะจาบโฎนตาก็คือนก นกจะพาวิญญาณมาร้องเจียวจ๊าวในวันนั้น แล้วทุกคนจะฝันเห็นบรรพบุรุษ ฝันเห็นคนเฒ่าคนแก่ ซึ่งจะทำให้เราคิดว่าท่านเหล่านี้กลับมาแล้ว ลูกหลานก็ต้องมาเพื่อที่จะเตรียมส่งวิญญาณในวันสุดท้าย เขาจะมีการแซนโฎนตา การจูน จูนมี 2 ลักษณะ จูน คือ ลูกหลานที่ไปอยู่ต่างที่ไกลๆถึงวันก็จะมารวมกัน นี่คือ จูน จูนอีกนัยหนึ่ง คือเมื่อมารวมกันแล้วจะมีการเซ่นเรียกดวงวิญญาณมา แล้วตอนกลางคืนก็จะไปวัดพระก็จะสวด ตอนเช้าตี 4 ตี 5 แล้วแต่วัดไหน ชุมชนไหนที่มีความพร้อมก็จะไปส่งการส่งของลักษณะนี้ คือส่ง โดยไปตามถนนหนทางก็อาจจะไม่ได้มีอะไร แต่บางทีมีน้ำมีเรือมีคลองก็จะทำเรือใส่ข้าวของส่งไปให้ ทีนี้เขาบอกว่าไปแล้วไม่มีอะไรมานี่พวกยมทูตที่ทำหน้าที่ดูแล เขาก็จะเช็คคนไหนได้บุญ เขาไม่ได้มีลูกหลานทำให้ก็จะถูกทำโทษต่อ

1.2 ประเพณีแซนโฎนตามีความหมายอย่างไร

ความหมายของมันก็คือ การบูชาบรรพบุรุษเพื่อที่จะรำลึกถึงผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว เป็นการทำให้เราได้สำนึก เขามีความเชื่อว่า ตายไปแล้วต้องตกไปอยู่ในเมืองนรก ถูกจับทรมาน คำว่าชัวกัปป์ชั่วกัลป์ 1 กัปป์ก็มี 4,320 ล้านปี 92 กัลป์ คูณเข้าไปมันถึงจะพ้น ถ้าสมัยพุทธกาลมานี้มันยังไม่ถึง 2,400 ไม่ถึง 3,000 ปีเลย ยังไม่ได้ 1 กัปป์ ถ้าตีตามความหมาย แต่ถ้าตามความเชื่อของผู้ที่เขาสามารถระลึกชาติได้ เขาจะตีความไปอีกแบบหนึ่งเราไม่รู้ แต่เราพูดตามเอกสาร

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

1.3 วัตถุประสงค์/เป้าหมายของประเพณีแซนโฎนตาคืออะไร

การที่ญาติพี่น้องได้มารวมกันได้มาพบปะกัน คนที่ไม่เคยได้เจอหน้ากันก็มารวมกันวันนี้ เราจะมีการมาจูนกันก็จะเกิดอานิสงค์

1.4 ปัจจุบันประเพณีแซนโฎนตามีความแตกต่างจากอดีตอย่างไร

ความแตกต่างก็คือ เครื่องเซ่น แต่ก่อนนั้นขนมนมเนย เราก็ทำขนมพื้นบ้าน เดี๋ยวนี้ขนมสมัยใหม่เข้ามา แต่ก่อนมีข้าวต้มยืนพื้นไว้ก่อน เดี๋ยวนี้ก็ยังมีข้างต้มอยู่ แล้วก็ขนมพื้นบ้าน ขนมกะมอล ขนมกะตางลาง ของที่ทำกันเองของชาวบ้าน ตอนหลังมามีขนมตลาด เดี๋ยวนี้ห้างจัดชุดให้เลย ชุดเล็ก ชุดใหญ่ จัดเป็นเซ็ตให้ เตรียมพร้อมเหมือนสังฆทานเลย นี่แหละความแตกต่าง แต่ก่อนทำไปด้วยฝีมือตัวเอง ได้ไปให้พ่อแม่ ผู้ใหญ่ ผู้อาวุโสในบ้าน เราไม่ได้บูชาแค่คนที่ล่วงลับไปแล้ว คนที่มีชีวิตอยู่ที่อาวุโสที่สุด เช่น พ่อแม่ ป้า น้า อา คนข้างเคียง ก็จะไปที่ไกลก่อน คนใกล้ค่อยตามหลัง ประเด็นหนึ่งที่มันเกิด ทำให้พวกเขาเหล่านี้ บางทีพี่น้องเราเองไม่ถูกในใจตัวเอง พี่น้องก็ไม่ถูกกัน พอวันนี้จะมารวมกัน มาขอขมากันด้วย การขอขมาก็มีดอกไม้ ธูปเทียน คนเล็กอาจจะขอขมาโดยใช้คำพูด ผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว ขอให้ส่งผลไปยังวิญญาณบรรพบุรุษ ส่งผลไปยังพี่คนรอง และพี่ใหญ่ พี่ใหญ่ก็จะมอบให้ผู้อาวุโสที่สุด ผู้อาวุโสอาจจะเป็นแม่หรือใครก็แล้วแต่ ตรงนั้นก็จะมอบไปยังที่เขาจัดเซ่นไหว้ เขาก็จะเรียกดวงวิญญาณมา เรียกกี่ครั้งก็ได้ แล้วแต่เราพอใจ แต่ถ้าเรียกรวมมาก็คือ พร้อมกันเมื่อไหร่ก็ถือว่าดีที่สุด ส่วนมากตอนเช้าเตรียมการ ตอนบ่ายก็เซ่น

1.5 ท่านคิดว่าในอนาคตประเพณีแซนโฎนตาจะเป็นอย่างไร

มองไปแล้ว มันเป็นไปได้ทั้ง 2 อย่าง ก็คือ ถ้าลูกหลานหรือคนที่มีความรู้ความเข้าใจไม่ให้ความสำคัญ มันก็ไม่มีค่า แต่มองจริงๆแล้ว คนเราก็ไม่ค่อยเชื่อเรื่องชาติหน้าหรอก เดี๋ยวนี้สมัยใหม่ไม่เชื่อแน่นอน ทีนี้ถ้าเราต้องปลูกฝังให้เกิด มันก็จะเป็นไปได้ เรื่องคุณธรรมต้องเน้น แต่ทีนี้ทำไง ในเมื่อถ้าเราเอาเรื่องของศาสนามาอ้าง ยิ่งเห็นชัดเจนว่า แซนโฎนตาจะไม่มี แต่ถ้าเรายังยึดถือ อยู่ที่เราว่าจะมีใจตรงนี้มั้ย ยอมรับนับถือมั้ย มันอยู่ที่จิตใต้สำนึก แต่ความรู้สึกบางทีเราท้อกับพระ ท้อกับวัด ท้อกับศาสนา ไม่ศรัทธา ทำให้เราไม่อยากจะไปทำบุญ สองคือ เรื่องการดิ้นรนต่อสู้ชีวิต ไปๆ มาๆ ลืม ไปไม่ได้ ติดงาน ลางานไม่ได้ มันไม่เหมือนเมื่อก่อน พอถึงวันแซนโฎนตาโรงเรียนปิด แต่ที่โรงเรียนใช้การตระหนัก สำนึก เด็กนักเรียนส่วนใหญ่จะเป็นส่วยซะส่วนใหญ่ เราก็จะให้เด็กเตรียมขนมนมเนยมาจากบ้าน แล้วเอามารวมกัน แล้วก็ทำพิธีการทำพิธีเฉยๆ เด็กจะไม่เห็นคุณค่า เราก็ใช้โอกาสตรงนั้นสอน ทำไมต้องทำ มีไว้ทำไม แล้วทำแล้วจะได้อะไร บอกเขา หนูจะเชื่อไหม เชื่อไม่เชื่อ ครูไม่บังคับ เป็นสิ่งที่ปฏิบัติมาตั้งแต่บรรพบุรุษ สิ่งที่หนูจะต้องปฏิบัติคือ เมื่อหนูกลับไปบ้าน หนูจะต้องทำอย่างนี้ๆ วิญญาณของพ่อแม่เราจะได้ไม่เป็นอย่างนี้ แล้วแต่เทคนิคที่เราจะนำเสนอ ทำให้เด็กสำนึก แล้วก็จะได้บอกต่อ อีกมุมหนึ่งก็คือ วันแซนโฎนตาก็จะมาฉลอง กินเหล้า วันแซนโฎนตาปลอดเหล้าจึงเกิดระบบใหม่ขึ้นมา อันนี้ก็ทำให้เสื่อมเหมือนกัน มันดีตรงที่เกิดการรณรงค์ เหล้าแต่เดิมเขาใช้กัน โฎนตา

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

ไม่ได้กินเหล้า แต่คนที่มา สร้างกระแสเพื่อต้องการจะดื่มเหล้า มันอย่างงี้ มันก็เลยทำให้เกิดการคัดค้านกัน ก็เลยต้องเอาอย่างอื่นเซ่นได้ไหม เอามะพร้าวมาเซ่น มันก็ไม่ใช่สิ่งที่จะรณรงค์ว่าเอาไม่เอา เหมือนถูกยัดเยียดให้เอา

1.6 สิ่งต่างๆ ในประเพณีแซนโฎนตามีความหมายอย่างไร

ความหมายคือ ข้าวของเครื่องใช้ที่จำเป็นต้องใช้ในชีวิตประจำวัน อันนี้คือสำคัญมาก เป็นสิ่งอุปโภคบริโภค แต่รูปแบบของการเซ่นก็จะไม่ต่างกันหรอก ข้าวของมีอะไรบ้าง สามารถหยิบใช้ได้ แต่เราต้องรู้ว่าทำไมต้องมีอย่างนี้ ก็คือ ด้วยความเป็นห่วงว่า คนเราถ้าไปไหน ท้องอิ่ม กายปกปิด รูปร่างเราสะอาดเรียบร้อยก็มีความสุข สิ่งที่ลูกหลานเตรียมให้ก็คือ สิ่งเหล่านี้อุปโภคบริโภค เหมือนห่อข้าว ทำไมต้องห่อกับ ห่อน้ำ มันจะได้สมบูรณ์ คนเราอยู่ได้ กินให้อิ่มก็มีความสุข การอิ่มทำให้เกิดสมอง เกิดความคิด

1.7 ท่านคิดว่าประเพณีแซนโฎนตาควรมีการปรับเปลี่ยนหรือไม่ อย่างไร

มันไม่ต้องปรับเปลี่ยน เราควรยึดถือตามธรรมเนียมประเพณี ถ้าปรับเปลี่ยนเมื่อไหร่มันไม่ใช่ประเพณี คือถ้าปรับ ปรับตรงที่ไม่เซ่นเหล้า มาเซ่นน้ำมะพร้าว เรื่องเหล้า รณรงค์ไม่กินนั้น ผมว่ามันไม่สมควร เมื่อบริษัทผลิตมีผลประโยชน์ เราอย่าไปยุ่งเขาเลย เราไม่กินไม่เดือดร้อนเลย พวกคุณกินพวกคุณก็เดือดร้อนแสดงว่าคุณโกหกตัวเอง แต่เราเป็นคนไม่กิน แต่เราก็ไม่ปฏิเสธ นอกจากไม่มีขาย ใช่ แล้วรณรงค์เอาเงินเขา 2% มาทำ เอาเงินจากภาษีเหล้ามาทำ แล้วมารณรงค์ ไม่ใช่ แต่ถ้าถามว่าคุ้ม ได้ประโยชน์มั้ย ไม่คุ้มเลย ใช้งบประมาณ ตำรวจจ้างมาเฝ้าถนน ปรับจับคน เราเสียทั้งเงินเสียทั้งค่าเหล้า ถูกปรับอีก ตำรวจได้เบี้ยเลี้ยง เงินจากรัฐบาลทั้งนั้น เงินจากกระเป๋าประเทศทั้งนั้น แล้วพวก อบต. ทั้งหลายที่ตั้งงบออกมา ให้ตำรวจบ้าน อปพร. ไม่เห็นมีประโยชน์เลย อปพร.ก็เมาเอง ก็โฎนตาพาเพลินไป

1.8 ท่านคิดว่าประเพณีแซนโฎนตาควรอนุรักษ์ไว้หรือไม่ อย่างไร

ก็สมควร ตรงที่เราได้ของประเพณี และได้รำลึกถึงผู้มีบุญคุณ เราไม่ควรจะลบลู่ หรือไม่ควรที่จะลืม แต่ทีนี้คนเรามันลืมบุญคุณ แต่ก่อนพ่อแม่เมายังไง ก็คือ พ่อแม่ เดี๋ยวนี้ถ้าลูกศิษย์ได้ดีกว่า พร้อมกว่า ก็จะลืม สิ่งที่มันสะท้อนกลับ ทำให้ร้อยเรียงมาเป็นกลอน คิดว่าจะได้ใช้ประโยชน์เยอะในอนาคต

2.คำถามเกี่ยวกับการสื่อสารในการจัดประเพณีแซนโฎนตา

2.1 ในการจัดประเพณีแซนโฎนตา ท่านมีการประสานงานกันหรือไม่ อย่างไร

จังหวัดเขาจะมีกิจกรรมโฎนตา มีโครงการ สุรินทร์เขาจะจัดชัดเจนที่ตัวจังหวัด อบจ. เป็นเจ้าภาพ ที่ศรีสะเกษ อำเภอขุขันธ์ เขาทำเป็นงานประจำปี แต่เขาจะจัดก่อนวันแซนจริง เนื่องจากว่าเป็นการมาแสดง วันจริงก็ทำที่บ้าน เป็นการสนองนโยบาย เป็นการรณรงค์เพื่อให้ลูกหลานได้ฟื้นฟูประเพณี

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

2.2 ในการจัดประเพณีแซนโฎนตา ท่านมีการประสานงานกับกลุ่มราชการหรือไม่อย่างไร

อันนี้การจัดงาน ถ้าเป็นระบบราชการ เขาจะมีผู้รู้ ภูมิปัญญาตรงไหนบ้างที่จะควรนำเสนอ 3-4 ปีที่ผ่านมา เราภูมิใจว่าเราได้ทำ ขบวนต่างๆ เราก็มีส่วนรับผิดชอบ อย่างน้อยครูน้ำผึ้งก็สามารถร้องเชิญดวงวิญญาณ ร้องประชาสัมพันธ์ในขบวน รำบวงสรวง ก็จะใช้เรื่องของเครื่องดนตรีมามีส่วนร่วมในการประกอบพิธีกรรมตรงนี้

2.3 ในการจัดประเพณีแซนโฎนตา ท่านมีการประสานงานกับผู้นำท้องถิ่นหรือไม่อย่างไร

- (ตอบในข้ออื่นแล้ว)

2.4 ในการจัดประเพณีแซนโฎนตา ท่านมีการประสานงานกับคนในท้องถิ่น หรือไม่อย่างไร

บ้านเรา ฝรั่งตั้งคำถามว่า คนไทยทำไมต้องบังคับ ทำไมราชการไทยต้องบังคับประชาชน เป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ความคิดฝรั่งมองตรงกันข้าม แต่คนเรา การได้ทำ ถือว่าเป็นประเพณี แต่ถ้าเป็นราชการสั่งการมา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องก็มาแจ้งชุมชนว่าขอความร่วมมือ เราไปด้วยความพอใจ ไม่มีใครบังคับ แต่รูปแบบก็เหมือนกับการบังคับให้ไป แต่จริงๆ ขอความอนุเคราะห์ เราด้วยความที่อยู่ในหน้าที่ เราก็ต้องไปร่วม คือ ขอมา นี่คือระบบราชการเรา คือ อะลุ่มอล่วย ถอยทีถอยอาศัยกัน พึ่งพากัน ชุมชนไหนสมบูรณ์ แข็งแรง มีความพร้อม ก็จะเกิดกับสิ่งที่นำเสนอในขบวนในการจัด ซึ่งจะสมบูรณ์ จะอลังการ งบเท่ากัน แต่ผลงานออกมามันต่างกัน บางคนขาดทุน ช่างมัน ขอให้ได้หน้า บางทีเขาก็ไม่สนับสนุนงบ อยู่ที่ความพอใจ มันเป็นเรื่องส่วนตัว เราก็จะไป ไปทำแล้วมีความสุข

2.5 เหตุผลที่ท่านเข้าไปมีส่วนร่วมกับประเพณีแซนโฎนตา คืออะไร

ก็คือ เกิดจากเรื่องของรูปแบบของการประชาสัมพันธ์ คือผู้รู้ รู้ด้วยการเล่า ด้วยการปฏิบัติ มันก็อาจจะถูกมองข้าม แต่ถ้ารู้ด้วยการนำเสนอ อย่างมีสื่ออย่างนี้ไปนำเสนอ ก็หวังจากตรงนี้แหละที่จะทำให้งานนั้นมีสีสันเกิดขึ้น เหมือนกับไปกรุงเทพฯ คนเก่งกว่าเรามีตั้งเยอะ ทำไมไม่เอา ทำไมต้องเจาะจงเรา เราจะเสนออะไร ต้องมาร้อยเรียงใหม่ เพื่อให้เกิดความแปลก พอเขาดูตรงนี้เสร็จ (พูดถึงเพลงที่แต่ง) เขาก็จะเกิดประเด็น เราก็เอาชีทแจกให้เขาอ่าน ทำเป็นภาษาไทย เขาดูแล้ว เขาจะสามารถรู้ได้ว่า สิ่งที่เกิดขึ้นจากการทำพิธี คือ เรื่องของดวงวิญญาณ แต่เรามองไม่เห็น อันนี้คือความเชื่อ

3.คำถามเกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสารเพื่อสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา

3.1 ท่านมีการพูดคุย มีการวางแผนกันเพื่อเตรียมงานในปีต่อปีหรือไม่ อย่างไร

ก็จะบอกว่าปีนี้ สมมุติว่าเซ่น ใครนึกได้ก็จะพูดไป ปีนี้ลูกหลานหากินไม่ดีนะ ยังไม่พร้อม ยังไม่ประสบความสำเร็จ ยังไงก็ปีหน้า ขอให้ดวงวิญญาณมาช่วย ปีหน้าจะทำให้ดีกว่านี้อีก ถ้าลูกหลานทำมาหากินดียิ่งดีขึ้น จะจัดให้ดีกว่านี้ มันเป็นการบนไว้ บนบานไว้ นี่คือสิ่งที่ใช้

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

ตรงนี้ แต่การเรียก เชิญมากลัวจะตกหล่นตรงไหนบ้างที่เป็นในลักษณะว่าบางคนพิการ อย่างคุณแม่ตายโหง เพราะโดนเขาฆ่า วิญญาณแม่ไม่สามารถเข้าบ้านได้ ก็จะมีการเตรียมสำรับไปไว้นอกบ้าน แล้วก็เรียกดวงวิญญาณข้างนอกบ้าน อีกกลุ่มหนึ่งคือ พวกพิการมาไม่ได้ พวกนี้เขากินไม่ได้ เดินไม่สะดวก ต้องให้เขากินให้อิ่ม ถ้ากินไม่อิ่ม เขาจะด่าเรา สิ่งที่เกิดขึ้นเป็นกุศโลบายทำให้คนเราไม่ลืมบุญคุณคน รักผู้ให้กำเนิด รักผู้ที่เป็นบรรพชน ไม่มีพวกท่าน เราก็คงไม่มีความสุข เป็นการเชื่อถือ เคารพ มันเป็นสิ่งที่ทุกคนนั้นปรารถนา แต่บางคนก็หลงระเริง

4.คำถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีที่มีความสัมพันธ์กับการสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา

4.1 จากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ประเพณีแซนโฎนตาเปลี่ยนแปลงไป หรือยังคงอยู่อย่างไรบ้าง

มันก็เปลี่ยนตรงที่ว่าไม่ทำอย่างจริงๆ จังๆ ไม่เต็มที่ อย่างบ้านนี้ (บ้านผู้ให้ข้อมูลหลัก) ไม่ทำพิธีเซ่นเลย เพราะเราทำกิจกรรมกับทางราชการ เราก็ใช้วิธีไปร่วมกับพี่สาว ผู้อาวุโสกว่า เราก็ไปสมทบก็ถือว่าเสร็จสิ้นตรงนั้น แต่เวลาเราเซ่น เราก็บอก ไม่ใช่ว่าไม่ดูแล แต่พอไปที่วัดนั้นคือความสมบูรณ์ ไปรวมกันที่วัด เขาถึงว่า การทำบุญอยู่ที่ความพอใจ ทำมากน้อย ไม่ใช่ทำมากจะได้บุญมาก อยู่ที่เราพอใจ ถึงเราไม่มีอะไรเลย แต่ทำบุญจนหมดเนื้อหมดตัวเหมือนพระเวสสันดร มันเป็นอุทาหรณ์ที่สอน ให้ทุกเรื่อง ขอเมียก็จะให้ ให้มาก ให้เกินขอบเขต อันนี้ก็ไม่ใช่ มันเป็นตัวอย่างที่ทำให้เราดู ให้เราคิด คนเราอะไรมันก็ง่ายหมด มันไม่ได้หรอก เราก็อย่าหลงงมงาย ต้องมีสติ

4.2 จากสภาพเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ประเพณีแซนโฎนตาเปลี่ยนแปลงไป หรือยังคงอยู่อย่างไรบ้าง

อันนี้มีส่วน แต่ก่อนลูกหลานเราอยู่กรุงเทพฯ ก็จะลางานมาเลย เดี๋ยวนี้พอเศรษฐกิจไม่ดี ไม่กล้ามา กลับมาทีหนึ่งสองพัน คนเดียวไม่ไหว ถ้ามาทั้งครอบครัว ค่าน้ำมันรถไม่ไหว ไม่มาล่ะ รอปีหน้าดีกว่าหรือส่งตัวแทนมา อันนี้มีผลกระทบ แล้วก็เดี๋ยวนี้เป็นยุคของการแข่งขัน การทำงาน เงินมี ทุกอย่างมันก็เดินได้ การจะทำตรงนี้ให้มันดีเท่าเดิมคงเป็นไปไม่ได้ แต่ทำไงให้ตรงนี้กระจายออกไป ต้องอยู่ที่สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ถึงวันก็จะต้องมารวมกันทำ เหมือนลูกชาย (บุตรชายของผู้ให้ข้อมูลหลัก) เขาก็ไปเป็นคนเรียกดวงวิญญาณ มีการเซ่นโรงเรียนเขาจัดกิจกรรม เพราะเด็กในโรงเรียนเมืองพูดเขมรไม่ได้ เขา(บุตรชาย) มาให้แม่สอนให้ เขาทาบทามไปเป็นตัวแทนเรียกดวงวิญญาณ เราเรียกไม่เป็น มันตื้นตัน เราพูดไม่ออก เรียกในใจ ทำสมาธิเอา

4.3 เทคโนโลยีที่ทันสมัย ทำให้ประเพณีแซนโฎนตาเปลี่ยนแปลงไป หรือยังคงอยู่อย่างไรบ้าง

มันก็มีส่วนนะ เพราะว่าเทคโนโลยีก็คือ สิ่งที่มันเป็นสื่อสมัยใหม่เข้ามาแทรก ความเชื่อ ความเคยชิน ความคุ้นเคย ความจำเป็นมันหายไป เราเป็นคนรุ่นใหม่ทำอะไรโบราณ ก็อาจจะไม่

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

เห็นคุณค่าตรงนี้ก็เป็นไปได้ แต่ถ้าถามว่าเทคโนโลยีมีประโยชน์มั้ย มี ถ้าเอาเทคโนโลยีมาเป็นตัวขยายสื่อ

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้น

นายบุญคง นนทสอน เพศ ชาย อายุ 52 ปี อาชีพ คนร้องเจรียง รายได้ต่อคืน 20,000 บาท วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์ 18 กันยายน 2552 เวลา 12.00 น. สถานที่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์

ตอนที่ 2 บทสัมภาษณ์ตามโครงสร้างของงานวิจัย

1.ความรู้เกี่ยวกับประเพณีแซนโฎนตา

1.1 ประเพณีแซนโฎนตามีความเป็นมาอย่างไร

ประเพณีแซนโฎนตานั้นมีมาแต่โบราณ ถ้าใครนับถือศาสนาพุทธแล้วจะมีประวัติความเป็นมานับพันปีแล้วนะ ภาษาท้องถิ่นเขมร ลาว ส่วย จะไม่ลืมวันนี้เลย เป็นคำโบราณที่เขาบอกไว้ว่า ถ้าในช่วงโฎนตานี้ไม่มีลูกหลานมาก็จะมีอันเป็นไปตามที่โบราณเขาว่ามา ประเพณีแซนโฎนตามันมีหลักศาสนาสอนให้ชุมชนใดก็ตาม หมู่บ้านใดก็ตาม หลังคาใดก็ตาม ให้อนุรักษ์สามัคคีกัน วันแซนโฎนตานั้นเป็นของคนเป็น แต่ทำพิธีให้คนตาย ก็ถ้าหลักมันก็มีอยู่ 5 หลัก โฎนตาถ้าเป็นประเทศกัมพูชาจะเรียก บอนประจุมเบ็น บอนก็คือ บุญ ประจุมคือ การประชุม เบ็นนั้นสัญลักษณ์ของเดือนสารท หรือเดือนสิบ

1.2 ประเพณีแซนโฎนตามีความหมายอย่างไร

วันโฎนตามีหลักอยู่ 5 อย่าง 1.ลึกคณะ (ยกคณะ) 2.ด๊ะขนอล (ปูลาดเสื่อหมอน) 3.ประก็อล 4.ประกืน (ถวาย) 5.จ๊ะกันจือ (แจกจ่าย)

ประกืน คือ การประเคนให้กับสงฆ์แท้ สงฆ์แท้ คือ สงฆ์ที่ปฏิบัติตามพระธรรมวินัย สงฆ์เทียม คือ ลิเก เขาแสดงว่าเป็นพระ

ลึกคณะ โบราณเขากล่าวไว้ว่า แคเบ็น แคด๊อบ ออยโกนออยเจาลึกคณะ (ฤดูเดือน 10 ให้ลูกให้หลานมาเป็นคณะ) ก็สมมุติว่าปู่ย่า ตายาย มีชีวิตและลูกสิบคนได้เมียอยู่อุดร ขอนแก่น ได้แฟนอยู่เชียงใหม่ ภาคใต้ อุบลฯ สารคาม ที่ไหนไม่มีปัญหา แคเบ็น เดือนสารท หรือเดือน 10 ให้จงมา นี้คือ ลึกคณะ (ยกคณะ) ให้มาให้กลับบ้านเกิด มาสัมมาคารวะต่อผู้หลักผู้ใหญ่ แต่ก่อนมันต้องมาตั้งแต่ แรม 13 ค่ำ เพราะไม่มีรถไม่มีลา ต้องมาเตรียมการกันที่บ้านของแม่นี่แหละ เช่น ลูก 10 คน หลานด้วยคนละ 5 ก็เป็น 50 แล้ว นี่แหละคือ คณะ เมื่อก่อนเขาว่าแบบนี้ เนี๊ยะบีดยัวบาย เนี๊ยชงายยัวอังกอ (คนใกล้เอาข้าว คนไกลเอาข้าวสาร) คือว่า คนใกล้ๆให้เตรียมหุงหาอาหารกินกันในวงบริวารเราเอง มีอะไรก็สนทนาถามทุกข์สุขกัน นี่คือ ลึกคณะ ก็มาช่วยกันหุงต้ม ลูกสะใภ้ก็ช่วยกัน ช่วยพ่อแม่ทั้งกำลังกาย กำลังใจ แต่สมัยเดี๋ยวนี้ เขาไม่ค่อยลึกคณะ เพราะเขามีรถยนต์ นี่แหละเขาจึงเน้นให้มีความสามัคคีกันในครอบครัวและวงศ์สกุลเรา เราจะรู้จักกันว่า ลูกคุณ ลูกเรา แนะนำกันว่าเป็นลุง เป็นป้า เป็นน้า นี้คือลึกคณะ หรือยกคณะในภาษาไทย ตอนเขาหุงอาหาร ขนมข้าวต้ม เป็ด ไก่ โฎนตาไม่ว่าลูกหลานได้อะไรมา ก็กินกัน ผลหมากรากไม้ ก็เอามา ตามแต่ลูกหาได้ ไม่มีก็ให้แต่มา โบราณเขาว่า เนี๊ยะเมียนยัวอังกอ เนี๊ยะ

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

กรอยัวกำลัง (คนมีเอาข้าวสาร คนไม่มีเอากำลัง) คนมีก็มารถมาเกวียน ส่วนคนไม่มีก็เดินเท้าเปล่าๆ แต่เอากำลังมาช่วย เมื่อเราไม่มี เราก็ช่วยขึ้นมะพร้าว ช่วยขูดมะพร้าว แต่ก่อนข้าวสารไม่มีโรงสี ก็ช่วยกันตำข้าว ห่อข้าวต้ม นี่แหละลักษณะของลึกคณะ

ด๊ะขนอล ตอนเที่ยง ก็เตรียมข้าว ในแรม 14 ค่ำ แล้วนะทีนี้ เพราะมานอนคืนหนึ่งแล้ว คณะนี้ใหญ่ ทีนี้แล้วก็ผู้อาวุโส ตายายที่ยังมีชีวิตก็จะเตรียมบอกลูกหลาน ลูกเอ้ย ถึงเวลาที่จะเรียก ด๊ะขนอล ด๊ะขนอลเป็นภาษาเขมร ถ้าภาษไทย เขาจะเรียกว่า ลาดพวกเสื่อ พวกฟูก ใส่หมอนแล้วลาดผ้าขาว เตรียมที่จะทำพิธี

ประก็อล ถ้าพระ จะเรียกว่าประเคน แต่วิญญาณบรรพบุรุษ ก่อนจะเซ่น เรียกว่า ประก็อล ที่เขาไม่พูดว่า เซ่น หรือเรียกว่ามากินแบบนี้หรอก เขมรเขาคำสูง ให้โฏนตาเขาภูมิใจ ว่านี่ประก็อล เมื่อมีประก็อล ลูกหลานก็จะมีขันธ์ 5 เขมรจะเรียกว่า ตีนมากู มะลูมาเปียน (เทียนหนึ่งคู่ พลูหนึ่งพาน) จะมียอกมะกอก เหล้า 1 ขวด แบบนี้แหละ ยายก็จะนั่งตรงที่เขาลาดเสื่อหมอน ตรงนั้นแหละ ลูกจะมา ลูกคนโต ลูกสะใภ้ก็ดี ลูกเขยก็ดี ก็จะยกขันธ์ 5 มอบให้ผู้อาวุโสบอกว่า หนูได้มาแล้วนะคะ ลูกได้มาแล้วครับ เป็ด ไก่ ข้าวต้ม อะไรก็เอามาให้ท่าน หรือภาษาเขมรว่า จูน แต่คำว่า จูน เป็นสามัญชน แต่ความหมายมันเหมือนกัน คำที่ร้อยกรองไว้ เขาว่าประก็อล ลูก 10 คน ก็จะมายกธูปเทียนแบบนี้แหละ ยกมามอบให้พ่อแม่ ท่านก็จะวางเรียงรายเพราะสมัยก่อนไม่ค่อยมีถาด กะละมัง มีแต่กระด้งกับกระเชอ เอามาก็จะวางรวมกัน นี้แหละเขาเรียก ประก็อล ถ้าจะพูด ก็คือ จะเตรียมเซ่นนั่นแหละ ถ้าลูกหลานคนไหนยังไม่มาก็ช่าง ให้ทำทีหลัง ก็ไม่ว่ากัน แต่มาแล้วก็จุดธูปเทียนบอก นี้แหละคือคำว่า จูน แสดงความกตัญญูรู้คุณทำส่งให้ผู้ตาย แต่มาบรรยายให้คนเป็น ให้รู้ว่านี้เป็นพ่อเป็นแม่ เป็นปู่ย่า ตายาย ไอ้คนตายนั้นไม่รู้ มารู้แต่คนนั่งเทน้ำ เทเหล้านี้แหละ มันจะรู้จักต้นตอ ถ้าลูก 10 คน หลานด้วยคนละ 10 มันก็เกือบร้อยแล้ว ทีนี้มันมาแยกกันตามนามสกุล แต่มันก็เป็นวงศ์ของเรา พ่อแม่เราเคยพามา เรารู้จัก

ประกีน ทำพิธีประกีน ทีนี้ท่านก็เซ่น บอกปู่ย่า ตายาย สิ่งที่จะทำยังไงจะให้ปู่ย่า ตายายพวกเราเรียกเฉยๆ ก็กลัวคำเราไม่ศักดิ์สิทธิ์เหมือนคำพระ พระเราคือ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ก็เลยว่าลูกหลานได้มาทำพิธีแล้ว ไม่ว่าแต่น้ำอบน้ำหอม ผ้าไหม ผ้าอะไรที่เตรียมมา ยกเว้นหวี ก็เซ่นโฏนตา เซ่นปู่ย่า ตายาย ทานกันให้เสร็จ ให้สบาย แกล้มกัน จะได้ไปฟังเทศน์ฟังธรรม ทีนี้ถ้าทำ ก็ไม่ได้ว่า ทำแล้วก็ให้แกล้มอยู่นั่นแหละ ไม่เหมือนเซ่นผี แต่งงาน แต่งอะไร ผิดผีอะไรหรอกเขาจะนั่งตรงนั้นแหละ ยายตาแกล้มอร่อย แล้วก็หลานคนนั้นก็ถาม ขนมอร่อยมั้ย พูดกัน หยอกล้อกัน กระยาสารทบ้านอุบลฯเขามีมา ตายายที่ได้รับก็แบ่งให้ลูกให้หลาน นี้แหละขนบธรรมเนียม ปู่ย่า ตายายอิ่มหนำสำราญแล้ว ก็เตรียมชุดไปวัดไปวา เก็บสัมภาระตรงนี้ตรงที่เรามีญาติ ปู่ย่า ตายายเราที่เรารู้จัก เราเชิญเขามา ทีนี้บางท่านก็ไม่มีญาติ ท่านก็ไม่กล้าขึ้นมา บางทีก็เพื่อนกัน เขาไม่เรียก ท่านก็ไม่มาหรอก ทีนี้ก็เจ้าพิธี ปู่ย่า ตายาย ผู้อาวุโสตรงนี้เขาก็จับแบ่งสำรับกับข้าว หมู เห็ด เป็ด ไก่ เขาจะแบ่งสำรับนี้มาต่างหาก เขาจะพาลูกหลานไป

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

วางไว้ เขาแจก แจกพวกไม่มีญาติ มาด้วยกันก็เชิญไปรับประทาน เอาไปวางตรงที่เขาเคยวาง หรือตามศาลพระภูมิ ศาลตายาย แล้วก็เชิญตรงนั้น ตายายอะไรที่ไม่รู้จักที่มาด้วยกัน ก็เชิญนะ ในวันโฏนตาบูชาบรรพบุรุษ ถึงจะไม่มีญาติ ก็มาทานด้วยกัน เขาว่าไป ย่าเขามา ยายเรามา พี่น้อง มาเด้อ ลาวก็เหมือนกัน เขมรก็เหมือนกัน ส่วยก็เหมือนกัน ที่ตรงสุรินทร์ เขาถือตรงนี้แหละ ทีนี้คำว่าประเคนจะต่อไปถึงพระแล้ว ก็ได้เปลี่ยนชุด เปลี่ยนน้ำหอมอะไร ก็จะไปให้ท่านได้ฟังเทศน์ฟังธรรม ได้บุญได้กุศล ทีนี้พระก็จะได้ทำพิธีเซ่นทางนู้นอีก ก็จะได้รดน้ำ ยะถา แล้วก็เรียกปู่ย่า ตายาย ก็แจกบุญ คำว่าประเคนนะ ต้องแจกบุญ หยาดน้ำให้เขาทุกคนแล้ว แต่บางคนก็แกไม่มีญาตินะ แกร้องไห้เสียใจ ถึงเวลาลูกหลาน เขายังมา ลูกเราไปไหน ก็จะร้องคร่ำครวญ ทีนี้ก็จบพิธีสุดท้าย เขาก็จ๊ะกันจือ เขมรเขาว่า จ๊ะกันจือ จ๊ะกันจือ แจกจ่าย คือ ที่เอามาแล้วเขาก็จะไม่เอาไปหรอก จะเทไว้ให้คนมาแย่งกัน คนไม่แย่งหรอก เขาเทให้เปรต เปรตที่มีเวรมีกรรม ลูกหลานก็ไม่มาส่งเสีย ให้สัมภเวสี ที่ไม่มีญาติ ได้กิน แกก็กินทั้งน้ำตา ทีนี้แกโกรธแกก็สาปแช่งให้ลูกให้หลาน เขมรเขาถือตรงนี้ ถ้าไม่ได้มาโฏนตาจะสาปแช่ง เขาบอกว่า กูตายกูก็มาตาตัว ไม่ได้เอาที่นา วัว ควาย มาด้วย กูทิ้งนาทิ้งไร่ ทิ้งวัวทิ้งควายให้มึง เอาไว้ทำมาหากิน ทำไมมึงไม่เอามาให้กูกินบ้าง วิญญาณนี้จะวิ่งหาตั้ง 7 วัน ตรงไหนที่ญาติยังมีชีวิตอยู่ แกก็จะวิ่งไป วิ่งไป วันนี้ก็ไม่เห็น วันนั้นก็ไม่เห็น บ้านนี้ก็ไม่เห็น ทีนี้จะสาปแช่งลูกหลานให้มันมีอันเป็นไป ให้มันมีอุบัติเหตุเภทภัย ทีนี้เขมรจึงกลัว พรใดที่ศักดิ์ประเสริฐเลิศกว่าพรพ่อแม่ที่ให้ลูกหลาน คำสาปแช่งไหนที่จะมีความอันตราย ฉิบหายแก่ลูกหลาน ไม่มีคำสาปแช่งไหนแรงกว่าบิดามารดา นี้แหละจึงมีกำหนดการอย่างนี้มา ก็ผีนั้นสาปแช่ง ก็เรื่องมันมีอยู่ ไม่ใช่เรื่องงมงาย แต่มีในหลักฐานพระพุทธศาสนา ก็ถ้าจะกล่าว จะมาก เรื่องมันมีในอดีต พระเจ้าพิมพิสารท่านเป็นคนใจบุญ สละเวฬุวัน ให้กับพระพุทธศาสนา สร้างเพื่อเป็นที่พักสงฆ์ คนแรกท่านนี้แหละ ท่านไม่มีลูก กรรมเวรมันพามา ท่านมีลูกตอนอายุมากแล้ว พระบาทอาชาต เกิดมาเพื่อฆ่าพ่อโดยเจตนา คำสาปแช่งแต่ในชาติก่อน ท่านเป็นทายกพาลูกหลานไปทำบุญทำทาน แกเห็นทำผิดอะไร แกเห็น แกไม่เตือน แกไม่บอก ในตอนนั้น ถ้าลุงจำไม่ผิด พระกัสสปะ แต่ท่านไม่ได้ชื่อพิมพิสารหรอก ไม่ใช่ร้อยปี เป็นกัป เป็นกัลป์ ทีนี้ก็ธรรมดาเจ้าขุนมูลนายไปทำบุญ ก็พาลูกหลานไปเยอะ ลูกหลานก็ร้องกินข้าว พระก็มัวแต่สวด ธรรมดาพระไม่ได้ฉันง่ายหรอก สวดนั่นสวดนี่ เด็กมันร้อง ก็กลัวชาวบ้านเขาฟังพระไม่รู้เรื่อง ก็เลยตักข้าวที่จะทำบุญนั่นแหละให้ลูกกิน ทีนี้แกก็ตายไป แกก็เป็นเปรต มีกรรมมีเวร ก็เพราะว่าเราเอาข้าวก่อนทำบุญไปให้ลูกกินก่อน ถ้าเราจะทำบุญ เราต้องตักแบ่งออก ให้ลูกกินก่อน จึงไปตักบาตร พอพระสวด ก็หลายองค์ตั้งแต่กัสสปะ ถึงองค์หลังอีก กัสสโป กัสสปะ และโคนาคะมะโน ก็ไปขอบุญ ถึงเดือนสารทมา ก้พระศาสดาองค์นั้นก็บอกว่า กรรมของเจ้า เราช่วยไม่ได้หรอก เพราะมันกรรมหนัก รอให้สมณะโคดมตรัสรู้ชื่อว่าพระตถาคต พระเราทุกวันนี้ ก็จะมีพระเจ้าพิมพิสารไปแจกบุญ ก็จะได้บุญกัน ทีนี้มันไม่ถึงง่าย มันทรมาน เป็นกัปเป็นกัลป์ สาปแช่งมา ถ้ามันมีลูกก็ให้ตายเพราะลูก ถ้ามันมีทรัพย์ก็ขอให้ยับเพราะทรัพย์ อันตราย ถ้ามึงตายก็ขอให้มึงตายเพราะลูกเหมือนกู ก็เพราะลูกจึงกรรมเวรอยู่

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

นั่นแหละ ก็เลยพระบาทอาชาตศัตรู ก็ถูกเจ้ากรรมนายเวรที่สาปแช่ง พวกผีวิญญาณ ญาติเหล่านี้แหละ ก็เกิดมาก็ไม่ค่อยอยากฆ่าพ่อหรอก แต่กรรม เพราะลูกคนเดียว มีลูกสิบคนที่ไหนก็จะไม่มีใครมาแย่งทรัพย์สมบัติ แต่แกอยากได้ กรรมอะไรบัง แกอยากได้ กลัวพ่อไม่ให้ ต้องคิดวางแผนกำจัดพ่อ ขังพ่อ น้ำก็ไม่ให้ดื่ม ข้าวก็ไม่ให้กิน ก็ผีเปรตนั้นมันทรมานจึงสาปแช่งมา ก็ลุกอดข้าว แม่มาพูดก็ไม่ฟัง พยายามยักยอกข้าวอะไรมาให้ แกก็กำจัดหมด มันมีกรรมเวรมาพระเทวทัตบอกว่า ถ้าเจ้าอยากได้ทรัพย์สมบัติทั้งหมดให้ไปขอพ่อ พ่อนั้นบอกว่า รักษาให้ แต่เจ้ายังไม่ใหญ่ ยังไม่รู้ พ่อจะเอาไว้ให้ใคร พ่อไม่มีลูก มาขอหลายครั้ง พ่อก็แบ่งให้ครึ่งหนึ่ง เอาไปลองทดลองดู กลัวมันอันตราย ลูกเป็นถึงเจ้าคนนายคน เขาให้เป็นมหาอุปราช มีอำนาจเสมอพ่อ ทีนี้พอเป็นอุปราช จับพ่อเอาไปขัง ก็เลยวาระสุดท้าย เมียบอกว่า พี่เอ๋ย ช่วยไม่ได้หรอก ลูกไม่ให้มา ก็ให้พี่ทำใจอุทิศหาสวรรค์เสียเถอะ ให้ภาวนา พอดีภาวนาไม่ได้ ไม่ได้กินข้าว 7 วัน พระพุทธเจ้าท่านรู้ พระท่านขึ้นทางภูเขา ทางกำแพงที่เขาขังท่านพิมพิสารไว้ ท่านอยากจะช่วยช่วยก็ได้ พระพุทธเจ้าจะมาช่วยก็ได้ แต่เรื่องกรรม กัมมุนี วัตตะตีโลโก กรรมเป็นของตัวเอง พระพุทธละแล้ว จะไม่ยุ่งในเรื่องโลก เรื่องลูกเขา พ่อเขา ให้ช่วยน่ะ ช่วยได้ แต่ท่านหลับตาดูไปแล้ว ท่านรู้ว่าช่วยไม่ได้หรอก เป็นคำสาปแช่งมา ท่านก็ปล่อยให้สิ้นชีวาลัย เพราะลูกทรมาน นี่แหละคำสาปแช่ง แต่ก่อนที่ท่านจะตาย ท่านก็มีเปรตมาทวงบุญเหมือนกัน ก็ที่เราทุกวันนี้เพราะพระเจ้าพิมพิสารนี่แหละ เขามาทวงบุญ ตั้งแต่วันเพ็ญเดือน 10 ถ้าทำบุญก็ทำทุกวันพระแต่ไม่ได้อุทิศ ทำบุญเอาแต่ตัวเอง ไม่ได้แจกบุญให้ญาติที่ตาย ไม่รู้เป็นแม่เรา เขาตาย เขาเกิดกี่ชาติ ไม่รู้ ก็นี่แหละ มันโกรธ มันแสดงปาฏิหาริย์จนบ้านเมือง นอนไปมันได้ยินเหมือนระเบิดเหมือนนครจะหัก ภายในแรม 1 ค่ำ เขาปล่อยมา ทีนี้แหละ ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 10 ยมบาลปล่อยมาหาญาติ ทีนี้ญาติที่ทำบุญไม่ได้คิดถึงท่านที่เสียชีวิต เป็นแม่เราเป็นพ่อเราในอดีต เราไม่รู้หรอก และเปรตนั้นมาแสดงก็ไปหาพราหมณ์ พราหมณ์ก็ให้บูชายัณห์ ฆ่าวัวก็เป็นร้อย ฆ่าเป็ดก็เป็นร้อย พิมพิสารว่าพระพุทธศาสนาถึงแก่นในแล้ว ทำไมถึงทำอย่างนั้น ไปกราบ ก็ท่านบอกเปรตทำบุญไม่รู้กี่ชาติ เขามาขอส่วนบุญ นี่เปรตที่เขามาสาปแช่งจะได้บุญครั้งนี้แหละ แต่แกสาปแช่งไว้แล้ว มันลบไม่ได้ ในเรื่องพราหมณ์ อย่างพระนารายณ์ ถ้าสาปแช่งแล้ว ไม่มีใครแก้ได้ จะต้องไปตามกรรม ก็เลยนี่แหละพวกเราเกิดมาในพระพุทธองค์ได้แสดงให้พระเจ้าพิมพิสารให้รู้ว่าในวันเพ็ญเดือน 10 นี้ เขาจะปล่อยดวงวิญญาณมา ตามศาสนาพุทธจนถึงดับเดือน 10 นี่แหละ และลาวเขาจะถือวันเพ็ญเดือน 10 นี้ เขาว่าสารทใหญ่ เพราะลาวเขาต้อนรับปู่ย่าตายายมาจากขุมนรกต่างๆ เขารับใหญ่โตมาก แต่เขมรเขาว่ามาเมืองให้ทายกุศล แต่เป็นเป็นตูจ (สารทเล็ก) เขาก็ให้ทานเหมือนกัน แต่ยังไม่ใหญ่ ทีนี้เขมรเขาชอบเลี้ยงซงใหญ่ ถึงเวลาวันดับแต่ความหมายมันเหมือนกัน แต่เราเลี้ยงไม่เหมือนกัน ลาวเขาว่าสารทใหญ่ เพราะเขารับใหญ่เพราะปู่ย่า ตายายมาด้วยความอดอยาก ก็มันความคิดไม่เหมือนกัน แต่เขมรเขาว่ามาแต่เหนื่อย อย่าเพิ่งกินมาก พอแต่หอมปากหอมคอ แล้วเวลาจะกลับค่อยส่งใหญ่โตเลย ก็คือเป็นทม

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

1.3 วัตถุประสงค์/เป้าหมายของประเพณีแซนโฎนตาคืออะไร

เป้าหมาย ก็ลุงบอกแล้วว่า เซ่นให้คนเป็น ทำพิธีบูชาบรรพบุรุษให้ผู้ตาย แต่เป็นกุศโลบายให้คนเป็น สมัยแต่ก่อนไม่ต้องบอกก็รู้ แต่สมัยเดี๋ยวนี้มันเจริญมาก เพราะลูกอยู่ที่อื่น ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่เหมือนแต่ก่อน สวงศ์ตระกูลเรา ไม่ไปไกลกัน บางคนไม่ได้ไปไหนก็แต่งคนในตำบลเดียวกัน มีงานบุญที่ไหนก็รักกัน เดี๋ยวนี้เชียงใหม่ อุดร ขอนแก่น ถ้าเราไม่ทำอย่างนี้ มันก็จะลืม ประเพณีก็จะสูญหาย แต่ในบ้านนอกไม่สูญหายหรอก มันเป็นประเพณีประจำที่มาจากใจไม่เหมือนกฐิน ไม่เหมือนผ้าป่า ประเพณีนี้อย่าให้ลูกหลานทิ้งผู้ที่เลี้ยงเรามา ให้มาเยี่ยมท่าน ให้กำลังใจท่าน อย่าเป็นคนดีสี่โมงเย็น เวลาตายมาบรรยายประวัติ ไม่ได้เผาสักที แล้วทีตอนมีชีวิตอยู่ไม่มาเยี่ยมท่าน นี่อยากให้ลูกหลานสำนึกว่า ถ้าลูกหลานมากราบปู่ย่า ตายาย แล้วก็เห็นขนบธรรมเนียมประเพณี เมื่อหลานมันใหญ่ไป มันจะจดจำใส่สมองไว้ ทำให้เด็กมันเห็น แล้วมันจะจำไว้ ถ้าพ่อแม่เราเคยทำอย่างนี้ เขาก็จะจำไว้ นี้จึงเป็นเสาหลัก เพื่อจะให้วงศ์ตระกูลครอบครัวรู้จักกัน บางคนเป็นลูกเป็นหลาน เป็นลุงเป็นป้ายังไม่รู้จักกันเลย ถึงจะเป็นภาษาไม่เหมือนกันก็เราเกิดมา มันใกล้ชิด ชิดเชื้อ กลับไป ถึงมันจะไม่รู้จักกัน มันก็คับคล้ายคับคลา แต่ถ้าเราไม่ทำอย่างนี้ มันก็จะฆ่าพี่น้องมันเอง ถ้าเรารู้จักกัน ก็นี่เป็นลูกลุงนะ นี้แหละสังคมครอบครัว ยกคณะ ตอนแรกนี้แหละ จุดหลักแซนโฎนตา โฎนตา ท่านผู้ตาย ท่านไม่เรียกร้องหรอก แต่ผู้เป็นๆนี้แหละ อยากให้ลูกมา ท่านดีใจ เห็นลูกมาเยอะๆ ใครก็เหมือนกัน ลุงก็เหมือนกัน น้องก็เหมือนกัน มีลูกมีหลาน ตอนแก่ไป ไม่มีใครมาเยี่ยมเลย โทรศัพท์ไป ลางานไม่ได้ เวลาตายลาได้ เพราะตายแล้ว มาไม่มาก็ช่าง ก็ตายแล้วเนอะ

1.4 ปัจจุบันประเพณีแซนโฎนตาแตกต่างจากอดีตอย่างไร

ก็มันแตกต่างตรงเราทำพิธีในเมือง แตกต่างตรงที่เราทำก่อน แต่โฎนตาจริงๆวันนี้แหละ (18 ก.ย.) กำลังห่อข้าวต้ม กำลังปิ้ง กำลังรวมกันแล้วเนี่ย เดินหาปู่ย่า ตายาย โคตรใหญ่ๆ สมมุติว่าหนูก็มียาย พี่ชายของยายกำลังห่างกัน ก็ชวนพี่ชายไปเซ่นกันบ้านน้องสาว ส่วนน้องสาวก็ไปเซ่นให้พี่ชาย เพื่อจะได้แนะนำให้ลูกหลานรู้ว่านี่น้องผมนะ นี่ก็น้องสาว นี่ก็ลุง นี่เขาเรียกเป็นความเกี่ยวดองและความผูกพัน นี่แหละความหมาย ประเพณีดีที่สุด ใหญ่ที่สุด แซนโฎนตาบูชาบรรพบุรุษ เจตนาถือให้ลูกหลานได้แสดงความกตัญญูกตเวทีต่อปู่ย่า ตายายที่ยังมีชีวิต เมื่อมีชีวิตและก่อนที่ยังมีชีวิตต้องมีบรรพบุรุษ นี่แหละความหมายที่ว่า จูนโฎนตาบูชาบรรพบุรุษ นี้แหละจูนให้คนตาย แต่มาบรรยายให้คนเป็น ให้ลูกหลานมันเห็น นี้แหละความสามัคคีในสังคมครอบครัว ถึงจะมาจัดที่ศาลากลาง ก็บ้านน้องเขาจัดทุกบ้านแหละลูก แต่ลูกหลานต่อไปมันจะไม่รู้

1.5 ท่านคิดว่าในอนาคตประเพณีแซนโฎนตาจะเป็นอย่างไร

อนาคตแซนโฎนตาจะไม่หาย ตราบใดที่มนุษย์ยังมีชีวิต นี้มันเป็นจิตวิญญาณ ไม่ใช่เรื่องงมงาย และเป็นคัมภีร์ในหลักศาสนาสอน

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

1.6 สิ่งต่างๆ ในประเพณีแซนโฎนตามีความหมายอย่างไร

เซ่นแซนโฎนตาไม่มีการกำหนดลูก เพราะปู่ย่า ตายายเรานี้ก็เกิดหลัง นี่แกรู้จักเหมือนพ่อแม่เรา ปู่ย่า ตายายเรา แกชอบไอ้นี่ ก็พยายามไปหามา ยายคนนั้นแกชอบเผือก มัน จึงมีสรุปความว่า ลูกหลานส่งอะไรก็รับ แต่ของที่ชอบของท่านนั้น สมัยแต่ก่อนไม่มีอะไร มีแต่เผือก มัน มะพร้าวอ่อน กล้วย แต่ทุกวันนี้ เมื่อเราหากินร่ำรวย เราจะให้ท่านแต่ของเช่นนั้น เราก็ไม่สบายใจ เมื่อเราใหญ่มา ได้กินแอปเปิ้ล องุ่น ระดับของแพงๆ เราก็อยากให้ท่านทานด้วย ไม่รู้ท่านทานได้ได้หรือเปล่า คนแก่บางคนว่าขนาดรุ่นกู กูยังไม่รู้จักกินเลยทุเรียน ไม่ต้องซื้อมาใส่โฎนตาหรอก จะหาพวกเผือก พวกมัน คือความอยู่ในลึกๆ พยายามหาแต่ของเก่าๆ มันมีของเก่าๆ อยู่ก็ดี ตรงที่ให้ลูกหลานรู้ว่าปู่ย่า ตายายเลี้ยงเจ้ามา ไม่ใช่พวกนี้ ไม่ใช่สิ่งนี้ ปู่ย่า ตายายให้ของสิ่งไม่มีสารพิษ มันมาจากผักสวนครัวรั้วกินได้ ปลูกเอง มีอะไรมาก็แจกกัน ถึงความโอบอ้อมอารี และของที่ทานแล้วไม่มีโรคภัยนั้นมันมาจากพวกเราปลูกเอง ทำเอง เผือก มัน ก็ไม่มีพิษมีภัย ไอ้ของที่ปู่ย่า ตายายชอบไม่เคยมีเลย มะเร็งก็ไม่เยอะ เบาหวานก็ไม่มี จุดนี้สอนคนให้รู้ว่า ปู่ย่า ตายายอายุร้อยปี เพราะของโบราณๆ นี้แหละ มันไม่มีสารพิษ ถ้าพวกเทพก็จะทำของแพง จะได้มีหลัก มีศักดิ์ มียศ ปู่ย่า ตายาย ท่านไม่ชอบหรอกของพวกนี้ ท่านชอบไอ้ของทุกวันนี้แหละ ปู่ย่า ตายาย บางท่าน แกก็ไม่กินหรอกพวกผงชูรส แกชอบปลาร้านี่แหละ เอาอะไรอร่อยๆมาก็ไม่รู้จักหรอก กล้วยนี้แหละเป็นชีวิตจิตใจ กล้วยหอม ก็ไม่ค่อยมีหรอกแต่ก่อน ไม่รู้เรื่องหรอกยายกับตา มีแต่กล้วยน้ำว้าแหละ ที่นี่กล้วยน้ำว้ามันระบาดไป ไปโฎนตาที่ไหนก็มีแต่กล้วยน้ำว้า เพราะปู่ย่า ตายายชอบ ของที่ของปู่ย่า ตายายชอบ เราก็พยายามหา และลูกหลานบางท่าน ที่พ่อแม่ยังมีชีวิตอยู่ ชอบไอ้นี้เราก็จัดมา พยายามซื้อมา ทีนี้ในวงโฎนตานั้น ก็มีไก่ที่เป็นของพื้นเพ และก็ปลา ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว ที่นี้เขาจึงนิยมเอาของอื่นมาเซ่น มีของเมืองนอกเมืองนาอะไรมา บางทีปู่ย่า ตายายก็จะโกรธด้วยซ้ำไป

1.7 ท่านคิดว่าประเพณีแซนโฎนตาควรมีการปรับเปลี่ยนหรือไม่ อย่างไร

ก็ถ้าเปลี่ยน ปรับเปลี่ยนแล้ว เปลี่ยนจนหมดแล้วทุกวันนี้ เขาจะทำก่อนวันให้คนเห็น คือนี้ทำโต้รุ่ง พรุ่งนี้ก็จะไปแห่ ข้าววิเศษ หรือว่าแห่ข้าวทิพย์ วันข้าวทิพย์ เมื่อไปวัดตอนเช้าพรุ่งนี้ก็วันแห่ทักษิณาวัตร แห่สามรอบ เหมือนเราแห่กฐิน ผ้าป่านี้แหละ ส่วนอุตราวัตร มันเป็นการแหศพ คือ ยกไปทางทิศอุดร แห่ข้าวทิพย์ก็เหมือนกัน เขาจะแห่สามรอบ

1.8 ท่านคิดว่าประเพณีแซนโฎนตาควรอนุรักษ์ไว้หรือไม่ อย่างไร

อนุรักษ์ไว้ซิ ถึงจะไม่อนุรักษ์ บ้านนอกเขาก็ไม่ทิ้งหรอก เพราะลุงเกิดมา ปู่ย่า ตายายก็ทำ มีเกวียนก็ขึ้นเกวียน มีม้าก็ขึ้นม้า ลุงนี้ก็อยู่ที่ศรีสะเกษ พ่อแม่พาไปตั้ง 11 ค่ำ ไปก็เห็นพี่เห็นน้อง อยู่อำเภอขุขันธ์ จนมันเป็นประเพณีติดใจ สุรินทร์ บุรีรัมย์ ศรีสะเกษ อุบลราชธานี คนที่อยู่พรมแดนกับเขมร มันเป็นนิสัยเดียวกัน ทิ้งไม่ได้หรอก จังหวัดสุรินทร์ก็ไม่ใหญ่ ศรีสะเกษเขาก็ทำ ตรงนั้นเขาเป็นเขมร เขาเคยทำนา มันมีทางขึ้นทางลงติดกัน ศรีสะเกษเขาทำอีกแบบหนึ่งแต่หลักเดียวกัน แต่ไม่หาย ทำยังไงก็ไม่หาย

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

2.คำถามเกี่ยวกับการสื่อสารในการจัดประเพณีแซนโฎนตา

2.1 ในการจัดประเพณีแซนโฎนตา ท่านมีการประสานงานกันกับกลุ่มราชการหรือไม่อย่างไร

แต่ก่อนเขาก็ไม่รู้จักหรอก ลุงเป็นนักเจรียง นักแสดงพื้นบ้าน เขาก็เลยเลือกให้เป็นปราชญ์ชาวบ้าน ให้อยู่ในจังหวัดนี้ด้วย ครั้งแรกก็คิด ก็เพราะเขาว่าเจรียงจะเป็นคนสืบสานวัฒนธรรม ประเพณีแต่ก่อน เรียนจบมาเพราะคนจะจ้าง จ้างไปทำบุญอะไรเราไม่รู้ ถ้าฉลองโบสถ์ ก็พูดเรื่องโบสถ์ กุฏินั้น กุฏินี้ ถ้างานโฎนตาเราก็ว่าต้นสายปลายเหตุมันมาจากไหน เพราะเรียนไว้รู้ว่าครั้งแรกเขาเชิญไปวิเคราะห์ ก็บอกว่าหลักมันมาอย่างนี้ มันมีลักษณะว่า พระยาภักดีท่านก็เป็นพ่อเมือง ที่อำเภอปราสาท จอมพระ ก็เป็นลูกเป็นหลาน ที่นี่มีการเชิญมาแห่มาเลยแหมาเลย รวยแล้วนี่ นั้นแหละมันเป็นหลักของมันอยู่ เขาก็เลยทำตามนี่แหละ ยกคณะที่ลุงพูดไว้เมื่อก่อน ก็ยกคณะเขามาแล้ว ด๊ะขนอล ต่อไปลุงนี่แหละไปปูลาดเสือหมอน แล้วพอถึงเวลาก็ทำพิธีเรียก นี่มันเป็นหลักมา เวลาที่ท่านนายก อบจ. ท่านธงชัย เวลามีประชุมท่านก็เชิญมา ลุงอยู่ศีขรภูมิ ท่านเชิญมาประชุม มาขอคำชี้แนะ ท่านพิชิต สายแสงจันทร์ ท่านก็เป็นเชื้อเขมร ท่านก็ไม่ค่อยมีประสบการณ์ แต่ก่อนในเมืองเขาไม่รู้จัก แต่บ้านนอกเขารู้จัก ลุงก็เลยบอกว่ามีลักษณะอย่างนี้ ๆ เขาก็ได้วางแผนมา ช่วงหลังมาลุงก็พยายามให้อนุรักษ์ไว้อย่างนี้ๆ เพื่อลูกหลานจะได้รู้ ชาวสุรินทร์เราจะได้เป็นเอกลักษณ์ ในจังหวัดมีพวกเรานะที่ยังทำ ศรีสะเกษก็ขุขันธ์ทั้งนั้น เขาลืมเลือน เพราะประวัติศาสตร์ ขุขันธ์บ้านลุงแต่ก่อน เป็นพระยารุ่นจับช้างเผือกพระยาสุรินทรภักดี แต่เขาว่าท่านกบฏ แต่ไม่มีใครพูด พูดสมัยแต่ก่อน ก็ถูกประหาร ทีนี่เลยหาย ตอนหลังมา เขารื้อฟื้น เลยทีที่ขุขันธ์ ศรีสะเกษไม่มีอะไรเลย

2.2 ในการจัดประเพณีแซนโฎนตา ท่านมีการประสานงานกันหรือไม่

ปราชญ์ชาวบ้านก็จะมีการประชุมกัน ก่อนถึงหน้างาน อย่างน้อย 5-6 ครั้ง ทั้งปราชญ์อำเภอไหนก็ตาม หรือสจ.ที่อำเภอไหนก็ตามมาวางแผน อำเภอนั้นจัดมา อำเภอนี้จัดมา เขาก็จะได้ให้งบประมาณช่วยสนับสนุน ลุงก็ไม่ได้ทำอะไรหรอก ลุงเป็นคนทำหน้าที่ ที่จะจัดของกลางของเซ่น ลุงก็จะนั่งตรงกลาง ก็จะได้ทำพิธีเรียก ผู้ว่าฯ ท่านพุดไม่คล่อง ธรรมดาท่านเป็นลาวบ้าง เป็นไทยบ้าง ตรงนี้มันเป็นเขมร เขาเลยมอบหน้าที่ให้ลุงเป็นคนกล่าวขานเรียก เราเป็นเขมร ลุงก็อยู่ตรงศีขรภูมิ ลาวก็พอไปได้ ส่วยพอไปได้ เพราะสุรินทร์มันมี 3 ภาษา เราแต่จะเรียกแต่เขมรก็ไม่ถูก เพราะเขามาทุกคนใช่ไหม ก็ต้องเรียก ลาวด้วย เขมรด้วย ส่วยด้วย ถึงจะไม่มาก เขาก็จะได้ยิน ส่วยก็ได้ยินเหมือนกัน เขาว่าทำดี ก็เลยเสนอให้รับหน้าที่ตรงนี้แหละ มีวันพิเศษเขาก็เชิญ มาก่อน 2 วัน 3 วัน มาเตรียมก่อน พอถึงเวลานั้น ก็จัดไปกางผ้าให้มันสวยเราฟังมีคำติ คำชม เราก็เปลี่ยน แต่ก่อนเราจะใส่น้ำอัดเป็นแถว ก็คล้ายกับว่าโฆษณาให้เขา เขาก็โจมตีมา ก็เลยไปหาขวดขาวสมัยโบราณแต่ก่อน เราพันเองเพื่อไม่ให้ใครเขาว่าได้ เดี๋ยวก็ต้องประชุมเก็บข้อมูล ข้อมูลติชมอะไรก็จะได้เก็บไปปรับปรุง ลุงก็ว่าปีนี้มันระส่ำระส่าย เขาเชิญมาหลายรอบแล้วนะ ทีนี่มัวแต่รำ คนที่บ้านไกล มืดก็มืด ฝนก็ตกมา กูก็อยู่ไกล ของกูกูยกขึ้นรถกู

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

ก่อน บางทีมันไม่ศักดิ์สิทธิ์ ลุงเห็นแล้วก็ไม่สบายใจ ทำอะไรไม่เคารพประธาน ยังไม่ได้จุดธูป บอกกล่าว ก็ยกไปเลย ปีที่แล้วพอดี วางเวลาพอดี ทีนี้มีอะไรจะเพิ่ม ถึงเวลาทำให้มันรวดเดียว พระก็มานั่งรอโยม พระก็ไม่ใช่ธรรมดา ระดับเจ้าคุณ ระดับเจ้าคณะจังหวัด แล้วมานั่งรอพวกเรา ลุงก็คิดว่ามันไม่เหมาะ แทนที่จะสวดก่อน แล้วคุณจะรำอวยพร ทำอะไรทั้งคืนก็ทำไปเถอะ มันเหมาะกว่า ถ้าอย่างนั้น ก่อนที่ผู้ว่าฯ จะมาก็รำอวยพรเลย นี่เริ่มตั้งแต่บ่าย 1 โมง จนเขาจนหยุด นี้ไงถ้าเราจะแสดงอะไร แสดงตรงนี้ดีกว่า ลุงเป็นศิลปิน ลุงก็ไม่กล้า เดี๋ยวเขาว่าไปก้าวก่ายเขา ลุงไม่พูดหรอก ให้เลื่อนมาแสดงรอพิธีการดีกว่า พอถึง 4 โมง ก็เสร็จ นี่ 6 โมงแล้วยังไม่เสร็จ ไปโทษเขาก็ไม่ได้ เพราะบ้านเขาก็อยู่ไกล เขาสละเวลามาก็บุญแล้ว ปีที่แล้วมันอยู่รอบหมด ผู้ว่าฯ ทำพิธีเสร็จก็สบาย พอถึงเวลาอะไรก็เสร็จ แต่บางทีคนเขาก็ไม่ชอบนะ เพราะประเพณีไม่ใช่ของแท้โดยตรง เขาเรียกว่าปรับปรุงจนเกินงาม แต่ก่อน รำบวงสรวง ไม่มี ส่งโฎนตา เซ่นโฎนตา พระสวด ทีนี้อย่างให้โอฬาร อยากให้ระดับช้างมันก็เลย.....

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

ภาคผนวก ค.

รูปภาพงานประเพณีแซนโฎนตา

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

บริเวณจัดงานประเพณีแซนโฎนตา : อนุสาวรีย์พระยาสุรินทรภักดีศรีณรงค์จางวาง

ขบวนแห่เครื่องเซ่นไหว้

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดขบวนแห่

การแต่งกายในชุดผ้าไหม ผ้าพื้นเมืองของคนสุรินทร์

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

นักเรียนก็มีส่วนร่วมในขบวนแห่

รณรงค์เรื่องแซนโฎนตา ปลอดเหล้า

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

การตกแต่งขบวนแห่

ชาวไทยเชื้อสายเขมรสุรินทร์มาร่วมงาน

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

ชาวไทยเชื้อสายเขมรมาพร้อมกับกระเชอโฎนตา

การแสดงพื้นบ้าน (เจรียง) ของจังหวัดสุรินทร์

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

รำอัปสรา

การแสดงนิทรรศการเกี่ยวกับเครื่องเซ่นไหว้ในประเพณีแซนโฎนตา

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำขนมพื้นบ้านสุรินทร์

กระเชอโฎนตา

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

ขนมพื้นบ้าน อาทิ ข้าวต้มมัด ขนมนางเล็ด กระยาสารท

ปลาปิ้ง อาหารพื้นบ้านของชาวไทยเชื้อสายเขมรสุรินทร์

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

เครื่องเซ่นไหว้

ผู้ว่าฯและนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ทำพิธีบูชาบรรพบุรุษ

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวกนกพร จิตร์มานะโรจน์ เกิดวันที่ 25 พฤศจิกายน พ.ศ. 2528 ที่อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีศิลปศาสตรบัณฑิต เกียรตินิยมอันดับสอง โปรแกรมวิชานิเทศศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ในปีการศึกษา 2551 และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรนิเทศศาตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ ในปีการศึกษา 2551

created with nitroPDF professional
download the free trial online at nitropdf.com/professional

มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

ข้อตกลงว่าด้วยการอนุญาตให้ใช้สิทธิในวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์

วันที่ 14 เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2553

ข้าพเจ้า (นาย/นาง/นางสาว) กนกพร จิตรีพทักษะไชยนี อยู่บ้านเลขที่ 100
ซอย - ถนน พรหมเทพ ตำบล/แขวง ในเมือง
อำเภอ/เขต เมือง จังหวัด สุรินทร์ รหัสไปรษณีย์ 32000
เป็นนักศึกษาของมหาวิทยาลัยกรุงเทพ รหัสประจำตัว 7010300325
ระดับปริญญา ☐ ตรี ☑ โท ☐ เอก
หลักสูตร นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา - คณะ บัณฑิตวิทยาลัย
ซึ่งต่อไปนี้เรียกว่า "**ผู้อนุญาตให้ใช้สิทธิ**" ฝ่ายหนึ่ง และ

มหาวิทยาลัยกรุงเทพ ตั้งอยู่เลขที่ 119 ถนนพระราม 4 แขวงพระโขนง เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร 10110 ซึ่งต่อไปนี้เรียกว่า "**ผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิ**" อีกฝ่ายหนึ่ง

ผู้อนุญาตให้ใช้สิทธิ และ ผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิ ตกลงทำสัญญากันโดยมีข้อความดังต่อไปนี้

ข้อ 1. ผู้อนุญาตให้ใช้สิทธิขอรับรองว่าเป็นผู้สร้างสรรค์และเป็นผู้มีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในงานสารนิพนธ์/วิทยานิพนธ์หัวข้อ การสื่อสารเพื่อสืบทอดประเพณีแซนโฎนตา

ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยกรุงเทพ (ต่อไปนี้เรียกว่า "**สารนิพนธ์/วิทยานิพนธ์**")

ข้อ 2. ผู้อนุญาตให้ใช้สิทธิตกลงยินยอมให้ผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิโดยปราศจากค่าตอบแทนและไม่มีกำหนดระยะเวลาในการนำสารนิพนธ์/วิทยานิพนธ์ ซึ่งรวมถึงแต่ไม่จำกัดเพียงการทำซ้ำ ดัดแปลง เผยแพร่ต่อสาธารณชน ให้เช่าต้นฉบับหรือสำเนางาน ให้ประโยชน์อันเกิดจากลิขสิทธิ์แก่ผู้อื่น อนุญาตให้ผู้อื่นใช้สิทธิโดยจะกำหนดเงื่อนไขอย่างหนึ่งอย่างใดด้วยหรือไม่ก็ได้ ไม่ว่าทั้งหมดหรือเพียงบางส่วนหรือการกระทำอื่นใดในลักษณะทำนองเดียวกัน

ข้อ 3. หากกรณีมีข้อขัดแย้งในปัญหาลิขสิทธิ์ในสารนิพนธ์/วิทยานิพนธ์ระหว่างผู้อนุญาตให้ใช้สิทธิกับบุคคลภายนอกก็ดี หรือระหว่างผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิกับบุคคลภายนอกก็ดี หรือมีเหตุขัดข้องอื่นๆ เกี่ยวกับลิขสิทธิ์ อันเป็นเหตุให้ผู้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิไม่สามารถนำงานนั้นออกทำซ้ำ เผยแพร่ หรือโฆษณาได้ ผู้อนุญาตให้ใช้สิทธิยินยอมรับผิดและชดใช้ค่าเสียหายแก่ผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิในความเสียหายต่างๆ ที่เกิดขึ้นแก่ผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิทั้งสิ้น

สัญญานี้ทำขึ้นสองฉบับ มีข้อความเป็นอย่างเดียวกัน คู่สัญญาได้อ่านและเข้าใจข้อความในสัญญานี้โดยละเอียดแล้ว จึงได้ลงลายมือชื่อให้ไว้เป็นสำคัญต่อหน้าพยาน และเก็บรักษาไว้ฝ่ายละฉบับ

ลงชื่อ.....ผู้อนุญาตให้ใช้สิทธิ

( )

ลงชื่อ.....ผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิ

( )

ผู้อำนวยการสำนักหอสมุด

ลงชื่อ.....พยาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศิวพร หวังพิพัฒน์วงศ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ลงชื่อ.....พยาน

( )

BANGKOK UNIVERSITY FOUNDED 1962